

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

**ŞEMSİYE HAREKETİ'NDEN GÜNÜMÜZE HONG KONG
PROTESTOLARININ ANALİZİ**

Doktora Tezi

Tezi Hazırlayan:
Mehmet Ali KANMIŞ

İstanbul, 2022

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

**ŞEMSIYE HAREKETİ'NDEN GÜNÜMÜZE HONG KONG
PROTESTOLARININ ANALİZİ**

Doktora Tezi

Tezi Hazırlayan:

Mehmet Ali KANMIŞ

150715013

ORCID No: 0000-0003-4213-9919

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Burak KESGİN

İstanbul, 2022

YEMİN METNİ

Doktora Tezi olarak sunduğum “**Şemsiye Hareketi’nden Günümüze Hong Kong Protestolarının Analizi**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını, patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 24/05/2022

Mehmet Ali KANMIŞ

TEZ ONAYI

Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü *Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Doktora* öğrencisi **150715013** numaralı **Mehmet Ali KANMIŞ**'ın hazırladığı **“Şemsiye Hareketi’nden Günümüze Hong Kong Protestolarının Analizi”** konulu DOKTORA TEZİ ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAĞI Lisansüstü Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca 14.06.2022 günü saat 10:00’da Zoom programı aracılığıyla on-line olarak yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonucunda adayın tezinin **KABULÜ’ne OYBİRLİĞİ’**yle karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Bu*** KE*** (Danışman) (Beykent Üniversitesi)		
Prof. Dr. Ar*** GÖ*** (Üye) (Beykent Üniversitesi)		
Doç. Dr. Den*** YI*** (Üye) (Ordu Üniversitesi)		
Dr. Öğr. Üyesi Al*** İh*** ÇE*** (Üye) (Ordu Üniversitesi)		
Dr. Öğr. Üyesi Mu*** Gö*** DO*** (Üye) (İstanbul Üniversitesi)		

Adı ve Soyadı : Mehmet Ali KANMIŞ
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Burak KESGİN
Türü ve Tarihi : Doktora Tezi, 2022
Alanı : Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
Anahtar Kelimeler : Hong Kong, Toplumsal Hareketler, Kimlik, Ulusaltı Kimlik, Periferik Milliyetçilik

ÖZ

ŞEMSİYE HAREKETİ'NDEN GÜNÜMÜZE HONG KONG PROTESTOLARI ANALİZİ

Hong Kong'da 2019'da Suçluların İfade Yasası Tasarısı'na karşı gösteriler olarak başlayan protestolar, kitlelerin harekete geçmesiyle bölgesel ve küresel çapta dikkatleri üstüne çeken uzun erimli geniş bir toplumsal harekete evrildi. Sömürge sonrası Hong Kong'daki bu son protesto hareketleri, bir kimlik kriziyle boğuşan bölünmüş bir toplumu ortaya çıkardı ve Hong Kong'un ulusaltı kimliği ile ulusal Çin kimliği arasındaki farklılıkların kitlesel bir göstergesi haline geldi. Siyasi beklentileri farklı olmakla birlikte ayrı bir çevresel kimliğe sahip olarak tanınma arzusu taşıyan kitlelerin harekete geçmesi bu büyük protesto dalgasında demokrasi talebi kadar kimlik kavramını da öne çıkardı. Nitekim 2008'den bu yana, yerel “Hong Konglu” kimliği, kendini tanımlama (kimlik) anketlerinde çarpıcı sonuçlar ortaya çıkmıştır. 2008'de neredeyse nüfusun çeyreği, 2019'da yaklaşık nüfusun yarısı, 2019'da Hong Kong'daki 18 ve 29 yaş aralığındaki genç nüfusun tamamına yakını kendilerini salt “Hong Konglu” kimliği ile tanımlamıştır. Bu tez, Hong Kong'un 2019-2020 demokrasi yanlısı hareketin gelişim sürecine ve bu süreçte kimliğin önemine odaklanmış ve Doug McAdam'ın politik süreç modeliyle birlikte mevcut sosyal hareket ve kimlik teorisi literatürünü gözden geçirmiştir. Böylece birlikte ele alınan bu iki literatürle kimlik ve politik süreç kuramındaki bilişsel özgürleşme yönü, bütüncül perspektifle analize dâhil edilmiştir. Diğer etkenler göz önüne alındığında ve siyasi süreç yaklaşımının çözümleyici çerçevesinden bakıldığında hareketin gelişiminde ulusaltı kimliğin önemi açıkça görülmektedir.

Name and Surname : Mehmet Ali KANMIŞ
Supervisor : Dr. Lecturer Burak KESGİN
Degree and Date : PhD Thesis, 2022
Major : Political Science And International Relations
Key Words : Hong Kong, Social Movements, Identity, Peripheral Nationalism, Subnational Identity

ABSTRACT

ANALYSIS OF HONG KONG PROTESTS FROM THE UMBRELLA MOVEMENT TO THE PRESENT

The protests that started in Hong Kong in 2019 as demonstrations against the Draft Extradition Bill have evolved into a long-term broad social movement that has attracted regional and global attention with the mobilization of the masses. Recent protest movements in post-colonial Hong Kong have emphasized a divided society in the middle of an identity crisis, and have become a mass display of the differences among Hong Kong's subnational identity and its national Chinese identity. Despite differing political aspirations, the mobilization of the people seeking recognition as having a distinct environmental identity underlined the notion of identity as well as the desire for democracy in this massive wave of protest. Indeed, since 2008, local "Hong Kong" identity, and self-identification (identity) surveys have produced striking results. Almost a quarter of the population in 2008, nearly half of the population in 2019, and almost all of the young population between the ages of 18 and 29 in Hong Kong in 2019 identified themselves with the purely "Hong Kongian" identity. This thesis examines the current social movement and identity theory literature, as well as Doug McAdam's political process model, to examine the development process of Hong Kong's 2019-2020 pro-democracy movement and the relevance of identity in this process. Thus, with these two pieces of literature considered together, the cognitive liberation aspect in identity and political process theory has been included in the analysis with a holistic perspective. Considering other factors and looking from the analytical framework of the political process approach, the significance of subnational identity in the movement's evolution is obvious.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ

ABSTRACT

ŞEKİLLER LİSTESİ	iii
KISALTMALAR	iv
SÖZLÜK.....	v
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TOPLUMSAL HAREKETLER VE KİMLİK

1. TOPLUMSAL HAREKET TANIM, TARİH VE KURAM	17
2. TOPLUMSAL HAREKET TEORİLERİ.....	34
2.1. Çekişmeci Siyaset	47
2.2. Doug McAdam: Politik Süreç Modeli	52
2.1.1. Politik Süreç Modeli Eleştirisi	61
3. TOPLUMSAL HAREKETLER BAĞLAMINDA KİMLİK VE PERİFERİK MİLLİYETÇİLİK	66

İKİNCİ BÖLÜM

HONG KONG TARİHİ VE TOPLUMSAL HAREKETLER

1. HONG KONG: SİYASİ VE İKTİSADİ TARİH	75
1.1. Afyon Savaşları.....	79
1.2. İngiliz Sömürge Yönetimi Altında Hong Kong	86
1.3. Hong Kong'un Çin Egemenliğine Geçişİ	89
1.4. Temel Yasa- Hong Kong Özerkliği ve Seçim Sistemi	93
1.5. 2016 Hong Kong Yasama Konseyi ve Seçim Süreci: Şemsiye Hareketi İzleri... 98	
1.6. 2019 Bölge Konsil Seçiminde: Kimlik ve Lokalizm Perspektifi.....	109

2. HONG KONG ÇEKİŞMECİ SİYASETİN KAYNAKLARI.....	126
2.1. Hong Kong Toplumsal Hareketlerinin Tarihi	133
2.2. 2014 Öncesi Protetolar	137
2.3. 2014 Şemsiye Hareketi	140
2.4. 2019-2020 Protestoları	146
2.5. Protestoların Değerlendirilme ve Karşılaştırılması.....	150

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HONG KONG PROTESTO VE KİMLİK İLİŞKİSİ ANALİZİ

1. ÇİN VE HONG KONG KİMLİĞİNİN VE MİLLİYETÇİLİĞİNİN ÇEKİŞMECİ TARİHSEL ARKA PLANI.....	183
1.1. Hong Konglu Kimliği	198
1.2. Hong Konglu Kimliğinde Öteki Olarak Çin	219
1.3. Hong Kong: Kimlik ve Direniş	230
2. KİMLİĞİN PROTESTOLARDAKİ ROLÜ	246
2.1. 2019-2020 Protestolarında Kimlik Faktörü Rolü.....	261
2.2. Siyasi Süreç Modelinin 2019-2020 Protestolarına Analizi.....	278
SONUÇ	308
KAYNAKÇA	317

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 1: Hong Kong Kimlik Tanımlanması.....	254
Şekil 2: Yaş Gruplarına Göre Hong Konglu Tanımlaması	257
Şekil 3: Hong Kong Demokrasi Derecesi Değerlendirilmesi	259
Şekil 4: Hong Kong'da Özgürlük Derecesinin Değerlendirilmesi	260

KISALTMALAR

A.G.E.	: Adı Geçen Eser
ANTI-İADE	: 2019 Suçluların İadesi Yasa Tasarısı Karşıtı Gösteriler
BÜİS	: Bir Ülke İki Sistem
ÇHC	: Çin Halk Cumhuriyeti
ÇKP	: Çin Komunist Partisi
DAB	: Hong Kong Demokratik İttifakı
DPA	: Hong Kong İş ve Profesyoneller İttifakı
GSYİH	: Gayrisafi Yurt İçi Hasıla
HKÖF	: Hong Kong Öğrenci Federasyonu
HKÖİB	: Hong Kong Özel İdare Bölgesi
HKUKGA	: Hong Kong Üniversitesi Kamuoyu Görüşü Araştırması
HKÜ	: Hong Kong Üniversitesi
KİT	: Kamu İktisadi Teşekkülü
KMT	: Kuomintang
KST	: Kaynak Seferberliği Teorisi
LegCo	: Hong Kong Yasama Konseyi
MHİB	: Çin Hong Kong Merkezi İrtibat Bürosu
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
ÖİB	: Özel İdare Bölgesi
PST	: Politik Süreç Teorisi
SCMP	: South China Morning Post
SHO	: Sosyal Hareket Organizasyonu
SHT	: Sosyal Hareket Teorisi
SiHC	: Sivil İnsan Hakları Cephesi
UHKDK	: Çin Ulusal Halk Kongresi Daimi Komitesi
YTH	: Yeni Toplumsal Hareketler

SÖZLÜK

Toplumsal Hareket: Dışlanmış grupların kurumsal olmayan yollarla kolektif çıkarları ilerletmek için yeterli politik gücü harekete geçirmeye yönelik rasyonel girişimleridir.

Kimlik: Nasıl davranmamız ve hangi duruşları sergilememiz gerektiğini anlamamıza yardımcı olan ve ayrıca kimliğin siyasi tutum ve davranışlarımızı belirlemede önemli bir rol oynayan kavramı belirtmektedir.

Ulusaltı Kimlik: Ulusaltı kimlik, belirli bir bölgenin ortak deneyimleri, kültürü ve tarihi ile karakterize edilen bir grubun üyesi olarak kişinin kendini tanımlaması olarak ifade edilmektedir.

Periferik Milliyetçilik: Bir ulus devletin belirli bir bölgesinde yaşayan insanlar tarafından benimsenen ve özümşenen bir kimlik iddiası olarak tanımlamaktadır.

GİRİŞ

Çin'in resmi tarihsel anlatısında, Afyon Savaşı'nın (1839-1842) başarısızlığı ve Hong Kong Adası'nın kalıcı olarak İngiltere'ye devredilmesi, modern Çin tarihinin ve bugünkü Hong Kong sorunsalının başlangıcını işaret etmektedir (MacFarquhar ve Fairbank, 2008). Pekin Sözleşmeleri, İkinci Afyon Savaşı'nı (1856-1860) sonuçlandırdı ve Kowloon Yarımadası'nı kalıcı olarak Fransa'ya teslim etti. Çin'in Çin-Japon Savaşı'ndaki (1894-1895) yenilgisinin ardından emperyalist fırsatı değerlendiren İngilizler, yeni topraklar için 1 Temmuz 1898'de 99 yıllık bir kira sözleşmesi imzaladılar. Bu şekilde, Hong Kong'u kapsayan 1.107 kilometrekarelik bölgenin ve 1.648 kilometrekarelik suyun neredeyse tamamı İngiliz kolonileri haline geldi. Sömürge döneminde Hong Kong, Doğu ve Batı medeniyetleri için daha popüler bir destinasyon veya emperyalist güzergâh haline geldi ve ardından küresel kapitalizm dünyasına dâhil edildi. Hong Kong bir İngiliz kolonisi haline gelmiş olsa da kolonizasyon deneyimi “aşağılayıcı” olarak görüldüğünden, Hong Kong'da yaşayan çoğu insan, kolonizasyonun ilk aşamalarında bir İngiliz kimliği oluşturmamıştı. İngiliz hükümeti, sömürge direnişini kolaylaştırmak için Asya topraklarında “kültürel korumacılık” (Crowder, 1964) politikasını izledi. Emperyalist İngiltere'nin Hong Kong'daki bu politikası, Hong Kong sakinlerinin çatışmacı ruhunu ve zihniyetini ciddi şekilde dizginledi ve aynı zamanda sömürge sakinlerinin yavaş yavaş sömürge yönetimini kabul etmelerine zemin hazırladı (Munn, 2013: 34).

İngiliz sömürge yönetimi bu zemini sağlamlaştırma adına, siyasetten ve ulusallıktan arındırılmış yönetim stratejileriyle Hong Kong'a pasif bir vatandaşlık kazandırdı. Bu pasif vatandaşlığın merkezinde, bireycilik, politik ilgisizlik ve ekonomik özgüven ile öne çıkan politik bir özne vardı. Sömürge vatandaşlığı kavramında yerel topluluğa olduğu kadar ulusa da bağlılık temel olarak yoktu. 1 Temmuz 1997'de Hong Kong'un, bir İngiliz kolonisi olarak 150 yıllık bir aradan sonra Çin'e geçişi, doğası gereği yalnızca politik değil, aynı zamanda kültürel bir geçiştir. Zira 1997 sonrası Hong Kong'un siyasi ve ekonomik özgürlüklerinde yaşanan erozyon, bugün mevcut olan Çin-Hong Kong ilişkileri arasındaki gerilimin zeminini inşa etmekteydi. 1997'de sömürge yönetiminin

sona ermesi ve Hong Kong'un Çin'in Özel İdari Bölgesi olarak yeniden yapılandırılması, Hong Kong'da vatandaşlığı yeniden tanımlamaya yönelik siyasi bir projeye girişti. Hong Kong Özel İdare Bölgesi (HKÖİB) hükümeti, Hong Kong halkının ulusal kimliğini geliştirmeyi amaçladı. Ancak bu arada, pasif vatandaşlığı sömürge yönetiminden büyük ölçüde miras aldı ve bireyciliği teşvik ederken siyasi katılımı caydırdı. Bununla birlikte, HKÖİB'nin yeni siyasi yapısı aslında Hong Kong halkını güçlendirdi. Halkın daha fazla demokratikleşme talebi artarken, hükümetin vatandaşlık projesi ile toplumun kendi tercihi arasındaki gerilim tırmanmış oldu. Toplum, hükümetin vatandaşlık projesine isteyerek dâhil olmak yerine, yerleştirilmiş ve katılımcı bir vatandaşlığı dile getirmek için aktif olarak bir karşı hareketi örgütlemeyi başardı. Çin-İngiliz Ortak Deklarasyonu ve Hong Kong'un mini anayasası Temel Yasa (Basic Law) 'da Hong Kong'a anakara Çin'den daha fazla siyasi özgürlük verilmiş olsa da birçok vatandaş son zamanlarda bu özgürlüklerin 1997'den beri merkezi hükümet tarafından giderek daha fazla ihlal edildiğini düşünmektedir (Victor, 2019).

2003 yılında, merkezi hükümet tarafından, Çin-Hong Kong ilişkilerinde daha kontrol edici bir yaklaşım içeren ve Çin Komünist Partisi (ÇKP)'nin “Hong Kong'un özerklik ve demokratik reformlarının kapsamını kontrol etme otoritesine sahip yüksek anayasal yetkilere” sahip olduğu iddiasını içeren “yeni bir Hong Kong politikası” uygulanmıştır (Fong, 2017: 528). Anakara Çin'in Hong Kong üzerindeki sıkı denetimi, birçok vatandaşın Ortak Bildiri'nin vaatlerinin tutulmadığına inanmasına neden oldu ve Hong Konglu kimliğinin ortaya çıkmasında tetikleyici bir faktörü oluşturdu. Çin'in Hong Kong politikaları, Hong Kongluların, ulusaltı kimliğin tanımlanmasında büyük rol oynayan Pekin'in otoritesini kabul etmeyi reddetmesinin tohumlarını ekmekteydi. Hong Kong'un yönetimi konusunda duyulan hoşnutsuzluk ve ayrı bir Hong Konglu kimliği varlığının tanınmaması, kentin toplumsal hareketlerinin ortaya çıkmasına nedenler teşkil etti (Fong, 2017: 527).

Bu tanımama veya kayıtsız davranma politikaları neticesinde vuku bulan Hong Kong'un "Şemsiye Hareketi", hükümetin 1997 sonrası tarihinde bir dönüm noktası olarak kabul edildi. Protestolar her ne kadar, Hong Kong'un siyasi kültürünün rutin bir parçası

olsa da çok sayıda vatandaşın sivil itaatsizliğe katılmaya hazır olması, Hong Kong toplumu için hem çok yüksek düzeyde bir siyasallaşma hem de Pekin ile kötüleşen bir ilişkiyi yansıtan yeni bir anı temsil ediyordu (Chan, 2014: 574). 2014 sonbaharının dramatik olaylarını destekleyen dönüştürücü süreçler, Hong Kong, Çin ve günümüz dünya siyasetinin değişen hatlarına ilişkin bilimsel tartışmalarla geniş bir ilişki içindedir. Şemsiye Hareketi'nin temelini oluşturan ve onun aracılığıyla ifade edilen siyasi ve toplumsal bölünmelere erişilebilir bir giriş noktası sağlamaktadır (Lee, 2020: 23).

Nitekim siyasi ve toplumsal bölünmelerin belirginleştiği; 2014 ve 2019 protestoları, Hong Kong halkının, Hong Kong Bölge Yönetiminin politikalarına olan hoşnutsuzluğunun tezahür ettiği eylemlerdi. Bu protestolar aynı zamanda Hong Konglu kimliğiyle iç içe geçmiş olan Çin karşıtı duyguların inşasını tasvir etmekteydi. Son zamanlardaki protestolar uluslararası toplumun daha fazla ilgisini çekse de toplumsal hareketler, protesto şehri olan Hong Kong için yeni değildi (Wan ve Pun, 2020: 36).

1967 yılında Hong Kong vatandaşları, daha fazla sosyal ve politik reform talepleriyle sömürge yönetimini protesto etti (AFP, 2017). Ayrıca, Hong Kong 1997'de Çin yönetimine devredildiğinden bu yana, merkezi hükümetin ve Hong Kong Özel İdare Bölgesi (ÖİB) yönetiminden memnuniyetsizliğin bir sonucu olarak çok sayıda protesto vuku buldu. 1997'den bu yana protestoların çoğunda demokratik değerlerin savunulması önemli bir rol oynamıştır. Bununla birlikte, protestoları yalnızca demokrasiyi savunmak olarak anlamak, Hong Kong'un siyasi aktivizminin ardındaki daha büyük nedenin yalnızca bir kısmına değinmek demektir. Demokratik değerleri savunmak, daha büyük Hong Konglu kimliğinin önemli bir yönüdür. Kentin protesto tarihini, ulusaltı kimliğin bir göstergesi olarak anlamak, protestoların kökenine dair daha geniş bir açıklama sağlayacaktır (Ma, 2017).

Demokratik değerler ve daha liberal bir siyasi zihniyet, şehrin ulusaltı kimliğinin bir parçasıdır ve 2019 protestolarını katalize etmede önemli rol oynamıştır. Protestolar; Hong Kong halkının demokrasi ve özgürlük arayışının ötesinde, Hong Konglu kimliği ile tanınma çabasını da göstermektedir. Başka bir deyişle, son protestolar salt demokratik özgürlükler talebinden değil, Hong Konglu kimliğinin tanınmasından ve onların daha

büyük Çin nüfusunun kimliği ve taleplerinden ayrılmasından kaynaklanmaktaydı (Victory, 2019).

Bu iç içe geçmiş olan taleplerin mahiyeti nedeniyle Hong Kong, sosyal hareket teorisinin doğasına dair karmaşık bir vaka çalışması sunmaktadır. Zira Hong Kong ve anakara Çin arasındaki özgün politik, ekonomik, kültürel ve tarihi ilişki; ulusal ve ulusaltı kimlik arasındaki farklılıklarından kaynaklanan dolayısıyla 2019-2020 protestolarının ortaya çıkmasında yol açan nedenlerin analizi adına zor bir zemin oluşturmaktadır. Nitekim Hong Kong'un ulusaltı kimliği nesiller boyu varlığını sürdürürken, ÇKP tarafından giderek daha fazla merkezileştirilen politikalar, ulusaltı kimliğin güçlenmesine ve gösterilerde daha belirgin hale gelmesine neden olmaktadır (Wang, 2019: 425).

Hong Kong'un sosyal ve siyasal tarihinde toplumsal huzursuzluk yaygın olsa da yukarıda da belirtildiği gibi 2019-2020 protestoları Hong Kong vatandaşlarının kimliklerini ve demokratik değerlere sahip olma haklarını ifade etme biçiminde bir değişikliğe işaret etmektedir (Birsell, 2019). Bu nedenledir ki Hong Kong da son yıllarda gelişen yönetim açısından oldukça rahatsızlık veren ve kuşaklar boyu kimlik değişimine veya evrimine işaret eden bu kitlesel protestolar, ciddi bir bölünmenin veya kutuplaşmanın işaretleri olarak görülebilir. Kimi çalışmalarda, Hong Kong'daki toplumsal huzursuzluk, "Hong Konglu" kimliği ile ulusal Çin kimliği arasında giderek artan sosyal ve siyasal bölünmeye bağlanmaktadır (Cooper ve Lam, 2018).

Hong Kong halkı kitlesel protestolar aracılığıyla Çin'in geri kalanından çok farklı siyasi arzulara sahip ayrı bir kimlik olarak tanınmaya çalışmaktadır. Hangi etnik kökene ait olunduğu sorulduğunda, birçok Hong Konglu, Çinli olduğunu ifade etmekteyken ancak nereli olduğu sorulduğunda Hong Kong şeklinde cevap vermektedir. Coğrafi açıdan bakıldığında, Hong Kong şüphesiz Çin'in bir parçasıdır. Bununla birlikte, 2019'da Hong Konglu kimliğinin yükselişi, kendini tanımlama (Kimlik) anketlerinde tarihi zirveye ulaştığı görüldü (Blakemore, 2019). Ulusal kimlik, tüm bireylerin yüzde 52,3'ünde ve yalnızca yerel "Hong Konglu" kimliğiyle özdeşleşen 18-29 yaş grubundakilerin yüzde 92,5'inde tarihin en yüksek düzeylerindeydi (Public Programme Opinion, Hong Kong University, 2019).

Bu tezde, kimliğin, paylaşılan niteliklere sahip belirli bir grubun üyesi olarak kendini kategorize etmenin bir aracı olarak gören psikolojik araştırmalardan türetilen tanımı kullanılmaktadır (Stets ve Burke, 2000: 224). Ayrıca, Hong Kong'un farklı bir ulusaltı kimlik geliştirmesine yönelik bağlam sağlamak adına Katherine J. Cramer'in kimlik tanımına atıfta bulunmaktadır. Cramer, "The Politics of Resentment" (2016) adlı kitabında kimliği; kişinin sosyal gruplarla ilişkisi olarak tanımlamakta ve kimliğin "nasıl davranmamız ve hangi duruşları sergilememiz gerektiğini anlamamıza yardımcı olduğunu" savunmakta ve de kimliğin siyasi tutum ve davranışlarımızı belirlemede önemli bir rol oynadığını belirtmektedir (Cramer, 2016: 8).

Cramer (2016)'in kimlik açıklaması tarafından Hong Kong örneğine bakılması halinde kimliğin, bölge ile anakara Çin arasındaki özgün siyasi ve sosyal farklılıklar tarafından şekillendirilmiş olduğu gözlemlenecektir. Hong Kong'un siyasi özerkliği ve özgün tarihi, Hong Kong'da, anakara Çin'den farklı siyasi ve sosyal gruplar oluşmasına neden olmuştur. Bu sosyal gruplar ise sırayla, kendi siyasi görüş ve taleplerine sahip ayrı bir Hong Konglu kimliğine yol açmıştır. Hong Kongluların, Çin kimliğinden farklı olarak kendilerini tanımlamaları, siyasi eylemlerini şekillendirmekte ve protestolar yoluyla farklılıklarının ifade edilmesine yönlendirmektedir. Nitekim kıdemli bir aktivist ve eski öğrenci lideri olan Johnson Yeung'un, "Hong Kong kimliği sadece Çin kimliğinin reddedilmesine değil, kolektif bir dayanıklılık ve özerklik duygusuna ve de baskıya hayır demeye dayanmaktadır. Hong Kong halkı, benzersiz statülerini korumak için bir mücadele vermektedir." açıklaması bu yönlendirilmenin sonucudur (Wong, 2019).

Bu protestolarda kendini dışı vuran Hong Konglu kimliğinin oluşumunun ve evriminin izini sürebilme ve bugün yaşanan toplumsal hareketlerde kimlik faktörünün rolünü anlayabilme ve anlamlandırabilme adına tarihsel bağlam oldukça önemlidir. Zira tarihsel bağlam; 2019 hareketini destekleyen ve onun aracılığıyla ifade edilen siyasi ve sosyal bölünmelere erişilebilir bir giriş noktası sağlar. Bu siyasi ve sosyal bölünmelerde, Hong Kong kimliğinin büyümesine yol açan toplumsal bağlam ve meselelerin 2019 protestoları sırasında nasıl politik olarak açığa çıktığını görebilme, siyasi ve etnik kimliğin

Hong Kong toplumunda hangi süreçlerde ve ne şekilde bir bölünme ile karşılaştığını saptayabilme adına hiç kuşkusuz tarihsel perspektifin önemi yadsınamaz.

Bu tarihsel perspektife, özellikle son protestolardan sonra daha da fazla ihtiyaç vardır. Zira bugün, “Hong Konglu olmanın” ne anlama geldiği veya bu kimliğin “Çinli olmakla” uyumlu olup olmadığı konusunda vatandaşlar arasında ittifaktan ziyade itilaf vardır. Bu nedenle çalışmada kimlik bölünmeleri tarihsel bağlamları içinde konumlandırmaya çalışılmakta ve başlıca tarihsel olaylara ve de süreçlere odaklanılmaktadır. Tarihsel perspektiften Hong Kong, ilk Afyon Savaşı'ndaki İngiliz zaferinden sonra 1843'te İngiliz İmparatorluğu'nun bir kolonisi oldu. Hong Kong, Çin ile ticareti Britanya İmparatorluğu'nun ekonomik avantajına açmak için asimile edildi. Ancak bu düzenlemelerin yapıldığı anlaşmanın pek etkisi olmadı ve anakara ile ticaret yasaklandı. Bu nedenle Hong Kong'un Çin ve İngiltere arasında bir kapı haline gelmek yerine, İmparatorluk için kârlı olması için farklı amaçlarla kullanılması gerekmektedir. Diğer İngiliz kolonilerinin aksine, Hong Kong hiçbir zaman bir medeniyet misyonuna tâbi tutulmadı (Abbas, 1997: 296).

Ana işlevi, dünyaya açık bir liman ve İngiliz İmparatorluğu için bir deniz üssü olmaktı. Hükümeti küçüktü ve nüfusu çoğunlukla deniz üssünü inşa etmek için işe alınan çalışkan Çinlilerden oluşuyordu. 1898'de, Büyük Britanya'nın yeni bölgeler üzerindeki kira sözleşmesi uzatıldı ve İngiliz yasalarına göre bu sözleşme 99 yıl sonra, 1997 yılının ortalarında sona erecekti. Çin'e devir tesliminden sonra ekonomik büyümeyi sürdürmesine rağmen, Hong Kong, vatandaşların siyasi özgürlükleri için protesto etmeye devam ettiği, giderek daha çekişmeci bir topluma tanık oldu (Kan ve Vickers, 2002: 77).

Bu tez, özellikle bu çekişmenin kendisini açığa vurduğu, 2019-2020 suçluların iadesi yasası tasarısına karşı hareket yani anti-iade hareketinin ortaya çıkışında kimliğin nasıl bir rolü olduğunu anlamaya odaklanmaktadır. Hong Kong toplumunda nesiller boyunca güçlü bir siyasi aktivizm ve hoşnutsuzluk hissi, 2019-2020 protestolarında ne şekilde ortaya çıktı? Şehir, uzun süredir devam eden protestolarıyla medyanın gündeminde olmaya devam etmekteyken periferik milliyetçiliğin yükselişini, 2019-2020 demokrasi yanlısı hareketin ortaya çıkışıyla ilişkilendirmeye çalışılmaktadır. Protestoların

ortaya çıkışını açıklamak için sadece 2019'daki suçluların iadesi yasası önerisine bakmak, konunun analizi temelinde yetersiz kalmaktadır. Bunun yerine, kimliğin Hong Kong'daki rolünü düşünmek ve irdelemek, Hong Kong'daki protestoların neden ve ne şekilde ortaya çıktığını ve nasıl bu kadar uzun süre devam ettiğini daha iyi anlamamızı sağlayacağı varsayılmaktadır.

Bu varsayım doğrultusunda tez; Hong Kong tarihine ve ulusaltı kimliğin yakın zamanda güçlenmesine dair ilgili literatürde ortaya konulan görüşleri, tartışmaları ve argümanları inceleyerek, Hong Konglu kimliğinin 2019-2020 demokrasi yanlısı harekette nasıl motive edici bir faktör olarak hareket ettiğini izlemeye gayret etmektedir. Ayrıca 2019-2020 protestolarının köklerinin Hong Kong ulusaltı kimliğinin güçlendirilmesine / pekişmesine nasıl dayandığını anlamaya ve mevcut sosyal hareket teorilerinin Hong Kong'daki protesto hareketlerini açıklamak üzere çözümlemeye çalışmaktadır.

Bu bağlam doğrultusunda araştırmada, toplumsal hareketlerin nasıl ortaya çıktığını ve bunun Hong Kong protestoları örneğine nasıl uygulanabileceğini daha iyi anlamak için Doug McAdam'ın “siyasi süreç modeli” kullanılmaktadır. Modelin bilişsel özgürleşme yönü ile kimlik faktörünü göz önünde bulunduran bir analizin, Hong Kong protestolarının neden devam ettiğini ve nasıl bu kadar geniş bir kitleyi protestolara çekebildiği sorunsalını daha iyi anlayabilme, açıklayabilme ve analiz etme imkânı verebileceği bu tezin savunularından biridir. Zira bireylerin neden protesto etmek için motive oldukları ve kimliğin kendi içinde nasıl harekete geçirici bir rol oynayabildiğini daha kapsamlı analizi adına, siyasi süreç modelinin bilişsel özgürleşme yönüne kimlik tartışmasını dâhil etmek önemlidir. Dolayısıyla; bu çalışmada siyasi süreç modeliyle birlikte, kimliğin protestoyu harekete geçirmede nasıl kilit bir rol oynadığını tasvir etmek için Fong (2017)' un periferik milliyetçilik argümanı kullanılmaktadır. Tezin ana gövdesinde, siyasi süreç modelinin 2019-2020 hareketin gelişmelerini nasıl daha iyi açıklayabileceğini ve teorinin kimlik faktörünü göz önünde bulundurması gerekliliğini göstermek için siyasi süreç kuramı, Hong Kong'daki 2019-2020 protestoları ile ilişkilendirilmektedir.

Araştırmanın bölümleri kısaca şu şekildedir:

Birinci bölümde öncelikle, toplumsal hareketlere odaklanılmaktadır. McAdam'ın politik süreç modelinden önce gelen teoriler ve McAdam'ın politik süreç modeli teorisi açıklanmaya çalışılmaktadır. Hâkim olan sosyal hareket teorisinde; hareketin ortaya çıkmasında dikkate alınan faktörler öncelikle kaynaklara, liderliğe ve siyasi açılıma odaklanmaktadır. Sosyal hareket teorilerinin kimlikle nasıl bütünleştirilebileceğini göz önünde bulundurarak bölümün ilerleyen kısımlarında bu sosyal hareket teorisi incelemesine atıfta bulunmaktadır. Periferik milliyetçilik de dâhil olmak üzere sosyal hareket teorisi ve kimlik teorisi benzer konulara baksa da ikisini birleştiren çok az teori vardır. Kimlik ve periferik milliyetçiliği mevcut sosyal hareket teorisine dâhil etmek, iki tür literatür arasındaki mesafeyi azaltabileceği ve kimliğin sosyal hareketleri nasıl yönlendirebileceğine dair daha kapsamlı bir açıklama sağlayabileceği kabul edilmektedir. Şu anda; iki teori, sosyal hareketin ortaya çıkışını ve periferik milliyetçiliği belirgin bir şekilde açıklamada birbirine paralel olarak mevcuttur. McAdam'ın “Political Process and the Development of Black Insurgency, 1930-1970” adlı kitabında belirtilen sosyal hareket teorileri özetlenmektedir. McAdam, toplumsal hareketleri “dışlanmış grupların kurumsal olmayan yollarla kolektif çıkarları ilerletmek için yeterli politik gücü harekete geçirmeye yönelik rasyonel girişimleri” olarak tanımlamaktadır (McAdam, 1999: 37).

Ayrıca, dışlanan gruplar, kitle gruplarının harekete geçmesine ve daha fazla siyasi kaldıraç kazanmasına olanak tanıyan güçsüzlüğün başlangıcını paylaşmaktadır (McAdam, 1999: 38). Seçkin ve dışlanmış gruplar arasındaki güç dinamiklerini değiştirme girişimlerinde McAdam, hareketleri harekete geçirmek için üç faktörün çok önemli olduğunu savunmaktadır. İlk faktör, dışlanan bir nüfus içindeki organizasyondur; ikincisi, “isyan eden bir bilinç” duygusudur; üçüncüsü ise isyancı gruplara sunulan siyasi fırsatlardır (McAdam, 1999: 40).

İkinci bölümde, Hong Kong'un toplumsal hareket tarihine odaklanılarak yıllar içinde meydana gelen çeşitli gösteriler daha yakından incelenmektedir. Hong Kong tarihinde meydana gelen protestolar dizisi, nüfus içindeki siyasi aktivizmin gücünü göstermektedir. Hong Kong'un protesto tarihini anlamak, 2019'da kentin bugüne kadarki

en büyük gösterilerinin ortaya çıkmasına neden olan özgün bağlamı tasvir etmektedir. 1997'den sonraki ilk yıllarda Hong Kong Özel İdare Bölgesi (HKÖİB)'ne önemli düzeyde siyasi özerklik verilirken, ÇKP daha sonra 2003'te “Yeni Hong Kong” politikasını benimsemeye başladı (Fong, 2017: 527).

ÇKP'nin HKÖİB'nin iç işlerine ve politikalarına aktif katılımı, Hong Kong'un suçluları iade yasası tasarısına karşı en son hareketindeki itici faktörlerden biridir. Özel idarenin suçluların iadesi yasasına muhalefeti olarak başlayan şey, ÇKP'ye karşı bir hareket ve Hong Kong'un farklı yerel kimliğinin şehir çapında bir ifadesi haline geldi. 2019-2020 protestoları, Hong Kong sakinlerinin Çinli ve Hong Konglu olarak tanımlanması arasındaki bir ayrımı tasvir etti (McLaughlin, 2019).

Haziran 2019'da örneklenen nüfusun yüzde 52,9'u Hong Konglu olarak tanımlanırken, örneklenen bireylerin yalnızca yüzde 10,8'i Çinli olarak tanımlandı (Public Programme, Hong Kong University: 2019). Buna karşılık, 2008 yılında yapılan ankette, yalnızca yüzde 18,1'i Hong Konglu ve yüzde 38,6'sı Çinli olarak tanımlandı (Public Opinion Programme, University of Hong Kong 2019).

Hong Konglu olarak özdeşleşmedeki bu çarpıcı artış ve Çinli olarak özdeşleşmedeki azalma, ulusaltı Hong Kong kimliğinin dikkate değer bir şekilde güçlendiğini göstermektedir. Etnik kimlikteki değişiklikler ve son toplumsal hareketler hakkındaki bilgileri yan yana koyduğumuzda, farklı bir Hong Konglu kimliğinin güçlendirilmesinin Pekin'in eğitim müfredatı politikası gibi çabalarına karşı protestolara nasıl katkıda bulunduğunu daha iyi anlaşılmasına imkân verebilecektir. Bu bölümde yine, Hong Kong'un İmparatorluk Çin'inden İngiliz sömürge yönetimine ve daha otoriter bir Çin'e dönüşen güçteki çalkantılı değişimine arka plan sağlanmaya çalışılmaktadır. Ayrıca sosyal hareketlerin ve protestoların Hong Kong'un tarihinde önemli bir rol oynadığını ve 2019'daki kitlesel gösterilerin ÖİB'de yeni bir olay olmadığı anlatılmaktadır. Hong Kong'un iktidardaki geçişinin özgün tarihini ve şehirdeki siyasi aktivizmin tarihini anlamak, ulusaltı bir Hong Kong kimliğinin geliştiği ve şimdi mevcut protestoların ortaya çıkmasında önemli bir rol oynadığı savı bu tezin temelini oluşturmaktadır. Ek olarak; Hong Kong'un toplumsal hareketlerinin tarihsel bağlamı, siyasi aktivizmin özgün Hong

Konglu kimliğinin ve onun ulusal Çin kimliğinden farklılığının çok önemli bir parçası olduğuna dair veri sağlamaktadır. Protestolar yoluyla Hong Kong halkı, Hong Konglu ve Çin kimlikleri arasındaki farklılıkları ifade etmeye ve ulusaltı kimlikleri için eşit tanınma arayışına girdi. Farklı bir Hong Konglu kimliğinin yaygınlığını ve bunun siyasi aktivizmdeki köklerini tanımak, 2019-2020 protestolarının ortaya çıkışıyla olan bağlantıyı görmek için çok önemlidir. Ayrıca Hong Kong'un sosyal hareketleri örneğinde kimliğin önemini anlamak, yerel kimliği harekete geçirici bir faktör olarak ele almak için mevcut sosyal hareket teorisinin nasıl reforme edilmesi gerektiğini göstermektedir.

Ayrıca, Hong Kong'un seçkin güc yapısında, köklü bir dönüşüm arayan demokrasi hareketinin çekişmeci siyasetteki değişimlerin izini sürmektedir. Siyasi sistemde herhangi bir esaslı değişikliğin olmaması, iktidarı kaybetme korkusuyla her türlü siyasi değişime direnen liberal olmayan tek partili bir devlette liberal yönetimin geleceği hakkında endişelere yol açtı. Merkezi hükümet, özellikle Hong Kong halkının Hong Kong'u fiilen yönetme yeteneği açısından, Özel İdari Bölgesi (ÖİB) 'nin özerkliğinin kapsamını sınırlamaya çalıştığından, yıllar içinde çekişmeci siyaset biçimleri değişti. Hong Kong'un benzersiz siyasi sisteminde çekişmeci siyaset ve demokratikleşme arasındaki ilişkiyi araştırdıktan sonra bu çalışma, “Şemsiye Hareketi” sırasında ve sonrasında çekişmenin biçimlerinin ve hedeflerinin dönüşümünü keşfetmeden önce önceki protestoları yeniden gözden geçirmektedir. Çin'e devir tesliminden sonra ekonomik büyümeyi sürdürmesine rağmen Hong Kong, vatandaşların siyasi özgürlükleri için protesto etmeye devam ettiği daha çekişmeci bir topluma tanık oldu.

Son olarak da Hong Kong protestolar tarihine odaklanarak yerel, melez bir bağlamda popüler çekişme incelenecektir. Hong Kong'un uzun süren halk protestoları yürüngesi, kurumsal değişiklikler getirememesine rağmen, siyasi katılımın dinamiklerini ve hatlarını nasıl yeniden şekillendirdi? Devlet benzeri aktörler, farklı aktivizm konuları arasında faaliyet göstermek, çeşitli tartışmalı uygulamaları benimsemek ve yerleşik çekişme sınırlarını aşmak için etkileşime girmiştir. Kentin çekişmeci siyasetinin ihmal edilen boyutlarını anlayabilmek ve değişimleriyle giderek otoriterleşen protokoller tarafından dikte edilen açık bir toplumda sosyal-politik değişimler için itici gücü ve

mekanizmaları ortaya çıkarmak ve Hong Kong içinde çekişmeci siyasetin daha derin ve nüanslı bir anlayışını sağlayabilecek kavramsal bir çerçeve oluşturmak bu bölümün hedeflerindendir.

Üçüncü bölümde; kimliğin sömürge döneminden günümüze evrimine ilişkin tarihsel kısım, Hong Kong'daki kimliğin evriminin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmak için çok daha güçlü bir analitik çerçeve sağlayacaktır. Belki de çoğu faktörden daha ziyade, Hong Kong'da yerel bir kimliğin inşası, neoliberalizm, postkolonyalite ve bunun sonucunda ortaya çıkan endişe ve belirsizliklere tepkinin karmaşık bir etkileşimi yoluyla ortaya çıktı. Bir ekonomik merkez olarak önemi azaldıkça ve anakara Çin ile ilişkisi daha gergin hale geldikçe halkı dış tehditlerden korunabilecek bir “Hong Kong” kimliği tanımlama konusunda daha fazla endişe duyulmaya başlandı. Bu küresel şehirde güç ilişkilerinin işleyişi analiz edilmektedir.

Hong Konglu kimliğini tanımladıktan sonra, Hong Kong'da periferik milliyetçiliğin yükselişine dair veri sağlamaya çalışılmaktadır. Hong Konglu kimliğinin güçlenmesini/pekişmesini tasvir etmek için, Hong Kong'un kimliğine ilişkin literatürü ve kentin kendini tanımlamasındaki eğilimleri gösteren Hong Kong Üniversitesi tarafından gerçekleştirilmiş ve <https://hkupop.pori.hk/chinese/> web sayfasında herkesin erişimine açık ve izinli kamuoyu anketleri incelenmektedir. Hong Konglu kimliğinin güçlenmesine bakmak, ulusaltı kimliğin siyasallaşmasına argüman sağlar ve protestonun ortaya çıkmasındaki rolüne işaret eder. Hong Konglu kimliğinin güçlenmesini tasvir etmenin yanı sıra yükselişine hangi faktörlerin katkıda bulunduğu da düşünülmektedir. Hong Konglu kimliğinin dramatik yükselişine hangi özel olayların ve deneyimlerin yol açtığına bakılmaktadır.

Akabinde, kimliğin 2019-2020 protestolarının arkasındaki önemli bir faktör olduğunu ve ekonomik şikâyetlere dayalı bir açıklama yapmaktan daha iyi bir analiz sağlayabileceği savunulmaktadır. Zira ÇKP'nin baskıcı politikaları nedeniyle Hong Kongluların, ulusaltı kimliklerinin bir parçası olarak sahip oldukları farklılıkların temsil edilemediğini hissetmektedir. Bu da Hong Kongluları protesto için harekete geçmeye motive etmektedir. Ayrıca, protestoların ana açıklaması olarak Hong Kong'daki ulusaltı

kimliğe bakmak, yalnızca ekonomik açıklamaya bakmaktan daha büyük bir resim sunmaktadır. Kimliği ana harekete geçirici faktör olarak ele almak, Hong Kongluların siyasi, kültürel ve tarihsel deneyimlerindeki farklılıkların onları ayrı bir grup olarak tanınmaya nasıl yönlendirdiğini anlamamızı sağlar. Hong Konglu kimliğinin yükselişini ve 2019-2020 protestoları üzerindeki etkisini açıkladıktan sonra, bunun Doug McAdam'ın siyasi süreç modeline kimliği harekete geçirici bir faktör olarak dâhil etme gerekliliğini nasıl gösterdiği tartışılacaktır. Siyasal süreç modeli, modelin bilişsel özgürleşme sürecine kimlik değerlendirmesini dâhil etmeyerek özellikle kimliğin çatışmalara yol açmada büyük rol oynadığı Hong Kong gibi durumlarda protestoların ortaya çıkışını tam olarak açıklayamamaktadır. Ek olarak, Hong Kong'da 2019-2020 hareketinin ortaya çıkışını ve bunun Hong Konglu kimliğinin güçlenmesine nasıl atfedilebileceğini analiz etmek için siyasi süreç modeli uygulanmaktadır.

McAdam'ın siyasi süreç modelini 2019-2020 protestolarına uygulamak, yükselen Hong Konglu kimliğinin nasıl toplumsal hareketlerle sonuçlandığını aydınlatacağı düşünülmektedir. Hong Konglu kimliğinin bilişsel özgürleşme sürecindeki rolü, yerel kimliğin geniş bir kitle tabanının varlığına ve nihayetinde 2019 ve 2020'de görülen kapsamlı gösterilere nasıl katkıda bulunduğu betimlenmektedir. Bu olayları kimliği de analize dâhil etmek suretiyle siyasi süreç modeli çerçevesinde anlamak, protestoların neden ortaya çıktığı ve kimliğin toplumsal hareket teorilerinde nasıl çok önemli bir unsur olarak görülmesi gerektiğine dair cevaplar sağlayacağı da tezin varsayımlarındandır.

Araştırmanın tasarımı ve yöntemi olarak bu tezde; veri toplama tekniği olarak, nitel araştırma yöntemi altında, ikincil kaynak taraması olarak; Hong Kong'un tarihi, ekonomisi, politikası ve kültürü üzerine kitaplar, makaleler, tezler, web siteleri, bloglar, forumlar, gazete makaleleri, resmî belgeler, videolar ve Hong Kong Üniversitesi tarafından gerçekleştirilmiş ve de kamuoyuna <https://hkupop.pori.hk/chinese/> web adresinde sunulmuş bulunan istatistiki veriler kullanılmıştır.

Diğer taraftan tez yazarının, Mandarin ve Kantonca bilmemesi ve bu dilde yazılan kaynaklara başvuramaması, Hong Kong toplumsal hareketlerini saha çalışması ile

irdeleyememesi, çalışmanın özellikle pandemi dönemine rast gelmesi nedeniyle protestolara katılan kişilerle anket veya görüşme gibi bilimsel enstrümanlarla temas edememiş ve de yüz yüze görüşme gerçekleştirememiş olması bu çalışmanın önemli sınırlılıklarındandır.

Bu veri toplama yöntemi ve çalışma sınırlılığı ile oluşturulan tezin odağı, bir Hong Kong kimliğinin büyümesine yol açan toplumsal bağlam ve meseleler ve bunun “Şemsiye Hareketi” ve sonrasında 2019-2020 Anti-iade protestoları sırasında nasıl politik olarak yüklendiğidir. Siyasi ve etnik kimliğin Hong Kong toplumunda önemli bir bölünme haline geldiği yaygın olarak kabul edilmektedir. Ancak bugün “Hong Konglu” olmanın ne anlama geldiği veya bu kimliğin “Çinli olmakla” uyumlu olduğu veya çelişip örtüşmediği konusunda vatandaşlar arasında çok az fikir birliği vardır. Bu kimlik bölünmelerinin tarihsel bağlamları içinde konumlandırılması ve bu süreçleri anlamak için milliyetçilik, periferik milliyetçilik, kimlik, ulusaltı kimlik, etnik çatışma ve yerlililik dâhil olmak üzere bir dizi kavram kullanılması çalışmada 2019-2020 protestolarının ardında bulunduğu düşünülen kimlik kavramının analizi adına bütüncül bir bakış açısı sağlamaktadır. Bu teorik çoğulculuk, çalışmanın yerelliği ve kimliği, protestoların motive edici kaynağı olarak, tüm çeşitliliği ve karmaşıklığı içinde görmesine ve Hong Kong'un anakara Çin ile ilişkisinin gelişen doğası üzerine analizine olanak tanıyacağı varsayılmıştır. Aynı zamanda Hong Kong da periferik milliyetçiliğin ve kimliğin yükselişini açıklamak için yeni bir bakış açısı sağlamaktadır. Ayrıca Hong Kong'daki siyasi çatışmayı anlamak için tarihi ve siyasi bağlamı ve arka planı anlamak gerekir. Hong Kong'daki siyasi sistemle ilgili bağlamı ve literatürü ve son yıllardaki büyük protestoların özellikle de bu çalışmanın odak haline getirdiği 2019-2020 Anti-İade Protestolarının sisteme ve Çin ile olan ilişkisine ve de algılanan potansiyel diğer girişimlere karşı direniş olarak nasıl anlaşılabilceğine yönelik perspektif sunmaktadır.

Bu perspektif doğrultusunda; Hong Kong siyasetindeki başlıca aktörler, kurumlar ve süreçler nelerdir? Hong Konglu kimliğini ne tanımlamaktadır? 2019-2020 anti-iade hareketinin hâlihazırda yerleşik bir Hong Kong “kimlik krizinin” bir sonucu mu yoksa hâlihazırda derinleşen bir Hong Kong “kimlik krizinin” bir semptomu mudur?

2019-2020 anti-iade yasasına temel muhalefet, Hong Kong liderlerine ve Çin siyasi sistemine duyulan güven eksikliğidir. Bu da Hong Kong halkı arasında Çin karşıtı bir duyguya dönüşüyor. O halde, Çin karşıtı bir duygunun yükselişi, Hong Kong yerelciliğinin yükselişi ve Hong Kong halkı arasında Çin kimliğinin zayıflamasıyla ilişkili midir? Yerellik, Hong Kong'da seçim siyasetini ve yönetimini şekillendirmede ne derecede bir rol oynamaktadır? gibi sorulara bu çalışmada cevap bulunacağı düşünülmektedir.

Ayrıca çalışmanın önemi ve literatüre katkısı konusunda Türkçe literatür olarak özellikle özgünlüğünden bahsedilebilir. Şöyle ki; Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Türkçe alanyazınında, Hong Kong Toplumsal Hareketleri özelinde, özellikle 2019-2020 Anti-iade protestolarına yönelik akademik çalışmaların bu tezin yazılmakta olduğu zaman dilimi de göz önünde bulundurulacak olunursa oldukça sınırlı sayıda olduğu ifade edilebilir. Literatür taramasında tespit edilebilen çalışmalara bakılacak olunursa Hong Kong Toplumsal Hareketleri üzerinde yazılmış veya hazırlanmakta olan herhangi bir lisansüstü tez çalışmasına rastlanılmamıştır.

Makale çalışmalarında ise Ergenç (2015), “Sınıflar, Kalabalıklar ve Devlet: Hong Kong Şemsiye Hareketi’nin Düşündürdükleri” adlı çalışmasında Hong Kong’daki işgal hareketinin arka planına ve bileşenlerine bakarak harekete atfedilen kendiliğindenlik iddiasını sorgulamaktadır.

Çalışkan ve Aras (2020) “Xi Jinping Döneminde Hong Kong Protestoları: Şemsiye Hareketi ve 2019 Protestoları Üzerine Bir Karşılaştırma” adlı çalışmalarında, 2014 Şemsiye Hareketi ve 2019 yıllarındaki protestoların genel bir değerlendirmesi yapılmış ve Xi Jinping’in protestolara yaklaşımlarındaki benzerlikler ve farklılıklar kronolojik olarak gösterilmiştir. Sonuç olarak, Xi Jinping’in yönetimdeki gücünü artırmasının ve Trump yönetimindeki ABD’nin protestolara yaklaşımının Xi Jinping’in 2019 protestolarına daha sert tepki vermesine sebep olduğu ortaya konulmuştur. Oğurlu ve Dağ’ın (2021) “Karar Alma Aşamasında Demokratik Yapı ve Sivil Toplum Çıkmazı: Hong Kong Protestoları Örneği” isimli makalelerinde, demokratik yapı ve sivil toplum arasındaki ilişkinin düzeyi saptanmaya çalışılmış ve Hong Kong örneği üzerinden, karar

alma aşamasında ortaya çıkan çatışma, demokratik yapı, sivil toplum bağlamında sebep ve sonuçlarıyla ele alınmıştır. Keyvan (2021) “Hong Kong’un Siyasi Dönüşümü Krizinde ABD ve Çin’in Rolü” isimli çalışmasında, Afyon Savaşlarından 2019 protestolarına değin süreçte tarihsel bir perspektifte Hong Kong politik evriminde ABD ve Çin Faktörünü anlamaya odaklanmıştır. Özgür ve Vural (2021) ise “Tek Devlet, İki Sistem” Politikası Çerçevesinde Hong Kong’un Statüsünün Analizi” isimli makalelerinde son yıllarda demokrasi talepleriyle gündeme gelen Hong Kong’un statüsünü incelemiştir. Bahsedilen çalışmaların amacı ile bu tezin amacının ve odak noktasının farklı olması bu tez çalışmasını özgün kılmaktadır. Bu özgünlüğün, Türkçe literatür açısından bir boşluk dolduracağı ve böylelikle, Türkçe toplumsal hareketler alanyazınına katkı sağlayacağı varsayılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TOPLUMSAL HAREKETLER VE KİMLİK

Bu bölümün ilk kısmında, toplumsal hareket teorisi üzerine hâkim olan literatür özetlenmektedir. McAdam'ın politik süreç modelinden önce gelen teoriler açıklanmakta ve onun alternatif teorisine bağlam oluşturmaya çalışılmaktadır. Hâkim olan sosyal hareket teorisinde, hareketin ortaya çıkmasında dikkate alınan faktörler öncelikle kaynaklara, liderliğe ve siyasi açılıma odaklanmaktadır. Bununla birlikte, birçok teori şu anda kimliği kendi içinde harekete geçirici bir faktör olarak ele almamaktadır. Sosyal hareket teorilerinin kimlikle nasıl bütünleştirilebileceğini göz önünde bulundurarak, bölümün ilerleyen kısımlarında bu sosyal hareket teorisi incelemesine atıfta bulunmaktadır. Periferik milliyetçilik de dâhil olmak üzere sosyal hareket teorisi ve kimlik teorisi benzer konulara baksa da ikisini birleştiren çok az teori vardır. Kimlik ve periferik milliyetçiliği mevcut sosyal hareket teorisiyle birlikte ele almak, iki tür literatür arasındaki uçurumu kapatacağı ve kimliğin sosyal hareketleri nasıl yönlendirebileceğine dair daha kapsamlı bir açıklama sağlayacağı varsayılmaktadır. Şu anda; iki teori, sosyal hareketin ortaya çıkışını ve periferik milliyetçiliği belirgin bir şekilde açıklamada birbirine paralel olarak mevcuttur. Dolayısıyla, McAdam'ın “Siyasi Süreç ve Siyahi Ayaklanmanın Gelişimi, 1930-1970” (Political Process and the Development of Black Insurgency, 1930-1970) adlı kitabında belirtilen toplumsal hareket teorileri özetlenmektedir. McAdam politik süreç modelini ortaya koymadan önce, klasik modeli ve kaynak seferberliği modelini açıklamaktadır. Alternatif modeller, McAdam tarafından, gelişen bir toplumsal hareketin tüm yönlerini ele almadaki yetersizlikleri nedeniyle eleştirilse de McAdam'ın önerdiği siyasi süreç modelinin temeli olarak hareket etmektedirler. Klasik model ve kaynak seferberliği modeli özetlendikten sonra McAdam'ın siyasi süreç modeli özetlenmektedir. Akabinde, kimlik teorisi ve özellikle periferik milliyetçilik üzerine literatür gözden geçirilmektedir.

1. TOPLUMSAL HAREKET TANIM, TARİH VE KURAM

İnsanlığın erken dönemlerinden itibaren muhtelif direniş türleri, çatışmalar, başkaldırı ve isyanlar var olmuştur. Yöneten ve yönetilen arasında çatışma şeklinde kendini göstermiş olsa da yöneten veya yönetilenlerin arasında da zaman zaman çatışmalar görülmüştür. Yönetilen kesimde ezilenlerin toplumsal durumundan kaynaklı direniş türleri insanlığın varoluşunda ve yaşamlarında hayati değişimlere ve dönüşümlere yol açmış ve insanlık tarihi açısından da önemli değişiklikler getirmiştir. Farklı zaman ve mekânda eylem, isyan, devrim şeklinde farklı direniş örüntüleriyle değişik biçimlerde ortaya çıksa da yaşanan tarih içinde hep var olmuşlardır (Çetinkaya, 2018: 25).

Öyleyse, insanlık tarihine bugünden bakıp kısaca şunu söylemek mümkün; insanlık tarihi mücadeleler tarihidir. İlk insanlarda mücadele, doğa ile hayatta kalma üzerine kurulu bir düzlemdeydi. Peki, günümüze kadar “hayatta kalma” mücadelesinde neler değişti? Bu kadar uzun erimli bir yolu gitmek, insan-doğa ve insan-insan ilişkilerini anlamakla mümkün olabilir. Ancak toplumlar tarihine bakılırsa somut ilişkilere daha fazla temas edilmiş olur. Maddi var oluş sınırlarının genişlediği ve mücadelelerin simgeleşmiş güç odaklarını çevrelediği görülür. İktidar ve mücadele ilişkileri bu anlamda diyalektik karakterdedir. Eşitlik, adalet gibi kavramlar ise toplumsalın oluşmasıyla, insan-insan ilişkilerinin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Varlık ve yokluk düzeyinde yaklaşıldığında ise kavramların gerçeklik düzeyinde varlığı ve yokluğu durumlarındaki çelişkiden ve bu çelişkilere yönelik mücadelelerden bahsetmiş olunur (Kartal ve Kümbetoğlu, 2018: 6).

Çelişkilerin varlığından, elbette ilk kullanılan ve tartışılan düşünce düzeyinde mülkiyet, güç, iktidar, adalet, eşitlik, ahlak, erdem vb. kavramlar kullanılarak bahsedebilir. Bu uzun erimli bir yolculuktur ve kavramların soyutluğundan çıkıldığı ölçüde toplumsal tarihi anlamak mümkün olacaktır. Ya da bu anlama ve anlamlandırma çabası, soyut ve somut düzeylerde eş zamanlı ele alınarak yola koyulabilir. Bu da hem incelenen ‘şey ’in iç bağlantılarına ve damarlarına hem de onu çevreleyen yapıya, iskeletine götürecek ve böylece olguları, renkleri ve dokuları, temsil ettiği gerçeklikle birlikte görebilme imkânına erişilecektir. Olaylar gerçekliğe işaret ederken kavramlar olgusal düzeyde onların anlamlarını taşımaktadır. Böyle bir noktadan hareketle

m¼cadeleler tarihini, 12. y¼zyılda gerekleŖen bir ayaklanmadan da 19. y¼zyılda bir isyandan da yola çıkarak kavramak olanaklıdır. Ancak bu giriŖ d¼zeyinde bir anlama olacaktır, derinleŖmek için hem damarlara hem de iskelete ihtiyaç vardır. YaklaŖık son 300 yılın gerçekliği, hatta artan oranda gerçekliği haline gelen kapitalist sistem, 19. y¼zyıldan bu yana eliŖkiler, bunalımlar ve m¼cadelelerle s¼regelmiŖ bir s¼re olarak ele alındığı takdirde, bu tarihsel s¼re olgular arası iliŖkiler ağı olarak okunabilir. Sermaye-emek eliŖkisi / iliŖkisi, sistemin ¼z¼ne içkin olmakla ve olgusal gerçekliği inŖa etmekle birlikte, sermaye-emek iliŖkilerindeki kırılma noktaları aŖkın bir nitelik taŖır. Bu kırılma noktaları mevcut sisteme karŖı, sistem içi ya da sistem dıŖı alternatifler ¼neren m¼cadeleler tarihini oluŖturur (CoŖkun, 2006).

Toplumsal hareketler kavramı, ilk olarak Lorenz von Stein (1848) sosyal haklar elde etmeye y¼nelik ortaya konulan politik m¼cadeleyi belirtmek ¼zere kullanmıŖtır (Mengelberg, 1962: 267). Toplumsal hareketleri tanımlamaya y¼nelik pek çok giriŖim olmasına rağmen, ¼zerinde uzlaŖılmıŖ bir tanım yoktur. Ayrıca aynı yaklaŖıma sahip bilim insanlarının da farklı odakları ve tanımları vardır.

Tanım konusunda uzlaŖılan bir çerçevenin kurulamaması hiç kuŖkusuz geniŖ bir tanımlamalar k¼mesini veya k¼llyatını meydana getirmiŖtir. Genel olarak insiyaki yani kendiliğinden, gayri resmi ve etkileŖim ağı oluŖu bu tanımlama çerçevelerinde ¼ne çıkan ¼zelliklerdir. Nitekim bu doğrultuda Diani' ye g¼re; toplumsal hareket, insanlar arasındaki biçimsel olmayan etkileŖimler ağıdır ve kolektif bir kimlik temelinde toplumsal bir deęiŖim için kendiliğinden ortaya çıkmaktadır (Diani, 1992).

Aynı zamanda genel olarak toplumsal hoŖnutsuzluk nedeniyle ortaya çıkan s¼rekli bir eylemdir. Toplumsal hareketler genel olarak toplumdaki d¼Ŗ¼ncede, inançlarda, değerlerde, tutumlarda, iliŖkilerde ve baŖlıca kurumlarda deęiŖiklikler meydana getirmek veya yukarıdaki toplumsal d¼zenlemelerdeki herhangi bir deęiŖiklięe direnmek için “organize”veya “kolektif çaba”olarak algılanmıŖtır. Bu anlamda toplumsal hareket, insanların baŖkaları ¼zerinde toplu iddialarda bulunmak için ortak hedefler etrafında toplanmalarını sağlayan bir dizi ekiŖmecii ve kolektif eylemdir (Higuchi, 2021: 189).

Toplumsal hareketler, sıradan insanların kamusal eyleme katılımı için de çok önemli bir araçtır (Tilly, 2004). Dolayısıyla, ortak bir amaca ulaşmak için insanlar tarafından örgütlenmemiş, gayri resmi ve öngörülemez ortak bir meydan okumadır. İnsanlar kendilerini ortak bir amaç için birbirlerine bağlı hissederler ve bu amaç adına sosyal bir değişim için harekete geçerler. Çoğu zaman bu hareketler, toplumda belli değişim ve dönüşümlerin hazırlayıcısı olmuştur. Bu hazırlığı eyleme dönüştürmek isteyen insanların bireysel ve toplu olarak gösterdikleri çabalarla çok sayıda değişim meydana gelmiştir. Bu tür çabalar toplumsal hareketler olarak adlandırılmıştır. Bu nedenle, sosyal hareket, “bir parçası olduğu toplumda veya grupta bir değişimi teşvik etmek veya buna direnmek için belirli bir süreklilik ile toplu olarak hareket eden bir hareket” olarak tanımlanabilir (Van Seters ve James, 2014). Bu tanıma paralel olarak, Habermas (1973) ise toplumsal hareketleri, daha iyi bir toplum inşa etmek amacıyla değişen siyasi ve ekonomik kurumlara karşı savunmacı refleksler olarak görmekteydi (Akt. Bertuzzi, 2021: 165).

Sosyolojik literatür de sosyal hareketler, toplumsal, kültürel ve siyasi değişimlere gösterilen kolektif tepkiler olarak kabul edilmektedir (Akt. Can ve Taşçı, 2016: 152; Oberschall, 1973; Tilly, 1978). Bu görüşe göre, kaygılarına tatmin edici çözümler bulmak için meşru yolları kullanmada zorluk nedeniyle gerginlik hisseden gruplar, toplumsal hareketler oluşturur ve bunlara katılırlar. Akademisyenler; ekonomik faktörlerin, siyasi krizlerin, teknolojik yeniliklerin veya hızlı demografik değişimin bir sonucu olarak ortaya çıkan herhangi bir toplumsal düzensizliğin toplumsal hareketlerin önünü açabileceğini belirtmektedirler (Akt. Weber, Dejmancee ve Rhode, 2018: 2296; Blumer, 1969; Mauss, 1975; Tarow, 1994; Tilly, 1978).

Son birkaç on yılda demokratik kurumların yükselişi ve ardından gelen sosyal, kültürel ve politik değişiklikler, sosyal hareketlerin sayısını artırmıştır. Çünkü toplumsal hareketler, toplumsal çevreye karşı tepkiler ya da protestolar olarak görülse de yapısal faktörlerden bağımsız değildir (Della Porta ve Diani, 2006).

Diğer taraftan sanayileşmiş toplumlara bakıldığında, toplumsal hareketler çok yaygın olduğu görülmektedir; çünkü çeşitli nüfuslar toplumsal gelenek ve göreneklere daha az bağlıdır (Collins, 1998). Oysa otoriter rejimlerde toplum yaşamı ciddi şekilde kısıtlanır. Seçkinlerin politik-ekonomik gücü tarafından kontrol edilen devletin egemenliği nedeniyle (McAdam, 1982: 37), insanlar kafeler, kabareler, dini kurumlar gibi sosyal ortamlarda geliştirdikleri temaslar aracılığıyla sosyal hareketlere katılabilirler (Aminzade, 1995: 44).

Demokratik toplumlarda ise yoğun örgütsel yapıların ve sosyal ağların varlığı, kolektif kimlik oluşturmaya yardımcı olarak kolektif eylemlere katılımı kolaylaştırabilir. Örneğin; belirli derneklere katılmak, aynı eğitim kurumlarına devam etmek, alt kültürel, ekonomik veya çevresel konularda duyarlı olmak insanları toplu eylemlere katılmaya yönlendirebilmektedir (Staggenborg, 2001).

Genel olarak, toplumsal hareketler, bazen aynı amaçlarla diğer örgütlerle koalisyonlar kuran bir dizi örgütle karakterize edilmektedir (Ash ve Zald, 1966: 327). Bu nedenle, büyük ölçekli organizasyonlar, çeşitli amaçlar ve hedefler nedeniyle bir arada bulunan grupların bir toplamıdır (Ash ve Zald, 1966: 328). Bu farklı organizasyonlar, Ash ve diğerleri tarafından tanımlanan “saldırı planında” farklı rollere sahiptir (335). Sosyal hareketler normalde çevrenin dönüştüğü durumlarda bulunmaktadır. Bu organizasyonlar, toplumdaki klasik bürokrasi tarafından değiştirilemeyecek bir şeyi değiştirmeyi ya da yeniden yapılandırmayı amaçlamaktadır (Ash ve Zald, 1966: 333-335).

Değişimi önceleyen perspektife paralel olarak sosyal hareket, “parçası olduğu grupta, toplumda veya dünya sistemindeki değişimi teşvik etmek veya bu değişime direnmek amacıyla kurumsal kanalların dışında belli seviyeye kadar örgütlenme ve süreklilik ile eyleme geçen bir kolektivitedir” (Chiu ve Lui, 2000: 3). Bununla birlikte çoğu zaman örgütler, ortak bir amaçları olsa bile, sosyal hareketler arasında bölünmüştür; bu, genellikle, sosyal hareketler ve devlet arasında bir diyalog yaratılmasının olduğu çeşitli “siyasi arenalarda” etki kazanmaktır. Aslında, toplumsal hareketler çoğunlukla siyasi fırsatları değiştirmek istedikleri için gelişir (Chiu ve Lui, 2000: 3) ve bu fırsatlar da tarihsel toplumsal dönüşümde temeldir (Peterson, 1989, 421).

Dahası, “toplumsal hareketler, siyasi yapıdaki yeni açılımları, taleplerini kurumsal siyasete taşımak için fırsatlar bulur” (Chiu ve Lui 2000, 5). Bu nedenle sosyal hareketler; ağların, diğer örgütlerin ve kitle iletişim araçlarının ilgili olduğu siyasi eylemde ve sosyal çatışmalarda bir dönüşüm olduğunda oluşturulur (Peterson, 1989: 421).

Toplumsal hareketlerin doğası üzerine devam eden bir tartışma olmasına rağmen, toplumsal hareketlerin, toplumsal değerler, siyasi rejim, seçkinler ve diğer gruplar gibi yerleşik sisteme karşı sürdürülebilir, rasyonel, kurumsal olmayan meydan okumalar olduğu konusunda uzlaşmaya varılmıştır. Bu bakımdan toplumsal hareketler; gösteriler, grevler, ayaklanmalar ve mitinglerden farklıdır. Yine de hepsi sürekli kolektif eylem olarak kabul edilebilir (Edwards ve McCarthy, 2004: 140).

Sosyal hareket teorisi, bireylerin otoritelere karşı nasıl, neden ve hangi koşullarda sürekli toplu eylemde bulunduğunu anlama girişimi olarak ortaya çıktı. Bu nedenle, toplumsal hareketlerin karmaşık ve çok boyutlu doğasını ortaya çıkarmak için çeşitli modeller denenmiştir. Çoğunluğu seçkinlerden oluşan, “kolektif davranışın” hemen her biçimini otoriteye tehdit olarak gören ve onun “yıkıcı” özelliğinden korkan erken dönem düşünürler, toplumsal hareketleri; aşırılık, yoksunluk ve şiddet olmak üzere üç yönün altını çizerek tartışmışlardır. Fransız İhtilali ve akabinde Sanayi devrimlerinin bir sonucu olarak, özellikle Durkheim'ın etkisiyle teorisyenler, toplumsal hareketleri anomi ve toplumsal düzensizlik üzerinden değerlendirdiler (Tarrow, 1998: 8).

Charles Tilly'ye (1978) göre, toplumsal hareketler, kamu siyasetini etkilemek üzere gerçekleştirilmekte olan kolektif eylemler, protestolar ve kampanyalar biçimleriydi (Akt. Emirbayer, 2014). Aynı doğrultuda Tarrow (1994) toplumsal hareketleri seçkinlere, otoritelere, gruplara ve kültürel kodlara karşı toplu meydan okumalar şeklinde tanımlama yapmıştır. Ancak Turner ve Killian (1987: 308), toplumsal hareketleri diğer kolektif eylemlerden ayırmış ve onları “parçası olduğu toplumda ya da grupta bir değişimi teşvik etmek ya da bir değişime direnmek için belirli bir süreklilikle hareket eden bir kolektivite” olarak tanımlamıştır. Bu bağlama paralel olarak toplumsal hareket; toplumdaki düşüncede, inançlarda, değerlerde, tutumlarda, ilişkilerde ve başlıca kurumlarda değişiklikler meydana getirmek veya yukarıdaki toplumsal düzenlemelerdeki herhangi bir

değişikliğe direnmek için “örgütlü” veya “kolektif çaba” olarak algılanmakta ve kabul edilmektedir (Subedi, 2021: 121).

Charles Tilly'ye (2004) göre; sosyal hareketler ilk önce 18. yüzyılın sonu ve 19. yüzyılın başlangıcında, Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da ortaya çıkan yeni bir siyasi fenomendi. Tilly, toplumsal bir hareketin üç unsurun ayırt edici bir bileşiminden oluştuğuna işaret eder: a) kampanya; b) repertuar ve c) MBSB (Makuliyet, Birlik, Sayı ve Bağlılık). Kampanya, “hedef yetkililer üzerinde toplu hak iddiasında bulunan sürekli, organize bir kamu çabasıdır” (Tilly, 2004: 3).

Bir toplumsal hareketin repertuarı, özel amaçlı dernekler ve koalisyonlar, halka açık toplantılar, ciddi yürüyüşler, nöbetler, mitingler, gösteriler, dilekçe kampanyaları ve içindeki beyanlar, kamu medyası ve broşür yayıncılığı gibi siyasi eylem biçimleri arasındaki kombinasyonların istihdamına atıfta bulunur (Tilly, 2004: 3-4). Son olarak; MBSB gösterileri, MBSB'nin sosyal hareketteki katılımcılar tarafından kendileri adına halka açık temsilleridir (Özçetin ve Turan, 2015: 119).

Toplumsal hareketlere ilişkin bir başka anlayışa, Tilly'nin tanımını, toplumsal hareketlerin ortak inançlara, dayanışmaya ve sağduyuya dayalı insanlar arasındaki biçimsel olmayan etkileşim ağları olduğunu söyleyen Della Porta ve Diani'nin (Akt. Atilla ve Ün, 2018: 798;) yaptığı tanımla birleştirerek ulaşılabilir.

Toplumsal değişimi teşvik etmek için kolektif eylem amacıyla çatışan meseleler için seferber olan ve çeşitli protesto biçimlerini ve kamusal yüzleşme araçlarını sık sık kullanan kolektif kimliktir. Bu tanım, bir toplumsal hareketin sıkı bir şekilde örgütlenmesinin gerekmediğini ve resmi olmayan bir ağın varlığının yeterli olduğunu açıklamaktadır. Ayrıca Tilly'nin tanımını, bir inanç sisteminin toplumsal bir hareket için önemine ve bu sistemin katılımcıları arasında bir kolektif kimlik duygusuna işaret ederek tamamlamaktadır (Akt. Uysal, 2009: 225; Melucci 1988, 1989).

Diğer taraftan Blumer (1995: 72), toplumsal hareketleri “yeni bir yaşam düzeni kurmaya çalışan kolektif girişimler” olarak görmekteydi (Akt. Millward ve Poulton, 2014: 14). Blumer, toplumsal hareketleri “kolektif girişimler” olarak tanımlayarak, toplumsal hareketlerin “çeşitli şekillerde birlikte çalışan, ortak bir projede paylaşan sosyal failleri gerektirdiğini” iddia etmektedir (Crossley, 2002: 3).

Eyerman ve Jamison, toplumsal hareketleri kamusal alanlarla ilişkilendirerek, “daha önce özelleştirilen bireylerin ortak kaygılar üzerine kamusal bir tartışmaya çekildikleri” imajını betimler (Akt. Crossley, 2002: 4). Tarrow'un tanımı ise toplumsal hareketlerin süresine ve toplumsal hareketler ile tekil protesto olayları arasındaki farka vurgu yapmaktaydı: “[toplumsal hareketler] elitler, muhalifler ve otoritelerle sürekli etkileşim içinde ortak amaçlara ve dayanışmaya sahip insanların toplu meydan okumalarıdır” (Akt. Uysal, 2009: 226; Tarrow, 1994, 3-4). Her toplumsal hareketin altında, “sıradan insanların daha yüksek donanımına sahip muhaliflere veya güçlü devletlere karşı sahip olduğu temel ve çoğu zaman da tek olarak başvuruya” hizmet eden “çekişmeci kolektif eylem” vardır (Tarrow, 1998: 3).

Tanımı gereği, toplumsal hareketler genellikle protestolara katılarak siyasi sistemin dışında faaliyet gösterirler. Mitinglerini, gösterilerini, oturma eylemlerini ve sessiz nöbetlerini genellikle görmezden gelmek zordur (Pope, 2003: 275). Haber medyası kapsamının yardımıyla, bu olaylar genellikle protestonun merkezindeki sorun veya şikâyeteye daha fazla dikkat çeker ve kamu kurumları, şirketler veya protestonun diğer hedefleri üzerinde baskıya neden olur. Daha önce belirtildiği gibi, ABD tarihi boyunca toplumsal hareketlerin getirdiği köklü değişikliklerin birçok örneği vardır (Akt. Htun ve Weldon, 2012: 557; Amenta, Caren, Chiarello ve Sue, 2010; Meyer, 2007; Piven, 2006).

Kölelik karşıtı hareket, köleliğin kötülüklerine dikkat çekti ve halkın bu “tuhaf kurum”a karşı nefretini artırdı. İç savaştan sonra kadınların oy hakkı hareketi, 1920'de 19. değişikliğin onaylanması nihayetinde kadınlar oy kullanma hakkını kazandı. 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarındaki işçi hareketi de gerek asgari ücretin artırılması gerekse haftalık 40 saat çalışma süresinin azaltılması gibi birtakım hakları elde etti. 1950'lerin ve 1960'ların sivil haklar hareketi, güneydeki yasal ayrımcılığı sona erdirirken 1960'ların ve

1970'lerin Vietnam savaşı karşıtı hareketi, halkın bu savaşa karşı muhalefetini artırmaya ve onu sona erdirmeye yardımcı oldu.

Çağdaş kadın hareketi; Amerikan toplumundaki sosyal kurumlarda pek çok hak kazanırken gey hakları hareketi de geyler ve lezbiyenler için aynısını yaptı. Bir diğer çağdaş hareket, hava, su ve toprak kirliliğini azaltan yasaların ve diğer politikaların kazanılmasına yardımcı olan çevre hareketidir. Toplumsal hareketlerin kayda değer bir fark sağladığı görünse de toplumsal hareket çalışan bilim insanları, yakın zamana kadar toplumsal hareketlerin sonuçlarından çok kökenlerine dikkat ettiler (Giugni, 2008).

Son zamanlardaki çalışmalar bu boşluğu doldurmaya başlamış ve toplumsal hareketlerin siyasal sistem üzerindeki sonuçlarına (siyasal sonuçlar), toplum kültürünün çeşitli yönlerine (kültürel sonuçlar) ve toplumsal hareketlerin içinde yer alan insanların yaşamlarına odaklanmıştır (biyografik sonuçlar). Siyasi sonuçlarla ilgili olarak bilim insanları, toplumsal hareketlerin daha fazla protesto veya daha az protesto kullandıklarında ve birden fazla meseleye karşı tek bir meseleye odaklandıklarında daha başarılı olup olmadıkları gibi meseleleri değerlendirdiler. Tek bir konuya odaklanmak gibi, daha fazla protesto kullanımı bu konuda daha etkili görünmektedir. Araştırmalar ayrıca, protesto ettikleri hükümet ekonomik veya diğer sorunlar nedeniyle zayıfladığında hareketlerin başarılı olma olasılığının daha yüksek olduğunu saptamaktadır. Başka bir araştırma hattında, toplumsal hareket araştırmacıları, örgütleri bürokratik ve merkezi ise hareketlerin daha başarılı olup olmadığı veya âdem-i merkeziyetçi olup olmadığı ve dolayısıyla protestoya katılma olasılıklarının daha yüksek olup olmadığı konusunda anlaşılamamaktadırlar (Akt. Clements, 2004: 163; Piven ve Cloward, 1979: Gamson, 1990).

Kültürel sonuçlarla ilgili olarak hareketler, niyetleri olsun ya da olmasın, genellikle bir toplumun kültürünün belirli yönlerini etkilemektedir (Earl, 2004) ve bir bilim insanının dediği gibi, “belki de tam olarak daha geniş kültürel çevrelerini değiştirebildiğinde, hareketler en derin ve kalıcı etkilerine sahip olabilmektedir” (Giugni, 2008: 1591).

Sosyal hareketler değerleri ve inançları etkileyebilir ve müzik, edebiyat ve hatta moda gibi kültürel uygulamaları etkileyebilmektedir. Hareketlerin biyografik sonuçları da olabilir. Çeşitli araştırmalar, oluşum yıllarında (gençler ve 20'li yaşların başında) toplumsal hareketlere katılan insanların, katılımlarıyla sıklıkla dönüştüklerini ortaya koymaktadır. Siyasi görüşleri değişir veya en azından pekiştirilir ve siyasi faaliyetlere katılmaya ve sosyal değişim mesleklerine girmeye devam etmeleri daha olasıdır (Giugni, 2008: 1590).

Toplumsal hareketler kavramından farklı olan başka birçok kolektif eylem rneği vardır. Kolektif eylem, iki veya daha fazla kişi tarafından hedefe yönelik faaliyetlere atıfta bulunur (Diani, 1992). Kolektif eylemin toplumsal hareketler bağlamında analizi, bireysel katılımcıların eylemlerinin bir gösteri gibi kolektif bir eyleme dönüşme sürecini gözlemlenmesine yardımcı olur. Örneğin; bir gösteriyi sadece göstericilerin eylemlerinin toplamı olarak değil, daha kapsamlı ve daha tutarlı bir şey olarak görülmektedir. İçeriğini, dinamiklerini ve sonuçlarını anlamayı kolaylaştıran tek bir eylem olarak ele alınabilir. Bu tür bir analiz aynı zamanda bireysel eylemin toplu eyleme dönüştürülmesi sırasında karşılaşılan zorlukları izlenilmesini de sağlar (Hardin, 2015). Müşterek bir hedefi olan çok sayıda kolektif faaliyeti kapsar. Snow ve Oliver (1995: 571) kolektif davranışı “protesto gösterilerinden afetlerdeki davranışlara, kitlesel veya yaygın fenomenlere kadar uzanan bir dizi kolektif eylemi kapsayan, kurumsal olmayan, grup sorunu çözme davranışı” olarak tanımlar.

Toplumsal hareketler bir kolektif eylem biimiye, toplumsal hareketleri diğer kolektif eylem türlerinden ayıran özellikler nelerdir? Snow, Soule ve Kriesi (2004) bu soruya  cevap vermektedir:

İlk olarak, toplu eylemde bulunan çıkar grupları genellikle hükümet kurumları veya yönetim biçimiyle ilişkili olarak tanımlanır. Toplumsal hareketler ise gerek kamu politikalarıyla gerekse de toplumsal yaşamın muhtelif alanlarıyla ilgili değişik çıkarlarla ilgilenmektedir.

İkincisi, toplumsal hareketler gerek yapısı gerekse de fonksiyonu, aktörleri itibariyle diğer kolektif eylem biçimlerinden farklılaşmaktadır. Kolektif aktivistler

ekseriyetle politik mecradaki meşru eylemlere ilgilenirken, toplumsal hareket grupları ise destek toplamak ve siyasaı etkileme veya politik otoriteler arasında tanınma elde yönüyle aktiftir.

Üçüncü bir fark, kolektif eylemlerin çıkar gruplarının faaliyetlerini kanunla kurulmuş formel kurumlar vasıtasıyla düzenlemesidir. Toplumsal hareketler de bu hareketlerin başarılı olabilmesi adına çok etkili olmalarına rağmen, formel kurumlar gerekli değildir. Bu nedenle, yürüyüşler, boykotlar ve oturma eylemleri gibi kurumsal olmayan yollarla belirlenen hedeflerine ulaşırlar. Siyasi fırsatlar değıştikçe toplumsal hareketlerin stratejileri ve taktik davranışları zaman içinde değışmektedir (Atilla ve Ün, 2018: 794).

Toplumsal hareketlerin gelişimi önceden planlamaya ve örgütlenmeye bağılyken, diğer kolektif eylem biçimleri kendiliğinden ortaya çıkabilir ve aynı hızla sona erebilir. Bazen kolektif aktivistlerin ve toplumsal hareketlerin menfaatleri birbiriyle örtüşür. Böylesi durumlarda kolektif aktivistler, ortak hedeflere ulaşmak için toplumsal hareketleri destekler ve toplumsal hareket stratejilerine eklenirler. Toplumsal hareketlerde inşa edilen kolektif kimliğin neticesinde toplumsal hareketler zamanla daha da kurumsal bir hal alırlar. Bu farklılıklara bağılı olarak, toplumsal hareketler, “kurumsal veya kültürel temelli, grup, örgüt ve benzeri kurumlarda var olan otoriteye karşı direnmek, ayaklanmak ya da onları savunma gayesiyle kurumsal ya da örgütsel kanalların dışında bir seviyeye kadar örgütlenme ve süreklilik ile hareket eden topluluklar” şeklinde tanımlanmaktadır (Snow ve diğerleri, 2004: 11).

Benzer şekilde, Touraine’in toplumsal hareket tanımı esas olarak sınıf çatışmasına odaklanır. Toplumsal hareketleri örgütlü çatışmalar veya “müşterek kültürel değerlerin toplumsal tasarrufu üzerine örgütlü aktörler arasındaki çatışmalar” olarak görmektedir (Touraine, 2002: 90). Tarihsel olarak muhalif söylemlerin alanı olarak tanımlanan toplumsal hareketler, sınıf mücadelelerinin aksiyona geçmiş boyutunu oluşturmaktadır. Tüm dünyadaki toplumsal hareketlerin önemli bir bölümünü oluşturan işçi sınıfı hareketleri, muhalif toplumsal hareketlerden biri olarak değerlendirilmektedir (Çetin, 2010: 81).

Ancak son zamanlardaki toplumsal hareketler, Tarrow'un (1994) protesto dalgaları dediği şeyde toplumsal değişimi teşvik etmek için ortaya çıktı. Bu tür dalgalar, ekonomik durgunluklar, siyasi krizler, teknolojik yenilikler veya hızlı demografik değişim nedeniyle ortaya çıkan her türlü sosyal düzensizlik tarafından tetiklenmektedir. McCarthy ve Zald (1977:1217) de aynı görüşü sunmuş ve sosyal hareketleri “toplumdaki sosyal yapının bazı unsurlarını değiştirme tercihlerini temsil eden bir dizi görüş ve inanç” olarak tanımlamıştır.

Toplumsal hareket, ortak bir çıkarı korurken ortak bir hedefe ulaşmak için kolektif bir çabadır (Giddens, 2000: 540–541). Çatışan veya reformist eğilimleri içerebilir. Aslında toplumsal hareketler kültürel ve toplumsal yeniden üretim mekanizmalarıdır. Protesto olayları, gösterici, çatışmacı veya şiddet içeren her türlü kamusal eylemdir (Kriesi, Koopmans, Duyvendak, Giugni, 1992).

Siyasi aktörlerin ve toplumsalın niteliği her durumda yeniden yorumlanır (Foss ve Larkin, 1986:143). Toplumsal hareketler reformist veya devrimci olabilir. Toplum ve bireylerin talepleri arasındaki gerçeklik boşlukları, ayaklanma, protesto veya ajitasyonla gelen gerilimleri ortaya çıkarabilir (Geschwender, 1967).

Protestolar ve toplumsal hareketler, siyasal sistemden bağımsız olarak toplumda önemli bir siyasal katılım biçimi olmaya devam etmektedir. İnsanlar değişiklikler meydana getirmek ve iddialarını ilgili makamlar veya halk tarafından duyurmak için toplu eylemde bulunurlar. Kaynaklar ve politik fırsatların, politik fırsatlar önceden belirlenmemiş olsa da kolektif eylemin gerçekleşmesi ve başarısı için çok önemli olduğuna inanılmaktadır (Akt. Özçetin ve Turan, 2015: 126; Tarrow,1998; Tilly, 1978).

Kaynak eksikliği ve baskı tehdidi nedeniyle kolektif eylemin yoksullar için nadiren uygulanabilir bir seçenek olduğunu iddia eder. Toplumsal hareketin literatürü, zaman içinde çeşitli hareketlerin katkılarıyla gelişmiştir. Farklı teoriler, hareketin belirli özelliklerine odaklanmış ve kendilerini temel almış, diğer hareketlerde var olabilecek diğer unsurları geri itmiştir (Eryılmaz ve Akman, 2016: 21).

Bazı teorisyenler protestocuları kitlelerin etkisi altında duyarlılıklarını yitiren irrasyonel insan grupları olarak tanımladılar; diğerleri ise protestocuların eylemlerine tamamen rasyonel seçimler yaparak karar verdiğini savunmaktadır. Toplumsal hareketleri açıklamak için yapılan çeşitli açıklamalar, büyük ölçüde çalışmanın kaynağı olan belirli hareketin doğasından etkilenmektedir. Sonuç olarak; farklı teorileri ortaya çıktıkları dönemin düşünsel ve siyasi yapıları bağlamında incelemek, tarihsel ve toplumsal bir altyapının izlerini de takip etmemizi sağlayacaktır (Taylor ve Van Dyke: 2004: 264).

Toplumsal hareket “protesto”dan daha geniş bir kavramdır. Protesto bir davranışı ifade eder. Savaş karşıtı gösteriler veya iş kanunundaki değişiklikler protesto olarak sınıflandırılabilir. Bununla birlikte, insanlar genellikle terör eylemlerini veya bir grup öğrencinin bir ders müfredatına ilişkin şikâyetlerini protesto olarak sınıflandırmaya katılmazlar. Başka bir deyişle, kavram belirsizdir. Toplumsal hareketler literatüründe protesto, amacı üçüncü şahıslar üzerinde baskı kurarak bir amaca ulaşmak olan, düzenli olarak gerçekleşmeyen bireylerin ortak eylemi olarak tanımlanır. Bununla birlikte, toplu eylem de kendiliğinden olabilir. Bu nedenle; toplu veya ortak eylem, bir koordinasyon olsun veya olmasın, birkaç kişinin eylemi olarak anlaşılabilir. Protesto, bir hedefin kararlarını etkileyerek bir şeyi değiştirmeye çalışan eylemleri ifade eder. Başka bir deyişle; odak, amaçlarına tek başına ulaşamayan bireylerdir. Protestolar yasal veya yasadışı, az çok organize olabilir (Opp, 2009).

Protesto eylemlerinin türleri ve çeşitliliği, tarihsel gelişimin devamı olmasının yanı sıra hareketin amacı ve katılımcıların hedefleri ile yakından bağlantılıdır. Dolayısıyla sürekli gelişen toplumsal hareketleri, değişen toplumsal yapı ve siyasal koşullarla birlikte incelerken, değişen bir eylem türü ve çeşitliliğini gözlemlemek mümkündür.

Protestolar ve eylem biçimleri üzerine çalışan Jasper, protestoları siyasi arenadaki her türlü toplumsal muhalefetten şu şekilde ayırmaktadır: Pek çok kurumumuz varoluşu sorgulamaya gelince sessiz kalmaktadır; öte yandan protesto, böyle bir arayışa tanık olan ve insana dair sorular soran nadir alanlardan biridir. Elbette Jasper'ın yukarıda bahsettiği protesto, doğrudan siyasi iktidara karşı geniş çaplı eylemlerden ziyade, küçük grupların yaşadıkları toplumda kimlik ve kabule dayalı performansları dikkate alınarak

tanımlanmaktadır. Kadınların kürtaj, AIDS ile mücadele veya savaş karşıtı kampanyalar gibi konular, protesto için hayati bir önem taşır; Jasper'ın tanımı, “hevesli fikirler tarafından yükseltile ve yürütölen tutkulu duygular hakkında” ve “neden” sorusunun temel sorunlarının “neden?” “Yaşıyor muyuz?” veya “biz kimiz?” soruları olduğu kabul edilmektedir (Akt. Şanlı, 2020: 50; Jasper, 2002: 25).

Protestolar, yalnızca yeniden elde etmek için çıkarlar için değıl, aynı zamanda eylemcilerin her birinin kendi yaşam tercihlerinin görüşlerine doğru adım atmalarında yaşamsal ve varoluşsal anlamlar yüklemek içindir. Ayrıca, protestoya rasyonel temele ek olarak duygusal ve ahlaki boyutların eklenmesi, protestocuların davranışlarını analiz etme sürecine yeni bakış açıları getirecektir. Bu sürece girmek, sendikal hareketin temellerinin sadece ekonomik koşullara değıl, aynı zamanda “öfke ve isyanın korku ve adaletsizliğin doğmasına” dayandığını da gösterecektir. Protesto ve protestocuların temel güdüsü; kendi kişisel düşünce, inanç ve değerleriyle örtüşmeyen koşullara karşı mücadele ve bu mücadeleden sonra gerçekleşecek olan değışime olan güven olmaktadır. Kültürel kodları değıştirmenin yollarını aramak ve değışim yollarını aramak bir yaratıcılık duygusu gerektirir, dolayısıyla; sanatsal bir eylemdir. Protestocular da sanatçılar gibi topluma değışim ve “daha iyiyi” sağlama konusunda öncölük etmektedir. Yenilik ve üretkenliğin kaynağı olan toplumsal hareketler ve protestonun varlığı, dil ve düşüncenin kodlarının çözölmesine neden olmakta ve bunların yeniden inşa sürecini etkilemektedir. Toplumsal hareketler, siyasi ve ekonomik kazanımlardan çok kültürel bir yapıbozumu en önemli katalizörleri olarak adlandırılabilir (Akt. Dede, 2018: 27; Jasper, 2004: 37-39).

Siyasi protestonun politika boyutu gözden kaçırılmamalıdır. Bu kritik konu, toplumsal hareketler araştırmacıları tarafından yeterince ilgi görmemiştir. Bu, toplumsal protesto çalışmasının tarihsel gelişiminin talihsiz bir ürünüdür. 1960'larda ve 1970'lerin başında toplumsal hareketleri inceleyen siyaset bilimciler (Lipsky, 1970, Piven ve Cloward, 1971), hükümet eylemlerine ve kamu politikasına, özellikle de yoksul insanları etkileyen politikalara odaklanmış olsalar da tartışmaya giren sosyologlar, aktivistlerin endişelerini artıran maddi temellere biraz daha az dikkat çektiler (Gezer, 2017: 3099). Sosyal protestonun duygusal boyutlarına dikkat çeken önemli çalışma (örneğin, Polletta,

1997; Taylor, 1996), aslında duygusal tepkileri kışkırtan somut politikalara daha fazla dikkat gösterilmesini gerektirmektedir (Akt. Gezer, 2017: 3100).

Belirtildiği gibi, toplumsal protestoyu inceleyen bilim insanlarından bazıları, toplumsal hareketin dışındaki güçler tarafından sağlanan şikâyetler, kaynaklar ve fırsatlardan başlayarak hareketlere dışarıdan içeriye bakmaktadırlar ve bazıları hareketlere içten dışa bakar. Daha geniş bir bakış açısı, toplumsal protesto sürecini ve siyasetini anlamamıza yardımcı olacak ve toplumsal protestonun anlamlı gerçeklerini ortaya çıkaracaktır. Daha geniş bir resim olmadan bir hareketin gerçekliğini, oluşumunu ve sonucunu anlayabilme adına odak bir düzeyde olsa bile arka planının doldurulması gerekmektedir. (Özen ve Özen, 2010: 46).

Bir toplumsal harekete dışsal faktörlerin etkileşimini ve onun içinde yapılan seçimleri görmek için yanlış kültür ve yapı ikilemlerinden kaçınılması gerekmektedir. Aktivistler sorunları, taktikleri ve müttefikleri seçerler ama istedikleri koşullarda değil. Daha sonra belirli pozisyonlarda kapana kısılabirler, tuhaf taktiklerle evlenebilirler veya rahatsız edici ittifaklara yakalanabilirler. İfade ettikleri konular; kendilerini nasıl gördüklerinin kısıtlamaları göz önüne alındığında en umut verici, önemli veya acil olduğunda düşündüklerini yansıtır (Özalp, 2013: 224).

Melucci, sosyal hareketleri sosyal, ekonomik, kültürel ve politik bağlamlar arasındaki karmaşık etkileşim süreçleri olarak ifade etmiştir (Akt. Uysal, 2009: 221, Melucci, 1996). Sosyal hareketler, araştırmacının belirli bir kolektif eylem biçimini, kolektif kimlik ve çevrenin birleşimini tanımlaması için analitik bir kategoridir (Poletta ve Jasper, 2001).

Bu etkileşimler, geçici ve kalıcı çoklu kolektif kimlikler üretir. Bunlar genellikle sabit fenomenlerden daha ziyade sosyal, kültürel ve politik ortama göre değişirler. Bu argüman Eyerman ve Jamison tarafından açıklanmıştır; Toplumsal hareketler, kolektif bir kimliğin eklenmesi etrafında merkezlenen ve belirli bir toplumun sınırları içinde meydana gelen etkileşimsel bir sürecin sonucudur. Dolayısıyla, bir hareket kimliğini ekleme sürecine (bilişsel praksis), bu süreçte yer alan aktörlere (hareket

entelektüelleri) ve eklemlenme bağlamlarına (siyasi kültürler ve kurumlar) odaklanmaktadır (Eyerman ve Jamison, 1995: 456).

Sosyal hareketler, geleneksel olmayan yollarla sosyal değişimi teşvik etmek veya karşı çıkmak isteyen büyük insan grupları tarafından başlatılan faaliyetleri içermektedir. Bir toplumsal hareketin ortaya çıkması için, toplumdaki olayların zincirleme reaksiyonunu başlatacak bir "başlatıcı olay" olmalıdır (Akt. Aksulu, 2013: 19; Smelser, 1962).

Toplumsal hareketlerin arkasında çeşitli toplumsal dinamikler yatar. Sanayileşme, emeğinin karşılığını adil bir şekilde almak isteyen ancak ekonomik farklılıkları keskinleştiren işçi sınıfını oluşturur (Eyerman ve Jamison, 1995: 458). Kentleşme daha büyük yerleşimlere yol açmaktadır ve insanlar arasındaki sosyal etkileşimi kolaylaştırır (Akt. Coşkun, 2006: 79; Kriesi, 2004).

Üniversiteler ve gönüllü kuruluşlar gibi sosyal kurumlar, ortak fikir ve kaygılara sahip insanlar arasındaki sosyal etkileşim için daha iyi bir ortam sağlamaktadır. İletişim teknolojilerinin gelişimi, etkileşimli ilişkileri ve bilgi paylaşımını artırmış ve bireylerin toplumsal hareketlere katılımı için çeşitli fırsatlar üretmiştir. Bu hareketlerin ortaya çıkmasında siyasi ortam da büyük önem taşımaktadır (Akt. Özen, 2015: 20; Diani, 1992).

Bir yandan, 1820'lerde ve 1830'larda, işçi haklarını savunan kitle hareketleri, siyasi haritaya sağlam bir şekilde yerleştirildi (Tilly, 2008: 79). Örneğin, İngiltere'de 1812'den itibaren işçiler parlamenter reform için ulusal hareketler örgütlediler. 1830'dan beri ve özellikle 1848 devrimi sırasında Fransa'da sendikalar etrafında örgütlenen işçi sınıfı, ekonomik ve siyasi haklarını elde etmek için yürüyüşler ve imza kampanyaları düzenledi (Tilly, 2008: 73).

Aynı yıllarda İngiltere'de, vergileri ve maaşların düşürülmesini protesto etmek için "Swing Ayaklanmaları" olarak adlandırılan tarım işçilerinin ayaklanması yaşandı (Uslu, 2014: 5). Diğer bir örnek, 1836'da kurulan Londra İşçileri derneği tarafından hazırlanan "Halkın Beyannamesi" metnine dayanılarak 1838'de başlayan Çartist

harekettir. Bu hareketin talepleri; genel oy hakkı, milletvekili adaylığı için mülkiyet gereksinimlerinin kaldırılması ve ülke genelinde eşit seçim bölgeleriydi.

Öte yandan Paris Komünü ve 1917 Rus Devrimi gibi devrimle sonuçlanan hareketler de olmuştur (Feixa ve Juris, 2009: 426). Zor ve kötüleşen yaşam koşulları, gıda kıtlığı ve farklı sosyal sınıflar arasındaki gelir farklılığı nedeniyle rejim yetkililerine karşı kurulan Paris komünü, devrimle sonuçlanan toplumsal hareketlerin bir örneğidir. (Akt. 2013: 24; Rosenberg, 2016). Literatürde 19. yüzyılda gerçekleşen bu hareketler, artık büyük fabrikalarda çalışan ve sınıf kimliğine bürünen işçi sınıfının başaktör olduğu “eski toplumsal hareketler” olarak anılmaktadır (Akt. Coşkun, 2013: 68; Porta ve Diani, 2011: 38).

Bu sınıf, ekonomik ve siyasi haklarda eşitlik talep etmekteydi ve temel mücadeleleri devlet iktidarını elde etmektir. Görüldüğü gibi işçi hareketlerinin bu temel amacı Marksist teori ile paralellik göstermektedir. Marksist bakış açısında devlet, sınıf mücadelesi süreci içinde ve bu mücadelenin bir çıktısı olarak değerlendirilir. Devletin egemen sınıf üzerinde nasıl bir baskı aracı olduğunu ifade etmekle birlikte aynı zamanda sömürülen azınlığın sömürülen çoğunluğun egemenliği altında nasıl örgütlendiğini ortaya koymaktadır. (Çımrın, 2010: 51).

O halde toplumsal hareketler hakkında yapılan çalışmalarda (a) kötüleşen yaşam koşulları ve işçilerin eşit olmayan siyasi temsil sistemi nedeniyle ortaya çıkan işçi hareketlerinin, (b) bu hareketlerin ekonomik siyasi protestoyu işaret ettiği vurgulanmaktadır. Birincil iddialar maddi idi, ama aynı zamanda politik ve ahlakiydiler. (Feixa ve Juris, 2009: 426). (c) İşçi hareketlerinde sınıf bilinci bireylerin kendi bilincinden daha baskındı ve bu harekete dâhil olan aktörler genellikle belirli liderlerin takipçileriydi. (d) Sosyal tabanları somut sınıf, ulus ve sosyal durum sınırları tarafından tanımlandı (Feixa ve Juris, 2009: 426). (e) Tüm sistemi bir devrim çağrısıyla değiştirmeye çalışmaktaydılar fakat sistemin bir parçası değillerdi (Akt. Uslu, Tarrow, 2011; Uslu, 2014). (f) Çoğu zaman yereldiler, ancak zaman zaman ulusal ve uluslararası düzeyde devrimci veya reform sürecine dâhil olmuşlardır (Feixa ve Juris, 2009: 426).

1960'lara kadar geleneksel olarak toplumsal hareketler esas olarak emek ve millet sorunlarına odaklanmıştı: 1970'ler ve 1980'lerden itibaren kadınların kurtuluşu, çevrenin korunması vb. kaygıları merkeze alan “yeni toplumsal hareketler” ortaya çıktı. Gelişmeleri biçimlerle açıklamaya çalışıyor. 1960'lı yıllarda yaşanan çatışmalar birtakım sorunlarla karşılaşmıştı. Gün geçtikçe büyük bir kadın kitlesi çalışma hayatına girmiş ve toplumsal tabakalaşma olanakları artmıştır. Bu çatışmalara katılan aktörlerin çoğu (gençler, kadınlar, yeni meslek grupları) sınıf çatışmalarıyla kısmen ilgiliydi. Post-endüstriyel toplumda işçi sınıfının varlığı eleştirilmiştir (Feixa ve Juris, 2009: 428).

Politik süreç ve kaynak mobilizasyonu modelleri kültür sorularını ele almış olsa da bu yaklaşımlarla ilişkili akademisyenler çoğu zaman kültürün, günlük yaşamın, kimlik oluşumunun ve alışkanlıkların yalnızca toplumun dönüştürülen kaynakları, araçları ve yönleri olmadığını nasıl ihmal etmişlerdir (Tuğal, 2009).

Bu tür eleştirilere sıkça verilen yanıt; kimlik odaklı hareketler ve açıklamalar olmuştur. Ayrıca karşı argümanlar da mevcuttur. Örneğin; Tarrow (1989), “Kimliğe ayrıcalık tanıyan hareketlerin fırsatları görmezden geldiğini” savunmaktadır. Tarrow'a (2006) göre toplumsal hareket, hak iddia etme eylemlerine sahip grupların kolektif eylemine dayanmaktadır. Tartışmalı siyaset, aktörlerin ilişkisini ifade eder ve kurumların ilişkilerinin bireylerin ilişkilerine ikame edilmesi olarak geliştirilmiştir. Gerçekten de oyuncunun rolü Tilly gibi eski yapısalcılar için öncelik kazandı. Yapısal ve kültürel analizler son zamanlarda daha da yakınlaştı (McAdam ve diğerleri, 2001: 134-136).

Wieviorka'ya (2005) göre, toplumsal hareketlerin sosyolojisi yenidir. Özellikle 1960'lardan sonra “yeni toplumsal hareketler” (YTH'ler) yaklaşımları belirginleşti. YTH, kadın, barış, toplumsal cinsiyet ve ekoloji hareketini içeren eklektik hareketler için bir şemsiye kavramdır. YTH'ler, geleneksel bir hiyerarşiye, katı bir kuruma, istikrarlı üyeliklere, güçlü ideallere, öncü sınıflara veya ideolojik bağlantılara sahip olmayan hareketlere atıfta bulunur. Çoğunlukla bu hareketlerin belirli gündemleri, sonuç odaklı ve esnek yapıları ve gönüllü katılımcıları vardır (Olofsson, 1988; Buechler, 1995).

Böylece YTH'lerin yapısal özellikleri vardır. YTH analizi kurumların yapısından çok kişisel motivasyonlara, kültürel kodlamalara, günlük ilişkilere ve bunların

yansımalarına dayanmaktadır. Bu analizlerde birey ve eylem yapı baskındır. Yani bunlar genel olarak kimlik hareketleridir. Genellikle eylemlerin amacı hükümeti ortadan kaldırmak değil, bazı alanlarda, belirli konularda onu siyaseti değiştirmeye zorlamaktır (Scott, 1995:133-134; Savran, 1987).

Yeni toplumsal hareket teorileri çeşitliliğe sahiptir. Tek bir yeni toplumsal hareket kuramından değil, yeni toplumsal hareket kuramlarından bahsetmek kolay değildir.

2. TOPLUMSAL HAREKET TEORİLERİ

Sosyal hareket teorileri, aşağıdan gelen zorlukların yapısal oluşumunu ve sürecini anlamak için önemlidir. Sosyal hareket teorileri, her türlü aktivizm ve mobilizasyon için bütünleştirici bir yaklaşım sağlamaktadır. Toplumsal hareketlere yönelik farklı yaklaşımlar ve teoriler, insanların bir toplumsal değişim için nasıl ve neden protesto ettikleri sorusuna dayanmaktadır. Önceden kestirilemeyen ve kendiliğinden toplumsal hareketleri kuramsallaştırmak zordur. Zira toplumsal hareketler önceden kestirilemeyen ve kendiliğinden yani insiyaki şekilde meydana gelen kolektif eylemlerdir. Toplumsal hareketlerin dinamiklerini etkileyen birçok değişken ve koşul vardır. Bu koşullar altında toplumsal hareketlerin dinamiklerini anlamanın ve açıklamanın sistematik bir yolunu inşa etme adına sosyal hareket teorileri oldukça pratik bir çerçevedir (Villamayor ve Garcia, 2021: 521).

Bu pratiği sağlamak üzere toplumsal hareketler yazını, ortaya çıkan eylemlerin ve sokak hareketlerinin çerçevelenmesi için geniş bir teorik alt yapı sunmaktadır. Toplumsal hareketlerin açıklanması ve toplumsal hareket teorilerinin gelişmesi, toplumsal formlarda meydana gelen kırılmalardan çıkarılmaktadır. Toplumsal formlarda meydana gelen kırılmalar ise sosyoekonomik koşulların değişmesi ile yakından ilişkilidir. Toplumsal hareketlerin tarihine bakıldığında, her toplumun kendine ait geliştirdiği kültür ortamı ve sosyoekonomik koşulları dâhilinde hareketlerin de değiştiği görülmektedir (Demiroğlu, 2014: 135).

Toplumsal hareketler ile hareketlerin başladığı ülkenin siyasal sistemi, demokratik yapısı, hukuk sistemi, katılma biçimleri arasında yakından bir ilişki vardır. Bu yüzden toplumsal hareketleri sınıflandırmak ve çeşitli toplumlarda ortaya çıkan eylemleri toplumsal hareket kavramsallaştırmasından yorumlamak kolay olmamıştır. Bu zorluğa rağmen eylemlerin toplumsal hareket olarak kavramsallaştırılmasında birtakım ortak paydalar keşfedilmiştir. Bunlar; aktörler, talepler, çatışmalar, hareketler ya da eylem repertuarıdır. Toplumsal hareketler, kullandıkları eylem repertuarıyla beraber siyasal katılım biçimlerini son derece zenginleştirmiştir (Karagöz, 2013: 142).

Sosyal Hareket Teorisi (SHT), yapısal teoriler ile rasyonel seçim teorisinin unsurlarını birleştiren bir yaklaşımdır. Uluslararası düzen, devlet aygıtı ve kurumları ve bireylerin ve grupların ulaşamayacağı ve genel eylemlerini şekillendiren yasal çerçeve gibi yapısal faktörler yapısalcılığın merkezinde yer alır. Rasyonel seçim teorisi ise bireyin hedeflerine ulaşması için en iyi hareket tarzını değerlendirir. Kolektif eylem analizini özüne koyan SHT, bir grubun davranışını kısıtlayan yapısal unsurların yanı sıra kolektif faaliyetlere katılan bireylerin rasyonel eylemlerinden yararlanmaktadır (Akt. Ün ve Timur, 2016: 542; Wiktorowicz, 2003). Farklı teoriler, hareketin belirli özelliklerine odaklanmış ve kendilerini temel almış, diğer hareketlerde var olabilecek diğer unsurları ise ötelemiştir.

Bazı teorisyenler (Akt. Ün ve Timur, 2016; Le Bon, 1999: 15; Smelser, 1959) protestocuları kitlelerin etkisi altında, duyarlılıklarını yitiren irrasyonel insan grupları olarak tanımlamaktayken; diğerleri (Olson, 1965: 2-3; McCarthy ve Zald, 1977) ise protestocuların eylemlerine tamamen rasyonel seçimler yaparak karar verdiğini savunmaktaydılar (Akt. Çetinkaya, 2018).

Toplumsal hareketleri açıklamak için yapılan çeşitli açıklamalar, büyük ölçüde çalışmanın kaynağı olan belirli hareketin doğasından etkilenmektedir. Sonuç olarak; farklı teorileri ortaya çıktıkları dönemin düşünsel ve siyasi yapıları bağlamında incelemek tarihsel ve toplumsal bir altyapının izlerinin de takip edilmesini sağlayacaktır (Ün ve Timur, 2016: 536).

SHT, sosyal hareketlerin incelenmesinde belirli kavramsal araçlar sağlamaktadır. Bu tür araçlar arasında kolektif eylem, kaynak seferberliği ve siyasi fırsat yapıları, ağ teorisi, çerçeveleme ve ideoloji analizi yer alır. Kolektif eylemin toplumsal hareketler bağlamında analizi, bireysel katılımcıların eylemlerinin bir gösteri gibi kolektif bir eyleme dönüşme sürecinin gözlemlenmesine yardımcı olur. Nihai ürünü, örneğin bir gösteriyi sadece göstericilerin eylemlerinin toplamı olarak değil, daha kapsamlı ve daha tutarlı bir şey olarak görülmektedir. İçeriğini, dinamiklerini ve sonuçlarını anlamayı kolaylaştıran tek bir eylem olarak ele alınabilir. Bu tür bir analiz aynı zamanda bireysel eylemin toplu eyleme dönüştürülmesi sırasında karşılaşılan zorlukları izlememizi sağlamaktadır (Hardin, 2015).

Bu anlamda toplumsal hareketlerin incelenmesi, dört soru grubu etrafında döner: İlk soru grubu; yapısal değişim ve sosyal çatışma evrelerinin nasıl ilişkili olduğu ile ilgilidir. İkinci soru grubu; kültürün tezahürlerinin, kolektif eylem için gerekli bir özellik olan toplumsal hareket için grup kimliğinin oluşumuna katkıda bulunma şekliyle ilgilidir. Üçüncü soru grubu; bu tür tezahürlerin ve çıkarların bu kolektif eyleme yönlendirildiği süreci içermektedir. Son soru grubu; hareketin faaliyet gösterdiği sosyal, politik ve ekonomik koşullar ve bu tür koşulların eylemlerin doğasını, tutumları, başarı şanslarını ve toplu eylemin sonuçlarını nasıl etkilediği ile ilgilidir (Akt. Özen, 2015: 23; Della Porta ve Diani, 2006).

Başlangıçta toplumsal hareketlerin analizi, “sistemik anomalilerin” özelliklerinin tanımlanmasına dayanıyordu. Bu nedenle toplumsal hareket analizi çatışma çalışmaları açısından ele alınmıştır. Ancak 1950'li yıllarda toplumsal hareketleri sistematik bir şekilde analiz edebilmek için yeni yaklaşımlar geliştirilmiştir. 1960'ların “deedy” dönemi sayesinde, 1970'lerde ABD'de sosyal seferberlik teorisi geliştirildi. Daha sonra, siyasi fırsat ve siyasi süreç yaklaşımları, sosyal seferberlik teorilerine yönelik eleştiriler olarak ortaya çıktı. Bu yaklaşımlar genel olarak “toplumsal hareketler nasıl ortaya çıkmaktadır?” sorusunu sormaktadır. Kolektif eylemleri ortaya çıkaran kurumsal ilişkiler ve sistemsel bileşenler incelenmektedir. Kaynak seferberliği teorisi, sosyal sermaye, para, zaman ve

motive edici güç gibi toplumsal hareketleri artıran kaynakların etkinliğine odaklanmaktadır (Jasper, 2002: 67).

Kaynak seferberliği teorisinde toplumsal hareketler sistemlerin önemli unsurlarıdır ve sistemin sağlıklı işlemesi için teşvik edilmeleri gerekir. Ancak, eleştirmenler olarak ortaya çıkan siyasi fırsat ve siyasi süreç yaklaşımları, siyasi aktörlerin konumuna, devletlerin demokratik yeteneklerine, iktidar seçkinleri arasındaki mücadelelere ve koalisyonlara odaklanmaktadır. Başka bir deyişle, fırsat ve sınırlamalardaki değişiklikler toplumsal hareketlerin dönüşümünü etkilemektedir (Tarrow, 2006: 24-25).

Siyasi süreç modeli gibi kaynak seferberliği de aktörleri yalnızca stratejik ve rasyonel olarak ele almaktadır. Hareketlerin kendilerini, kaynakları önceden tanımlanmış hareket hedeflerinin hizmetine sunduğunu varsaymaktadır. Kaynak seferberliği yaklaşımı, kimliği ve günlük yaşamı araçsal olarak ele almaktadır. Bunlar hareket etkinliğinin birincil odağını oluşturmaz; ancak bunların konuşlandırılması insanları kışkırtmak için araçlar haline gelebilmektedir (Akt. Kurzman, 2008: 8; Morris 1984; Zald 1996).

Bu şekilde, 20. yüzyılda toplumsal hareketlerde hızlı bir gelişmeye tanıklık edilmektedir. 1940'larda toplumsal hareketlerin incelenmesi betimleyici bir düzeydeydi ve kuramdan görece yoksundu (Strauss 1947: 352) ve 1960'larda toplumsal değişimler sosyal bilimlerde görece daha az vurgulanmaktaydı (Akt. Yıldırım, 2021: 370; Killian, 1964: 426).

1970'li yıllara gelindiğinde kolektif eylem konusu sosyal bilimlerin en hareketli alanlarından biri olmaya başlamıştır. 1980'lerin sonunda toplumsal hareketler ve kolektif eylem üzerine yazılan yazılarda bir patlama oldu (Akt. Swank, 2000; Morris ve Herring, 1987: 138, Rucht, 1991). Günümüzde toplumsal hareketler ve protesto eylemleri Batı demokrasilerinin kalıcı bileşenleri haline gelmiştir (Della Porta ve Diani, 2006).

Tilly (1997); bir sosyal hareketin meydan okuyanlar, ilgili halklar ve rakip meydan okuyanlar, karşı göstericiler, tesadüfi kurbanlar ve polis gibi çeşitli üçüncü taraflar arasında tekrarlanan etkileşimlerden oluştuğunu öne sürmektedir. 1980 sonrası

demokratik rejimlerin gelişmesiyle birlikte toplumsal hareketler çok daha yaygın hale geldi. Toplumsal hareketler, demokratik konuşma, toplanma, bir araya gelme ve şikâyet etme özgürlüklerinin kısmen nedenleri, kısmen sonuçları ve neredeyse her zaman eşlik eden unsurlarıdır (Tilly, 1997).

Yapısal analiz ile toplumsal hareket analizini ilişkilendirmeye yönelik bir başka özgün çaba, Fransız Sosyolog Pierre Bourdieu'den ilham almıştır. Araştırmacılar, kültürel alışkanlıkların (veya sosyalleşme süreçleri tarafından üretilen kültürel yatkınlıkların) yanı sıra yapısal belirleyicilerinin analiziyle uğraşmaktayken, bazı akademisyenler ekonomik çıkarların ötesine geçerek, gerçekten de sosyal hareket aktivizmini, belirli kültürlere (veya alanlara) özgü değer ve normlardan kaynaklanan ihtiyaç ve arzuları takip etmek olarak açıklamaktaydılar (Akt. Can ve Taşçı, 2016: Bourdieu, 1980; Eckstein, 2001; Sommer, 2003)

Siyasal süreç modelinin temelini oluşturan toplumsal hareket teorisi, kaynak seferberliği modelidir. Kaynak seferberliği modeli, marjinalleştirilmiş gruplar ve seçkinler arasındaki ilişkiye odaklanması bakımından birçok çağdaş sosyal hareket teorisine benzer. Kaynak seferberliği modelinin yönleri siyasi süreç modelinde ele alınırken, teori hareketlerin gelişen bir siyasi ortamda nasıl ortaya çıktığını açıklamada eksiktir. Ayrıca, kaynak seferberliği modeli, kimliğin harekete geçirici bir faktör olarak önemini ele almakta başarısız olmaktadır. Sonuç olarak; modeli ve eleştirisini sunmak, itici bir faktör olarak kimliğe odaklanan bir teorinin nasıl daha güçlü bir açıklama sağladığını göstermektedir (Radu, 2011: 106).

J. Craig Jenkins ilk olarak klasik modeli, onu çevreleyen geleneksel teorilerin harekete katılımın nispeten nadir olduğunu ve bireylerin eylemlerinde irrasyonel olduğunu varsaydığını belirterek eleştirmektedir (Jenkins 1983, 528). Jenkins, yeni kaynak seferberliği modelinin hareket katılımcılarına daha politik ve rasyonel bir yaklaşım getirdiğini belirtmektedir (Jenkins, 1983: 528). En önemlisi Jenkins, kaynak seferberliği modelinin tüm hareket eylemlerini rasyonel olarak gördüğünü, hareketin çıkarlarının güç dinamikleri aracılığıyla kurumsallaştığını, hareketlerin harekete

geçirilmesinin kaynaklardaki değişikliklere bağlı olduğunu ve son olarak hareketlerin başarısının, o sırada meydana gelen siyasi süreçlere bağlı olduğunu savunmaktadır. (Jenkins, 1983: 528). Ayrıca Jenkins, kaynak seferberliği teorisyenlerinin sosyal hareketleri kurumsallaşmış eylemlerin bir uzantısı olarak gördüklerini belirtir (Jenkins 1983, 529).

Kaynak seferberliği modeli, toplum içindeki güç dinamiklerini çoğulcu olarak görmek yerine, sosyal hareketleri marjinalleştirilmiş gruplar ve kurumsallaşmış seçkinler arasındaki güç çekişmesi olarak görür (Jenkins, 1983: 530). Klasik modelde yapısal zorlama yoluyla ortaya çıkan şikâyetlerin aksine, kaynak seferberliği modeli şikâyetleri ikincil olarak değerlendirir (Jenkins, 1983: 530).

Kaynak seferberliği modelinde, şikâyetler nispeten sabit olarak tasvir edilmektedir ve “sosyal kurumlarda yerleşik yapısal çıkar çatışmalarından” kaynaklanır ve hareketler kaynaklarda, grup organizasyonunda ve siyasi fırsatlarda uzun vadeli değişikliklerden kaynaklanır. Jenkins'in klasik modelleri kaynak seferberliği modeliyle karşılaştırması, sosyal hareket teorisine çok yönlü bir yaklaşımın gerekliliğini belirtir. Siyasi süreç modeli, toplumsal hareketlerin dinamik bağlamını açıklamak için ek adımlar atarken, kaynak seferberliği modeli klasik modelden daha kapsamlı bir açıklama sağlar (Jenkins, 1983: 530).

1960'ların sonlarından itibaren, dünyadaki çoğu ülke, hükümet politikalarına ve yaşam kalitesini etkileyen toplumsal değişimlere karşı bir protesto ve gösteri dalgası yaşadı (Akt. Adıyaman, 2021; Diani, 1992).

Teorisyenler, daha iyi gelecek tahminleri yapmak için bu protestoların nasıl ve neden meydana geldiğini anlamaya çalışmaktaydılar. Toplumsal hareketlerin teorileri de zaman içinde değişmiş ve gelişmiştir. Karl Marx, devrimci toplumsal hareketleri inceleyen ve öngören ilk sosyal teorisyen olarak kabul edilmektedir. 19. yüzyılda kapitalist ekonomik sistem üzerine yazıları, sosyal hareket teorilerinin gelişimini başlatmış veya öngörmüştür (Morris, 1981). Marx'ın toplumsal hareketlere yaklaşımı, öncelikle burjuvazi ile proletarya arasındaki sınıf çatışmalarının rolüne dayanmaktadır. Devrimci hareketlerin kaynağı olarak kapitalist toplumun eşitsizliğine ve buna bağlı

çelişkilerine dikkat çekti. Marx'a göre; sömürüye, yoksulluğa ve eşitsizliğe zorlanan proletarya, birleşik bir iç örgütlenme ve ağ oluşturma biçimini varsayan bir sınıf olarak birlikte hareket ederek eninde sonunda kapitalist sistemi devirecektir (Akt. Pelek, 2019: 114; Marx ve Engels, 1970).

Marksist geleneğin bir takipçisi olan Antonio Gramsci (1971), ideolojik hegemonya adını verdiği kavramı bu devrimin önünde bir engel görmekteydi. Bu terimi kullanırken kapitalist sınıfın toplumsal kültürü, eğitimi, kitle iletişim araçları ve dini kurumlar aracılığıyla kontrol ederek gücünü koruduğunu ileri sürmüştür (Akt. Aka, 2009: 38). Bu fenomenler, mevcut sistemin toplum için en iyisi olduğu ideolojisini telkin etti. Bu yüzden insanlar hiçbir zaman kapitalist sosyal düzenlemeleri sorgulamadılar (Tarrow, 1994). Bu teoriler daha sonraki bilim insanları tarafından daha da geliştirildi ve sosyal hareketler hakkında çeşitli argümanlar üretildi.

1960'larda kıta Avrupası'nda kimlik temelli teoriler, diğer bir deyişle yeni toplumsal hareket teorileri ortaya çıkmıştır. Kaynak seferberliği teorisini “Amerikan” yaklaşımı olarak adlandırmakla aynı sebepten dolayı, kimlik temelli yaklaşım “Avrupalı” yaklaşım olarak da bilinir. Yaklaşımların çeşitliliği nedeniyle, yeni bir toplumsal hareket “teorisi” değil, teorilerdir (Buechler, 1995; Johnston ve diğerleri, 1994). İşçi sınıfının gerilemesi, yeni hareketlerde sınıfın merkeziliğini sarstı. Sınıfı toplumsal hareketler incelemesine geri döndürmeye yönelik bazı yeni girişimler olsa da (bakınız bu girişimlerden biri: Saraçoğlu, 2017; Barker, 2013a; Barker, 2013b; Akt. Can ve Taşçı, 2016) ve toplumsal boyutlarıyla, toplumsal hareket çalışmalarında işçi sınıfının ve sınıfın birincil yeri zayıflamıştır. Aktörler kendilerini ekonomik kavramlarla ve kültür gibi post-materyalist alanlara taşınan değerler ve konularla özdeşleştirmediklerinden, sınıf yeni toplumsal hareketlerde aydınlatıcı gücünü kaybetmiştir. İşçi sınıfının gerilemesi anlamında ekonomik, politik ve sosyal değişimler iç içe geçmiş durumdadır. Ekonomik hayattaki ilk değişiklik sektörler arası önem kaymasıdır. Sanayi üretiminin önemi, yerini idari ve hizmet mesleklerine bırakmıştır. Ayrıca pazarlama ve reklamcılık gibi yeni sektörler ortaya çıkmış ve bu yeni sektörler yeni toplumsal hareketlerin başaktörü olan “yeni orta sınıf”ın oluşmasına yol açmıştır. İkinci olarak, işyerlerinin dönüşümü nasıl sınıf

bilincini ve sınıf mücadelesini doğurdu; çünkü fabrikalar işçi sınıfı arasında dayanışmayı yarattı. İşyerlerinin fabrikalardan daha küçük yerlere dönüştürülmesi işçi sınıfının dayanışmasını zayıflattı. Yeni dayanışma türleri için yeni alanlar ortaya çıkarken, eski sınıf temelli dayanışma biçimlerinin altı oyulmaktadır. Böylece politik olarak, kolektif eylemin arkasındaki dayanışma ve motivasyon kaynağı ekonomik temelden kültürel boyuta taşınmıştır. Üçüncüsü, piyasanın sosyal yapısı değişti. Kadınların katılmaya başlaması gibi piyasada yer alan grupların sayısı artarken, işsizlik, düşük ücretli ve marjinallerin sayıları artmış ve tüm bu yeni bileşenler yeni orta sınıfın bir parçası haline gelmiştir (Della Porta ve Diani, 2003; Offe, 1985).

Çağdaş toplum, kimliğin geleneksel temellerini de kırar. Değişimin hızı, üyeliklerin çokluğu ve mesajların bolluğu; kökleri din, mahalle, parti veya sınıflara dayanan gelenekleri ve kimlikleri zayıflatmaktadır. Sonuç, insanları “şimdiki zamanın göçebelerine” dönüştüren kişisel kimliğin konumsuzluğudur (Melucci 1989: 341). Bunun sonucunda ortaya çıkan kişisel ihtiyaçların yoğunlaşması, insanlar bireyci bir mantığa dayalı hareketlere katıldıkça, yeni toplumsal hareketlere katılımı paradoksal olarak körüklemektedir. Ancak geç modernitede kişisel ve politik arasındaki bağlantı sadece bir slogan değil, bir gerçekliktir; kişisel ihtiyaçların karşılanması, giderek ve aşikâr bir şekilde, ekolojik koruma, kaynak sürdürülebilirliği ve çatışma çözümü gibi küresel sorunları ele almaya bağlıdır. Bu nedenle Melucci (1989), yeni toplumsal hareketlerin büyük ölçüde kişisel ihtiyaçları ve hareket katılımını birbirine bağlayan yeni kolektif kimlikler oluşturmak ve sürdürmekle ilgili olduğunu savunmaktadır. Bu tür hareketlerin, siyasi sistemi atlayan öznel ve nesnel arasındaki sınırlara meydan okuyan heterojen, müzakere edilemez hedefleri vardır.

Gündelik hayatın içine gömülmüş dağınık ağlar olarak hayatta kalırlar ve idari sistemlerin teknokratik, araçsal rasyonalitesine karşı alternatif sosyal yaşam biçimlerini keşfeden kültürel laboratuvarlar olarak gelişirler. Dolayısıyla bu hareketler kendine referans niteliğinde bir niteliğe sahiptir; örgütsel biçimleri kasıtlı olarak daha eşitlikçi bir toplumu önceden şekillendirir. Egemen kodlara sembolik meydan okumaların amacı gücü görünür kılmaktır. Çağdaş çatışmaların işlevi, idari veya örgütsel prosedürlerin

rasyonelliğinin arkasına saklanan gücü görünür kılmaktır (Melucci 1989: 76). Hareketler, iktidarı görünür kılmakla, onu insan müdahalesinin ötesinde doğal bir güçten ziyade dönüşüme tabi bir toplumsal inşa olarak ortaya koyar. Bu nedenle yeni toplumsal hareketlerin vaadi, belirli bir gündeme ulaşmaktan ziyade toplumda ve günlük yaşamda demokratikleşmeyi teşvik etmekten ibarettir.

Yeni sosyal hareket teorileri, sosyal hareketlerin nasıl ortaya çıktığını değil, neden ortaya çıktığını anlamaya çalışmaktadır (Diani, 1992). Yeni toplumsal hareket teorileri hem makro-tarihsel hem de mikro-tarihsel unsurları vurgulamaktadır. Makro-tarihsel unsurlar, “daha büyük ekonomik yapı ve kültürün toplumsal hareketlerdeki rolü”dür ve mikro-tarihsel unsurlar, “kimlik ve kişisel davranış meseleleri” anlamına gelmektedir (Pichardo, 1997: 411). II. Dünya Savaşı sonrasında Marksizm eleştirilerinden yeni toplumsal hareketler teorileri ortaya çıkmış, emek-sermaye ilişkisi sorgulanmış ve toplumsal cinsiyet gibi ekonomik olmayan konular ilgi ve aktörlerin çokluğu ile gündeme gelmiştir (Akt. Atilla ve Ün, 2018; Cohen, 1985; Melucci, 1980; Touraine, 1977, 1981)

Yeni toplumsal hareket teorilerine göre klasik Marksizm, kendisini çağdaş hareketleri kapsamaktan alıkoyan iki tür indirgemeciliğe sahiptir. Bunlardan ilki, toplumsal eylemin ortaya çıkma sürecinde ilk etapta ekonomik üretim mantığını değerlendiren ekonomik indirgemeciliktir, diğer toplumsal mantık türleri ise ikincildir. İkinci indirgemecilik, diğer tüm toplumsal kimlikleri ikinci sıraya yerleştiren ve toplumsal aktörleri üretim sürecinde kök salmış sınıf ilişkilerine göre tanımlayan sınıf indirgemeciliğidir (Buechler, 1995). Marksizm eleştirilerinden yeni toplumsal hareket teorileri ortaya çıkmış olsa da tek bir teori yoktur; daha ziyade, her biri farklı yönleri vurgulayan farklı yaklaşımlar vardır. Alain Touraine (1977, 1981), toplumsal hareketleri belirli bir toplumdaki baskın çatışmayla tanımlar. Dört tür toplum tanımlar: tarımsal, ticari, endüstriyel ve programlanmış, yani sanayi sonrası toplumlar. Ona göre, bu dört toplum türünün içinde kendi türlerinde antagonistik çatışmalar vardır. Sanayi toplumunda merkezi çatışma maddi üretime odaklanırken, post-endüstriyel toplumda araştırma ve geliştirme, enformasyonun detaylandırılması, biyomedikal, bilim ve kitle iletişim araçları

gibi sembolik malların üretimine dönüşmüştür (Buechler, 1995; Della Porta ve Diani, 2003).

Touraine, “bir bilgi sistemi, bir birikim türü ve bir kültürel modelin iç içe geçmesiyle tanımlanan” “tarihsellik” terimini kullanır (Della Porta ve Diani, 2003: 46). Tarihselliği kontrol etmek olduğunu iddia eder (Finger, 1994). Bu mücadelede, ana aktörler, “bilişsel ve sembolik kaynakların kullanımı ve hedefine ilişkin karşıt vizyonlara sahip gruplar” (Della Porta ve Diani, 2003: 46) yani teknokratlar ve onların hasımları (Diani, 1992) olarak değiştirildi.

Alberto Melucci (1980), iki kolektif eylem düzeyini tanımlar: Birincisi bir mücadelenin varlığı, ikincisi ise verili normların ihlalidir. Ona göre; birinci düzeydeki bir eylem başlı başına bir toplumsal hareket değildir. Bu sadece çatışma temelli bir eylemdir. Ancak ikinci şartla, eğer eylem verilen siyasi ve örgütsel sistemin sınırlarını aşarsa toplumsal bir hareket olarak adlandırılabilir (Melucci, 1980: 202). Diani, Melucci'nin iki düzeyine bir ara boyut ekler ve bunu “dayanışmayı içeren bir kolektif eylem biçimi...[o] çatışmaya girer ve dolayısıyla aynı mallar veya değerler üzerinde hak iddia eden bir hasımla karşıtlık içindedir” olarak açıklamaktadır (Diani, 1992: 6). Melucci'ye göre, yeni sosyal hareketler, yeni sosyal kontrol biçimlerine, uygunluk baskılarına ve bilgi işlemeye verilen tepkilerdir (Buechler, 1995). Melucci ayrıca Jürgen Habermas'ın "yaşam dünyalarının sömürgeleştirilmesi" kavramını kullanarak farklılaştırılmış bir modern toplumu tanımlamaktadır.

1970'lerde toplumsal hareket çalışanları, siyasal çevrenin toplumsal hareketlerdeki rolünü fark ettiler ve siyasal değişimlerin yeni fırsatlar oluşturduğunu ve bunun daha sonra toplumsal hareketlere yol açtığını savunmaya başladılar (Akt. Telci, 2015:16; Dunn, 1972; Skocpol, 1979). Başka bir deyişle, bir toplumsal hareketin başarı şansı, mevcut fırsatlara bağlıydı. Örneğin; Rus devrimi, uzun süreli savaşımlardan sonra devlet gücünün zayıflamasıyla meydana geldi (Akt. Akın, 2020; Garner, 1996).

Ayrıca, siyasi kararlar ve kurallar, halk arasında yaygın şikâyetlere neden olabilmektedir ve bu da toplumsal hareketlerin örgütlenmesini kolaylaştırmaktaydı. Charles Tilly (Akt. Can ve Taşçı, 2016: 130; 1973), bu teoriyi, kolektif eylemin bir toplumun merkezi siyasi süreçlerinden türediği argümanı ile geliştirdi. Toplumsal hareketi, ulusal iktidar sahipleri ile iktidarın dağılımını veya kullanımını değiştirmeyi ve taleplerini kamusal gösterilerle gerçekleştirmeyi amaçlayan kişiler arasındaki sürekli bir dizi etkileşim olarak tanımladı. Siyasi partiler, sendikalar ve diğer siyasallaşmış dernekler, grupların iktidar için mücadele ettiği ve çıkarlarını kurumsallaştırdığı başlıca araçlardır. Tilly'nin yaklaşımı yeni bir paradigma kayması başlattı: Bir tür dayanışma teorisi her yerde daha iyi çalışmalı. Nereye bakarsak bakalım, kolektif şiddete yoğun bir şekilde dâhil olan köklerinden koparılmış, marjinal, düzensiz insanları nadiren bulmalı ve dünyanın her yerinde, kolektif şiddetin rutin kolektif eylemden ve iktidar için devam eden mücadelelerden çıkmasını beklemeliydik (Akt. Emirbayer, 2014: 51; Tilly ve diğerleri, 1975: 290). Castells'in (1977) Paris'teki kentsel protestolar üzerine yaptığı çalışma, asi protestoların genellikle istenen sonuçlara ulaşmak için etkisiz olduğu gerçeğini ortaya çıkardı (Akt. Uysal, 2012:142).

Merkezi olmayan bir siyasi sistem tarafından düzenlenen toplumlar protestolara daha açıkken, güçlü bir şekilde merkezileşmiş devletler sınırlı erişim sağlamaktadır. Ayrıca Armstrong ve Bernstein'ın (2008: 87) çalışması, siyasi veya ideolojik olarak farklı gruplardan oluşan bir toplumun, sosyal hareketlerin gelişimi için daha fazla fırsat sağladığını öne sürmekteydi. Başka bir deyişle, gruplar arasında siyasi iktidar için keskin rekabet, iktidardaki partiye verilen desteği azaltmak için toplumsal hareket olayları için girişimleri teşvik etmektedir.

Blau ve Schwartz'ın (1984: 84) belirttiği gibi, “heterojenlik karmaşık bir grup aidiyeti ağı üretir ve bireyler kendilerini çok sayıda grubun kesişim noktasında bulurlar. Bu, stresli ama aynı zamanda belirli bir grubun bireyler üzerinde kısıtlamalar uygulama gücünü zayıflatan ve böylece seçim özgürlüğünü genişleten çapraz baskılar oluşturmaktadır. Öte yandan homojen bir toplum, bireyler üzerinde sosyal çevredeki baskın olan değerlere uymaları için baskı uygulamaktadır (Veigh, 1995: 465).

Siyasi süreç teorisyenleri, kaynak seferberliği teorisinin önermelerini eleştirdiler ve toplumsal hareketlerin toplumda siyasi aktörler olarak tanınma çabalarını içeren siyasi kaygılar nedeniyle ortaya çıktığını savunmaktadırlar. Siyasi fırsatlar ve siyasi tercihlere bağlı mobilizasyon bu teorinin belirttiği diğer faktörlerdir. Tarrow, siyasi fırsatları “insanları çekişmeci siyasete katılmaya teşvik eden siyasi mücadelenin tutarlı ancak zorunlu olarak resmi, kalıcı veya ulusal olmayan boyutları” olarak tanımlamaktadır (Akt. Bingöl ve Tanrıver, 2012:136; Tarrow, 1998: 19).

McAdam, bireylerin toplu eyleme katılımını kolaylaştıran siyasi fırsatlar hakkında net bir kriterler seti belirler (Akt. Sarfati, 2015: 32; McAdam, McCharty ve Zald, 1996). Bunlar:

1. Kurumsallaşmış siyasi sistemin göreceli açıklığı veya kapalılığı.
2. Siyasi sistemdeki istikrar veya istikrarsızlık.
3. Siyasi müttefiklerin varlığı veya yokluğu.
4. Devletin baskı kapasitesi ve eğilimidir.

Bu teori aynı zamanda toplumsal hareket örgütlerini toplumsal hareketlerin gelişiminde gerekli mekanizmalar olarak kabul etmektedir ve hem resmi (siyasi partiler) hem de gayri resmi (gönüllü örgütler) ağların toplumsal hareketlerin ortaya çıkmasını kolaylaştırabileceğini savunmaktadır. Bu bağlamda sivil toplum, “toplulu eylemin hedefi değil, alanı” olarak görülmektedir (Akt. Bulut, 2014: 56; Cohen ve Arato, 1992: 499). Bu teorilere yönelik eleştiriler, 1980'lerde yeni sosyal hareket teorisinin ortaya çıkmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu teori, hareket ideolojisinin içeriğine, aktivistleri motive eden kaygılara ve kolektif eylemin olduğu arenaya odaklanmıştır. McAdam, Tarrow ve Tilly gibi önde gelen teorisyenler, toplumsal hareketlerin nasıl ve neden ortaya çıktığını açıklamak için büyük çaba sarf ederek, toplumsal hareket aktörlerinin tercihlerini toplumsal hareketlere uygulamak için ürettikleri süreci açıklamaya çalışmışlardır. Bu sosyal hareket çalışanları, toplumsal hareketlerin kolektif kimliklere dayalı sosyal, kültürel ve politik bağlamlar arasındaki karmaşık etkileşimlerin bir inşası olduğunu öne sürmüşlerdir (Akt. Uzun ve Tan Şahin, 2013: 77; McAdam, 1982; McAdam, Tarrow ve Tilly, 2001).

Diğer taraftan toplumsal hareket teorilerinde çerçeveleme kuramı da oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Zira çerçeveleme, kolektif eylemin başarısında son derece önemlidir; hareket, hedef kitlede yankı uyandıran uygun bir çerçeveyi kullanamazsa, gündeminde ihtiyaç duyduğu desteği alamaz. Başka bir deyişle, mesajın izleyiciyi toplu eyleme katılmaya teşvik edecek şekilde sunulması gerekir (Reber ve Berger, 2005). Çerçeveleme aynı zamanda bir hareketin ideolojisiyle de doğrudan bağlantılıdır. Hareketler kendi toplumsal tabanlarının ideolojisi içinde kalmak zorunda olduklarından, ideoloji çerçeveleme sürecini bilgilendirir (Johnston ve Noakes, 2005).

Toplumsal bir harekette çerçeve, aktivistlerin toplumsal bir sorunla ilgili durumu algılamasına, değerlendirmesine ve tanımlamasına, anlam oluşturmaya ve hareketteki eylemlere rehberlik etmesine olanak sağlayan bir yorumlama şemasıdır. Çerçeveler toplumsal hareketlerde çok önemlidir çünkü insanların toplumsal olayları nasıl anlamlandırdıkları ve onları nasıl algılayıp yorumladıkları ile ilgilidir (Goffman, 1974). Toplumsal hareketlerdeki çerçeve ve çerçeveleme süreci, aktivistlerin kaygılarını ifade etmek ve hareket dışındaki diğerlerinin desteğini almak için kendi sunumlarını nasıl inşa ettiklerini belirler. Çerçeveler toplumsal harekette eylemleri, ritüelleri ve anlama ve düşünme biçimini açıklamak için de kullanılır ancak ideolojilerden farklıdır. Çerçeveleme bir süreçtir, ideoloji ise içerikle ilgilidir. Böylece çerçeve, hareketin katılımcılarının hem sosyal bir sorunu hem de amaçlarını değerlendirmeleri ve belirlemeleri için bir taslak çizer (Goodwin ve Jasper, 2003). Çerçevelemeyi analiz etmek, SMT'de kullanılan ve bir problemin, çözümün veya talebin halka nasıl sunulduğunu ifade eden başka bir araçtır.

Çerçeveleme teorisi, aktivistlerin bir toplumsal harekette anlam yaratma ve kullanma biçimini açıklamayı amaçlar. Bu teori aynı zamanda aktivistlerin başkalarından destek almak ve eylemlerini meşrulaştırmak için kendi öz-temsillerini inşa ederek kullandıkları amaçlı yöntemleri vurgular. Benford ve Snow'a (2000) göre çerçeveler toplumsal bir hareket içinde üretilir, dolayısıyla eylem odaklıdır, inanç ve anlamlar insanları ortak bir amaca ait olmaya teşvik eder. Bu nedenle, çerçeveleme teorisi, sosyal bir hareketteki çerçevelerin, ortak bir eylemde birbirleriyle etkileşime giren insanları

algılamayı kolaylaştırdığını öne sürer. Aynı zamanda bir toplumsal hareketin taleplerini ve nedenlerini hareketin dışındaki insanlara da açıklar çünkü her toplumsal etkileşim çerçeveler üzerinden anlaşılır (Seçkin, 2015: 11).

2.1. Çekişmeci Siyaset

Çekişmeci siyaset kavramına sosyal hareketler, siyasi protestolar, devrimler ve iç savaşlar gibi fenomenler dâhildir. Kabul edilmelidir ki bu farklı fenomenler, bilimsel literatürün büyük kısmında çoğunlukla belirgin şekilde farklı olay türleri olarak ele alınmıştır. Çekişmeci siyaset, çekişme, kolektif eylem ve siyaset kavramlarını bir araya getirmek olarak tanımlanmaktadır (Tarrow ve Tilly, 2007).

Bu kavramlar birlikte çekişmeci siyaseti oluşturmaktadır. Çekişmeci siyasetin ilk bileşeni çekişmedir. Bir başkasının menfaatini ilgilendiren iddialarda bulunulduğunda ortaya çıkar. Toplu talepte bulunan taraflar bireyler, gruplar ve hatta kurumlar olabilir (Tilly ve Tarrow, 2007: 4-5).

İkinci bileşen, kolektif eylemdir. Kiliseler, gönüllü dernekler ve boş arazilerdeki yabancı otları temizleyen komşuların hepsi bir tür toplu eylemde bulunmaktalar. Üçüncü bileşen olan siyaset, politikacılar ve bürokratlar gibi hükümet görevlilerinin yapmakla görevlendirildiği tüm şeyleri ifade etmektedir. Hükümet yetkilileriyle etkileşime girdiğimizde siyaset alanında faaliyet göstermektedir. Üç bileşen birleştirildiğinde, çekişmeci siyaset başlığı altına yerleştirilebilecek bölümler oluşabilmektedir.

Çekişmeci siyaset terimini görselleştirmenin bir başka yolu, onun yerine “siyasi çatışma” kavramını koymaktır. Siyasi çatışma, hem barışçıl protesto gibi şiddet içermeyen biçimlerde hem de devrimler veya iç savaşlar gibi şiddet içeren biçimlerde ortaya çıkabilmektedir (Turan, 2015: 413).

Özünde çekişme, başkasının çıkarlarını taşıyan iddia etme faaliyetlerini içermektedir (Tilly ve Tarrow, 2007: 4). Çekişmeci politika; çekişme, politika ve kolektif eylem arasındaki kesişimi temsil etmektedir. Devletin bu tür iddiaların nesnesi veya bir parçası olarak dâhil olduğu bir veya daha fazla taraf tarafından yapılan “epizodik, kamusal ve kolektif” iddialar olarak tanımlanmaktadır ve bu tür olayların sonucu, taraflardan en az

birinin güç kazanmasına veya kaybetmesine neden olmaktadır (McAdam ve diğerleri, 2001: 5). Devlet, kaynakları kontrol ettiği ve bu nedenle diğer davacıların çoğuna göre avantajları olduğu için çekişmeci siyasette önemli bir aktördür. Angajman kurallarını ve dolayısıyla çekişme kurallarını belirlemektedir. Aynı zamanda önemli zorlayıcı araçları yönetir ve genellikle bu zorlamanın araçları üzerinde bir tekele sahiptir (Tilly ve Tarrow 2007:5).

“Çekişmeci Siyaset (2007)” kitabının ilk bölümünde, yazarlar çekişmeci siyaset ile toplumsal hareketler arasında bir ayrım yapmaktadır. Buna göre; toplumsal hareketler, “bu faaliyetleri sürdüren örgütler, ağlar, gelenekler ve dayanışmalara dayalı olarak, iddianın reklamını yapan tekrarlanan performansları kullanan, sürekli bir iddiada bulunma kampanyası” olarak tanımlanmaktadır (Tilly ve Tarrow 2007: 8). “Çekişmenin Dinamikleri” (Dynamics of Contentious) kitabında yazar, “çekişmeci siyaset ile şunu kastetmektedir: (a) en az bir hükümet bir iddia sahibi, bir iddia nesnesi veya iddianın bir tarafı ve (b) iddialar, gerçekleşirse davacılarından en az birinin çıkarlarının etkilenmesi” (McAdam ve diğerleri, 2001: 5).

Bu nedenle; bir dereceye kadar çekişmeci siyaset, siyaset ve toplumsal hareketlerin örtüşmesidir. Çünkü bazı toplumsal hareketler siyaseti içermez ve çoğu siyaset, toplumsal hareketlerin veya kolektif eylemlerin yalnızca çekişmeci siyasetinin bir parçasıdır. Yazarların öne sürdüğü gibi çekişmeci siyasetin çoğu biçimi toplumsal hareketler değildir. En iyi örnekler, 1990'lardan bu yana Çin'de yaşananlardır. Ancak çekişmeci siyasetin önemi, sadece batı dünyasında değil, Çin'de de çekişmeci siyaset özelliği taşıyan, siyaseti ve sıradan insanların gündelik hayatlarını önemli ölçüde etkileyen protesto olaylarının yaşanmasında yatmaktadır.

Kuşkusuz toplumsal hareketler ile çekişmeci siyaset arasında bir fark vardır; ancak bunlar aynı zamanda çekişmeci siyaset analizcilerinin eserlerinde de aynı kavram ve mantıkla kesişmektedir. Örneğin; Sosyal Hareket, 1768-2008, Bölüm 2'de, yeniden ele alınan ilk iki argüman “On sekizinci yüzyıldaki kökenlerinden itibaren, toplumsal hareketler solo performanslar olarak değil, etkileşimli bir kampanya olarak ilerlemiştir; toplumsal hareketler üç tür iddiayı birleştirir: program, kimlik ve duruş.” “Şahit

olduğumuz mücadele her zaman siyasi değişim programlarına sahne oldu; ancak bunlar aynı zamanda bu programın savunucularının özerk, etkili eylem kapasitesine sahip olduklarına ve katılımcıların eldeki meseleler hakkında kamuoyu önünde konuşmak için siyasi duruşa sahip olduklarına dair iddiaları da içermektedir” (Tilly ve Tarrow, 2009: 35).

Öte yandan, Çekişmeci Politika'da Tilly ve Tarrow da toplu iddiaların üç kategoriye ayrıldığından bahsetmektedir: kimlik, duruş ve program. Kimlik, bir aktörün var olduğunu beyan etmekte; geçerli iddialar, aktörün rejim içinde yerleşik bir kategoriye ait olduğunu ve bu nedenle o kategorinin üyelerinin aldığı hakları ve saygıyı hak ettiğini söylemekte; program iddiaları, nesnelerinin belirli bir şekilde hareket etmesini gerektirmektedir. Yazarlar ayrıca “iddialar ve karşı iddialar rastgele oluşmaz; şekillerini çevreleyen rejimlerden, kültürlerden ve etkileşimden almaktadırlar. Bir rejimin fırsatlarına, tehditlerine ve kısıtlamalarına yanıt verirler (Tilly ve Tarrow 2007: 81-83). Benzer anlamlar ve açıklamalar taşıdıkları görülebilmektedir, örneğin etkileşim her iki analizde de vurgulanmıştır.

Çekişmeci Siyaset kitabında yazarlar, daha güçlü siyasi renklere sahip olan ve hükümete atıfta bulunan sosyal yapı yerine rejimler kelimesini kullanmaktadırlar. Rejimler için iki değişken, hükümet kapasitesi ve demokrasinin kapsamıdır. Demokrasinin boyutuna gelince, “hem demokratik hem de demokratik olmayan rejimlerde, çekişmeci siyaset yapan çoğu insan, kendilerini çıkarlarına, değerlerine veya kimliklerine yönelik algıladıkları tehditlere yanıt verdiğini görmektedir” (Tilly ve Wood, 2009: 58).

“Çatışmalı performanslar bazen, aynı talep sahibi-nesne çiftleri için geçerli olan iddiada bulunma rutinlerinin repertuarlarında toplanır: patronlar ve işçiler, köylüler ve toprak sahipleri, rakip milliyetçi hizipler ve daha fazlası...” (Tilly ve Tarrow, 2007: 16). “Repertuar teriminden de anlaşılacağı gibi, bir kez inşa edilmiş stratejiler, kültürel hafıza ve alışkanlıklara yerleştikleri için, geçmişteki çatışmalarda oluşturulan örgütler ve liderler tarafından tekrar edildikleri ve stratejiler, ilan edilen kurallar tarafından şekillendirilip sınırlandırıldığı için önceki çatışmalara tepki olarak kalıcı olma eğilimindedir” (Piven, 2006: 35). Tilly ve Tarrow (2007), “mekanizma ile çeşitli durumlar üzerinde aynı veya

yakından benzer şekillerde belirli öge kümeleri arasındaki ilişkileri değiştiren sınırlı bir olaylar sınıfını kastetmektedir” (Tilly ve Tarrow, 2007: 29).

Yazarlar, biyologların üreme üzerine yaptığı çalışmalarla bir benzetme yaparak tanıdık bir süreci ayrıştırmamız ve çıktıları girdilerle ilişkilendirmemiz gerektiğini savunmaktadırlar. Tarrow ve Tilly (2007), siyasi fırsat yapısının vatandaşların siyasi aktivizme katılması için geniş bir fırsat sağladığı demokrasilerde çekişmecî dönemlerin gerçekleşmesinin daha muhtemel olduğunu savunmaktadırlar. Hükümetin halkı baskı altına alma kapasitesine sahip olduğu son derece otokratik devletlerde, siyasi eylem fırsatları bir demokrasiden daha düşük olacaktır. Tarrow ve Tilly (2007), bu argümanın modern iletişim teknolojileri ile ilişkisini ele almamakta veya test etmemektedir. Buna paralel olarak, internetin çekişmeyi demokrasilere yaymaktan daha etkili olacağı varsayılmaktadır. Nedeni ise şudur: Otoriter hükümetler, demokratik hükümetlerin yapamayacağı veya genel olarak tercih etmeyeceği şekilde bilgiye erişimi sansürleyebilir ve denetleyebilir. İran ve Çin gibi devletlerdeki hükümetlerin modern iletişim çağına hızla uyum sağladıkları ve kitlelerin bilmesi gerektiğine inanmadıkları bilgileri filtreleyebilecekleri veya düzenleyebilecekleri yöntemler geliştirdikleri görülmüştür. Dolayısıyla, diğer ülkelerde siyasi çatışmaları tetikleme potansiyeline sahip olan yurt dışında siyasi çatışmalar ortaya çıkabilse de bu ülkeler demokratik değilse, bunun ortaya çıkması daha az olasıdır.

Kolektif siyasi mücadele zamanlarında, bir grup siyasi aktörün, dilekçeler, yürüyüşler ve gösteriler dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere, bir diğeri üzerinde hak iddiasında bulunduğu bir dizi tanıdık ve standartlaştırılmış yol vardır (Tarrow 2008, 231). Tartışmalı performanslar olarak adlandırılan bu eylemler, yerel veya konuya özel ihtiyaçlara uyacak şekilde değiştirilebilir ve zamanla belirli performans dizileri, bir gruba ve hedefine ve sosyo-politik bağlamlara özgü bir eylemler repertuarı oluşturabilir (Tarrow). 2008, 236; Tilly 2008, 4-5). Repertuvarlar da çekişmenin yapıldığı alana göre değişiklik gösterir (Yuen ve Cheng 2018). Hedefi hazırlıksız yakalarken kolayca tanınabilir iddialarda bulunmak için, repertuvarlar genellikle doğaçlamadır; ancak öğrenilmiş aşinalığın ve bağlama özgü siyasi fırsat yapısının ve performans modellerinin

belirli sınırları içinde kalmaktadır (Akt. Catenada ve Cathy, 2017; Tilly 2006: 59; 2008: 14).

Çekişmeci repertuvarların zaman içinde nasıl değiştiği ve “ritüel ve esneklik” arasındaki denge, toplumsal hareketler ve çekişmeci siyaset araştırmalarında öne çıkan bir araştırma konusu olmuştur (Tilly, 2008). “Olaylı tarihler” kavramı üzerinde duran, Sewell (2005), zamanı, toplumsal yapıları radikal bir şekilde yeniden düzenleyen dönüştürücü veya “büyük olaylar” tarafından noktalanmış olarak algılamaktadır. Bu perspektiften, protesto eylemi ve söyleminde yaratıcılık ve yenilik patlamalarına yer vererek var olan durum geçici olarak kesintiye uğramaktadır (della Porta 2008, 2011). Buna karşılık, ayrık etkileşimlere odaklanılan bir perspektiften bakıldığında, uzun vadede repertuvarlardaki kademeli değişimler kadar her bir çekişmeci toplantının içyapısı belirginleşmektedir (Tarrow, 2008: 235).

Çekişmeci repertuvarın şeklini ve gidişatını etkileyen, grup ile hedef arasındaki etkileşimlerin diyalektiği kadar bir uzlaşmaya varmak için iddia sahipleri arasında meydana gelen müzakerelerdir. Talep sahipleri ve hedefleri arasındaki bu müzakereler ve etkileşimler; anlam oluşturma, sınır oluşturma, çerçeveleme ve karşı çerçeveleme ile ilişkili bir dizi süreci devreye koymaktadır.

Siyasi değişim, genellikle çekişmeci siyaset örneklerini içeren karmaşık bir süreçtir. McAdam ve diğerleri (2001:5), çekişmeci siyaset, “(a) en az bir hükümet bir hak talebinde bulunan, bir iddianın nesnesi veya bir taraf olduğu zaman, iddia sahipleri ve bunların nesneleri arasındaki dönemsel, kamusal, kolektif etkileşim olarak tanımlanabilir. Talepler ve (b) talepler, gerçekleşirse talep sahiplerinden en az birinin menfaatlerini etkileyecektir. Kabaca tercüme edildiğinde, tanım kolektif siyasi mücadeleyi ifade eder.” Tekniklerin yenilenmesi ve stratejilerdeki gelişmelerle ilgili olarak hareket dinamiklerine çok fazla araştırma odaklanırken zaman içinde hareket hedefleri ve taktikler arasındaki etkileşimli ilişkiye çok daha az ilgi gösterilmiştir (Moss ve Snow, 2016). McAdam (1982), kurumsallaşmış ve kurumsallaşmamış taktiklerin yanı sıra reform odaklı veya devrimci hedefler olmak üzere iki ikili ayrım olduğunu savundu. Aşırı basitleştirilmiş olsa da bu

ayrım hükümetin tepkisinin kapsamını açıklamaya yardımcı olur. Bir yandan, kurumsallaşmış taktikler ve reform odaklı hedefler mevcut düzene meydan okumaz ve bu nedenle rejimden zayıf bir tepki alır. Buna karşılık, mevcut toplumsal düzeni değiştirmeye çalışan yasadışı protestolar ve devrimci hedefler gibi kurumsallaşmamış taktikler daha tehditkârdır ve bu nedenle güçlü bir sosyal kontrol tepkisi ile karşılaşma olasılığı daha yüksektir. Bununla birlikte, aynı zamanda, ılımlı taktikler ve hedefler, etkili muhalefet için gereken desteğin harekete geçirilmesinde daha az başarılı olma eğilimindedir. Neyin reform veya devrim olarak sayıldığı ve neyin kurumsallaştırılıp kurumsallaştırılmadığının tanımının, belirli bir zaman noktasındaki sosyo-politik bağlama büyük ölçüde bağlı olduğuna dikkat edilmelidir (Moss ve Snow, 2016).

2.2. Doug McAdam: Politik Süreç Modeli

Politik Süreçler yaklaşımı, farklı devlet yapılarında birçok bakımdan çeşitlilik gösteren toplumsal hareketlerin politika temelinde incelenebileceğini savunmaktadır. Birçok yerde Kaynak Mobilizasyonu Teorisi'yle birlikte anılan bu yaklaşım (Çetinkaya, 2018), Kaynak Mobilizasyonu Teorisi'nin eksikliklerini giderme amacını taşımaktadır (Kartal ve Kümbetoğlu, 2011: 52).

Yeni Toplumsal Hareketler Teorisi ile Kaynak Mobilizasyonu Teorisi'nin sentezi şeklindedir. Kültürel etkenleri göz ardı ettiği yönünde eleştirilen bu yaklaşım ile kaynak mobilizasyonu yaklaşımındaki araştırmacılar, tahlillerine zamanla farklı öğeler katmışlardır. Bu yeni öğelerin katılmasında farklı dallardaki gelişmeler oldukça etkili olmuştur. Özellikle 1980'li yıllardan itibaren "kültürel çalışmalar" alanının, toplumsal hareket çalışmalarında yoğun etkisi olmuştur (Çetinkaya, 2018).

Siyasi fırsat yapıları, sosyal hareketlerin faaliyet gösterdiği siyasi ve yasal koşullardır. Bu tür yapılar, hareket üzerinde kısıtlamalar oluşturdıkları ve hareketlerini şekillendirdikleri için hareketlerin gelişimini etkilemektedir. Çekişmeci siyasete, yani bir aktörün başarısının diğerlerinin pahasına geldiği bir mücadeleye dahil olan toplumsal hareketler, genellikle hükümet veya görevdeki partilerle anlaşmazlık içindedir. Dolayısıyla rakiplerinin katılımı, o hareketin başarısında veya başarısızlığında çok önemli

bir faktördür. Parçalanmış bir elit gibi siyasi fırsatların mevcudiyeti, bir sosyal hareketin hedeflerine ulaşmak için seçkinlerin belirli kesimleriyle ittifaklar kurabileceği anlamına gelmektedir (Almeida ve Stearns, 1998).

Otoriter kurallar altında, toplumsal hareketler aşırı baskılarla karşı karşıya kalır ve aksi takdirde daha sıcak bir ortamda benimsemeyecekleri stratejiler, taktikler ve örgütsel yapılar benimsemeye zorlanmaktadır (Thurber, 2014). Yasal çerçeve de bu fırsat yapıları kategorisine girer; bir ülkenin yasaları, sosyal hareketlerin ve sivil toplum örgütlerinin gelişimine karşı düşmanca veya dostça olabilir ve bu da diğer siyasi fırsatlar gibi bu tür gruplar üzerinde benzer etkilere sahip olabilmektedir (Stroup, 2012).

1970'lerde sosyologlar, siyasal çevrenin toplumsal hareketlerdeki rolünü fark ettiler ve siyasal değişimlerin yeni fırsatlar yarattığını ve bunun daha sonra toplumsal hareketlere yol açtığını savundular (Akt. Kamrava, 1990: 79; Dunn, 1972; Skocpol, 1979). Başka bir deyişle, bir toplumsal hareketin başarı şansı, mevcut fırsatlara bağlıdır. Örneğin Rus devrimi, uzun süreli savaşımlardan sonra devlet gücünün zayıflamasıyla meydana geldi (Garner, 1996). Ayrıca siyasi kararlar ve kurallar, halk arasında yaygın şikâyetlere neden olabilir ve bu da toplumsal hareketlerin örgütlenmesini kolaylaştırmaktadır.

Charles Tilly, kaynak seferberliğinin en genel ve sofistike örneği olarak “siyasi süreç modeli” veya “siyasi fırsatlar” olarak adlandırılan bir yaklaşım geliştirmiştir. Tilly'ye göre, kapitalizm, ulus-devletin resmileşmesi, kentleşme, kitle iletişim araçlarının ortaya çıkışı ve yeni örgütlenme ve seferberlik biçimleri, aktörlerin çıkarlarını en üst düzeye çıkarmaya ve kontrol etmek için mücadele etmeye çalıştıkları devlet ve piyasa ekonomisi gibi yeni bir kolektif eylem mantığı oluşturdu. Dolayısıyla, toplumsal hareketleri, baskın gruplar ve kaynakların kontrolünde değişiklik talep eden diğerleri arasındaki mücadeleler olarak tanımladı (Akt. Bulut, 2014; Cohen, 1985).

Bu nedenle yaklaşımının odak noktası kurumsal siyasi aktörler ve protestocular arasındaki ilişkidir ve temel olarak toplumsal hareketlerin ortaya çıktığı siyasi ve kurumsal atmosferi değerlendirir. Charles Tilly (1973); bu teoriyi, kolektif eylemin bir toplumun merkezi politik süreçlerinden türediği argümanı ile geliştirdi. Toplumsal hareketi, ulusal iktidar sahipleri ile iktidarın dağılımını veya kullanımını değiştirmeyi ve

taleplerini kamusal gösterilerle gerçekleştirmeyi amaçlayan kişiler arasındaki sürekli bir dizi etkileşim olarak tanımladı. Siyasi partiler, sendikalar ve diğer siyasallaşmış dernekler, grupların iktidar için mücadele ettiği ve çıkarlarını kurumsallaştırdığı başlıca araçlardır. Tilly'nin yaklaşımı yeni bir paradigma kayması başlattı: Bir tür dayanışma teorisi her yerde daha iyi çalışmalı. Nereye bakarsak bakalım, kolektif şiddete yoğun bir şekilde karışmış, köklerinden koparılmış, marjinal, düzensiz insanları nadiren bulmalıyız. Dünyanın her yerinde, kolektif şiddetin rutin kolektif eylemden ve iktidar için devam eden mücadelelerden çıkmasını beklemeliyiz (Tilly ve diğerleri, 1975: 290).

'Politik fırsatlar' terimi farklı anlamlarda kullanılsa da politik olan, dikkati yeni ve geleneksel aktörler arasındaki etkileşime ve kurumsal eylemler ile daha az geleneksel eylemler arasındaki etkileşime yönlendirmektedir (Della Porta ve Diani, 2003). Tilly'nin siyasi süreç modeli de birtakım eleştirilere maruz kaldı. Bir yandan Cohen, Tilly'nin yalnızca stratejik hususlara odaklandığını, ancak yeni kamusal alanların ve yeni kolektif kimliklerin ortaya çıkmasına dikkat etmediğini iddia etmekteyken (Cohen, 1985: 682-683), öte yandan Melucci, Tilly'yi politik indirgemecilikle eleştirmektedir. Melucci'ye göre Tilly, hareketleri siyasi anlayışla özdeşleştirse de toplumsal hareketler sadece siyasi alanda değil kültürel arenalarda da ortaya çıkmıştır (Della Porta ve Diani, 2003).

Castells'in (1977) Paris'teki kentsel protestolar üzerine yaptığı çalışma, asi protestoların istenen sonuçlara ulaşmak için genellikle etkisiz olduğu gerçeğini ortaya çıkardı. Merkezi olmayan bir siyasi sistem tarafından düzenlenen toplumlar protestoları daha açıkken güçlü bir şekilde merkezileşmiş devletler sınırlı erişim sağlamaktadır (Uysal, 2012: 141). 2012. Ayrıca Armstrong ve Bernstein'ın (2008: 87) çalışması, siyasi veya ideolojik olarak farklı gruplardan oluşan bir toplumun sosyal hareketlerin gelişimi için daha fazla fırsat sağladığını öne sürmekteydi. Başka bir deyişle; gruplar arasında siyasi iktidar için keskin rekabet, iktidardaki partiye verilen desteği azaltmak için toplumsal hareket olayları için girişimleri teşvik etmektedir.

Bu teori, siyasi ortamı dikkate alarak, önceki sosyal hareket teorisyenlerinin göz ardı ettiği boşluğu doldurdu. Bununla birlikte, siyasi süreç teorisi, toplumsal hareketlerin örgütlenmesinde önemli bir role sahip olan faillerin rolünü hafife almıştır. Dış güçleri

hesaba kattı; ancak toplumsal hareketlerin karar alma sürecine çok az dikkat etti. Bu nedenle son yıllarda toplumsal hareket teorisyenleri, siyasal süreç yaklaşımının egemenliğine meydan okuyarak öncelikle kültür, kimlik ve toplumsal yapının toplumsal hareketler üzerindeki etkisine odaklanmışlardır (Akt. Kurzman, 2008; Morris, 1984). Armstrong ve Bernstein (2008: 74) bu yeni yaklaşımın önermelerine açıklık getirmiş ve siyasal sürecin kültürel, ekonomik ve sosyal yapıların bir sonucu olarak ortaya çıktığını öne sürmüşlerdir.

Siyasal süreç modelinin temelini oluşturan toplumsal hareket teorisi, kaynak seferberliği modelidir. Kaynak seferberliği modeli, marjinalleştirilmiş gruplar ve seçkinler arasındaki ilişkiye odaklanması bakımından birçok çağdaş sosyal hareket teorisine benzer. Kaynak seferberliği modelinin yönleri siyasi süreç modelinde ele alınırken teori hareketlerin gelişen bir siyasi ortamda nasıl ortaya çıktığını açıklamada eksiktir. Ayrıca kaynak seferberliği modeli, kimliğin harekete geçirici bir faktör olarak önemini ele almakta başarısız olmaktadır. Sonuç olarak; modeli ve eleştirisini sunmak, itici bir faktör olarak kimliğe odaklanan bir teorinin nasıl daha güçlü bir açıklama sağladığını göstermektedir (Radu, 2011: 106).

Kaynak seferberliği teorisi, bir sosyal hareketin yükselişinde ve düşüşünde etkili olan iç faktörlere odaklanırken siyasi süreç teorisi, bir sosyal hareketteki siyasi kurumlar ve ortamlar gibi dış faktörlere odaklanmaktadır. Siyasal süreç teorisi, siyasal yapının bir ülkeden diğerine değiştiğini ve toplumsal hareketlerin başarısındaki ya da başarısızlığındaki farklılıkların bu siyasal sistemlerden doğrudan etkilendiğini öne sürer. Bu teoriye göre bir toplumsal hareket, bir toplumun psikolojik yapısından çok siyasi yapısından etkilenir. Ayrıca, bir toplumsal hareketin biçimi; genel olarak demokratik kurumları, sivil toplum üzerindeki siyasi baskıyı, insanların siyasi karar alma sürecine doğrudan katılımını ve toplum ile devlet arasındaki ilişkileri içeren siyasi sisteme doğrudan bağlıdır (Locher, 2002).

Siyasi fırsat teorisinde, bir sosyal hareketin etkinliği ve genişlemesi, toplumdaki siyasi fırsatlarla doğrudan ilişkilidir. Bu teoride, aktivistler rasyonel ve politika odaklıdır, bu nedenle siyasi seçkinlerle iş birliği ve lobi yaparak fırsatları yakalayabilirler. Mevcut

siyasi sistem baskıcı değilse veya zorluklara açıksa toplumsal hareketler için bir fırsat sağlar. Bu koşullarda aktivistler bu fırsatı toplumsal değişim için kullanmaya çalışırlar. McAdam (1982), toplumsal istikrarsızlığı siyasi bir ayaklanmaya dönüştürmek için iki koşulun gerekli olduğunu öne sürer: Birincisi mevcut kaynaklar ve açık siyasi fırsatlar, ikincisi ise aktivistlerin kolektif güçlerinin farkına vararak siyasi fırsatlardan yararlanmalarını sağlama yeteneği olan bilişsel özgürleşmedir. Dolayısıyla siyasi fırsat/süreç teorisi, bir sosyal hareketin başarısını veya başarısızlığını analiz etmek için esas olarak siyasi çevreye odaklanır (Akt. Seçkin, 2015: 10).

Ayrıca, siyasi süreç teorisinin “Amerika'daki belirli bir güç anlayışına dayandığını” ve elit modelle tutarlı olduğunu savunmaktadır (McAdam, 1982: 36). McAdam'ın temel hipotezi, kolektif örgütlenme için elverişli bir siyasi ortamın artı seferberlik için gerekli kaynaklara erişimin bir toplumsal hareket için yapısal potansiyele eşit olduğuydu. “Nesnel” yapısal potansiyel, bilişsel özgürleşme sürecini tetikleyebilecek gerekli “bilişsel ipuçlarını” sağlamaktadır (McAdam ve Moore, 1989: 259). “Yaygın protesto eyleminin ortaya çıkmasının, önemli bir kolektif atıf süreci aracılığıyla genişleyen siyasi fırsatlar ve yerli örgütlenmenin bir kombinasyonunun sonucu olduğunu” savunmaktadır (McAdam, 1982: 2). Dolayısıyla mağdur olan nüfusun yeterli bir kısmı, şikâyetlerini değişken olarak algıladığında ve gerekli değişikliği oluşturabilecek kapasiteye sahip olduğuna inandığında, yapısal fırsatları değerlendirebilir ve akabinde toplumsal bir hareket ortaya çıkmaktadır.

Hareket ortaya çıktıktan sonra yeni bir dinamik süreç başlamaktadır. Devlet ve toplumsal hareket, çekişmeci ve özyinelemeli bir iktidar ilişkisine girmektedir. İsyancılar sosyal, siyasi ve ekonomik düzenlemelere dayanarak etkili olacağına inandıkları taktikleri uygulamaktadırlar. Sosyal kontrolü sürdürmek veya yeniden kazanmak için devlet, ayaklanmayı hızla söndürecek eylemlerle karşılık vermelidir. Her eylem ve tepki, kaçınılmaz olarak siyasi bağlamda değişimlere yol açmaktadır. Devletin taktiksel tepkisine ve değişen siyasi bağlama dayanarak, isyancılar yeni ve yenilikçi taktikler oluşturmalıdır. Döngüsel süreç, hareket hedeflerine ulaşınca ve yok olana kadar, yönetim biçimi isyanı başarılı bir şekilde söndürene kadar, hareket ortamı artık harekete

elverişli olmayıncaya veya üçünün bir kombinasyonu gerçekleşene kadar devam etmektedir (McAdam, 1983: 744). Nihayetinde, isyanın derecesi; artan siyasi fırsatlar, artan örgütsel güç ve kolektif atfetmenin sürdürülmesi ile doğru orantılı ve devlet tarafından dayatılan sosyal kontrol düzeyi ile dolaylı olarak orantılıdır (McAdam, 1983: 745).

Bu nedenle, siyasi süreç teorisinin temel unsurlarının yanı sıra çekişmeci siyaset, siyasi fırsat, harekete geçirici yapılar ve bilişsel özgürleşmedir. Bu üç unsur, başlangıcından bu yana siyasi süreç teorisinin temel taşı olmuştur ve çekişmeci siyasetin bel kemiği olmaya devam etmektedir. Teori, isyancıların toplumsal hareketler aracılığıyla güç eşitsizliğini başarılı bir şekilde değiştirebildiği Marksist bir yaklaşımı benimsemektedir (McAdam, 1999: 37). Teori, “Üyeler” ve “Meydan okuyanlar” olmak üzere iki tür aktör içermektedir. Üyeler, yönetim biçimi içinde var olan ve karar alma örgütü içinde resmi olarak tanınan bireylerdir. Öte yandan, meydan okuyanlar yönetim biçiminin dışındaki bireylerdir. Meydan okuyanlar genellikle üyeler tarafından tanınmaz ve karar verme süreçlerinden dışlanmaktadır. Bu modelde meydan okuyanlar, sosyal hareketler aracılığıyla üyelerden güç kazanmaya çalışmaktadırlar. Bu teori, gücün seçkinler tarafından tutulabileceğini kabul etmek yerine, sosyal hareketlerin dinamiğini tamamen değiştirebileceğini varsaymaktadır (McAdam, 1999: 38).

Siyasal süreç modeli, iki grubu meydan okuyanlar ve üyeler olarak aktörler olarak tanımlamanın yanı sıra bir toplumsal hareketin ortaya çıkması için üç koşulun olması gerektiğini belirtmektedir: İlk koşul, isyancı nüfus içindeki örgütsel hazırlıktır. İkincisi, bilişsel özgürleşme olarak da bilinen isyancı bir bilinçtir ve üçüncüsü, siyasi fırsatların varlığıdır. McAdam, üç faktörün de mevcut olması durumunda bir toplumsal hareketin oluşabileceğini öne sürmektedir (McAdam, 1999: 40).

İlk koşul olan örgütsel hazırlık; güçlü üyelere, iletişime ve liderlere sahip bir harekete bağlıdır. Bu faktör, toplumsal hareketler için siyasi fırsatlardan yararlanmak için gerekli kaynaklara odaklanması bakımından kaynak seferberliği modelini hatırlatmaktadır. Teori, protestolar için daha kolay seferber olabilmeleri için üyelerin azınlık topluluğuna başarılı bir şekilde entegre edilmesi gerektiğini belirtmektedir

(McAdam, 1999: 44). Bu nokta, ya başka bir sosyal hareketten üyeler alarak ya da iki örgütü birleştirerek meydana gelen üye alımına atıfta bulunmaktadır (McAdam, 1999: 44).

Bu nokta kimliğe değinirken, kimlik odaklı bir benlik duygusundan çok benzer bir ideolojik inancı paylaşmaya odaklanmaktadır. Bu bölümde daha sonra siyasi süreç modelini periferik milliyetçilikle ele alındığında bu kimlik noktasına değinilecektir. Üyelere ek olarak, bir hareketin örgütsel başarısı için iletişim ve liderler gereklidir. İletişim, hareketin büyümesini sağlamada büyük bir rol oynamaktadır. Üyeler arasında güçlü iletişim kanalları olmadan bir hareket, üye toplama ve üye tutma konusunda başarısız olacaktır. Son olarak, liderler merkezi bir yön ve mesaj oluşturmak için önemlidir (McAdam, 1999: 47). Liderler, gösteriler açısından kitlelerin örgütlenmesine yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda hareketin mesajını yönlendirmeye de yardımcı olmaktadır.

İkinci koşul, isyancı bir bilincin gelişmesidir. Bu bilinç biçimi, bireyler toplumdaki muamelelerinden o kadar hoşnutsuz olduklarında, yoksunluk durumlarını değiştirmek için bir harekete katıldıkları zaman gelişir (McAdam, 1999: 49). McAdam ayrıca bu faktöre “bilişsel özgürleşme” adını vermektedir (McAdam 1999, 48).

Bu, isyancıların daha önce kendilerine kötü davranmış olan bir sisteme karşı harekete geçmek için zihinsel durumlarını nasıl değiştirdiklerini vurgulamaktadır. McAdam bilişsel özgürleşme kavramının bir dereceye kadar kimliği dikkate aldığını iddia edebilirken bu faktör daha çok bireysel hoşnutsuzluk duygusundan eylemlerin harekete geçirilmesine kişisel bilişsel kaymaya odaklanmıştır. Teoride kimliğe odaklanmak, belirli bir kimliğin üyesi olmanın bir parçası olarak bilişsel özgürleşmenin nasıl gerçekleşebileceğini tasvir etmektedir. Kişi kendini belirli bir grupla özdeşleştirerek, bilişsel bakış açısını hoşnutsuzluk duygularından aktif seferberliğe değiştirmeye daha meyilli olabilmektedir. Bu nedenle, kimliği bu faktöre dâhil etmek, daha geniş bir sosyal hareket ortaya çıkışı olgusuna ek olarak bilişsel özgürleşmenin nasıl gerçekleştiğini anlamak için çok önemlidir.

Ek olarak, kimliğin bilişsel özgürleşme faktörüne dâhil edilmesi, bir protestonun ulusaltı kimlik ve periferik milliyetçilik perspektifleri merceğinden analiz edilmesini

sağlamaktadır. Kimlik bu diğer iki teoriyi kapsadığından, modelin bölgesel kimlik çatışmalarından kaynaklanan çatışmalara uygulanmasına izin vermektedir.

Sosyal gösterilerde, toplumdaki konumundan memnun olmayan bir birey ile hak ettiğine inandığı eşit muameleyi elde etmek için aktif olarak protesto eden bir birey arasındaki fark budur. İsyancı bir bilinç, bireylerin protestolarda nasıl harekete geçtiğini anlamada önemli olsa da yine de kimliğin rolüne ilişkin bir açıklamadan yoksundur. Siyasi süreç modelinde bu faktörün tartışılması için kimliğe, özellikle de meydana okuyan ve üye kimliği arasındaki ayrım üzerinde daha fazla odaklanmanın gerekli olduğu bu çalışmada savunulmaktadır. McAdam'ın isyancı bilinç anlayışı, hoşnutsuzluktan aktif seferberliğe olan bilişsel değişime odaklanmaktadır. Bu faktör kişinin bireysel bilişsel değişiminin nasıl daha büyük bir meydana okuyucu kimliğinin parçası olduğunu ortaya koymaktadır. Bu faktör içinde kimliğin önemini anlamak, protesto sırasında meydana okuyanlar ve üyeler arasında çatışmanın nasıl ortaya çıktığına dair daha kapsamlı bir açıklama elde etmek için çok önemlidir. Ayrıca, kimliği dikkate almak, toplumsal hareketlerde isyancı bilincin nasıl daha hızlı geliştiğini açıklayabilmektedir.

Üçüncü koşul, siyasi fırsat penceresi açılmasıdır. Politikadaki herhangi bir önemli değişiklik, isyancı grupların değişiklik yapma fırsatlarının açılmasına yol açabilir. Açıklıklar, siyasi yapıdaki onu meydana okuyucular tarafından sömürülmeye karşı savunmasız hale getiren değişikliklere bağlıdır. İsyancı gruplar ve onların hareketleri, mevcut sistem savunmasız olduğunda en başarılı olduklarından, protestocular daha fazla güç kazanmak için önemli değişimler yaşanana kadar bekleyebilirler.

McAdam'ın siyasi süreç modeli, bir sosyal hareketin ortaya çıkması için gerekli birçok faktörü göz önünde bulundurur. Siyasi süreç modeli, yalnızca sosyal gerilime veya kaynaklara odaklanmak yerine, bir hareketin gerçekleşmesi için gerekli olan birçok dinamik faktörü içermektedir. Bununla birlikte, McAdam'ın teorisi, hareketlerin birçok bağlamda nasıl ortaya çıktığına dair iyi bir açıklama sunarken tüm sosyal hareketleri tamamen açıkladığı varsayımına bu çalışma şüpheli bir yaklaşımı benimsemiştir. Siyasi süreç modelinde, kimliğin, marjinalleştirilmiş bir grubun merkezi hükümetin yetkilerine karşı yükselme çabalarını nasıl etkileyebileceğine odaklanılmaz. Dahası, McAdam

toplumsal hareketlerdeki iki önemli aktörün meydan okuyanlar ve üyeler olduğunu belirtmekteyken meydan okuyan ve üye kimlikleri arasındaki ayrımın kendi içinde nasıl protesto için harekete geçirici bir faktör olabileceğini açıklamaz.

McAdam'ın siyasi süreç modeli, güncel sosyal hareket teorisi dalgası içindeki en bilinen teorilerden biriyken birçok teorisyen, klasik ve kaynak seferberliği teorilerinin eleştirilerine dayanarak modeller önermiştir. Ek olarak; yeni önerilen sosyal hareketlerin ortaya çıkması modellerinden bazıları, McAdam'ın siyasi süreç teorisinin eleştirilerine dayanmaktadır. Douglas Bevington ve Chris Dixon, politik süreç modelini, modelin onu analitik olarak neredeyse işe yaramaz hale getirmek için çok kolay bir şekilde genişletilebileceğini öne sürerek eleştirmektedir (Bevington ve Dixon 2005:187). Siyasi fırsatlar ve harekete geçirici yapılar gibi kilit faktörlerin çok geniş konulara uygulanabileceğini ve anlayışlı bir analitik araç olarak hareket etmekte başarısız olduklarını varsaymaktadırlar (Bevington ve Dixon, 2005: 187).

Ek olarak; diğer eleştiriler, siyasi süreç modelinin özelliklerinden biri olan yapısal ön yargıya odaklanmaktadır. Jeff Goodwin ve James Jasper, politik süreç modelindeki yapısal ön yargının katılığına odaklanmaktadır. Yapısal ön yargının siyasi mobilizasyona yol açan yapısal açılımlara bağlı olması nedeniyle McAdam'ın nesnel siyasi açılımların var olduğunu ima ettiğini öne sürmektedirler (Goodwin ve Jasper, 1999: 33). Bununla birlikte, siyasi açılımların bir grubun özgün kültürel perspektifine göre yorumlandığı düşünüldüğünde, nesnel bir siyasi açılım olamaz. Bununla birlikte; yapısal açılım kavramının, ortaya çıkma fırsatlarının siyasi alandaki dinamik ve stratejik değişikliklerden ziyade sabit varlıklardan kaynaklandığını ima ettiğini öne sürmektedirler (Goodwin ve Jasper, 1999: 36).

Aldon Morris de benzer şekilde siyasi süreç modelini ve onun yapıları harekete geçirmeye odaklanmasını eleştirmektedir. McAdam, toplumsal hareketlerin harekete geçirici yapılardan ortaya çıktığını belirttiğinden, Morris bunun hareketlerin “marjinal bireyleri kolektif eyleme iten kendiliğinden, yapılandırılmamış bağamlardan” ortaya çıktığı düşüncesini reddettiğini ileri sürmektedir (Morris, 2000: 446).

Morris'in McAdam eleştirisi, siyasi süreç modelindeki kilit faktörlerin çok katı olması ve kendiliğinden oluşan bir siyasi ortamı doğru bir şekilde tasvir etmemesi nedeniyle Goodwin ve Jasper ile uyumludur. Morris ayrıca birçok politik süreç teorisyeninin, toplumsal hareketleri körüklemeye kültürün önemini yeterince vurgulamadığına işaret etmektedir (Morris, 2000: 447). Kültürün politik süreç modelinde daha büyük bir rol oynaması gerektiğine dair argümanı, politik süreç modeli içinde kimliğe daha güçlü bir vurgu yapmanın hareketin ortaya çıkışını anlamak için daha esnek bir çerçeve sağlayabileceğine dair argümanla uyumludur.

2.1.1. Politik Süreç Modeli Eleştirisi

Teorisyenler, politik süreç modelinin eleştirilerine ek olarak, yeni bir hareket teorisi anlayışı için argümanlar ortaya koymuşlardır. John D. McCarthy, toplumsal hareketlerin küreselleşmesini anlamak için, yerel ve ulusal düzeylerde kimliği anlamak gerektiğini savunmaktadır (McCarthy, 1998: 249).

“Ulusötesi aktivizmi anlamak, aktivizm için motivasyon kaynağı olarak ulusötesi aktivist kimlik oluşumuna dikkat etmeyi gerektirir.” (McCarthy, 1998: 249). Ulusötesi aktivizm analizinde McCarthy, protesto ve kimlik oluşumu arasındaki bağlantıya dikkat çekmektedir. McCarthy, aktivist kimliğin oluşumunun ve kökeninin daha geniş hareket dinamiklerini şekillendirdiğini savunmaktadır (McCarthy, 1998: 247).

Harekete geçirici çerçeveler yaratma süreci aracılığıyla, aktivistlerin, aktivist bir kimliği benimsemeye yönelik bilişsel bir süreç yaşadıklarını belirtmektedir (McCarthy, 1998: 247). Aktivist bir kimliği benimseme fikri, siyasi süreç modelinin meydan okuyan ve üye kimlikleri arasındaki farkları kabul etmesi gerektiği yönündeki bu tezin argümanı ile benzerlik göstermektedir. McCarthy'nin işaret ettiği gibi tıpkı aktivistlerin protestoda harekete geçerek kendi kimliklerini oluşturma sürecinden geçmeleri gibi kimlik de seferberlik çabalarını şekillendirmede büyük bir rol oynamaktadır. Aktivistlerin

arkasındaki kimliği anlamak, hareketlerin nasıl seferber edildiğini anlamanın çok önemli bir yönüdür ve mevcut siyasi süreç modeline entegre etmek için gereklidir.

Benzer şekilde; Greg Martin, sosyal hareketin ortaya çıkmasında diğer toplumsal ve kültürel faktörlerin nasıl bir rol oynadığını düşünmektedir. Martin, “*Conceptualizing Cultural Policies in Subculture and Social Movement Studies*” başlıklı makalesinde, birçok paralel fikri nasıl düşündüklerini tasvir etmek için sosyal hareket teorisyenlerinin ve altkültür teorisyenlerinin teorilerini birleştirmeye çalışmaktadır. Yeni toplumsal hareket teorilerinin, yalnızca sınıf mücadelelerine veya kaynaklara odaklanmak yerine, sembolik meydan okumaların değişimini dikkate almaya yöneldiğini savunmaktadır (Martin, 2002: 74).

Kültürel sembollere ve kimliğe odaklanmaya yönelik bu hareket, birçok altkültür teorisyeninin odak noktası ile uyumludur. Sonuç olarak; Martin, sosyal hareket teorisi içindeki altkültürleri dikkate alan sentezlenmiş bir teorinin modern sosyal hareketleri ve onların sembolik değerlere odaklanmasını açıklayabileceğini savunmak için iki literatürü birleştirir (Martin, 2002: 74). Martin, Alberto Melucci'nin çalışmasını kültürel politikanın kolektif eylem konularındaki rolünü değerlendirmenin bir aracı olarak görmektedir (Martin, 2002: 74). Melucci'nin araştırmasının, makalesinde daha da ileri götürmeye çalışmaktayken kültür ve toplumsal hareketler arasındaki kesişme üzerine odaklandığını belirtmektedir. Martin, altkültür teorisi ile yeni sosyal hareket teorisi arasındaki paralellikleri tasvir etmek için Gezinler örneğini kullanır. Gezinler, kültürel farklılıklarının bir sonucu olarak sosyal izolasyon ve zorluklarla karşı karşıya kalırlar; bu, Martin'in yeni sosyal hareket teorisi kapsamında bir seferberlik faktörü olduğunu öne sürmektedir (Martin, 2002: 84). Martin, Gezinler örneğinin, hareketlerin yalnızca kaynaklardan ziyade sembolik değerler ve kültürel farklılıklar sonucunda nasıl ortaya çıkabileceğini anlamak için kültürel kimliğin sosyal hareket teorisine nasıl dâhil edilmesi gerektiğini belirttiğini savunmaktadır (Martin, 2002: 84).

Bir toplumsal hareketin ikinci yapısal ön koşulu, isyancıların harekete geçebilmesi için var olması gereken yerli örgütlerdir. Yerli örgütleri, siyasi fırsatların sömürülmesini kolaylaştıran mağdur topluluk içindeki kaynaklar olarak tanımlar

(McAdam, 1982). Kaynak seferberliği ekolüne yönelik eleştirisi, kaynakların seferber edilmesinde yalnızca seçkin örgütlerin desteğine odaklanmalarıdır. Aslında, “elitlerin toplumsal protestoya katılımının, bir hareketin başarısından çok ölümüne katkıda bulunabileceğini” savunmaktadır (McAdam, 1982: 27).

Elit taban yerine yerel düzeydeki kaynak tabanını vurgulayarak kaynak seferberliği için yerli örgütleri ayırt etti. Yerli örgütler, hareket seferberliğine ve devamlılığına katkıda bulunan üyeler, yerleşik dayanışma teşvik yapıları, iletişim ağları ve liderler olmak üzere dört önemli bileşenden oluşmaktadır (McAdam, 1982).

Nihayetinde uygun bir siyasi ortam, bir toplumsal hareketin ortaya çıkması için asgari bir gerekliliktir; ancak isyancılar hareketi sürdürmek için gerekli kaynaklar olmadan harekete geçemezler. Bu nedenle, hareket seferberliği için yapısal potansiyel, yalnızca siyasi fırsatlar açık olduğunda ve hareketi destekleyecek kaynaklar mevcut olduğunda ortaya çıkmaktadır (Akt. Armato ve Caren, 2002: 96).

Bu yapısal potansiyel bir kez var olduğunda, isyancılar sosyal çevreyi ve koşulları, McAdam'ın bilişsel özgürleşme olarak adlandırdığı seferberlik için elverişli olarak yorumlamalıdır (McAdam, 1982; McAdam ve Moore, 1989). Yani, yapısal potansiyel mevcut olmasına rağmen mağdur grup bu potansiyeli fark etmeli ve bir toplumsal hareketin ortaya çıkması için değişim yaratabileceklerine inanmalıdır. İnsanlar, diğer aktivistler, aktivist örgütler veya aktivist örgütlere bağlı örgütler ve önceki aktivizm ile bağları nedeniyle nihayetinde bu tür yapısal potansiyeli fark etmektedirler (McAdam, 1986- 1989). Geniş siyasi değişiklikler, yerli örgütlerin artan boyutu, isyancıya siyasi sistemin savunmasız olduğuna ve hareketin gerçekten başarılı olabileceğine dair ipuçları vermektedir.

McAdam, başlangıcından bu yana siyasi süreç teorisinde üç önemli değişiklik yaptı. Toplumsal hareketlerde kültürün rolü üzerine kuramlar geliştirdi; hareketin değişen odaklarını detaylandırdı ve yerel toplumsal hareketlerin uluslararası bağlamı üzerine kuramlar geliştirdi. McAdam'ın siyasi süreç teorisindeki ilk sert değişikliği, toplumsal

hareketlerin ortaya çıkmasında kültürü ihmal ettiği ve Amerikan sosyal hareket literatüründe algıladığı yapısal ön yargılar hakkındaki eleştirilere yanıt oldu (Akt. Armstrong ve Bernstein, 2008: 77; McAdam, 1994). Kültürel fırsatlar, kültürel kaynaklar ve toplumsal hareketlerdeki kültürel çerçeveleme hakkında teoriler geliştirdi. İlk olarak, dört tür kültürel fırsatı teorileştirdi:

1. Oldukça belirgin bir kültürel değer ile geleneksel sosyal uygulamalar, arasındaki bariz çelişkinin dramatizasyonu,
2. Aniden dayatılan şikâyetler,
3. Bir sistemin savunmasızlığının veya meşruiyetinin dramatizasyonu,
4. Sonraki meydan okuyucuların kendi şikâyetlerini ve taleplerini haritalandırabilecekleri yenilikçi bir ana çerçevenin mevcudiyeti (McAdam, 1996: 25).

İkinci olarak, yerleşik örgütlerin veya ağların, harekete inşa edebileceği kültürel kaynak sağlayan, aşağı yukarı tarihsel bir eylemci alt kültürüne sahip olduğunu iddia etti. Son olarak, bir hareketin başarılı olması için, hareketlerin veya daha spesifik olarak hareket liderlerinin çekişmelerini kültürel olarak yankılanan çerçeveler kullanarak sunmaları gerektiğini önerdi (McAdam, 1994). Nihayetinde, toplumsal hareketler için politik süreç teorisinin bir ayna görüntüsü olan bir kültürel süreç teorisi inşa etti.

McAdam'ın yaptığı ikinci değişiklik, çok seviyeli protesto odağını kabul etmektir. Bir toplumsal hareket, protestoları isyancıların dertlerini çözmek için en uygun olduğuna inandıkları hükümet düzeyine yönlendirir. Aktivistlerin şikâyetlerini yönelttikleri dört yönetim düzeyini tanımladı: belediye, ilçe, eyalet ve federal (McAdam 1998). Bölgesel bir hükümet organı olması durumunda, yani Avrupa Birliği, McAdam ve Marx (1996, 1999), sosyal hareketin devleti atlayabileceğini ve şikâyetlerini bölgesel yönetim organına yönlendirebileceğini savunmaktadır. Bu değişiklikler, orijinal siyasi süreç modelini esasen bozulmamış halde bırakır; McAdam (1998) ve McAdam ve Marx (1999) basitçe teorisinin dikey kapsamını genişletti.

Siyasi süreç teorisindeki üçüncü önemli değişiklik, uluslararası bir bileşenin eklenmesiydi. (McAdam, 1998: 257) Spesifik olarak, uluslararası müttefikler yerel bir

toplumsal hareketin ortaya çıkışını, yerel protesto kapasitesini ve hareket için yenilikçi kaynakları etkileyebilir (McAdam, 1999). Siyasal süreç teorisinin özgün çerçevesiyle ilgili olarak McAdam, siyasal fırsata ve yerli örgütlenme bileşenlerine yalnızca uluslararası bir öge eklemiştir. Yani, bir ülkenin uluslararası bağlamı, onları isyana karşı daha savunmasız hale getirebilir; başka bir deyişle, isyancılara siyasi fırsatlar sağlayabilir. Ayrıca, diğer ülkelerden gelen uluslararası katkılar ve destek, isyancılara bir toplumsal hareketi harekete geçirmek ve sürdürmek için kaynaklar sağlayabilir (Gürcan, 2019: 447).

McAdam'ın çalışmasına ilişkin bu literatür taraması ve McAdam'ın çalışmasına yönelik eleştiriler, McAdam'ın çalışmalarının toplumsal hareketler üzerine yapılan çalışmaların gelişimi üzerindeki önemli etkisine işaret etmektedir. Ancak daha da önemlisi, üçüncü Dünya ülkelerindeki toplumsal hareketleri incelemek için temelde sorunlu olabilecek siyasi süreç teorisinin bir dizi şüpheli unsuruna işaret etmektedir. Yani, bu literatür incelemesi, siyasi fırsat teorisinin bazı potansiyel batılı yanlılığını ortaya koymaktadır. Birincisi, McAdam'ın siyasi fırsat kavramsallaştırması, teorisinin en önemli özelliğidir; ancak aynı zamanda teorisinin en sorunlu unsurlarından biridir: Kavramsal olarak belirsizdir; diğer fırsat türlerini ihmal etmektedir ve sadece toplumsal hareket ile devlet arasındaki ilişkiyi vurgulamaktadır. İkinci şüpheli unsur, devlet üzerindeki bu aşırı vurgudur. Yani, siyasi süreç teorisi, yalnızca diğer potansiyel meydan okuyucuları ve meydan okuma odaklarını ihmal eden devlet ve toplumsal hareketlere odaklanmaktadır (Giugni, 2009: 363).

Bu sorunlar potansiyel Batılı ön yargılara nasıl dönüşüyor? Siyasi fırsatın kavramsallaştırılması belirsiz olduğundan, iki yanıt gerektirir: Birincisi, kavramın McAdam tarafından iyileştirilmesi ve ikincisi, orijinal kavramsallaştırma ve McAdam'ın siyasi fırsat iyileştirmeleri içinde batılı varsayımların ciddi bir şekilde ele alınması. Yani, siyasi fırsatın ülkeye ve harekete bağlı olarak farklı biçimler alması makul müdür? Siyasal fırsat kavramı, toplumsal hareketler ve Batı tarzı devletler arasındaki ilişkilere odaklanması anlamında ne kadar dar olursa, batılı ön yargılar üretme olasılığı o kadar artmaktadır (Giugni, 2009: 364).

İkincisi, sosyo-politik ve kültürel ortam kuşkusuz ülkeden ülkeye ve toplumsal hareketten toplumsal harekete değişiklik göstermektedir ve her ülkenin temel özelliği devlet yapısıdır. Bu literatür taraması, devletin siyasi süreç teorisi içindeki merkezi rolünü göstermektedir. McAdam devletin doğasıyla ilgili varsayımlarının çok azını ortaya koymaktadır; bu noktada, McAdam'ın siyasi süreç teorisini geliştirdiği batılı bağlamların, teoriyi ve onun devlet anlayışını batılı olmayan bağlamlarda uygulamak için sorunlu hale getirdiğini söylemek yeterlidir. Ayrıca, Polleta'nın (1999) McAdam'ın kültürün politik süreç teorisindeki rolüne ilişkin kavramsallaştırmasına yönelik eleştirisi, McAdam'ın, devletin kendi yapısında kültürün rolünü incelemeyi de ihmal ettiğini ileri sürmektedir.

Üçüncüsü, bir sosyal hareketi neyin oluşturduğuna dair netliğin olmaması, McAdam'ın sosyal hareketlerin temelde ve açıkça politik olduğuna inandığını ortaya koydu; toplumsal hareketlerin hedefleri, devrimi değil, siyasi reformu hedefler. Dolayısıyla toplumsal hareketler doğası gereği siyasi aygıtı yöneliktir (Akt. Whittier, 2002: 292; McAdam ve Marx, 1999; McAdam ve Moore, 1989). Ancak basitçe sormak gerekirse üçüncü Dünya'daki toplumsal hareketlerin farklı biçimler alması ve farklı kurumlara odaklanması mümkün mü? Bu soru, verili üçüncü Dünya bağlamında devlet yapısının bir analizini çağrıştırmakta ve önceki paragrafta ele alınan siyasi süreç teorisinde devletin kavramsallaştırılmasıyla ilgili meseleleri yeniden gündeme getirmektedir.

3. TOPLUMSAL HAREKETLER BAĞLAMINDA KİMLİK VE PERİFERİK MİLLİYETÇİLİK

Kimlik siyasi süreç modeliyle birlikte ele alınırken kimlik teorisinin; ulusaltı kimlik ve periferik milliyetçilik olmak üzere iki ana alt kümesine odaklanılabilir. Psikolojide kök salmış kimlik teorisi, benliği, kendisini birçok sosyal ayırım ve grupla ilişkili olarak kategorize etme ve sınıflandırma yeteneğinde yansıtıcı olarak görmektedir (Stets ve Burke, 2000: 224). Bu daha sonra bir bireyin kendini kategorize etmesine ve kendi kimliğini oluşturmaya izin vermektedir (Stets ve Burke, 2000: 224).

Kendini belirli grupların bir parçası olarak sınıflandırma yeteneği, kimliği oluşturan şeydir. Kişinin kimliğini geliştirme süreci, bireylerin sosyal gruplara üyeliklerinin bir sonucu olarak nasıl kimlik oluşturdıklarını ele alan sosyal kimlik

teorisinde daha ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. Sosyal kimlik, bireyin uyumlu kimliklere ve özelliklere sahip belirli gruplara ait olduğunun farkındalığıdır (Stets ve Burke, 2000: 224).

Bu çalışmada kimlik, kişinin dil, etnik köken ve vatandaşlık gibi farklı niteliklere sahip bir sosyal grupta kendini kategorize etmesi olarak tanımlanmaktadır. Ulusaltı kimlik, kişinin bir alt uluslu bölge veya grup içindeki ortak özelliklerle özdeşleşmesine dayandığından, bu kavram sosyal kimlik teorisinin daha geniş açıklaması kapsamına girmektedir. Ulusaltı kimlik, kimlik fikirlerini milliyetçilikle bütünleştirir. Daha geniş milliyetçilik kavramı, belirli bir ulusun bileşenlerinin kendilerini belirli bir ulustan olma veya belirli bir ulusta yaşama özellikleriyle ilişkilendirmesi anlamında kendi içinde bir kimlik biçimidir. Ulusal düzeyde paylaşılan bir kimlikle kendi kendini sınıflandırma, bir devlet içinde bir milliyetçilik duygusunu geliştiren ve bu büyük toplumsal grubun bir parçası olma yoldaşlığı duygusunu oluşturan şeydir. Alt-milliyetçilik teorisi hem kimlik teorisinden hem de milliyetçilikten daha dardır. Alt-milliyetçilik, daha büyük ulusun bir alt kümesi olan bir sosyal grubun parçası olarak kendini tanımlamasından gelişir. Daha geniş milliyetçi kimlikle özdeşleşmek yerine, ulusaltı kimlikler coğrafi ulus kapsamında bulunmaktadır; ancak milliyetçi kimlikten farklı olabilen farklı özelliklerle tanımlanmaktadır. Sonuç olarak; ulusaltı kimlik, belirli bir bölgenin ortak deneyimleri, kültürü ve tarihi ile karakterize edilen bir grubun üyesi olarak kişinin kendini tanımlaması olarak ifade edilmektedir. Bir ulusaltı kimlik, ayrı bir ulusaltı grubu etkileyen faktörlerin bir sonucu olarak ulusal kimlikten farklı ve ayrıdır. Bu, bir ulusun her yerel bölge ve çevrenin farklı özelliklerinin bir sonucu olarak içinde birçok ulusaltı kimliğe sahip olabileceğini düşündürmektedir.

Ulusaltı kimlikle yakından ilişkili olan periferik milliyetçilik, ulusal kimlikten ayrı bir yerel kimliğin kurulmasına ve güçlendirilmesine de odaklanmaktadır. Ulusaltı kimlik, periferik milliyetçiliği içeren daha geniş bir terim olarak görülebilir. Ulusaltı kimlik teorisi, etnik köken, bölge, dil ve tarih gibi ayrımlarla tanımlananlar da dâhil olmak üzere bireylerin kendilerini tanımladıkları bir ulus içindeki tüm sosyal grupları kapsamaktadır. Bu arada, periferik milliyetçilik yalnızca bir ulus devletin belirli bir

bölgesinde yaşayan insanların ayırt edici kimliğine odaklanmaktadır (Fong, 2017: 524). Bölümün periferik milliyetçilik tartışmasında Brian C.H. Fong, Periferik milliyetçiliğin toplumsal hareketlerin ortaya çıkmasında nasıl bir rol oynadığını analiz etmektedir. Periferik milliyetçilik, bölgesel kimliklerin nasıl güçlendirildiğini ve protestoda harekete geçirici bir faktör olarak hareket edebileceğini dikkate alması nedeniyle, siyasi süreç modeline dâhil edilecek anahtar bir kavramdır. Fong, periferik milliyetçiliği “bir ulus devletin belirli bir bölgesinde yaşayan insanlar tarafından benimsenen ve özümşenen bir kimlik iddiası” olarak tanımlamaktadır (Fong, 2017: 524). Milliyetçilik kavramı, zorunlu olarak bir çevre bölgesinin ayrılma girişimi ile değil, merkezi bir devletin katılımına karşı direnişe dayalı bir periferik kimliğin gelişimi ile ilgilidir (Fong, 2017: 524).

Ulusaltı kimlik ve periferik milliyetçilik tanımlandığına göre, kimliğin mevcut siyasi süreç modeliyle birlikte analiz edilmesi gerektiğinin daha iyi tasviri mümkündür. Ulusaltı kimliği ve Periferik milliyetçiliği içeren kimliğin, siyasi süreç modelinin “bilişsel özgürleşme” yönüyle birlikte düşünülmesi analiz adına kapsayıcılık sağlayabileceğine bu çalışmada inanılmaktadır. McAdam ayrıca bilişsel özgürleşmeye “isyancı bir bilinç” olarak atıfta bulunmaktadır. Politik süreç modelinin bilişsel özgürleşme faktörüne ilişkin açıklamasında, McAdam öncelikle politik çevreden bireysel bir hoşnutsuzluk duygusu hissetmekten, politik fırsatlardaki zayıf noktaların farkına varmanın bir sonucu olarak harekete geçmeye yönelik bilişsel kaymaya odaklanmaktadır (McAdam, 1999: 47). McAdam, bireyleri harekete geçiren bilişlerdeki değişimin “hareketin kitle tabanındaki bütünleştirici bağlara” dayandığı savunmakta (McAdam, 1999: 47) ve bilişteki genel bir değişimin, kitle tabanındaki örgütlenme ve ideolojik benzerlikler gibi diğer faktörlere bağlı olduğunu varsaymaktadır. Bununla birlikte, McAdam'ın hareketin ortaya çıkışının bilişsel yönlerine odaklanmasına rağmen, bilişsel özgürleşme tartışması, kimlikle ilgili yeterli tartışmadan yoksundur. McAdam'ın bilişsel özgürleşme tanımı, kişisel hoşnutsuzluktan kitle seferberliğine katılmaya doğru bilişsel kaymaya çok fazla odaklanmaktadır. Bilişsel özgürleşmenin başarısının, kitle tabanında paylaşılan bir kimliğe bağlı olduğunu ve isyancıların ve üyelerin kimlikleri arasındaki ayrımın ortaya çıkan hareketlerin önemli bir yönü olduğu bu çalışmanın varsayımdır.

Kimlik ve tanımı, bir kimliğin ulusal mı, bölgesel mi yoksa yerel mi olduğu açısından siyasi çıkarımlar içermektedir. Son yıllarda kimlik ve milliyet, politize ve dolayısıyla artan çatışmalar olarak tanımlanabilir. Örneğin; Eriksen (2011: 49), siyasi etnisite ve kültürel etnisite arasındaki farkların tanımlamalarının Yugoslavya'daki bir grup çatışması olarak anlaşılabilir savaşı nasıl etkilediğini anlatmaktadır. Çatışmanın gerçekte etnik veya kültürel kimlik üzerinde değil, etnik farklılıklar tarafından çerçevelenen sınırlı kaynaklar olduğunu varsaymaktadır (Eriksen, 2011: 49). Bu örnekle kimlik siyasetinin açıklandığı ve kimliğin “siyasallaşmasının” nasıl gerçekleştiğini ve şiddetli bir çatışmaya dönüştüğü görülebilmektedir.

Kimlik, siyasallaştığında toplumsal hareketler için de bir faktör olarak hizmet edebilir. Tarihsel olarak, 1960'larda ve 1970'lerde geliştirilen kimlik politikalarıyla ilgili toplumsal hareket örnekleri, örneğin toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim veya “siyah toplumsal hareketler” ile ilişkilendirilmiştir (Akt. Li, 2021: 1051; Massoumi, 2015: 11).

Massoumi (2015: 13), kimlik siyasetinin çeşitli anlamlarının nasıl olduğunu açıklamakta, ancak bunu bir siyasi seferberlik faktörü olarak baskı duygusuna bağlamaktadır. Başka bir deyişle, toplumsal hareketler ve kimlik politikalarının bağlantısı, insanların kimliklerinin baskı altına alındığını ve toplumsal ve politik değişimlere direnme ihtiyacı hissettikleri zaman olarak tanımlanabilir.

Eriksen (2011: 66) kimlik ve siyaset üzerine çalışmasında, kolektif kimlikleri bilinçli ya da bilinçsiz olarak inşa edilmiş olarak nasıl anladığını belirtmektedir, ancak bu inşaların nereden geldiğine dikkat edilmesi gerektiğini kabul etmektedir. Eriksen hem kimlik politikalarının hem de devletlerin tarihsel olarak ve coğrafi olarak farklılaştığını iddia etmekte ve bu nedenle, insanın insanlara ve onların dünyayı nasıl anlamlandırdıklarına odaklanması gerektiğini savunmaktadır (Eriksen, 2011: 67).

Bu çalışma doğrultusunda kimlik kavramlarını siyasi sürecin analizine bağlanması ihtiyacı, özellikle politik süreci vurgulayan paradigmalardan ve “kolektif kimliği” veya “kültürü” vurgulayan paradigmalardan görünüşte ikili karakterinde belirgindir (Akt. Whittier, 2002: 294; Jasper ve Goodwin 1999; Koopmans 1999; Rochon 1998). Bununla birlikte hem tımdengelim mantığı hem de vakaların yakından

incelenmesi, kimlik ve devlet süreçleri arasındaki gerekli ilişkiye işaret etmektedir (Akt. Clemens ve Cook, 1999: 449).

En kaba biyolojik determinizmin ötesine geçildiğinde, fiziksel özellikleri veya sosyal pratikleri “kimliklere” dönüştürme sürecinin insanlar ve o devlet arasındaki etkileşimden oluştuğu kabul edilebilmektedir. Devletler, bazı insanları otobüsün arka koltuğuna oturmaya, sarı bir yıldız takmaya veya cinsel yönelimlerini gizlemeye zorlayarak belirli kimliklerin geliştiği koşulları oluşturur. Devletler, dini veya cinsel uygulamaları onaylayarak veya yasaklayarak, sosyal mallara erişimi düzenleyerek ve gruplar ve bireyler arasında etkileşim kuralları belirleyerek kimlikler yaratabilirler. Bu parametreler içinde, aktivistler, Mary Bernstein'ın Vermont'taki gey ve lezbiyen siyaseti hakkındaki bölümünde gösterdiği gibi, ittifaklar, iddialar ve taktiklerle kendilerini nasıl tanımlayacaklarını seçerler (Bernstein, 1997).

Kimlik teorisi üzerine yazan birçok akademisyen, kişinin kimliğini oluşturma sosyal yönüne odaklanmaktadır. Bir kişinin kimliğinin oluşumu, bireyin kendini belirli nitelikleri paylaşan belirli bir sosyal grubun üyesi olarak kategorize etme yeteneğinden kaynaklanmaktadır. Kimliği bir örgütlenme ilkesi olarak anlama kavramını, Michael Kalin ve Nicholas Sambanis tarafından “*How to Think About Social Identity*” adlı makalelerinde, belirli bir sosyal gruba özdeşleştirerek kendi kimliğini oluşturma sürecini kabul etmekte ve kimliğin davranışı nasıl etkilediğini, özellikle siyasi eylemler açısından açıklamaya çalışmaktadırlar (Kalin ve Sambanis, 2018: 240).

Kimlik temelli siyasi eylemler ve partizanlık argümanlarını “ayrı bir gruba ait olmak, gruplar arası ayrımcılığa neden olmak için yeterlidir” (Kalin ve Sambanis, 2018: 242) öncülüne dayandırmaktadırlar. Belirli bir gruba ve dolayısıyla belirli bir kimlikle kendini özdeşleştirme, farklı kimliklerle ilişki kuran bireyler arasında çatışmalara neden olabilmektedir. Kalin ve Sambanis daha sonra bu fikri, kimliğin oy verme davranışını ve partizanlığı nasıl etkileyebileceği konusundaki çalışmalarına uygulamaktadırlar. Kimliğin, kendi kimliklerini ve o sosyal grubun ilişkili arzularını ifade ederek oy verme motivasyonu olarak hareket edebileceğini belirtmektedirler (Kalin ve Sambanis, 2018: 243).

Davranışta motive edici bir faktör olarak kimliğe bu odaklanma, kimliğin protestoyu harekete geçirme aracı olarak nasıl hareket edebileceğini anlamak için çok önemlidir. Bireyin siyasal eylemlerinde kimliğin ağırlığının düşünülmesi, toplumsal hareketler sırasında kimliğin etkilerinin göz önünde bulundurulmasının önemine ışık tutmaktadır.

Kalin ve Sambanis'in çalışmalarına benzer şekilde, Xavier Collier de kimliğin siyasal eylemler üzerindeki etkisine bakmaktadır. Xavier Collier, “*Collective identities and failed nationalism*” başlıklı makalesinde, ulusların nasıl bir milliyetçilik duygusu oluşturmayı başaramadıklarını ve bunun yerine periferik bölgelerin mobilizasyonuna sebep olarak parçalanmasına neden olabileceklerini tartışmaktadır. Collier, politik bir fırsat “uyandırılırsa” kimliğin politik olarak mobilize olabileceğini belirtmektedir (Collier, 2006: 103). Kolektif eylemin, mobilizasyonla ilgili hale gelen bir kimlik ve “bizlik” duygusundan kaynaklandığını öne sürmektedir (Collier, 2006: 103).

Ayrıca kurumlar, siyasal kimliğin yaratılmasında, özellikle de milliyetçi bir kimliğin inşasına katkıda bulunan siyasal kurumlar ve eğitimde rol oynamaktadırlar (Collier, 2006: 103). Collier, İspanya'nın Bask ülkesini, kurumların ve özgün kültürel farklılıkların bir sonucu olarak güçlendirilmiş bir periferik milliyetçilik örneği olarak kullanmaktadır (Collier, 2006: 104).

Collier'in ulusaltı bir kimlik geliştirmede kurumların ve kültürün etkisine odaklanması, bölgede ulusaltı bir kimliğin kurumsal olarak desteklenmesi durumunda milliyetçi çabaların nasıl başarısız olabileceğini göstermektedir. Collier'in çalışması, kimliğin ve özellikle ulusaltı kimliğin sosyal hareket teorisiyle sentezinin mevcut Hong Kong protestolarını nasıl daha iyi açıklayabileceğini göstermektedir.

Ulusaltı kimliği kapsayan kimlik teorisi üzerine literatür, protestoyu harekete geçirmede nasıl önemli bir faktör olabileceğini göstermektedir. Bir birey, belirli bir sosyal gruptaki özellikle bölgesel temelli olanla özdeşleşerek, bu kimliği siyasal davranış ve hatta protesto yoluyla ifade etme eğiliminde olabilmektedir. Kimlik teorisinin sosyal doğasını ve hareket seferberliğine uygulanmasını anlayarak onun politik süreç modeline nasıl dâhil edilmesi gerektiği görülebilmektedir. Bir bireyin kimlik duygusunun eylemlerini nasıl

etkilediğini düşünmek, protestoların neden ortaya çıktığına ve daha spesifik olarak bireyin bilişsel özgürleşme sürecinden nasıl geçebileceğine dair daha fazla fikir vermektedir (Bernstein ve Olsen, 2009: 888).

Yuan-Kang Wang, Çin'in Sincan ve Guangdong eyaletlerinde periferik milliyetçiliğin nasıl geliştirildiğini ve güçlendirildiğini incelemektedir. Wang, iki ilin Çin'in çevre bölgelerinde bulunduğunu ve merkezi hükümetin gücünden uzak olduğunu belirterek Sincan ve Guangdong'un özgün örneklerine arka plan sağlamaktadır (Wang, 2001: 177). Wang, Pekin'e olan mesafelerinin bir sonucu olarak, Sincan'ın Guangdong'dan daha fazlası olmasına rağmen her ikisinin de kendi periferik milliyetçiliklerini geliştirdiklerini savunmaktadır (Wang, 2001: 177).

Hem Xinjiang hem de Guangdong'un farklı yerel kimlikleri olsa da Wang şu soruyu sormaktadır: “Neden Guangdong'da neredeyse yok denecek kadar az iken Xinjiang'da uzun süredir bir sorun vardır? (Wang, 2001: 177). Wang, önceki periferik milliyetçilik teorilerinin bu soruyu cevaplamakta başarısız olduğunu ve bunun yerine ulusal kimlik ve elit statüsüne odaklanan yeni teorisinin kafa karıştırıcı durumu açıklamakta daha iyi bir iş çıkardığını savunmaktadır (Wang 2001: 178).

Wang makalesinde, çevre bir bölgenin kimliği, çekirdek milliyetçi ideallerle uyumluysa ve çevre bölgedeki seçkinler güçlü konumlarda hizmet etmekteyse ayrılma olasılığının düşük olduğunu belirtmektedir (Wang, 2001: 178). Ancak çevredeki insanlar çekirdek ulusun kimliğiyle özdeşleşmezlerse ve seçkinler siyasi karar alma süreçlerine dâhil olmazsa ayrılıkçılık ve periferik milliyetçilik olasılığı yüksektir (Wang, 2001:178).

Bu iki faktörün -elit statüsü ve ulusal kimlik- analizi, Hong Kong'daki duruma çok uygulanabilir durmaktadır. Sonuç olarak; bu yeni periferik milliyetçilik teorisini anlamak, Fong'un daha sonra açıklayacağım alternatif periferik milliyetçilik teorisinin analitik kullanışlılığında bir rol oynamaktadır.

Susan Olzak, periferik bölgelerin ve kimliklerin siyasi olarak nasıl harekete geçtiğini anlamak için Wang'a benzer bir konuyu analiz etmektedir. Ancak Olzak, çekirdek uluslar içindeki etnik azınlıkların seferber edilmesine odaklanmaktadır. Olzak,

dünyadaki etnik azınlık seferberliğinin merkezinde iki sürecin olduğunu öne sürmektedir (Olzak, 1998: 187).

Seferberliği ilişkilendirdiği iki faktörden ilki, devlet siyasetine artan etnik katılım düzeyi ve ikincisi, eyaletlerdeki etnik eşitsizliğin azalan seviyeleri idi (Olzak, 1998:187). Teorisi, etnik azınlıklar ve çekirdek ülkeler arasındaki değişen güç dinamiklerine odaklanmaktadır. Çekirdek uluslar içinde etnik azınlıkların artan eşitliğinin etnik grupların harekete geçmelerine ve hareket çabalarında güç kazanmalarına izin verdiğini savunmaktadır (Olzak, 1998: 196). Bu teori, McAdam'ın teorisine dâhil edilmesi gereken siyasi yapıdaki değişen güç dinamiklerine odaklanma konusunda hem Wang hem de Fong'dan farklı bir yaklaşım benimsemektedir.

Bu bölümde, toplumsal hareket kavramının tanımına, tarihine ve nasıl ortaya çıktığına ve bunun Hong Kong protestoları örneğinde nasıl analiz edilebileceğini belirlemek üzere Doug McAdam'ın “siyasi süreç modeli” açıklanmıştır. Modelin bilişsel özgürleşme yönü ile kimlik faktörünün birlikte ele alınmasının, Hong Kong protestolarının neden devam ettiğini ve nasıl bu kadar geniş bir kitleyi protestolara çekebildiği sorunsalını daha iyi anlayabilme, açıklayabilme ve analiz etme imkânı verebileceğine dair bir perspektif elde edilmeye çalışıldı. Bu çaba; bireylerin neden protesto etmek için motive oldukları ve kimliğin kendi içinde nasıl harekete geçirici bir rol oynayabildiğini daha kapsamlı analizi adına önemlidir.

Dolayısıyla, bu bölümde, siyasi süreç modeliyle birlikte, kimliğin protestoyu harekete geçirmede nasıl kilit bir rol oynadığını tasvir etmek için Fong (2017) 'un periferik milliyetçilik argümanı aktarıldı. Toplumsal hareketlerin kavramsal ve kuramsal çerçevesinin kimlik ve periferik milliyetçilik kavramları ile irdelendiği bu bölümün verilerini; tarihsel, siyasal ve kurumsal düzlemde anlayabilmek ve anlamlandırabilmek adına, bir sonraki bölüm de yani Hong Kong siyasi ve iktisadi tarihi içerisinde ele alınacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

HONG KONG TARİHİ VE TOPLUMSAL HAREKETLER

Bu bölümde 2019 protestolarının köklerini anlamak için önce Hong Kong'un İngiliz yönetimi altındaki statüsünü ve şehrin özerklik mücadelesinin ulusaltı kimliğini geliştirmede nasıl bir rol oynadığı özetlenecektir. Daha sonra, kimlik mücadelelerinin şehrin geçmişinde nasıl tekrar eden bir tema olduğunu tasvir etmek için Hong Kong'un sosyal hareket tarihi anlatılacaktır. Hong Kong'un toplumsal hareketlerinin kökenini anlamak, son protestoların nasıl yeni bir olay değil, özgün geçmişinin bir ifadesi olduğunu göstermektedir. Ayrıca, sosyal hareketlerin ve protestoların Hong Kong'un tarihinde önemli bir rol oynadığını ve 2019'daki kitlesel gösterilerin ÖİB'de yeni bir olay olmadığı açıklanmaya çalışılmaktadır. Hong Kong'un iktidardaki geçişinin özgün tarihini ve şehirdeki siyasi aktivizmin tarihini anlamak, ulusaltı bir Hong Kong kimliğinin geliştiği ve şimdi mevcut protestoların ortaya çıkmasında önemli bir rol oynadığı iddiamın temelini oluşturmaktadır. Ek olarak, Hong Kong'un toplumsal hareketlerinin tarihsel bağlamı, siyasi aktivizmin özgün Hong Konglu kimliğinin ve onun ulusal Çin kimliğinden farklılığının çok önemli bir parçası olduğuna dair argüman sağlamaktadır. Protestolar yoluyla Hong Kong halkı, Hong Konglu ve Çin kimlikleri arasındaki farklılıkları ifade etmeye ve ulusaltı kimlikleri için eşit tanınma arayışına girdi. Farklı bir Hong Konglu kimliğinin yaygınlığını ve bunun siyasi aktivizmdeki köklerini tanımak, 2019-2020 protestolarının ortaya çıkışıyla olan bağlantıyı görmek için çok önemlidir. Ayrıca, Hong Kong'un sosyal hareketleri örneğinde kimliğin önemini anlamak, yerel kimliği harekete geçirici bir faktör olarak ele almak için mevcut sosyal hareket teorisinin nasıl reforme edilmesi gerektiğini göstermektedir.

1. HONG KONG: SİYASİ VE İKTİSADİ TARİH

Çin'in resmi tarihsel anlatısında, Afyon Savaşı'nın (1839-1942) başarısızlığı ve Hong Kong Adası'nın kalıcı olarak İngiltere'ye devredilmesi, modern Çin tarihinin başlangıcını işaret etmektedir (MacFarquhar ve Fairbank, 2008). Daha sonra, Pekin Sözleşmeleri, İkinci Afyon Savaşı'nı (1856-1860) sonuçlandırdı ve Kowloon Yarımadası'nı kalıcı olarak teslim etti. Çin'in Çin-Japon Savaşı'ndaki (1894-1895) yenilgisinin ardından emperyalist fırsatı değerlendiren İngilizler, Yeni Topraklar için 99 yıllık bir kira sözleşmesi imzaladılar. Bu şekilde, Hong Kong'u kapsayan 1.107 kilometrekarelik bölgenin tamamı ve 1.648 kilometrekarelik suyun, neredeyse tamamı İngiliz kolonilere dâhil oldu. Sömürge döneminde Hong Kong, Doğu ve Batı medeniyetleri için daha popüler bir destinasyon haline geldi ve ardından küresel kapitalizm dünyasına dâhil edildi. Hong Kong bir İngiliz kolonisi haline gelmiş olsa da kolonizasyon deneyimi aşağılayıcı olarak görüldüğünden, Hong Kong'da yaşayan çoğu insan, kolonizasyonun ilk aşamalarında bir İngiliz kimliği oluşturmamıştı (Cioni, Federico ve Vasta, 2021: 22).

İngiliz hükümeti, sömürge direnişini kolaylaştırmak için Asya topraklarında “kültürel korumacılık” (Crowder, 1964) politikası izledi. Hong Kong'daki politikası da bir istisna değildi; ancak, çoğunlukla Hong Kong sakinlerinin çatışmacı zihniyetini ortadan kaldırdı. Aynı zamanda sömürge sakinlerinin yavaş yavaş sömürge yönetimini kabul etmelerine izin verdi (Crowder, 1964).

Hong Kong'daki burjuvazi, geniş uluslararası denizcilik ticareti ve hizmetleri de dâhil olmak üzere tekstil üretimi ve ihracatı ile başlayan ve daha sonra finansal piyasalar ile İngiliz sömürge yönetimi altında büyük miktarlarda sermaye biriktirmeye başlamıştı. 1980'lerde, Japonya dışında Asya'daki en büyük finans merkezi, Güney Asya'da ve hatta dünyada yeni sanayileşmiş ekonomiler için ticari ve liberal bir site haline gelmişti (Chan, 1996).

Bu gelişmeler, Hong Kong'u özgün kolonyal kültürel özellikler ve liberal bir ideoloji oluşturmaya yöneltti. Aynı zamanda, toplumun istikrarı ve refahı ve ekonominin istikrarlı gelişimi nedeniyle, Hong Kong sakinleri özellikle yaygın yoksulluk ve haklarından mahrum edilmiş "komünist anakaralılar" ile karşılaştırıldığında bir üstünlük ruhu geliştirdiler. Aynı dönemde Hong Kong sakinlerinin popüler söyleminde anakaralılar “anakaradaki yoksul akrabalar” veya “dar görüşlü kişiler” olarak görülmekteydi (Lui ve Si-Keung, 2017: 1).

Bu tutumlar, Hong Kong vatandaşlarının anakara sakinlerine yönelik kolektif izlenimini ve anlayışını temsil etmektedir. Hong Kong sakinlerinin anakaraya göre kimliklerindeki farklılık, bir dereceye kadar Hong Kong'un anakaraya karşı ön yargısını derinleştirdi ve anakara ile Hong Kong arasındaki kültürel yabancılaşmayı ve sosyal farklılıkları genişletti (Wang ve Kwok, 2022: 16).

Ayrıca, Birleşik Krallık hükümeti ayrıca hükümetteki yerel sosyal ve ekonomik seçkinlerin oranını sürekli olarak artırdı ve onları koloninin siyasi kuruluşunda görev almaları için işe aldı. King'in belirttiği gibi, bu “siyasetin idari olarak özümsemesinin (1975: 427) rolü iki yönlüydü. Hong Kong sakinlerinde demokratik değerleri teşvik ederek demokratik yönetimi erişilebilir kılabilir; ancak eleştirel bir bakış açısından, yerel seçkinlerin karar almanın özüne gerçekten girmesine izin vermemiştir (King, 1975: 427).

Böyle bir siyasi arka planda, yerel Çinli kıdemli memurlar her zaman politikaları uygulayan ve terfi ettirilen teknik bürokratlardı. Tüm yıl boyunca Hong Kong'da çalışmasına rağmen, geniş kapsamlı politikalar için gerekli vizyon ve ön görüden yoksundular ve yönetme istekleri de yabancı idari memurlara çok bağımlıydı (King, 1975: 428). Hong Kong'un Çin'e dönüşünden sonra, yerli Hong Kong yetkilileri idari pozisyonlara geçince, İngiliz yetkililerin yerini aldı (Cartier, 2008: 65).

Ancak Hong Kong'daki önemli sayıda yerli yetkili, politika uygulayıcılarından politika tasarımcılarına geçişte yeterli siyasi liderlik kapasitesinden yoksundu. Fei Yan gibi bazı anakara akademisyenleri, karar verme düzeyindeki bu beceriksizliğin Hong Kong sakinlerine politikaları tartışması ve medyanın siyasetteki rolünü genişletmesi için geniş alan sağladığına inanmaktadır (Yan, 2013).

1984 Çin-İngiliz Ortak Bildirgesi, 1 Temmuz 1997'den sonra o zamanki İngiliz Hong Kong'unun egemen ve idari düzenlemesini şart koşuyordu; bu düzenlemede, devir teslimde yeniden bütünleşmeyi sağlamak için “bir ülke, iki sistem” (BÜİS) ilkesi haline geldi (Su, 2011). BÜİS Politikasının asıl amacı, Çin ile Tayvan arasındaki anlaşmazlığı çözmektir. Bu gelişmeyle birlikte 1980'li yıllarda Hong Kong ve Makao'daki sömürge sorunlarının çözümüne yönelik bir yöntem üretilmiştir (Su, 2011). Çin hükümetinin resmi kararnamesine göre; Hong Kong'da BÜİSP için yönergeler aşağıdaki içermekteydi:

1. Hong Kong, kapitalist sistemini anakaradaki komünist sistemden ayrı tutabilir, bu nedenle politika “Bir Ülke, İki Sistem” olarak adlandırıldı.

2. Hong Kong, ekonomik, kültürel ve siyasi işlerini yürütmede yüksek derecede özerkliğe sahip olacaktır. Bölge, polisini ve silahlı kuvvetlerini, para birimini, kapitalist sosyal alışkanlıklarını (at yarışı gibi) ve kurumlarını bile koruyabilecek ve Hong Kong'un kendi kanunu ve mahkemeleri olacaktır. Anakara yasaları ve düzenlemeleri Hong Kong'a uygulanmayacaktır. Pekin ve anakaradaki diğer yerel yönetimler, yabancı diplomasi ile ilgili olanlar dışında Hong Kong işlerine müdahale etmeyecektir.

3. Hong Kong halkı Hong Kong'u yönetecek (gangren zhigang (港人治港)). Hong Kong hükümeti Hong Kong halkı tarafından seçilecek ve Beijing, Hong Kong hükümetini yönetmesi için herhangi bir yetkili göndermeyecektir.

4. “Bir Ülke, İki Sistem” politikası, anakara 1997'de Hong Kong'un egemenliğini yeniden kazandıktan sonra 50 yıl boyunca değişmeden kalacaktır (Gov. cn, 2020).

Bu politika uluslararası düzeyde sömürge yönetiminden egemenliğin devrini tamamlamış olsa da belirli bir dönemde yeniden birleşmeyi gerçekten teşvik etmesi açısından çelişkilidir. BÜİS politikası ile ilgili önemli ölçeklenebilirlik ve yorumlama sorunları ihtiva etmektedir. Özellikle 4. Maddede atıfta bulunulan 50 yıllık taahhüt oldukça stratejiktir. Cao, böyle bir yapı altında, siyasi vurgunun “Tek ülke” veya “İki sistem” lehine belirsiz bir standart bıraktığını gözlemlemektedir. (Akt. So, 2011: 104; Cao, 1987). Bu, her iki tarafı da siyasi güveni güvence altına almak için uzun bir süreç zorlayan siyasi düzeyde geniş bir yorum yelpazesi açmaktadır.

Şimdiye kadar bu sürecin yaklaşık üç basamağı çıkıldı (Li, 2010: 136): İlk basamak, 1980'lerde, ekonomik entegrasyonun Hong Kong'un Çin'deki büyük yatırımıyla temel bir güven seviyesini desteklediği ve birçok eski göçmenin fabrika inşa etmek için anakaraya döndüğü zaman gerçekleşti (Lin, 2021: 122). Hong Kong ve anakara Çin'in ekonomik entegrasyonu bu aşamada hızla gelişmesine rağmen, 1980'lerin sonunda, özellikle 1989'daki Tiananmen olayından sonra, siyasi entegrasyon çalkalandı. O zamandan beri, 1990'da merkezi hükümet, Temel Kanun'u değiştirerek yanıt verdi (Chan, 2021: 32).

Ulusal Halk Kongresi'nde kabul edilmeden önceki son dakikada yeni bir fıkra - Madde 23- eklendi. Madde 23: Hong Kong Özel İdare Bölgesi, merkezi halk hükümetine karşı herhangi bir ihanet, ayrılık, ayaklanma, yıkım veya devlet sırlarının çalınmasını yasaklayan, yabancı siyasi örgütlerin veya organların siyasi faaliyetlerde bulunmasını yasaklayan kanunları kendi başına çıkaracaktır. Bölgede faaliyet göstermek ve bölgedeki kurum veya kuruluşların yabancı siyasi kurum veya kuruluşlarla ilişki kurmasını yasaklamaktadır (Gov.cn, 2020).

Zhu'ya göre bu, Hong Kong halkının potansiyel bir “siyasi karamsarlık” duygusu yaşamasına neden oldu (Akt. Kellog, 2003: 320; Zhu, 2013). Aynı zamanda Hong Kong'un 1997'den sonra siyasi sistemin birleşmeden etkilenmemesini sağlamak için “iki sisteme” daha fazla dikkat etmesine neden oldu. Yeniden birleşmeden sonraki ilk günlerde, merkezi hükümet Hong Kong'a müdahale etmek için fazla yetki vermedi ve her iki taraf da karşılıklı saygı ve sınırları korudu. 2003 yılına kadar Hong Kong, Asya mali krizinin tuzağından kurtuldu ve merkezi hükümet, Hong Kong'un ekonomik gerilemesini çözmek için müdahale etti. Anakaradan elektrik enerjisi, ulaşım ve iç pazar desteği, merkezi hükümeti “tek ülke” nin önemini vurgulamaya yöneltti. Ancak uzun vadede Hong Kong'un “siyasi karamsarlığı” mevcut krizi etkileyen temel bir faktördür. Çin anakarası müdahaleye daha fazla güç verdiğinde, Hong Kong “iki sistemi” vurgulayacaktır (Zhu, 2013). Önceki neslin Hong Kong vakasını ılımlı bir şekilde ele almasıyla karşılaştırıldığında, ÇKP'nin “tek ülke” vurgusu ile yeni liderliği giderek daha katı hale geldi. Bu, Hong Kong'da protestoların artmasına neden oldu. Çin Hong Kong Üniversitesi

(2016-2019) tarafından yürütülen ulusal kimlik araştırması, anakaraya yönelik olumsuz duyguların esas olarak parti siyasetinden geldiğini doğrulamaktaydı. Sing, anakaradan gelen siyasi güvensizliğin, Hong Kong'da azalan özgürlükler ve kötüleşen yönetim algısı ile sonuçlandığından bahsetmektedir. Siyasetin kimlik tanıma üzerindeki etkisi özellikle Hong Kong'da daha da somutlanmaktadır (Sing, 2017). Hong Kong Üniversitesi tarafından yürütülen anket, Hong Kong halkının Çin Halk Cumhuriyeti ile özdeşleşmesinde düşüş eğilimi göstermektedir. Bu özdeşleşme düşüşünün nedenlerini anlama adına, Afyon savaşlarından itibaren Hong Kong tarihini okumak önem arz etmektedir.

1.1. Afyon Savaşları

Çin, yüzyıllardır açık ekonomi politikasını benimsememişti ve ekonomisi, Çin'in geçirdiği bir dizi radikal ekonomik reformun başlangıcına işaret eden 1978 yılına kadar Batı için neredeyse dipsiz bir kuyu kadar derindi. Geniş toprakları, zengin yer altı kaynakları ve verimli emek gücü avantajıyla kendi ihtiyaçlarını görece daha kolay temin edebildiği düşünüldüğünde, Çin ekonomisinin o dönemin hiçbir ulusunun ekonomisiyle fazla etkileşim içerisinde bulunmamış olması şaşırtıcı bir durum değildir. Aslında Çin, yakın zamana kadar birkaç istisna dışında kapalı ekonomisini bir süre koruyabilmişti. Son zamanlarda ekonomi tamamen dış dünyaya açıldı. Ancak böylesine açık bir ekonomi politikasına kapı aralayan vaka, 19. yüzyılda Çin ile Batılı devletler arasında gerçekleşmiş olan Afyon Savaşlarına dayanmaktadır. Çin'in iktisadi dönüşümünün temelini oluşturan afyon savaşlarıyla vücut bulan bu dönem, Çin siyasi tarihinde "Aşağılanma Yüzyılı" şeklinde anılacak ve hatırlanacaktı (Kalıpçı, 2018: 292).

1840-1842 Çin-İngiliz Afyon Savaşı, İngiltere ile Çin arasında Çin'in egemen topraklarında afyonun ithalatı ve dağıtımı konusunda uzun süredir devam eden bir anlaşmazlığın doruk noktasıydı. Çin perspektifinden temel çekişme noktası, yani artan afyon tüketimi, Çin'in ekonomik, politik ve toplumsal sistemleri üzerinde muazzam ve geniş kapsamlı sonuçlara sahipti. Gerçekten de savaşa yol açan olaylar, savaşın kendisi ve sonuçları, Çin'in uluslararası ilişkiler sahnesindeki rolünü kalıcı olarak değiştirdi. Öte

yandan, Çin'in dünyanın tek çay üreticisi olması ve İngiltere'nin emtiaya yönelik artan talebi ile İngilizler, afyonu Çin'in korumacı ticaret politikasının kilidini açmanın anahtarı ve sürekli büyüyen ve doymak bilmeyen bir çay arzusunun finanse etmenin bir yolu olarak gördüler (Goodhand, 2000: 268).

Savaşın önemini anlamak için, ortaya çıktığı koşulları anlamak hayati önem taşımaktadır. Afyon Çin için yeni değildi; Arap tüccarlar tarafından 4. yüzyılın Tang hanedanlığı (Rowe, 2009: 166) sırasında bir ara tanıtılmıştı ve 11. Yüzyılda (Feiga ve Miron, 2005: 3) kolera gibi hastalıklar için yatıştırıcı ve ağrı kesici olarak kullanılıyordu. Ancak, 17. yüzyılın başlarına kadar büyük bir sorun olarak kabul edilmedi. 17. yüzyıl boyunca, başta İngilizler olmak üzere, yabancı tüccarların, Chong'un veya Çin tüccar loncasının sıkı gözetimi altında ve Çinliler ile Avrupalılar arasındaki sınırlı etkileşimle birlikte, Kanton körfezinde Lintin açıklarında ticaret istasyonları açmalarına izin verildi. Zhong, bu erken ticaretin “sadece doğu ve kuzeydeki barbar kabileleriyle yapılan geleneksel ticaretin bir uzantısı” olduğunu savunmaktadır. Bununla birlikte, “Kanton Sistemi” nin tanıtılması ile tıbbi olmayan alkaloid tüketimini yasaklayan bir imparatorluk fermanının yayınlandığı 1729 arasında, İngilizler, Majestelerinin Hindistan'daki kuruluşunun masraflarını karşılayan bir yolu olarak ve aynı zamanda İngiltere'ye geri çay ithal etmenin artan maliyetini dengelemek için Çin'e Hint afyonu ithal etmeye başlamışlardı. Bu yılda altı milyon sterlinlik bir fayda sağlamaktaydı (Bello, 2005: 2).

Çay, yalnızca Britanya için ekonomik fayda sağlayan bir meta haline gelmekle kalmadı, aynı zamanda verimliliği ve refahı teşvik eden bir uyarıcı olarak toplumun tüm seviyelerinde hızla kök salmıştı. Bu nedenle, “çay arzının hassas doğası, Britanya'nın sosyal istikrarını ve hükümet gelirlerini etkileyerek Britanya'nın Çin'e büyük ölçüde bel bağlamasına yol açabileceğinden”(Zhong, 2010: 87) Britanya, mümkün olan her yolu kullanarak, Çin pazarını ele geçirmeye yöneldi. Britanya'nın stratejisi, İngiliz tekstillerinin Hindistan'a, Hint afyonunun Çin'e ve Çay'ın Britanya'ya geri döndüğü bir “üçgen ticaret planı”(Zhong, 2005: 89) oluşturmaktı. Anglo-Çin ilişkilerini geren ve Birinci Afyon Savaşı'na ve ardından gelen eşitsiz anlaşmalara yol açan şey, öncelikle üçüncü ayağın motive ettiği bu üçgenin ikinci ayağıydı.

Çin'de afyon tüketimi ve bağımlılığı, yerel endüstrilerin verimliliğinin arttığı ve afyon tüccarlarının gümüşle ödeme yapmakta ısrar etmesi nedeniyle para biriminin önemli ölçüde etkilendiği noktaya geldi. Buna karşılık, imparator 1800'de sadece tüccarlara ve kaçakçılara değil, aynı zamanda bağımlılara da daha sert cezalar getirmek için başka bir ferman çıkardı; ancak büyük ölçüde bu ferman göz ardı edildi. Britanya ise Çin'in afyon karşısı yasalarını bağlayıcı olarak tanımayı reddettiler(Marchant, 2002: 45). Sorun büyük ölçüde artarak devam etti; ancak 1830'lar geldiğinde, Çinli yetkililer arasında sıfır toleranslı bir duruş ön plana çıktı ve bu süre zarfında savaşı tetikleyen en etkili olaylardan biri gerçekleşti. Liang Hu naipliğinin genel valisi ve sert bir yasakçı olan Lin Tse-Hsu, durumu kontrol etmek için katı emirlerle 1839'da Kanton'a geldi. 10 Mart'ta ülkeye vardığında, derhal afyon ticaretinin durdurulmasını ve mevcut tüm stokların kendisine teslim edilmesini talep etti (Wu, 2021: 70). Avrupalılar ret yanıtı karşısında, Lin birliklerini konuşlandırdı ve onlara Lintin'i ve yabancı topluluğu süresiz olarak karantinaya almalarını emretti. Karantina başladıktan kısa bir süre sonra, İngiliz çıkarlarını korumak için Çin'de görev yapan Kaptan Charles Elliot, Makao'dan geldi ve iki milyon pound değerindeki afyonun kontrolünü ele geçirdi ve tüccarlara kaybolması durumunda tazminat sözü verdi. Melancon'un belirttiği gibi tüccarlar, Elliot'un ticareti korumak için orada olduğunu varsaydılar; ancak "onları şaşırtarak... Lin, bir zamanlar 20.282 sandığa sahipken onları herkesin gözü önünde yok etti. Elliot'un İngiltere'ye yaptığı kendi gönderilerinde hayatları koruduğunu iddia etmesine rağmen yine de aşırı tepki gösterdiği ve İngiltere'nin iç ve dış ticaretine ağır bir darbe vurduğu için yurtiçinde ve yurtdışında tepki topladı. Karantina istikrarlı bir şekilde kaldırılırken Elliot, afyon ticaretinin sona ereceğini garanti edemeyeceğini belirterek tüccarın pozisyonunu güçlendirdi ve bu nedenle İngiliz-Çin ticaretine geçici bir durma çağrısında bulundu. Bununla birlikte, İngiliz tüccarlar kendi adlarına ticaret yapabilmek adına, diğer Avrupalı tüccarları istihdam ettikleri için bu önlem hafif bir rahatsızlık verdi (Jardine, 1999: 589).

Kriz, İngiliz denizcilerin 1839'un ortalarında bir köylüyü öldürmesiyle yeniden başladı. Lin onların derhal teslim edilmesini ve Çin yasalarına göre yargılanmalarını emretti; ancak Elliot onların İngiliz yasalarına göre yargılanmasını istedi ve sonuç olarak reddetti. 26 Ağustos'ta Lin'in İngilizleri Kanton'dan sürmesiyle sona erdi. İngilizler Hong

Kong'a çekildiler; ancak kısa sürede uzun vadeli ihtiyaçlardan yoksun olduklarını ve azalan yiyecek ve içecek arzını keşfettiler. Bu nedenle, 4 Eylül'de erzak almak için Kowloon'a gittiler; ancak İngilizlerle ticaret yapmak istemeyen tüccarlar buldular. Küçük bir çatışma patlak verdi; Lin saldırıyı kınadı ve yeni yıla kadar tüm İngiliz ticaretine eyalet çapında bir ambargo koydu. Birinci Afyon Savaşı, İngilizlerin ambargoya, Kanton'u ablukaya almak ve Çin kıyılarına baskın yapmak için buharla çalışan savaş gemileri ve denizciler göndererek yanıt vermesiyle başladı (Marchant, 2002: 47)

Bununla birlikte, en önemlileri ticaretle ilgili olanlar ve bunların Çinlileri bugüne kadar nasıl rahatsız ettiğidir. İlk olarak; kanıtlar Çin'in ticaret üzerindeki kısıtlamasına rağmen İngilizlerin Cohong ile yakın ticari ilişkiler kurmayı başardığını ve hatta Çinli ortaklarından bir şeyler öğrendiklerini göstermektedir. Buna rağmen, İmparator kontrol yollarını bırakmadı ve bu da sadece topyekûn savaşa değil, aynı zamanda sürekli alay konusuna da yol açtı (Keller ve Shiue, 2021: 32). Sonraki alay konusu, en kötü şöhretlisinin Nanjing Antlaşması olacağı sayısız eşitsiz antlaşma şeklinde geldi. Bu doğru olsa da İngilizler sadece Çin ile değil, çevre ülkelerle de sağlıklı bir ticari ilişki kurmak istemekteydi. Çatışmanın ana endişesi ticaretle ilgili çelişkili görüşler olabilir; ancak bu anlaşmazlıkların ardından bağımlılık her iki tarafta da yaygınlaştı ve bu nedenle özellikle Çinlilerin uyuşturucu bağımlılığıyla başa çıkmak için programlar koyması gerekmektedir. Son olarak; akademisyenlerin Çin'in küresel sahnede eski düşmanlarla etkileşimi konusundaki endişelerinin ortaya koyduğu ana mantık, bunun “Aşağılanma Yüzyılı”na kadar izlenebileceğidir. Diğerleri hangi argümanı gerçekten söylemezlerse de Çin'in bir kimlik bulmak yerine sadece haklı olarak kendilerine ait olanı geri aldığını iddia etmektedirler. Bu savaşlar ayrıca daha sonra “Aşağılanma Yüzyılı” olarak bilinecek olanın (1839-1949) temelini atmıştı (Chih, 2018: 69).

Savaşların sebeplerinde olduğu gibi bunun da politik, iktisadi ve toplumsal pek çok sonucu oldu. Daha önce de belirtildiği gibi bu anlaşmazlıklar, rakip sömürge güçlerinin yanı sıra sömürgeler için Britanya'yı öfkeliendirmemeleri için bir uyarı işlevi gördü. Bu anlaşmazlıklar sırasında Çin'in Asya'daki diğer ülkelerle olan ticareti büyük ölçüde zarar gördü; ancak düşüş yaşayan sadece Çin tarafındaki ticaret değildi; çünkü bu

anlaşmazlıklar İngiltere'nin Asya'daki müttefikleri konusundaki güvenilirliğini de zedeledi. Örneğin; Osmanlı'nın zaman zaman çok önemli olmasa da bu iki önde gelen imparatorluğun çekişmesine dikkate değer bir ilgi göstermiştir. Çin'i çevreleyen ülkeler İngiltere'nin zaferinin rüzgârını yakaladığında, İngiltere'de koloniler kolyesi yetiştirmeden önce hızlı ilerlemeleri gerektiğini düşünmekteydiler. Böyle bir ulus, Çin hükümetinin topraklarının büyük bir kısmının kontrolünü Batılı emperyalist güçlere kaptırdığı 1839 ile 1949 arasındaki döneminden önce Çin'in küçük kardeşi Japonya'ydı. (Kaufman, 2011). Afyon Savaşları'nın başlangıcı nispeten yabancılara kapalıydı, birdenbire modernleşme ihtiyacını gördü ve hatta kendilerinin büyüklük sanrılarına sahip oldular. Japonlar çabalarının çoğunu askeri güçlerini geliştirmeye odakladılar, böylece gerekirse Batı ile burun buruna gidebilirlerdi. Çin'in komşularını en çok endişelendiren şey; 'Kızıl Ejder'in Batı'nın askeri gücüne diz çökecek olmasıydı. (ChinesePod, 2019). Çin'in yenilgisinin yıkıcı haberlerini duyduktan sonra, Japonlar yeni bir büyüklük kaynağı bulmak için dikkatlerini hızla Batı'ya çevirdiler. Alternatif olarak Wie-Bin Zhang'ın tanımladığı gibi: 'Çin'in Afyon Savaşı'ndaki (1839-42) yenilgisinin haberleri, Batı gücünün diğer sergileriyle ilgili bilgilerle birlikte Japonya'ya ulaştı. Bu mesajlar, askeri güç ve bilgide Batı'nın üstünlüğünü aktarıyordu.”(Zhang, 1998: 53) Ayrıca, “Çin'in Afyon Savaşı'ndaki yenilgisinin Japon entelektüel sınıfını korkuttuğunu ve Çin öğreniminden batı bilim ve teknolojisine doğru bir kaymayı tetiklediğini belirtmektedir.” (Zhang, 1998: 53; Zhang, 1998: 78).

Bu savaşın düşüşüyle ilgili olarak Phil Chan şunları öne sürmektedir: Çin'in Afyon Savaşları'ndaki yenilgisi ve ardından Batılı güçler ve Japonya ile olan askeri çatışmalar, o zamandan beri uluslararası hukuka bakış açısını ve uluslararası hukuka yaklaşımlarını temel olarak şekillendirdi. Son hanedanlığın tükenmekte olan yılları, devlet egemenliğini savunmak ve siyasi hedeflerini belirlemek ve bunlara ulaşmak için uluslararası hukuku çağdaş kullanımının habercisiydi. (Chan, 2014). Aynı şekilde, John Fairbank, afyonun olumsuz yönlerine şu yazıyla dikkat çekmektedir: “Afyon bağımlılığı eski Çin yaşam tarzı için özellikle felaketti. Çünkü Konfüçyüsçülük öz disiplin ve aileye karşı görev açısından çok büyük bir kaynak oluşturmaktadır oysa afyon bağımlısı önce arzusunu tatmin etmek ve kendini olduğu kadar ailesini de feda etmek

zorundaydı.”(Fairbank, 2014). Burada Fairbank, afyon bağımlılığının Konfüçyüsçülüğün çöküşü olacağını savunmaktadır; çünkü hayattaki ana odakları, yaşamdaki ana odak noktası, insanları giderek daha fazla benmerkezci kılmaktır. Kolektife, yani aileye odaklanmaktan bireyinkine geçiş, değişmesi gereken bir toplumun hikâyesini anlatmaktadır; ancak bunu yapabilmesinin tek yolu İngilizlerin Afyon ticaretinden yararlanması ve böylece bir afyon bağımlılar ulusu oluşturmaktır. Sonra tekrar, afyonun bir ilaç olarak Çin'de afyon savaşından yüzyıllar önce popüler olduğunu anlamak gerekmektedir” (Stureon, 2017)

Tarihçiler arasında, özellikle alternatif açıklamalar arayanların, Afyon Savaşı'nın ağırlıklı olarak İngiltere ve Çin'in ekonomik çıkarları açısından incelendiği belirtilmiştir. İngiltere'nin çay talebi arttı; ancak Çinlilerin istediği herhangi bir mal veya üreticiye sahip değildi. Bu nedenle İngilizler, afyonun çay ticaret açığını neredeyse tamamen kapatabileceğini keşfettiklerinde, afyonun güçlü destekçileri haline geldiler. Zhong, “Çin çayı ya da İngilizlerin çay tüketimi alışkanlığı olmasaydı, İngilizlerin bölgeye olan ilgisi çok daha zayıf olurdu”(Zhong, 2010: 87); Bu argüman doğru olarak kabul edilebilirse, Doğu Hindistan Şirketi'nin Hindistan'ın bölgesel haşhaş tekelleri üzerinde yaptıkları gibi kontrol düzeyini araması pek olası olmayabilirdi. Ekonominin ve belirli mallara olan talebin savaşta hayati bir rol oynadığını inkâr etmek zor; ancak Çin-İngiliz ilişkilerinin bozulmasına en azından kısmen katkıda bulunan başka faktörler de vardı. Zhong, geçmişe daha yakından bakmakta ve Çin'in dünyanın en büyük medeniyetlerinden biri olarak bölgesel egemenliğinin ve konumunun, onları eşit diplomasiye hazırlıksız hale getirdiğini ve taviz vermeye isteksiz hale getirdiğini öne sürmektedir (Marchant, 2005: 42). Marchant, savaşın değişen siyasi ve felsefi ideolojiler ve devlet yönetimi kavramları tarafından yönlendirildiğini belirtmektedir. Smith'in “Ulusların Zenginliği”’nden bu yana, Avrupa'nın gücü ve genişlemesi, “serbest ticaret ve ticaretin uluslararasılaşmasının tüm uluslar için zenginlik yaratacağı” inancı giderek daha fazla yayılmış olup ihtiyaçların çoğunun ancak ticaretin küreselleşmesi yoluyla karşılanabileceği perspektifi güçlenmişti (Marchant, 2005: 42-43).

Buna karşılık, Konfüçyüsçü Rönesans döneminde ve Ming hanedanlığının çöküşüne ilişkin yetkililer tarafından sağlanan ampirik argümanların ışığında Çinliler, katı bir korumacı görüş benimsemekteydiler; ticaret tek başına insanın servetini ve gelişimini kaldıramazdı. Bello, bu ideolojik farklılığa genellikle “dinamik bir ulus devlet” veya “Batı modernliği” ile “Çin-gelenekselliği” biçimindeki “durağan kalıtsal monarşi” açısından bakıldığını belirtmektedir. Bello, ayrıca hem Ming hem de Qing hanedanlarının geleneksel bir bileşeninin, Çin'in merkezi otoritesi dışında herhangi bir yerde yasağın uygulanmasını zorlaştıran bölgesel ve yerel idari yapının etnik dinamikleri olduğunu da eklemektedir. Hatta bir eyalet valisi, Çinli afyon kaçakçılarını, belirli şefliklerde afyon dağıtımının kontrolünün, şeflik[ler] Qing memurlarının merkezlerinden çok uzakta (Bello, 2005: 2-5) olduğu için gerçekleşmediğini itiraf etmişti.

Melancon, iki egemen devlet arasındaki ekonomik ve kültürel farklılıkların önemini kabul ederken İngiliz iç politikasının ve Vikont Palmerston'ın dış politikasının oynadığı rolü gölgede bıraktıklarını varsaymaktadır. Dış politikası İngiltere'ye saygı talebi üzerine odaklanan Palmerston, bir onur kaybının "İngiltere'nin diğer devletlerin eylemlerini etkilemek için “ahlaki gücünü” etkileyeceğine inanmaktadır (Melancon, 1999: 857). Genel Vali Lord Auckland, Lin Tse Hsu'nun afyona el koyması üzerine savaş ilan edip etmeme kararının 'teslim olmanın neden olduğu utanca dayanma durumuna...' bağlı olduğunu kabul etti (Melancon, 1999: 865). Ancak, savaş çağrısı ve genel olarak daha geniş afyon ticareti genel uzlaşma şeklinde desteklenmedi. Çin'deki John Dudgeon gibi misyonerler, afyondan vurgunculuk yapmaktan hoşlanmadıklarını dile getirdiler; İngiltere'de bile, Lord Ellenborough gibi yetkililer Çin'in yasaklama tutumunu eleştirmediler ve bunun yerine afyonun Çin ile ticarette tek kaldıraç olmasına izin verdiği için eleştiriyi hükümete yönelttiler. Bakanlığa yönelik eleştiriler yüksek olsa da “küçük bir radikal grup” (Melancon, 1999: 874) Çin'in zorla açılması için parlamentoda yeterli baskıyı elde etti.

Birçok savaşta olduğu gibi hafifletici koşullara atıfta bulunmadan, çatışmaya neden olan en önemli faktör olarak tek bir unsur veya olaya işaret etmek zordur. Birinci Afyon Savaşı örneğinde, felsefi idealler ve egemenlik kavramları gibi sosyal farklılıklar,

savaşı ateşleyen ekonomik çıkarlarda hayati bir ikincil rol oynadı. Her iki ülke de bu kültür farklılıkları konusunda bilgili değildi ve kendi alanlarındaki baskın konumları nedeniyle uzlaşma aramaya alışık değildi. Britanya ekonomisi, özellikle çay ihtiyacı, diğer tüm koşulların etrafında döndüğü faktördür; çay İngiltere için neredeyse tekil bir öneme sahipti ve güvence altına alınması gerekmektedir. Kitlesel uyuşturucu tüketiminin ciddi etkilerini göz önünde bulundurarak afyon ticareti hakkında objektif olmak ne kadar zor olsa da nihayetinde Çin-İngiliz ticareti gerçekten iki bağımlılığın hikâyesidir. Biri bir ulusu daha fazla üretkenlik ve refaha sevk etti ve diğeri bir ulusun yaşamlarını, geçim kaynaklarını ve üretken kapasitesini yok etti.

1.2. İngiliz Sömürge Yönetimi Altında Hong Kong

1841'de Birinci Afyon Savaşı sırasında Hong Kong, İngilizler tarafından bir koloni olarak ele geçirildi. Savaş sırasındaki yenilginin bir sonucu olarak, Qing Hanedanlığı, Nanjing Antlaşması (Blakemore, 2019) aracılığıyla Hong Kong'un kontrolünü İngilizlere bırakmayı kabul etti. 1843'te, anlaşmanın onaylanmasından sonra, Hong Kong resmen bir İngiliz Kolonisi ilan edildi (Dwyer, 1984: 1). Sonraki yıllarda, İngilizler Kowloon Yarımadası ve Yeni Bölgelerin kontrolünü ele geçirdi. Günümüz Hong Kong'unu oluşturan toprakların çoğunun kontrolünü ele geçirdikten kısa bir süre sonra, 1898 Hong Kong Bölgesinin Genişletilmesi Sözleşmesi, Hong Kong'u 99 yıllığına İngiltere'ye kiraladı (Dwyer, 1984: 2).

Bu sözleşmenin bir sonucu olarak Hong Kong 1 Temmuz 1997'de Çin'e geri verilecekti (Blakemore, 2019). İngiliz Sömürge yönetimi sırasında, Hong Kong ticarete dayalı müreffeh bir ekonomi haline geldi. İngiliz yönetiminin yüzyılı boyunca, Hong Kong dünyanın ekonomik olarak en üretken şehirlerinden biri haline geldi. Hong Kong'un o zamanki etkileyici GSYİH büyüme oranı, durumunu yakın tarihin en büyük finans başkentlerinden biri olarak göstermektedir. Şehir, İngiltere'nin Hong Kong'u işgalinin sonraki yıllarında muazzam bir büyüme yaşarken ekonomik başarısı bu dönemdeki kurucu ekonomi politikalarına bağlanabilirdi (Benson, 2021: 49).

İngilizler, şehri işgal ettiği andan beri, Hong Kong kapitalist politikalar üzerine inşa edildi. Hong Kong'un ilk İngiliz lideri Kaptan Charles Elliot, Hong Kong'un gümrük vergilerinden muaf olacağını belirtti (Rabushka, 1997). Ayrıca, Hong Kong'daki İngiliz rejimi, özel mülkiyet, düşük vergiler ve denk bütçe gibi ekonomik politikaların korunmasını izlemiştir (Rabushka,1997).

Sömürge yetkilileri, Hong Kong'un serbest ticaret ve küresel finans kurumları için bir merkez haline gelmesine yardımcı olan ekonomik faaliyetlerde “müdahale etmeme pozitifliği” yaklaşımını vurguladılar (Chan, 1997: 573). Muhafazakâr ekonomi politikalarına yapılan bu odaklanma, anakara Çin'in o sırada hareket ettiği yönden, yani merkezi ve sosyalist bir hükümetten büyük bir farkı göstermektedir. Hong Kong ve anakara Çin arasındaki ekonomik politikaların farklılaşmasına ek olarak, İngiltere siyasi kurumlara anakara Çin'den çok farklı bir yaklaşım izledi. Hong Kong'un ekonomik başarısı, belirli serbest ticaret politikalarına ve laissez-faire ekonomik yaklaşımına atfedilebilirken, yasal ve sivil kurumlar da Hong Kong'un gelişmesinde önemli bir rol oynadı (Summers, 2021: 76).

Hong Kong'un kapitalist ekonomik yaklaşımına ek olarak; İngiliz tarzı bir ortak hukuk sisteminin kurulması, sömürge Hong Kong toplumunun belirleyici faktörlerinden biridir. Ortak hukuk sistemi altında, Hong Kong bağımsız ve tarafsız bir yargı yaşadı (Chan, 1997: 567). Hong Kong'un hukuk sisteminin bu yönünün korunması, bölge bir İngiliz kolonisinden Çin Halk Cumhuriyeti altında bir ÖİB geçerken vaat edilen yüksek derecede özerkliğin temel faktörlerinden biridir (Chan, 1997: 567).

Bugün, adil ve şeffaf bir hukuk sisteminin korunması, Hong Kong toplumunun kimliğinin hala çok önemli bir yönüdür ve 2019 protestolarında da önemli bir rol oynamıştır. Anakara Çin'den farklı olarak adil bir hukuk sistemine sahip olmak, Hong Konglu kimliğinin daha liberal siyasi değerlerine kazınmış ve 2019-2020 protestolarının talepleri aracılığıyla tasvir edilmiştir. İade yasa tasarısının Hong Kong halkı tarafından bu kadar büyük bir öfkeye yol açmasının bir nedeni de budur. Hong Kongluların sadece şeffaf bir hukuk sistemine sahip olma haklarının elinden alınıyormuş gibi hissetmekle

kalmadığı, aynı zamanda kendine özgü kimliklerine ve bununla bağlantılı siyasi arzularına saldırılıyormuş gibi hissettikleri öne sürülmektedir (Laikwan, 2020: 209).

Hong Kong'un ortak hukuk sisteminin oluşturulması sırasında İngilizce, bölgenin resmi dillerinden biri olarak kabul edildi. Hukuki işlemler İngilizce olarak yürütüldü ve kişilerin jüri görevine katılabilmeleri için İngilizce konuşmaları istendi (Chan, 1997: 568). İngiliz tarzı bir hukuk sisteminin kurulması, pek çok vatandaşa, sözde adalet için çaba göstermeleri için fayda sağlamakta iken politikaların çoğu, Hong Kong vatandaşlarına karşı ayrımcıydı. İngilizce, Kantonca konuşan birçok Hong Kong vatandaşının ana dili olmamasına rağmen, tüm yasal faaliyetlerde gerekliydi (Chan, 1997: 568).

Bu nedenle, bu yasal politikaların kurumu, birçok Hong Kong yerlisinin dışlanmasına yol açmıştı. Hukuki ve siyasi sistemlerdeki bu resmi işlemlerden dışlanma hissi, farklı yollarla da olsa bugün hala yaşanmaktadır. Hong Kong'un yasama konseyinde, yalnızca küçük bir grup yetkili, birçok Hong Konglu tarafından tutulan demokrasi yanlısı idealleri temsil etmektedir. Birçok yerli, Hong Kongluların resmî kurumlarında yetersiz düzeyde temsil edildiğini ve Pekin yanlısı aktörlerin bu alanın çoğunu işgal ettiğini düşünmektedir (Feige, Chris ve Jeffrey, 2008: 911).

Hong Kong'daki İngiliz sömürge reformlarının toplum üzerinde birçok olumsuz etkisi olsa da- örneğin ayrımcı politikaların yürürlüğe girmesi- bu dönemin bölgenin ulusaltı kimliği üzerinde kalıcı bir izlenim bırakmadığı iddia edilemez. Serbest ticarete ve yasal şeffaflığa verilen değer bugün de devam etti ve Hong Kong'un özgün kimliğinin gelişmesinde çok önemli bir rol oynadı. Ekonomi ve hukuk sistemine ilişkin bu daha liberal perspektifler, Hong Konglu kimliğinde, özellikle de Çin anakarası kimliğinden farklı olarak tanınma arayışında mevcuttur. Hong Konglular kendilerine vaat edilen ve kimliklerinin bir parçası olduğuna inandıkları şeffaf hukuk sistemi için savaşımaya devam etmekte iken, örf ve âdet hukuku sisteminin etkisi bugün tasvir edilmektedir. Anakara Çin ve Hong Kong'un bu dönemde izlediği farklı yollar, bugün var olan ayrı kimlikleri pekiştirdi. Sonuç olarak; Hong Konglu kimliği anakara Çin'inkinden farklı olarak var olmaktadır ve yalnızca Hong Kong yüksek düzeyde özerkliğini korumak için savaşırken güçlenmektedir (Qi, 2012: 56).

Çin'in bugünkü başarısının biraz da geçmişle olan yakın bağlarına ve geleneği modernite ile harmanlamasına bağlı olduğu söylenebilir. Göksel/Semai İmparatorluğun topraklarının dünyadaki en gelişmiş, en medeni ve en mükemmel yer olduğu, Çin'e başka hiçbir medeniyetten alınacak herhangi bir şey olmadığı eski imparatorluk içindeki ortak inancına dayanarak, yakın ekonomi yüzyıllar boyunca imparatorluk içinde neredeyse resmi bir politika haline geldi (Dykes, 2018). Aslında, 17. yüzyılda artan misyonerlik faaliyetleri ve büyüyen afyon ticareti, Çin hükümetinin böylesine kapalı bir ekonomiyi benimseme konusundaki kesin kararını da etkiledi. Çinliler, Çin ekonomisini olumsuz etkileyen afyon için altın ve gümüş öderken, İngiltere'nin Çin ile artan ticaretinde uğradığı ticaret açığını en aza indirdi.

Chan (2014: 866) afyonun görünüşte ilk Anglo-Çin düşmanlığının “*casus belli*” (savaş nedeni) olduğunu öne sürmektedir; ancak “temel düzeyde, Çin dünya düzeni ile Batılı güçlerin Westphalia devlet egemenliği vizyonu arasındaki uyumsuzluktu. Çin ve Batı imparatorluklarının çarpışması, bunun sonucunda bir dizi askeri çatışma çıktı.” 19. yüzyılın ortalarında yaşanan ve batılı devletlerin Çin'de ticari ve hukuki imtiyazlar kazanmasıyla sonuçlanan Afyon Savaşları, yabancı ülkelere açılmanın başlangıcı olarak görülmektedir (Brown, 2004: 36).

Çin, uzun ömürlü bir Göksel İmparatorluğun çöküşüne tanık olan bir döneme girdi. Çin'in yıkıcı yenilgisi, kaçınılmaz olarak Çin'in ekonomik dönüşümünü de beraberinde getirdi. Çinliler, Afyon Savaşları ile başlayan ve Çin'i bir tür ortak Avrupa kolonisi haline getiren bu dönemi “Aşağılama Yüzyılı” olarak adlandırmışlardır. Vassilev (2010: 80), “Çin'in bağımsızlığı o dönemde o kadar ciddi bir şekilde kısıtlandı ki Çinliler iki Afyon Savaşını hala ulusal bir rezalet ve aşağılama sembolü olarak görmektedirler” gerçeğine dikkat çekmektedir.

1.3. Hong Kong'un Çin Egemenliğine Geçiş

1970'lerde Çin ve Birleşik Krallık, İngiltere'nin kira sözleşmesi sona erdikten sonra Hong Kong'un geleceğini tartışmak için görüşmelere başladı (Blakemore, 2019). Bu görüşmeler, “tek ülke iki sistem” ilkesinin ilk kez Çinli lider Deng Xiaoping tarafından

önerildiği 1980'lerin başına kadar devam etti (Carter, 2017). İlke başlangıçta Tayvan-Çin ilişkileri için oluşturuldu; ancak sonunda Hong Kong'a uygulandı (Weng, 1987). “Bir ülke iki sistem” Deng Xiaoping tarafından komünist Çin ile Hong Kong'u uzlaştırmak için geliştirildi (Carter, 2017).

Hong Kong'un kapitalist, daha demokratik ve Batılılaşmış politikalarının devam etmesine izin vermekte ve iki bölgeyi birbirine bağlamayı hedeflemekte olan bu ilke, 1984'te Hong Kong'a bölge Çin'e geri verildikten sonra 50 yıl boyunca yüksek düzeyde özerklik sağlayacak olan Çin-İngiliz Ortak Deklarasyonu'nun imzalanmasında yer almaktaydı (Blakemore, 2019).

İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher ve Çin Başbakanı Zhao Ziyang tarafından imzalanan Ortak Deklarasyon, Çin'in 1 Temmuz 1997'de Hong Kong üzerindeki kontrolü yeniden ele alacağını belirtti (Cheung, 2019). Ayrıca, Ortak Bildiri ve Hong Kong Temel Kanununda belirtildiği gibi, Hong Kong, 2047 yılına kadar “yüksek düzeyde özerklik” ve İngiliz tarzı yasal ve yargı sistemlerinin korunmasını deneyimleyecekti (Cheung, 2019). Ortak Bildiri'nin üçüncü maddesinin ikinci alt bendindeki özel metin şunu varsaymaktadır:

“Hong Kong Özel İdari Bölgesi, doğrudan Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Halk Hükümeti'nin yetkisi altında olacaktır. Hong Kong Özel İdari Bölgesi, Merkezi Halk Hükümeti'nin sorumluluğunda olan dışişleri ve savunma işleri dışında yüksek derecede özerkliğe sahip olacaktır” (Joint Declaration, 1984).

Bu madde, Hong Kong'a yüksek derecede özerklik vaat edilmesine rağmen, merkezi hükümetin yetkileri altında kaldığına işaret etmektedir. Bildirgenin HKÖİB'nin doğrudan merkezi hükümetin yetkisi altında var olduğu iddiası, ÇKP'nin bölge üzerinde gücünü iddia edebileceğini ve Hong Kong yerlilerinin isteyebileceğinden daha fazla kontrole sahip olduğunu ima etmektedir (Li, Sangal ve Shao, 2021: 3521).

Hong Kong'un vaat ettiği “yüksek derecede özerkliği” çevreleyen belirsizlik, son zamanlardaki protestolarda büyük bir faktör olarak rol oynadı ve yasal telkinlerin bir sonucu olarak yerel kimliğe yerleşti. Ortak Bildiri, yüksek düzeyde özerklik vaadine ek

olarak, sömürge döneminde uygulanan yasaların bölgenin Çin egemenliğine geçişi sırasında da kalacağını belirtmektedir. Üçüncü maddenin üçüncü fıkrası “Hong Kong'da hâlihazırda yürürlükte olan kanunların temelde değişmeden kalacağını” belirtmektedir (Ortak Bildiri, 1984).

Bu, Hong Kong'un İngiliz tarzı Temel Yasasının kullanımının yeni kurulan HKÖİB'de kullanılmaya devam edeceğini varsaymaktadır. Temel Kanun, anakara Çin'de korunmayan birçok siyasi özgürlük hakkını içermektedir. Örneğin; Temel Kanun'un 27. maddesi, Hong Kong vatandaşlarına “ifade, basın ve yayın özgürlüğü; örgütlenme, toplanma, yürüyüş ve gösteri özgürlüğü ve sendika kurma, sendikaya üye olma ve grev hakkı ve özgürlüğü” (Basic Law, 1990).

Temel Kanundaki siyasi bireysel hakların ve birçok Batılı idealin korunması, hukuk sisteminin bir sonucu olarak birçok Hong Kong vatandaşının sahip olduğu daha liberal zihniyeti tasvir etmektedir. Temel Kanunda yer alan siyasi haklar, Hong Kong vatandaşlarının belirli siyasi özgürlüklere sahip olma duygusunun temelini tasvir etmektedir. Ayrıca, Hong Kong'da bu hakların korunması, anakara Çin'deki hakların eksikliğiyle taban tabana zıttır. Hong Konglular sadece kendilerini Çin kimliğinden farklı olarak tanımlamazlar, aynı zamanda yasal olarak çok farklı yasalara tabidirler. İki yasa grubu arasındaki ayrım, Hong Kongluların siyasi görüşlerini bilgilendirmede ve kimliklerini daha da şekillendirmede rol oynamaktadır (Li, 2021: 41).

Çok sayıda siyasi özgürlüğün korunmasına ek olarak Temel Kanun, Hong Kong liderleri için seçim sürecini özetlemektedir. 45. maddede, Temel Yasa, Hong Kong'un baş yöneticisinin “seçim yoluyla veya yerel olarak yapılan istişareler yoluyla seçileceğini ve Merkezi Halk Hükümeti tarafından atanacağını” belirtmektedir (Basic Law, 1990). Ayrıca, yasa, “nihai hedefin, demokratik prosedürlere uygun olarak geniş temsili bir aday gösterme komitesi tarafından aday gösterilmesi üzerine genel oy ile İcra Başkanı/Baş Yöneticisinin seçilmesi” olduğunu belirtmektedir (Basic Law, 1990).

Bu durum, Hong Kong'un merkezi hükümetin gücü altında var olmasına rağmen, bölgesel seçimlerinin anakara Çin'dekinden çok daha demokratik bir süreçte işleyeceğini varsaymaktadır. Ayrıca, Çin anakarastaki seçim sürecinde genel oy hakkı için çalışma

vaadi yoktur ve Hong Konglular ve Çin siyasi tutumlarını ayıran başka bir ayrımı tasvir etmektedir. Genel oy hakkının İcra Kurulu Başkanı seçim sürecinin “nihai amacı” olması gerektiği iddiası, daha yakın tarihli protestolarda da önemli bir rol oynamıştır. 2014 Şemsiye Hareketi ve hatta 2019 Anti- İade protestoları sırasında, her iki etkinlik dizisinde de genel oy vaadinin yerine getirilmesi taleplerden biriydi. Hong Konglular, genel oy hakkına yönelik ilerlemenin gerçekleşmediğini görmekteydiler. Zira ÇKP, Hong Kong'u demokratik süreçlerden daha da uzaklaştıran politikalar uygulamaktaydı (Lin, Chen ve Flowerdew, 2021: 11).

Hong Kong'un Temel Yasası birçok siyasi özgürlüğü ve genel oy hakkı için çalışan iddiaları korurken, HKÖİB hükümeti demokratik bir sistemden uzaktı. Ayrıca son yıllarda, Hong Kong'un özerkliğinin sürekli olarak aşıldığı ve ÇKP tarafından daha da fazla kontrol edildiği ortaya çıktı. Hong Kong'un yasama organının ve İcra Kurulu Başkanı'nın seçilmesine ilişkin yasa ve prosedürler, siyasi sistemdeki sözde demokrasinin argümanını sağlamakta ve hayal edilen gerçek demokrasiden uzaklığı betimlemektedir (Nedilsky, 2021: 161).

“Bir Ülke, İki Sistem” (BÜİS), Çin-Hong Kong ilişkilerini ve Hong Kong'daki kimlik politikalarını anlamanın merkezinde yer almaktaydı. 1980'lerde ÇHC'nin Lideri Deng Xiaoping tarafından önerilen bir politikadır. Başlangıçta Çin ve Tayvan arasındaki ilişkiyi ele almak için bir teklifti; ancak bunun yerine Hong Kong ve Makao'da kabul edildi. Bu politika, esasen, ÇHC'nin bir parçası olan Hong Kong'un, ülkenin ana gövdesi sosyalist bir sistem (“Bir Objektiften Çin”) yönetirken kendi kapitalist ekonomisini sürdürebileceği anlamına gelmektedir. Bu, anakara Çin'den Hong Kong'a en az 50 yıl veya 2047'ye kadar kapitalizmi uygulama özgürlüğü ve yüksek derecede özerklik veren bir sözdür. Mevcut dış ticaret politikalarıyla birlikte sosyal, eğitimsel ve politik sistemler değişmeden kalacaktır. Hong Konglular, konuşma, toplanma ve din özgürlüğüne sahip olacaklardı. BÜİS, iki sistemin barış içinde bir arada yaşamasına izin vermektedir ve anavatanın barışçıl yeniden birleşmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu politikanın ilkesi, geçiş sürecini yumuşatmak için Hong Kong'un ekonomik refahını ve sosyal istikrarını sürdürmek ve muhafaza etmektir (Tsang, 2013: 107).

BÜİS kapsamında Hong Kong, Çin'in geri kalanından bağımsız bir sistem olarak faaliyet göstermektedir. Hong Kong'un ayrı bir hukuk ve eğitim sistemi, ekonomik politikaları vardır. Bu nedenle, Hong Kong ile diğer anakara şehirleri arasında hiçbir fark olmadığı varsayılmamalıdır. BÜİS, iki kültür arasındaki kopukluk için değerli bir bağlam sağlamaktadır. “tek ülke” ye odaklanan ÇHC hükümeti, çeşitli politikalar yoluyla ikili entegrasyonu teşvik etmeye heveslidir. Eğitim açısından Hong Kong'da ulusal eğitimi teşvik eden yeterliliğini ve yaygınlığını yükselten politikalar bulunmaktadır. Hong Kong'da vize uygulamasının basitleştirilmesi ve ikili ekonomik anlaşmaların getirilmesi iki yer arasında daha fazla teması teşvik eden diğer politikalardır. Bununla birlikte, birçok Hong Konglu bu politikaları kültürel asimilasyon biçimleri olarak yorumlamakta ve agresif olarak yanıt vermektedir. Genellikle “Bir Ülke, İki Sistem” ilkesini kullanarak farklı bir kültürel kimliğin korunmasını meşrulaştırırlar. Kantonca ve geleneksel karakterlerin korunmasını vurgulamaktadırlar ve kendi İcra Kurulu Başkanlarını aday gösterme ve oy kullanma haklarını savunmaktadırlar. Paradoksal olarak BÜİS politikası, orijinal ulusal entegrasyon niyetine rağmen, anakara Çin ile Hong Kong arasında bir sınır haline gelmektedir. Politika üzerindeki uyumsuz vurgu, aynı zamanda görünmez sınırı güçlendiren gerilimlere zemin oluşturmaktadır (Sajoo, 2020: 84).

1.4. Temel Yasa- Hong Kong Özerkliği ve Seçim Sistemi

Hong Kong'un son dönemdeki toplumsal hareketlerinin taleplerini anlamak için Hong Kong Yasama Konseyi'nin (LegCo) ve seçim süreçlerinin nasıl çalışmakta olduğunu anlamak gerekmektedir. Hong Kong'un LegCo'su 1843'te İngiliz Valisi'ne danışmanlık yapmak ve şehir hükümetinin yasama organı olarak hareket etmek üzere kuruldu (Yasama Konseyi Komisyonu 2019). LegCo, Hong Kong'un yasaları ve yürütme organı tarafından belirlenen bütçe teklifini tartışan kısmen demokratik kurumudur (Carter, 2016).

LegCo 70 koltuktan oluşmaktadır (Carter, 2016). Ancak bu koltukların yalnızca 40'ı genel oy ile seçilmektedir (Carter, 2016). Diğer 30 sandalye, farklı endüstrileri ve sosyal sınıfları temsil eden “işlevsel seçmenler” tarafından seçilir (Carter, 2016). Bununla

birlikte birçoğu, bu 30 sandalyenin işlevsel seçmenler aracılığıyla seçilmesinin seçkinlere öncelik verdiğini ve pratikte demokratik olmadığını savunmaktadır. Ayrıca bu 30 sandalyenin 24'ü merkezi hükümet yanlısı partilere aittir (Carter, 2016).

Bu, Hong Kong hükümetinin Pekin destekli yasama organını korumasını sağlamaktadır. Komünist Partinin Hong Kong'un LegCo'su üzerindeki etkisi, şehirde mevcut olan sözde demokrasiyi ve siyasi sistemden hoşnutsuzluğun önemli bir yönünü tasvir etmektedir. LegCo'daki koltuk seçim süreci Pekin yanlısı partilere karşı ön yargılı olsa da halkın çoğu sistemin demokratikleşmesini desteklemektedir (Bush, 2014).

En son 2019 ilçe meclisi seçimlerinde, 2,94 milyon kayıtlı seçmen yüzde 71,2 gibi rekor bir katılımı oy kullandı (Tan, 2019). Ek olarak, son seçimler Hong Kong'un demokratik partilerine önemli bir destek göstermekteydi. Demokratik adaylar 452 bölge meclisi sandalyesinin neredeyse yüzde 90'ını kazandı. Bu halkın demokratik özgürlük talebini gösteren bir dönüm noktasıydı (Siu ve Pang, 2019). 2019 seçimlerinde demokratik partilere verilen ezici destek, ön yargılı siyasi sisteme rağmen Hong Kong'da mevcut olan önemli demokrasi talebini göstermektedir (Stott ve diğerleri, 202: 822).

İcra başkanının/Baş Yöneticinin seçim süreci de benzer şekilde birçok yönden demokratik değildir. Genel oy yoluyla Hong Kong liderini seçmek yerine, İcra Kurulu Başkanı 1.200 kişilik bir Seçim Komitesi tarafından seçilir ve oylanır (Kirby 2019).

Bu, Pekin'in merkezi hükümetin politikalarına karşı gelebilecek adayları “eleme” olanağını sağlamaktadır (Carter, 2017). Bu durumsa Hong Kong'un demokratik ideallerden ve genel oy hakkı eksikliğinden kaynaklanan rahatsızlık, protestoların çoğunu özellikle de 2014 Şemsiye Hareketi'ni (Carter, 2017) tetikledi. Hong Kong, anakara Çin'den daha fazla siyasi özgürlük ve katılımı övünse de tam teşekküllü bir demokrasiden hala çok uzaktı (Lee ve diğerleri, 2019: 15).

Hem Ortak Bildiri hem de Temel Kanun, 1997'den bu yana Hong Kong'un özerk bir idari bölge olarak nitelikli başarısının merkezinde yer almıştır. Zira Birleşik Krallık'ın eski Başbakanı Margaret Thatcher ve Deng Xiaoping tarafından 1984'te imzalanan Çin-

İngiliz Ortak Deklarasyonu (Ortak Deklarasyon), Hong Kong'da ilk kez “yüksek derecede özerkliği” anlamını niteledi (Kin, 2021: 126).

Ortak Bildiri'deki kilit şartlardan biri, politikalarının bir “Temel Kanun” oluşturmaya idi. Bu öncülüğün ardından, Hong Kong ve anakara Çin'den temsilciler, 1 Temmuz 1997'den 30 Haziran 2047'ye kadar 50 yıllık dönem için Hong Kong'un fiili anayasası olarak hizmet edecek ve çatısı Ortak Bildiri olacak olan Temel Yasayı hazırladılar. Aynı zamanda, her iki belgenin de mevcut krize doğrudan katkıda bulunan sınırlamaları, hatta kusurları mevcuttu (Geping, 2007: 349).

Çin Komünist Partisinin (ÇKP) Ortak Bildiri ve Temel Yasasını benimsemesi, her iki belgede de öne sürülen liberal ve demokratik değerlere herhangi bir gerçek bağlılıktan ziyade siyasi ve ekonomik zorunluluktan kaynaklanmıştır. Ancak Hong Kong'daki pek çok kişi için Ortak Bildiri ve Temel Kanun yalnızca temel değerlerin bir ifadesi değil, aynı zamanda özerklik, hukukun üstünlüğü ve demokratik reform konusunda tutulması gereken bir dizi vaat. Zamanla, Hong Kong'un temel belgelerinin rolü ve önemi konusundaki farklı görüşler, Pekin'deki merkezi hükümet ile Hong Kong halkı arasında sürekli büyüyen çelişkiye neden olmaktaydı (Davis, 2015: 275).

Hem Ortak Bildiri hem de Temel Kanun, tarihsel anların ürünleriydi. 1970'lerin sonlarında Hong Kong'un kaderi üzerine müzakereler başladığında, Pekin hem Hong Kong halkına hem de dünyaya, anakaranın otoriter siyasi sistemini çok daha açık bir Hong Kong'a dayatmaya çalışmayacağını garanti etmenin bir yolunu bulması gerekmekteydi. Pekin, Hong Kong'un özerkliğini korumak ve saygı duymak için kamuya açık ve yasal olarak bağlayıcı taahhütlerde bulunarak, özellikle Çin liderliği Hong Kong'u anakaranın kendi ekonomik ve politik gelişimi için hayati olarak gördüğünden, Hong Kong'un yönetiminde halkın güvenini kazanmaya çalıştı. Hong Kong'un fiili anayasası olan Temel Kanun, Çin'in Ortak Bildiri kapsamındaki yükümlülüklerine uygun olarak ilan edildi ve demokratik reform, insan haklarının korunması ve hukukun üstünlüğüne bağlılık taahhütlerini içermekteydi. Temel Kanunun 45 ve 68. Maddeleri uyarınca, icra başkanı ve Yasama Konseyi için seçim sürecinin “nihai amacı” “genel oy hakkı” ile seçimdir; ancak Temel Kanundaki diğer hükümler (özellikle Ek I ve II) Demokratik reformun önündeki

engel teşkil etmekteydi. Örneğin; Temel Yasa Madde 45 ve Ek I, Pekin dostu bir Seçim Komitesi aracılığıyla Çin'in İcra Kurulu Başkanı seçimi üzerindeki kontrolünü etkili bir şekilde garanti eden, manipüle edilmesi kolay bir seçim sistemi oluşturmak için birleşmektedir. 1.200 üyeli komite, çoğunlukla iş dünyası, ticaret birlikleri ve kuruluş yanlısı kamptaki profesyonel ağlardan yaklaşık 240.000 seçmen tarafından seçilmektedir; bu grup genellikle Pekin ile uyumlu siyasi partiler grubudur (Scott ve diğerleri, Bloomberg: 2017).

Benzer şekilde, Yasama Konseyi'nin 70 sandalyesinin yarısı, çoğunlukla kuruluş yanlısı kamptaki sektörleri temsil eden işlevsel seçmenler tarafından seçilmektedir. ("Guidelines on the Legislative Council Election, 2016). Tüzel kişilik seçmenlerinin bulunduğu birkaç sektör, tipik olarak yasama sandalyeleri için hiçbir rekabete sahip değildir (Basic Law, 68. Madde) Pekin, "genel oy hakkı" ile seçime gidildiğinde, "kademeli ve düzenli ilerleme" çağrısı yapan hükmü gerekçe göstererek bu reforma ayak uydurdu (Loong-Yu, 2021: 42).

Ağustos 2014'te siyasi reformla ilgili kararında Pekin, gelecekteki Baş yönetici adaylarının seçimini Seçim Komitesine benzer bir bileşime sahip bir Aday Belirleme Komitesi ile sınırladı. Bu, Pekin'in Hong Kong halkının kime oy verebileceğinin kontrolünü elinde tutmasına izin verirken, teknik olarak herkesin oy kullanmasına izin verdi. Bu model, o zamanlar üçte ikilik bir oylamanın gerekli olduğu bir yasa tasarısını engellemek için yeterli sandalyeye sahip olan Yasama Konseyinin pan-demokratik üyeleri tarafından reddedildi. Benzer şekilde Pekin, Yasama Konseyi'ni seçme yönteminde yapılacak herhangi bir değişikliğin, demokratik reform sürecini bir çıkmazda bırakarak ilk olarak baş yönetici için genel oy hakkının başlatılmasını gerektireceğini açıklamaktaydı (Standing Committee of the National People's Congress, 2012: 9. Paragraf).

Pek çok protestocu, ÇKP liderliği sürekli kamuoyu baskısı tarafından bir şekilde buna zorlanmadığı sürece, Pekin'in yakın zamanda demokratik reformlarla ilerleme niyetinde olmadığını oldukça güçlü bir şekilde hissetmektedir. Hong Kong'daki pek çok kişi için mevcut kriz, Pekin'in kendi yarattığı bir sorun olarak, 1997 devrinden önceki

yıllarda verdiği sözleri yerine getirmekten kaçınmaya çalışması olarak görülmekteydi. Hong Kong'un siyasi ve yasal gelişimini rahatsız eden Temel Kanun'daki bir diğer önemli eksiklik 158. maddedir. 158. maddeye göre, Temel Kanun'u yorumlamanın nihai yetkisi, siyasi-yasal görünüm, Hong Kong yargısınınkinden önemli ölçüde farklıdır. Çin Ulusal Halk Kongresi Daimî Komitesi (UHKDK), 1997 devrini izleyen ilk on yılda bu gücü kullanmakta nispeten kısıtlandı. Ancak o zamandan beri Pekin, 158. Madde yetkisini, Pekin'in çıkarlarını koruyan veya Hong Kong mahkemelerinin Pekin'in algılanan düşmanlarının temel haklarını koruma kabiliyetini azaltan daha açık yollarla daha sık kullandı (Wang, 2021: 27).

Temel Hukuk yapısındaki bu eksiklikler, Hong Kong'un özerkliğini korumaktan aciz veya isteksiz olan ve bunun yerine Hong Kong'daki birçok kişi tarafından Pekin'e aşırı derecede borçlu olarak görülen bir Hong Kong hükümeti oluşturmaktaydı. Gerçekten de Pekin'in Seçim Komitesi üzerindeki etkisi, Baş Yönetici olarak hizmet etmek isteyen herkesin Pekin'in gözüne girmesi gerektiği anlamına gelmekteydi. En azından genel seçim bağlamında, Hong Kong halkının desteği, yalnızca Pekin'in bir adayın etkili bir şekilde yönetme potansiyelinin bir ölçüsü olarak dikkate aldığı sürece geçerli olan ikincil bir husustur. Hong Kong'un yarı demokratik seçim yapısının nihai sonucu hem hükümet hem de etkin bir şekilde yönetmek için kamusal meşruiyetten yoksun bir yasama organıdır. 1997'den beri Hong Kong'un ilk üç Baş Yöneticisinin hiçbirisi iki tam beş yıllık görev süresini tamamlayamadı (Yu, 2021: 103).

1997'den bu yana göreve gelen dördüncü İcra Kurulu Başkanı olan Carrie Lam, neredeyse kesinlikle benzer bir kaderle karşı karşıya kalacaktı. Hong Kong'daki siyasi analistler arasında, ikinci bir tam dönem görev yapmasına izin verilmeyeceği konusunda neredeyse gizli bir uzlaşma havası vardı. Gerçekten de yönetiminin bir iade tasarısı ile ilerlemeye ve başlangıçta bir halk muhalefeti selini göz ardı etmeye yönelik kararı, mevcut seçim çerçevesi altında Pekin'in üst düzey yöneticiler üzerinde uyguladığı çekimi bir şekilde göstermekte gibiydi. Hong Kong hükümeti, önerilen iade reformlarına rağmen, Pekin'deki desteğini artırmaya yönelik adımlar attı ve Hong Kong halkının görüşlerini görmezden gelmekteydi. Hong Kong'daki değerlendirme toplantılarımız sırasında birkaç

muhataptan hem Hong Kong hükümetinin hem de Yasama Konseyinin karşı karşıya olduğu ciddi meşruiyet ve hesap verebilirlik açıklarını düzeltmenin tek yolunun demokratik seçimler olduğu ifade edilmişti. Pekin, 2015'te duraksayan demokratik reform sürecini yeniden başlatacak olsaydı, daha etkin bir şekilde süreci yönetebileceği ve Hong Kong'daki toplumsal gerilimleri azaltabileceği varsayımlar arasındaydı (Li, 2021: 38).

1.5. 2016 Hong Kong Yasama Konseyi ve Seçim Süreci: Şemsiye Hareketi İzleri

2016 Yasama Konseyi Seçimi ve binlerce Hong Konglunun şehrin büyük bölümlerini işgal ettiği 2014'teki Şemsiye devriminin meydana gelmesi ile ilgilidir. Bu sadece büyük Batılı ülkeleri şaşırtmakla kalmayıp aynı zamanda şok etkisi yapmıştır. Zira bir iş bölgesinin en önemli finans merkezlerinden birinin böyle bir kargaşa ve felce düşmesi nasıl mümkün olabilirdi? Bu sorunun kökleri tarihe, Hong Kong'un kültürünün ve değerlerinin en az 2047'ye kadar dokunulmadan kalacağı “tek ülke iki sistem” politikasının kurulmasına kadar uzanmaktadır. Hong Kong'daki her öğrenci için vatanseverlik dayatılan zorunlu dersler öneren ulusal eğitim müfredatı tartışması, 2014 Şemsiye Hareketi'nde tırmanan ve 2016 Yasama Konseyi Seçimini derinden etkileyen Hong Kong'daki siyasi ve sosyal durumu giderek daha fazla etkilemiştir (Tang ve Lee, 2018: 584).

Tarihi katılımı, Yasama Konseyi'ndeki yeni fraksiyon ve Şemsiye Hareketi'nden aktivistlerin seçilmesi, seçimin ana noktaları ve sonuçlarıydı. Bu sonuçlar sadece Şemsiye Hareketi sırasında ortaya çıkan fikirlerin derin etkisini göstermekle kalmadı, aynı zamanda Hong Kong'un kimliğinin Çin'e karşı nasıl inşa edildiğinin bir örneğiydi (Smyth, Bianco ve Chan, 2019: 897).

10 Haziran 2014'te Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi Enformasyon Ofisi, Hong Kong Özel İdari Bölgesi'nde “Bir Ülke İki Sistem” politikasının uygulanmasına ilişkin “Beyaz Kitap”ı yayınladı. Gazete, “Hong Kong'daki yüksek derecede özerkliğin doğuştan gelen bir güç değil, yalnızca merkezi liderliğin yetkilendirmesinden gelen bir güç olduğu” talimatını vermektedir (Danıştay Enformasyon Ofisi, 2014: 19).

Protesto, Çin UHKDK'nin 2007'de Hong Kong seçim reformu ile ilgili kararına uygun olarak 2017 İcra Kurulu Başkanlığı seçimleri ve 2016 Yasama seçimleri için sınırlar koymasının ardından başladı. Kararın kendisi, 2012'deki her iki seçimde de genel oy kullanma olasılığını dışladı; ancak 2017'de İcra Kurulu Başkanı ve 2020'de LegCo seçimleri için bunu elde etme olasılığını açtı. Şehir merkezinde (Hong Kong Adası, Merkez) gerçekleşen protestolar ağırlıklı olarak öğrenci grupları (Skolarizm, Hong Kong Federation of Students) tarafından yönetildi ve daha sonra “Merkezi Sevgi ve Barış ile İşgal Et” gibi diğer hareketlere katıldı. Skolarizm, 2011 yılında bir grup ortaokul öğrencisi tarafından milli ve ahlaki eğitim konusundaki tartışmalara tepki olarak kuruldu. Grup 120.000'den fazla öğrenciyle bir protesto düzenledikten sonra, ağırlıklı olarak LegCo'dan demokratik meclis üyeleri tarafından imzalanan bir tüzük oluşturarak 2017 İcra Kurulu seçimlerinde sivil adaylığı savunan aktif bir sosyal grup haline geldi. Skolarizm'in bazı teklifleri ve genel başkan için eşit aday gösterme ve oy kullanma hakkı yoluyla gerçek genel oy hakkı etrafında formüle edilen tüzüğün ana fikri, Şemsiye Hareketi'nin de ideolojik çekirdeğini oluşturan aynı önerilerdi. Aslında, Eylül 2014'te Skolarizm, Hong Kong Öğrenci Federasyonu (HKÖF) ile UHKDK'ye bir boykot başlattı ve bu da Sivil Meydan'ı geri aldı. Protesto kaosla sonuçlandı ve kalabalığa polis biber gazı sıktı. Hareketin kurucusu Joshua Wong'un tutuklanması, takip eden günlerde “Merkezi İşgal Et Hareketi”nin de Sevgi ve Barış ile katıldığı 79 gün süren Occupy protestolarını tetikledi. Medya genellikle Hong Kong'daki gösterileri Tiananmen protestolarıyla karşılaştırdı ve bu yüzden Hong Konglular tarafından demokrasi ve anakara karşıtlığı için bir mücadele fikri uyandırdı (Kaixi, 2014).

Protestocular demokrasi yanlısı olarak etiketlendi ve esas olarak açık ve özgür seçimler talep etmelerine rağmen, tüm durum Hong Kong ve Çin arasındaki bir çatışma olarak tasvir edildi. Öğrencilerle polis arasındaki çatışmalar şiddetli ve polisin protestocuların sesini bastırması olarak tanımlanırken sosyal medyada protestoculara “dünyanın kibar protestocuları” veya şiddet içermeyen denildi. Protestolar, ana hedeflerinde başarısız olarak görülse de skolarizmin daha da gelişmesine, bağımsızlık ve determinizmi savunan bir siyasi partiye dönüşmesine yol açtı (Wong ve Wan, 2018: 35).

Eylül 2016'nın başında yapılan yasama konseyi seçimi, birçok kişi tarafından Hong Kong'un siyasi tarihinde bir dönüm noktası olarak görülmektedir. En önemli değişikliklerden bazıları, yeni nesil politikacıların ortaya çıkması, yerellik ve ayrılıkçılığın desteğinin artması ve işgal sonrası protestocuların ve öğrencilerin bir kısmının seçilmesi idi (Zhang, 2011). 1997'deki devir tesliminden bu yana Yasama Konseyi, Hong Kong'un İyileştirilmesi ve İlerlemesi için Demokratik İttifak gibi bazı partilerin başarısı ve aynı zamanda işlevsel seçmenler nedeniyle esas olarak Pekin yanlısı kampın egemenliğine girdi (Griffiths ve Kim, 2016).

Aslında, 2014'teki Şemsiye Hareketi'ne bakıldığında, işlevsel seçmenlerin kaldırılması protestoya katılan hareketlerin dile getirdiği dört talepten biriydi (Chan, 2014). 2016 LegCo seçimi, 2014'teki Şemsiye Hareketi'nden bu yana ilk ve en büyük kamuoyu yoklaması olması nedeniyle başından beri önemli bir olay olarak kabul edildi ve ilk kez bazı adaylar Hong Kong için bağımsızlık çağrısında bulundu; ancak seçim hem tarihi katılım hem yerelciliğin üçüncü bir kamp olarak ortaya çıkması hem de demokrat adayların seçilmesi gibi sonuçlanınca sadece medyayı değil, birçok milletvekilini de şaşırtmayı başarmıştı (Fitzpatrick, 2016).

Gerçekten de 2016 yasama konseyi seçimlerine; katılım, yerelcilik ve demokratik kamp damga vurmuştu denilebilirdi.

Öncelikle, 2016 Yasama Konseyi seçimi sırasında kaydedilen tarihi katılım, genel olarak bu seçimin önemli yönlerinden biridir. Katılım, seçim sonucunun meşruiyetini göstermekte olduğu gibi aynı zamanda daha önce tartışılan konulara ve Şemsiye Hareketi'ne verilen bir kamu tepkisi olarak da anlaşılabilirdi. Geçmiş seçimlerde de görüldüğü gibi, artan ve güçlenen katılım, toplumda daha önceki gösterilerin bir sonucu olma eğilimindeydi. Yasama konseyinin ilk doğrudan seçimi 1991 yılında başlatıldı ve seçilen üyelerin çoğunluğu için 21 yaş ve üzerindeki herkesin tümünün oy kullanmasına izin verildi. Bununla birlikte, 1991'den sonraki seçimler, 1995'teki seçimin tam olarak seçilen ilk yasama meclisi olmasıyla birlikte, oy kullanma yaşı 18 ve üstü olarak değiştirildi. Anketlerin sabah 10:30'da kapanması planlanmış olsa da Taikoo Shing'deki sandık merkezinde kullanılan son oylama, medyanın yüzlerce kişinin oy kullanmak için beklediği

uzun kuyrukları yaydığı haberleriyle birlikte saat 2.30'da kaydedildi (Cheung, Fung ve Lau, 2016).

Rekor seçmen sayısı, seçmenlerin yüzde 55,64'ünün oy kullanmaya karar verdiği 2004 LegCo seçimindeki eski rekoru geride bıraktı. 2004 yılında 1.838 772 kişinin oy kullandığı seçimde, 2016 yılında bu sayı 3,7 milyon seçmenden 2.202.283 kişi artarak yaklaşık 400.000 fark yaratmıştır (Registration and Selection Office, 2016).

Böylelikle, 2016 yılındaki seçim, HKÖİB'da Yasama Meclisi seçimi tarihindeki en yüksek katılımı kaydetti. İkinci en yüksek katılım, 2004 yılında, Temel Yasa'nın 23. maddesi olarak adlandırılan ulusal güvenlik yasasına karşı 2003 yılında yapılan büyük protestonun hemen ardından yapılan seçimde oldu. Protesto ve eleştirilerin ardından hükümet Eylül 2003'te Ulusal Güvenlik Yasası'nı geri çektiğini duyurdu. İkinci en büyük katılım ulusal güvenlik tartışmasından hemen sonra gerçekleştiğinden, Hong Kong toplumunun gerektiğinde harekete geçme isteğini göstermekteydi (Liu, 2016).

Seçmenlerin kitlesel hareketliliğinin daha da güçlü olduğu 2016 seçimlerini düşünürken böyle bir etkinin doğru nedenini düşünmek gerekmektedir. Nitekim bu artışın nedeni yerel yönetimden duyulan memnuniyetsizlik, yerelciliğin yaygınlaşması ve daha demokratik hareketlerin ve sosyal aktivistlerin seçilmesinden kaynaklanmış olabileceği varsayılmaktadır (Tong, 2016).

1998 yılında HKÖİB'nin Yasama Konseyi olarak kurulmasından bu yana, Konsey geleneksel olarak pan-demokrat ve Pekin yanlısı kamp olmak üzere iki siyasi grubun baskın çoğunluğu altındaydı. Aslında, 1998'deki seçimlerden bu yana, koltukların çoğunluğu genellikle düzen yanlısı olarak da adlandırılan, Pekin yanlısı kamp tarafından kazanılmaktaydı. Bu siyasi uyum genel olarak, üyeleri genellikle "Pekin'e sadık olanlar" olarak etiketlenen Çin Halk Cumhuriyeti Komünist Hükümeti ile uyumlu olarak anlaşılmaktadır. Kampın kendisi vatanseverliği, Çin milliyetçiliğini, sosyal istikrarı ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin Hong Kong'daki yönetimini teşvik etmektedir (Democratic Alliance for the Healing and Progress of Hong Kong, 1992).

Pekin yanlısı kampın en büyük partisi, 1992'de kurulan Hong Kong'un İyileşmesi ve İlerlemesi için Demokratik İttifak'tır (DAB). Bununla birlikte, ekonomi ve iş sektörleri esas olarak Hong Kong İş ve Profesyoneller İttifakı tarafından temsil edilmektedir (BPA) ve öte yandan, Pekin yanlısı olanın karşıtı olan demokrasi yanlısı kamp, 1997'deki devir tesliminden önce 1970'lerdeki sivil hareketten gelişti. Bu hareketler demokrasiyi savunmakta ve 1989'da Tiananmen Meydanı protestolarını desteklemektedir. Siyasi partiler genellikle hukukun üstünlüğü gibi liberal demokrasinin değerlerini; insan hakları, İngiliz sömürge yönetiminin sona ermesinin doğal bir sonucu olarak kabul edilen yüksek derecede özerklik; özgürlüğün korunması ve sağlam bir hukuk sistemi paylaşmaktadırlar (Demokrat Parti, 2016).

Bununla birlikte, dikkat edilmesi gereken nokta, pan-demokratların genellikle Hong Kong'un Çin'in devredilemez bir parçası olduğu konusunda hemfikir oldukları ve Hong Kong'un egemenliğinin Çin'e geri verilmesine olan desteğidir. Pan-demokratların öncüsü, 1994 yılında kurulan ve 2006 yılında Halk Partisi'nin yanında en popüler olanlardan biri olan merkez sol, liberal bir parti olan Demokrat Parti'dir. Çin Üniversitesi'nden Prof. Ma gibi farklı siyaset bilimciler tarafından (Akt. Chai ve Chui, 2016) yasama konseyi-yerelist gruplarda başka bir fraksiyonun yaratılmasının girişi oldu. Yeni yerelci politikacılar hâlâ düzen karşıtı; ancak politikaların gözden geçirilmesini ve “Bir Ülke, İki Sistem” politikasının bazı yönlerinin reforme edilmesini savunmak yerine, Hong Kong'un 2047'den sonra olası bağımsızlıkla birlikte kendi kaderini tayin hakkını önermektedirler. (Youngspiration, 2016).

Dikkat edilmesi gereken bir diğer önemli noktaysa, geçmişte yerelciliğin Hong Kong kültürünün korunması ve yetiştirilmesine yönelik olmasına rağmen, günümüzde farklı yerelci hareketlerin ana çıkarlarının Çin karşıtı olarak konumlanması ve Pekin'e karşı bağımsızlık mücadelesi veya daha fazla özerklik olarak hedeflenmesidir. Bu kısmen, Hong Kong'un güçlendirilmiş anakara entegrasyonu ile birlikte, Pekin'in Hong Kong üzerindeki siyasi gücünü ve nüfuzunu, Hong Kong kültürünü ve kimliğini asimile edebilecek ölçüde kullanabileceği korkusundan kaynaklanmaktadır (Lim, 2017: 349).

Yerelliği savunması ve siyasi örgüt “Hong Kong Diriliş Emri’ni” “Hong Kong Resurgence Order” kurmasıyla tanınan bir Hong Kong düşünürü olan Chin Wan-kan, 2011’de “On the Hong Kong-City State” adlı bir kitabını yayınladı ve bununla, Hong Kong savunuculuğu hakkında kamuoyunda bir tartışmayı tetikledi. Kitap, anakaradaki turistlerin ve göçmenlerin Hong Kong’daki gelenek ve kültüre yönelik nihai tehdit olduğu varsaymaktadır. Chin Wan-Kan’ın sıklıkla “yerelliğin vaftiz babası” olarak tanımlanması ve adlandırılması (Kwan, Lam ve Tsim, 2016), onun Hong Konglular için büyük bir mücadele ve endişe kaynağı olarak tanımladığı şeyin diğer yerelciler tarafından yaygın olarak paylaşıldığını göstermektedir. Aslında, South China Morning Post’un video röportajında Wan-kan, Hong Kong ve Çin’den, Çin’in Hong Kong’u tanıması ve egemenliğini uluslararası düzeyde genişletmesi gereken iki ayrı grup olarak bahsetmektedir. Ayrıca Hong Kong’un Çin’deki demokrasi konusunda endişelenmesine gerek olmadığını belirterek pan-demokratları “Hong Kong’a ihanet eden” ve gerçekçi olmayan fikirlere sahip olarak yorumlamaktadır (Kao ve Lau, 2016).

Bu açıklamalar, Hong Kong yerelliği hakkındaki fikirlerinin yanı sıra Hong Kongluların Çin’deki sorunların ana kaynağının olduğu ayrı bir grup gibi hissettikleri gerçeğiyle uyumludur (Chen ve Szeto, 2015: 442).

Genellikle radikal olarak tanımlanan bir diğer yerel grup, 2015 yılında kurulan Hong Kong Yerlileridir. Grubun düzenleyicisi Ray Wong Toi-yeung, yalnızca grubun lideri değil, aynı zamanda 2014 yılında “Şemsiye Hareketi” ve “İşgal Et” hareketine de katılmıştır. Şubat 2016’da Hong Kong’un en yoğun bölgelerinden birinde şiddetli protestoların olduğu “Mong Kok” isyanına katılmasından sonra dikkatleri üzerine çekti. Aslında, Wong ve grubun sözcüsü Edward Leung daha sonra “Mong Kok” isyanındaki (Siu, 2016) rollerinden dolayı suçlandı. Grup, direnişte bir güç kullanmayı savunmasından dolayı genellikle militan olarak etiketlenmektedir (Mok, 2016).

Bununla birlikte, dikkat edilmesi gereken en önemli şey, ilk etapta ayaklanmanın nedenidir. Geleneksel Hong Kong tarzı yiyecekler satan sokak satıcıları ve sokak yemeği satıcıları kültürü, yalnızca turistler için değil, aynı zamanda genellikle varlıklarıyla bilinen bölgelerde (Mong Kok, Kwun Tong) toplanan yerel halk için de çok ünlü bir cazibe

merkezidir. Bu, yalnızca yerel sokak yemeklerinin “mutlaka yenmesi” bir deneyim olarak vurgulandığı (Sam the Local, 2015) çok sayıda şehir rehberinde değil, aynı zamanda popüler kültür ve Çin filmlerinde, örneğin ünlü Hong Kong filminde de gösterilmiştir. Kong yönetmeni Stephen Chow (Chow, 1996), *The God of Cookery* de sokak yemekleri ve yemek tezgâhları, Hong Kong kültürünün önemini gösteren ana temalar haline gelmektedir.

Aynı iddia, 2016 yılında The Michelin Guide tarafından da “Sokak yemeklerinin yerel yaşam biçiminin, günlük yaşamın bir parçası olduğu” iddiasıyla ortaya atılmıştır (Agence France-Presse, Hong Kong, 2015). Bununla birlikte, 2015 yılında, Gıda Güvenliği ve Çevre Hijyeni ile ilgili Yasama Konseyi Paneli, “*Legislative Council Panel on Food Safety and Environmental Hygiene*” satıcı yönetimi hakkında, yeni satıcı lisansları düzenleme, satıcılar ve satıcı bölgelerinin yönetimini ve operasyonlarını iyileştirme ve bir bölge temeli oluşturma ihtiyacını belirten bir öneri yayınladı. Öneriye göre; 1980'lerde 20 000 olan resmi lisanslı seyyar satıcı sayısı, 2015 yılında 6.300 civarındaydı (Legislative Council Panel on Food Safety and Environmental Hygiene, 2015). Hong Kong Hükümeti, tekliflere karşı açık olduğunu dile getirdi. Bununla birlikte, 8 Şubat 2015'te, şiddetli protestoların ve polis ile protestocular arasındaki çatışmaların tırmanmasına yol açan, hükümetin ruhsatsız sokak gıda satıcılarına uyguladığı baskı oldu. Li Xueying'in (2016) belirttiği gibi, özellikle Çin Yeni Yılı tatillerinde önemli bir Hong Kong geleneği olarak kabul edilen bir şeye polisin baskı yapması, Hong Kong kültürünün ve değerlerinin Çin tarafından tehdit altında olması korkusuyla uyumludur. Bu durumda Öteki, Çin'i temsil ettiğine inanılan polis ve hükümet tarafından temsil edilmektedir.

Yine Hong Kong halkının kendi kültürleri konusundaki hassasiyeti ve Pekin'in bu kültürü ve geleneği bastırma konusundaki olası çabaları, Pekin'deki Çin hükümetinin en büyük korkusu olan bağımsız ulusun oluşturulmasında farklı kültürün önemine işaret etmektedir (Veg, 2017: 328).

Aslında, yerelcilerin bağımsızlık mücadelesini Çin'in onaylamaması, seçim öncesi dönemde Hong Kong Yerlileri lideri Edward Leung Tin-kei'nin diskalifiye

edilmesiyle ortaya çıktı. Leung, New Territories East seçim bölgesinin geri dönen memuru tarafından seçimden men edildi (Cheng, 2016).

Ancak diskalifiye edilecek tek aday o değildi. Genel olarak, 2016 Yasama Konseyi Seçimi'nde altı adayın seçime katılımı yasaklandı, bunların arasında Hong Kong Ulusal Partisi'nden Chan Ho Tin, Hong Kong Demokratik İlerleme Ülkesi'nden Yeung Ke-cheong, Milliyetçi Hong Kong'dan Nakade Hitsujiko, Alice Lai Yee- Muhafazakâr Parti'den bir adam ve Chan Kwok-kung bağımsızlık yanlısı bölge meclis üyesi, ilk beşinin yerel partilerden olduğu düşünülmekteydi. Çin hükümetinin tüm çabalarına rağmen, yerel halk Yasama Konseyi'nde sekiz sandalye kazanmayı başardı ve böylece demokrasi yanlısı kampın yanında üçüncü bir fraksiyon oluşturdu. Demokratik kampın desteği ve Şemsiye Hareketi'nden aktivistlerin seçilmesi, 2016 Yasama Konseyi seçimlerinin bir diğer önemli sonucuydu. Bu adayların seçilmesi, Şemsiye Hareketi'ne katılan yeni seçilmiş milletvekillerinin çoğunluğu tarafından paylaşılan demokrasi ve özgürlük değerlerine halkın desteğini göstermektedir. Ayrıca 2016 seçimi, Şemsiye Hareketi'nden bu yana yapılan ilk kamuoyu yoklamasıydı ve devrimin ideolojisinden etkilenmesi bekleniyordu. Yerelci ve demokrat adayların bu desteği aşikâr olsa ve 2016 seçimlerinin sonuçlarını etkilemesi beklense de bunun ne ölçüde tezahür ettiği hemen hemen herkes için şaşırtıcıydı (Kaeding, 2017: 166). Yasama Konseyindeki 70 sandalyeden 8'i yerel adaylara, 22'si pandemokratik kampa atanırken, dört pandemokratik koltuğunu kaybetti ve böylece yeni bir dönemin başladığının sinyalini verdi. Birçoğu bu değişikliği, insanların çoğunluğunun siyasette değişim ve yeni yüzler görmek istemesine bağladı. Koltuklarını kaybedenler ile sandalye kazanan milletvekilleri arasındaki en büyük değişim, Hong Kong'un Çin ile ilişkisine daha radikal bir yaklaşım, daha genç, yeni seçilen adaylar tarafında kendi kaderini tayin hakkı ve demokratik toplumun genel değerlerinin savunulmasıdır (Ng Ma, 2016).

En önemli ve göze çarpan sonuçlardan biri, Hong Kong halkının kendi geleceğine karar verme yeteneğini savunan bir sosyal aktivist grup Land Justice League üyesi Eddie Chu Hoi-Dick'in en yüksek oyu alan toplam kazanımına atfedildi (Ng, Lo ve Lam, 2016). Chu'nun bir sosyal aktivist ve yabancı masa muhabiri olarak bir geçmişi

vardı. 2006'da Chu, her ikisi de Hong Kong'daki Victoria limanındaki tarihi iskeleler olan Star Feribot İskelesi ve Queens İskelesi'nin korunması için verilen mücadeleye katıldı. O, çevreciliği ve mirası koruma fikirleriyle, yalnızca sonunda yıkılan bu iskelelerin korunması vakalarında değil, aynı zamanda Hong Kong ve Çin arasındaki popüler olmayan ekspres demiryolu bağlantısı gibi birçok başka vakada da ortaya çıktı (Sala, 2016).

Chu, kendisini 84.000'den fazla oyla Yasama Konseyine seçen köylülerin güvenini kazandıktan sonra, Yasama Konseyi rolünü araştırmacı gazetecilik ruhuyla yerine getireceğine söz verdi ve Hong Kong'daki toplu konut geliştirme sorununu takip etti (Leung, 2016). Chu ayrıca, “Şemsiye Hareketi” ve “Merkezi İşgal Et” protestolarında, Alex Chow Yong-kang'dan birçok aktivistle karşılığında aldığı desteği ifade etti ve karşılığında kendisi ile “Şemsiye Hareketi” arasında önemli bir bağlantı kurdu (Lau ve diğerleri, 2016).

Seçilmiş bir diğer önemli aday ise bir öğrenci olarak siyasi parti Demosistō'nin kurucularından Nathan Law Kwun-Chung. Her şeyden önce, Demosistō demokrasi yanlısı bir siyasi partidir; ancak bazen yerelci olarak da kabul edilmektedir. Kuruculardan biri, daha önce bahsedilen Skolarizm grubunun eski lideri Joshua Wong'dur. Demosistō'nin ana hedefleri, ilerici siyasetin temelini atabilmek, etnik kökenler ve cinsiyetler arasındaki farklılıkların üstesinden gelebilmek, sosyal adalet ve aynı zamanda Hong Kong'un özerkliğini geri kazanabilmektir (Demosistō, 2016).

Ancak en önemli projelerinden biri, Hong Kong halkı arasında tartışılması ve oluşturulması gereken “Hong Kong Bildirgesi” ile gerçekleştirilen 2047 sonrası Hong Kong'un geleceğidir. Demosistō, Temel Kanun'un meşruiyet eksikliğine inanmakta ve Hong Kong'un geleceğini, gelecekteki referandum tekliflerinin yanı sıra demokrasi yoluyla oluşturmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, Demosistō'nin 1997 Devir Devri'ne ilişkin yorumu, Hong Kongluları "sessizliğe zorlama"ydı (Demosistō, 2016) ve bu nedenle kendi geleceklerini kendi belirleyememeleri olarak tasvir etmektedir. Grup, 2047'den sonraki dönemi, Hong Kong'u Merkezi Hükümetten demokrasi ve kendi kaderini tayin etme özgürlüğüne götürmesi gereken İkinci Hong Kong Sorunu olarak adlandırmaktadır. Bu

hedeflerin tümü Demosistō partisinin 4 temel inancı ve hedefinde özetlenmiştir: Kendi kendine inisiyasyon, Kendi başına ayakta durma, Özerklik ve Kendi kaderini tayin etme. Nathan Law'ın seçilmesi, yalnızca partinin doğası gereği değil, aynı zamanda kişisel geçmişi nedeniyle de önemli bir adımdır. Law, onu doğrudan Şemsiye Hareketi'ne bağlayan bir Occupy öğrenci lideriydi. 2016 seçimlerinde en popüler adaylardan biri olarak kabul edildi ve Yasama Konseyinde şimdiye kadar seçilen en genç (23) milletvekili seçildi (Lau ve diğerleri, 2016).

Hong Kong Politeknik Üniversitesi'nde öğretim görevlisi ve aktivist olan Lau Siu-lai'nin seçilmesi, siyasi geçmişi ve uzun sosyal aktivizm geçmişi nedeniyle medyanın da dikkatini çekti. 2014 yılında siyasi parti Democracy Groundwork'ü kurarak demokrasi ve sosyal adalet üzerine dersler vermeye başlayan Lau, aynı zamanda satıcı haklarıyla da ilgilenmekte vesatıcı haklarını savunmaktadır. Hong Kong'un bağımsızlığını oldukça gerçekçi bulmasa da yüksek derecede özerklik ve Hong Kong kültürünün korunmasını savunmaktadır (Ng, 2016). Ancak, genç yerelcilerin daha militan kampından iki milletvekili seçildi: Her ikisi de Youngspiration siyasi partisinden Sixtus “Baggio” Leung Chung-hang ve Yau Wai-Ching. Parti, Hong Kong halkını ve yerel kültürü koruma ve kendi kaderini tayin hakkını temsil etmek amacıyla Baggio Leung tarafından kurulan Şemsiye Hareketi'nden sonra ortaya çıktı. South China Morning Post'a ve Ağustos 2016'da yayınlanan makalesine göre Baggio Leung, Hong Konglular için hayati olanın anakaralılar açısından “biz” ve “onlar” açısından düşünmesi, aksi takdirde Hong Kong'un kendi durumunu belirleme talebi olduğuna inanmaktadır (Cheung ve Fung, 2016).

Bu ifade, yalnızca bazı insanların anakara Çin'in Öteki olduğu “biz” ve “onlar” paradigmalarında düşündükleri fikrini doğrulamakla kalmıyor, aynı zamanda Hong Kong'un kendi kaderini tayin hakkını elde etmek için gerekliliğini de göstermektedir. Hem Baggio Leung hem de Yau Wai-ching, kendi kaderini tayin hakkı için savaşıma önceliklerini dile getirdiler; ancak Edward Leung'un diskalifiye edilmesinden sonra bağımsızlık hakkında konuşmaktan kaçındılar. Ancak Pekin'in Youngspiration ve yeni seçilen milletvekilleriyle ilgili endişelerinin harekete geçmesi uzun sürmedi ve yemin etme destanı olarak bilinen olayda önemli bir rol oynamaya başladı. Yemin tartışması

veya Yemin etme efsanesi, 12 Ekim 2016'da yasama organının açılış toplantısında gerçekleşen olaylar dizisine atıfta bulunmaktadır. O gün, 13 yasa koyucu yemin törenini bir fırsat olarak düşüncelerini ifade etmek için kullandı. Hong Kong'un bağımsızlığı fikrine atıfta bulunan farklı ifadeler bağırarak, yeminlerinde fazladan açıklamalar yaparak, bazı kelimeleri yanlış telaffuz ederek kelimeleri değiştirerek, uzun aralar vererek veya farklı aksesuarlar takarak Çin'deki Merkezi Hükümeti protesto ettiler (Örneğin; 'Hong Kong işaretli bayrak, Hong Kong, Çin Değil Dövizi) (Cheung, Lau ve Ng, 2016).

Ancak, Yasama Konseyi genel sekreteri Kenneth Chen tarafından geçersiz ilan edilen Baggio Leung ve Yau Wai-ching'in yeminiydi. Seçimin önemli bir zafer olduğu demokrasi yanlısı kampın kutlaması, yeni seçilen milletvekillerinin çoğunluğunun yeminlerinden diskalifiye edilme korkusu ile bir gecede değişti. Leung ve Yau'nun diskalifiye edilmesi, demokratların 19 sandalyeye sahip olduğu ve Pekin yanlısı kampın yalnızca 16 sandalyeye sahip olduğu coğrafi seçim bölgelerindeki sandalye oranı nedeniyle de önemliydi; çünkü kurallarda yapılan bazı değişiklikler hem coğrafi hem de işlevsel seçim bölgelerinde çoğunluk gerektirmekteydi. Bu da demokratik kampı daha avantajlı bir konuma getirdi. Ancak önemli bir dönüm noktası, Anayasa'nın 104. maddesinin (yeminle ilgili) UHKDK tarafından yorumlanmasıydı (Hong Kong Free Press, 2016).

Pek çok kişi, Temel Yasa tarafından verilmesi gereken yargı yetkisinin bağımsızlığını zedeleyebileceğini ileri sürmektedir. Bu nedenle Pekin hükümetinin böyle bir adım atmasına itiraz etti: "Hong Kong'un en üst yasal organı" olarak konumlanan Hong Kong Barosu (Lee, 2016), Pekin'in yorumu ve bunun Hong Kong ve onun bağımsızlığı üzerindeki potansiyel etkisi hakkındaki endişelerini dile getirdi (Temel Hukuk Madde 85). Pekin mahkemenin kararından önce teslim edilmesi gereken yorumda ısrar etti. Yorum, 6 Kasım'da 12.000'den fazla kişinin katıldığı protestoya yol açtı (Haas, 2016); ancak Pekin'in 104. Maddenin yorumunu geçirmesini engellemedi. Hong Kong Yüksek Mahkemesi, Leung ve Yau'nun koltuklarını boşaltmaları gerektiğine karar verdikten sonra, İcra Kurulu Başkanı Leung Chung-Ying, pan-demokratik kamptan Leung Kwok-hung, Nathan Law Kwun-Chung, Edward You Chung yim ve Lau Siu-lai'den dört adaya

karşı yasal bir soruşturma başlattı. Dava 6 Şubat 2017'ye ertelendi ve dört milletvekilinin de davalarını hazırlamasına izin verildi (So ve Ip, 2019:262).

Tüm bunların gösterdiği şey; yalnızca demokratik kampa verilen desteğin artması değil, aynı zamanda “Şemsiye Hareketi” aktivistlerine ve fikirlerine verilen destektir. Şemsiye Hareketi'nden sonraki ilk kamuoyu yoklaması olan 2016 seçimi, özellikle bu fikirleri paylaşan adayları (Nathan Law, Lau Siu-lai veya Baggio Leung, 2018) seçerek halktan daha demokratik bir topluma ve demokratik değerlere büyük destek gösterdi. Buna ek olarak; Çin'den bağımsız egemen Hong Kong'un milliyetçi fikirlerine dayanan yerel siyaset-yerelciliğin üçüncü fraksiyonu, son Yasama Konseyi seçimlerinde de kendini gösteren, daha güçlü ve daha popüler hale gelme sürecinde görünmektedir. Yemin etme vakasında açık olan şey, Merkezi Hükümetin daha demokratik bir Yasama Konseyi fikrinden bariz rahatsızlığıdır. Yasama Konseyi sekreteri ve daha sonra İcra Kurulu Başkanı Leung Chung Ying tarafından başlatılan yasal suçlama, Çin'in Hong Kong milliyetçiliğine ve milliyetçi fikirlerine karşı bir adımı olarak görülebilirdi (Wong ve Wan, 2018: 35).

1.6. 2019 Bölge Konsil Seçiminde: Kimlik ve Lokalizm Perspektifi

Kasım 2019'da düzenlenen Hong Kong Bölge Konseyi seçimlerinin sonuçları, Hong Kong'un egemenliğinin İngiltere'den Çin'e siyasi olarak devredilmesinden bu yana Bölge Konseyi seçimlerinin seçim tarihinde eşi görülmemiş bir sonuç oldu. Bir önceki Bölge Konsil Meclisi seçimlerine kıyasla, düzen yanlısı kampın kazandığı sandalye sayısı 2019 seçimlerinde en az olurken, pan-demokratik kampın kazandığı sandalye sayısı aynı seçimde en fazla oldu. 2019 seçimlerinde düzen yanlısı pan-demokratik kamplar arasında kazanılan sandalye sayısı farkı, önceki tüm Bölge Konseyi seçimleri arasında da en büyük farktı. Pan-demokratik kamp, 18 Bölge Konseyinden 17'sini bile kontrol etmektedir. Pan-demokratların ezici zaferi, Hong Kong ve Çin hükümetleri de dâhil olmak üzere siyasi sektöre şok etkisi yaratmıştı. Seçim sonuçları, Bölge Konseyi seçimlerinde yerel işlerin ve hizmetlerin ana seçim teması olduğu normal kuralına ve düzen yanlısı kampın daha

fazla yerel hizmet sunmak için daha fazla kaynakla üstünlük kazandığına dair normal beklentiye aykırıydı (Wang, 2019: 425).

2019 Bölge Konseyi seçimlerinde oylamanın artık büyük ölçüde itici güç olarak faydacı pragmatizme dayanmadığına dair yeni bir olgu gözlemlendi. Yerel kimlik vurgusu, Hong Kong hükümetinin Kasım 2019'da yapılan Bölge Konseyi seçimlerinden aylar önce önerdiği iade yasa tasarısının tetiklediği siyasi kargaşadan kaynaklanmaktaydı. Hong Kong hükümeti ve Hong Kong'un iade anlaşmasının olmadığı diğer yargı bölgelerinden suç zanlıların Çin anakarasına nakledilmesi için Şubat 2019'da “Suçluların İade Yasa Tasarısı” hazırladı. Tasarı, şehirde tasarıya karşı sürekli protestolara, kitlesel gösterilere, grevlere ve siyasi kargaşaya yol açtı (Lam, 2021: 119).

İade yasasının Yasama Konseyi'nde kabul edilmesinin arifesinde, iki milyon kişinin, yasa tasarısına karşı güçlü muhalefetlerini ifade etmek için sokaklara çıktığı bildirildi. Protestocular yasanın resmi olarak geri çekilmesini talep ederken, Hong Kong hükümeti önce yasayı geçirmekte ısrar etti ve daha sonra yasayı geçirme sürecini ertelemeyi kabul etti. Hükümet nihayet tasarıyı Eylül 2019'da çok geç bir aşamada geri çekti; ancak protestolar kontrolden çıkıp şiddetlendiği için çok geçti. Şehirdeki protestolar aylarca devam etti. Hong Kong Polisi, protestoları durdurmak için gerçek ve plastik mermi, cop, biber gazı, göz yaşartıcı gaz ve tazyikli su kullanarak sert önlemler aldı. Hükümet, protestocuların yüzlerini gizlemek için maske kullanmalarını yasaklamak için “Olağanüstü Hal Yasası” nı bile kullandı. Protestolar, benzin bombaları, kundaklama ve polis ile protestocular arasında şiddetli çatışmalarla sokak şiddetine dönüştü. Ortaokul ve üniversite öğrencilerinin yanı sıra pan-demokratik kamptan Yasama ve Bölge Meclis Üyeleri de dâhil olmak üzere binlerce kişi tutuklandı. Polis tarafından vurulan genç bir protestocu da dâhil olmak üzere birçok protestocu ciddi şekilde yaralandı (Francis, 2021:12).

Suçluların İade yasa tasarısının kabul edilmesi halinde Çin hükümeti tarafından Hong Kong'daki herhangi bir kişiyi tutuklamak için kullanılacağına dair genel bir korku vardı Eleştirmenler, tasarının, adil yargılamanın garanti edilmediği Hong Kong ile anakara arasındaki yasal güvenlik duvarını etkin bir şekilde kaldırdığı konusunda uyardı. Çin

anakarasındaki yargı ve hukuk sisteminin Çin Komünist Partisi ve hükümetinden bağımsız olmaktan uzak olduğuna dair genel bir algı vardı. Endişe, iade yasasının Hong Kong'daki siyasi muhalefeti, siyasi özgürlüğü ve ifade özgürlüğünü bastırmak için siyasi bir araç haline gelmesiydi. Bazı radikal ayrılıkçılar, Hong Kong'un kendi kaderini tayin hakkı ve hatta Hong Kong'un bağımsızlığı için çağrıda bulundu. Çin hükümetinin, ulusal güvenlik adına bağımsızlık hareketinin büyümesini durdurmak için iade yasasını kullanmak isteyeceğine inanmak için zemin vardı. Hong Kong hükümeti, iade tasarısının herhangi bir kötüye kullanıma karşı yeterli korumaya sahip olduğunu açıklamasına rağmen, kamuoyu ikna edilemedi veya endişeleri giderilemedi. Hong Kong ve Çin hükümetlerine iade yasasının amacı ve kullanımı konusunda ciddi bir güven eksikliği vardı. Protestoları körükleyen, toplu konut arzının yetersizliği, karşılanamayan çok yüksek özel mülk fiyatları, düşük sosyal hareketlilik ve sosyal koruma eksikliği gibi başka faktörler olabilir. Bu köklü sosyo-ekonomik sorunlar, protestoları kesinlikle daha yoğun hale getirmişti, ancak iade yasasına temel muhalefet, Hong Kong liderlerine ve Çin siyasi sistemine duyulan güven eksikliğiydi. Bu da Hong Kong halkı arasında Çin karşıtı bir duyguya çevrildi. Çin karşıtı bir duygunun yükselişi, bir yandan Hong Kong yerelciliğinin yükselişi, diğer yandan etnik kökene göre Çinli, milliyetine göre Çin uyruklu olarak tanınan Hong Kong halkının Çin kimliğinin zayıflamasına bağlıdır. Temel Kanuna göre Hong Kong, Hong Kong'un anavatanı olan Çin'in bir parçasıdır. Bazı Hong Konglular arasında Çin kimliğinin zayıflaması bazı açıklamalar gerektiriyordu (Francis, 2020: 122-125).

Yerellik, Pekin liderleri, Hong Kong hükümeti ve kuruluş yanlısı kamp da dâhil olmak üzere Hong Kong'daki siyasi paydaşlara yeni zorluklar getirdi. Hong Kong Üniversitesi Kamuoyu Görüşü Araştırması (HKUKGA), Hong Kong vatandaşlarının kimliklerine ilişkin algılarında keskin bir değişiklik olduğunu ortaya koydu: 2019 anketinde yanıt verenlerin yalnızca %11'i kendilerini Çinli olarak tanımlarken, yanıt verenlerin %53'ü kendilerini Hong Konglu olarak tanımladı. Buna karşılık, HKUKGA tarafından yapılan 2009 araştırması, Hong Kong vatandaşlarının %24'ünün kendilerini Çinli, %38'inin ise Hong Konglu olarak tanımladığını gösterdi. Kimlik algısındaki bu keskin değişim, yerelliğin getirdiği etkiyi yansıtmaktaydı. Yerelciler ve yerelci gruplar,

seçimlerde oy ve sandalye kazanarak etki ve destek alanlarını genişletmekte (Wng, 2019: 427) ve doğrudan düzen yanlısı kampla rekabet etmekteydiler. Yerelci kamp aynı zamanda Çin ve Hong Kong hükümetlerinin siyasi liderliğine sadece politika meselelerinde değil, aynı zamanda Hong Kong ile anakara arasındaki siyasi ilişkilerde de meydan okumaktaydı. Yerelciliğin ve yerelci kampın sunduğu zorluklar, Hong Kong'u kutuplaştıran ve siyasi istikrarını tehlikeye atan tartışmalı bir konu haline geldi. Yerellik, bir yerin çıkarlarını, kültürünü ve özerkliğini korumak için güçlü bir yerel kimlik duygusunu vurgulamaktadır. Yerel bir bölgedeki bu insanların özgün deneyimlerini ve ihtiyaçlarını dile getirmek için eylemleri içerir, yerel bir coğrafi alandaki belirli bir insan grubunun özgün deneyimlerine ve ihtiyaçlarına vurgu yaparak, siyasi varlığın geri kalanından farklı olan yerel bir coğrafi alanı kapsamaktadır (Wills, 2016: 16-17).

zgn deneyimler ve ihtiyaçların yanı sıra yerellik aynı zamanda belirli kültürel ve etnik değerleri de temsil etmektedir (Yeung, 2016) Yerelcilik, belirli bir yerel alanda bir etnik gruba özgü olan bir dizi kültürel değerin sürdürülmesini ve uygulanmasını savunmaktadır. Yerellik, ihtiyaçları ve değerleri için savaşırken, insanların görüş ve çıkarlarının temsil edilmesini ve eklemlenmesini sağlayan müzakereci demokrasi fikirlerini desteklemektedir (Ercan ve Hendriks, 2013: 428).

Dolayısıyla yerellik kavramının kültürel ve politik boyutları vardır. Kültürel boyutu, daha geniş bir coğrafi sınırdaki egemen bir ulusunkinden farklı olan bir dizi kültürel değere sahip yerel bir bölgedeki bir grup insanın kültürel kimliğini ifade etmektedir. Siyasi boyutu, yerel bir bölgedeki bir grup insanın rejime siyasi bağlılıklarını ve rejimin siyasi meşruiyetini yansıtan siyasi kimliğini betimlemektedir. Bu temelde tanımlanan yerelcilik, yerel kimliğin, çıkarların ve değerlerin korunmasını, korunmasını ve diğer dış, ulusal ve uluslararası kimlik, çıkar ve değerlerin üzerine yerleştirilmesi gerektiğini savunan bir ideolojidir (Hoi ve Kennedy, 2019: 127).

Hong Kong yerelciliğinin kökeni, 2000'lerin başında, aktivistlerin tarihi alanların Star Feribot İskelesi ve Kraliçe İskelesi'nin yıkımdan korunması için kampanya yürütmek üzere Yerel Eylem gibi gruplar kurduklarında ortaya çıktığı gibi, politik değildi (Kwong, 2016: 66). Aktivistler ayrıca yıkıma karşı kampanyalar düzenlediler. Çin'e Ekspres

Demiryolu Bağlantısının inşasına yol açmak için kırsal bir köyün (Choi Yuen Köyü) Kampanyaları, tüm Hong Kongluların tarihsel deneyimiyle olan ilişkileriyle ilgili olarak Hong Kong'un kültürel mirasının korunmasını vurguladı (Wong, 2016).

Yavaş yavaş, yerellik siyasi kimlik, siyasi çıkarlar ve siyasi değerler açısından siyasi boyutunu geliştirmek için gelişti. Hükümetin Hong Kong okullarında ulusal eğitimi uygulamaya koyma girişimine karşı direniş, anakara Çin'in kentteki siyasi değerlerinin izinsiz girişine ve dayatılmasına karşı siyasi değerleri savunmak için ilk yerel eylemin sinyalini verdi. 2014'teki işgal merkezi hareketi, yerellik yelpazesini kültürel uçtan siyasi sona doğru itti. Hareket, Hong Kong halkının hem Hong Kong hem de Çin hükümetlerine karşı direnişini kurarak, kamusal söylemi kültürel korumadan demokratikleşme ve siyasi kimlik siyasetine dönüştürdü. İşgal merkezi hareketinden sonra Hong Kong'da yerelci grupların yanı sıra radikal iddialar ve davranışlarda artış görüldü (Wong, 2016).

Yerelcilik, Hong Kong'un kimliğinin ve özerkliğinin korunmasına odaklanan siyasi bir ideoloji haline geldi (Law, 2013: 92). Yerelcilik, Hong Kong kimliğinin temel unsurlarını ve Hong Kong toplumunun temel değerlerini savunmayı amaçlayan Hong Kong'un çıkarlarını ve kimliğini koruma taahhüdü anlamına geliyordu (Wu, 2018).

“Önce Hong Kong” fikri, yerelciliğin temel bir unsuruydu ve yerelci gruplar tarafından güçlü bir şekilde kabul edildi. Diğer hususların üzerinde yerel çıkarların savunucusu büyük destek kazandı. Hong Kong halkının yerel meselelere kendi başlarına karar verme arzusu yerelciler arasında güçlüydü. Chin, Hong Kong'u, kendisini Pekin'in siyasi kontrolünden kurtarması ve anakaradan farklılaştırması gereken bir şehir devleti olarak savunmaktadır (Chin, 2011: 22).

Yerellik, Hong Kong ile Hong Kong arasındaki siyasi, kültürel ve ekonomik farklılıkların bir sonucu olan Çin karşıtı bir duyguyla ilişkilendirildi. Çin 1997'den sonra artan ana kara-Hong Kong entegrasyonu nedeniyle, iki yer arasındaki siyasi, kültürel ve ekonomik cephelerdeki çatışmalar keskinleşti (Ma, 2015: 48).

Artan anakaralaşma eğilimi, bazı Hong Kongluların acı çekmesine ve çıkarlarının zedeleneyeceğinden ve kimliklerinin kaybedileceğinden endişe etmesine neden

oldu (Wong, 2006: 256). Hong Kong'un siyaseti, ekonomik kalkınması, sosyal refah temini ve kültürel uygulamaları üzerindeki artan anakara etkisi ve kontrolü, anakara-Hong Kong'un olumlu etkileri gözden düşmemekle birlikte, giderek daha fazla Hong Kong insanını negatif etkilemekteydi. Hong Kong'un mevcut kapasiteleri ve altyapıları, anakara-Hong Kong entegrasyonunun getirdiği muazzam baskı ve talepleri karşılamada yetersizdi.

Hong Kong hükümetinin artan anakara-Hong Kong entegrasyonunun yarattığı sorunları çözememesi nedeniyle, bazı Hong Kong halkı suçu Çin hükümetine ve anakaralılara yüklemeye başladı. Yerel partiler arasında farklılıklar olsa da bazı önemli siyasi ilkeleri paylaştılar. Hong Kong yerelciliği genellikle Hong Kong'u, Hong Kong halkının çıkarlarını ön planda tutan, Hong Kong halkının herhangi bir siyasi filtreleme olmaksızın doğrudan hükümetini seçmesine izin veren ve gerçek bir demokratik siyasi sisteme sahip olan, Hong Kong halkının kültürel kimliğini bir kimlik olarak koruyan bir yer olarak tasvir etti. Hong Kongluları anakara Çin'den farklılaştırmak, gerçek bir yüksek derecede özerklik sağlamak için Çin hükümetinin Hong Kong üzerindeki kontrolünü reddetmek, daha iyi bir yaşam ortamına sahip olmak için Hong Kong'da yaşamak ve Hong Kong'a seyahat etmek için gelen anakaralıların sayısını kısıtlamak, Çin'in aşırı ısınan bir ekonomiyi önlemek için Hong Kong'a yaptığı yatırım ve Hong Kong'un kendisini anakaradaki diğer şehirlerden farklı kılmak için özgünlüğünü vurgulamaktadır. Bütün bunlar yerel (Hong Kong) ile pan-Çin (Çin) özdeşliğinin çatışmasını gösterdi (Veg, 2017: 3299).

Hong Kong bağlamında yerellik, Hong Kong'un yerel çıkarlarını anakara Çin tarafından zarar görmekten veya aşındırmaktan korumak anlamına geliyordu. Hong Kong halkı, özellikle gençler, Çin'in Hong Kong üzerindeki artan “sert gücüne” direnme, karşı çıkma ve bunlarla mücadele etme azim ve kararlılıklarını gösterdiler (Lo ve Loo, 2108: 56).

Özetle, Hong Kong'da yerelciliğin iki ayırt edici özelliği vardır: Birincisi, Hong Kong halkının kimliği konusunda, Çin kimliği zayıflatılırken Hong Konglu kimliği güçlendirilir. Yerellik, Hong Kongluların farklı değerlere ve tarihe sahip anakara Çin'den

farklı olduğuna inanıyor. Hong Kong halkının Çin ulusuyla aynı kan bağına ve tarihe sahip Çin vatandaşları olduğu inancı küçümsenmektedir. İkincisi, demokrasiyi sağlama ve Çin etkisine direnme stratejisi konusunda yerelciler daha radikal ve saldırgan araçların kullanımını kabul etme eğilimindedir. Hong Kong ve Çin hükümetleriyle ve düzen yanlısı kampla kurumsallaşmış kanallar aracılığıyla müzakere etmek için “barışçıl, rasyonel ve şiddet içermeyen” bir strateji benimsemenin ılımlı yollarının, zaman ve emek kaybı olarak etkisiz ve anlamsız hale geldiğini düşünmektedir. Pekin-Hong Kong ilişkilerine ilişkin farklı ideolojiler, pan-demokratik kamptaki çeşitli hizipler tarafından benimsendi (Lo, 2018: 399). Radikal yerelci partiler arasında Youngspiration, Demosisto, Hong Kong Indigenous yer alırken, ılımlı yerelciler arasında Neo-Demokratlar yer alıyordu.

2014 işgal merkezi hareketi, Hong Kong'da yerelliği teşvik etmek için kasıtlı olarak organize edilmedi; ancak yerelci grupların ve aktivistlerin büyümesini beslemek için uygun ve ortak bir platform olarak hizmet etti. Hong Kong'daki işgal merkezi hareketi fikri ilk olarak 2013 yılında Benny Tai tarafından merkezi iş bölgesindeki yolları kapatmak için on binlerce protestocuyu bir araya getirme planı hakkında ortaya atıldı. Tai, protestonun halktan destek toplayacağını ve Pekin'i, 2017'de Baş Yönetici için yapılan genel oylamada özgür ve adil bir oylama ile başlayarak, kent için demokrasiye izin vermesi için baskı altına sokacağını umuyordu (Kan, 2013: 76).

Hong Kong'daki kitlesel protestolar ve oturma eylemleri 2014 yılında çeşitli yerlerde oldu ve 79 gün boyunca aralıksız devam etti. Bu 79 günlük işgal süresince her kesimden insanı bir araya getirerek toplumdaki çeşitli siyasi, ekonomik ve sosyal sorunlardan memnuniyetsizliklerini ve Hong Kong hükümetinin tüm bu sorunları çözme konusundaki beklentilerini dile getirebilecekleri bir ortam yaratıldı (Kwan, 2016: 945).

Hareketin getirdiği potansiyel değişiklikler, Hong Kong'da yeni bir siyasi kültürün beslenmesi ve sivil toplumun güçlendirilmesiydi. Organizatörlerin belirttiği gibi hareket bir “toplumsal uyanış süreci” idi. Organizatörler, genel halkın oy hakkı, demokratik ilkeler, temsil, halk egemenliği, siyasi hesap verebilirlik, siyasi haklar ve sivil itaatsizliğin anlamlarını ve önemini anlamasını istemekteydi. Genel yurttaşın demokrasi hakkında bazı fikirleri olabileceğine inanılıyordu; ancak anlayışları belirsizdi. Aynı

zamanda, genel yurttaşın gerçek bir demokrasi özlemleri olduğuna inanılıyordu; ama Hong Kong'daki demokratik gelişme tartışmalı olduğundan, bunu başarma konusundaki kararlılıkları zayıftı (Lo, 2015: 78).

Yüksek profilli halk gösterileri ve çok sayıda müzakere toplantısı yoluyla, organizatörler hareketin çabalarının gerçek demokrasi fikirlerini destekleyeceğini ve insanların gerçek demokrasi için mücadele etme kararlılığını artıracığını, hareket yoluyla genel yurttaşlar arasında demokratik bir kültürün beslenebileceği umuluyordu. Demokratik bir kültürü besleme sürecine paralel olarak Hong Kong'da sivil toplumun güçlendirilmesi oldu. Hong Kong'daki sivil toplum nispeten pasif ve zayıftı (Lo, 2013: 928).

Forumlar düzenleyerek ve toplulukta ağlar kurarak, yurttaşların bir takım ruhu ve şuuru hakkında fikir ve görüşlerini ifade etmek için kendilerini çeşitli gruplar halinde örgütlenme bilinci geliştirebilecekleri umuluyordu. İnsanlar taleplerini ifade etmek için çıkar dernekleri ve endişe grupları oluşturmaya alıstıkça, canlı bir sivil toplum oluşturmak için gerekli kinetik enerjiye sahip bir momentum tetiklendi. Öğrenci ve gençlik aktivizmi, işgalci merkez hareketinde özellikle belirgindi (Chong, 2018: 178).

Hareket, Hong Kong vatandaşlarına Hong Kong'daki gerçek demokrasi, sosyal istikrar, ekonomik refah ve siyasi kimlik gibi farklı temel değerlerin önceliği üzerinde derinlemesine düşünme şansı verdi. Bazı insanlar için gerçek demokrasi, sosyal istikrar ve ekonomik refah birbirini dışlamıyordu ve eşit öneme sahipti. Diğerlerine göre; sosyal istikrar ve ekonomik refah, gerçek demokrasiden daha önemli olarak görülmekteydi. Yine de başkaları için gerçek demokrasi, sosyal istikrar ve ekonomik refahtan daha önemliydi. Siyasi kimlik konusunda, bazı Hong Kong vatandaşları kendilerini hem Hong Konglu hem de Çin vatandaşı olarak tanımlarken; bazıları kendilerini Çin vatandaşı olarak bazıları ise kendilerini Hong Konglu olarak ifade ediyordu. Yeni bir siyasi kültürü beslemeye yönelik bu süreçte, işgalci merkezi hareket, insanları konuşmaya ve yeni bir siyasi katılım yolu olarak görüş ve taleplerini müzakere yoluyla ifade etmek için farklı gruplar halinde örgütlenmeye teşvik etti. Skolarizm ve Öğrenci Birlikleri Federasyonu gibi farklı grupların aktivistleri, genel oy ve hareket meselesine çeşitli tepkiler vermişlerdi.

Topluluktan, Hong Kong 2020, *The Silent Majority for Hong Kong* ve *Voice of Loving Hong Kong* gibi genel oy hakkının uygulanmasına yönelik veya aleyhine olan endişe grupları oluşturuldu. Aktif tartışma ve siyasi reformlara katılım ivmesi, barınma sorunları, çevre koruma, eşcinsel evlilik, hayvan hakları ve diğer sosyal konular gibi diğer alanlara da yayıldı. Her yıl 1 Temmuz gösterilerinde göstericiler protesto için çok çeşitli konular dile getirdiler (Lam, 2020).

Bölge Konseyleri fikri ilk olarak hükümet tarafından 1981 yılında “Hong Kong'da Bölge Yönetimi” konulu Beyaz Kitapta başlatılmıştır. Öneri, esas olarak, idarenin Bölge konseyi düzeyinde daha iyi koordinasyonunu ve yanıt vermesini ve her ilçenin sakinlerinin daha fazla katılımını sağlamaya yöneliktir. Temel amaçlar, idarenin bölge düzeyindeki etkisini geliştirmek ve buna daha fazla yerel katılımı teşvik etmektir. Hükümet, bölge düzeyinde hükümet programlarının etkilerinin ve koordinasyonunun izlenmesine daha fazla dikkat göstermenin ve bölge sakinlerine görüşlerini bildirmeleri ve daha fazla gelişmede paylaşımları için daha fazla fırsat sağlamanın doğru zaman olduğunu düşündü. Yukarıdaki amaçlara ulaşmak için 1982 yılında her bölgede, Bölge Kurulları oluşturulmuştur. 1997'de egemenliğin devrinden sonra, Hong Kong Temel Yasası'nın 97. Maddesi, “Hong Kong'da, bölge idaresi ve diğer konularda hükümete danışılmak üzere siyasi iktidar organı olmayan kültür, rekreasyon ve çevre temizliği gibi alanlarda hizmet sağlamaktan sorumlu bölge konseyleri kurulabilir.” Bu itibarla, anayasal anlamda Bölge Meclisleri, siyasi sistemde geniş güce ve etkiye sahip siyasi organlar değildir. Gerçekten de Bölge Konseyleri genellikle yürütme liderliğindeki danışma sisteminin bir parçası, salt danışma organları olarak ele alınmıştır (Kwok, Chi ve Keung, 2017: 12).

Bununla birlikte, Bölge Meclis Üyelerinin siyasi sistemde bir miktar siyasi nüfuza sahip olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. Genel olarak Bölge Konseyleri, Yasama Konseyinde altı işlevsel seçim bölgesi koltuğuna sahiptir. Bu altı koltuk arasından, Yasama Konseyinde oturan beş Bölge Meclis Üyesi, 3,2 milyon kayıtlı genel seçmenin tümü tarafından seçilirken, kalan bir tanesi tüm Bölge Meclis Üyeleri tarafından iade edilmektedir. İcra başkanının seçiminde, Bölge Konseyi Meclis üyeleri de kendi

aralarında Seçim Komitesi'ne üye olmayı seçerler. Bu nedenle, Bölge Meclis Üyeleri bir dereceye kadar yasama yetkisine sahiptir ve baş yöneticinin seçiminde baskı altındaki etkiye sahiptir. Tüm Bölge Meclis Üyeleri (birkaç kırsal üye hariç), 452 seçim bölgesinden oluşan on sekiz bölgede doğrudan kayıtlı seçmenler tarafından genel oy esasına göre seçilir. Bunlar doğrudan seçimler olduğundan, dört yılda bir yapılan Bölge Konseyi seçimleri, kamuoyunun siyasi yönelimini yansıtan genel seçimler olarak kabul edilmektedir. Bölge Meclisleri seçimleri, çeşitli partilerin yerel ilçelerde siyasi nüfuz kazanmaları için siyasi savaş alanlarıydı. Bölge Konseyleri, siyasi partilerin, genç parti üyelerinin gelecekte bir süre Yasama Konseyine katılabilecekleri umuduyla, üyelerini siyasi deneyim ve beceriler kazanmaları hedeflendi ve eğitmeleri için siyasi eğitim yerleri olarak kabul edildi. Bölge Konseyi seçimleri, siyasi partiler tarafından çeşitli bölgelerde siyasi popülerliklerini ve kabul edilebilirliklerini test etmek için de kullanıldı. Siyasi partiler, Bölge Meclislerinin kaynaklarından yararlanarak çeşitli ilçelerde yerel bağlantılar kurmaya ve destek sağlamaya çalışabilirler (Lam, 2021: 117).

Parti politikalarını teşvik ederken topluluk çapında destek talep etmek için yerel birimler aracılığıyla siyasi seferberlik şarttı. Bölge Meclisleri, siyasi partilerin siyasi görüş ve ideolojilerini yaydıkları siyasi platformlar haline geldi. Bölge Konseyleri, siyasi reformlar, hükümet politikaları ve hatta 1989-dördüncü Haziran olayı gibi Çin ile ilişkilerle ilgili hassas konular dâhil olmak üzere herhangi bir konuda hükümete tavsiyede bulunacağından, siyasi partilerin ve politikacıların tek tek oynayabileceği birbirine karşı siyasi mekânlar haline geldi. Nitekim Bölge Konseyi seçimlerinin platformları ve kampanyaları, yerel bölge sorunlarının yanı sıra siyasi meselelere, ilkelere ve ideolojiye odaklanmıştır. Bölge Konseyi seçimlerine siyasi renkler eklendi ve Bölge Meclisleri içindeki siyasi dinamikler karmaşıklaştı. Bölge Konseyleri hükümetinin politikalarını desteklemek için manipülasyonu, Bölge Konseylerinin siyasi doğasını daha da karmaşık hale getirir. Devlete yakın siyasi partilerin ve Bölge Konseyi Meclislerinde yer alan kişilerin de desteğiyle hükümet, kamuoyunu şekillendirmek ve politikalarını meşrulaştırmak için Bölge Konseyi Meclislerinden yararlanmıştır. Bölge Konseyleri seçimlerinde demokrasi yanlısı ve hükümet yanlısı kamplar arasındaki koltuk seçim rekabeti kızıştı. Bölge Konseyi Meclislerinin siyasi önemini kabul eden iki kampın siyasi

partileri, Bölge Konseyi Meclisleri seçimlerinde sandalye ve oy kazanmak için ciddi çaba sarf ettiler. 2019 Bölge Konseyi seçiminde rekabet 1997'den bu yana en şiddetli halini aldı. Seçime katılan aday sayısı 1.090'a ulaştı. Bölge Konseyi'nin seçim tarihinde ilk kez 452 seçim bölgesinde test edilmemiş koltuk yoktu. Kayıtlı seçmen sayısı 4,12 milyon ile rekor seviyeye ulaştı (Lam, 2021: 121).

Benzer şekilde, seçmen katılım oranı (%71,2) Hong Kong'un seçim tarihinde rekor kırarak 2016 Yasama Konseyi seçimlerinden daha yüksekti. Seçmen sayısı 2,93 milyona ulaşarak bir önceki 2015 Bölge Konseyi seçimlerindeki sayıyı ikiye katladı. Çin yanlısı olan düzen yanlısı kamp, rekor düzeyde düşük koltuk sayısı ile ağır bir kayıp yaşadı. Bu kamp, 2015 seçimlerine kıyasla 62 sandalye kazandı ve 232 sandalye kaybetti. Bir önceki seçimdeki %69,60'tan önemli bir düşüşle, toplam koltukların sadece %13,71'ini kazanabildi. Buna karşılık, Hong Kong ve Çin hükümetleri tarafından muhalefet olarak görülen pan-demokratik kamp, 262 sandalyelik net kazançla 386 sandalye ile en büyük kazanan oldu. Bir önceki seçime göre %28,77'den büyük bir artışla toplam koltukların %85,39'unu işgal etti. Düzen yanlısı ve pan-demokratik kamplar arasındaki oy dağılımı aynı hikâyeyi anlattı. Kuruluş yanlısı kamp, 2015 seçimlerine kıyasla toplam oyların %41,27'sini ve %12,05'lik net bir kayıpla kazandı. Pan-demokratik kamp, bir önceki seçime kıyasla %20,26 net kazançla toplam oyların %56,62'sini kazandı. Kuruluş yanlısı kamp, önceki bölge Konseyi seçimlerinde oyların çoğunluğunu elde etmişti. 2019 seçimlerinde ağır bir gerileme yaşadı. 1.21 milyon oyu korudu; ancak 440.000 oy kaybetti. Buna karşılık, pan-demokratik kamp 1,67 milyon oy, 1 milyondan fazla net kazanç elde etti (Lam, 2021: 126).

Sonuç olarak; Hong Kong'daki siyasi manzara 2019 seçimleriyle büyük ölçüde değişti. Pan-demokratik kamp, çoğunluğu pan-demokrat olan toplam on sekiz Bölge Konseyinden on yedisini kazanmıştı. 2011 ve 2015 yıllarında, tüm Bölge Konseyleri kuruluş yanlısı kamp tarafından kontrol edildi. O zamanlar, Bölge Konseyleri, hükümet tarafından politikalarını kuruluş yanlısı kamp aracılığıyla teşvik eden resmi bir kanal olarak görülmekteydi. Ancak 2019 seçimlerinden sonra siyasi durum tersine döndü. Pan-demokratik kamp, Lam yönetimine meydan okumak için Bölge Konseylerini kullandı.

Kuruluş yanlısı kamptaki siyasi partilerin tümü, 2019 Bölge Konseyi seçimlerinde zarar gördü. En büyük düzen yanlısı parti olan Hong Kong'un İyileşmesi ve İlerlemesi için Demokratik İttifak (DABP), 98 koltuk azalarak sadece 21 sandalye kazandı. Oy oranı da 2015'te %21,4'ten 2019'da %16,85'e düştü. Aday başarı oranı, 2015'teki %69,6'ya kıyasla yalnızca %11,6'ydı. İkinci büyük Sendikalar Federasyonu (FTU), 24 sandalye kaybıyla yalnızca 5 sandalyeyi korudu. Oy oranı sadece %4.41 ve düşük bir aday başarı oranı %8,3 idi. Benzer şekilde, iş sektöründen Liberal Parti 5 sandalyeyi korudu. Yeni Halk Partisi (NPP) 26 sandalye kaybederek tamamen elendi (Chan, 2018: 324).

Pan-demokratik kamptaki siyasi partilerin tümü verimli sonuçlar elde etti. Kamptaki en büyük parti olan Demokrat Parti, 2019'da 48 sandalyelik bir artışla 91 sandalye kazandı. Sivil Parti, koltuk sayısını 22 sandalyelik net kazançla 32'ye çıkardı. Belki de en göze çarpan performans, 2014 işgal merkezi hareketinden sonra siyasi arenaya katılan işgal sonrası gruplar ve bireylerdi. Toplam oyların %18,28'ini alarak 81 sandalye, 73 sandalyelik net kazanç elde ettiler. Pan-demokratik kampın hemen ardından ikinci en büyük siyasi blok oldular. Bu kazanım sonrası eylemciler, demokrasi ve yerelciliğin ilke ve ideallerini benimsediler. Mevcut siyasi sistemden ve anakara-Hong Kong ilişkisinden memnun değillerdi. Bu kazanımla yerelciler, yerel bölgelere sağlam bir katkıları olmayan siyaset sahnesine yeni gelenler olsalar da hükümete tavsiyelerde bulunmak ve hükümeti denetlemek ve bölge temsilci organlarında oturmak için halk yetkisi elde etmiş oldular (Ortman, 2018).

Pan-demokratik kampın 2019 Bölge Konseyi seçimindeki heyelan ve benzeri görülmemiş zaferi, genel halkın Lam yönetimine yönelik aşırı memnuniyetsizliğinin bir yansımasıydı. Halkın öfkesi, ne yazık ki bol kaynakları ve hükümetin olumlu muamelesi sayesinde bölgelere somut katkılar sağlayan düzen yanlısı kampa aktarıldı. Kitlemel protestoları, farklı kesimlerce düzenlenen sayısız gösteriyi, sokak şiddetini ve protestocularla polis arasındaki şiddetli çatışmaları tetikleyen iade yasa tasarısının hükümet tarafından başlatılmasından bu yana tüm siyasi atmosfer tamamen değişti. Halkın büyük bir kısmı iade yasa tasarısı hakkında ciddi şüphelerini ve önerilen yasa tasarısı tarafından özgürlüklerinin kısıtlanması konusunda endişelerini dile getirdi. Bu

korku, halkın hem Hong Kong hem de Çin hükümetlerine karşı duyduğu güvensizlikten ve Hong Kong hükümeti ve polisin protestolarla başa çıkmak için benimsediği yöntemlere karşı halkın memnuniyetsizliğinden kaynaklandı.

Genel olarak Hong Kong'un, özelde Hong Kong halkının çıkarlarının ihmal edildiği İade tasarısı, Hong Kongluların temel özgürlük ve özgürlük değerlerinin bir kenara bırakıldığı ve Hong Kong'un sahip olduğu yüksek özerklik derecesinin aşıldığı buzdağının sadece görünen bir ucu olarak görülmekteydi. Hong Kong nüfusunun büyük bir kısmı arasında, anakara Çin'in çıkarlarının, Hong Kong'un çıkarları pahasına orantısız bir şekilde desteklendiğine dair genel bir his vardı. Geleneksel siyasi demokratlar ve yeni ortaya çıkan işgal sonrası aktivistler de dâhil olmak üzere pan-demokratik kamp, 2019 seçimlerinde yerelci duyguları başarıyla ele geçirdi. Pan-demokratik kamptaki tüm adaylar, iade yasasına muhalefetlerini ve seçim platformlarında Hong Kongluların çıkarlarını savunmaktaydılar. Sosyo-ekonomik ve politik faktörler, anakara ile Hong Kong arasındaki çatışmaların ortaya çıkışını açıklamak için ipuçlarıydı. Sosyo-ekonomik açıdan bakıldığında, 2003'ten beri Çin'den anakaralıların Hong Kong'u ziyaret etmesine izin veren bireysel ziyaret planının uygulanması kaynaklardan biri olarak kabul edilebilirdi. Plan, Temmuz 2003'te anakara ve Hong Kong Daha Yakın Ekonomik Ortaklık Düzenlemesi kapsamında bir turizm serbestleştirme önlemi olarak tanıtıldı.

Bireysel ziyaret planı, alışveriş, gezi ve paralel ticaret için Hong Kong'a seyahat eden çok sayıda anakaralının, dükkân kiralalarını ve emtia fiyatlarını yükselttiği, sokakları daha kalabalık ve toplu taşımayı da daha sıkışık hale getirdiği için kamuoyunda belirli bir hoşnutsuzluk yarattı. 2004-2013 yılları arasında perakende mağazaların kiralalarının ortalama %69,4 arttığı, anakara ziyaretçileri tarafından tercih edilen kozmetik ve kişisel bakım mağazalarının sayısının %1,500 arttığı ancak uzman olmayan mağaza ve kırtasiye mağazalarının azaldığı bildirildi. Aynı dönemde %29,5 ve %25,4 Bunun sonucunda Hong Kong vatandaşlarının hayatı bozuldu. Radikal grupların başlattığı Tuen Mun'un Rehabilitasyonu, Sha Tin Savunması ve Yuen Long'un İyileştirilmesi operasyonları, hükümetten anakara ziyaretçilerinin ve bireysel ziyaret planının neden olduğu sorunları çözmek için harekete geçmesini talep etmektedir. Ayrıca, anakara Çin'den bazı hamile

kadınlar Hong Kong'da doğum yapmak için plandan yararlandı. Bu hamile kadınların çoğu, Hong Kong'da daimî ikamet edenlerin eşleri değildi. Bu durum hem yerel kamu hastanelerinde hem de özel hastanelerde doğum hizmetlerine ağır bir yük getirdi. Bu aynı zamanda yerel okul yerlerini daha rekabetçi hale getirdi. Anaokullarında ve okullarda bir dizi yer, anakara ebeveynlerinden doğan çocuklar tarafından alındı. Hong Kong'da anakara karşıtlığını ateşleyen bir diğer konu da yeni anakara göçmen sorunuuydu. 1997-2016 döneminde Hong Kong'a 935.000 tek yönlü anakaralı, 200.000 çocuk ve çeşitli vizelere sahip 300.000 anakara sakini dâhil olmak üzere toplam yaklaşık 1,5 milyon anakaralı yerleşti (Apple Daily, 11.7.2017). Anakaradan gelen bu yeni göçmenlerin çoğu, sosyal merdivenin alt katmanlarını oluşturmaktaydı. Kapsamlı sosyal güvenlik yardımı, toplu konut, kamu sağlık tesisleri, toplu taşıma sübvansiyonları ve halk eğitim sistemi aracılığıyla Hong Kong'un sosyal ve ekonomik kaynaklarını kullandılar. Bazı Hong Kong vatandaşları, anakaralıların şehrin sınırlı sosyo-ekonomik kaynaklarını kullanmak için rekabet ettikleri ve kullandıkları hissine kapıldılar. Hong Kong'da yaşamının maliyeti yükseldi ve aşırı ısınan emlak piyasası kontrolden çıktı. Emlak fiyatlarının gelir oranı (emlak fiyatlarının medyan değerinin hane yıllık gelirine bölünmesiyle elde edilen ortalama değer) 19,4 katıydı. Onlar da hayal kırıklığına uğradılar ve kendilerini güçsüz hissettiler. Hong Kong hükümetinin, anakara hükümeti tarafından verilen tek yönlü izin yoluyla Hong Kong'a yerleşmeye gelen anakaralıların sayısını kontrol etme yetkisi yoktu. Hong Kong hükümetinin bireysel ziyaret planı ve anakara göçmenlerinin yarattığı sorunları çözmeye yönelik tepkileri, halkın beklentilerinin altında kaldı (Pao, 2018).

Hong Kong'un Baş Yöneticisini seçmek için genel oy hakkının uygulanmaması nedeniyle demokratikleşme sürecinde ilerleme olmaması, bazı Hong Kong vatandaşlarını daha da yabancılaştırdı. Demokratik olarak seçilmiş bir Baş Yöneticinin, siyasi filtreleme olmaksızın gerçek genel oy hakkı yoluyla Hong Kong'un çıkarlarını daha iyi koruyacağını düşündüler. Çin hükümetinin 31 Ağustos 2014 tarihinde aldığı Hong Kong Baş Yöneticisinin seçim yöntemine kısıtlayıcı bir çerçeve getirilmesi kararı, birçok Hong Kong vatandaşını hayal kırıklığına uğrattı. Çin hükümeti, Baş Yönetici adaylarını aday gösterecek Aday Belirleme Komitesi üyelerinin doğrudan Hong Kong'un kayıtlı seçmenleri tarafından değil, dört sektörden seçilmiş gruplardan dolaylı olarak seçilmesine

karar verdi. Her adayın aday gösterilebilmesi için Aday Belirleme Komitesinin çoğunluğunun desteğine ihtiyacı olacaktır. Bu kısıtlayıcı çerçeve, aday gösterilecek genel müdür adaylarının tümünün Pekin yanlısı olacağı yüksek oranda beklenen bir sonuç üretecektir. Önceden belirlenmiş gruplar tarafından dolaylı olarak seçilen Aday Belirleme Komitesine, Pekin dostu üyeler hâkim olacaktır. Pan-demokratik kamptan politikacılar, adaylık sürecinde elenecekti. Pan-demokratlar, adaylık hakkını kısıtlayarak seçime siyasi bir tarama süreci yerleştirdiği için bu kısıtlayıcı seçim çerçevesini sahte bir genel oy hakkı olarak etiketlediler. Demokratikleşme ve yerlici hareketlerin ortaya çıkışı daha sonra birbirine bağlandı (Ortmann, 2018: 166).

Hong Kong toplumu, kuruluş yanlısı kamp ile pan-demokratik kamp destekçileri arasında ciddi bir şekilde kutuplaşmıştı. Çin hükümetinin Hong Kong meseleleri konusunda sert ve hırslı bir yaklaşım benimsemesiyle anakara ve Hong Kong arasındaki ilişki de gerginleşti. Bazı Hong Kong halkı, Hong Kong'un Temel Kanun tarafından verilen yüksek derecede özerkliğinin azaldığını hissetti. Bazı Hong Kong halkı, Hong Kong'un ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü gibi temel değerlerinin tehdit altında olmasından endişe etmektedir. Düzen yanlısı kamp ve pan-demokratik kamp da Yasama Konseyinde muhalif stratejiler benimsedi. Bazı radikal gruplar, Hong Kong'un çıkarlarını savunmak ve Hong Kong siyasetinde artan Çin egemenliğine karşı savaşmak için radikal araçlar benimsemeyi seçti (Chan ve Ng, 2021: 19).

Çin/Hong Kong hükümetleri ile pan-demokratik kamp destekçileri arasındaki uzlaşmaz tutum, sonunda 2014 yılında 79 gün süren işgal merkezi hareketine yol açtı. Sonuç olarak; anakara-Hong Kong çatışmaları, Hong Kong'da yerelciliğin yükselişinin temelini attı. Anakara ziyaretçilerinin Hong Kong'a kitlesel akını, Hong Kong'da kültürel çatışmalar, günlük ihtiyaçların kıtlığı ve bazı bölgelerde aşırı kalabalık gibi çeşitli sorunlara neden oldu. Anakaradan Hong Kong'a büyük sermaye akışı da özel konut piyasası, menkul kıymetler piyasası ve perakende ve tüketim piyasaları gibi bazı sektörlerde Hong Kong ekonomisini aşırı derecede ısıttı. Hong Kong'un anakara ile entegrasyon sürecinde ortaya çıkan tüm bu sorunlar, bazı Hong Kongluları, Hong Kong'daki demokratikleşme konusundaki siyasi hayal kırıklıklarına ek olarak yerellik

fikrini desteklemeye yönelmiş olabileceği kabul edilmektedir. Kaynaklar için ekonomik rekabet, Hong Kong'un kimliğini ve yaşam biçimini aşındırmakta bir eli olduğu algılanan Hong Kong hükümetinin kararları ve ayrıca anakara Çin'in Hong Kong'daki artan varlığı ve onların kentin üzerindeki somut etkileri aracılığıyla anakara karşıtı hissiyatı sürdürmekteydi. Kaynakların tahsisi, Hong Kong'da yerelliğin yükselişiyle ilgiliydi (Wu, 2018). Çin-Hong Kong ilişkilerindeki merkezi-yerel dengesizlik, kaçınılmaz olarak Hong Kong'da yerelliğin büyümesini besledi (Chan, 2018: 388).

Sonuç olarak; yerellik, 2019 Bölge Konseyi seçiminde pan-demokratik kampın büyük başarısını açıklayan önemli bir faktördü. Yerellik duygusu, Hong Kong'da hızlı Hong Kong-anakara entegrasyonu sürecinde gelişmişti. Hızlı entegrasyon, turizmden emlak geliştirme ve ticari işletmeye kadar anakaraya çok bağımlı hale gelen Hong Kong ekonomisini şekillendirdi. Göçmen ve turist olarak Hong Kong'a daha fazla Çinli geldiğinden, geçim sorunları Hong Kong-anakara entegrasyonu ile da bağlantılıydı (Shum, 2021: 253). Bu, Hong Konglular ve anakaralıları arasında eğitim, barınma ve tıbbi hizmetler alanlarında kaynaklar için yoğun bir rekabet yarattı. Siyasi memnuniyetsizlik, Baş Yönetici ve Yasama Konseyinin genel oy hakkı yoluyla gerçek demokrasiye ulaşamaması nedeniyle oluşturuldu. Çin hükümetinin Hong Kong-anakara ilişkisini ele alırken aldığı daha proaktif yaklaşım, bazı insanları Temel Kanun tarafından Hong Kong'a vaat edilen yüksek derecede özerkliğin aşınması konusunda endişelendirdi. Bütün bunlar, Hong Kongluların önemli bir kısmı arasında Çin karşıtı duyguların artmasına katkıda bulundu. Yerellik, iade yasasının 2019 Bölge Konseyi seçimlerinden aylar önce teklif edilmesiyle daha da kötüleşti. Tüm siyasi ortam, kötü tasarlanmış iade yasasının kurbanı olan düzen yanlısı kampın aleyhine çalıştı. Ekonomi, geçim ve siyasi alanlardaki köklü sorunlar seçim sonuçlarını etkiledi. Tüm bu sorunların kökü, 1997'de egemenliğin devrinden sonra Hong Kong-anakara entegrasyonuna kadar indi. Yerelliğin yükselişi, “Bir Ülke, İki Sistem” çerçevesinin uygulanmasının kasıtsız ürünü haline geldi. “Bir Ülke, İki Sistem” formülünün uygulanması, Hong Kong'da yerellik olasılığını etkileyebilir ve doğru bir uygulama, entegrasyon ve yerellik arasındaki çelişkileri çözebilir. Mevcut siyasi bağlamda, toplum, düzen yanlısı ve pan-demokratik kamplar, genel halk ve hükümet,

ayrıca Hong Kong ve anakara arasında ciddi şekilde ve farklı cephelerde bölünmüştü (Adorjan, Khiatani ve Chui, 2021: 663).

Demokratikleşme belirsizliği, ortaya çıkan siyasi sistemin meşruiyeti, hükümete yönelik güven krizi, “tek ülke iki sistem” formülü altında Hong Kong özerkliğinin erozyonu, Hong Kong'un kendi kaderini tayin hakkı veya bağımsızlığı gibi siyasi meseleler zorlu meselelerdir. Bir ülke ile iki sistem arasındaki çelişkilerden doğdular. Anakara-Hong Kong entegrasyonu sadece siyasi bir mesele değil, aynı zamanda sosyo-ekonomik bir meseledir. Bu bağlamda yerellik, Hong Kong'da seçim siyasetinin ve yönetişimin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Lam, 2021: 129).

2. HONG KONG ÇEKİŞMECİ SİYASETİN KAYNAKLARI

Çin'e Devir tesliminden sonra ekonomik büyümeyi sürdürmesine rağmen, Hong Kong da siyasi özgürlükleri için protestoya devam eden vatandaşların protestolarıyla, daha çekişmeci bir topluma tanık olundu. Hong Kong protestolar tarihine odaklanılarak yerel ve melez bağlamda kendini açığa çıkartan popüler çekişme incelenecektir.

Hong Kong'un uzun süren halk protestoları yörüngesi, kurumsal değişiklikler getirememesine rağmen, siyasi katılımın dinamiklerini ve hatlarını nasıl yeniden şekillendirdi? Devlet benzeri aktörler, farklı aktivizm konuları arasında faaliyet göstermek, çeşitli tartışmalı uygulamaları benimsemek ve yerleşik çekişme sınırlarını aşmak için etkileşime girmişlerdir.

Kentin çekişmeci siyasetinin ihmal edilen boyutlarını anlayabilmek ve değişimleriyle giderek otoriterleşen protokoller tarafından dikte edilen açık bir toplumda sosyal-politik değişimler için itici gücü ve mekanizmaları ortaya çıkarmak ve Hong Kong içinde çekişmeci siyasetin daha derin ve nüanslı bir anlayışını sağlayabilecek kavramsal bir çerçeve oluşturmak bu bölümün hedeflerindendir.

Hong Kong'un iktidar mücadelesi yapısında, köklü bir dönüşüm arayan demokrasi hareketinin ve bu hareketlerin arkasında motivasyon kaynağı olan Hong Konglu kimliğinin çekişmeci siyasetteki değişimlerinin izini sürmektedir. Merkezi hükümet Pekin, özellikle Hong Kong halkının Hong Kong'u fiilen yönetme yeteneği açısından, Özel İdari Bölgesi'nin özerkliğinin kapsamını sınırlamaya çalıştığından, yıllar içinde çekişmeci siyaset biçimleri değişti.

Bu başlık; Hong Kong'un özgün siyasi sisteminde çekişmeci siyaset ve demokratikleşme arasındaki ilişkiyi araştırdıktan sonra, “Şemsiye Hareketi” sırasında ve sonrasında, Hong Kong’daki çekişmenin biçimlerinin ve hedeflerinin evrimi zemininde protestoları yeniden gözden geçirmektedir.

Çekişmeci siyaset literatürü, genellikle ulusal ve uluslararası siyasetteki sıralı olayların bir ürünü olarak kolektif eylemin dinamiklerini açıklamaktadır. Hong Kong'un tarihi boyunca, şehir bir avuç protesto kampanyası yaşadı. En büyük ve en etkili gösteriler 1967, 1989, 2003, 2012, 2014 ve 2019 yıllarında meydana geldi. Her protesto kendi özgün nedeni veya olayı tarafından etkilenmekte iken, hepsinin temelinde demokratik idealler ve özellikle 2019 da kimlik motivasyonu ile mücadele etme teması vardı (Mei, 2021: 150). Ayrıca, protestoların çoğu daha fazla özerklik ve demokratik süreçler için talepler sunarken, Hong Konglu kimliği gösterilerin merkezinde yer almaktaydı. Zira özerklik ve demokrasi arzusu Hong Konglu kimliğine aşılannmıştır (Kam, 2021: 56).

Bu nedenle protestolar, merkezi hükümetin ÖİB'nin farklı ulusaltı kimliğini kabul etmedeki başarısızlığına duyulan öfke duygusuyla hareketlendi. Çin-Hong Kong ilişkileri, farklı ulusaltı kimliği şekillendirmede bir faktör olsa da Hong Kong içindeki iç meseleler de Hong Konglu kimliğini tanımlayan hoşnutsuzluğun şekillenmesinde rol oynamıştır. Bush ise, Hong Kong'daki ciddi servet eşitsizliğinin hem Hong Kong hem de merkezi hükümette daha büyük bir memnuniyetsizliğe neden olan gerilimlerin nedeni olduğunu savunmaktadır (Bush 2014).

Gelir eşitsizliği Hong Kong'da hemen hemen her zaman yaygın bir sorun olmuştur. Zengin ve yoksul sosyoekonomik gruplar arasındaki gelir eşitsizliği büyüyen bir uçuruma neden olmuştur (Wu, 2009: 1034). Son 25 yıldır, Hong Kong'un Gini katsayısı 0,4'ün üzerindedir (sıfır tam eşitliği temsil etmektedir ve bir maksimum eşitsizliği temsil etmektedir) (Wu, 2009: 1034).

Ek olarak, Haziran 2018'de Hong Kong'un Gini katsayısı 0,539 olarak ölçülmüştür ki; bu 45 yılın en yüksek rakamıdır (Wong 2018). Hong Kong'da mevcut olan önemli gelir eşitsizliğine rağmen, yerel yönetim sorunu azaltmak için harcamalarını artırmayı başaramadı.

2017-2018'de Hong Kong hükümeti, 2003'teki Sars salgını sırasında yüzde 15,7'den düşük olan GSYİH'sının yalnızca yüzde 14,4'ünü sosyal mallara harcadı (Oxfam 2018). Buna ek olarak; Hong Kong hükümeti Japonya, Güney Kore, Birleşik Krallık ve

Kanada dâhil olmak üzere diğer Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ülkelerine kıyasla sağlık ve sosyal refah için daha az harcama yapmıştır (Oxfam 2018).

Sorunu çözmek için hükümet harcamalarının olmaması, Hong Kong'da eşitsizliği ve yerel yönetimi çevreleyen olumsuz hissi devam ettirdi. Birçok genç, Hong Kong'da genişleyen eşitsizlik farkının ve yükselen fiyatların, ebeveynlerine benzer bir yaşam standardı şanslarını neredeyse imkânsız hale getirdiğine inanmaktadır (Bush 2014). Gençler ve özellikle üniversite öğrencileri, büyük servet eşitsizliğinin, Hong Kong seçkinlerinin önemli ekonomik ve siyasi güce sahip olmasının ve ÖİB'de mücadele edenler için temsil eksikliğinin bir sonucu olduğuna inanmaktadır (Bush 2014).

Hong Kong hükümetinin sosyal malları sağlamada veya alt sosyoekonomik grupların taleplerini temsil etmede başarısız olduğu inancı, şehir içinde bir öfke duygusunu körükledi. Ayrıca, eşitsizlikten kaynaklanan hoşnutsuzluk duygusu, 2003 yılından itibaren siyasi hareketlilik ve demokrasi talebi için kullanılmaktadır (Wu, 2009: 1035).

Hong Kong'da varlık fiyatlarındaki çarpıcı artış, genç bireyleri veya daha düşük sosyoekonomik gruplardakileri önemli ölçüde etkilemiş; servet farkını daha da açmıştır. Ayrıca, Hong Kong'da varlık sahibi olmayan bireyler, şehirdeki artan konut maliyetlerinin en büyük etkisiyle karşı karşıya kalmakta ve ekonomik çevre ile ilgili güçlü bir hayal kırıklığı hissetmektedir (Wong ve Wan, 2018: 38).

Bu ekonomik hayal kırıklığı duygusu, siyasi şikâyetlerin ve hükümet karşıtı duyguların gelişmesine neden olmaktadır. Hong Kong'daki muazzam servet eşitsizliği ve konut krizi, bireylerin hükümete karşı harekete geçtiği bağlamı oluşturmaktadır.

Hong Kong'da ekonomik eşitsizlik ve hükümetin sorunu çözme çabasının olmaması, demokratik hareketlerde harekete geçirici bir faktör olarak tasvir edilmekte iken, bu hoşnutsuzluk duygusunun, konuya daha geniş bir açıklama sağlayan Hong Konglu kimliğinin şekillenmesinde rol oynadığını savunulmaktadır (Wong ve Wan, 2018: 38). Hong Kongluların demokratik temsil ve şehrin ekonomik eşitsizliğinin tanınması için

çabalaması, ulusaltı kimliğinde yer almaktaydı ve yıllar boyunca şehrin protestolarının çoğunu tetiklemiştir.

Eylül 2014 itibariyle, Hong Kong Özel İdari Bölgesi'ndeki öğrenciler, profesyoneller, akademisyenler ve nüfusun diğer kesimleri kendilerini protesto için örgütlediler. Protestocular (şu anda bölgeyi ulusal düzeyde yöneten) Çin Halk Cumhuriyeti'nden memnun olmamakla birlikte ve “Çin'in eski bir İngiliz kolonisi olan Hong Kong'a tam genel oy hakkı vermesini” talep etmektedirler(Kwan, 2016: 945).

Ayrıca, Çin'in gelişmekte olan zengin orta sınıfının akınları ve Hong Kong'un yerel olarak özerk hükümetine, kendisine belirli demokratik özgürlükler sağlayan demokratik hükümlerle sürekli karışması- bazı Hong Kong vatandaşlarını açık protestoya yöneltti. Bununla birlikte, yıllarca İngiliz sömürge yönetimi, Hong Kong'daki gençlere (öğrencilere) ve diğerlerine öz yönetim ve demokratik yönetim talep etme arzusu sağlamıştır. Farklı siyasi kültürü ve tarihi ile öğrenciler ve akademisyenler arasında âdemi merkezizetçi eğitim için derinden gömülü bir arzu ile birleştiğinde, Hong Kong'un bir çekişmeci siyaset biçimi yüksek sıklıkta demokratik protestosu ile ilişkilidir (Lim, 2017: 349).

Diğer yandan, Hong Kong'da çekişmeci siyasetin rolünü analiz etmek için mevcut rejim tipolojilerinin yalnızca çok dar kullanımı nedeniyle zor olan içinde yer aldığı siyasi bağlamı belirlemek gereklidir. Zira Hong Kong'da bir yandan demokrasilere benzeyen birçok unsur vardır. Buna konuşma ve toplanma özgürlüğü, hukukun üstünlüğü ve hatta düzenli rekabete dayalı seçimler gibi sivil özgürlükler dâhildir. Ancak seçimler, Yasama Konseyinin yalnızca yarısını belirler ve halk tarafından seçilmiş bir siyasi partinin net bir çoğunluk elde etmesini neredeyse imkânsız hale getirir. Ayrıca genel müdür, hâlihazırda yaklaşık 1.200 üyeden oluşan bir Seçim Komitesi tarafından seçilir ve daha sonra merkezi hükümet tarafından atanır. Zayıf Yasama Konseyi, yasama gündemini tekelleştiren en üst düzeydeki yürütmenin gücü üzerinde çok az kontrole sahip olduğundan, sistem yürütmenin önderlik ettiği kabul edilmektedir (Lau ve Kuan, 2000).

Halk tarafından seçilmiş yasa koyucular, yalnızca bazı yasaların yasalaşmasını engelleyebildi, bu güç 2017 sonunda önemli ölçüde azaltıldı. Bu nedenle, popüler

seçimler, özellikle alternatif politikalar oluşturma konusunda politika oluşturma sürecini önemli ölçüde etkileyemez. Birçoğu bu rejim biçimini sınıflandırmak için mücadele etti. Kuan ve Lau (2002), yürütme g üzerinde yetersiz kontroller olduğu için Hong Kong'un kısmi bir demokrasi olduğunu öne sürerken, Lo (2015), Hong Kong'un mevcut hükümet hesap verebilirliği kanalları nedeniyle “kısmi bir demokrasiden daha fazlası” olduğunu ama büyük ölçüde kısıtlanmış olduğunu iddia etmektedir.

Diğer taraftan daha az iyimser veya daha karamsar olan William Case (2008), rejimi liberal otoriter olarak nitelendirdi; çünkü sistem liberal demokrasilerin birçok unsuruna sahip olsa da hükümet otoriter seçim rejimlerinden farklı olarak doğrudan halk tarafından seçilmez. Bununla birlikte, rekabet seçimlerin varlığı nedeniyle, Fong (2017), Hong Kong'un seçim ve liberal otoriter arasında bir yer olarak görülmesi gerektiğini öne sürdü. Yürütme organı için popüler seçimlerin olmaması, rejimin seçim otoriterliğine yakın herhangi bir şey olarak sınıflandırılmasıyla ilgili soruları gündeme getiriyor. Ancak Fong ‘un çalışması, bir bütün olarak siyasi sistemden ziyade mevcut rekabet seçimleri ve medyayı manipüle etmeye yönelik artan girişimlerle ilgileniyor. Bu yalnızca, liberal otoriter rejimin doğası gereği istikrarsız olduğunu ve daha fazla otoriterliğe doğru ilerlediğini doğrular (Case, 2008)

Bağımsız lkeler için geliştirilmiş rejim tipolojilerine güvenmek yerine, kendine özgü siyasi sistemi İngiliz egemenliğinden Çin egemenliğine geçişteki yavaş geçiş aşamasına veya tedrici sürece yerleştirmek daha güvenilir bir yaklaşım arz edebilir. Bu haliyle, Kuan'ın (1991) g bağımlılığı kavramını doğrular ve sınırlı seçmen ve liberal unsurların, demokrasi yanlısı seçkinleri yönetici-egemen sisteme dahil etme stratejisinin yalnızca geçici parçaları olduğunu gerektirir. Bu, Çin Hükümeti için bir başarı olarak kabul edilebilecek beş ek doğrudan seçilmiş yasa koyucu yaratan 2010 seçim reformunu açıklamaktadır; çünkü demokrasiye doğru anlamlı bir gelişme sağlamazken demokrasi hareketinde bir bölünmeye neden olmuştur (Ma, 2011).

Liberallere yönelik herhangi bir baskı veya doğrudan sansür olmasa da hükümet Pekin yanlısı iş dünyası seçkinleriyle birlikte toplumdaki gelen tehdidi yavaş yavaş azaltmaya çalıştı (Wong, 2012). Rekabet seçimler, tek güçleri engellemek ve protesto

etmek olan güçsüz yasa koyucularla sonuçlandığından rejim, yapıcı olmadıkları ve Hong Kong'un siyasi istikrarına ve refahına zarar verdiği için onları gözden düşürmeyi hedefledi (Ortmann, 2015). Pekin yanlısı örgütlere kaynak sağlayarak demokratların desteğini yavaş yavaş aşındırma girişimleri de oldu. Son olarak; sahiplik değişiklikleri, editörlerin değiştirilmesi ve reklamların yerleştirilmesi yoluyla medya içeriğini manipüle etme girişimleri oldu. Sonuç olarak, içerik giderek daha fazla Pekin yanlısı tarafa doğru eğildi (Fung, 2007). Bir demokratikleşme sürecinden ziyade, rejimin liberal yönlerinin ince erozyonu, düzen yanlısı kamp içinde devam eden bir konsolidasyon sürecini ve toplumsal etkinin yavaş yavaş düşüşünü ifade etmektedir.

Hong Kong'un demokrasi aktivistleri için, demokrasinin amacı her zaman bir devrimden ziyade bir siyasi reform süreci olarak görüldü; çünkü genel oy hakkı Temel Kanun'da kritik madde kabul edildi. Sing Ming'in (2004) “rahatsız edici” olarak adlandırdığı şey üzerine yaptığı çalışma, kendi kaderini tayin için artan talepler demokratikleşme süreci, demokrasi yanlısı güçlerin Çin egemenliği altında ÖİB için demokratik bir çözüm müzakere etme olasılığına olan inancı ortaya koymaktadır.

Benzer şekilde Alvin So (2000), Hong Kong'un siyasi durumunu Pekin, Hong Kong Hükümeti ve pan-demokratik kamp arasındaki “demokratik bir uzlaşma” olarak değerlendirmekteydi. Bu yaklaşımın savunucuları, Hong Kong'un kendi ayrı sistemini koruyabilmesi için demokrasinin gerekli olacağına inanmaktaydılar. Ancak bu bakış açısı, amacın hiçbir zaman Hong Konglulara demokratik bir sistem aracılığıyla gerçek bir güç vermek olmadığı gerçeğini göz ardı etmekteydi. Bunu başarmak, gücün iş adamlarından ve seçkinlerin çoğunluğunun karşı çıktığı insanlara yeniden dağıtılmasını gerektirecektir. Başka bir deyişle, gerçek demokrasiyi talep etmek, elde edilmesi pek mümkün olmayan devrimci bir hedef oluşturmaktadır. Hong Kong'daki elitlerin yanı sıra Çin Hükümeti açısından bakıldığında, demokrasi yanlısı hareketin şansını en aza indiren iktidarlarına bir tehdit oluşturuyor (Gamson, 1975).

Bu nedenle, demokrasi hareketi diğer otokratik bağlamlarda rejim karşıtlığı bağlamında görülmelidir; bu, yöneticiler taviz vermeye direndikleri ve bunun yerine hareketi ezmek için baskı kullandıkları için nadiren başarılıdır (Brancati, 2016). Baskı

mutlaka etkili olmasa ve bunun yerine aktivistleri harekete geçirebilse de (Koopmans ve Statham, 1999: 215), başarılı bir demokratikleşme elde etmek için aktivistlerin yönetici seçkinler içinde ancak ciddi bir bölünme varsa ortaya çıkabilecek bir müzakere ortağı bulmaları gerekmektedir. Hong Kong'un seçkinlerinin, Pekin yanlısı politikacılar ve iş adamlarından oluşan hizipler arasında bariz bölünmeler olan birleşik bir güçten uzak olduğu açıktır. Çin Hükümeti birleşik bir cepheyi teşvik etmiş ve desteğini birleştirmeye çalışsa da bu 2003'te görüldüğü gibi yalnızca kısmen başarılı olmuştur.

Bununla birlikte, demokratikleşme sorununa gelince, yönetici seçkinler derin muhalefetine daha net bir şekilde birleşmiştir. Birincisi; iş dünyası, finansal yeniden dağıtım için artan baskı nedeniyle daha fazla toplumsal etkinin iş yapma maliyetlerini artıracığından korkmaktadır. İkincisi; Çin Hükümeti anlamlı bir demokratikleşmeye temelden karşıdır. Önemli mali kaynaklara sahip hem harici hem de dahili bir aktör olarak, siyasi rakiplerini zayıflatırken yönetici seçkinleri etkili bir şekilde manipüle edebilirdi. Hong Kong Hükümeti siyasi reformlardan taviz veremeyeceğinden, toprakla sınırlı hiçbir demokrasi hareketi güç dinamiklerini değiştirmek için yeterli etkiyi gösteremez. Demokrasiye doğru ilerleme büyük ölçüde kısıtlanmış olsa da demokrasi yanlısı aktivistler arasında ortaya çıkan hayal kırıklığının iki tür sonucu olabilir. Her şeyden önce, rejime karşı daha büyük saldırganlık ve şiddete yol açabilir (Ortmann, 2015).

Yanıt vermeyen yönetici seçkinlere duyulan öfke, daha şiddetli protestolara yol açabilir. Bununla birlikte, ilerleme eksikliği de teslimiyete ve umutsuzluk duygusuna yol açabilir. Olumlu bir sonuca ulaşmanın imkânsız değilse de uzak olduğunun farkına varılmasının bir sonucu olarak, birçok insan protestolardan çekilebilir. Hong Kong vakası, barışçıl protestoların başarısızlığından kaynaklanan hayal kırıklığının protesto şiddetinin artmasına neden olduğunu ve ardından hükümetin eylemcilere karşı daha etkili baskıya başvurmasıyla protestoya katılanların sayısında düşüşle birlikte bir hayal kırıklığı döneminin devam ettiğini göstermektedir (Hung, 2012: 513).

Son olarak Hong Kong çekişmecî siyasetin kaynakları noktasında, bir örf ve âdet hukuku sisteminin kurulması birçok yönden Hong Kong'a fayda sağlamış ve Hong Konglu kimliğinin önemli bir yönü haline gelmiş olsa da sistemin ayrımcı etkilerini tanımamak

yanlış olacaktır. Hukuk sistemindeki ayrımcılık, koloninin siyasi liderliğine de yansdı. İngiliz memurlar, yerel hükümet memurlarından daha üst düzey pozisyonlar için daha elverişli görüldü (Chan,1997: 572).

Bununla birlikte, bilim insanı Ming K. Chan'ın öne sürdüğu gibi bu, yerel halkın Hong Kong sömürge hükümetinde yüksek pozisyonlara sahip olmasını engelleyen bir “cam tavan” oluşturdu (Chan, 1997: 572).

Hong Kong vatandaşlarının bölgenin siyasi ve yasal sistemlerine dâhil edilmemesi, şehrin yönetim organının baskısına öncelik vermektedir. Yerel yönetimde gurbetçi liderlerin yerellere tercih edilmesi, bugün demokrasi yanlısı liderler üzerinde güç sahibi olan Pekin yanlısı yetkililerinkinin aynasıydı. Hong Kong'un mevcut siyasi ve yasal sistemleri sömürge Hong Kong'unkinden inanılmaz derecede farklı olsa da Hong Kong halkının karar alma süreçlerinde temsil edilmemesi hala yaygın ve önemli bir çekişme kaynağını oluşturmaktaydı (Bulman ve Jaros, 2021: 703).

2.1. Hong Kong Toplumsal Hareketlerinin Tarihi

Hong Kong, 1997'de İngilizlerin devir tesliminden bu yana Çin'in özel bir idari bölgesi olmuştur ve şehrin yeniden Çinli olacağı 2047 yılına kadar da böyle olacaktı (Lam ve Cooper, 2018: 24). Bunlar, 1984'teki Çin-İngiliz deklarasyonu sırasında Büyük Britanya'dan Margaret Thatcher ile Çin arasında Hong Kong halkının istişaresi olmaksızın imzalanan koşullardı. Bir yer olarak Hong Kong spesifik özelliklere sahiptir ve Doğu ile Batı arasında bir finans limanı işlevi görmüştür (Lam ve Cooper, 2018: 15).

1841'den beri Britanya'nın bir kolonisi olmaktan, Temel yasa adı verilen mini anayasa ile özel bir yarı demokratik sisteme sahip oldular. Güçlü bir hukuk devletine ve ifade özgürlüğüne sahiptiler; ancak sosyal müdahale ve uzun süredir devam eden demokratik hakları yoktu. 1997'deki devir tesliminden sonra hızlı modernizasyonu ile Hong Kong, Çin'in GSYH'sinin büyük bir bölümünü oluşturmaktaydı. (Law, 2018: 14; Lam ve Cooper, 2017: 201).

Ancak son zamanlarda, Hong Kong, insanların uzun süre kalmadığı bir “mülteci toplumu” olmaktan yerel bir nüfusa sahip olmaya başladığından beri, siyasi katılımı

birlikte kimlik büyümeğe başladı (Ma, 2017: 35). Çin'deki 1989 Tiananmen Meydanı katliamının, Çin'in gözetimi altında Hong Kong'a neler olabileceğine dair Çin-İngiliz deklarasyonundan sonraki ilk siyasi uyanış olduğı iddia edilmektedir (Kit, 2014: 26; Lee ve Chan, 2008; Ma, 2017: 35). Son çalışmalar ve bu tez, siyasi uyanışın ilk büyük protestonun gerçekleştiğı 2003 yılında başladığını varsaymaktadır (Ma, 2017: 39).

2014 Şemsiye Hareketi ve 2019 protestoları küresel medyanın dikkatinin çoğunu çekti. 2014 ve 2019 protestoları, Hong Kong halkı ile merkezi hükümetin daha merkezileştirilmiş Hong Kong politikaları arasındaki hoşnutsuzluğun tohumlarını göstermektedir. Bu protestolar Hong Konglu kimliğıyle iç içe geçmiş olan Çin karşıtı duyguların inşasını tasvir etmektedir. Son zamanlardaki protestolar uluslararası toplumun daha fazla ilgisini çekse de toplumsal hareketler şehir için yeni değildir. 1967 yılına dayanan Hong Kong vatandaşları, daha fazla sosyal ve politik reform talep eden sömürge yönetimini protesto etti (AFP, 2017).

Ayrıca, Hong Kong 1997'de Çin yönetimine geri döndüğünden beri, merkezi hükümetin ve ÖİB yönetiminden memnuniyetsizliğin bir sonucu olarak çok sayıda protesto oldu. 1997'den bu yana protestoların çoğunda demokratik değerlerin savunulması önemli bir rol oynamıştır. Bununla birlikte, protestoları yalnızca demokrasiyi savunmak olarak anlamak, Hong Kong'un siyasi aktivizminin ardındaki daha büyük nedenin yalnızca bir kısmını yakalamaktadır (Chappell, 2019).

Demokratik değerleri savunmak, daha büyük Hong Konglu kimliğinin önemli bir yönüdür. Kentin protesto tarihini ulusaltı kimliğin bir göstergesi olarak anlamak, protestoların kökenine dair daha geniş bir açıklama sağlayacaktır. Demokratik değerler ve daha liberal bir siyasi zihniyet, şüphesiz şehrin ulusaltı kimliğinin bir parçasıdır ve 2019 protestolarını katalize etmede rol oynamıştır. Hong Kong'un demokratik özgürlük arayışının ötesinde, Hong Kong halkı, Çin siyasi sistemi içinde farklı kimlikleri ve homojen Çin kimliğinden farklılıkları nedeniyle tanınmaya çalışmaktadır. Son protestolar yalnızca demokratik özgürlükler talebinden değil, Hong Konglu kimliğinin tanınmasından ve onların daha büyük Çin nüfusunun kimliğı ve arzularından ayrılmasından kaynaklanmaktaydı (Lok-Kei, 2019).

2003-2020 yılları arasındaki demokrasi protestoları değişkendi ancak 2014'teki şemskiye hareketinden bu yana giderek daha aktif hale geldi. Ma (2017), ilk gerçek siyasi uyanışın, 2003'te Ulusal Güvenlik yasaşının uygulamaya konulmaya çalışılmasıyla gerçekleştiğini ve bunun da Pekin'i zor duruma sokacağını savunmaktadır. Hong Kong'un kontrolünde ve 500.000 kişilik bir protesto patlak verdi. 2012'de, birçok kişi tarafından insanları anakara Çin'den propagandayla beslemeyi amaçlayan yeni eğitim müfredatı hakkında protestolar yapıldı (Veg, 2017: 335).

2013'ten itibaren Hong Kong vatandaşlarının kimliğinde ve siyasi seferberliğinde bir başka uyanış yaşandı. Çin'den gelen ve seçimlerde seçim sürecini etkileyecek olan ve Baş Yöneticinin genel oy ile seçilmesi gerektiğini belirten Temel yasaya aykırı reformlardan kaynaklanmaktaydı (Cooper ve Lam, 2017: 201).

2014 yılında “şemskiye hareketi” başladı ve Hong Kong vatandaşlarını harekete geçirdi. Yeni genç yurttaşlar dalgasının daha çok demokrasi, özgürlük ve yurttaşlık kimliği değerlerinden yana olduğu tartışılmaktadır. “şemskiye Hareketi” daha demokratik partiler ve artan özerkliği savunan yeni yerelci hareket oluşturdu. 2019'da Suçluları İade Yasası tasarısı birlikte yeni protestolar patlak verdi. Yeni protestolar 2014'tekilerden daha şiddetli ve sarsıcıydı (Holbig, 2020; Vukovich, 2020).

İlk olarak Nisan 2019'da kamuoyuna duyurulan iade tasarısı, Hong Kong suçlularının Çin Halk Cumhuriyeti'ne iade edilebileceği anlamına gelmektedir. İnsanlar bunun Hong Kong'daki hayatı etkileyeceğinden endişelendi ve tasarı ertelendi (Holbig, 2020: 326). Protestolar, “Bir eksik değil, beş talep!” sloganıyla kentin daha geniş bir kesimini harekete geçirmeye başladı. Talepler arasında tasarının geri çekilmesinin yanı sıra hükümetin protestoları ayaklanma ilan etmeyeceği, tutuklanan ve zarar gören kişilerin serbest bırakılması ve protestolar bağlamında polisin eylemlerinin de incelenmesi yer aldı (Creery, 2020).

Eylül ayında tasarı geri çekildi; ancak protestolar daha da tırmandı ve şubat 2020'de Covid-19 pandemisi salgınına kadar devam etti (Johannesson, 2020).

Yarı demokratik Hong Kong şehri, 200 yıl boyunca Çinli olmaktan bir Büyük Britanya kolonisine ve daha sonra tekrar Çinli olmaya dönuştü. Son yıllarda entegrasyon süreci mücadele etmektedir. Eşitsizlik, artan konut fiyatları gibi toplumsal sorunlarla birlikte demokrasi çığığı öne çıkmaya başladı. Yerel kesim, demokrasi yanlısı kesimden ayrılmıştır ve bazı kesimlerde daha radikaldir ve Hong Kong'un sadece demokratik olmasını değil, aynı zamanda daha fazla özerkliğe sahip olmasını veya bağımsız bir devlet olmasını istemektedir (Lam 2017; Kwan 2016; Sing 2005). Bu, toplum içinde ve Çin ile kutuplaşmaya neden oldu (Tai in Cooper, 2017: 160).

Çin'in otoriter ve hatta totaliter bir yönetim biçimi, daha yumuşak bir otoriteryanizm ve yarı demokratik bir yol arasında bir “siyasi yol ayrımına” ulaştığı iddia edilmektedir. Xi Jinping'in siyasi döneminde Çin, Çin'in veya Hong Kong'un geleceğı için iyi olmayan daha kontrollü hale geldi. Anakara ve Hong Kong'un geleceğinin, Hong Kong'un özerklik veya bağımsızlığının yönüne bağılı olarak birbiriyle bağılantılı olduğu ileri sürölmektedir. Çin totaliter yolda devam etmekteyken, bu tür şeyler imkânsız olarak kabul edilmektedir (Tai in Cooper, 2017:161-164).

Hong Kong'un Çin'e devrinden on beş yıl sonra 3 Eylül 2012' de Ulusal Eğitime Karşı Sivil İttifak hükümet merkezini süresiz olarak işgal edeceklerini ilan etti. Hükümete, tüm ilk ve ortaokullarda zorunlu bir “Ahlaki ve Sivil Eğitim” getirme planını hatırlaması için baskı yaptılar. Plan, muhalifleri tarafından yaygın olarak “beyin yıkama eğitimi” olarak suçlandı ve milli eğitim karşıtı kampanya, öğretmenler, veliler ve öğrenciler tarafından geniş çapta desteklendi. Hükümet karargâhında yedi gün süren ve zirvesine 120 bin kişiyi çeken işgal hareketi, hükümeti orijinal planından vazgeçmeye zorladı (Ip, 2012: 18-21).

Ulusal eğitimi destekleyen Pekin yanlısı yorumcular, kampanyayı, Hong Kong 1997'den beri Çin'e dönmüş olsa da Hong Kong halkının “kalbi ve zihni” nin dönmediğinin argümanı olarak değerlendirmektedir. Bu nedenle, Ulusal eğitime karşı olanlar, kampanyayı Hong Kong vatandaşlığının “uyanışı” olarak görmekteydi. Zira vatandaşlar hükümetin gelecek neslin “beyin yıkama” girişimine karşı topluca ayağa kalktı (Ip, 2012).

Pek çok Hong Konglu “kültürel Çin” e bağlı olsa da çoğu Çin devletini eleştiriyor (age.). Kampanya, Hong Kong halkı arasında, 1967-sol ayaklanmalarına ve 1989 Tiananmen Meydanı katliamına kadar uzanan uzun süredir devam eden ÇKP korkusunu ortaya koymaktaydı (Li, Lin ve Maer, 2021: 369).

Ulusal eğitim konusundaki tartışma, Hong Kongluların kültürel kimliklerine ilişkin iki geniş rekabet anlayışını göstermektedir. Milli Eğitim tarafı Hong Kongluları, İngiliz kolonizasyonu nedeniyle kültürel köklerini kaybetmiş “Yitik/Eksik Çinliler” olarak görmekte hatta bazıları, ulusal eğitime karşı protestocuların kolonyal eğitim tarafından “beyin yıkandığını” varsaymaktaydı (Wong, Zheng ve Wan, 2021: 816).

Buna karşılık, ulusal eğitim karşıtları, Hong Kong'un özgürlük, insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü gibi “temel değerlerini” savunma gerektiğine inanmaktaydılar. Zira bu temel değerler aynı zamanda Honglu Kimliğinin oldukça önemli bileşenleriydi. Dolayısıyla, ulusal eğitim karşıtları bu temel değerleri, ÇKP'nin yönetimi altındaki Hong Kong'u anakara Çin'den ayıran genel değerler olarak görmekteydiler. Hong Kong kültürel kimliğine ilişkin bu anlayış, Mathews'in (1997: 3) “Çinliliğin Artısı” olarak nitelendirdiği şeyi yansıtmaktadır.

2.2. 2014 Öncesi Protetolar

2019 protestoları Hong Kong tarihinin daha şiddetli bir yanını tasvir ederken, son protestoların ve öncekilerin ortak noktası, demokratik özgürlükler talebini de içeren Hong Konglu kimliğinin tanınması için verilen mücadeledir. Hong Kong kimliğine aşıl原因an demokratik duygu, protestocuların bölge çapında bir kampanyada İngiliz sömürgeciliğine karşı gösteri yaptıkları 1967 yılına kadar uzanmaktadır (Yep, 2012: 1009).

Protesto Kowloon'daki bir fabrikada endüstriyel bir anlaşmazlık olarak başlarken hızla politikleştirilmiş anti-emperyalist duygulara odaklanan büyük bir gösteriye dönüştü (Yep 2012: 1010). Protestolar, sonunda Hong Kong hükümetinin acil durum yetkilerini yürürlüğe koymasına yol açan bombalı saldırıların kullanımı da dâhil olmak üzere, inanılmaz bir baskı ve şiddet sergiledi (Yep, 2012: 1010).

Bu protesto, hükümet tarafından bir baskıyla ve İngiliz sömürge yetkilileri tarafından oluşturulan bir yasa olan Kamu Düzeni Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesiyle karşılandı (Purbrick, 2019: 470). Kamu Düzeni Yönetmeliği, üç veya daha fazla kişinin bir araya gelmesini, düzensiz ve korkutucu görülen bir şekilde hareket etmeleri halinde “yasa dışı toplantı” olarak tanımlamakta ve yasaklamaktadır (Purbrick, 2019: 471).

2019 yılında polisin protestoları kanunsuz bir toplantıya katılan herhangi bir kişi olarak tanımlanan bir “isyan” olarak yorumlamasıyla Kamu Düzeni Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesi tekrar görüldü (Purbrick, 2019: 470). En son protestoların “isyan” olarak tanımlanması önemlidir; çünkü bir isyana katılma suçunun cezası azami on yıl hapis cezasına çarptırılması gündemdeydi (Purbrick, 2019: 471).

2019'da polisin sert tepkisi, özellikle bu sömürge dönemi yasasının yürürlüğe girmesi nedeniyle 1967'dekine benzerdi. Böyle tarihli ve kısıtlayıcı bir “isyan” tanımını yasalaştırmanın geri kalmışlığı, Ortak Bildiri'deki toplanma hakkının korunmasına aykırıdır. Aşırı baskılarla karşılaşmadan siyasi görüşlerini ifade etme mücadelesi, Hong Kongluların on yıllardır karşı karşıya kaldığı bir sorundur.

Hem 1967 hem de 2019 Kamu Düzeni Yönetmeliğinin yürürlüğe girmesinde görüldüğü gibi, eski ve belirsiz yasalar, Hong Konglulara hem İngiltere hem de Çin tarafından verildiği varsayılan hakları gölgelemektedir. Hong Kongluların siyasi haklarının ve özerkliğinin belirsizliği, şehrin tarihine ve kimliğine hâkim oldu ve Hong Kongluları anakara Çinlilerinden ayırmada kilit bir rol oynadı. Ayrıca, yönetmeliğin yürürlüğe girmesi sonraki yıllarda daha büyük kısıtlamalara yol açmıştır. 1997'den beri, 50 veya daha fazla kişinin katıldığı halka açık toplantılar, bireylerin geçit törenlerinden yedi gün önce polise haber vermelerini gerektirmekteydi (Duhalde ve Huang, 2019).

Hem Hong Kong yerel yönetimi hem de ÇKP halk protestolarını kısıtlamaya çalışırken gösteriler Hong Kong'un siyasi tarihinde büyük bir rol oynamaya devam etti. 1989 yılının haziran ayında, 1,5 milyon kişi Çin hükümetinin Tiananmen Meydanı katliamı sırasındaki eylemlerini protesto etmek için toplandı ve Pekin'deki demokrasi yanlısı protestocuları desteklemek için yürüdü (Cheng, 2016: 389).

Protesto, o sırada Hong Kong tarihindeki en büyük halk toplantısıydı ve şehirdeki yaygın demokrasi desteğini tasvir etmekteydi (Duhalde ve Huang, 2019: 79). 1989'dan beri insanlar her yıl Hong Kong'da demokratik reformu protesto etmek ve Pekin'de öldürülen demokrasi yanlısı protestocuları anmak için toplanmaktadır. Tiananmen Meydanı'nı anmak için her yıl düzenlenen 4 Haziran nöbeti, şehrin demokrasi mücadelesinin önemli bir yönü haline geldi. Bu kolektif hafıza zeminde anma töreninde yaşanan kitlesel protestolar, yalnızca Hong Kong'un demokratik ideallere verdiği desteği değil, aynı zamanda halkın devir teslimden sonra “tek ülke iki sistem”in desteklenmeyeceğine dair endişelerini de dile getirdi. Ayrıca, Tiananmen Meydanı protestocularını destekleyen büyük gösteri, Hong Kong'un merkezi hükümete olan güvensizliğinin ve merkezi-yerel ilişkiler arasındaki mesafenin köklerinin bir göstergesini de ifade etmekteydi (Cheng ve Yuen, 2019: 427).

Devir teslimden sonra, Hong Kong protestolarının varlığına şahit olaya devam etti. 2003 yılında Hong Kong, 1997'deki devir tesliminden bu yana en büyük protestoyu yaşadı. 500.000 kişi 23. Madde kapsamındaki bir yasa teklifini protesto etti (Cheng, 2016: 389).

Bir Hong Kong yetkilisi tarafından önerilen 23. Madde mevzuatı, merkezi Çin hükümetine karşı herhangi bir yıkıcı eylemi yasaklamayı amaçlamaktaydı (Duhalde ve Huang, 2019). Yasa, Hong Kong protestocuları tarafından “yeni egemene sadakat taahhüdü” olarak anlaşıldı (Cheng, 2016: 389). Hong Konglular, şehrin özgürlük ve özerklik değerlerine doğrudan bir saldırı olarak algılananları protesto etmek için sokaklara döküldü. 23. Madde tasarısı sonunda geri çekildi; ancak anakara Çin'in Hong Kong'un içişleri üzerindeki etkisinin onaylanmaması devam etti (Duhalde ve Huang, 2019).

23. Madde protestolarından neredeyse on yıl sonra Hong Kong, Çin hükümetinin içişleri üzerindeki etkisine karşı bir başka büyük gösteri yaşadı. 2012 yılında yaklaşık 90.000 kişi, “Ahlak ve Milli Eğitim” adı verilen ülke çapında zorunlu bir okul müfredatının uygulamasını protesto etmek için toplandı (Duhalde ve Huang, 2019). Milli eğitim müfredatı, 17 Haziran 2012'de “Veli Endişe Grubu” ve “Skolarizm” gruplarının kurulmasına yol açtı ve bireyleri sosyal medya aracılığıyla protestolara katılmaya çağırırdı

(Cheng, 2016: 393). Bireyler, şehir çapında bir müfredatın uygulanmasının Çin propagandasını yayacağından ve demokratik süreçleri eleştireceğinden korktu (Duhalde ve Huang, 2019). Yürüyüşler birkaç ay sürdü ve sonunda Hong Kong hükümetinin teklifi geri çekmesine yol açtı (Duhalde ve Huang, 2019).

Müfredat karşıtı etkinlik sırasında 2010'dan 2012'ye kadar olan protesto katılımı, iki yılda 14 katlık bir artış göstermekteydi (Cheng 2016: 392). Protesto katılımındaki bu önemli artış, modern Hong Kong'daki siyasi aktivizmin büyümesini ve Hong Konglu kimliği içindeki siyasi aktivizmin argümanını göstermekteydi. Ayrıca, merkezi hükümetin politikalarının pekiştirilmesine karşı protestoların genel odağı, ÖİB'nin Çin ve Hong Konglu kimlikleri arasındaki ayrımı savunma arzusunu dışa vurmaktı (Lagerkvist ve Rühlig, 2016: 749)

2.3. 2014 Şemsiye Hareketi

Mısır'daki Tahrir Meydanı protestoları gibi küresel toplumsal hareketlere ilham kaynağı olan ABD'deki Wall Street'i İşgal Et hareketleri bu hareketler, dünya çapında değişen toplumsal bağlam ve geniş çaplı huzursuzluk durumu hakkında yirmi birinci yüzyılın küresel farkındalığı üzerinde bir etki yarattı. Küresel protestonun kritik unsuru, 2014'te ve daha sonra 2019'da Hong Kong'un Şemsiye Hareketi'nde de görülebilir. Siyasi güvensizlik ve Hong Kong Özel İdare Bölgesi (HKÖİB) hükümeti tarafından verilen sözler yerine getirilmedi. Sonuç olarak; yöneten ve yönetilen arasındaki derin düşmanlık duygusu, Hong Kong'da “Şemsiye” hareket duygusu geliştirdi (Cooper, 2018).

2014'te işgal merkezi ya da Şemsiye Hareketi Hong Kong'da geniş çaplı bir sivil itaatsizlik eylemiydi. Hareketin arka planında Hong Kong halkı, Pekin kontrolündeki Hong Kong'dan genel oy hakkı ve demokratikleşme talep etmekteydi (Dapiran, 2020).

Hong Kong'un “Şemsiye Hareketi”, yönetimin 1997 sonrası tarihinde bir dönüm noktası olarak kabul edildi. Halkın protestoları uzun süredir Hong Kong'un siyasi kültürünün rutin bir parçası olsa da çok sayıda vatandaşın sivil itaatsizliğe katılmaya hazır olması, Hong Kong toplumu için yeni bir anı temsil etmekteydi ve hem çok yüksek düzeyde bir siyasallaşmayı hem de Pekin ile bozulan ilişkiyi yansıtıyordu. Sonbahar

2014'ün dramatik olaylarını destekleyen dönüştürücü süreçler, Hong Kong, Çin ve günümüz dünya siyasetinin değişen hatlarına ilişkin bilimsel tartışmalarla geniş bir ilişki düzeyine sahiptir.

Siyasi ritüellerde ve protesto yönlerinde Kaeding (2017: 164), Hong Kong kimliğinin çoğunlukla Hong Kong halkının son birkaç yıldaki birleşik eylemlerine dayandığını düşünmektedir. Bu eylemler, Bir Hong Konglu olarak aidiyet ve kültürel kimlik duygusu oluşturabilir aksi takdirde, bazı ortak inançlar ve değer de Hong Kong halkının farklı olduklarını düşünmesine izin verirdi (Yuen, 2015: 51).

Şemsiye Hareketi, 2014 yılının ortalarında Hong Kong'da ortaya çıkan bir dizi demokrasi yanlısı gösteriydi. Adı, aktivistlerin Hong Kong Polis Gücü'nün şehrin 79 günlük işgali sırasında kalabalığı dağıtmak için biber gazı kullanmasına karşı barışçıl direniş için bir araç olarak şemsiye kullanmasından ilham aldı (Lee, Tuen ve Cheng, 2019: 15). Hareket, Hong Kong, Çin Halk Cumhuriyeti Ulusal Halk Kongresi Daimî Komitesi tarafından yapılan tartışmalı bir duyuruya karşı gerici bir protesto olarak başladı. 31 Ağustos 2014'te UHKDK, Hong Kong vatandaşlarının söz verildiği gibi 2017'de kendi İcra Kurulu Başkanı için oy kullanabileceklerini; ancak adayların Hong Kong hükümeti tarafından aday gösterilmesi koşuluyla bunu yapabileceklerini belirledi. Önde gelenler, bu nedenle, önce orantısız bir şekilde Pekin yanlısı üyelerden oluşan bir aday belirleme komitesi tarafından onaylanmak zorunda kaldı. Hong Kong'daki demokrasi yanlısı aktivistler, bu kararı, devir teslim sırasında Pekin'in verdiği “bir kişi, bir oy” vaatinden cayma olarak eleştirdi. UHKDK kararı, yaygın olarak Çin Komünist Partisinin sözde demokratik Hong Kong'da İcra Kurulu Başkanı adaylarını ön taramasına eşdeğer kısıtlayıcı bir politika olarak görülmekteydi. Sonuç olarak, protestocular tam genel oy hakkı yoluyla kendi İcra Kurulu Başkanı için oy kullanma hakkı talep ederek sokaklara döküldü (Tang, 2021).

Protestocular, Pekin'in 2007'de Hong Kong vatandaşlarının 2017 yılına kadar kendi liderlerini doğrudan seçmelerine izin verileceği vaadi konusunda tam hesap verebilirlik talep ettiler. Bu nedenle 2014 Şemsiye Hareketi, Hong Kong vatandaşlarının

“yüksek derecede özerklik” ve genel oy hakkı için yapılan baskı, bunun motivasyonel temelini oluşturdu (Chan, 2015: 386).

22 Eylül'de, Hong Kong'un finans bölgesinde izole sokak protestoları hareketlenmeye başladı. 13.000'den fazla öğrenci ve katılımcı, hükümetin “*Occupy Central with Love and Peace*” “Merkezi Sevgi ve Barış ile İşgal Et” adlı barışçıl hareket kapsamında 31 Ağustos'ta aldığı kararı protesto ederek sokaklara döküldü. Kendilerini sarı kurdeleler ve siyah tişörtlerle süsleyen yirmiden fazla üniversiteden öğrenciler, UHKDK'nin genel oy hakkını (Connors, 2019) reddetmesini protesto etmek için Hong Kong Çin Üniversitesi önünde toplandı. 28 Eylül'de olaylar tırmanmaya başladı. Polis barışçıl protestoculara karşı güç kullanmasına tepki olarak binlerce öğrenci ve vatandaş Merkezi Hükümet Kompleksi'ni kuşattı. Gün ilerledikçe, bu kalabalıklar Hong Kong şehir merkezindeki ana trafik kavşaklarına yayılmaya başladı ve şehri durma noktasına getirdi. Polis Merkezi Hükümet Kompleksi'ne giden yolları ve köprüleri engellemeye çalışırken protestocular giderek şiddetlendi. Gerginliğin artması üzerine polis, kalabalığa göz yaşartıcı gazla saldırarak göstericileri kontrol altına almaya çalışmaktaydı. Bu, birçoğu biber gazı saldırılarını savuşturmak için şemsiye taşıyan sokaklara daha da fazla destekçi çekti. Harekete destek arttıkça Central'ın yolları dolmaya başladı. Kısa bir süre sonra, protestocular sadece Central'ı işgal etmek yerine Causeway Bay ve Mongkok sokaklarını işgal etmeye başladılar ve hareketi “Şemsiye Hareketi”ndeki, HUHDKDK'nin Ağustos kararını geri çekmesi için artan çağrılara rağmen, Hong Kong hükümeti protestolara kararlı bir tavırla yanıt verdi (Lee, 2018: 224).

Ekim ayının başlarında, UHKDK, önerilen seçim sürecinin Hong Kong'un Temel Yasasına uygun olduğunu ve dolayısıyla sivil adaylığın masada olmadığını açıkça savunmaktadır. Nihai amacın Hong Kong'un “geniş temsili bir aday gösterme komitesi tarafından aday gösterilmesi üzerine genel oy hakkı” (Hong Kong Özel İdari Bölgesi) elde etmek olduğunu belirten Temel Yasanın 45. Maddesine atıfta bulundular. Hong Kong hükümeti, bunun önceden onaylanmış seçim adaylarının anayasal olduğu anlamına geldiğini ve Hong Kong vatandaşlarının 27 protesto ettiği genel oy biçiminin Temel Kanunla çeliştiğini savunmaktadır. Bu nedenle, hükümet ile Hong Kong'un protestocu

nüfusu arasındaki tartışma, Hong Kong anayasasının temel kusuruna bağlandı. Temel Kanunun belirsiz doğası, nihayetinde, Hong Kong vatandaşlarının demokratik değerlerinin ihlal edilmesiyle sonuçlanan mevzuatın siyasi olarak motive edilmiş yorumlarına yer bıraktı (Chan, 2019: 576).

Şemsiye Hareketi adı altında daha büyük bir siyasi eylem çağrısına dönüştürdüler. Şemsiye Hareketi protestoların ikinci ayına girerken ana yolların kesilmesi halkta önemli rahatsızlıklara neden olmuş ve daha geniş nüfus arasında artan bir memnuniyetsizlik hissine yol açmıştı. Hükümet nihayet 21 Ekim'de öğrencilerle buluşmaya karar verdi (Kwong, 2015: 273). Toplantı sırasında öğrenciler yeni taleplerini açıkça dile getirdiler:

- 1) Hükümetin Ağustos kararını geri çekmesi,
- 2) Genel oy hakkı ve özgür yurttaş seçimleri için yurttaş adaylığını onaylaması,
- 3) İşlevsel seçim bölgelerinin kaldırılması ve son olarak
- 4) Bu talepleri yerine getirmek için net bir zaman çizelgesi (Chan, 2019: 578).

Hong Kong hükümeti, Pekin'in merkezi hükümetine Hong Kong'un kamu duyarlılığını ifade eden bir rapor sunmayı ve 2017'den sonra anayasa reformu için çalışmayı teklif ederek yanıt verdi (Chan, 2019: 580).

Ancak Pekin, protestocuların taleplerinden hiçbirine açıkça yanıt vermedi. Hong Kong politikacılarının bu boş eylemleri, halk tarafından taahhütsüz ve belirsiz olduğu için reddedildi ve öğrencilerin ve aktivistlerin Hong Kong'da büyük alanları işgal etmeye devam etmesine yol açtı. İki buçuk aylık şehir çapında işgalin ardından protestocular arasında artan yorgunluk artmaya başladı. Şehrin ana yollarının trafiğe kapatılmasının halkı rahatsız etmesi nedeniyle Şemsiye Hareketi'ni sürdürmek zorlaştı. Hareket halk desteğini kaybetmeye başladı. Aralık ayı başlarında, Merkezi İşgal Et Hareketi'nin başlamasından üç aydan biraz daha kısa bir süre sonra, ana yollar hareketli otoyollara geri döndü ve öğrenciler üniversite kampüslerine döndüler. Hong Kong'un seçim veya demokratik sürecinde çok fazla değişiklik yapılmadan, 28 protestocu sokaklara çıkmayı bıraktı ve hareketlerinden vazgeçti. Ekonomik bir güdü veya siyasi bir tehdit olmaksızın, Pekin'in

Hong Kong'da ikametgâh ve genel oy hakkı vermek için çok az teşviği vardı. Hükümet her şey düzelene kadar beklemek zorunda kaldı (Connors, 2019).

11 Aralık sabahı, Hong Kong'un merkezi finans bölgesinde boş boş oturan yalnızca on altı çadır kaldı. O öğleden sonra, polisin gelmesinden 30 dakika sonra, son çadır da indirildi ve Şemsiye Hareketi kalıcı olarak durduruldu. Halkın hükümete karşı yoğun aktivizmi sonunda azaldı ve hiçbir sert siyasi veya demokratik hedefe ulaşılamadı. 2014 Şemsiye Hareketi, Hong Kong vatandaşlarının demokrasiye yönelik tutumlarında temel bir değişime işaret etti. Hong Kong hükümeti, sakinlerin doğrudan İcra Kurulu Başkanı için oy kullanmalarına izin verecek değişiklikler önerirken adayların ÇKP çoğunluklu aday gösterme komitesi tarafından seçilmesi gerektiği gerçeği, vatandaşların demokratik haklarına yönelik büyük bir ihlal olarak görüldü (Buckley, 2014).

Hareket, birçok Hong Kong vatandaşı için bir uyanış olmuştur. Şemsiye Hareketi'nden önce siyasetle ilgilenmeyen birçok genç, aktivizme katılmak ve seslerini duyurmak için daha fazla motive oldu. Sonunda, Şemsiye Hareketi sırasında protestocuların gurur duyduğu itaat ve pasiflik onları hiçbir yere götürmedi. Nisan 2015'teki protestolardan bir yıl sonra, Hong Kong hükümeti, Şemsiye Hareketi'nin daha demokratik bir seçim süreci çağrılarını görmezden gelerek yeni bir oylama sistemi önerisini resmen açıkladı. Hong Kong liderinin 2014'ten itibaren doğrudan seçilmesi talepleri resmen reddedildi ve bir komitenin İcra Kurulu Başkanı adayını seçeceği açıklandı (Ramos, 2021: 65).

2014 Şemsiye Hareketi'nin başarısız sonucu, önümüzdeki yıllarda demokrasi yanlısı eylemcilerin kalplerinde oyalanacak; ancak 2019 Protestoları sırasında çok farklı bir ışıktaki yeniden alevlenecekti (Birsell, 2019). Hareket, Pekin'in kentin İcra Kurulu Başkanının seçiminde genel oy hakkını uygulamaya yönelik kısıtlı çerçevesine yanıt olarak geldi (Duhallde ve Huang, 2019). Temel Kanun, Genel Oy ile İcra Kurulu Başkanı seçilmesinin “nihai amacı” olduğunu belirtmektedir (Birsell, 2019).

Bununla birlikte, Ulusal Halk Kongresi'nin bir parçası olan Çin Yasama Organı Daimî Komitesi, Ağustos 2014'te, herhangi bir İcra Kurulu Başkanı adayının, çoğunlukla

Pekin yanlısı yetkililerden oluşan seçim komitesinden çoğunluk desteğine ihtiyaç duyacağını belirtti (Birsell 2019).

Merkezi hükümet tarafından şehrin lideri adaylarının incelenmesi, demokrasi yanlısı herhangi bir yetkilinin İcra Kurulu Başkanı seçilmesini ve hatta değerlendirilmesini neredeyse imkânsız hale getirecektir. Şemsiye Hareketi, Hong Kong'un sosyal hareket tarihinde önemli bir olay olsa da 2014 etkinliğinin kapsamı, önceki sokak siyaseti gösterilerinin birikimine dayanıyordu (Cheng, 2016: 401).

Şemsiye Hareketi protestocularının yaklaşık yüzde 85'i daha önceki oturma eylemlerine veya mitinglere katılmıştır (Cheng, 2016: 401). Hareket, Pekin'in bu politikasından ve halkın genel oy hakkı arzusundan kaynaklanan hayal kırıklıklarından doğdu. Başlangıçta Merkezi Sevgi ve Barış ile İşgal Et "Occupy Central with Love and Peace" adlı hareket, ilk olarak 2013 yılında hukuk profesörü Benny Tai tarafından önerilen şiddet içermeyen bir sivil itaatsizlik kampanyasıydı (Birsell, 2019). Hareket, eski bir profesör olan Chan Kin-man ve emekli bir papaz olan Chu Yiu-Ming'in yardımıyla genişledi (Birsell, 2019).

Hareketin liderliğinin genişlemesi, protestoların Hong Kong şehir merkezinin birçok bölümünü işgal etmesine ve yaptığı anıtsal olaya dönüşmesine izin verdi. Hareket, iş ve finans merkezi bölgesinde barışçıl bir oturma eylemi olarak başlarken öğrenci protestocuların daha sonra hükümet binasını basmasıyla olaylar yoğunlaştı (Duhalde ve Huang, 2019). Joshua Wong gibi Skolarizm (2012 protestoları sırasında oluşturulan organizasyon) üyeleri de dâhil olmak üzere genç aktivistler, Sivil Meydan'ın eylemlerine öncülük etti (Cheng, 2016: 401).

Gösteriler Hong Kong'u iki aydan fazla meşgul ettikten sonra, hareket yavaş yavaş gücünü kaybetti ve genel oy talebi karşılanmadan sönümlendi (Duhalde ve Huang, 2019). Hareket, siyasi reformu hızlandırmada başarısız olsa da şehirde hissedilen demokrasi yanlısı duygunun önemli bir ifadesinin dışı vurumuydu. Şemsiye Hareketi, Hong Konglu kimliğindeki güçlü siyasi aktivizm duygusunu ve en son 2019 protestolarında sürdürülen bir temayı tetiklemiş oldu (Chiu ve Chan, 2014).

2.4. 2019-2020 Protestoları

Hong Kong protestoları 2019-2020, Suçluların İade Yasası olarak da adlandırılan tasarının ardından protestocular tarafından düzenlenen gösterileri ve etkinlikleri kapsamaktadır (Chan, 2019). 31 Mart 2019'dan itibaren binlerce insan Suçluları İade Yasasını protesto etmek için Hong Kong sokaklarında toplandı ve o zamandan beri protestolar 2020'ye kadar devam etti (Singh ve Jim, 2019; Johannesson, 2020).

Protestoları tetikleyen şey, suçluların Çin anakarasına iade edilmesine izin vereceği için iade yasa tasarısının Hong Kong'daki yargı gücünün bağımsızlığına getirdiği tehditti. Hong Kong Temel Yasası'nın ikinci maddesi, "Hong Kong Özel İdari Bölgesi, yüksek derecede özerkliğe sahip olacak ve nihai yargı da dâhil olmak üzere yürütme, yasama ve bağımsız yargı yetkisine sahip olacaktır" (Basic Law, 2017).

Çin hükümeti daha önce Çin Komünist Partisi'nin yönetiminden feragat eden insanları yakalamak için çeşitli yöntemler kullandığından, birçoğu iade yasa tasarısının Çin tarafından demokrasi destekçilerini ve Hong Kong'daki siyasi muhalefeti tutuklamak ve ifade özgürlüğünü baskılamak üzere kullanılacağından kaygılanmaktaydı (Johannesson, 2020).

2019 Hareketi, Hong Kong hükümetinin Kaçak Suçlular Yönetmeliğini değiştirme planını 12 Şubat'ta açıklamasıyla alev almış oldu. Bu değişiklik, Hong Kong hükümetinin hüküm giymiş suçluları şehrin ikili iade anlaşmalarının olmadığı ülkelere teslim etmesine izin verecekti. Bu taraflar arasında Çin, Tayvan ve Makao vardı. Hong Kong hükümeti, bu yasanın bir Hong Kong vatandaşının Tayvan'daki 2018 tatili sırasında erkek arkadaşı (F. Lee, 2019) tarafından öldürülmesine karşı bir tepki olduğunu savunmaktayken, birçok Hong Kong vatandaşı yasaı demokratik haklarının ihlali ve kişisel güvenlikleri için bir tehdit olarak gördü. Özellikle, Hong Kong vatandaşlarının yasal sistemlerin Hong Kong'a kıyasla çok daha belirsiz ve sömürücü olduğu Çin anakarasına iade edilmesine izin verileceğinden, yasanın sorunlu olduğunu savunmaktadır (Li ve Liu, 2021: 68).

Bu nedenle Suçluları İade Yasası, Çin ve Hong Kong hükümetlerinin siyasi motivasyonlarına yönelik güçlü kamuoyu endişelerine yol açtı. Kaçak Suçlular Yönetmeliği değişikliğine bir yanıt olarak, protestocular İcra Kurulu Başkanı Carrie Lam'ın Suçluların İadesi Yasasını tamamen geri çekmesini talep etti. Başlangıçta, Lam tasarısı üzerinde uzlaşma yapmayı reddetti. Protestolar tırmanırken, 15 Haziran'da Lam, Suçluları İade Yasası'nın askıya alındığını duyurmak zorunda kaldı; ancak bu tam bir geri çekilme değildi. Buna yanıt olarak protestocular beş maddelik bir ultimatomu “bir eksik değil beş talep” mottosuyla yayımladılar.

Bu beş talep şunlardı (Hsu, 2019):

- 1) Suçluları İade Yasası'nın mevzuattan tamamen geri çekilmesi,
- 2) protestoların “isyan” olarak nitelendirilmesinin geri çekilmesi,
- 3) tutuklanan protestocuların serbest bırakılması ve aklanması,
- 4) bağımsız bir komisyonun kurulması protestolar sırasında polisin davranışları ve güç kullanımına ilişkin soruşturma ve son olarak
- 5) Carrie Lam'ın istifası ve genel oy hakkının uygulanması.

Bu beş talep, 2019'un geri kalanında da Protestoların temelini oluşturmaya devam edecekti. 2019-2020 Anti-İade Hareketi'nin kesin başlangıç tarihi tam olarak belli değildi. Ancak, Suçluları İade Yasasının şubat ayında duyurulmasından itibaren, demokrasi yanlısı aktivistler istikrarlı bir şekilde yükselişteydi. 31 Mart'ta, Hong Kong'un düzinelerce demokrasi yanlısı grubundan oluşan Sivil İnsan Hakları Cephesi (SİHC), Suçluların İadesi Yasasına karşı ilk protesto çağrısında bulundu. Binlerce eylemci, Admiralty'deki hükümet binasına yürüdü ve değişikliğin geri çekilmesini istedi. 28 Nisan'da, SİHC tarafından 100.000'den fazla vatandaşı LegCo'nun dışına yürüyüşe çeken ikinci bir protesto çağrısı yapıldı (Wong, 2021: 24).

Bu ısrarlı gösterilere rağmen, Hong Kong hükümeti Suçluların İadesi Yasası'nı yürütme planlarına devam etti. 9 Haziran'da, tasarının ikinci okumasından üç gün önce, 2019 Hareketi tam olarak eyleme girdi. Yoğun polis mevcudiyetinin ortasında, bir milyon vatandaş Suçluların İadesi Yasası'nı protesto eden barışçıl bir yürüyüşe katıldı ve 9

Haziran'daki gösteriyi Hong Kong tarihindeki en büyük kitlesel protesto haline getirdi. 12 Haziran'da, amaçlanan tasarımı mecliste ikinci okuma/gündeme alma gününde, on binlerce vatandaş Hong Kong LegCo binasını çevrelemeye devam ederek LegCo üyelerinin girmesini engelledi. Sokaklardaki aktivistler, vatandaş olarak haklarının ellerinden alındığını hissettiler ve birçoğu Suçluları İade Yasası'nın ne şekilde yürütüleceği ilgili şeffaflığın olmaması konusundaki endişelerini dile getirdi (Loong-Yu, 2021: 41).

Şemsiye Hareketi'nden sadece beş yıl sonra Hong Kong vatandaşlarının haklarının yeniden ihlali, Hong Kong halkını şehirlerinin demokratik geleceğini kurtarmak için çaresiz bıraktı. 13 Haziran'da, orijinal olarak planlanan ikinci Suçluları İade Yasası meclis toplantısından bir gün sonra, protestocular LegCo üyelerinin Suçluları İade Yasası'nı yeniden okumasını başarıyla engelledi. Yanıt olarak Carrie Lam, Hong Kong polisini protestocuları dağıtmaya çağırdı. Bununla birlikte, mahkeme işlemlerini engellemek için gösteriler izleyen üç gün boyunca devam etti. Ancak genel olarak barışçıl 2014 protestosunun aksine, Hong Kong Polis Gücü tarafından hükümet karşıtı gösterileri dizginleme girişimlerinde protestoculara karşı aşırı şiddet içeren yöntemler uygulandı. Polis ayırım gözetmeksizin kalabalığa göz yaşartıcı gaz sıktı, yasa dışı yakın mesafelere plastik mermi sıktı ve hem uluslararası hem de yerel basın mensuplarına saldırdı. Ek olarak Polis Müdürü Stephen Lo bu çatışmaları “isyan” ilan etti. İsyan sınıflandırmasına göre polisin vatandaşlara karşı güç kullanmasına izin verildi. Polisin bu tür tuhaf eylemleri, protestocular ve hükümet arasında Hong Kong'un bölücü siyasi atmosferini körüklemeye devam edecek gerilimler oluşturdu. Devam eden polis-protesto çatışmalarının ardından, protestocular polis şiddeti hakkında bağımsız bir soruşturma açılması çağrısında bulunmaya başladılar ve hükümetten “isyan” tanımlamasını kaldırmasını istediler (Zhou, Yang ve Ma, 2022).

LegCo'da düzen yanlısı çoğunluğa ve hükümetin değişikliği halkın muhalefetine ötesine geçirme yeteneğine dair önceki güvenine rağmen, Hong Kong'un İcra Kurulu Başkanı Carrie Lam, 15 Haziran'da Suçluları İade Yasası'nın askıya alındığını duyurdu. Ancak yasa tamamen geri çekilmediği için Hong Kong aktivistleri ve protestocuları bu askıya alınmış durumdan memnun kalmadı. Ertesi gün 16 Haziran'da, iki milyon vatandaş

sokaklara döküldü ve (F. Lee, 2019: 3) “bir eksik değil beş talep” mottosuyla taleplerini ultimatö olarak ifade ettiler.

Temmuz ayına kadar, protesto karşıtı gruplar, 2019-2020 Anti-İade Hareketi'ne misilleme yapmaya başladı. Pekin yanlısı vatandaşlar beyaz giysiler giyip aynı sokaklarda toplanarak Çin ve Hong Kong hükümetlerini desteklemek için kendi protestolarını düzenlediler. Bu Pekin yanlısı grupların çoğu, 2019-2020 Anti-İade protestocularını taciz edip onlarla aktif olarak fiziksel kavgalara girdiler (Liao, 2021: 14). 21 Temmuz'da düzinelerce maskeli adam işe gidip gelen protestoculara saldırmak için Yuen Long'daki tren istasyonunu bastı. Bu maskeli figürlerin yerel üçlülerin üyeleri olduğu ve Pekin yanlısı gruplar tarafından misilleme için tutuldukları tahmin edilmektedir (Giles, 2019).

Aylar geçtikçe, başlangıçta politika odaklı protesto, özel idari bölgede bir yaz ayaklanma ve hoşnutsuzluğa dönüştü. Daha merkezci protestocular kendilerini günlük rutinlerine yeniden yönlendirirken popülistler ve aşırılık yanlıları Protestolarına hükmetmeye bırakıldı. Siyahlara bürünmüş protestocular sokaklara döküldü, kamu mallarını tahrip etti, trenleri ateşe verdi, trafik kablolarını kesti, kaldırımdan tuğlalar kazdı ve Pekin yanlısı kişilerle bağlantılı işletmeleri yıktı. Protestoların bu aşırılık yanlısı devri, kamuoyunda harekete karşı artan bir kızgınlık oluşturdu (Li ve Whitworth, 2021).

Birçok Hong Kong vatandaşı, 2019-2020 Anti-İade Hareketi'nden giderek uzaklaştı. 23 Ekim'de, Carrie Lam nihayet Suçluların İadesi Yasası'nı, yasama sürecinden tamamen geri çekildiğini duyurdu; ancak, çok geçti. Protesto eden nüfusu korku ve öfke o kadar çok sarmıştı ki herhangi bir hükümetin halkı yatıştırmaya yönelik girişimleri işe yaramadı. Hong Kong vatandaşlarının geri adım atma konusundaki isteksizliği ve protestoya devam etme konusundaki kararlılıkları, nüfusun şehrin geleceği için demokratik ve siyasi güvenliği güvence altına alma konusunda ne kadar çaresiz olduğunu göstermiş oldu. Protestocular, Pekin yanlısı gruplar ve çevik kuvvet polisi arasındaki şiddetin tırmanması, Hong Kong ekonomisinin hayatta kalma mücadelesi veren birçok küçük işletmeyle birlikte çökmesine neden oldu. Hükümet, yasa tasarısını ve polis kontrolünü geri çekerek harekete geçmeye çalışmasına rağmen protestoların ne zaman ve nasıl sona ereceğine dair hala bir işaret yoktu (F. Lee, 2020).

Protestolar 2019'un geri kalanında şehirde ortalığı kasıp kavurmaya devam etti. 1 Ocak 2020'den itibaren protestolar sokaklara hâkim oldu. Hong Kong polisi, on binlerce katılımcının kaosa sürüklendiği demokrasi yanlısı Yılbaşı yürüyüşünün ardından yaklaşık 400 kişiyi tutukladı. 1 Ocak, Haziran 2019'dan bu yana, hareketin nasıl ve ne zaman sona ereceğini bilmeden toplam 7.000 tutuklama oldu. 2019-2020 Protestoları, Hong Kong'un demokrasinin geleceği ve özel bir idari bölge olarak statüsü ile ilgili bir dizi soruyu gündeme getirdi (Hou, 2019: 982).

9 Haziran'da, protesto organizatörü Sivil İnsan Hakları Cephesi, yasa tasarısından duyulan hoşnutsuzluğa yanıt olarak bir milyondan fazla insanın Victoria Park'tan Admiralty District'e yürüdüğünü bildirdi (Purbrick, 2019: 468). İcra Kurulu Başkanı Carrie Lam'ın 9 Haziran yürüyüşüne verdiği yanıt, “tasarı yeniden okunmaya devam edecek” oldu (Purbrick, 2019: 468). Bir haber medyası brifinginde verdiği yanıt, Hong Kong yönetiminin halkın acil taleplerini anlamadaki başarısızlığını gösterdi (Purbrick, 2019: 468). Carrie Lam'ın yanıtı, daha aşırı bir yaklaşım benimseyen başka bir halk gösterisiyle sonuçlandı. 12 Haziran Çarşamba günü, Merkezi Hükümet Daireleri ve Yasama Konseyi dışında bir protesto başladı (Purbrick, 2019: 469).

Protestocuların hükümet binalarının dışında toplanması, yetkililerin binalara girememesine ve polisin isyan önleyici ekipman konuşlandırarak karşılık vermesine neden oldu (Purbrick, 2019: 469). Protestocuların çoğu gösterilerinde barışçıl olsa da birkaç yüz protestocu Yasama Meclisi yerleşkesine girebildi ve bu da polisle şiddetli bir çatışmaya yol açtı (Purbrick, 2019: 470). Hem protestocular hem de polis tarafından alınan aşırı önlemler, önümüzdeki aylarda ek protestolar için öncelik oluşturdu.

2.5. Protestoların Değerlendirilme ve Karşılaştırılması

2019'daki en son protestolar, uzun ömürlü olmaları ve şiddet içeren önlemleri kullanmaları nedeniyle küresel medyanın dikkatini çekti. Önceki gösterilerde ve hatta Şemsiye Hareketi'nde görülenlerin aksine, 2019 protestoları Hong Kong protestocularının çok daha saldırgan bir yanını tasvir etmekteydi. Protestocular tarafından kullanılan daha

aşırı taktikler, polis tarafından 1967 protestolarından kaynaklanan isyan taktikleri kullanılarak karşılandı (Purbrick, 2019: 465).

Mevcut protestolar, İcra Kurulu Başkanı Carrie Lam tarafından önerilen Suçluları İade Yasası'na karşı barışçıl bir gösteri olarak başlarken, protestocular ve polis arasında birçok şiddetli çatışma örneğini içerecek şekilde hızla tırmandı (Wu, Lai ve Yuhas, 2019). Şiddet önlemleri almaya yönelik stratejik karar, modern Hong Kongluların ihtiyaçlarını karşılama aciliyetinden kaynaklandı (Purbrick, 2019: 465). Hong Kong'un Pekin yanlısı İcra Kurulu Başkanı Carrie Lam, 2019 protestolarının ilk nedeni olan mevcut Kaçak Suçlular Yönetmeliği'nde bir değişiklik önerdi (Duhalde ve Huang, 2019). Değişiklik, bireylerin yargılanmaları için Hong Kong'dan anakara Çin'e iade edilmelerine izin verecek (Purbrick, 2019: 466).

Bununla birlikte birçok Hong Konglu, böyle bir politikanın bireylerin anakara Çin'in daha az şeffaf hukuk sistemine tabi olmasına ve adil olmayan bir yargılamadan geçmesine izin vereceğinden korkuyordu. Yasa tasarısına yanıt olarak, kurum yanlısı aktörler bile endişelerini dile getirdi (Purbrick, 2019: 467). Kıdemli iş liderleri ve hatta eski Genel Sekreter Henry Tang Ying Yen, politikanın aşırı boyutuyla ilgili endişelerini dile getirdi (Purbrick, 2019: 467).

Protestolar, iade tasarısına ve Hong Kong'un yasal özerkliğini aşındıracağı korkusuna bir tepki olarak başlarken protestoların talepleri daha sonra başka talepleri de içeriyor ve merkezi hükümete karşı daha büyük bir hoşnutsuzluk hissi uyandırıyordu (Hou ve diğerleri, 2021: 47).

Hong Kong'un siyasi tarihi ve kurumları kentin kırılmalıklarına katkıda bulunmada etkili olsa da 2014 ve 2019 protestolarının farklı gelişmelerini etkileyen koşullara bağlı faktörleri anlamak da önemlidir. 2014 protestolarının aksine, erken aşamadaki 2019-2020 Anti-İade Karşıtı protestolar, geçmişteki herhangi bir demokrasi yanlısı hareketten çok daha fazla katılımcı çekti. Gösteriler de sonlara doğru militan bir hal aldı ve Hong Kong sokaklarını ateşle ve göz yaşartıcı gazla doldurdu. 2019'un son aylarında giderek şiddetlenen protestolara yol açan radikal aktivizmin tırmanışı, Hong

Kong'un devir sonrası tarihinde olağanüstü özgün bir olaydır (Dynel ve Poppi, 2021: 2326).

Bu başlık, 2019 Protestolarının neden 2014 Şemsiye Hareketi'nden çok daha çalkantılı bir şekilde ilerlediğine ilişkin temel nedenleri araştıracaktır. Böylelikle; 2014 ve 2019 hareketlerini karşılaştırmak için protestoların tetikleyicileri, protestoların siyasi koşulları, protestoların gerçekleştiği sosyoekonomik ortam, protesto stratejilerindeki farklılıklar olmak üzere dört temel hususa bakılacaktır.

Dolayısıyla bu çalışma, vatandaşların özel idari bölgede demokrasinin ve özgürlüğün geleceğine sahip olmaya devam ettiğine dair umudun azalmasının bir sonucu olarak 2019 Anti- İade Hareketi'nin 2014 Şemsiye Hareketi'ne kıyasla çok daha düzensiz olduğu görülecektir (Arranz, 2019).

2014 Şemsiye Hareketi'nin 2019'dakinden daha az sürdürülebilir ve daha az şiddetli olmasının bir başka nedeni de 2019 Anti- İade Hareketi'ni tetikleyen orijinal yasaların ve duyuruların hayal kırıklığına neden olacak kadar belirsiz olmasıydı. İlk olarak, Temel Kanunda genel oy hakkının elde edilmesinin ana hatları belirsizdi ve birçok sorunu çözülmeden bıraktı. Bu, İngiliz ve Çin hükümetleri tarafından çıkarılan aceleci taslak sürecinin bir sonucuydu. Hong Kong hükümetinin belirli bir tarihe kadar tam genel oy hakkı tesis etmesi gerektiğini belirten somut yazılı veya yapısal sistemler yoktur. Temel Kanun, yalnızca “nihai amacın genel oy hakkıyla Baş Yönetici'nin seçilmesi olduğunu” vurgulayarak geriye kalan “ne zaman” ve “nasıl” sorularını çözümsüz bırakmaktadır (Hing, 1992: 19).

Pekin, bu nedenle, 2017 yılına kadar Hong Kong'da tam genel oy hakkına izin verme konusundaki sözlü vaadinden kendisini sorumlu tutmak zorunda kalmadı. İkinci olarak, 2007 yılında genel oy hakkı vaadi, yasanın taslağı sırasında meydana gelen Pekin yanlısı kamp sonucunda zaten zayıflamıştı. Hong Kong ÖİB'nin pandemokratik partisi, başlangıçta genel oy hakkının 2012 yılına kadar elde edilmesi için bastırdı. Ancak Pekin yanlısı kamp, bunun yerine 2017'nin başlangıç yılı için bastırdı. UHKDK nihayetinde, Çin Merkezi Hükümeti'ne (Hong Kong Özel İdari Bölgesi) hitap ederek 2017'de genel oy hakkı seçimlerinin yapılmasına karar verdi. Ek olarak karar sırasında UHKDK, “dördüncü

İcra Kurulu Başkanının seçilmesine ilişkin özel yöntemde (...) uygun değişikliklerin (...) yapılabileceğini” (Hong Kong Özel İdari Bölgesi) vurguladı. Böylece, UHKDK 2017’de genel oy hakkının kullanılmasına karar vererek yasanın değişebilmesi için bunu yaptı. Hong Kong’un planlanan genel oy hakkı üzerinde değişiklik yapılabileceği iması, uygulanabilecek değişikliklerin türünü sınırlamamakla birlikte, temelde oylama sisteminin demokratik değerlerini gölgelemektedir. Sonuç olarak 2014 yılı nihayet geldiğinde ve Hong Kong seçim sezonu için hazırlanmaya başladığında, UHKDK, Baş Yönetici adaylarının bir komite tarafından aday gösterilmesini şart koşarken yasal sınırlar dâhilinde hareket edebildi. Hükümet, protestocuların taleplerine boyun eğmekten sorumlu olmadığını ve Temel Kanun tarafından uygulanan politikalar tarafından korunduğunu hissettiğinden, genel oy hakkını engelleyebildi ve demokratik gerilemeyi artırabildi (Ortmann, 2015: 36-38).

2014 Şemsiye Hareketi’nden farklı olarak, 2019 Hareketi’nin ilk tetikleyicileri çok daha fazla bir tehdit olarak algılandı ve bu nedenle protestoların uzun süreli ve agresif doğasına katkıda bulundu. Şüpheli Hong Kong vatandaşlarını Pekin’in yasal sistemleri altında yargılanmaya zorlayabilecek Suçluları İade Yasası, Hong Kong ile Pekin’in hukuk kuralları arasındaki çizgiyi bulanıklaştırıyordu. Birçok Hong Kong vatandaşı, bunu negatif statü haklarına bir tehdit olarak gördü. Hong Kong, 2019 Dünya Adalet Projesi Hukukun Üstünlüğü Endeksi’nde Hong Kong, küresel olarak on altıncı, Asya’da üçüncü ve hatta Amerika Birleşik Devletleri’nin beş sıra önünde yer aldı (J. Wong, 2020).

ÖİB’nin her vatandaşın hareket, eylem ve konuşma özgürlüğünü koruyan sözde güçlü hukuk sistemi, devir teslimden sonra Hong Kong halkına huzur veren şeydi. Sonuç olarak bu hukukun üstünlüğü algısı bir Suçluların İadesi Yasası tarafından tehdit edildiğinde, şiddetli ve duygusal bir tepkiye yol açtı. Hong Kong vatandaşları, Suçluların İadesi Yasasını, ÖİB’in garanti altına alınan siyasi özgürlüklerinden mahrumiyet riski olarak gördüler. Hong Kong hükümetinin kentin hukukun üstünlüğüne yönelik görünüşteki ihmali, yetkililerin protestoların henüz başlarında göstericilere tepki vermesiyle daha da alevlenmiş oldu. Birçok aktivist, Çin Komünist Partisi’nin devlet kontrol yöntemleriyle benzerlikler olarak polis şiddetine, otoritenin tehlikeli silah

kullanımına ve hesap verebilirlik eksikliğine işaret etti. Bu nedenle, hükümetin Hong Kong vatandaşlarının Suçluların İadesi Yasası ve Yasa Tasarısı yoluyla temel korumalarını aniden kaldırması, protestocuları kontrol etmek için kaba kuvvet uygulamalarıyla birleştğinde, Özel İdari Bölge için yakın bir tehdit olarak görüldü. Hükümetin, vatandaşların korumalarını aşındıran Temel yasayı manipüle etmesinin bir sonucu olarak, 2019 Protestoları, hızla kontrolden çıkan kaotik bir karmaşaya dönüştü (J. Wong, 2020).

Suçluları İade Yasası'nın Hong Kong vatandaşlarının kimliğini anakaradan ayrı bir devlet olarak gölgelemesi, 2019-2020 Anti-İade Hareketi'nin 2014 Şemsiye Hareketi'nden daha fazla öfke duymasına neden olan bir başka tetikleyiciydi. Hong Kong vatandaşlarının demokratik değerlerini korumada hükümetin hesap verme sorumluluğunun olmaması, şehirdeki endişeleri artıran ve protestoları düzen karşıtı bir harekete geçmeye zorlayan tetikleyici bir faktördü. Hong Kong Barosu eski başkanı Paul Shieh, “Hong Kong vatandaşlarının gerçek demokrasinin yokluğunda hukukun üstünlüğünün var olduğu bir devleti hayal etmelerinin zor olduğunu” açıklayarak bu artan korkunun altını çiziyordu (J. Wong, 2020).

Suçluları İade Yasası, Hong Kong vatandaşlarını otokratik anakaradan ayıran demokratik kimliğine karşı çıkmakla kalmıyor, aynı zamanda Çin'in uyması gereken “tek ülke, iki sistem” kuralını da ihlal etmekteydi. Batı'nın özgürlük ve demokrasi anlayışı, İngiliz sömürge yönetimi altında bir yüzyıldan fazla bir süredir, Hong Kong toplumunda kök salmıştır ve Hong Kong'un kimliğinin temel bir bileşenidir. Bununla birlikte, Hong Kong halkının sahip olduğu siyasi özgürlükler kırılgandır; ancak hükümetin hem şehrin yasalarına tabi olması hem de vatandaşlar tarafından sorumlu tutulması durumunda sürdürülebilir bir olgudur (Li, 2022: 96).

Suçluların İadesi Yasası, Hong Kong halkına hükümetlerinin artık kendi düzenlemeleri veya vatandaşları tarafından bağlı kalamayacağını göstererek 2019 Anti-İade Hareketini körüklemek için çok daha büyük bir ateş yaktı. Hong Kong halkının demokrasi ve özgürlükleri için fiziksel olarak savaşıma kararlılığı, protestocular tarafından

Hong Konglu olmanın ne anlama geldiğinin özgün kimliğini korumanın tek yolu olarak görülmekteydi (Liao, 2021: 19).

2014 ve 2019 arasında yalnızca beş yıl olmasına rağmen bu bağlamların protestoların farklı gelişimini nasıl etkilediğini pekiştirmek için Hong Kong'un siyasi iklimindeki farklılıkları tanımak önemlidir. Çin'in Hong Kong ve uluslararası siyaset üzerindeki etkisi, her iki protestonun da arka planını oluşturan değişken siyasi iklime katkıda bulundu (Chan, 2022: 15).

Bununla birlikte, 2014 Şemsiye Hareketi katılımcıları, 2019'a kıyasla daha güçlü bir siyasi güvenlik duygusuna sahip olduklarını hissettiler. 2014'e kadar olan siyasi koşullar, organizatörlerin daha fazla halk desteği ve hükümet kabulü kazanabileceklerini hissetmelerine izin verdi oysa 2019'da aktivistler hükümetlerin taleplerini kabul etme konusunda umutlarını kaybettiler. Bu da Şemsiye Hareketi'nin nispeten barışçıl göstericilerine kıyasla protestocularının şiddetli ve saldırgan davranışlarından olmuştur (Withnall, 2019).

Birincisi, 2014 Şemsiye Hareketi'nin 2019 Hareketi kadar saldırgan olmamasının nedenlerinden biri, Hong Kong vatandaşlarının gerçekten çekişmeci bir siyasi iktidar yaşadığı ilk örneklerden biri olmasıydı. 1997 ve 2014 yılları arasında, Pekin tarafından gerçekleştirilen ve Hong Kong vatandaşlarının siyasi özgürlüklerini doğrudan ihlal eden faaliyetleri veya eylemleri belirlemek zordur. 2014'ten önce, sadece birkaç yasa maddesi Hong Kong'da memnuniyetsizliğe neden olmuştur. Şemsiye Hareketi'nin tetikleyicisine benzer şekilde, bu çekişmeler hükümetin genel oy hakkını sınırlama girişimlerini içeriyordu. Örneğin; 2005 “Demokrasi Protestosu” ve 2010 “Genel oy Hakkı Yürüyüşleri” hükümetlerin, vatandaşların doğrudan kendi liderlerine (Gunia) oy vermelerine izin vermek yerine Hong Kong'un seçim kurulunu destekleme kararına tepkilerdi. Bu protestoların her ikisi de nihayetinde hükümete, gelecekte bir noktada genel oy hakkı tesis etme niyetlerini açıkça ancak belirsiz bir şekilde ifade etmesi için baskı yaptığından, protestocular bunun hükümetin taleplerini kabul ettiğini varsaydılar ve bu nedenle gösterileri bir başarı olarak gördüler (Wong ve Chan, 2021: 409).

Protestocular, taleplerinin Hong Kong yönetimi tarafından anlaşıldığını hissettiler ve bu nedenle herhangi bir radikal eylemde bulunmadılar. Ek olarak Hong Kong hükümetinin krizlerle mücadelede 2014 öncesindeki performansı genel olarak takdire şayan olarak görülmekteydi. Hong Kong hükümeti, bölgeyi vuran Sars ve Kuş Gribi gibi birden fazla pandemiye dikkatli bir şekilde yönetmesinden dolayı geniş çapta övgüyle karşılandı (Wong, 2017: 101). Asya Mali krizinin şehir üzerindeki etkisini hafifletme konusundaki ihtiyatlılıkları için de övüldüler (Bloomberg, 2019).

Hong Kong hükümetinin ulusal acil durumları yönetme konusundaki yetkinliği, Hong Kong'un yetenekli ellerde olduğu ve istikrarlı bir siyasi ortama sahip olduğu algısını daha da güçlendirdi. 2014 Şemsiye Hareketi, bu önceki siyasi anlayıştan temel bir değişimdi. Yakın gelecekte demokratik oylamayı zorlayan önceki gösterilerin aksine, Şemsiye Hareketi, Hong Kong hükümetinin genel oy hakkı vaadinden geri çekilmesini protesto ettiği için farklıydı.

2014 protestocuları demokratik reform için bastırmak yerine, hâlihazırda var olan eşitlikçi uygulamaların ihlaline karşı mücadele etmekteydiler. Sonuç olarak, önceki hareketler sadece birkaç bin sokak protestocusu çekerken 2014 Hareketi 100.000'den fazla katılımcıyı zirvede toplayan bir anormallik olduğunu göstermiş oldu. Hükümetin verdiği sözden caymış olması, barışçıl gösterilerle atlatılabilecek nadir görülen korkunç bir eylem olarak görülmekteydi. Bu nedenle, 2014 protestolarına yol açan siyasi koşullar, hükümetin sivil itaatsizliği kabul edeceği varsayımını teşvik etti. 2014 Şemsiye Hareketi'nin nispeten barışçıl ilerlemesi bu nedenle kısmen Hong Kong vatandaşlarının şehrin genel olarak istikrarlı siyasi ortamına ilişkin algısına bağlanabilir (Lee, 2019).

Organizasyon liderlerinin talepleri, 2019 yazında tutuklanan yüzlerce insan için bağımsız bir polis şiddeti ve af soruşturması çağrısına dönüştü (Ives, May ve Yu, 2019). Hareketin belirtilen talepleri 2019 protestolarının güncel olaylarına özgü olsa da protestoların temelinde Pekin'in 1997'de şehre vaat ettiği özerkliği aşındırdığı endişesi vardı (Ives, May ve Yu, 2019). Bu duygu, Hong Kongluların demokratik özgürlükler için yinelenen talebini ve daha büyük Çin nüfusundan farklı olarak tanınma arzusunu tasvir

etmektedir. Farklı bir kimliğe ve siyasi taleplere sahip bir nüfus olarak tanınma arzusu olarak Hong Kong'un tarihi boyunca yaygın olan bir temadır (Chan, Ma ve Zhou, 2022: 559).

2019 protestolarında radikalleşmenin, toplu eylemin ve yenilikçi stratejilerin yükselişi, önceki 2014 Şemsiye Hareketi'nden tamamen farklıydı. 2014 hareketi demokratik gerilemeye karşı bir tepki olarak görülebilirken, 2019 Protestoları, Hong Kong hükümetinin vatandaşlarının haklarını korumak için güçlü ve adil bir hukuk kuralını sürdürmemesi karşısında oluşan bir hayal kırıklığı olarak anlaşılabilir. “Protestolar sonbahar aylarına kadar devam etmekteyken protestocular sürekli olarak taleplerde bulundular. 23 Ekim'de, aylarca süren protestoların ardından, İade Yasa Tasarısı resmen geri çekildi (Singh ve Jim, 2019). Öyle olsa bile, hareket o sırada yasanın kaldırılmasından daha fazlası için mücadele ettiğinden ve geri kalan dört talep Suçluları İade Yasasının geri çekilmesi kadar yerleşik olduğundan protestolar sönümlenmedi. Böylece protestolar devam etti ve protestocular ile polis arasındaki en şiddetli çatışmalardan bazılarında 2019 Kasım'ında oldu. Göstericiler protestoları 2020'nin başına kadar sürdürerek onları Hong Kong tarihindeki en uzun süreli protestolar haline getirdi, ocak ve şubat aylarında Covid-19 virüsünün yayılmasıyla sakinleşti (Johannesson, 2020). Ancak hareketin başlanıcının yıl dönümüne yaklaşırken insanlar gösteri yapmak için toplanmaya devam etmekte olduğundan protestolar henüz sona ermemişti (Jim ve Pang, 2020).

Çin ve Batı arasındaki nispeten dostane ilişki, 2014 Şemsiye Hareketi'nin 2019 Hareketi'nden çok daha az şiddetli olmasının bir başka önemli nedeniydi. 2014'te Çin'in ABD ile yazışmaları düşmanca değil, dikkatli bir şekilde uzlaşma eksenliydi. Bu, 2014 protestoları sırasında sahadaki aktivistlerin, öfkelerini daha fazla eyleme sevk edebilecek Batı basınından, hükümetlerden ve ideolojilerden daha az teşvik veya açık desteğe sahip oldukları anlamına gelmekteydi. Bu, Çin ve ABD'nin şiddetle düşman hale geldiği 2019 protestolarıyla çelişiyordu. 2018 yılında Başkan Donald Trump tarafından başlatılan ABD-Çin ticaret savaşı, Pekin ile Washington arasındaki siyasi ve ideolojik farklılıkları daha da şiddetlendirdi. 2019 Protestolarını Batı'nın Çin karşıtı değerlerle beslemeye teşvik etti. 2019'da aktivistler sık sık Amerikan bayrakları sallarken Batılı muhabirlerle ilişki

kurarken ve Trump'ın (Bradsher, 2019) geniş çapta eleştirileri olan Çin karşıtı söylemi sergilerken görüldü. 2019'un aksine 2014'teki protestocular Batı'dan nadiren siyasi semboller veya popülist söylemler kullandılar (Lui, 2022: 14). Çünkü o zamanlar Çin ve ABD müttefik olmasa da iki ülke arasındaki iş birliği, aralarında bir ideolojik savaşı önlemeye yetiyordu. Bu nedenle, bazı Batılı politikacılar Hong Kong vatandaşlarını 2014'te genel oy hakkı için verdikleri mücadelede cesaretlendirirken 2019'da olduğu gibi aynı popülist Çin karşıtı söylemi desteklemedi. 2014 Şemsiye Hareketi protestocuları ılımlı uluslararası siyasi faktörlerin bir sonucu olarak çok daha muhafazakâr bir şekilde hareket etti. ABD-Çin siyasi ve ticaret savaşının aktivistleri radikal eylemlere katılmaya zorlamak için teşviki olmadan, protestolar yavaş yavaş azaldı ve böylelikle sönümlendi (Buckley, 2014).

2014 Şemsiye Hareketi'nin 2019-2020 Anti-İfade Hareketi'nden daha etkin bir şekilde yönetilmesinin bir başka nedeni de Hong Kong'un liderliğindeki farklılıktı. Hong Kong'un İcra Kurulu Başkanı CY Leung, Protestolarının ilk turlarında Carrie Lam'ın kararsız tepkisine kıyasla Şemsiye Hareketi'ne kararlı bir siyasi maharetle yanıt verdi. CY Leung'un Pekin ile yakın ilişkisi, siyasi yargısını ve protestolara tepkilerini şekillendirdi (Patsiaouras, Veneti ve Green, 2021: 5). Bu, nihayetinde 2014 Şemsiye Hareketi'nin muhafazakâr yörüngesini uygulamasına yardımcı oldu. Carrie Lam'ın aksine, CY Leung, Çin Komünist Partisi tarafından oldukça beğenildi. Leung, Pekin'in Tiananmen katliamıyla ilgili söylemini pekiştirmek, Hong Kong'u anakaraya bağlayan daha fazla altyapı inşa etme projelerini desteklemek ve hapisteki Çinli muhalif Liu Xiabo'yu (Pomfret, 2018) kınamak gibi birçok tartışmalı davada Pekin'in yanında yer alarak sadık olduğunu gösterdi. 2014 yılında protestolar artmaya başladığında, CY Leung, Pekin'in Şemsiye Hareketi ile sorumlu bir şekilde başa çıkmak için ona yeterince güvendiğinden emindi.

Leung, marjinal ve riskli politikalar (Chan, 1989: 571-580) yasalaştırarak yetkinliğini anakaraya argümanlama ihtiyacı hissetmedi. Örneğin; Leung protestoları

bastırmak için bir polis gücü görevlendirdi. Bunu yaptığında bile protestoculara karşı şiddet eylemlerini emretmedi ve protestoları isyan olarak nitelendirmedi. CY Leung'un sağduyulu taktikleri, protestocuları uzaklaştırmaya ve en kötüsünün geçmesini beklemeye odaklanmasına izin verdi. CY Leung, Şemsiye Hareketi azalmaya başladığında geride kalanları yavaş ve sakin bir şekilde toplayarak Şemsiye Hareketi'ni üç ay içinde etkili bir şekilde söndürmeyi başardı. Bu, Hong Kong'un siyasi sahnesinde Pekin'le sıkı bağları olan yeni bir figür olan Carrie Lam ile çalışmaktaydı. Lam'in en büyük eksikliklerinden biri, Pekin tarafından güvenilmediğini hissetmesiydi. Lam, protestoların ilk aşamalarında Pekin'i memnun etmek için harekete geçti, ilk barışçıl yürüyüşleri isyan olarak çerçeveledi. Tam donanımlı çevik kuvvet polisini aktivistleri bastırmaya çağırdı ve inatla Suçluların İadesi Yasası'nı zorlamaya devam etti. Protestocular misilleme yaparken ve durum tırmandıkça, Lam, Pekin'in ona olan inancının sarsılmasından korkarak Hong Kong'daki konumu hakkında giderek daha güvensiz hale geldi (Huailuek, 2021: 226).

Sonuç olarak Lam, Suçluların İadesi Yasasını geri çekemeyeceğini hissetti, muhtemelen bunun Merkezi Çin Hükümeti karşısındaki savunmasızlığını ortaya çıkaracağından endişe etti. Lam Suçluların İadesi Yasasını desteklemeye yönelik tutumunu açıklamaya devam ettiği için, öfkeli protestocular Hong Kong'un her yerine saldırmaya devam etti. Carrie Lam'in aceleci davranışları, Hong Kong vatandaşlarını zaman geçtikçe daha şiddetli ve aşırı eylemlerde bulunmaya itti. Lam sonunda tasarımı geri çektiğinde artık çok geçti. Protestocular hükümete olan inancını çoktan kaybetmişti ve meydan okuma ve kargaşa eylemlerini sürdürmeye teşvik edildiler. Bu nedenle, Hong Kong'un liderlik yetenekleri, protestoların doğasına katkıda bulunan temel faktörlerdi. CY Leung, Carrie Lam'in savunmasız eğilimine kıyasla Pekin'in gözünde daha güvenli olduğu için, Leung 2014 Şemsiye Hareketi'ni göreceli hız ve sırayla bastıran rasyonel ve sağduyulu tepkiler verebildi (Chan, 2014: 576-580).

2014 ve 2019 yılları arasında Hong Kong'un siyasi atmosferindeki hızlı değişim, Şemsiye Hareketi'ne kıyasla 2019-2020 Anti-İade Hareketi'nin düzensiz doğasına katkıda bulunan bir başka faktördü. 2019'un siyasi koşulları, birkaç endişe verici olayın gösterdiği gibi siyasi güvenlik ve özgürlüklerin kademeli olarak erozyona uğradığı 2014'ünkinden

çok daha değişkendi. 2014 protestolarına tepki olarak Pekin, Hong Kong'daki siyasi muhalefeti dizginleme çabalarını artırdı. Çin hükümetinin bunu yapmasının bir yolu, Çin Komünist Partisi üyelerini eleştiren içerik üreten kitap yayıncılarını kaçırmaktı (Yam, 2021: 14). Bu kaçırma olayı, Hong Kong'da konuşma ve ifade özgürlüğüyle ilgili endişeleri artırdı. Ekim ve Aralık 2015 arasında, bir Hong Kong kitap yayınevi “Causeway Bay Books”un beş çalışanın kayıp olduğu bildirildi. Yayıncılık firması, Çin hükümet yetkililerini eleştiren kitaplar ürettiği biliniyordu. Ancak bu tür eleştiriler herhangi bir Hong Kong yasasını ihlal etmedi ve yasal olarak devlet onaylı cezalar talep etmedi. Resmi olarak hiçbir zaman açıklanmasa da kitap yayıncılarının Çin makamları tarafından Pekin tarafından Xi Jinping'in Hong Kong'daki (Jenkins, 2019) yönetimini çevreleyen anlatıyı kontrol etmek için bir hamle olarak gözaltına alındıklarından şüpheleniliyordu. Kitap yayıncılarından en az ikisinin Çin ankarasında seyahat etmekten ortadan kaybolduğuna dair deliller vardı. Hong Kong'da başka bir yayıncı ortadan kayboldu; ancak daha sonra sınırı yasal kanallardan geçmek için gerekli seyahat belgelerine sahip olmadan ankarada yeniden ortaya çıktı. Yine başka bir yayıncı Tayland'da tatildeyken ortadan kayboldu ve sonunda tekrar ankaraya gitti (Jenkins, 2019). Şehrin hukuk devleti Çin Merkezi Hükümetinin Hong Kong sakinlerinin kişisel yaşamlarına bu kadar doğrudan müdahale etmesine asla izin vermediğinden Hong Kong'da insanların tuhaf şekilde ortadan kaybolması çoğu vatandaş için şaşırtıcı ve korkutucu oldu.

Kaybolmalar, Temel Yasa'nın bir ülke, iki sistem (Kellogg, 2018:1239) ilkelerine ilişkin birkaç maddesinin endişe verici bir ihlaliydi ve Hong Kong'un halkını Çin'in erişiminden korumasını temelden tehdit etmekteydi. Durum, kayıp kitap yayıncılarından biri olan Gui Minhai'nin bir günah çıkarma videosu aracılığıyla ilk kez halka açık hale gelmesiyle daha da kötüleşti. Çin ulusal televizyonunda yayınlanan videoda Gui, ankaraya dönüşünün gönüllü olduğu konusunda ısrar etti. Bununla birlikte, bunun Gui'nin yönünü şaşırmış konuşma şekli ve ulusal sınırlar üzerindeki hareketlerine hitap etmedeki başarısızlığı nedeniyle zorunlu bir açıklama olduğuna yaygın olarak inanılıyordu (Kellogg, 2018: 1242).

Çin Komünist Partisi'nin Hong Kong vatandaşlarının özel yaşamlarını manipüle etmesi, onların konuşma özgürlüklerini ve en önemlisi özel idari bölgenin Temel Yasası uyarınca kişisel güvenliklerini iğfal etmesi, Hong Kong halkını alarma geçirdi. Bu nedenle; 2014 Şemsiye Hareketi'nden hemen sonra Çin hükümeti tarafından Hong Kong vatandaşlarının tuhaf bir şekilde kaçırılması, Hong Kong'da 2019'a kadar siyasi özgürlükleri ve güvenlikleriyle ilgili endişeleri artırdı (Cheung, 2019).

Hong Kong'da artan Çin sert gücü, 2014 ve 2019 yılları arasında Hong Kong vatandaşlarının yaşadığı artan endişelere neden oluyordu. 2017'de Ulusal Demokrasi Vakfı tarafından vurgulandığı gibi, sert güç, devletin bireysel özgürlük üzerindeki gücünü destekleyen ulusal ideolojilerden kaynaklanmaktadır. Sert güç politikaları pratikte düşmancadır. Mağdur ülkenin kurumlarının geçerliliğini azaltmak için sindirme, zorlama, sansür ve manipülasyon içermektedirler (Walker, 2018).

2014 protestolarına tepki olarak Pekin, Hong Kong'daki etkisini genişletmek, bölgede daha güçlü kontrol sağlamak ve bölgedeki belirli özgürlükleri aşındırmak için sert bir güç kullandı. 2014 ve 2019 yılları arasında Hong Kong'da yürürlüğe giren Çin'in sert gücüne iki örnek: ÖİB' de çalındığında insanların Çin milli marşına hakaret etme potansiyellerinin engellenmesinin yanı sıra Hong Kong devlet okullarında zorunlu ulusal eğitim sınıflarının kurulmasını içermektedir. Çin milli marşının 11 Ocak 2019 tarihli Ulusal Marş Yasası ile eleştirilmesinin engellenmesi, marşın ve Çin kültürünün itibarını korumayı amaçlıyordu. Ancak çoğu vatandaş, tasarının Pekin tarafından 2014 Şemsiye Hareketi'nden kaynaklanan Hong Kong-anakara gerilimini bastırmak amacıyla çıkarıldığına inanmaktadır. 2014 protestolarının ardından, birçok Hong Kong vatandaşı, spor oyunları gibi büyük toplantılarda çalındığında milli marşı yuhalamaya başladı. Hong Kong milli futbol takımı, uluslararası futbol maçları sırasında marşı bile yuhaladı. FIFA, Hong Kong Futbol Federasyonu'na uyarılarda bulunmalarına rağmen, oyuncular marşa (Porteous, 2016) saygısızlık etmeye devam ettiler. Çin Merkezi Hükümeti anakara milli marşı yasasını Hong Kong'a kadar genişletti. Pekin, bu yeni yasanın “Hong Kong'da sosyal değerleri ve vatanseverliği” geliştirmeye yardımcı olacağını savunmaktadır. Yasaya göre; marşın sözlerini değiştirenler, marşla alay edenler veya “uygunsuz”

durumlarda çalanlar da dâhil olmak üzere ihlal edenler, cezai kovuşturma altında 15 güne kadar gözaltında tutulabilecekler. UHKDK nihayetinde Ulusal Marş Yasasını Hong Kong Temel Yasası'nın Ek bölümüne ekledi, bu da resmi bir yerel mevzuat (Pang, 2019) haline geldiği anlamına gelmektedir.

Ulusal Marş Yasasının Hong Kong'un Temel Yasasına uygulanması, Çin'in bölgede sert gücü sorunlu şekilde kullandığını göstermektedir. Pekin'in anakaradaki milliyetçi yasaları Hong Kong vatandaşlarının rızası olmadan uygulaması, otoriter hükümetler tarafından devlet güçlerini demokratik bölgelerde yansıtmak için sıklıkla silahlandırılan saldırgan ve yıkıcı politikaları şiddetlendirmekteydi. Böylece Çin'in sert gücü, Hong Kong'daki Çin kontrolünü ihlal etme endişelerini teşvik etti ve sonuçta Hong Kong vatandaşlarını 2019 Protestoları sırasında daha sert ve daha uzun süre mücadele istemeye teşvik etti (Kow ve diğerleri, 2020: 7).

Benzer şekilde, Çin hükümetinin özel idari bölgede zorunlu ulusal eğitim sınıfları kurmaya yönelik ısrarlı girişimleri, birçok Hong Kong sakini için endişe verici oldu. Endişeli birçok vatandaş, Pekin'in eylemini anakara Çin eğitim sisteminin Hong Kong'un bağımsız okul uygulamalarına tecavüzü olarak gördü. 2012 yılında, Hong Kong yönetimi, halkın büyük tepkisinden sonra yerel okullarda ulusal eğitim müfredatı planlarını rafa kaldırmak zorunda kaldı. Ancak 2017 yılında, tartışmalı konu, kamuoyunun muhalefetine rağmen görevdeki ilk ayında konuyu birinci öncelik haline getiren İcra Kurulu Başkanı Carrie Lam tarafından LegCo'ya geri getirildi. Lam'ın yönetimi, “öğrencilere vatanseverlik aşılacak” için eğitim reformu konusunda açık sözlüydü (Pang, 2019).

Lam'ın söylemi, propaganda eğitiminin Hong Kong okullarına nüfuz edebileceğinden endişelenen ebeveynler, eğitimciler ve öğrenciler arasında korku oluşturdu. En büyük sorun milli eğitimin içeriğidir. Lam yönetimi, anaokulundan başlayarak çocukların “Ben Çinliyim” ifadesiyle özdeşleşmeleri fikrini destekledi. Lam, öğrencilere daha güçlü bir Çin ulusal kimliği duygusu vereceğini savunmaktadır. Bununla birlikte; mesele, Hong Kong'un yönetilmesi gereken “tek ülke, iki sistem” formülü üzerindeki siyasi gerilimleri alevlendirdiği için bu sorunlu oldu (P. Chiu, 2017).

“Bir lke, iki sistem” altında Hong Kong'un kendi kimliğini, yasal sistemlerini ve kültürünü korumakta zgr olması gerekmektedir. Pekin'in ağır Çin söylemiyle ulusal eğitimi zorlaması, Hong Kong'un siyasetini ve toplumunu temelden değiştirecek ve böylece özel idari bölgenin statüsünü ihlal edecektir. Pekin'in zorlayıcı keskin gücünün bir parçası olarak ulusal eğitime yönelik baskısının bir sonucu olarak, Hong Kong vatandaşları anakaraya karşı artan olumsuz duygular geliştirmeye başlamıştı. Bu nedenle, kitap yayıncılarının kaçıırılması, milli marş yasası ve B çapında eğitim reformu için yapılan baskı gibi yüksek profilli olaylar, Pekin'in siyasi niyetleri hakkında şüpheler uyandırdı. Bu da Çin Komnrist Partisi'nin Hong Kong'un yaşam biçimini kontrolü altında tutmaya ne kadar istekli olduğuna dair endişeleri artırdı (Lee, 2020: 23).

Hong Kong'un sosyo-ekonomik ortamının son on yılda bozulması, şehir nüfusu arasındaki memnuniyetsizliğin ana kaynağı olmuştur. 2014-2019 yılları arasında konut fiyatlarındaki eşitsizlik artışlarında değişiklik olmaması ve işsizlik oranları üzerindeki olumsuz etkiler, hükümetin Hong Kong toplumundaki acil sorunları ele alma konusundaki yetersizliğini ortaya çıkardı. Sosyal ve ekonomik koşullarında hiçbir iyileşme görmeyen işçi sınıfının hayal kırıklıkları, hükümet karşıtı protestoları körükleyen kızgınlık duygularını oluşturdu (Lee, 2021: 19). Bu da 2014 şemsiye Hareketi ile karşılaştırıldığında 2019 Protestolarında göstericilerin sergilediği çalkantılı tutum ve eylemlere katkıda bulundu.

Hong Kong vatandaşlarının 2014 yılında karşılaştığı en belirgin sosyo-ekonomik sorunlardan biri, şişirilmiş konut fiyatları ve azalan özel ml sahipliğiydi. Hong Kong gençleri arasındaki mutluluk, genç vatandaşların bağımsızlığını bulamamaları ve konutta mobil olamamalarının bir sonucu olarak 1997'de şehrin devir tesliminden bu yana hızla azaldı. Stephen Wing-kai Chiu ve Kevin Tze-wai Wong tarafından yrtlen (2017) bir araştırma projesine göre; hızlı ekonomik büyüme ve konut fiyatlarındaki artış, Hong Kong'un siyasi iklimine yönelik memnuniyetsizlik düzeyi ile pozitif olarak ilişkilidir (Chiu ve Wong, 2017: 253-271).

Araştırmalarında, 2000 ile 2014 yılları arasında 18-30 yaşlarındaki insanların mutluluklarında 0'dan 4'e kadar bir ölçekte ortalama olarak 2,9'dan 2,79'a düştüğünü

buldular. 2000'lerin sonları, üniversiteden yeni mezun olan birçok gencin durgun bir pazarın sonucu olarak düşük istihdam seviyeleriyle karşı karşıya kalması anlamına gelmekteydi. Krizden sonra değişen iş ortamları nedeniyle, birçok yeni mezun da beklenenden daha az rekabetçiydi ve birçok öğrenciyi ya işsiz ya da düşük ücretli işlerle baş başa bıraktı (261).

Hong Kong'un yükselen konut fiyatları ve konut arzındaki kıtlığın bir sonucu olarak giderek daha fazla genç, geniş aile üyeleriyle dar mahallelerde yaşamaya devam etmek zorunda kalmaktadır. Düşük gelirli işler ve artan işsizliğin, Hong Kong'da siyasi memnuniyet ve hükümet onayı ile negatif ilişkili olduğu gösterilmiştir (266). Sosyal hareketsizlikle artan hayal kırıklıklarının bir sonucu olarak Hong Kong halkı, azalan konut mevcudiyeti ve daralan istihdam şartları için hükümetlerini suçlamaya başladı. Mutluluk ve muhalif siyasi tutumlar arasındaki ilişki, Hong Kong'un protesto kültürüne araçsal bir katkıda bulunmaktaydı. Mutsuz gençler, sosyoekonomik güvensizliklerinin bir sonucu olarak boykot, protesto ve grevlere katılmaya daha yatkındır (Lorenzini, 2014: 399).

Bu nedenle, Hong Konglu gençlerin çoğunluğunun artan sosyoekonomik hareketsizlikten, konut fiyatlarındaki artış ve işsizlikle şiddetlenen memnuniyetsizliğinden dolayı, hüsrana uğramış birçok gencin hükümet karşıtı protestolar sırasında öfkelerini sokaklara taşıması anlaşılabilir bir durumdur. Hükûmetin haklarından mahrum bırakılmış nüfusları desteklemek için hesap verme sorumluluğu talepleri, yalnızca 2014 Şemsiye Hareketi'ni değil, aynı zamanda 2019 Protestolarını da besleyen öfke ve şiddete katkıda bulundu (S. Ku, 2020: 113).

Hong Kong'da artan eşitsizlik seviyeleri büyük olasılıkla 2019'daki protestoları yönlendiren bir başka faktördü. Hong Kong 2019'un başlarında neredeyse tam istihdam seviyelerine ve kişi başına yüksek GSYİH'ya sahip olmasına rağmen servet dağılımı birçok hanenin geçimini tehdit etmeye devam eden kalıcı bir sorundur. Hong Kong halkının hayal kırıklıklarının altında yatan güçlü ancak genellikle göz ardı edilen bir faktör, bu sosyoekonomik eşitsizliktir. Hong Kong'un Gini katsayısı, 2019'da 53,9'da kaldı ve şehrin teslim edilmesinden bu yana 45 yıl içinde şimdiye kadarki en yüksek seviye oldu. Diğer gelişmiş ekonomilerin 38,8 ortalama Gini katsayılarına sahip olduğu göz

önüne alındığında, Hong Kong'un puanı, şehrin ekonomik dengesizlikleri hafifletme kabiliyetinde açıkça geride kaldığını göstermektedir (Hung, 2018). Hong Kong'un eşitsizlik seviyesi, yaklaşık 1,4 milyon insanı veya 600.000 haneyi yoksulluk sınırının (Shek, 2020) altında yaşamaya zorladı. Bu insanların çoğu, Hong Kong'un zengin anakara Çinli ailelere ve firmalara öncelik vermektedir gibi görünen sosyo-ekonomik ortamına içerledi. Bunun sonucunda Hong Kong'daki en yoksulların çoğu, Çin tekeli tecavüzüne karşı savaşmak için 2019-2020 Anti-İade Hareketi'ne katılmaya teşvik edildi. Bu haklarından mahrum bırakılan vatandaşların yüzde 5'inin bile sokaklara döküldüğünü varsayarsak bu şimdiden 2019 Hareketi adına protestoya katılan 70.000 öfkeli eylemciye katkıda bulundu (Holbig, 2020: 328).

Suçluların İadesi Yasası'na karşı yapılan protestolarla haklarından mahrum bırakılan genç nesillere öfkelerini ve umutsuzluklarını halka açık bir ortamda dışa vurma fırsatı verildi. Bu nedenle, artan eşitsizlik ve sosyoekonomik koşullarına net bir çözüm bulunmaması nedeniyle, haklarından mahrum bırakılmış birçok genç aktivist, 2019 Protestolarını “karşılıklı yıkım” için bastırmak için kullandı ve başarısız olan hükümete ve sisteme karşı isyan etme umuduyla giderek daha radikal eylemlerde bulundu (Kew, Iramani ve Seth, 2020).

Şemsiye Hareketi'ne dönülecek olunursa Hong Kong'un siyasi ortamı 28 Eylül 2014'te ciddi bir şekilde değişti. Polis yüz binlerce Hong Kong vatandaşına ilk kez göz yaşartıcı gaz atarken Şemsiye Hareketi ve Hong Kong'un demokrasi mücadelesi resmen başladı. Beş yıl sonra 2019'a hızla ulaşıldığında ise Hong Kong, bu sefer daha da büyük ve daha meydan okuyan bir hükümet karşıtı harekete bir kez daha bulaştı. Pekin'in şehrin hükümet karşıtı duygularını azaltma girişimlerine rağmen Hong Kong vatandaşları her zamankinden daha güçlü çıktılar, sokaklara döküldüler ve demokrasi ve bağımsızlık adına ortalığı kasıp kavurdular. Hong Kong'un siyasi güvenlik eksikliği ve demokratik gerileme konusunda artan memnuniyetsizlik, her kitlesel protestoyu bir öncekinden daha güçlü hale getirdi. Tabandan demokrasi yanlısı siyasi aktivizmin tohumları filizlenmeye başlamıştı. Hong Kong'daki bu demokrasi yanlısı protestoların önemi yadsınamazdı. 2014 Şemsiye

Hareketi, birçok Hong Kong gencini şehrin siyasetiyle daha fazla meşgul olmaya motive etti. Hareket, aynı zamanda, Doğu Asya'daki Çin işgalinin büyüyen sorunlarına ışık tutarak küresel ilgiyi de çekti (Purbrick, 2019: 480).

Ek olarak, Şemsiye Hareketi, Hong Kong'un Temel Yasası ve Ortak Deklarasyonu'ndaki kusurları ortaya çıkardı. Şemsiye Hareketi'nin ardından 2019 Anti-İade Hareketi, Hong Kong'un demokratik ortamının yanı sıra küresel siyasi sistem boyunca önemli şok dalgaları göndermeye devam etti. 2019-2020 Anti-İade Protestoları, halkın Çin kontrolüne karşı tepkisine rağmen Pekin'in Hong Kong'da artan otoriter gücüne odaklandı. Ayrıca protestolar, Hong Kong'daki haklarından mahrum bırakılmış nüfuslara, daha önce genellikle gölgede kalan sosyoekonomik sorunlara ilişkin hayal kırıklıklarını dile getirmeleri için bir platform sağladı. Böylece 2019 Anti-İade Hareketi, Hong Kong vatandaşı için ikinci bir uyanış işlevi görerek Hong Kong vatanseverliğini, kimliğini ve şehrin radikal protesto kültürünü ateşleyen demokratik değerleri yeniden aşıladı (Holbig, 2020: 332).

Son olarak, 2014 Şemsiye Hareketi'nin aksine, 2019 Protestolarının yerel işletmeler ve işsizlik üzerinde yıkıcı ekonomik etkileri oldu. Bu, protestoları daha da ileri götüren hayal kırıklıklarını şiddetlendirdi. 2014 Şemsiye Hareketi'nin 2019 Hareketi kadar çekiş kazanamamasının başlıca nedenlerinden biri, Hong Kong'un ekonomisini veya işsizlik oranını önemli ölçüde etkilememesiydi. Hong Kong ekonomisinin çekirdeği, 2014 yılında Özel İdari Bölge'nin GSYH'sinin yaklaşık yüzde 35'ini oluşturan ithalat ve ihracat sektörüne dayanmaktadır. 2014 Şemsiye Hareketi sırasında bölgedeki toplam ticaret akışı 2013'e göre yüzde beş arttı. Ayrıca, protestolar sırasında bile işsizlik oranları yüzde 3,3'te nispeten sabit kaldı. Hong Kong'un GSYH'sini yüzde 30 düşürme potansiyeline sahip olan Şemsiye Hareketi kapsamında, Hang Seng Endeksi değeri yalnızca yüzde 6 düştü. Daha da şaşırtıcı bir şekilde, protestoların ağırlıklı olarak büyük alışveriş bölgelerinde gerçekleştiği düşünüldüğünde, perakende satışlar aslında 2014 yılı boyunca yükseldi. Protestolara rağmen, şehirdeki oteller yüzde doksan civarında doluluk oranını koruyabildi ve işletmeler açık kalabildi (Headley, 2016).

Hong Kong'un ekonomisi, istihdamı ve iş sektörlerinde aksama olmaması, nihayetinde hükümetin Şemsiye Hareketi sırasında politikalarını değiştirme baskısı hissetmediği anlamına gelmektedir. Hong Kong'un ekonomisi istikrarlı kaldığı sürece, Pekin'in Hong Kong vatandaşlarına tam genel oy hakkı vermek için çok az teşviki vardı (Headley, 2016).

Öte yandan, 2019 Protestoları, Hong Kong'un ekonomisinde ve istihdam seviyelerinde büyük aksamalara neden oldu. Uzun vadeli istihdam oranları ile ilgili olarak Hong Kong, 2019 yılına kadar işsizlikte istikrarlı bir düşüş yaşadı. 2018 ile 2019'un başları arasındaki dönemde, işsizlik oranı şehrin son beş yılındaki en düşük seviyesi olan yüzde 2,8'e düştü. Bununla birlikte, 2019 Protestoları vurduğunda, işsizlik oranı daha da kötüye gitti ve aralık ayı sonunda işsizlik yüzde 3,5 ile zirveye ulaştı ("Hong Kong İşsizlik Oranı 1981-2020 Verileri" Ticaret Ekonomisi).

Hong Kong'un tipik olarak esnek işgücü piyasası, şehrin otelleri, restoranları ve alışveriş merkezlerinin azalan harcama ve turizm nedeniyle keskin bir yavaşlamadan etkilenmesiyle gerginlik belirtileri göstermeye başladı. Protestoların ekonomik etkisinin bir sonucu olarak, paniğe kapılan Hong Kong hükümeti, gösterileri bastırmak için giderek daha sert eylemlere girişmek zorunda hissetti. 4 Ekim 2019'da Carrie Lam, protestocuları şiddet içeren eylemlerden sorumlu tutma umuduyla Yüz Kapatma Yönetmeliğini veya Maske Karşıtı Yasasını uygulamak için sömürge dönemi Acil Durum Düzenlemeleri Yönetmeliği'ni başlattı (K. Cheng, 2020).

Maske Karşıtı Yasa, Hong Kong vatandaşlarının kamusal eylem özgürlüğüne yönelik bir başka ihlal olarak görüldüğü için öfke oluşturdu. Protestocuların meydan okuma ve kamu düzenini bozma adına maske takmaya devam etmesiyle yeni yasa geniş çapta göz ardı edildi. Ayrıca Hong Kong'da artan işsizlik, protesto etmeyen grubun da aktivistlerine misilleme yapmasına neden oldu. İşsizlikteki artış, protestolara katılmayan sivilleri de etkiledi. Pek çok Pekin yanlısı ve protesto karşıtı grup, şehir çapındaki gösterilerin bir sonucu olarak Hong Kong'un yavaşlayan ekonomisinden giderek daha fazla hüsrana uğradı ve onları sokaklarda demokrasi yanlısı aktivistleri kızdırarak ateşi körüklemeye teşvik etti. Sonuç olarak hareketin her iki tarafı da çatışmaya ve birbirleriyle

anlaşamamaya devam etti. Bu, Hong Kong'un protesto ortamını kutuplaştırdı ve 2019 Hareketi'nin kaotik yapısını daha da ağırlaştırdı ve uzattı (Loong-Yu, 2021: 43).

Siyasi ve sosyoekonomik faktörlere ek olarak, protestocuların taktikleri ve yenilikçi stratejileri, 2019-2020 Anti-İade Hareketi'nin uzun ve şiddetli doğasına katkıda bulundu. Polis tarafından yakalanmaktan daha iyi kaçınmak için aktivistleri 2014 Şemsiye Hareketi'ndeki eksikliklerine uyum sağladı ve yasal sonuçlardan kaçınırken aşırı eylemlerde bulunmalarına izin verdi. Hareketi'nin dağınık yapısı, protestocuların örnek alabileceği net bir liderin olmaması ve yetkililerle uğraşırken geliştirilen esnek zihniyet aktivistleri tarafından daha da kötüleşti. Bu özgün taktikler, 2019-2020 Anti-İade Hareketi'nin yörüngesini Şemsiye Hareketi'nden çok daha etkili bir şekilde sürdürmesini sağladı (Lee, 2020: 23).

2014 Şemsiye Hareketi, saygın liderlerinin rehberliği sonucunda iyi organize edilmiş yürütülmesi nedeniyle geniş çapta ilgi gördü. Şemsiye Hareketi'nin liderliği, protesto gruplarının yönlendirilmesine yardımcı oldu ve aktivistlerin sokak protestolarına katılırken belirli kurallara etkili bir şekilde uymalarına izin verdi. Bu kurallar, liderlerin şiddet içermeyen eylemlere yönelik çağrılarının yanı sıra yalnızca belirli yer ve zamanlarda protesto gösterilerine katılma çağrılarını içeriyordu. Şemsiye Hareketi'nin ana liderleri profesörler, dini şahsiyetler ve Hong Kong Öğrenci ve Bilginler Federasyonu'ndan öğrencilerdi. Occupy Trio olarak adlandırılan öğrenci olmayan liderlik, Hukuk Profesörü Benny Tai Yiu-ting, Sosyoloji Doçenti Chan Kin-man ve uzun süredir demokrasi yanlısı savunucusu Rahip Chu Yiu-ming'den (Arranz, 2019) oluşmaktaydı.

Occupy Trio akademik ve dini alanlarında saygın kişiler olduklarından, protestocular hareket süresince bu figürlere güvenerek duygusal güvenlikleri olduğunu hissettiler. Şemsiye Hareketi'nin takipçileri, 2014 hareketi boyunca Occupy Trio'nun şiddetsizlik, barış ve pragmatizm ilkelerine açıkça bağlı kaldı. Ayrıca, Şemsiye Hareketi'nin takipçileri, önemli öğrenci liderleri tarafından çağrılan talimatların bir sonucu olarak belirli davranışları sürdürmeye istekliydiler. Joshua Wong, Nathan Law ve Lester Shum gibi öğrenci liderleri, öğrencilerin çoğunlukta olduğu protesto hareketinde güven oluşturdu. Hong Kong Öğrenci ve Akademisyenler Federasyonu, genç

protestocuları harekete barışçıl ve organize yaklaşımlarını sürdürmeye teşvik edebildi (Arranz, 2019).

2014'te hem profesyonel hem de öğrenci liderlerinden oluşan yapılandırılmış ve tutkulu grup, Şemsiye Hareketi'nin barışın ve genel pasifliğin bir protestosu olmasına izin verdi. Otorite figürlerine karşı bazı fiziksel misilleme örnekleri olsa da protestoların çoğu şiddet içermiyordu. Bu nedenle, net liderlik, 2014 Şemsiye Hareketi'ni 2019 Hareketi'ne kıyasla çok daha az düzensiz hale getirmeye katkıda bulunan bir faktör olarak anlaşılabilir (Ng Ma, 2020: 489).

Şemsiye Hareketi ile karşılaştırıldığında, Hareketi'nin lidersiz doğası, 2019 protestocularının radikal ve farklı eylemlerine katkıda bulundu. Protestolarında liderliğin olmaması, göstericilerin eylemlerini motive edecek belirli kuralların ve ideolojilerin olmadığı anlamına gelmekteydi. 2014 Şemsiye Hareketi'nde liderler açıkça şiddet karşıtlığını teşvik etmekteydi (Chan, 2014: 574), 2019 aktivistleri aynı düzeyde sorumlu tutulmadı. Bunun yerine, protestocularının düşüncesizce davranması ve demokrasi adına şiddet eylemleri veya kamu düzenini bozması daha olasıydı.

Bir lider olmadan protestocuların daha geniş sayıda protesto grubuna ayrılma olasılığı daha yüksekti. Bu, Hong Kong'da aynı anda daha büyük miktarda gösteri olacağı anlamına gelmekteydi. Bu, yetkililerin farklı grupların yoğun saatlerde ne yaptığını izlemesini zorlaştırdı ve 2019-2020 Anti-İade Hareketi'nin yıkıcı doğasına daha fazla katkıda bulundu (Feng, Tsang ve Lee, 2021: 1369).

2014 Şemsiye Hareketi'nin bu kadar iyi organize edilmiş ve barışçıl olmasının bir başka nedeni de katılımcıların hazırlanmak için çok daha fazla zamana ve daha büyük kapasiteye sahip olmalarıydı. Pekin'in önceden onaylanmış seçim adayları için baskısı ağustos ayında gerçekleşmiş, “Merkezi İşgal Et Hareketi” 26 Eylül'de resmen başladı. Bu, birdenbire Hong Kong kamuoyuna duyurulduktan sonra vatandaşları hemen sokaklara çıkmaya tetikleyen 2019 Suçluların İadesi Yasası ve Tasarısı'ndan farklıydı. 2014 oylama yasasının duyurulması ile Şemsiye Hareketi'nin başlangıcı arasındaki bir aylık ara dönem,

protestoculara işgalleri, lojistik ve gösteriler için taktikler planlamak için yeterli zaman verdi. 26 Eylül'e kadar olan haftada, Joshua Wong ve diğer öğrenci liderleri Merkezi İşgal et Hareketi Protestoları için yeterli bağış ve malzeme toplamayı başardılar. Aktivistler ayrıca şehrin her yerinde küçük geçici “yerleşkeler” oluşturacak yüzlerce çadır kurabildiler (Connors, 2019).

Ek olarak gönüllü topluluklar gösteri alanlarında protestoculara su ve diğer temel ihtiyaçları sağlamak için malzeme stoklayabildiler. Bu hazırlık süresi, göstericilerin öğrenci aktivistlerin ödevlerini yapmaları için masalar ve Wi-Fi ile tamamlanmış çalışma alanları kurmasına bile izin verdi. 2014 protestolarına yeterli hazırlık süresinin bir sonucu olarak, 200'den fazla gönüllü, Merkezi İşgal Et yerleşke projesini desteklemek ve Şemsiye Hareketi (Cheng, 2016: 456) sırasında göstericilere yardım etmek için seferber edildi. Bu nedenle, protestoculara verilen hazırlık süresi olmasaydı aktivistlerin Şemsiye Hareketi'nin iyi yapılandırılmış, şiddet içermeyen ve hedefe yönelik protestolarına hazırlanmaları zor olurdu. Bu nedenle, 2019 Protestolarına kıyasla Şemsiye Hareketi'nin barışçıl doğasını değerlendirmede zaman önemli bir faktördür (Dynel ve Poppi, 2021: 2337).

Protestocuların 2014 Şemsiye Hareketi'nden öğrendikleri dersler, 2019 Hareketi'nin çılgın doğasını belirlemede kritik bir rol oynadı. 2014'ten beri aktivistler eksikliklerini analiz ettiler ve polis taktikleriyle başa çıkmak için kendilerini daha iyi hazırladılar. Şemsiye Hareketi'nden öğrendikleri deneyimler, onları 2019-2020 Anti-İfade Hareketi sırasında daha uzun ve daha etkili gösterileri sürdürmek için esnek manevralar benimsemeleri konusunda bilgilendirdi (Kobayashi ve Tse, 2021: 14).

2014 gösterilerinden elde edilen ana çıkarımlardan biri, protestocuların etkili bir şekilde değişim talep etmek için artık tek bir yerde kalmamaları gerektiği idi. Şemsiye Hareketi sırasında protestocular yalnızca Hong Kong'un Merkez ve Admiralty bölgeleri çevresinde toplandılar. Bu, polisin protestocuları tekrar tekrar ve kolayca dağıtmasını sağladı. Eylemciler polis müdahalesiyle durdurulmaya devam ettikçe birçoğu ivmelerinin bozulmasından bıktı ve sonunda gösterilerden vazgeçti. Protestocular Hong Kong sokaklarının statik işgaline uydukları için Şemsiye Hareketi ivme kazanamadı. Zaman

geçtikçe, hükümet kımıldamayı reddederek protestonun bitmesini bekledi. Hareket, en son merkezi işgalcinin polis tarafından uzaklaştırılmasıyla sona erdi (Wong ve Chu, 2017).

Böylece; 2019 Protestoları başladığında, aktivistler önceki başarısızlıklarının kendilerini tekrar etmesine izin vermemeye yemin ettiler. Sonuç olarak protestocular, ünlü bir şekilde “su gibi ol” tavsiyesinde bulunan yerel bir kahraman olan Bruce Lee'den ilham aldılar (Dapiran, 2019).

Hong Kong'un genç aktivistleri, son derece çevik, su benzeri protesto taktikleri lehine geçmişin inatçı işgal stratejilerini terk etmeyi seçti. Toplantıları sürekli değişti ve çoğu zaman hızla dağınık mitinglere dönüşen barışçıl yürüyüşler olarak başladı. Bu mitingler, gün boyunca hızla değişen gösterilerle Hong Kong sokaklarında akacak. “Merkezi sahne yok” ve “su ol” sloganları, Hong Kong'da akışkan hareketini teşvik ederek aktivistlere rehberlik etti ve genellikle her saat başı yeni protesto alanları oluşturdu (F. Lee, 2019: 15).

Bu taktikler, protestoculara ne yapacaklarını, nerede olacaklarını ve en önemlisi polisten nasıl kaçınacaklarını hızla bildiren dijital teknolojilerin artan kullanımı sayesinde mümkün oldu (F. Lee, 2019: 14).

Yüzbinlerce kişi bu teknolojileri hızla dağılmak ve farklı bir yerde yeniden ortaya çıkarak taleplerini daha fazla bastırmak, aksamalara neden olmak ve Çin karşıtı gündemleri zorlamak için kullanabilir. Protestocular, *HKmap.live* adlı kendi polis ve protesto izleme uygulamalarını bile geliştirdiler. Uygulama, polisin ve hükümet karşıtı protestoların yerini kitle kaynaklı olarak aldı ve bu, protestocuların gösterici grupları bulmasına yardımcı oldu. Bu nedenle, protestocuların “su gibi biçimsiz, şekilsiz” olma yeteneği, onların yetkililerden kaçmalarına ve giderek farklılaşan eylemlerde bulunmalarına izin verdi. Bu yeni protesto stratejileri ve zihniyetlerinin bir sonucu olarak, 2019 Protestoları, 2014 Şemsiye Hareketi'ne kıyasla daha şiddetli ve uzun sürdü (Holbig, 2020: 330).

2014 protestolarının aksine, 2019 protestocuları, Hong Kong hükümetinin herhangi bir eyleminden daha az tatmin olan aşırı istekli hedeflere de sahipti. Protestocunun ilk talebi çok özeldi ve hükümeti Suçluları İade Yasasını geri çekmeye zorladı. Ancak protestolar geliştikçe aktivistlerin talepleri giderek daha radikal hale geldi. Pekin için protestocuların görünüşte tuhaf taleplerini karşılamak giderek zorlaştı. Bu özellikle beşinci talep için söylenebilir: Hong Kong'un derhal genel oy hakkı elde etmesine yönelikti (Fong, 2020: 76).

Pekin'in protestocuların tavizlerini karşılama konusundaki isteksizliğiyle birlikte, şiddetli gösteriler 2019 boyunca Hong Kong'u kasıp kavurmaya devam etti. Bu radikal talepler konusu, en aşırı ve şiddetli protestocuların eylemleriyle daha da şiddetlendi. Bu aykırı değerler, koalisyonu tarafından yayınlanan belirli beş talep tarafından motive edilmiş görünmüyordu. Bunun yerine; bu radikalistler, genel olarak Hong Kong hükümeti üzerindeki hayal kırıklıklarını dışa vurmak isteyen tatminsiz vatandaşlardan oluşmaktaydı. Carrie Lam Suçluların İadesi Yasasını resmi olarak geri çektikten sonra bile, bu aykırı kişiler toplu taşıma araçlarını ateşe vermeye, sokakları tuğlalarla barikat kurmaya ve onlara karşı çıkmak isteyen herkese saldırmaya devam etti (Ho, 2020: 719).

Bu nedenle, Hareketin belli bir lidere sahip olmadığı, protestocuların aşırı iddialı talebi tarafından yönlendirildiği ve aktivistlerin çevik protesto taktikleri tarafından ağırlaştırıldığı için başlangıçta düzenlenen hükümet karşıtı mitingler hızla kaotik ve anarşik bir kampanyaya dönüştü ve kalıcı bir kampanya bıraktı. Hong Kong'un tarihsel olarak barışçıl siyasi ortamında derin bir yara olarak iz bıraktı (Murdock, 2019).

2014 Şemsiye Hareketi ile 2019 Protestoları arasındaki farklı gidişatı etkileyen temel bir faktör, protestocuların medyayı tüketme ve teknolojiyi kullanma biçimiydi. 2014'te Şemsiye Hareketi'ni kapsayan hem yerel hem de küresel yayın medyası nispeten olumluydu ve çok daha az sivriydi. Sosyal medya öncelikle Şemsiye Hareketi aktivistleri tarafından barışçıl oturma eylemleri ve yürüyüşleri verimli bir şekilde organize etmek için kullanıldı (Agur ve Frisch, 2019: 5).

Bununla birlikte, 2019 protestoları sosyal medyanın, kitle iletişim araçlarının ve teknoloji firmalarının radikalleşmiş hükümet karşıtı duyguyu teşvik etmek için kullanılmasında bir artış görüldü. Bu, 2019-2020 Anti-İade Hareketinin genel kaotik ve uzun ömürlü doğasına katkıda bulundu (Wong, 2020: 213).

Hong Kong medyasında kutuplaştırıcı görüşlerin alevlenmesi, nihayetinde 2019 Protestolarının çalkantılı doğasını daha da kötüleştirdi. 2014'te iki partili yerel medya kapsamına erişim, Şemsiye Hareketi'nin 2019 Hareketi'ne kıyasla daha yumuşak duygusal coşkısına ana katkıda bulundu. Protestocuların duygularına sempati duyan yazılı ve görsel medya biçimlerinin varlığı, Hong Kong vatandaşlarının yardım çağlıklarının anlaşıldığını hissetmelerini sağladı. Bir yandan, bazı medya kuruluşları hala Pekin'e yakın olmaya ve Pekin politikalarının yanında durmaya devam etti. Hong Kong'un en büyük kamu yayın istasyonu olan TVB, hükümet yanlısı raporları hakkında çok sayıda şikâyet aldı. Ek olarak organize çetelerin Mongkok'a inmesi ve demokrasi yanlısı göstericiye fiziksel saldırıda bulunmasının ardından, Pekin'in sponsor olduğu "Oriental Daily" gazetesi, protestocuların çete şiddeti (Kuo, 2014) yerine şehir çapında trafiği kesintiye uğratmasının ana hatlarını çizmeyi seçti. Aktivistler, Oriental Daily'nin üçlü üyelerin yaptığı herhangi bir suistimalin altını çizmemesi karşısında öfkeliydi. Bu iki örnek, Şemsiye Hareketi aktivistleri hakkındaki olumsuz haberlerin altını çizirken 2014 yılında protestocuların bakış açısına dikkat çeken diğer haber kaynakları nedeniyle protestocular yanlış temsil edildiğini hissetmediler. Şemsiye Hareketi sırasında, Hong Kong protestocularının adil temsil için güvendikleri ana medya kuruluşlarından ikisi, Hong Kong'un en büyük İngilizce gazetesi olan South China Morning Post (SCMP) ve Hong Kong'un en popüler tabloid tarzı gazetesi "Apple Daily" idi. Bu iki yayın tarafsız habercilik yapma eğilimindeydi ve genellikle Hong Kong nüfusunun çoğunluğuna hitap etmektedir. Örneğin, 2014 yılında Mongkok'ta protestoculara yönelik organize mafya saldırılarının ertesi günü, SCMP ve Apple Daily, protestoculara yönelik üçlü saldırıların şiddetini (Kuo, 2014) vurguladı.

Bu iki yerel Hong Kong medya kuruluşunun protestocuların görüşlerini özetlemeye istekli olması, vatandaşların Hong Konglu kimliklerini benimsemelerine ve

kendi medya kurumlarına inanmalarına izin verdi. Yerel medya desteği ve Şemsiye Hareketi hakkında adil haberlerle birçok protestocu, Hong Kong'un tartışmalı siyasi ortamına rağmen basın özgürlüğünün ve medya demokrasisinin hala var olduğunu görünce rahatladı. Bu nedenle, Şemsiye Hareketi'nin nispeten iki taraflı raporlaması, Hareketi ile karşılaştırıldığında daha az ağırlaştırılmış bir protesto kültürü üretti (Urman, Ho ve Katz, 2021: 98).

2014 Şemsiye Hareketi'nin aksine, 2019 Protestoları, kutuplaşmış nefret ve yanlış bilgi bölgeleri oluşturan kitle iletişim araçlarının silahlı bir kullanımına tanık oldu (Yuen ve Tong, 2021: 219). Bu, Hong Kong'da giderek gergin ve çekişmeci bir protesto ortamına yol açtı. 2019 Hareketi'nin medya kutuplaşması tarafından bu kadar yoğun bir şekilde hareket ettirilmesinin ana nedeni, polisin ilk gösterilerde başlangıçta şiddet kullanmasıydı. Carrie Lam'ın polis misilleme çağrısıyla dehşete düşen vatandaşlar, polisin masum çevredekilere biber gazı sıktığı, kaçan protestocuları dövdüğü ve yasadışı yakın mesafeden plastik mermi ateşlediği görüntüleri kaydetti. Bu tür videolar ve görüntüler, internette birçok demokrasi yanlısı grup ve savunuculuk sayfasında dolaştı. Bu medya biçimleri, Çin destekli polis gücünün ve Hong Kong hükümetinin haksız ve adaletsiz olduğu anlatısını ilerletmek için kullanıldı (Yeoh, 2020: 822).

Öte yandan, polis yanlısı gruplar, Hong Kong'un giderek kaotikleşen protesto kültürüne kızmaya başladı. Birçoğu, uzun süreli huzursuzluğun bir sonucu olarak yaşamları önemli ölçüde kesintiye uğradığından kendilerini yabancılaşmış ve amansızca hedeflenmiş hissettiler. Bu polis yanlısı gruplar ayrıca protestocuların polis merkezlerine saldırılarını, mülklere zarar vermelerini ve insanları ateşe vermelerini ayrı ayrı kaydetti ve yayınladı. Protesto karşıtı gruplar, bu videoları Hong Kong'un protestocu nüfusunun şiddet yanlısı, eğitimsiz ve sadece düzensiz bir toplum aradığını iddia etmek için kullandı (Laikwan, 2020: 209).

Protestoların çatışan anlatıları hem çevrimiçi hem de ana akım medyada izole yankı odalarına yayıldı ve protestoların çatışan tarafları arasında acı duyguları körükledi. Polis ve özgürlük savaşçıları her ikisi de daha iyi bir Hong Kong için savaştıklarına

inanırken medya kutuplaşması nedeniyle her iki tarafın da ortada buluşamaması, 2019-2020 Anti-İade Hareketi'nin yoğun ve şiddetli doğasını etkiledi (Withnall, 2019).

2019 protestolarının muhalif taraflar arasında bu kadar şiddetli bir şekilde görülmesinin bir diğer ana nedeni; Hong Kong vatandaşlarının protestolarda onlara rehberlik edecek bir liderlik figürüne sahip olmamalarının bir sonucu olarak sosyal ve iletişim medyasını kullanmalarının artmasıdır. Genel olarak sosyal medya, kutuplaşmış düşünce ve örgütlenmemiş protestolar için zehirli bir ortam görevi gördü. Kişisel ve kamusal olanı birleştiren Facebook gibi platformlar politik olarak güçlü hale geldi. Bu ağların algoritmalarının çalışma şekli nedeniyle, sosyal medya siteleri genellikle genel resmin bir tarafına odaklanan siyasete katılımı teşvik etmektedir (Luqui ve Lu, 2021).

Sosyal medya algoritmaları, kullanıcıları daha önce kullandıkları aynı tür bilgilerle besledi. Örneğin; aktivistleri, polisi ve hükümeti olumsuz etkileyen içeriği görmeye ve bunlarla etkileşime geçmeye devam etti. Bu aktivistler, protestocuların sağduyudan uzak duygularla hareket etmesi, kamu malını yok etmesi veya muhalefete fiziksel olarak saldırması gibi hareketin diğer yönlerine asla maruz kalmazlar. Bu nedenle, protestocularının sosyal medya beslemeleri, yalnızca zaten takip ettikleri ve kullanıcının ideolojisini yansıtan ideolojilerden oluşan grupların gönderileriyle doluydu. Aynı şey, polis şiddeti veya hükümetin yetersizliği hakkında haber almadan, yalnızca protestocuların içeriğinin şiddet içerdiğini gören protesto karşıtı veya Pekin yanlısı destekçiler için de söylenebilir. Sosyal medya nişleri tarafından oluşturulan yankı odaları, düşünce kutuplaşması için güçlü bir dijital alan oluşturdu (Lee, 2021: 9).

Muhalif gruplar arasında yayılan bu çelişkili duygular ve yanlış bilgiler, yalnızca her iki taraftaki öfkeyi körükleyerek zaman geçtikçe her iki tarafı da giderek daha aşırı eylemlere teşvik etti. Bu nedenle, sosyal medya tek taraflı bilgileri yayarak ve kutuplaşmış ideolojileri aşılayarak 2019 Protestolarını 2014 Şemsiye Hareketi'nden daha kaotik ve bölücü olmaya zorladı (Banjo, 2019).

Hareketi sırasında kutuplaşmanın alevlenmesinde sosyal medyanın yanı sıra kitlesel haber medyası da önemli bir rol oynamıştır. 2014 ve 2019 yılları arasında, Hong

Kong'un ana medya kuruluşlarından bazıları, kontrollerinin çoğunu ya Çin hükümetine ya da büyük Çinli şirketlere kaptırdı (Lee, 2020: 124).

2015 yılında, Hong Kong'un önceden en güvenilir iki partili medya kuruluşlarından biri olan SCMP, anakara Çin şirketi Alibaba tarafından satın alındı. Alibaba, dünyanın en önde gelen Pekin yanlısı kuruluşlarından (Hernández) biri olduğu için bu sorunlu oldu. Sonuç olarak birçok protestocu SCMP'nin 2019'daki haberlerini Çin devletinden kaynaklanan ön yargılı propaganda olarak gördü. Yerel habercilik hesap verebilirliğinin kaybedilmesi ve yerel yayınların artık Hong Kong aktivistlerinin söylemlerini desteklemediği duygusu, Hong Kong'da özgür basın güvenliği konusundaki endişeleri artırdı (Luqiu ve Lu, 2021: 62).

Bu, nihayetinde 2019 protestoları sırasında özgür bir basın ve tarafsız habercilik için baskı yapmak için aşırı protesto taktiklerinde bir tırmanışı teşvik etti ve protestolar gelişmeye başladığında, Hong Kong'daki tüm medya yayınları, siyasi hizalamalarına bakılmaksızın, bazı protestocular tarafından gerçekleştirilen belirli şiddet eylemlerini bildirmek zorunda hissettiler. Apple Daily, SCMP ve TVB gibi yerel medya kuruluşları, protestocuların açık sokaklara gaz bombası attığı, halk trenlerini ateşe verdiği ve anakara Çinli sahiplerine (Connors, 2019) bağlı mağazaların camlarını kırıldığı hakkında haberler yayınladı. Bu haberler adil ve protestoların durumunun göstergesi olsa da sadece aktivistlerinin hissettiği hayal kırıklığını daha da artırdı. Birçoğu, Hong Kong medyasının kendilerine ihanet ettiğini ve protestocuları desteklediğine dair haber yapılmamasının şehrin bocalayan özgür basınının bir işareti olduğunu hissetti (Wong, 2020).

Aktivistler, yerel medyanın kendileri için zaten bir destek olmadığını düşündüklerinden, giderek şiddet içeren yöntemler kullanarak hükümete misilleme yapmak için daha fazla motive oldular. Batı'nın Çin karşıtı ideolojilere ve onların demokrasi yanlısı düşüncelerine olan takıntısı da küresel haberciliklerinin çoğunu gölgede bırakarak Hong Kong protestolarının ön yargılı batılı bir tasvirine yol açtı. Küresel medya kapitalizmi bu nedenle Hong Kong'daki kutuplaşmış siyasi manzaraya önemli bir katkıda bulundu (McChesney, 2001).

2019 Hong Kong protestolarında CNN, ABC, MSNBC gibi birçok Amerikan medya kuruluşu, Hong Kong'un Batı'nın demokrasi yanlısı ideolojisiyle uyumlu gösterilerinin olumlu bir resmini çizmek için protestocuların şiddet içeren eylemleriyle ilgili konulardan kaçınma eğilimindeydi. Örneğin; 70 yaşındaki bir insanın protestocuların barikatlarını sökmeye çalışırken taşlanarak öldürülmesi gibi konular, Batılı haberlerin çoğu tarafından asla rapor edilmedi. Sonuç olarak, protestocu grupları, yerel Hong Kong haberciliğine olan güvensizlikleriyle birleşen dar bir Batılı haber kaynakları yelpazesini tercih etmeye devam etti. Bu da onların Hong Kong polisi ve hükümetine karşı öfkeli ve kırgın duygularını körükledi. Bu nedenle, Batı haberciliğinin teşvik ettiği kutuplaşmış tutumlar, aktivistleri 2019 Protestoları sırasında aşırı eylemlerde bulunmaya daha da yöneltti (Creery, 2020).

Son olarak, aktivistleri harekete geçirmek için kullanılan teknoloji türleri, Hareketi'nin radikal ve kaotik ilerlemesini alevlendirdi. 2019'da protestocular, gizliliği ve güvenliği korumak için faaliyetlerini öncelikle şifreli mesajlaşma uygulamaları aracılığıyla koordine etti (Fung, 2020: 94). Bridgefy ve Telegram gibi uygulamalar, bireylerin telefonlarındaki iletişimi geri döndürmek için mobil cihazların Bluetooth işlevini kullandı ve internetten kaçınırken binlerce kişi arasında mesaj aktardı. Bridge, Ağustos 2019'un son haftasında 60.000 uygulama yüklemesi ve 2019-2020 Anti-İade Hareketi'nin ilk iki ayında uygulama kullanımında genel olarak yüzde 4000 artış gördü. Mesajlar Wi-Fi yerine Bluetooth üzerinden aktarıldığından, protestocular mesajlarının yetkililer tarafından ele geçirilmesi tehlikesiyle karşılaşmadan birbirleriyle iletişim kurabildiler (Ho ve Hung, 2020: 304).

Bu çevrimiçi platformlar, siyasi liderlerin olmamasına rağmen aktivistlerin sürdürülebilir insan kaynakları seferberliği ve yüksek hacimli stratejik tartışmalara katılmalarını sağladı. Bu teknolojiler protestocuların ilk aşamalarında barışçıl bir şekilde örgütlenmesine yardımcı olurken teknolojiler zamanla daha sorunlu olmaya başladı. Bir lider olmadan bu uygulamalar vatandaşları polise ve diğer muhalefet üyelerine karşı şiddet içeren eylemlerde bulunmaya zorlayarak radikalleştirmek için kullanılabilirdi. Radikal aktivistler, diğer göstericileri Hong Kong'un günlük yaşamında kitlesel kesintilere

katılmaya doğrudan teşvik etmek için Bridgefy gibi uygulamaları kullandılar. Böylece birçok insan, yasal kısıtlamalardan kaçınırken trenleri yakmak, trafik kablolarını kesmek ve büyük binaları grafiti yapmak gibi agresif protesto taktiklerine girmeye kolayca ikna edildi. İletişim teknolojisi, genellikle kontrolden çıkan büyük ölçekli kaotik toplantıları destekledi. Bu, hareketin demokrasiye ulaşma konusundaki ilk özünden ayrılmayı teşvik etti ve Suçluların İadesi Yasası'nın geri çekilmesini talep etti (Teo ve Fu, 2021: 795).

Kitle iletişim araçlarının siyasi ve ticari yönelimlerine ek olarak yeni teknolojinin protestocu grupları harekete geçirme becerisinin bir sonucu olarak, Protestoları bir tırmanma noktasına itildi. Protestolarının her iki tarafından teknoloji ve medya tarafından teşvik edilen giderek kutuplaşan duygular, nihayetinde 2019 hareketinin 2014'e kıyasla çalkantılı yörüngesine katkıda bulundu (Koetsier, 2019).

Hong Kong'daki demokrasi yanlısı hareket 1997'deki devir tesliminden sonra protesto hedefleri ve taktikleri değiştiğinde önemli bir değişim yaşadı. Aktivistler başlangıçta demokrasiye ulaşmanın yalnızca müzakere yoluyla gerçekleştirilebilecek bir siyasi reform teşkil edeceğine inandıklarından, çoğu esas olarak kurumsallaşmış taktiklere dayandı. Bununla birlikte, Çin hükümetinin pan-demokratlara siyasi nüfuza izin verecek herhangi bir anlamlı demokrasi biçimi vermeye isteksiz olduğu giderek daha açık hale geldiğinden, taktikler değişti. Bu, 2003 yılında liberal rejimi tehdit eden önerilen ulusal güvenlik mevzuatına karşı bir protestoyla başladı (Hampton, 2015: 49).

Benzer şekilde, önerilen bir ulusal eğitim programı, Çin'in siyasi sistemi hakkında olumlu fikirler üretmeye çalıştı. Demokratlar, herhangi bir çıkarı doğrudan tehdit etmeyen politikalar oldukları için liberal sistemi aşındırmaya yönelik bu girişimlere karşı çıkarak başarılı oldular. Bu süreçte aktivistler, görece mütevazı, reform odaklı hedefler olarak kabul edilebilecek belirli politikaların durdurulmasını talep ederken protestoyu kurumsallaşmış bir taktik haline getirdiler. Ancak bu, giderek artan sayıda aktivistin Çin Hükümetinin tam kontrol sağlamakla ve gerçek genel oy hakkı vaadini reddetmekle daha fazla ilgilendiğini fark etmesiyle değişti. Protesto hedefleri çok daha devrimci hale geldi ve taktikler kurumsallaşmadı. Bu, nüfusun büyük bir yüzdesinin

gerçek genel oy hakkını desteklemek için bir protestoya katıldığı Şemsiye Hareketi sırasında ana akım haline geldi; bu, şehrin tarihindeki en uzun yasadışı protesto haline gelen siyasi sistemin temel bir dönüşümü oldu. Buna karşılık, kısmen amacına ulaşamamasının bir sonucu olarak Hong Kong için tam özerklik ve hatta bağımsızlık isteyen daha da radikal hareketler ortaya çıktı (Fung, 2020: 98).

Ayrıca 2016'da devir teslimden bu yana protesto taktiklerinde bir değişiklik öneren ilk şiddetli sokak protestosu gerçekleşti. Aktivistler o zamandan beri şiddete karşı olduklarını dile getirseler de protestolara katılım azaldı ve hükümet baskısını artırdı. Ne yazık ki bu noktada, özellikle kendi kaderini tayin etme taleplerinin artması nedeniyle, demokratikleşme siyasi sistemin mevcut liberalleşmesini hızlandıracak olsa da ne kurumsallaşmış ne de kurumsal olmayan demokratikleşme sürecini kolaylaştırabilir. Bu paradoksaldır; çünkü herhangi bir demokrasi, doğası gereği, yalnızca yerel düzeyde bile olsa kendi politikalarını belirleme hakkını içermelidir. Bu arada, 2016'daki Balık Topu Devrimi, yasadışı satıcılar sonraki yıllarda sokaklara döndüğü için, popüler olmayan hükümet politikalarıyla başa çıkmada kurumsallaştırılmamış taktiklerin etkili olabileceğini gösterdi (Tai, 2017: 160).

Bu bölümde, 1997 sonrası Hong Kong'da yaşanan toplumsal hareketler aracılığıyla Hong Kong kimliğinin oluşumunun arkasındaki, çekişmeli siyaset perspektifiyle tarihsel argümanlar analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu perspektiften elde edilen bakış açısının avantajıyla, bir sonraki bölümde irdelenecek olunan Hong Kong kimliğinin oluşumu, gelişimi, dönüşümü ve evrimi daha anlaşılır bir hal alacağı ve 2019-2020 protestolarının arkasında Hong Konglu kimliğinin ne şekilde başlatıcı ve hareket ettirici bir motive kaynağı olduğu görülmüş olacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HONG KONG PROTESTO VE KİMLİK İLİŞKİSİ ANALİZİ

Bu bölüm, Hong Kong kimliğinin oluşumuyla ilişkili karmaşıklığı ve özgüllüğü ortaya koymaya çalışmaktadır. Ulusal kimliğin nasıl tasavvur edildiğine, anlaşıldığına ve toplumsal hareket katılımcılarının farklı kuşaklarının perspektifinden nasıl inşa edildiğine dair bilginin açığa çıkmasını amaçlamaktadır. Bu bilgiyi anlama ve analiz edebilme adına; Hong Kong kimliğinin evrimi ve özellikleri açıklanacaktır.

Bunun için öncelikle, Hong Konglu kimliğinin tanımı, bunun Hong Kong örneğiyle nasıl ilişkili olduğu tartışılacak ve ortak bir sosyal yapının aynı zamanda paylaşılan kimliğin gelişiminde kilit dönüm noktalarını gösteren olaylara odaklanılacak, Hong Kong'un modern tarihinin zaman çizelgesi incelenecektir.

Kimliğin önemli unsurlarına yakından bakılacak ve onları Hong Kong gerçeğiyle ilişkilendirilecek ve Hong Kong kimliğine ilişkin mevcut literatür tartışılacaktır. Hong Kong'daki siyasi hareketler, insanların özgün bir kolektif hafıza ve politik bilinci ve de Hong Kong mirasını korumak için göstermiş oldukları çabalarını temsil etmektedir.

Bu nedenle, Hong Kong kimliğinin değerini ve ona bağlı algılanan güç ve ayrıcalık kavramlarını gözden geçirmek ve de değerlendirmek, Hong Kong toplumsal hareketlerinin arka planında yatan faktörü anlayabilmek açısından oldukça önemlidir. Devamında, “Hong Konglu kimliğini ne tanımlamaktadır?” sorusu ele alınacaktır.

Ayrıca, bu soruyu yanıtlarken ulusaltı Hong Konglu kimliği ile ulusal Çin kimliği arasındaki farklar tasvir edilmeye çalışılmaktadır. Kendini Hong Konglu olarak tanımlamanın ne anlama geldiğini anlamak, ÇKP'nin politikalarına tepki olarak kitlesel gösterilerin ortaya çıkmasının nedenlerini aydınlatacağı varsayılmaktadır.

Hong Konglu kimliğini tanımlayan faktörleri üç ana kategoride açıklamaktadır: politik farklılıklar, ekonomik politikalar ve kültür. Bu kategorilerin her birinde, Hong Kongluların genel anakara Çin nüfusundan çok farklı özelliklere ve beklentilere sahip olduğu açıktır. Hong Konglu kimliğini neyin tanımladığını anlamak ve Çin kimliğinden

farklılıkları açıklamak, Hong Kongluların ayrı bir periferik kimlik olarak tanınma arzusunun köklerini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Aynı zamanda bir diğer amaçta, “Hong Kong milliyetçiliği” söyleminin tarihsel ortaya çıkışının izini sürmek ve Hong Kong Kimliğine olan etkisini anlayarak 2019-2020 Anti-İade Hareketindeki Kimlik faktörünü daha anlaşılır veri haline getirmektir. Bununla birlikte, Hong Kong milliyetçiliğinin gelecekteki beklentisini ve Çin'in ulusal birleşme projesi üzerindeki siyasi etkilerini tartışıyor. Hong Kong'un böyle bir milliyetçilik söylemini nasıl geliştirebildiğini anlamak için, Çin milliyetçiliğinin son iki yüzyıldaki tarihsel dönüşümünün izini sürmektedir.

Hong Konglu kimliğini tanımladıktan sonra, Hong Kong'da periferik milliyetçiliğin yükselişine dair bir veri sağlamaya çalışmaktadır. Hong Konglu kimliğinin güçlenmesini tasvir etmek için Hong Kong'un kimliğine ilişkin literatürü ve kentin kendini tanımlamasındaki eğilimleri gösteren Hong Kong Üniversitesi tarafından 6 aylık periyotlarda mutata gerçekleştirilen kamuoyu anketleri incelenecektir.

Hong Konglu kimliğinin güçlenmesine/perçinlenmesine bakmak, ulusaltı kimliğin siyasallaşmasına argüman sağlamaktadır ve protestonun ortaya çıkmasındaki rolüne işaret etmektedir. Hong Konglu kimliğinin güçlenmesini tasvir etmenin yanı sıra yükselişine hangi faktörlerin katkıda bulunduğu bu çalışmada savunulmaktadır. Aynı zamanda Hong Konglu kimliğinin dramatik yükselişine hangi özel olayların ve deneyimlerin yol açtığına bakılmaktadır.

Böylelikle, 1997'den bu yana Çin ile olan ilişkisinde Hong Kong kimliğinin önemli bir belgelemesi ve analizi olacağı varsayılmaktadır. Özellikle, Şemsiye Hareketi'nin “Çinlilik” ve “Hong Konglu kimliği” anlayışını değiştirip değiştirmediğini, Çinli ve Hong Kong kimliği arasında bir çelişkinin ortaya çıkıp çıkmadığını sorgulamakta ve Hong Konglu kimliğinin 2019 protestolarındaki rolünü tartışmaktadır.

Ayrıca bu bölüm, bugün bilinen Çin'in devredilebilir bir parçası olan Hong Kong Özel İdari Bölgesi örneğinde kimlik kavramını ve ötekinin en önemli bir belirleme olarak önemini incelemektedir. Hong Kong Kimliği üzerine daha önceki çalışmalara göre (Wong, 1996; Lau 1997), “Hong Kong kimliği” ile “Çin kimliği” arasında bir kutuplaşma örüntüsü vardır. Bu, anakaradaki siyasi hayattan kopuştan kaynaklanabileceği gibi Hong Kong örneğinde farklı değerlerin ve kültürel alışkanlıkların içselleştirilmesinden de kaynaklanabilir.

Buna paralel olarak, tezin bu bölümünde, Şemsiye Hareketinden sonraki dönemde 2019-2020 protestolarında tanık olunan şeyin milliyetçi fikirlerin yükselişi, Çin'e karşı eklemlenen güçlenen Hong Kong kimliği ve özerklik üzerine görüşleri etkileyen kimlik politikaları olduğunu göstermek ve 2014 devriminden sonra Hong Kong kimliğini, özellikle kimliğin tezahür ettiği farklı hareketleri inceleyerek tanımlamaktır. İkinci adım, kimliğin siyaset alanında ve Hong Kong'daki toplumun genel ruh halinde nasıl daha etkili hale geldiğini anlamaya çalışmaktır.

Bu doğrultuda, kimliğin 2019-2020 protestolarının arkasındaki önemli faktörlerden biri olduğunu savunmaktadır. Protestoları analiz edebilme adına Hong Kong'daki ulusaltı kimliğe bakmak, kimlik ve protesto korelasyonunu anlama adına büyük bir resim sunmaktadır.

Kimliği harekete geçirici faktörlerden biri olarak ele almak, Hong Kongluların siyasi, kültürel ve tarihsel deneyimlerindeki farklılıkların onları ayrı bir grup olarak tanınmaya nasıl yönlendirdiğini anlamamızı sağlamaktadır. Hong Konglu kimliğinin yükselişi ve 2019-2020 protestoları üzerindeki etkisi açıklandıktan sonra Kimlik faktörü, Doug McAdam'ın siyasi süreç modeliyle birlikte harekete geçirici bir faktör olarak analize dâhil edilecektir.

1. ÇİN VE HONG KONG KİMLİĞİNİN VE MİLLİYETÇİLİĞİNİN ÇEKİŞMECİ TARİHSEL ARKA PLANI

Yaklaşık 150 yıldır bir İngiliz kolonisi olan Hong Kong, Çin anakarasında meydana gelen tarihsel gidişattan ve gelişmelerden önemli ölçüde uzaklaştı. Yıllar boyunca Hong Kong-Çin sınırındaki nüfuslar arasında sürekli karşılıklı etkileşimler olsa da farklı yönetimler altında bunların önemi ve seyahat yönü farklıydı. İngiliz sömürge yönetimi, Hong Kong'u çağdaş Çin'in gelişmesine yol açan ülke çapındaki hareketlerden etkili bir şekilde korudu. Çin için milliyetçiliğin anlamı, mevcut ekonomik ve toplumsal başarılarından kaynaklanan ulusal bir aşağılama ve gurur tarihinden kaynaklanan paradoksal bir karışımıdır (Lin, 2021: 122).

Buna karşılık, Çin ulusunun tarihi ve kültürel özellikleri, ÇKP'nin Çin ulusunun kurtarıcısı olduğu ve nüfusu yabancı müdahaleden koruduğu Komünist Parti merkezli bir vatanseverlik duygusunu beslemektedir. Kaçınılmaz olarak bu tarihsel süreçler Çin ulusunu ırk, etnisite ve kan temelinde şekillendirdi. Hong Kong milliyetçiliği ise Çin rejimine karşı kolektif direniş ve mücadele deneyiminden kaynaklanmaktadır. Çinlilere karşı kızgınlık bir süredir demlenmektedir. Çin, Hong Kong halkının “ülkeyi sevmesini” ne kadar çok isterse Hong Konglular kendi kimliklerini aramak için o kadar çok uzaklaşmaktadırlar. Çin milliyetçiliği, ulusun nasıl oluştuğunun istisnai bir örneğini sunar. Çoğu ulus-devlet modern icatlar olsa da Çin bunun yerine “ulus-devlet gibi görünen bir medeniyettir” (Pye, 1996:109). Önce millet geldi, sonra devlet ortaya çıktı. “İmparatorluğa dönüşen bir ulus” olarak (Tang ve Darr, 2012:814) devlet, yalnızca bir imparatorluğun miras kalan mirasını dolduran bir kaptır.

Çin milliyetçiliği, Çin milliyetçiliğinin köklerinin Qing'in sonlarına kadar izlenebildiği eski Çin uygarlığının kültürel sembolleri ve kaynaklarından büyük ölçüde yararlanır. Çin ulusu, Çin halkını Mançu iktidarından uzaklaştırma ve güçlü, birleşik bir Çin ulus-devleti kurma dürtüsünden doğdu. Çağdaş Çin milliyetçiliğinin özellikleri, Çin ulusunun dış dünya ile nasıl etkileşime girdiğine bağlı olmasından kaynaklanmaktadır. Modern Çin milliyetçiliğinin önemli bir özelliği, ülkesellik ve ulusluk arasına yerleştirilen

güçlü vurgudur (Tong, 2016: 51). Bu özellik, tek etnikli bir ulusun bölgesel sınırlarla tanımlanması gereğini vurgulayan etnik milliyetçiliğin kesin bir özelliğidir.

Bununla birlikte, tarihsel olarak eski Çin'de toprak ve ulus olmanın kolektif önemi belirgin değildi (Zheng, 2012:218). Bu sistem içindeki etkileşim, yalnızca merkantilist bir ekonomik değişim yaklaşımı değil, aynı zamanda ülkeler arasındaki sosyo-kültürel bir etkileşimdi. Çin kültürel etkisine ne kadar yakın ve duyarlı olursa bir ülke o kadar “uygar” hale gelmektedir. Basit bir ifadeyle; antik Çin'in Çin merkezli ideali, medeni bir merkez ve barbar çevresini içermektedir (Agnew, 2010).

Bu uluslararası siyaset sisteminde sınırlar ve ülkesellik kavramları daha akışkandı ve bu uluslararası ilişkiler sistemi 19. yüzyılda “Batı emperyalizminin saldırısıyla sekteye uğradı” (Agnew, 2010: 573). Bu da Qing'in imparatorluk gücüyle ilişkili olarak daha güçlü yabancı güçlerin varlığını fark etmesini sağladı. O zamandan beri Çin, uluslararası politikadaki stratejilerini ve etkileşimlerini daha geniş dünya ile sürekli olarak yeniden müzakere etmek ve ayarlamak zorunda kaldı (Chih, 2017).

Sınırların daha geçirgen olduğu Çin merkezli bir haraç sisteminin dünya düzenini izlemek yerine, Çin ulusunu düzgün bir şekilde sınırlandırılmış bir bölge üzerinde konumlandırmayı benimsedi. Bu nedenle, Çin milliyetçiliği hem geleneksel Çin milliyetçiliğinden hem de modern Batı milliyetçiliğinden kaynaklanmaktadır (Zheng, 2012).

Qing'in dünyadaki birçok emperyal güçten biri olduğunun anlaşılması, Han Çinlilerini Mançu yönetiminin Çin uygarlığının gerilemesine neden olduğuna inandırdı. 19. yüzyılın başlarında Qing'in diğer emperyal güçlerle yaptığı birkaç savaş, Mançu rejiminin kendisini yabancı güçlerin elindeki aşağılanmaya karşı koruyamadığını gösterdi. Çinlilerin bu kaba uyanışı, insanların bu aşağılanmaya direnmek için Batılılaşmayı takip ettikleri “kendini güçlendirme hareketi” ile sonuçlandı. Hareket, Çin ulusunun ulusal birlik ve güçlenme için çaba gösterme arzusuyla tanımlandığı embriyonik bir milliyetçilik biçimi olarak hizmet etti (Lu ve Fan, 2010).

Qing'in tüm reformları başarısız olduğunda, birçok Han Çinlisinin gözünde gerçek bir Çin ulusu oluşturmak, Çin'in ulusal kriziyle yüzleşmenin tek yolu oldu (Wu, 2008). Bu daha sonra, birçok anti-emperyal isyan ve anti-Mançuizm biçimindeki ayaklanmadan oluşan 1911 Çin devriminin yolunu açtı (Zheng, 2012). Kısacası, Han Çinlileri, ulusal kurtuluşun insanların bir imparator yerine ulus-devlete boyun eğmelerini gerektirdiğine, dolayısıyla modern bir Çin ulus devleti kurma dürtüsüne inanmaktaydılar.

Ancak Çin milliyetçiliği kavramı, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra değişiklikler yaşadı. Çin emperyalizmin ve sömürgeciliğin kurbanı olduğundan ve ulusal çıkarları yabancı saldırganlıktan korumak için ulusal kendi kaderini tayin hakkı hayati önem taşıdığından, Çin devleti dünyayı gerçekçilik merceğinden gözden geçirmektedir (Matten, 2016).

20. yüzyılın başlarındaki Çin milliyetçiliğinin belirli unsurları büyütüldü; örneğin Çin'in Batı sömürsünden kurtulmak için güçlü bir güç haline gelme ihtiyacı gibi. Çin vatandaşları, etnik milliyetçilik duygularının siyasi anlatılara hâkim olduğu uluslararası anlaşmazlıklar karşısında özellikle ırk ve toprak bütünlüğü konularına tepki göstereceklerdi. İçeriden gelen ayrılıkçılığa da müsamaha gösterilmeyecekti. Tibetliler ve Uygurların Han çoğunluğu ile karşı karşıya gelmelerinin uzun tarihi, Çin ulusunun asla uyumlu bir Çin hayali topluluğunun birleşik bir kolektifi olmadığını göstermektedir. Etnik olmayan Çinli nüfuslara yönelik dayatılan Çin-merkezli görüşün sorunu şudur: “Bu süreç her zaman kültürel ve bölgesel birim arasında gerilimler oluşturmaktadır; çünkü kültürel olarak tanımlanmış ulus hiçbir zaman bölgesel temelli olana tam olarak karşılık gelmez. Başka bir deyişle, grup farklılaşması bir tür bölgesel yer değiştirmeyi gerektirir. Etnik dayanışma arayışı, dışlama mekanizmalarını tetiklemektedir.” (Lecours, 2010:158) .

“İlerici” olarak kabul edilen şey, “çağdaş ulusal egemenliğin (Batı'nın münhasır yargı yetkisi anlamında) geleneksel bir emperyal alan üzerine haritalanması konusunda neredeyse saplantılı bir endişe” olduğu ortaya çıktı (Agnew, 2012: 307).

Çin fikri ve kimliği bu nedenle her zaman toprak bütünlüğüne ve birleşik bir büyük Çin içinde istikrarlı bir ulusal kültür ve medeniyete odaklandı (Callahan, 2004). Çağdaş Çin milliyetçiliğinin iki ana boyutu vardır. Bu boyutlar, ÇKP ve devlet tarafından tasarlanmış bir milliyetçiliği ve ekonomik kalkınma ve kültürel üstünlükten kaynaklanan popüler bir milliyetçiliği içermektedir. Milliyetçiliğin bu boyutlarının her ikisi de modern Çin'deki komünist otoriter refahtan kaynaklanmaktadır (Wu, 2008).

Devlet önderliğindeki resmi milliyetçilik açısından, ÇKP, bir mağduriyet duygusunu teşvik etmek için Çin ulusunun aşağılanma tarihinden yararlandı, bu nedenle yabancı sömürüye direnmek için güçlü bir ulus-devlet inşa etme ihtiyacını hatırlattı. Siyasi meşruiyetini kaybetmenin tehlikelerini sezen rejim, 1989'daki Tiananmen Meydanı Olayından sonra Çin vatandaşları arasında bir milliyetçilik duygusu geliştirmek için milliyetçi eğitimi ulusal politikaya dâhil etti (Cartier, 2008: 67).

Milliyetçi telkinler, insanlara sürekli olarak Çin'in Batı emperyalist işgalinin zulmünü hatırlatıyor ve bir kurban zihniyetini beslemektedir (Case, 2008: 372). Örneğin; Callahan (2009), Çin'de harita yapımının, “Çin'in Ulusal Aşağılanmasının Haritaları” dediği şeyde, Çin'in nerede “bittiği” ve dünyanın geri kalanının nerede başladığına dair Çin düşüncesini ortaya koyduğunu savunmaktadır. Normatif haritalar, Büyük Çin'in toprak bütünlüğüne yönelik iddialı yaklaşımları açıklamada yabancı sömürgelerin Çin'e getirdiği kalıcı etkileri göstermektedir. Gerçekte, “Aşağılama Yüzyılı” deneyimi, yabancı ülkeler ve Çin ulusu arasında iyi huylu bir etkileşimin olasılıklarına musallat olmaya devam etmektedir. 1999'da ABD'nin Belgrad'daki Çin büyükelçiliğini bombalaması gibi olayların gösterdiği “saygısızlık ve güvensizlik” (Jia, 2005) algıları, Çin'in yabancı sömürgeci güçlerin elindeki mağduriyetinin olumsuz deneyimlerini yeniden harekete geçirdi (Agnew, 2012).

Sonuç olarak milliyetçi eğitim anlatısı, emperyal güçlere karşı savunmak için Çin içinde dayanışma ihtiyacına odaklanmaktadır. 1919'daki Dört Mayıs Hareketi gibi ulusal hareketlerin anlatısı, ÇKP'nin modern yorumları tarafından ele geçirildi. Rejim, hareketi bilim ve demokrasi yoluyla ulusu kurtarmak için “zenginlik ve güç arayışı” olarak görmekten ziyade (Wu, 2008: 469) hikâyenin bazı kısımlarını aldı ve onu yabancı güçlere

karşı vatansever bir hareket olarak çerçeveledi. Aynı şekilde, ÇKP, Çin'deki diğer etnik azınlıklarla dayanışma eksikliğinden söz edilmesini de reddetmektedir. Uyumlu bir “Bir Birlik Altında Beş Irk”ın vaadi, “Komünist Parti tarafından inşa edilmiş hayali birçok etnik gruptan oluşan topluluk”tan başka bir şey değildir (Tang ve Darr, 2012: 820).

Çin vatandaşları arasındaki popüler milliyetçilik açısından, Çin ekonomik reformundan bu yana eşi görülmemiş ekonomik gelişme, Çin medeniyetinden kaynaklanan bir gurur duygusunu güçlendirdi. Mao sonrası ideolojik boşlukta, ekonomik pragmatizm, Çin vatandaşları için duygusal çapa olarak Maoizm'in yerini aldı (Tang ve Darr, 2012).

Materyalist gelişmeler ve ekonomik performans, rejimin meşruiyet kaynağı haline geldi. Örneğin, Çin'deki ekonomik eşitsizlik ve milliyetçilik arasındaki ilişki üzerine yapılan istatistiksel bir çalışmada Chen (2019), daha fazla eşitsizliğin daha düşük milliyetçi duygularla sonuçlandığını çünkü gurur duygusunun Asya kalkınmacı toplumlarının belirgin bir özelliği olan ekonomik kalkınmadan kaynaklandığını savunmaktadır. Bu nedenle, sosyal baskı ve toplum üzerindeki kontrole rağmen Çin ulusları rejimin yoksulluğu hafifletme ve ekonomik kalkınmayı sürdürme çabalarına daha fazla ağırlık vermektedir (Zhang, Liu ve Wen, 2018: 765).

Çin toplumundaki gelişmeler, Çin vatandaşlarını Çin'in uluslararası sahnedeki statüsünün yükselişine inandırmaktaydı. Çin vatandaşları için ÇKP, zayıfların birincil koruyucusu, ulusal çıkarların temel savunucusu ve emperyalist batıdan ezilen ulusun temsilcisidir (Wu, 2008). Ekonomik başarının getirdiği güven, aynı zamanda Çin vatandaşlarının Çin'in başarısına yol açan faktörlerin peşine düşmesine neden oldu. Çin vatandaşları, “olağanüstü bir kültürel tarihte devam eden bir gurur duygusu” oluşturmak için tarihi başarıların izini sürmektedirler (Agnew, 2010: 576).

Başka bir deyişle; Çin soyu, Çin kültürel geleneklerinden ruhsal ve ahlaki olarak bir üstünlük duygusunu miras alan, kimliğin temel bir parçasıdır (Wu, 2008). Bu anlamda, çağdaş Çin'deki milliyetçilik, rejim istikrarını güçlendirmenin ve yönetme meşruiyetini güçlendirmenin araçsal bir aracıdır (Tang ve Darr, 2012: 822).

Diğer yandan Hong Kong milliyetçiliği, kamusal alanda nispeten yeni bir tartışma konusudur. Ortaya çıkışını anlamak için Hong Kong kimliği konusundaki tartışmalara derinlemesine bakmak gerekmektedir. Hong Kong kimliği, “Çin, Hong Kong kimliğinin oluşumunda bir değişkendir” (Fung ve Chan, 2017: 410). Çin kimliğiyle yoğun mücadelelere, çekişmelere ve yeniden tahayyüllere maruz kalmıştır. Son iki yüzyıl boyunca, Hong Kong 1949'dan sonra bir İngiliz kolonisi haline getirilip komünist Çin'den tamamen kopmuş olsa da Hong Kong halkı kendilerini hep Çinli olarak tanımlamış ve Çin milliyetçiliğini etno-kültürel açıdan benimsemiştir. (Cheung ve So, 2015).

Tayvan'ın aksine Hong Kong, Hong Kong milliyetçiliği hakkında hiçbir zaman halka açık tartışmalar yapmamıştı ve şehir hiçbir zaman bağımsızlık hareketi yaşamamıştı. Bununla birlikte, (Lee, 2015) politik konuşmalardan sonra, “Hong Kong milliyetçiliği” terimi, kitle iletişim araçlarında aniden geniş bir ilgi gördü. Bu söylemin yalnızca 2015'te geniş çapta dikkat çekmesine rağmen, köklerinin 2000'lerin sonlarında Hong Kong'un yaşadığı sosyo-politik dönüşümlere dayanabileceğini savunmaktadır (Lee, 2008: 34).

Sömürge döneminde uzun yıllar boyunca Hong Kong, “ödünç alınmış bir yer [ve] ödünç alınmış bir zaman” (Wong, Zheng ve Wan, 2021: 824), olarak anakara Çin'deki siyasi hareketlerden güvenli bir sığınak ve daha büyük başarılarla giden bir basamak olarak görülen bir göçmen şehriydi. Birçok Çinli göçmen, Çin'den Hong Kong'a kaçmasına rağmen Çin kimliği duygusunu korudu. Ekonomik gelişmeden önce çok çalışmak ve aileyi geçindirecek kadar para kazanmak toplumdaki diğer sorunların önüne geçiyordu.

Bu “faydacı ailecilik” inancında (Akt. Hampton, 2015: 57; Lau, 1981), insanlar aile biriminin çıkarını ön planda tuttular ve sivil toplumla ilgilenmediler. 1970'lerde, sömürge yönetimi Hong Kong'daki sosyal koşulları iyileştirmeye başladı. İngilizler hâlâ ağırlıklı olarak Çin toplumunu yöneten “yabancılar” olarak görülse de Steve Tsang (2003), sömürge hükümetinin “hayırsever paternalizm” eyleminin “İyi bir hükümetin gereklerini yerine getirmek amacıyla olmadığını” savunmaktaydı (Tsang, 2003: 201).

1980'lerde hızlı ekonomik büyüme, nüfusun yaşam standardını yükseltti. İnsanlar şehrin ekonomik başarısıyla gurur duymaya başladılar. Aynı zamanda, kültürel yerleşme, Hong Kong'a özgü bir kültürel kimliği daha da güçlendirdi. Asya'da bir kültür merkezi olarak, Kanton filmleri, dramaları ve müziği, Hong Kong kültürünün simgeleri olarak geniş çapta tanındı (Fu, 2001: 280).

Yine bu dönemde Hong Kong halkı, anakara Çin'deki Çinlilerden kendilerini farklılaştırmaya başladı (Lau, 1997). Medya yapımlarında, anakara Çinlileri, toplumdaki normları ve gelenekleri bilmeden Hong Kong'a çalışmak için gelen tembel, eğitimsiz, geri “Ah Chan” olarak klişe olarak tasvir edildi (Law ve Lee, 2006: 40). Yine de Hong Kong'un kimliğinin ekonomik ve kültürel boyutları, sosyal ve politik boyutlarından daha yaygındı. Birleşik Krallık ile Çin arasında imzalanan Çin-İngiliz Ortak Deklarasyonu'nun ardından, Hong Kong'u yöneten Çin rejimine karşı bir güven krizi yaşandı.

Öte yandan, Hong Kong halkı da yerel kimliklerini yavaş yavaş kaybetme konusunda endişeliydi. Her ikisi de İngiliz sömürgeciliğinin kalıntıları olan Star Feribot İskelesi ve Kraliçe İskelesi'nin yıkılması tartışmaları nedeniyle ortaya çıkan 2006-2007 Koruma Hareketleri, yapıyı çevreyi koruma girişimleriyle halkın kolektif hafızaya sahip çıkma konusundaki hassasiyetini göstermiştir (Lam, 2015).

Dava, Hong Kong'un kimliğinde “kaybolma kültürü” korkusunu uyandıran yer temelli kimliğin eksikliğini ortaya çıkardı (Abbas, 1997). Çin'in yükselişiyle birlikte, Hong Kong filmleri ve popüler müzik de Çin pazarının tercihlerine göre ayarlandı veya değişti ve de Hong Kong'un kültürel önemini ve özgünlüğünü zedeledi (Chu, 2013).

Howard Choy (2007), Hong Kong halkının bir kimlik krizinin şizofrenik durumuna düştüğünü savunmaktaydı. Yolsuzluğun reddedilmesi, hak ve özgürlüklerin korunması gibi sömürge Hong Kong'u sırasında inşa edilen değer sistemlerinin miraslarını Devir Teslim'den sonraki zayıf yönetim ile karşılaştırırken, sömürge döneminden yönetime yönelik bir nostalji duygusu başladı (Tsang 2003).

Suç filminin öne sürdüğü gibi, *Infernal Affairs*, Hong Kong halkının Hong Kong kimliğinin İngiliz veya Çin bağlamına uyup uymadığından emin değildi, sanki insanlar iki güç arasında manevra yapan çifte ajanlarmış gibi birbirlerine karşı tutum ve davranış benimsemişlerdi.

1997-2019 yılları arasında Hong Kong-Çin kimliğine ilişkin benlik algısı “kimlik krizi, eleştirmenlerin öne sürdüğü gibi yalnızca kişiliklerin iyi ve kötü arasında bölünmesiyle ilgili değil, aynı zamanda Sömürgeciler ve sömürgeleştirilmişler arasındaki siyasi gerilimlerle ilgiliydi (Choy, 2007: 52).

Bu aidiyet arayışı, nüfusta kafa karıştırıcı kimlik krizleri oluşturdu. Bununla birlikte kimlikteki bu kararsızlık, Pekin'in Hong Kong siyasetine iddialı siyasi müdahalesinin yanı sıra daha fazla entegrasyonun teşvik edilmesinin, Hong Kong halkının BÜİS vaadine yönelik endişelerini tetiklediğinde sona erdi. Hong Kong ve Çin arasındaki artan siyasi gerilimler, iki yer arasındaki siyasi kimlikte bir ayrışma anlamına gelmekteydi. Hong Kong halkı için insanlar Hong Kong'un temel değerlerine ve ortak inançlarına değer veren; Çin ile soyut kültürel ilişkilere karşı özgürlük ve özerklik siyasi kimliği seçti. (Fung ve Chan, 2017).

Sonunda, Şemsiye Hareketi, Pekin'e gerçek bir genel oy hakkı sunması için baskı yapamamış olsa da siyasi ideallerin peşinde koşmak, Hong Kong kimliğinin siyasi boyutunu güçlendirdi.

Aynı zamanda, Çin kimliğinin özelliklerinden ayrılan Hong Kong milliyetçiliğinin doğasını ve temelini inceleyen ve çerçeveleyen seçkinler zaten vardı. 2014 yılında, Hong Kong Üniversitesi Öğrenci Birliği'ne bağlı bir dergi olan Undergrad, *Hong Kong Milliyetçiliği* (香港民族論, heong gong maan zuk leon) adlı bir kitap yayınladı (Cheung ve diğerleri, 2015).

Bu önemli yayın, öğrenciler ve akademisyenler tarafından Hong Kong milliyetçiliğinin doğası üzerine yazılmış kısa yazıları bir araya getirdi. Dergi editörü Brian Leung, Hong Kong milliyetçiliğini kamusal tartışma alanına dâhil etmenin önemini vurguladı.

İlk olarak, bu milliyetçi söylemin inşasının Hong Kongluların Çin'in şehrin özerkliğini erozyona uğratması üzerine kendi kaderini tayin hakkını savunmada ahlaki meşruiyet inşa etmelerine izin vereceğini savunmaktadır. İkincisi, bu milliyetçi söylem, “Tek ülke” anlatısının baskısına karşı koymak için “İki Sistem”e siyasi failliği (yeniden) enjekte edecektir. Son olarak, söylemin Hong Kongluların ÇKP'nin Hong Kong'un kimliğini parçalama çabalarına direnmede kendi siyasi ve kültürel kimliklerinin özgünlüğünü (yeniden) keşfetmelerini sağlayacağını savunmaktadır (Leung, 2014).

Hong Kong ve Çin arasındaki farklı tarihsel yörüngeler, ulusal bilincin doğasını etkileyen farklı bir yol bağımlılığına yol açmıştır. Bölgesel olarak konuşursak Hong Kong'un egemenliği 1997'de Çin'e devredilmiş olsa da Çin her zaman Hong Kong halkının kalplerinin ve zihinlerinin de Çin'e döneceği bir “İkinci Devir” umdu. Çin'in “devredilemez bir bölge” (Leung, 2019) statüsünü kazanan Hong Kong, bölgesel olarak birleşik ama kültürel olarak Pekin'e yabancıydı.

Pekin, resmi Çin kimliğine muhalefet oluşturan herhangi bir kültürel kimliğe karşı çıktığı için Çin devleti, daha büyük ekonomik entegrasyondan karşılıklılık tesis etmek gibi daha yumuşak yaklaşımlardan, eleştirel olmayan bir vatanseverlik duygusunu dayatan katı yasalarla, Hong Kong kimliğini Çin kimliğine dönüştürmek için çeşitli yöntemler denemekteydi. Bu yöntemler kurumsal ve etkileri iç içe olan konjonktürle ilgili iki düzeyde belirgindir (Lo, 2007a).

Kurumsal yöntem, Hong Kong halkının “ülkeyi sevmesini” sağlamak için yasaların çıkarılması ve politika yönergelerinin değiştirilmesi gibi daha cesur hamlelerden oluşmaktadır. Resmi milliyetçiliğin temel çizgisi, halkın ÇKP yönetimini kabul etmesi gerektiğidir; oysa ÇHC “Çin uygarlığının meşru ve doğal siyasi düzenlemesidir” (Dupré, 2020: 8).

Pekin, Hong Kongluların Çin kimliğini benimseme konusundaki isteksizliğinin arkasındaki nedenin eğitim nedeniyle olduğuna inanmaktadır (Tse, 2011). Hong Kong'da “yanlış” olan şey eğitimidir; çünkü insanlara Batı etkisi bulaşmıştır (Jones, 2014).

Devlet, eğitim müfredatında tarih konusunu kullanarak, Hong Kong tarihine Çin merkezli bir bakış açısı getirmekte, bununla da sömürgeci zihniyet anlayışını “düzeltmeyi” hedeflemekte ve Hong Kong'u dünyanın bölünmez bir parçası olarak vurgulamaktadır (Kan, 2007).

Çinliler milletlerini “biyolojikleştirilmiş bir etnisite” üzerine oturttuklarından (Sautman, 1997: 79), bu anlatı Hong Kong'daki ders kitaplarında da yer almaktadır (Jackson, 2014). Kan bağına yapılan vurgu, ortak kültürel ve etnik mirastan alınan ortak bir kimlik duygusu geliştirerek Hong Kong halkı ile anakara Çinlileri arasında bir bağlantı kurmaktadır (Morris, 2009).

Çin'in Hong Kong'da devlet milliyetçiliğini dayattığı dikkate değer bir örnek, 2012'deki Ahlaki ve Ulusal Eğitim (MEB) tartışmasıdır. Bu konu, Ahlaki ve Yurttaşlık Eğitimi müfredatını değiştirmeye çalışmaktaydı. Konuyu öğrenciler için zorunlu hale getirdiği ve ders için gerekli öğretim materyallerinin formüle edilmesinde şeffaflık ve nesnellik eksikliği nedeniyle oldukça tartışmalıydı. Çin kimliğini teşvik etmeyi amaçlayan, hükümet tarafından finanse edilen bir kuruluş, Çin yönetim modelinin erdemlerini yücelten ve Batı demokratik modelini eleştiren “Çin Modeli Ulusal Koşullar Öğretim El Kitabı” adlı bir broşür yayınladı (Oriental Daily, 2012).

Baskı grupları ve eleştirmenler, öğretim materyallerinin taraflılığının “beyin yıkama” oluşturduğunu ilan ettiler (CBC, 2012). Yew ve Kwong'un (2014) yazdığı gibi milliyetçi eğitimin Çin'den Hong Kong'a nakledilmesi “temelde kusurlu” olarak kabul edildi (1110). Sonuç olarak Pekin'in gözünde eğitim, Hong Kong'da eleştirel olmayan vatanseverliği teşvik etmenin bir aracıdır (Vickers, 2003).

Gündelik yöntem, daha önemli derecelerde ekonomik, sosyal ve kültürel entegrasyon yoluyla Hong Kong halkı ile anakara Çin halkı arasındaki artan etkileşime odaklanmaktadır. Her iki hükümet de iş birliğini sıkılaştırmanın gerekliliğini karşılıklı bir faaliyet hem Hong Kong hem de Çin halkına fayda sağlayan bir kazan-kazan durumu olarak çerçeveledi. Örneğin; Çin, Bireysel Ziyaret Programı'nı başlattı ve daha önce anakara Çinlilerinin Hong Kong'u yalnızca iş vizesi veya grup turlarıyla ziyaret edebildiği uygulamada bir politika değişikliği gerçekleştirmiş, anakara Çinlilerinin bireysel olarak

Hong Kong'a seyahat etmesine izin vermiştir. Bununla, 2003 yılında Sars salgınından sonra turist sayılarında keskin bir düşüş yaşayan Hong Kong turizm endüstrisine bir teşvik sağlamak amaçlanmaktaydı. Pekin, Hong Kong halkının, Çin anakarası gibi ülkenin siyasi ve ekonomik kalkınmasından gurur duyacağını umuyordu (Mathews ve diğerleri, 2008).

Bununla birlikte, Hong Kong'daki insanların bakış açısına göre, entegrasyonun derinleştirilmesi, “siyasi olarak Pekin'e, ekonomik olarak anakaranın desteğine daha bağımlı, sosyal olarak daha vatansever” olma süreci olan “anakaralaştırma” (大陸化, daai luk faa) yani anavatana doğru ve yasal olarak ÇHC Ulusal Halk Daimî Komitesi tarafından Temel Kanunun yorumlanmasına daha fazla bağımlı kalınması anlamına gelmektedir.” (Lo, 2007:186).

Anakara Çin etkisinin baş gösteren varlığı, en çok Hong Kong halkı ile anakara Çinli turistler ve paralel tüccarlar arasındaki etkileşim yoluyla hissedilmektedir ve bu da toplulukların geçim sorunlarını etkilemektedir. Turizme açılan tüm yerlerde olduğu gibi turist akını, trafiğin tatsız etkisini ve küçük aksaklıkları da beraberinde getirdi. Ancak daha da önemlisi, anakara Çinli turistlere yönelik olumsuz tutumlar, Hong Kong'daki normları ve uygulamaları öğrenememek gibi vatandaşların günlük hayatlarını etkileyen faaliyetlerden kaynaklanmaktadır (Wong, 2018).

Benzer şekilde; Çinli tüccarlar, Hong Kong'dan Çin'e mal ithal etmek için çok girişli vize sisteminden veya bazıları tarafından algılandığı gibi “kaçakçılık”, yerel topluluklarda kıtlık ve günlük ihtiyaçların spekülatif fiyatlarına yol açtı (Siu, 2016). Bu akut sosyal çatışmalar, Hong Kong ve Çin kimliği arasındaki kültürel farklılığı şiddetlendirerek Çinlileri siyasi “öteki” haline getirdi (Chan, 2014).

Chu'nun (2018) yazdığı gibi yerel kimlik duygusu aşağıdan yukarıya yaşanan deneyimlerle şekillenir. Kültürel düşmanlık; sonunda, anakara Çinli ziyaretçilerin davranışlarının Hong Kong'a inen ve toplum üzerinde yıkıcı etkilere neden olan bir “çekirge vebası” olarak tanımlandığı bir kaynama noktasına ulaştı (Jackson, 2014).

Anakara Çinlilerinin fiziksel varlığı “asalak, isyankâr ve tehdit edici” olarak görülmeye başlandı (Ip, 2015:410). Buna karşılık, bazı anakara Çinlilerinin yanlış

davranışları, Hong Konglular arasında Çin rejimine ve halkına karşı hayal kırıklığı oluşturdu. Anakara Çinlilerine karşı karışık duygular, Hong Kong'u Çin'den kurtarmaya yönelik korumacı duyguları beslemekteydi.

2010'ların başında, yerlililik olarak da bilinen “yerelcilik” (本土, bun tou), kamusal söylemde ortaya çıktı ve Şemsiye Hareketi'nden bu yana toplumda baskın siyasi anlatı haline gelen önemli bir çekiş kazandı. Bölgeselcilik ve merkezîyetçiliğin aksine yerelcilik, yönetim ve karar alma süreçlerinde yerel tarihe, kültüre ve kimliğe öncelik vermektedir.

Hong Kongluları bir ulus olarak çerçeveleyen bir siyasi dil konuşlandırması olmamasına rağmen halka sunulan söylem Hong Kong milliyetçiliğinin habercisiydi. Chan'ın (2017) iddia ettiği gibi yerelcilik “Hong Kong milliyetçiliği üzerine etkili bir söylemsel çerçevedir” çünkü Hong Kong ulusal üyeliği için önemli olan çıkarları ve değerleri cesurca temsil etmektedir (Chan, 2017: 17).

Gerçekten de Hong Kong'da “yerelcilik” tanımı gelişti. 2000'lerin başında, “yerelcilik” ilk olarak Hong Kong hükümeti ve sosyal seçkinler tarafından benimsendi. Asya Mali Krizi'nden sonra düşük performans gösteren ekonomiye yanıt olarak bir “yerel ekonomi” geliştirme ihtiyacı olarak ifade edildi (Chow ve diğerleri, 2019).

2000'lerin sonlarında bu terim, 2006-2007'deki Koruma Hareketleri için yerel tarihin ve kolektif hafızanın önemini vurgulamaktayken, sol kanat, ilerici eylemciler tarafından, kentsel yeniden gelişmeye karşı bir toplumsal güçlendirme ve direniş biçimi olarak kullanıldı (Chen ve Szeto, 2015). Bu bağlamda “yerelcilik”, kentsel alanı “özel bir şehre” dönüştürmenin kapitalist güçlerine karşı Hong Kong yerlileri için kamusal alanı yeniden ele geçirmenin kapsayıcı bir boyutunu sergiledi (Iverson, 2007).

Anakaralaşma korkusunu temsil ettiği ölçüde yerelcilik, devlet destekli Çin milliyetçiliğinin (Fong, 2017) ve Hong Kong hükümetinin yönetmeye yönelik ahlaki

meşruiyetinin (Cheng, 2016) kasıtlı bir reddiydi. Kendi kaderini tayin etme ve sosyal uyanış, yerelcilik söyleminin temel unsurlarını içermekteydi (Chan, 2017).

Kısacası; yerelcilik söylemi, Hong Kong'un kimliğinin anahtarı olan çıkarları ve değerleri çevreleyen tartışmayı hızlandıran ve Hong Kong milliyetçiliğinin gerçekleşmesine giden yolu açan önemli bir anlatı olmuştur. Sonunda Çin hükümetinin bir Çin kimliğini teşvik etme girişimleri oldukça başarısız oldu. Hong Kong ulusal kimliğinin ortaya çıkışı, öncelikle Çin'in eylemlerine verilen tepkiden kaynaklanmaktadır.

Ho ve Tran (2019) doğru bir şekilde şuna işaret etmektedir: “Anakara, Hong Kongluların kültürel açıdan eşitsiz güç dağılımını kabul etmemeleri, Çin hükümetiyle birlik yerine ayrılık ve aynılıktan ziyade farklılıkların altını çizen bir dizi yerel söylemi besledi” (Ho ve Tran, 2019: 190).

Hong Kong ve Çin arasındaki entegrasyonu derinleştirmeye yönelik tüm politikalar, Hong Konglular tarafından, Hong Kong'un özerkliğini zedelemeye yönelik kötü niyetler barındırıyor olarak algılanmaktaydı. Hong Kong'un kimliğine ilişkin tehlike ve güvensizlik söylemi, Çin'i dış tehdit olarak ortaya koymaktaydı (Ip, 2020).

Çin'e yönelik tiksintinin bir sonucu olarak güvensizlik ve düşmanlık yıllarından ayrı bir siyasi kimlik ortaya çıktı. Hong Konglular ile anakara Çinlileri arasındaki tarihsel ve kültürel öteki arasındaki fark göz önüne alındığında dil, semboller, gelenek, tarih ve kolektif bellek gibi ayrı kültürel repertuar kümeleri (Yew ve Kwong, 2014) aktif bir “kimlikte farklılık ve dışlama üretimi”ni sağladı (Hall 1996:4).

Basitçe ifade edilecek olunursa: “Hong Kong kimliği, uzun süredir Çin kimliğinden bağımsız olmasa da paralel olarak konumlandırılmıştır” (Chan, 2017: 3). Bu nedenle, devlet milliyetçiliğinin teşviki geri tepti ve Hong Kong ulusaltı milliyetçiliğinin ortaya çıkmasına neden oldu. Ulusal bilincin bu gelişimiye Pekin'in Hong Kong'da görmek istediği son şeydi (Dupré, 2020).

Yerelcilik ve Hong Kong milliyetçiliği, aynı ÇKP karşıtı ve Çin karşıtı duygulardan kaynaklanmaktadır; ancak bu siyasi ideolojilerin her biri farklı türde bir

gelecek tasavvur etmektedir. Yerelcilik hareketi, bireysel düzeyde anakara Çin'den gelen sıkıntı ve rahatsızlığa karşı daha reaktif bir tepkiydi.

2019-2020 Anti-İade hareketinin son aşamaları, insanların inançlarını ve değerlerini koruyan tanımlanmış bir ulusal topluluk inşa etme ihtiyacına odaklanmak için “Çin dışında her şey” duygusundan ayrıldı (Wong, 2018).

Nitekim iki ideoloji ile 2019-2020 Anti-İade Karşıtı hareket öncesi ve sonrasında gerçekleştirilen eylemler arasında örtüşmeler bulunmaktadır. Örneğin; Hong Kong Ulusal Partisi (HKUP), Şemsiye Hareketi sonrası dönemde Hong Kong bağımsızlığını gündeminde destekledi; ancak Hong Kong'un bağımsızlığı, yaygın olarak kabul edilen ve popülerleştirilen bir siyasi söylem değildi.

2019-2020 Anti-İade Karşıtı hareket için, Şemsiye Hareketi ve Şemsiye sonrası yerellik ideolojileri dönemi ile karşılaştırıldığında, mevcut kurumsal yapıların dışında kendi kaderini tayin etme arzusu ve ayrı bir ulusal topluluğun doğuşu şeklinde iki özgün unsur öne çıkmaktaydı. Şemsiye Hareketi'ne geri döndüğümüzde, protestocuların kurumlarda hala umutları vardı. Hareket, yasal-politik sistemi sivil itaatsizlik yoluyla dönüştürmeyi, daha adil, daha eşit bir toplum oluşturmayı umut eden bir “dönüştürücü itaatsizlik” eylemiydi (Chen, 2016:103).

Ancak 2019-2020 Anti-İade Karşıtı hareketin sonraki aşamalarında, protestocular mevcut kurumsallaşmış sistemi değiştirmeye yönelik her türlü iyimserliği reddettiler. Zira onlara göre, Pekin'in emirlerine bağlı olan Hong Kong hükümeti, Çin hükümetinin kuklasından başka bir şey değildi (Gellner, 1983: 1).

Yavaş yavaş, bağımsızlık yoluyla kendi kaderini tayin etme, siyasi seferberliğin odak noktası haline geldi. Protestonun sloganlarına bakmak, hareketin doğasını ortaya koymaktaydı. İnsanlar “Hong Kong'u Kurtarın, Zamanımızın Devrimi” sloganını farklı yorumladılar. Pragmatikler için, özellikle de İngiliz yönetimini deneyimleyen eski nesiller için slogan, sömürge Hong Kong'da mevcut olan iyi yönetim ve daha fazla özgürlük statüsüne geri dönmek anlamına gelmektedir. Ancak diğerleri, özellikle de genç nesiller için geri dönüş yoktu. Kendi kaderini tayin hakkı ve siyasi bağımsızlık, memleketlerinin

değerlerini ve çıkarlarını korumanın tek yolu olarak görülmekteydi (Yuen ve Chung, 2018: 23).

Hareket aynı zamanda direniş, mücadele ve ıstırapın kolektif hatıralarına dayanan bir dayanışma duygusunu besledi. Protestocular 2019-2020 Anti-İade hareketine çeşitli şekillerde ve derecelerde bağlılık göstermekteyken, hareket Hong Kong'daki insanları hem sevinç hem de umutsuzluk anlarında aynı şekilde hissetmeye yöneltti. Örneğin, Bölge Konseyi seçimlerinde pan-demokratlar ezici bir farkla kazanınca, insanlar seçim sonucunu kutlamak için toplandılar. Öte yandan, hareket boyunca çok sayıda yaralı protestocu ve hatta ölüm vakaları oldu. Bazı insanlar yabancı olmalarına rağmen “kurban edilenlerin” yasını tutmak için anma törenleri düzenlediler. Harekette ortaya çıkan sloganlardan biri, “Size bir kurşunu durdurmaya hazırım, taleplerinizi dile getirmek için genel greve gidecek misiniz?” oldu. Bu da “biz”in koşulsuz olarak birbirimiz için fedakârlık yapmaya hazır olduğunu göstermektedir (Hoi-Yu ve Kennedy, 2019: 121).

Sadece protestocular tarafından haykırılan sloganlara bakarak Hong Kong vatandaşlarının nüfusunu tanımlamak için yalnızca bir sıfat olarak kullanılan “HeungGongYan”dan, paylaşılan duygularla birbirine bağlanan ortak bir siyasi topluluğa değişen bir kimlik duygusu ortaya çıkmaktadır. Harekete ve memleketlerine olan duygusal bağlılıkları sayesinde, “daha önce bir ulusun parçası olmayan bir grup insan ilk kez kendilerini bir topluluğun eşit üyeleri olarak görmeye başlamaktaydı.” (Go ve Watson, 2019: 36).

Hayali bir topluluğa dayalı bir ulusal topluluğa sahip olma geçmişi ve kendi kaderini tayin etme ve bağımsızlık tarafından tanımlanan bir gelecek özlemi göz önüne alındığında, Hong Kong siyasi topluluğu, “oluş sürecindeki tarihin, dilin ve kültürün kaynaklarını bir araya getirmekte ve varlığını 'kim olduğumuz' veya 'nereden geldiğimiz' değil, ne olabileceğimiz kadar” şeklinde tanımlamaktaydı (Hall, 1996: 4).

Hong Kong ulusunun en belirgin özelliği, kendi topraklarına veya üzerinde tam bağımsız kontrole sahip olmayan uluslara atıfta bulunan “devletsiz bir ulus” olmasıdır (Guibernau, 1999).

Kendi kaderini tayin etme başarısının potansiyeli büyük ölçüde Çin'e bağlıdır; ancak Pekin'in Hong Kong meselelerinin her yönü üzerindeki sıkı denetimi ve Hong Kong milliyetçiliğini ayrılıkçılık olarak çerçevelemesi nedeniyle Hong Kong, gerçek özerklik elde etmek için nesnel koşullardan yoksundur. Bu nedenle, Hong Kong ulusu aynı zamanda bir “mikro-milliyetçilik” durumudur (Snyder, 1982); çünkü Hong Kong nihai kendi kaderini tayin etme hedefine ulaşmak için bağımsız bir ulus-devlet siyasi kaldıraçtan yoksundur.

Bununla birlikte, Hoi-Yu ve Kennedy'ye göre; siyasi gerçeklik, “bitmemiş hayali topluluk”un sürekli inşasını ve yeniden müzakeresini durduramayacaktır (Hoi-Yu ve Kennedy, 2019: 126).

1.1. Hong Konglu Kimliği

Hong Kong'un hem kolektif bir kültür olarak hem de bireyi nasıl etkilediğini anlamak için yerel tarihten bir bakış açısına ihtiyaç vardır. Hong Kong'un sömürge döneminde büyük bir ekonomik merkez ve bankacılık merkezi haline geldiği göz önüne alındığında bu Çin için kesin bir zafer olarak kabul edilmektedir. Geçen yüzyıl boyunca Hong Kong, Çin'in küresel ekonomiye giriş kapısı olarak hizmet etti (Postiglione ve Tang, 2016: 124).

Aynı şekilde, 1880 ile 1939 yılları arasında toplamda yaklaşık 13 milyon insanın (yaklaşık yarısı Çinli) Hong Kong limanından geçtiği tahmin edilmektedir (Siu, 2011: 132).

Hong Kong'un ayırt edici özelliğinin çoğu bu nedenle göçmen mirasına atfedilebilir (Mathews ve diğerleri, 2007: 24). Bu, Hong Kong'un sömürge tarihi ile ilgilidir; ancak bununla aynı değildir. İngilizlerin 150 yıllık demokratik olmayan sömürge yönetiminden sonra, Hong Kong 1997'de hem demokratik vatandaşlık hem de yasal olmayan uygulamalar için bir dizi demokratik yasama organı gibi vatandaşlık değerlerini garanti eden Temel Yasa ile bir mini anayasa altında Çin'in bir parçası oldu. Devir teslimden bu yana, bu vaatlerin yerine getirilmesini talep eden, özellikle gençlerin önderlik ettiği protesto hareketleri oldu. Aynı zamanda, yine büyük ölçüde genç nesil

arasında farklı bir Hong Kong kimliği ortaya çıktı. Kendilerini Hong Konglu olarak görenlerin çoğu, açıkça “Çinli olmadıklarını” da eklerler (Adorjan, Khiatani ve Chui, 656).

Çin ve Hong Kong, net nesnel sınırları olan coğrafi gerçekliklerdir ve bu nedenle insanları farklı siyasi bölgelerde yaşayan olarak bölmek bir sorunsaldır. Ancak kimlik akışkan bir şeydir, benzer bir şekilde bölmek çok daha zordur. Öte yandan, kimlik yerel koşullara göre de yorumlanabilir. Hong Kong'un sömürge ve göçmenlik tarihinin izleri göz önüne alındığında, Hong Kong kimliğinin anakara Çin'den hem özgün hem de farklı olduğu sonucuna varmak belki de kolay bir sonuçtur (Mathews, 2020: 266).

Milliyet de dâhil olmak üzere kültürel kimlikler, insanların kendilerini temsil etmeleri için önemlidir; onlar anlam, tarih ve değerler için bir kaynaktır. Ancak Hong Kong, Çin milliyetçiliğine sınırlı maruz kalan bir yer. Muhtemelen, “milliyet” konusu, birçok genç Hong Konglunun zihinsel yaşamına nispeten yeni gelen bir konudur. Benzer şekilde, “Çinliliğin” anlamı da belirsiz ve çoğu zaman çelişkilidir (De La Sota ve Gethin, 2021).

Hong Kong'un muhtemelen ilk yerleşim yeri yaklaşık 5000 veya 6000 yıl önce olduğundan sömürge döneminden önce gelir. Benzer şekilde; Hong Kong, kayıtlı tarihin çoğunda Çin'in resmi egemenliği altında bulunur. Bununla birlikte, kolonizasyonu sırasında, Hong Kong'un nüfusu seyrek ki 1844'te sadece 7.500 idi (Mathews ve diğerleri, 2007: 22-23).

Sömürgeleşmeden bu yana, şehir, sadece sömürge statüsünden değil, aynı zamanda coğrafi konumundan dolayı, bölgede bir dizi göç olayı için “güvenli bir sığınak” olarak çok daha önemli bir rol oynamıştır. 1850'deki Taiping isyanı; 1900'lerde radikal milliyetçilerden kaçış; 1937'de Japon birliklerinden kaçış ve 1945'te komünistlerden kaçışlarla birlikte nüfusta periyodik patlamalara neden oldu. Bu nedenle, Hong Kong, yalnızca politik olarak kayıtsız değil, hatta “anti-politik” bir iklimi besleyen kamusal bir çabanın aksine siyasetle ilgili deneyimleri şiddet içeren ve baskıcı olan insanlarla dolu hale geldi (Postiglione ve Tang, 2016: viii). Bununla birlikte; bu iklimin, her biri sırasıyla

“uysal” bir vatandaş veya işgücünü tercih eden yerel politikacılar, polis teşkilatı ve yerel iş insanları için büyük ölçüde faydalı olduğu ortaya çıktı.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, özellikle Japonların Hong Kong'u işgalinden dört yıl sonra keskin bir şekilde azalan 1 milyonluk nüfus, 1940'ların sonunda hızla 2.36 milyona yükseldi (Destexhe, 1995: 25).

Yeni sakinlerin çoğu, iç savaştan ve Komünist Parti'nin yeni rejiminden kaçmak için anakara sınırından geldi. Bu göçmen dalgası, Hong Kong toplumunun doğasını değiştirdi. Savaştan önce, Hong Kong topluluğu büyük ölçüde geçici sakinlerden oluşmaktayken bu noktadan itibaren, potansiyel vatandaşlardan oluşmaya başlayacaktı. Bu topluluk, yönetimin sosyo-ekonomik yapısındaki derin değişimin temeliydi ve bu da Hong Kong vatandaşlarının sahip olduğu algıları etkiledi. Anakara mültecilerinin art arda dalgaları, Hong Kong ekonomisine kapitalist bir sistemin temel bileşenini getirdi: Bir üretim üssü oluşturmak için büyük bir emek havuzuydu. Hong Kong'un ekonomisi, çoğunlukla hazır giyim endüstrisi olmak üzere hafif bir sanayi dönemine dönüştü (Turner ve diğerleri: 1980).

Hong Kong kimliğinin evriminin ilk aşamasının bir sembolü, 1956'da meydana gelen Çifte On Gün İsyanı'dır. Olay, bir toplu konutta Milliyetçi bir bayrağın kaldırılmasıyla başladı, ardından Milliyetçi destekçilerin bir protestosu ve üç gün süren ayaklanmaların ardından ordunun konuşlandırılmasıyla sonuçlandı (Leung, BKP, 1990).

İsyanın ideolojik motivasyonu, Büyük Çin bölgesindeki Kuomintang (KMT) ve ÇKP çatışmasının daha geniş çerçevesini yansıtan komünizme karşı milliyetçi bir hareket olarak algılandı. Olayın daha güçlü etkisi, siyasi farkındalığın uyandırılması ve Hong Kong nüfusu arasında siyasi gerilimin yaratılmasıydı. Ayaklanmaların üstesinden gelme ve sosyal istikrarın yeniden sağlanması deneyimi, yerel halk arasında ortak bir sempati oluşturdu. Bu tür ortak sempatilerin oluşumu, ortak bir Hong Kong kimliğinin yapı malzemesi olacaktır. 1950'lerden itibaren geliştirilen sonraki on yıl, ticari sektörün daha gelişmiş, emek yoğun bir endüstriye doğru ilerlediğini gördü (Chen ve diğerleri, 1991).

1949 Çin komünist devriminden sonra Hong Kongluların misafir kimliği değişti. 1949 Devrimi'nden hemen sonra bir milyondan fazla Çinli Hong Kong'a girdi ve bu “mülteciler” artık komünist Çin'e geri dönemediler. Sömürge devleti, mülteci akınını durdurmak için Hong Kong sınırına hızla çitler ördü. Geçerli bir giriş vizesine sahip olanlar dışında hiçbir anakara Çinlisinin Hong Kong'a girebilmesine izin verilmedi. Üstelik kapitalist bulaşmadan korkan komünist hükümet, güçlü sınır kontrolleri ve sorgulamalar yoluyla kendisini Hong Kong'a kapatarak karşılık verdi ve Hong Konglu Çinlilerin kendi köylerindeki akrabalarını ziyaret etmelerini zorlaştırdı (Chan, 1995).

Sömürge devleti Hong Kong'u anakaradan ayırmak için bir sınır koymanın yanı sıra “millileştirme” politikalarını da yürüttü. Ekonomik olarak Çin ekonomisiyle bağlantı koptu, Hong Kong'un ekonomik yöneliminin Çin merkezli bir antrepo ekonomisinden küresel odaklı bir ihracat sanayileşmesine kayması oldu. İkincisi, liberal bir itibara rağmen, sömürge devleti komünist sızmayı bastırmada oldukça aktifti ve ayrıca Çin Komünist Partisinin Hong Kong'da faaliyet göstermesini yasakladı.

Üçüncüsü, eğitim cephesinde, İngilizce baskın öğretim dili olarak korunurken, Çince düşürüldü. Hong Kong Üniversitesi meşru kabul edilen tek üniversiteydi, anakaradaki mülteciler veya misyoner profesörler tarafından kurulan çeşitli üniversiteler kötü bir üne sahipti ve 1950'lerde sömürge devletinden ne fon ne de akredite aldı (Wong, Zheng ve Wan, 2021: 812).

1950'lerde Hong Kong Çinlilerine karşı sömürge ayrımcılığı daha da yoğunlaştı. Sadece medeni, siyasi ve sosyal haklardan mahrum edilmekle kalmadılar, aynı zamanda sömürge devleti aynı zamanda sakinlerin Çin'e olan sadakatini bastırmaya ve böylece kimliklerini manipüle etmeye çalışmaktaydı. 1950'lerde Hong Konglular, “ödünç alınmış bir zaman, ödünç alınmış bir yer” kavramına dayanan bir mülteci kimliğine sahip olarak görülmekteydi. Mülteci kapitalistler ve mülteci işçiler, tekneyi sallamamak için genellikle sömürge devleti ile iş birliği yaptılar. Lau (1984), Hong Kongluların sömürge hükümetine karşı herhangi bir siyasi protestoya katılmak yerine aileleri için para kazanmaya odaklanan bir mülteci zihniyetine sahip olduklarını açıklamak için bir “faydacılık, ailecilik” kavramını formüle ettiler.

Mülteciler olarak Hong Kong Çinlileri, Çin ulus devletine karşı belirsiz bir yönelime sahipti. Komünist parti devletine karşı oldukça düşman olmalarına rağmen, kendilerini hala Çin uyruklu olarak tanımladılar ve sınırın ötesindeki Çin ulusunu çok önemsediler. Yine de 1960'ların ortalarında Kültür Devrimi'nin rüzgârları Hong Kong'a ulaştığında, Hong Kong'daki sol sendikalar, öğrenciler, gazeteler ve iş örgütleri grevler, sokak protestoları, halk gösterileri düzenledi ve hatta İngiliz emperyalizmini kınamak için tehditler yayınladılar. Bu meşruiyet krizini çözmek için sömürge devleti, sakinlerin Çin ulusundan ziyade Hong Kong'a bağlılığını teşvik etmek için yeni bir “Hong Konglu kimliği” oluşturmak için “ulussuzlaştırma” projesini derinleştirmesi gerektiğini fark etmeye başladı (Fung, 2004: 403).

1970'lerde üç önemli olay, yeni bir Hong Konglu kimliğinin oluşumuna yol açtı. İlk olarak, Hong Kong doğumlu yeni nesil üniversite öğrencileri olgunlaştı. Bu yeni nesil, ebeveynlerinin aksine Hong Kong'da doğup büyüdü ve sınırların kapanması nedeniyle anakara ile fazla etkileşime girmede. Ancak Maoistler, Kültür Devrimi çekilirken Hong Kongluları Çin anayurtlarını ziyaret etmeleri için memnuniyetle karşıladıklarında, Hong Kong doğumlu bu nesil aniden Çin sıcaklığını hissetti. 1970'lerin başında bu öğrenciler, yurtsever turlar ve Çin sergileri düzenleyerek Çincenin resmi dil olarak kullanılması için bir kampanyayı savunarak ve diğer öğrencilerini anakara meselelerine daha fazla dikkat etmeye teşvik ederek Hong Kong'da milliyetçi bir hareket başlattılar (Ma ve Fung, 2007: 179)

Bu dönem, yerel kimliğin gelişimiyle ilgili önemli bir olaya daha tanık oldu: 1966/67 Ayaklanmalar. İsyanlar, hükümetin limanlar arası feribot ücretlerini artırma kararıyla başladı (Ma ve Fung, 2007: 176).

O zamanlar anakara Çin'de gerçekleşen Kültür Devrimi'nin bir sıçraması olarak görülmekteydi. İsyanlar sırasında devam eden kundaklama, bombalı saldırılar ve sömürge'deki kapitalist emperyalizmde bozulmalar yaşandı. Ajitatörler amaçlamalarına ulaşamadılar, tam tersine başarısızlıkları anakaraya karşı Hong Kong halkı ikiliğini pekiştirerek bölgeyi ve yerel nüfusu birleştirdi. Hong Kong'daki kültür, yönetim ideolojisi ve yaşam biçimi, anakara Çin'e karşı önemli bir öteki olarak daha açık bir şekilde tanındı.

Ayrıca isyanların ardından yönetim, yerel kimliği ve topluluk inşasını teşvik etmek amacıyla çeşitli programlar başlattı. Bir dereceye kadar bu programlar, sömürge seçkinlerinin egemenliğini halka vurguya doğru kaydırarak bölgedeki güç dengesini temelden etkiledi. İyileştirilmiş yaşam ve çalışma koşullarının da eklenmesiyle (Scott, 1989:126), Hong Kong yavaş yavaş vatandaşlarına devredilme sürecini başlatmıştır.

1970'ler, 1972'de Çin'in Birleşmiş Milletler büyükelçisinin Çin'in Hong Kong ve Makao'nun Çin'e iade edilmesi talebini sunduğunda Hong Kong için çok önemli bir yıl oldu. Geri dönüş sadece Çin hükümeti ile İngiliz hükümeti arasında işleyecek ve Hong Kong halkının resmi temsili reddedilecekti (Miners, 1991). İki hükümet arasındaki anlaşma, Hong Kong'u izole etti ve bu izolasyon duygusu, Hong Kong kimliğinin evrimi için bir katalizör oldu (Tong, 2016: 57).

1970'lerin ortalarına gelindiğinde bu öğrenciler mezun olmuş ve sosyal hizmet uzmanları, gazeteciler, avukatlar ve çevreciler gibi orta sınıf profesyoneller haline gelmişlerdi. Dikkatlerini anakara meselelerinden Hong Kong meselelerine çevirmeye başladılar. İlgili vatandaş grupları, baskı grupları oluşturdular ve Hong Kong'da bir kentsel hareket başlattılar (Teo, 2000: 94).

Hong Kong hükümetindeki yaygın yolsuzluğu, sömürgeci İngiliz yetkililerin kibrini, gecekonduların kaldırılmasından kaynaklanan taban nüfusunun yerinden edilmesini, standart altı toplu konutları ve varlıklı Hong Kong'da yoksulluğun devam etmesini kınadılar. İkinci kritik olay, sömürge devletinin vatandaşlık politikalarını 1970'lerde değiştirmesidir. Yerel halktan daha fazla destek elde etmek, Vali MacLehose, Hong Kong sakinlerine daha fazla sosyal hak sağlamak için, büyük bir toplu konut programı oluşturmak da dâhil olmak üzere bir dizi kamu politikası başlattı; eşofman üretimini daha insancıl ve uluslararası çalışma sözleşmeleriyle daha uyumlu hale getirmek için iş kanunları oluşturmak; yoksullara, dullara, yaşlılara yardım etmek için refah harcamalarının artırılması ve ücretsiz eğitimi dokuz yıla çıkarmak (Veg, 2017: 330).

Buna ek olarak, sömürge devleti “Hong Kong'u Seviyorum”, “Hong Kong'u Temizle” kampanyası gibi halkla ilişkiler kampanyaları başlattı ve yıllık bir Hong Kong Fuarı düzenledi. Bu kampanyalar, Hong Kong sakinleri arasında bir topluluk duygusu

geliştirmeyi amaçlıyordu, böylece Hong Kong'u evleri olarak tanımlayacaklardı. Üçüncü önemli olay, 1970'lerde anakara Çinli göçmenlerin yeni dalgasıdır. Genişleyen imalat sektörünün ihtiyaçlarını karşılamak için sömürge devleti yasadışı göçmenler üzerindeki kontrolünü gevşetti. Sınırdaki yakalanan yasadışı göçmenler derhal anakara Çin'e iade edildi; ancak Hong Kong'un kentsel bölgelerine ulaşmayı başaranların kalmasına izin verildi. Bu “temas temelli” imtiyaz, yasadışı göçü teşvik etti ve 1970'lerin sonlarında yaklaşık 500.000 yasal ve yasadışı göçmenin Hong Kong'a akmasına neden oldu (Morris ve Vickers, 2015: 316).

Sonunda yeni bir Hong Konglu kimliğini doğuran, 1970'lerin sonlarında bu büyük yeni göçmen akını oldu. Hong Kong doğumlu bir neslin olgunlaşması ve sömürge devletinin yeni bir “Hong Konglu” kimliği oluşturmak için topluluk politikaları bu kimliğin temelini atmış olsa da eski sakinleri bir araya getiren eski ve yeni sakinler arasındaki çatışma, yanlış anlama ve güvensizlikti (Lin, 2021: 122).

Kitle iletişim araçları, özellikle popüler TV dizileri, anakara Çin'den gelen yeni göçmenleri kırsal, disiplinsiz, motivasyonsuz ve cahil olarak klişeleştirmelerinde, “eski” Hong Kong sakinlerini şehirli, çalışkan, yukarı doğru hareketli ve zeki olarak tasvir etmede önemli bir rol oynadı. Sömürge devleti, 1980'de yeni bir Hong Kong kimlik kartı politikası başlatarak bu farklılıkları pekiştirdi. Hong Kong kimlik kartı taşımayan herhangi bir kişi yasadışı göçmen olarak kabul edilecek ve anakaraya geri gönderilecekti (Mathews, Ma ve Lui, 2008).

Modern bir sanayi temelli ekonomiye, ortak bir dile ve eğitilmiş bir nüfusa geçiş, hepsi Hong Kong'un kültür sektörünü geliştirmeye hizmet etti. Dilin kaynaşması ortak kültüre de yansdı. Bölgede var olan çeşitli alt kültürlerin ve etnik kültürlerin bir karışımına geldi. Bu kaynaşma, Hong Kong'un sosyal-ekonomik gelişiminin geniş tabanlı bir kültürel hareketin gelişmesine izin verdiği 1980'lerin başında olgunlaştı (Chan, 1994). Kantonca aracılığıyla iletilen yerel medya, topluluğun fikirlerini dile getirir ve özgün kültürünü güçlendirir. Bu, herkesin anlayabileceği ve herkesin katılabileceği bir forum aracılığıyla topluluğu birbirine bağlayarak kimliği güçlendirmeye hizmet etmektedir (Chen, 1995).

1980'lerde, kitle iletişim teknolojisindeki büyük değişim bağlamında, genç nesil yerel kültürün yeni unsurlarını özümsemeye başladı. Hong Kong, küresel ekonomiye giderek daha fazla entegre olurken, kültürel olarak Çin'den koptu ve kendine özgü bir kültürel kimlik oluşturmaya başladı (Johnson, 1994: 674). Bu dönemde Hong Kong film endüstrisinin ortaya çıkışı, bu ayırt edici kültürel kimliğin bir simgesidir (Lou, 1995). Bu dönemdeki filmlerin kilit karakterlerinden biri, Kantonca'nın Hong Kong varyantının ifade aracı olarak kullanılmasıdır. Bu filmlerin konuları ya Hong Kong'daydı ya da türün kendisi Hong Kong'da tanıtıldı: Ör. Bruce Lee ve Jackie Chan dövüş sanatları filmleri. Yerel olarak üretilen bu filmler, Hong Kong kimliğinin bir ifadesi olarak görülebilir (Abbas, 1997).

1980'lerde ekonomik sektörde önemli değişiklikler meydana geldi. Artan yaşam maliyetinin yanı sıra diğer gelişmekte olan bölgelerden gelen rekabetle birlikte Hong Kong, odağını yeniden değiştirdi ve finansal ve insan kaynakları sektörlerini vurgulamaya başladı. Bu değişim, aynı dönemde Çin anakarasında meydana gelen bir başka önemli olayın yani 1987'deki Açık Kapı ekonomi politikasının tesadüfi ile birlikte endüstriyel üretimin Hong Kong'dan anakara Çin'e hareket etmesine yol açtı. Hong Kong ile anakara Çin arasında önemli ölçüde artan bir ticari etkileşim bu dönemde başladı. Üretim üssü için anakara Çin'de düşük maliyetli işgücü ile Hong Kong, hizmet sektörüne geçmeye başladı ve bir “ön mağaza, arka fabrika” ekonomisi kurdu (Sit, 1995: 172).

Hong Kong ve anakara arasındaki bu etkileşim, yavaş yavaş ekonomik sektörden yaşamın diğer alanlarına taşındı ve yerel kimlik de dâhil olmak üzere Hong Kong halkının yaşam biçiminin oluşumunu etkilemeye başladı (Lo, 2003). Diğerlerinden farklı bir görüş; Hong Kong'un gücünün, Çin'i güvenli bir mesafede tutarak özgünlüğünü korumasına bağlı olduğu konusunda ısrar etti (Lu ve Lu, 2002: 50).

Hangi yönde olursa olsun, ticari alandaki etkileşimle anakara Çin'in Hong Kong kimliğinin inşasına hiç bu kadar yakın olmadığı açıktır. Aralık 1984'te Çin-İngiliz Ortak Deklarasyonu'nun imzalanması, Hong Kong'un geleceğini belirledi ki 1997'de İngiltere tarafından ÇHC'ye devredilecekti. Hong Kong, Özel İdari Bölge şeklinde de olsa ÇHC'nin bir parçası olacaktı. İngiliz Ulusal Denizaşırı vatandaşlığını kazanmış çok az sayıda

kişinin, İngiliz Hükümeti tarafından verilen pasaportları seyahat için kullanmasına izin verilecekti; ancak Birleşik Krallık'ta yerleşmek için değildi. Bu nedenle, Ortak Bildiri imzalandığında, Çin kökenli Hong Kong vatandaşlarının çoğunun 1997 yılına kadar ÇHC vatandaşı olacağı açıkça belliydi. Ortak Bildiri'nin imzalanması, Hong Kong kimliğine ilişkin hayali bir kavramı zorunlu kıldı. Hong Kong kimliğinin inşasına, “ödünç alınan bir yerde” “ödünç alınan zamanda” yaşamının ortak algısı eklendi (Akt. Lee, 2005: 77, Hughes, 1968).

1989'daki Tiananmen olayı, yerel kimliğin evrimi için bir başka kilometre taşıydı. Çin anakarasındaki öğrencilerin gösterileri, o dönemde Hong Kong halkının durumunu ve endişesini yansıtan özgürlük, haklar ve demokrasi gibi birçok konuyu gündeme getirdi. Göstericiler Hong Kong'da geniş destek gördü. Gösterinin son darbesi, Hong Kong vatandaşları tarafından, onlar için geleceğin habercisi olarak hemen görüldü. Bu, yerel toplulukların kendi kimliklerini neyin oluşturduğu hakkında bir fikir oluşturmaya zorlandığı ilk seferdi (Law, 2017: 21). Yerel sakinler, topluluk içindeki bireyin hakları etrafında kimliklerini tartıştı ve tanımladı. Etkinlik sırasında medya hem olayı aktararak hem de tartışmaları takip ederek bölgenin tüm kesimlerine etkili bir rol oynadı. Sonuç; Hong Kong halkının paylaştığı “yaşam tarzının” anakara Çin'de görülenden güçlü bir farklılık gösterdiğiydi (Bhattacharya, 2005: 63).

Hong Kong'un dekolonizasyon, ulusal yeniden birleşme ve demokratikleşme aşamasına girmesiyle 1980'ler ve 1997 arasında yeni bir dönem başladı. Bu derin sosyal, ekonomik ve politik dönüşüm döneminde, Hong Kongluların kimliği çok katmanlı kimliklerle aşılandı. İlk katman, Hong Kongluların kimliğinin güçlendirilmesiydi. İngiliz sömürge yönetiminin sona ermesi ve Çin yönetimine uzun geçiş sırasında Hong Kong'un belirsizliği, endişe ve kaygılara yol açarak demokrasi hareketi biçiminde yeni bir kimlik siyaseti modelini tetikledi (Chan, 2000: 504).

Kendisini Hong Konglu çıkarlarının, yaşam tarzlarının ve özgürlüğünün koruyucusu olarak konumlandıran ve anakara işgaline karşı Hong Kong adına konuşan bir Hong Konglunun siyasi partisi olarak etiketleyen Demokrat Parti, 1991 ve 1995'teki halk yasama seçimlerinde ezici bir zafer kazandı. Bu bağlamda, Hong Kongluların kimliği

siyasallaştı ve demokrasi yanlısı güçler tarafından hedeflerini ilerletmek için kullanıldı. Hong Konglu kimliğinin yanı sıra 1997 geçişi sırasında vatansever bir Çin kimliği de ortaya çıktı. Hong Kong imalat sanayilerinin sınırın ötesine büyük ölçüde taşınması ve anakaradaki ekonomik reformların açtığı muazzam yatırım fırsatları, Hong Kongluların çıkarlarını ve kimliğini yeniden şekillendirdi. Hong Kong'un seçkin iş insanları ve anakara hükümet yetkilileri arasındaki yeni bir “kutsal olmayan” ittifak ve Hong Kong'un işçi sınıfı ile sınır ötesi kuzenleri arasındaki evlilikler, anakaraya karşı güçlü bir vatansever kimliği teşvik etmeye çalışmaktaydı (So, 1999; So, 2003).

Hong Konglu kimliğinin bu birlikte varoluşu ve geçiş döneminde Hong Kong'da Çin milliyetçiliğinin yeniden canlanması, “Bir Ülke, İki Sistem”in kendine özgü kurumsal düzenlemesini yansıtmaktaydı. Bu kavram, Çin'in 1997'de Hong Kong üzerinde egemenliğini yeniden uygulamaya başladıktan sonra şehrin kapitalist sistemini koruyacağı ve komünizmi benimsemeye zorlanmayacağı anlamına gelmekteydi. Böylelikle, ekonomik, siyasi ve kültürel işlerini yürütmek ve kendi polis ve silahlı kuvvetlerini, para birimini ve kapitalist sosyal alışkanlıklarını ve kurumlarını sürdürmek için yüksek derecede özerkliği koruyacak ve Hong Kong, anakara yetkilileri tarafından değil, Hong Konglular tarafından yönetilecekti (Yan, 2011).

1997 sonrası dönemin başlarında, Hong Kong'un sosyal ve ekonomik politika yapımında Pekin'den çok az görünürde müdahale vardı. Ma'nın (2015) açıkladığı gibi, 1997-98 yıllarında Asya mali krizinin getirdiği ekonomik gerileme, halkın dikkatini ekmek ve tereyağı konularına çevirdi. Çin dünyanın ekonomik bir süper gücü haline geldiğinde ve Hong Kong ekonomisi giderek Çin'e bağımlı hale geldiğinde, Hong Kong halkı kendilerini Hong Konglulardan çok Çinli olarak tanımlamaya başladı.

Hong Kong Üniversitesi tarafından yapılan kamuoyu yoklamaları, Hong Kongluların kendilerini “Çinli” olarak tanımlayanların yüzdesinin 1997'de %18,0'dan 2008'de %38,6'ya yükseldiğini, buna karşılık kendilerini “Hong Konglu” olarak tanımlayanların yüzdesinin %35,0'dan düştüğünü göstermektedir ki yine aynı dönemde %18,1'e yükseldi. Güçlü milliyetçi duygu, Çin'in başına ne zaman bir doğal afet gelse

bağış kampanyalarının Hong Kong halkından coşkulu tepkiler alması gerçeğinden de görülebilir (Ma, 2015: 47-48, 64-65).

1997'de Hong Kong'un devir teslimi ile Pekin, ilk ulusal birlik hedefine ulaştı. Bunu Aralık 1999'da Makao takip ederken Tayvan ile birleşme müzakereleri takip edecek gibi görünmektedir. Ancak ulusal birlik ve ulusal kimlik aynı şey değildir. Hong Kong'un kimliği, Pekin hükümetinin anladığı şekliyle ulusal kimlikten açıkça farklıdır. Hong Kong'un devri için Pekin tarafından seçilen Hazırlık Toplulukları, Hong Kong'un kimliği hakkında net bir fikre sahipti: “Çin kökenli” Hong Kong sakinleri, yabancı pasaportu olan ama aynı zamanda daimi ikamet kartına sahip olanlar da dâhil olmak üzere Çin vatandaşları olarak kabul edildi. Bu insanlar, kan soyları nedeniyle otomatik olarak Çin Halk Cumhuriyeti vatandaşı olacaklardı (Wen Wei Po, 1996). Ancak Hong Kong'da kolektif kimliğin statüsü üzerine yapılan araştırma, kan bağına dayalı kolektif kimlik fikrinden farklı bir tablo ortaya koymaktadır. Diğer belirteçler, Örn. kültürel ve bölgesel, kimliğin inşasında önemli bir rol oynamaktadır. Bunların arasında siyasi değer, devirden sonraki ilk birkaç yıl içinde Hong Kong'un kimliğinde giderek daha önemli bir bileşen oynadı (Hughes, 2013: 87).

Ayrıca kıt kaynaklar için rekabet, anakaralılara karşı düşmanlığı şiddetlendirdi. Yıllarca, hamile kadınların ek ücret ödedikten sonra uyruklarına bakılmaksızın Hong Kong hastanelerinde doğum yapmalarına izin verildi. Ebeveynlerden hiçbiri Hong Kong'da ikamet etmemiş olsa bile, çocuk otomatik olarak Hong Kong daimî ikamet statüsünü alması sağlandı. 2003 yılında “Bireysel Ziyaretçi Programı” uygulamaya konduktan sonra, on binlerce anakara annesi doğum yapmak, daha iyi tıbbi tesislerden yararlanmak ve çocuklarını Hong Kong'da kalıcı ikamet edenlere sağlanan tüm sosyal yardımlardan yararlanmaya uygun hale getirmek için Hong Kong'a geldi. 2011 yılında, Hong Konglu olmayan ebeveynlerden doğan 35.736 çocuk vardı ve bu, gelecekte kamu kaynaklarını tüketecek olan anakaralıların işgali konusunda bir haykırıya yol açtı (Ma, 2015: 47-48).

2003'te 23. madde ve yıkım karşıtı yasa teklifleri ve 2004'te genel oy hakkıyla ilgili kurumsal incelemeler üzerindeki kargaşa, ekonominin hızlı gelişmesiyle birlikte

ekonomik farklılıkların dramatik bir şekilde azalmakta olan Hong Kong'un kimliğini, özellikle siyasi değerler açısından yeniden canlandırdı. Hong Konglu olmanın gururunun “nihayetinde siyasi çoğulculuk, hukukun üstünlüğü, insan haklarına ve sivil özgürlüklere saygı, hesap verebilir hükümet ve demokratik kurumlar tarafından temsil edilen kurumsal kenarda yattığına” inanılmaktadır (Cheng, 2005: 65).

23. Madde, Hong Kong'un kimliğinin önemli bir bileşeni olarak kentin siyasi canlılığına zarar verebileceği için çok endişeliydi. ÇHC’de 2004’teki Temel Yasayı yorumlamasıyla genel oy hakkının reddedilmesi, Hong Kong'un siyasi kimliğinin korunmasına katkıda bulunan potansiyel siyasi gelişmeyi sınırladı. Sonuç olarak; Hong Kong kimliğinin tartışılması ve yeniden tasavvur edilmesi bir kez daha gündeme geldi. Çinli göçmenler tarafından yönlendirilen İngiliz rejimi altında kapitalist bir ekonominin gelişimi, kökenlerine karşı birleştirici bir faktör olarak hareket etti. İkinci ve sonraki nesiller ortaya çıktığında, yeni, yerel olarak doğmuş vatandaşlar çoğunlukta idi. Ortak bir dil ve eğitim sektörünün hızla genişlemesi, nüfusun kendi başına ve diğer önemli kişilere karşı tanınması ve tanımlanması sürecine eklendi. Aynı zamanda, istikrarlı bir yerel kimliğin oluşumuna karşı sürekli baskılar yönlendirildi. Birinci nesil ile anakara arasındaki aile ve dostluk bir etki oluşturmaya devam etti ve iş sektöründe Hong Kong ile anakara arasındaki artan etkileşim, Hong Kong'un kimliğini şekillendirmeye ve değiştirmeye devam etti (Ping ve Kin-Ming, 2014: 1095).

Groves ve diğerleri (2014), önceki anakara karşıtı demokratik protestolara katılanların daha iyi eğitilmiş olma eğiliminde olmasına rağmen çekirge karşıtı protestoların işçi sınıfı geçmişinden birçok katılımcıyı çektiğini belirtmektedir. Çekirge karşıtı eylemciler, anakaradaki turistlerin maliyetlerini (toplu taşımadaki kalabalık, yoğun trafik, otobüs duraklarında uzun kuyruklar vb. açısından) sübvans ederken turizmden yalnızca büyük zincir mağazaların yararlandığından şikâyet ettiler.

Sosyo-ekonomik durumla ilgili endişeler, yerel protestocular arasında yoğun bir şekilde yer aldı. Endişeleri arasında özellikle de son birkaç yılda artan konut fiyatları ve artan kiralar vardı. Protestocular, anakara turist akınının bir sonucu olarak yerel restoranlar ve diğer ürünler için daha yüksek “turist fiyatları” ödemek zorunda kaldıklarını

söylediler. Ek olarak, “çekirge karşıtı aktivistler” anakaradaki turistleri Hong Kongluların uzun süredir doğal olarak kabul ettiği belirli nezaket kurallarını ihlal etmekle suçladılar (Cooper, 2017: 99).

Ayrıca anakara turistlerine yönelik; “sıra atlıyorlar, sokakta dışkılıyorlar ve halka açık yerlerde yüksek sesle konuşuyorlar.” gibi suçlamalar yönelttiler. Ayrıca, çekirge karşıtı eylemciler, yalnızca anakaradaki turistlerin ihtiyaçlarını karşılayan depolardan yerel mahalleleri su basmasından şikâyet ettiler. Böylece aktivistler Hong Kong'daki yerel toplulukların korunmasını ve anakara turistlerinin yıkıcı saldırısına direnmeyi savunmaktadırlar.

Özetle; yerelcilik söylemini ateşleyen temel sosyo-politik faktörler olarak turist ve göçmen akınını, sosyal eşitsizliğin artmasını ve yerelci örgütlerin ortaya çıkışını ve yeni anakara protestolarını tanımladı ve Hong Kong'un korunmasını istedi. Ancak, Leung Chun Ying'in 2015'teki politika konuşması yerellik söylemini “Hong Kong milliyetçiliği”ne ve siyasi bağımsızlığa dönüştürdü (Kwan, 2016: 954).

2015'ten önce, Hong Kong milliyetçiliği, anakara karşıtı hareketlerini yürüten yerel aktivistler tarafından dile getirilen bir dizi parçalı fikirdi. Tartışma, Hong Kong'un kendi kendine yeterlilik, kendi kaderini tayin hakkı ve özerkliği çağrısıyla sınırlıydı. Chin Wan'ın (2011) Xianggang Chengbang Lun (Bir Şehir Devleti Olarak Hong Kong'da) kendi kaderini tayin etme söylemini teorik bir düzeye yükseltmeye yönelik ilk ciddi girişim sayılabilir. Chin'in kitabı kamuoyunda şiddetli tartışmalara yol açtı ve yerel aktivistler arasında oldukça popülerdi; 2011 sonlarında yayınlanmasından bu yana en çok satan kitap haline geldi. Chin üzerine aşağıdaki tartışma, ağırlıklı olarak Ho-Fung Hung'un Chin'in *Asia-Pacific Journal: Japan Focus* (Hung, 2014) çalışmasının özetine dayanmaktadır.

Chin, Hong Kong'un özerkliğinin Hong Konglular için önemini vurgulamak istemektedir. Chin'in kitabı için önemli bir başlangıç noktası, Çin'in Hong Kong'a, Hong Kong'un Çin'e ihtiyaç duyduğundan daha fazla ihtiyaç duyduğudur. Hong Kong'un sömürge döneminde yiyecek ve su için ve 1997 sonrası dönemde sermaye ve pazara erişim için tek taraflı olarak Çin'e bağımlı olduğu görüşü, Pekin tarafından Hong'un özgüvenini yok etmek için tasarlanmış bir propaganda olarak reddedilmektedir (Dupre, 2020: 13).

1950'lerde sömürge Hong Kong'a Çin gıda ve su temini sağlanması, Çin'in (2011), Hong Kong'un fiili bir şehir devleti olduğuna dair önemli bir delildir. Hong Kong 1997'den önce bir İngiliz kolonisi olmasına rağmen, Hong Kong Londra'dan önemli ölçüde özerkliğe sahipti. Çin, Pekin'in 1997 sonrası geçişin ilk yıllarında Hong Kong'un şehir devleti karakterini korumak için elinden gelenin en iyisini yaptığını ifade etmekte; ancak Pekin, Ulusal Güvenlik Yasası'na karşı Hong Kong'daki yarım milyon insanın protesto etmesinin ardından 2003'te yasayı çıkarma stratejisini tersine çevirdi. 2003 yılından itibaren Pekin, ekonomik canlanma ve Hong Kong-Çin ekonomik entegrasyonu adına Hong Kong'un şehir devlet sınırını çözmeye başladı.

Bu girişimin temel politikalarından biri; anakara turistleri için Hong Kong'un kapısını açmaktır. Anakara turistleri 2012'de 35 milyona ulaştı, bu da Hong Kong'un toplam nüfusunun yaklaşık 7 milyonunun beş katıydı. Çin, sorunun püf noktasının, Hong Kong hükümetinin anakaradaki turistleri reddetme veya kısıtlama yetkisine sahip olmaması ve gelenlerin ani yükselişinin Hong Kong sakinleri ve anakaralılar arasında tırmanan bir çatışma yaratması gerçeğinde yattığını açıklamaktadır. Çin ayrıca yerel ÇKP örgütlerinin anakara göçmenlerini sadık oy blokları halinde organize etme çabalarını artırdığına da dikkat çekmektedir. 1997-2012 yılları arasında Hong Kong'a taşınan yeni anakara göçmenleri, şimdi Hong Kong'un toplam nüfusunun yaklaşık yüzde 10'unu oluşturmaktadır. Çin, ÇKP'nin (Hong Kong'da yasal bir varlığı olmayan) oy satın alma ve diğer seçim manevraları yoluyla favori adayı için yeni göçmen oylarını garanti etmede oldukça başarılı olduğunu bildirdi (Hung, 2014).

Hong Kong'un yerleşik kurumlarına ve sosyal geleneklerine en büyük tehdidi turist ve göçmen akınının oluşturduğunu iddia eden Çin, Hong Kong'un Çin anakarasından gelen göçmenleri tarama yetkisini yeniden kazanılmasını savunmaktadır (Chin, 2011: 36-56).

Çin ayrıca Hong Kong'daki ana akım demokratlar tarafından geliştirilen “Önce Çin” ve “Çin-Hong Kong entegrasyonu” yerine “Önce Hong Kong” ve “Hong Kong-Çin ayrımı” stratejilerini savunmaktadır. Uzun yıllar boyunca Hong Kong'daki demokratlar liberal ve demokratik bir Çin tasavvur etmişti. Ancak Çin için, Çin'in turist ve göçmen

akını yoluyla Hong Kong'u sömürgeleştirmeye yönelik neo-emperyal yaklaşımıyla savaşmak ve demokratın Hong Kong'un muhalefet hareketini (Çin'in demokratikleşmesi için daha büyük mücadelelerine) tabi tutmasını reddetmek, Hong Kong'un hareketini savunmak ve Hong Kong'un asla gerçekten demokratik olamayacağı şehir devleti özerkliğini sağlamak eşit derecede önemlidir. Bir şehir devleti olarak Hong Kong'a yeni bir bakış açısı getiren Çin'in yerellik perspektifi, onu önceki Hong Konglu kimliği söyleminden ayıran: Ayrılık, Savunma ve Koruma, Militalılık, Popülizm olmak üzere dört temaya sahiptir (Chin, 2011: 5)

Ayrılık Teması: Hong Konglu kimliğine ilişkin önceki söylem, Hong Kong'un anakara Çin ile olan bağları açısından belirsizdir. Önceki söylem, Hong Kongluların anakaradaki akrabalarından daha modern, kozmopolit ve medeni olduklarını vurgulasa da Hong Kong'un anakara bağlarını ve Çin ulusal kimliğini hiçbir zaman tamamen reddetmedi. Buna karşılık Chin, “Çin-Hong Kong entegrasyonu” yerine “Hong Kong-Çin ayrılığını” savunmaktadır. Hong Kong, anakara Çin'den ayrı bir şehir devletidir ve ona göre Hong Konglular, Çinli kimliklerini bırakmalıydı (Ma, 2004: 18).

Savunma ve Koruma Teması: Önceki söylem, Hong Konglu kimliğinin üstünlüğünü vurgulamıştı; Hong Konglular kimlikleriyle gurur duyuyorlardı ve sınırın ötesindeki Çinli kuzenlerinden bir şeyler öğrenmeye ihtiyaçları yoktu. Aslında Shenzhen, anakaralıların Hong Kong'dan öğrenebilmeleri için Hong Kong'a yakın bir yerde kuruldu. Böylece, bu söylem, Hong Kong'un yaşam biçiminin 2000'lerin sonlarından önce anakara ile sosyo-ekonomik bağları tarafından tehdit edilmediğini iddia etti. Buna karşılık Chin, anakaradaki turist ve göçmen akışının artık Hong Kong'u tehlikeye attığını savunmaktadır. Bu nedenle Chin, Hong Kong'un yaşam biçimini savunmak ve anakara işgali tarafından tüketilen Hong Kong'un kaynaklarını korumak için “Önce Hong Kong”u savunmaktadır. (Guldin, 1995).

Militanlık Teması: Hong Konglu kimliğine ilişkin önceki söylem pragmatik, son derece medeniydi ve hukukun üstünlüğünü benimsiyordu. Söylem en fazla, parti devletinin adaletsizliğine veya demokratik olmayan davranışlarına karşı barışçıl demokratik protestolar çağrısında bulundu. Buna karşılık, son zamanlardaki yerelci

söylem oldukça polemik olma eğilimindedir. Demokratik, liberal ve Pekin yanlısı grupları “solcu pislikler” olarak etiketliyor; anakara turistlerini ve göçmenleri Hong Kong'un kıt kaynaklarını tüketen “çekirgeler” olarak klişeleştirmektedir ve polisle ve anakaradaki turistlerle doğrudan yüzleşmeyi savunmaktadır.

Popülist Teması: Hong Konglu kimliğine ilişkin önceki söylem, yönelimde seçkin olma eğilimindeydi. Üniversite öğrencilerini ve orta sınıf profesyonelleri hedef aldı. Buna karşılık, 2008 sonrası yerelci söylem, işçi sınıfı da dâhil olmak üzere daha geniş bir seçmen kitlesine hitap eden popülisttir. Hong Kong hükümetini anakaradaki turistlerin ve göçmenlerin neden olduğu sosyal sorunları ele almamakla suçlamaktadır. Bu nedenle yerelci söylem, yerel halkın ihtiyaçlarına hizmet eden ve tabandan gelen şikâyetleri ele alan gerçekten özerk bir şehir devleti çağrısında bulunmaktadır.

Sömürge hükümetinin ekonomik politikaya tarihsel katılımı da Japonya, Güney Kore, Tayvan ve Singapur ile karşılaştırıldığında çok daha az belirgindir. Bunun yerine, piyasanın kendi kendini düzenlediği bir “elden çıkarma” yaklaşımı tercih edildi. Sonuç olarak Hong Kong'un mimari manzarası, birçok etkili kapitalistin şehre akın etmesi göz önüne alındığında, çok ırklı sponsorlar ve iş insanları tarafından şekillendirildi (Siu, 2011: 132).

Hong Kong'un altında yatan kültürün bu nedenle, kapitalizmi ve kapitalist ilkeleri yerel kimliğin önemli bileşenleri yapan uluslararası ve çok kültürlü, güçlü bir kozmopolit mirası vardır (Fung, 2008: 192-193). Bu koşullar aynı zamanda bireyi, insanların ulusal kimliğe duygusal olarak hissetmekten ziyade rasyonel olarak değerlendirilmesi gereken bir “ürün” olarak baktığı geniş bir sosyal tutumu tanımlayan bir “piyasa zihniyetine” yönlendirdi (Mathews ve diğerleri, 2007: 35, 105).

Bununla birlikte, Hong Kong'un refahı büyük ölçüde hem küresel hem de ulusal çıkarların bir sonucu olsa da Çin hala tartışmasız en etkili faktördür. Hem Afyon Savaşları hem de İngiliz Sömürgesi yönetimi sırasında Çin pazarının yakınlığı olmadan Hong Kong'un bugünkü ticari başarıya ulaşması pek olası değildir. Ancak yerel kültürde küresel değerlerin varlığı, Hong Kong'u anakarada meydana gelen milliyetçi müdahalelerden korudu (Ang, 2015: 416).

Küresel bir kültürü yerel kimlik oluşumuna dâhil ederek, Çin milliyetçi söylemlerine karşı rekabet eden bir güç olarak hizmet etti (Fung, 2008: 200). Ancak kentin coğrafi yakınlığına ve Çin ile kültürel bağlarına rağmen 70'lere kadar ulusal sınırlarını bir daha açmayan ÇHC nedeniyle Hong Kong, 50'li yıllarda anakaradan fiilen kopmuştu (Keading, 2011: 3).

Bu dönemde, Hong Kong, Çin'den minimum manipülasyon ile karakterize edilen kendi sosyal ve politik adetlerini geliştirmekte önemli ölçüde daha özgürdü. Hong Kong'un medya tüketimi örneğinde olduğu gibi kültürel özgürlüğü ne ölçüde uygulayabildiği, yerel kimliğin yaratıcı bir şekilde yeniden icat edilmesinde önemli bir güçtür. Pekin daha büyük bir ideolojik kontrol kuracak olsaydı, bu Hong Kong'un kendisini uluslararası sahnede öne sürmesini engellerdi (Postiglione ve Tang, 2016: 236).

Hong Kong, nispeten yakın tarihli göçmen mirasıyla büyük ölçüde şekillendi ve Çin'in küresel ekonomiye erişimini kolaylaştırdı. Hong Kong'un sömürge statüsü, onu anakaradaki siyasi ortamdan kaçmaya çalışan birçok Çinli mülteci için koruyucu bir bölge haline getirdi. Ayrıca, sömürge hükümeti, sivil özgürlükler açısından çok şeye izin veren ve bunun yerine Çin pazarının çok önemli olduğu ticari başarıya odaklanan müdahaleci olmayan bir hükümet olarak tanımlanabilirdi. Kapitalist ilkelerle karakterize edilen Hong Kong, bugün kozmopolit bir toplum haline geldi, dünyanın her yerinden çok çeşitli kültürel yerlerden gelen ticari bir girişimciler sınıfı tarafından inşa edildi ve şekillendirildi. Bu kapitalist koşullar aynı zamanda yerel bireyleri yalnızca Çin milliyetçiliği ile rekabet eden bir güç olarak hareket etmeyen, aynı zamanda insanları ulusal kimliğe duygusal olarak algılanmak yerine rasyonel olarak değerlendirilecek bir şey olarak gören bir “piyasa zihniyetine” yönlendirdi. Son olarak; Hong Kong, bireyin Çin'in kültürel politikalarından minimum manipülasyonla kimlik denemesine olanak tanıyan bir düzeyde kültürel özgürlük uygulayabildi (Barnes, 2019).

Hong Kong, komünist bir devlet içinde sınırlı bir demokrasidir. Ancak, “Bir Ülke, İki Sistem” politikası altında, Hong Kong, şu anda Çin'de reddedilen birçok liberal özgürlüğü elinde tutan yarı özerk bir şehir devleti veya “Özel İdari Bölge” olmaya devam

etmektedir. Başka örnek olarak; Hong Kong, Asya'da yalnızca Japonya'dan sonra ikinci olan bir basın özgürlüğü düzeyine sahiptir (Postiglione ve Tang, 2016: 230).

Benzer şekilde, yoğun bir şekilde “batılılaşmış” bir şehir olarak Hong Kong, ifade özgürlüğü gibi genellikle batı kültürlerine atfedilen birçok değeri kapsar ve bireysel hakların doğasında bulunan özellikler olarak mahremiyet ve eşitliği vurgulama eğilimindedir (Keady, 2011: 4).

Hong Kong, birçok tahmine göre, ticari girişimler yürütmek için en açık ekonomilerden biridir. Pekin, "Bir Ülke, İki Sistem" politikası aracılığıyla Hong Kong'a göreceli özerklik sözü vermiş ve şehir devletinin ekonomi ve kültürle ilgili olarak uluslararası arenada kendi çıkarlarını takip etmesine izin vermiş olsada diplomasi hâlâ Pekin'in yetki alanına girmektedir. Bu aslında Hong Kong'un Çin dış politikası çerçevesinde hareket etmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Hong Kong, her ikisinin de hâlihazırda temsil edildiği durumlarda, birçok uluslararası kuruluştaki siyasi üyeliğini Çin'e devretmek zorundadır. Ayrıca, Çin'in yabancı bir ulusla uluslararası ilişkilerinin zayıf olabileceği durumlarda, Pekin, Hong Kong'un bu devletle etkileşim kurma yeteneğini sınırlayabilir veya ihlal edebilir (Postiglione ve Tang, 2016: 9-10). Örneğin; Hong Kong'un Amerika ile siyasi ilişkisi şu anda Merkezi Hükümet'in elindedir; bu, Amerika'nın bölgede önemli bir işveren ve ekonomik katkı sağladığı düşünüldüğünde hem yerel Hong Kong hükümeti hem de işletmeler için inanılmaz bir rahatsızlıktır ve bu durum, Hong Kong'un uluslararası bağımsızlığına meydan okumaktadır (Postiglione ve Tang, 2016: 12).

Hong Kong sonunda Çin değerlerine ve sosyal geleneklerine alışacak mı yoksa çekinerek bağımsız mı kalacaklar? Bu, Pekin Merkezi Hükümeti için hassas bir konudur. Hong Kong'un coğrafi konumu nedeniyle, Guangdong ve Shenzhen gibi komşu bölgeler, Hong Kong'un “yozlaştırıcı” kültürel etkisi riski altındadır. Böyle bir yakınlık, Komünist Partinin siyasi olarak düşmanca veya uyumsuz olarak kabul edebileceği uluslararası değerlerin yayılmasını sağlayabilir (Postiglione ve Tang, 2016: 15).

Bu tür değerlere Hong Kong'un kendi sınırları içinde müsamaha gösterilse de asıl amaç, bunların Özel İdari Bölge dışında faaliyetlerini sınırlandırmaktır. Ne olursa

olsun, Hong Kong'un ekonomik kapasitesini sağlam tutmak hem Hong Kong'un hem de Pekin'in karşılıklı çıkarınadır. Çin, Hong Kong için önemli bir pazardır ve bu nedenle Hong Kong'un devam eden evriminde etkili bir faktör olması muhtemeldir. Bununla birlikte, Hong Kong'un Çin anakarasındaki diğer birçok şehirle karşılaştırıldığında istisnai olarak küreselleşmeye ve uluslararasılaşmaya devam etmesi muhtemeldir (Postiglione ve Tang, 2016: 18).

Günümüzün küresel toplumunda, piyasanın ve devletin varlığı, neredeyse her yerde hazır ve nazır statü alan iki söylemsel ilkedir (Akt. Davis, 2015: 101; Mathews ve diğerleri, 2007: 13). Bununla birlikte, Hong Kong örneğinde, olağan dışı tarihi mirası ve sömürge hükümeti nedeniyle, yerel halk çok sınırlı bir devlet müdahalesi deneyimiyle baş başa kaldı (bunun değişmesi muhtemel olsa da). Ayrıca, birçok erken dönem göçmen, siyasi zulümden kaçınmaya çalışan mülteci olarak Hong Kong'a geldiğinden, siyasi ilgisizlik yaygın bir norm haline geldi. Bunun yerine, Hong Kong'un sosyal iklimine farklı bir “piyasa zihniyeti” hâkim oldu. Çin, etnik kökenler için birincil kaynak olmaya devam etti; ancak ulusal kimlik duygusu büyük ölçüde yoktu ya da gereksizdi. Daha sonraki nesillerde bile, devletin söylemi uzak ve yabancıydı, Hong Konglular bunun yerine özel finansmana, ev ekonomisine ve geçimini sağlamaya odaklandı (Akt. Davis, 2015: 102; Mathews ve diğerleri, 2007: 14-16). Bununla birlikte, devir teslimden bu yana on yılı geride bırakırken Çin devletinin varlığı giderek varlığının bilinmesini sağladı.

Yeni ortaya çıkan bir Hong Kong kimliğini tanımlamaya yönelik erken bir girişim, “Hong Kong İnsanı” yani batılılaşmış bir Çinli'yi temsil etmekteyse de ancak yine de İngiliz Sömürgecilerinden farklıdır (Akt. Tobias, 2015: 7; Keading, 2011: 3).

Ayrıca, savaş sonrası erken dönemde Hong Kong'un bir başka tasviri, yerel nüfusu siyasetten kaçınan bir “mülteci zihniyeti” ile karakterize edilen veya en azından siyasetin altında olan “bir cankurtaran sandalı” idi. “Cankurtaran sandalı” görüntüsü, yerel kültürün birbiriyle ilişkili dört yönünü yakalamak için özel olarak kullanıldı.

İlk olarak; Çin'deki milliyetçi ve komünist rejimler arasında var olan siyasi rekabette güçlü bir duruş sergilemekten kaçınmaya yönelik kasıtlı bir girişimi tanımladı.

Bu çatışma, neyin Çin vatandaşı olduğu konusunda iki tutarsız fikir yarattı; ancak Hong Kong üçüncü bir “tarafsız” seçenek olarak hizmet etti.

İkinci olarak; Hong Kong'un Çin'de değilken ekonomik ve siyasi durumun istikrarlı olarak kabul edildiği sömürge statüsünün kabulünü sergilemeyi amaçlıyordu. Bu, insanların bir şekilde özgürce ve rahatça geçimini sağlamak gibi kişisel uğraşlara odaklanabilecekleri anlamına gelir.

Üçüncüsü; “mülteci zihniyeti” hayatta kalma içgüdülerinin bir ifadesiydi. İnsanlar, sonu belirsiz uzun vadeli planlara veya kazançlara yatırım yapmak yerine kısa vadeli ödüllere yöneldiler. “Şimdi” hayatta kalmak çok daha acil bir endişeydi ve Hong Kong bunu yapmak için daha güvenilir bir sosyal iklim sağladı.

Son olarak, terim bir “köksüzlük” duygusunu ve Çinli göçmenlerin çok azının gerçekten Hong Kong'da sonsuza kadar ikamet etmeyi amaçladığını ima etti. Özellikle İngiliz sömürge yönetimi sırasında yerel siyasete ilgisizlik, kalış süreleri ile ilgili kısa vadeli varsayımlara dayanıyordu.

Birçok göçmenin sonunda kalıcı olarak Hong Kong'da kalmaya karar vermesi, istenmeyen bir sonuçtu (Akt. Tobias, 2015: 10; Mathews ve diğerleri, 2007: 27-28; Keding, 2011: 6). Bu “mülteci zihniyeti”, daha önce bahsedilen “piyasa zihniyetinin” (Akt. Tobias, 2015: 10; Mathews ve diğerleri, 2007: 29) temellerini atan bir öncüydü.

Hong Kong'un sömürge statüsü göz önünde bulundurulduğunda, milliyetçi duygular yerel Çin toplumunda nispeten zayıf bir güç olmuştur ve bu topluluklar kendilerini “Çinli” yerine “Hong Konglular” (veya diğer varyasyonlar) olarak adlandırmayı tercih etmiştir. İngiliz yönetimi altındayken Hong Kong, öncelikle ticari çıkarlara odaklanan sınırlı bir hükümet tarafından karakterize edildi (Postiglione ve Tang, 2016: 5).

Sömürgecilik karşıtı kampanyalar az ve aralıklı olarak kaldı, kamu gündeminde hiçbir zaman ciddi bir değerlendirme yapmadı (Akt. Tobias, 2015: 11; Mathews ve diğerleri, 2007: 24). Aksine, sömürge hükümeti genellikle onları pragmatik ve verimli bir yönetim olarak gören Çin toplumundan iyi bir destek aldı. İkinci Dünya Savaşı'ndan önce

nüfusun önemli bir kısmı göçmen kökenli olduğundan (çoğu doğrudan Çin makamlarının zulmünden kaçınmaya çalışıyordu) zaten hoşgörölü ve açık sömürge hükümetine çok az siyasi talepte bulunuldu. Benzer şekilde, siyasi eylemi incelemenin ödölünün de şüpheli bir hak ve değere sahip olduğü kabul edildi. Bu tür siyasi talepler, büyük ekonomik refahın eğitim ve barınma gibi sosyal konularla ilgili artan endişelerle sonuçlandığı 70'li yıllara kadar siyasi gündeme girmedi. Tabandaki seçkinler bu tür çabaları koordine ederek geldiler ve sonunda demokratik katılımın temellerini attılar (Mengmeng, 2010: 11).

Yerel kültürün gelişimiyle ilişkilerde medyanın önemi tartışılmazdı. Bu bağlamda “medya” filmde basılı basına kadar her şeyi içerir. Hong Kong'un sömürge dönemindeki müdahaleci olmayan siyaseti ve hegemonik kültür eksikliği nedeniyle, yerel medya genellikle yaratıcı özgürlükle karakterize edilmiştir (Mathews ve diğerleri, 2007: 60).

Bu koşullar, Çin kimliğinin “depolitize edilmiş” bir versiyonunun iletilmesi için geniş bir alan sağladı ve sonuç olarak, anakara Çinlilerinin “ötekileştirilmesi” ile sonuçlandı. Bu, kendileriyle Çin arasında psikolojik bir mesafe yarattı ve farklı bir yerel kimliğin gelişmesine izin verdi. Bazen bu tür farklılıklar özellikle vurgulanmıştır (Keadin, 2011: 3-4).

“Bir ölke, iki sistem” politikası nedeniyle Çin, ulusal sansür sistemini Hong Kong'a doğrudan uygulayamıyordu. Bunun yerine, Pekin, mülkiyeti elde etmek için Hong Kong'un serbest piyasasını kendisine karşı kullanarak medyayı yavaş bir şekilde bir araya getirme stratejisini benimsedi. Mülkiyetdeki bu değişim, birçok yerlinin süregelen gelişmeyi “geleneksel entelektüel medyanın ölümü” olarak kınamasına neden oldu (Chan ve Lee, 2007: 50; Mengmeng, 2010: 64).

Bu baskı ancak para ve piyasa taleplerinin cazibesi üzerine, siyasi temellere dayanmayan bir iş birliğidir. Yerel medya söylemlerini medya şirketlerinin anakarada bloke olmaması için uyarlamaya başladı. Esas olarak, bu bir otosansür meselesidir (Mathews ve diğerleri, 2007: 60-61).

Ne olursa olsun, siyasi katılım hem yerel hem de uluslararası düzeyde bugün Hong Kong'da önemli bir çağdaş sosyal mesele haline gelmektedir. Çin devletinin gücü ve Hong Kong'un bağımsızlığını koruma yetenekleri konusunda tüm yerel halk arasında benzer şüphecilik vardı (Postiglione ve Tang, 2016: 8).

1.2. Hong Konglu Kimliğinde Öteki Olarak Çin

Bir ulus, ancak bir insan topluluğu kendilerini ulus olarak hissederse var olacaktır (Tajfel, 1981: 229). Benedict Anderson'ın ulusu “hayali bir topluluk” olarak tanımlaması, ulusal kimliği analiz etmek için en yaygın kabul gören temellerden biridir. Anderson, ulusu, yandaşları tarafından kültür, din ve zaman dâhil olmak üzere öznel değerler tarafından oluşturulan hayali bir yapı olarak tanımlamaktadır. Bu değerler, esas olarak medya aracılığıyla sermayenin ve yerel dillerin genişlemesiyle değiştirilir (Anderson, 1983).

Çeşitli siyasi ideolojiler, bölgesel birlik ve bir tür ekonomik gelişme ile birleştiğinde, bu faktörler ulusal bir topluluğu besler. Daha önce tartışıldığı gibi kimliğin tanımı hiçbir zaman tamamen sabit değildir ve belirli bir kolektif kimliği tanımlamak ve onu diğerlerinden ayırt etmek için kullanılan çeşitli belirteçler buna göre değişebilir. Bununla birlikte, çoğu durumda, bazı kimlik belirteçleri daha uzun bir süre boyunca oldukça sabit kalma eğilimindedir. Bu belirteçler etnik köken, dil, yerel kültür ve bölgesel bağlılığı içermektedir. Hong Kong halkının yaklaşık yüzde 95'i, çoğunluğu Kanton olan etnik kökene göre Çinli'dir (Hong Kong istatistikleri, 2008).

Nüfusun geri kalan yüzde 5'i Sindhiler, Hintliler, Pakistanlılar, Nepalliler ve Vietnamlılardan oluşan bir Güney Asya nüfusunu içermektedir. Ayrıca Hong Kong'un ticari ve finans sektöründe çalışan çok sayıda Avrupalı, Amerikalı, Avustralyalı, Kanadalı, Japon ve Koreli vardır. Hong Kong'un çeşitli farklı dilleri ve lehçeleri olmasına rağmen iki baskın dil; güney Çin'den ve sömürge rejiminden gelen büyük göçün kökenini temsil eden Kantonca ve İngilizce'dir. Hong Kong'un özgün karakteri, ortak dilin diğer dillerden terimleri içselleştirmeye ve birleştirmeye devam etmesini ve bir dereceye kadar melez bir dil biçimlendirmesini sağlar (Abbas, 1997: 28).

Dil birleştirmenin bu özgünlüğü, aynı zamanda Hong Kong ulusunun dilsel bir birleşimi olarak görülmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemden itibaren Kantonlulardan kaynaklanan farklılık birkaç faktöre bağlıydı: Hong Kong-Çin sınırının savaştan sonra kapanması, nüfusun çoğunluğunu anakara ile günlük temastan ayırdı. Sömürgeci, seçkinlere dayalı İngilizler, birkaç on yıllık İngiliz egemenliğinde yavaş yavaş yerel Kantonlularla karıştı ve Hong Kong'un yaşadığı sosyal-ekonomik değişim, Kanton'un kökeni- Çin anakarasındaki Guangdong eyaleti- dünyanın diğer bölgelerinden oldukça izole edildi. 1963'ten 1991'e kadar Hong Kong, aralarında Kantonca'nın baskın eğitim dili olduğu sekiz derece-ödül veren kurumların açılmasıyla yükseköğretimde kitlesel bir genişlemeye tanık oldu (Hong Kong Yearbook, 1996). Devir teslimden sonra, anakara Çin'den gelen göçmenlerin artması ve anakara ekonomisiyle daha fazla entegrasyon, Hong Kong'a daha fazla Mandarin konuşmacısı getirdi.

Hong Kong'un nüfusu büyük ölçüde, en azından başlangıçta, bölgesel yakınlık temelinde bir kimlik inşa edemeyen göçmenlerden gelişse de bölgede yaşayan göçmenlerin sayısı istikrarlı bir şekilde arttığında, sosyal ve ailesel ağlar yeniden kuruldu. Sosyal ağ daha yerleşik hale geldikçe bölgesel kimlik güçlendi (Ku, 2004: 347).

Sosyal istikrardaki bu büyümeye, o zamanlar genellikle anakaradaki durumla taban tabana zıt olan yüksek derecede ekonomik istikrar yardımcı oldu. Bu bölgesel yakınlık, birbirini izleyen nesiller Hong Kong'da doğdukça derinleşti ve genişledi. Genç nesil için, anakarada doğan ebeveynler veya büyükanne ve büyükbabalar aracılığıyla ailevi temas olmasına rağmen kendilerini özdeşleştirdikleri tek bölge Hong Kong'dur (Law ve Lee, 2006: 226). Bu bölgesel kimlik, Hong Kong'un işgal ettiği jeopolitik konum tarafından güçlendirildi. “Kapitalist ve komünist” ideolojisi, “biz ve onlar” kimliğini oluşturdu. Ancak bu, bizi şimdiden Hong Kong kimliğinin zaman içinde değişen yönlerine ve dolayısıyla Hong Kong kimliğinin tarihsel gelişimine getirmektedir (Fung, 2008: 193).

Hong Kong kimliğine atıfta bulunulan argüman, Iver B. Neumann'ın (1999) iddia ettiği gibi kişinin kimliğinin önemli bir belirlemesi ve kurucu unsuru olarak Öteki'nin önemine odaklanmıştır. Üçüncü bölümün odak noktası, Hong Kongluların Çin'i Öteki olarak algıladıkları, “bizden” farklı olan ve Hong Kongluların kimliğini ilişkisel hale

getiren farklı durumları göstermekti. Öteki ile olan ilişki temelinde anakara Çin'den Hong Konglular ve anakaralılar arasındaki farkı vurgulayarak tanımlanır. Tüm vakaların kültürel konuları ele aldığı ve kültürün kimliğin temel yapı taşlarından biri olarak görüldüğü dikkate alındığında, bu konuların da kaçınılmaz olarak Hong Kong'da kimlik konusunu ele aldığı söylenebilir. Standartlaştırılmış ulusal eğitimin ulusal tartışması ve Çin Merkezi Hükümetinin çabası, Hong Kong'u kültürel asimilasyon sürecine dâhil etme girişimi olarak anlaşılabilirken, Hong Kong halkının tepkisi ve buna karşı halkın tepkisi, Hong Kongluların farklı kimliklerinin ortak farkındalığının bir kanıtı olarak görülebilir.

Hong Kong'un temeli, 1949'dan sonra Çin ve Hong Kong arasındaki eski sınır kontrollerinin dayatılmasıyla atıldı. Bu, 1970'lerde Londra'dan Hong Kong'a artan yetki devri ve ardından Çin-İngilizler tarafından tanınan “de jure” ile pekiştirildi. 1984 ortak deklarasyonu ve 1990'da Hong Kong'un temel yasası. O zaman İngiltere genç bir Hong Kong ulusunu Çin'e teslim etti (Dapiran, 2020). Pekin'in Hong Kong'un demokratik bir seçim sistemi geliştirmesine direnme eylemleri üzerindeki huzursuzluk. 2014 ve 2019 yıllarında Şemsiye Hareketi'nin doğmasına neden oldu. Hong Kong halkının kimlik politikaları, kentin 1997'de İngiltere'den Çin'e devri öncesinde bitmek bilmeyen tartışmalara yol açtı (Law, 2017).

Son zamanlarda insanların dikkati Hong Kong ve Çin arasındaki kimlik siyaseti, yerel bilinç ve siyasi ayrılıkçılık konularına çevrildi. Kimlik sorunu olan demokrasi yanlısı hareket, “Bir Ülke, İki Sistem” formülünü test etti. Çoğu insan, Çin'in, Pekin'in yerel işlere müdahalelerinin düzenli hale geldiği Hong Kong'da yüksek derecede özerk kuralın uygulanmasına izin vermesini beklemiyordu. Hong Kong'u Çin ile entegre etmenin hızlı hızı, Hong Kong'u başka bir Çin şehrine dönüştürüyordu. Sonuç olarak hüsrana, radikal düşünce ve ideolojiler ortaya çıktı. Bu “yerelci” düşünce çizgisi, savunucularının anakara Çin ile kültürel farklılıklarına ilişkin güçlü duygularını da ifade etmektedir. Bilinçleri, Hong Kong'un kendi kültürünü ve kimliğini savunma savaşlarının bir parçası olarak özerklik ve Demokrasi arayışı içindedir. Öte yandan, Pekin yanlısı düzenin bakış açısına göre; Hong Kong'da muhalif seslerin ısrarı ideolojik olarak değil, sadece siyasi olarak

başarıya ulaşan ancak ismen tamamlanmayan “geri dönüş” sürecine bağlanabilir (Law, 2017).

1982-84 yıllarında Hong Kong'un geleceği üzerine Çin-İngiliz müzakereleri, Hong Kong'da yeni bir kimlik mücadelesine yol açtı. Dekolonizasyon süreci Hong Kong'u etkiledi. 1982-84'teki müzakere süreci ve 1984-97 geçiş dönemi, Hong Kong halkı arasında heyecan verici bir kimlik mücadelesi gösterdi. “Bir Ülke, İki Sistem” formülünün “yüksek özerklik” ve “Hong Kong'u yöneten Hong Kong halkı”, “50 yıldır değişmeden” kavramlarıyla yaygınlaştırılması, Çin-İngiliz müzakereleri sırasında Hong Kong halkının fikrini etkiledi (Cooper, 2018). O zamanlar, daha sonra 1980'lerde demokrasi hareketinin belkemiğini oluşturan genç aydınlar ve profesyoneller için bundan sonra Çin'in “Bir Ülke, İki Sistem”, “yüksek özerklik” formülü birden fazla yönden çekiciydi. Birçoğunun hâlâ güvenilir bir Çinli kimliği vardı ve Hong Kong'un egemenliğinin Çin'e ait olması gerektiğine inanıyordu. 1970'lerdeki öğrenci hareketleri ve toplumsal hareketlerin süregelen geleneği, bunların birçoğu sömürgecilik karşıtı ideolojileri benimsedi. Sömürge yönetiminin devamını desteklemek konusunda isteksizdi. Öte yandan, Hong Kong'da büyürken kişisel özgürlüğe saygı, konuşma özgürlüğü, hukukun üstünlüğü, temiz ve verimli bir kamu hizmeti (en azından öyleydi) dahil olmak üzere Hong Kong'da çeşitli “temel değerlere” değer verdiler (1974'ten sonra) ve yüksek düzeyde ekonomik özgürlüğe sahip kapitalist bir sistem ve Batılı liberal değerlerin etkisi altında, 1997'den sonra kurulan demokratik bir politikayı da görmek istediler (George Chen, 17 Haz 2015).

“Bir Ülke, İki Sistem” formülü, Hong Kong'un Çin'e dönmesi anlamında idealdi. Hong Kong yaşam tarzı 1997'nin ötesinde en az 50 yıl sürdürüldü. 1980'lerde genç öğrenci aktivistleri, “Bir Ülke, İki Sistem”, hem Çinli hem de Hong Kong kimliklerini barındırmalarına izin veren mükemmel bir pragmatik formül sağladı. (Bu aynı zamanda o zamanlar birçok Hong Kong insanı için de geçerli olmalıdır). Çin milliyetçi duyguları 1997'den sonra egemenliğin Çin'e geri dönüşüyle halledildi. “Hong Kong halkı Hong Kong'u yönetiyor” ve “yüksek özerklik” ile doğrudan Çin Komünist yönetimi altında yaşamak zorunda kalmadılar. Hong Kong da 1997'den sonra sosyalist siyasi sistemi, ekonomik sistemi ve sosyal yönetim tarzını benimsemeyecekti. Hong Kong kimliğinin

büyük bir kısmı, yaşam biçiminin korunması şeklinde sürdürülecekti. (Hukukun üstünlüğü ve sivil özgürlükler dâhil) başlıca kurumların tam olarak demokratikleşme, 1997'den sonra Hong Kong'un yüksek özerkliğini olası komünist müdahaleye karşı korumanın en iyi yolu olarak görülmüştür (Cooper, 2018).

Hong Konglu kimliği, uzun ve çalkantılı bir güç transferi tarihi boyunca geliştirildi. Şehrin İngiliz kolonizasyonundan 1997'de Çin ile yeniden birleşmesine kadar Hong Kong, son derece özgün bir siyasi tarih yaşadı. Bununla birlikte, 2008'den bu yana, 2019-2020 demokrasi yanlısı hareketle daha görünür hale gelen ulusaltı Hong Konglu kimliğiyle kendini tanımlamada çarpıcı bir artış oldu. Hong Kong'da genç nesiller, Çin anakarası kimliğinden giderek artan bir ayrılık duygusu hissettiler ve kendilerini Hong Konglular olarak tanımladılar. “tek ülke iki sistem” uygulamasının bir sonucu olarak, kentin Çin'in geri kalanından çok daha fazla liberal siyasi ve ekonomik özgürlüklere sahip olması nedeniyle farklı bir Hong Kong kimliği ortaya çıktı (Veg, 2017: 328).

Hong Kong ve anakara Çin arasındaki ekonomik, politik ve kültürel faktörler açısından farklılıklar, bir Hong Konglu kimliğinin anakaradan ayrı olarak büyümesine ve son yıllarda politize olmasına izin verdi. Protestoların çoğu, değişen bir dizi olay ve politikanın sonucu olarak ortaya çıkarken, Çin ve Hong Konglu kimlikleri arasındaki ayrım hemen hemen hepsinde mevcuttur. Yerel Hong Konglu kimliği, şehri yüzyıllardır kontrol eden çeşitli güçleri ve İngiliz Sömürge yönetimi döneminden dolayı anakara Çin'den ayrılma hissini yansıtmaktadır. Hong Kong için ulusun sivil doğası, yukarıdan aşağıya seçkinler ve aydınlar tarafından dayatılmaz; ancak aşağıdan yukarıya siyasi mücadeleler ve direniş yoluyla keşfedilir ve deneyimlenir. Ulusal kimliği şekillendiren dünyevi, maddi pratiklerde tezahür eden gündelik milliyetçiliğin merceğinden bakıldığında, Hong Kong'un yurttaş milliyetçiliği, toplumsal hareket sırasında gerçekleştirilen günlük direniş yoluyla ifade edilmektedir. Ek olarak Hong Kong sivil ulusundaki insanların sahip olduğu değerler ve inançlar önceden belirlenmiş değildir. Dışarıdan gelenler içerdekiler haline geldikçe toplumdaki seslerin daha eksiksiz bir resmini oluşturmaya yönelik yeni unsurlar ve fikirler enjekte ederler ve sivil ulusu temsil eden değerleri ve inançları yeniden müzakere ederler (Yuen ve Byram, 2007: 26).

Bilim insanları, entelektüeller ve sol kanat aktivistler son zamanlarda Hong Kong protestocularının anakara Çin'e karşı şehrin demokratik hareketindeki düşmanlığı ve dışlanması üzerinde düşünmeye başladılar. Wing Sang Law'ın (2008) sömürgeci gücü bir ilişkiler ağı olarak kavramsallaştırmasından ödünç alarak Hong Konglular ve anakaralılar arasındaki güç ilişkisinin Çin'in hızlı ekonomik büyümesi ve genişleyen kültürel nüfuz arasında değiştiğini savunulmaktadır. Hong Kong kimliği artık anakara kimliğine göre ayrıcalıklı değildi. Diğer taraftan, anakara Çinlileri bireysel olarak tamamen tarafsız apolitik özneler değildir; ancak kaçınılmaz olarak Çin egemenliğinin Hong Kong üzerindeki güç ağı üzerine yerleştirilmiştir. Hal böyle olunca, hareket için gerçekten özgürleştirici bir beklentiyle ilgili sorular, gelişen hâkimiyet ortamında “Çinlileri” mevcut Hong Kong'da “Çin”den ne ölçüde ve ne şekilde etkili bir şekilde ayırabileceğimizle ilgilidir (Yew ve Kin-Ming, 2014: 1092).

Hong Kong da yeni bir kimliğin gelişimi ayrılmaz bir şekilde demokratikleşmeyle bağlantılıydı. Kültürel olarak ağırlıklı olarak Çinli olsalar da Hong Konglular Çin Halk Cumhuriyeti'nin komünist otoriter rejiminden farklı olmaya devam etmektedir. Aslında, bu bölgede yaşayan birçok kişi, Çin komünist yönetiminden kaçmak için on yıllar önce Çin'den kaçmıştı. Demokrasi ve farklı bir yaşam biçimi arzusu, Hong Kong'u Çin hükümetinden ve anakaradaki Çin halkından farklılaştırdı ve neslin önemli bir parçası haline geldi. Siyasi sistemler çok farklı olmasına rağmen her ikisi de nesiller boyu bir değişim yaşıyor. Hong Konglu gençler hem büyüklerinden hem de Pekin tarafından savunulanlardan farklı olan farklı sosyal, ekonomik ve politik kimliklerini öne sürmek istiyorlar. Sosyal olarak, ifade özgürlüğünü korumak isterler. Ekonomik olarak, büyümeye eşitlik ve adaletten daha fazla öncelik verme ihtiyacını sorgularlar. Politik olarak, mevcut kurumları ve liderleri reforme etmek ve toplumlarını daha adil ve sürdürülebilir kılmayı başaramayan siyasi partileri reddetmek istiyorlar. Gençler de artık aday oluyorlar, siyasi partileri ve liderleri izlemeleri için sivil kuruluşlara liderlik etmektedir ve genel olarak vatandaş olarak daha aktif hale geliyorlar. Ayrı bir kimliğin ortaya çıkışının nasıl demokrasi arayışının ayrılmaz bir parçası olduğunu ve Çin'den gelen baskının bu yükselişi nasıl körüklediğini anlamak için etnik kimliklerin ve kültürel kimliklerin, kültürel değerlere nasıl odaklandığını açıklayan kavramsal bir çerçeve

gerekir. Yükselen Çin'de gördüklerine bir alternatif olarak tanımladıkları kurumlar bugün Asya'da Çin'in uzun gölgesi göz önüne alındığında, Hong Kong vakaları, milliyet ve kültür bakımından özgün özelliklerine rağmen Çin'e tepki gösteren başkaları için öğreticidir (Yuen ve Chung, 2018: 104).

Hong Kong'daki burjuvazi, geniş uluslararası denizcilik ticareti ve hizmetleri de dâhil olmak üzere tekstil üretimi ve ihracatı ile başlayan ve daha sonra finansal piyasalar ile İngiliz sömürge yönetimi altında büyük miktarlarda sermaye biriktirmeye başlamıştı. 1980'lerde, Japonya dışında Asya'daki en büyük finans merkezi, Güney Asya'da ve hatta dünyada yeni sanayileşmiş ekonomiler için ticari ve liberal bir site haline gelmişti (Chan, 1996).

Bu gelişmeler, Hong Kong'u özgün kolonyal kültürel özellikler ve liberal bir ideoloji oluşturmaya yöneltti. Aynı zamanda, toplumun istikrarı ve refahı ve ekonominin istikrarlı gelişimi nedeniyle, Hong Kong sakinleri bir üstünlük ruhu geliştirdiler- özellikle yaygın yoksulluk ve haklarından mahrum edilmiş “komünist anakaralılar” ile karşılaştırıldığında. Aynı dönemde Hong Kong sakinlerinin popüler söyleminde anakaralılar “anakaradaki yoksul akrabalar” veya “dar görüşlü kişiler” olarak görülüyordu (Lui ve Si-Keung, 1 2017).

Bu tutumlar, Hong Kong vatandaşlarının anakara sakinlerine yönelik kolektif izlenimini ve anlayışını temsil etmektedir. Hong Kong sakinlerinin anakaraya göre kimliklerindeki farklılık, bir dereceye kadar Hong Kong'un anakaraya karşı ön yargısını derinleştirdi ve anakara ile Hong Kong arasındaki kültürel yabancılaşmayı ve sosyal farklılıkları genişletti (Zhang, Liu ve Wen, 2018: 766).

Hong Kong'daki demokrasi yanlısı hareket, 1997'deki devir tesliminden sonra protesto hedefleri ve taktikleri değiştikçe önemli bir değişim yaşadı. Aktivistler başlangıçta demokrasiye ulaşmanın yalnızca müzakere yoluyla gerçekleştirilebilecek bir siyasi reform teşkil edeceğine inandıklarından, çoğu esas olarak kurumsallaşmış taktiklere dayandı. Bununla birlikte, Çin hükümetinin pan-demokratlara siyasi nüfuza izin verecek herhangi bir anlamlı demokrasi biçimi vermeye isteksiz olduğu giderek daha açık hale geldiğinden taktikler değişti. Bu, 2003 yılında liberal rejimi tehdit eden önerilen ulusal

güvenlik mevzuatına karşı bir protestoyla başladı. Benzer şekilde, önerilen bir ulusal eğitim programı, Çin'in siyasi sistemi hakkında olumlu fikirler üretmeye çalıştı. Bu süreçte aktivistler, görece mütevazı, reform odaklı hedefler olarak kabul edilebilecek belirli politikaların durdurulmasını talep ederken protestoyu kurumsallaşmış bir taktik haline getirdiler. Ancak bu, giderek artan sayıda aktivistin Çin Hükümeti'nin tam kontrol sağlamakla ve gerçek Genel oy hakkı vaadini reddetmekle daha fazla ilgilendiğini fark etmesiyle değişti (Lee ve diğerleri, 2020: 27).

Protesto hedefleri çok daha devrimci hale geldi ve taktikler kurumsallaşmadı. Bu, nüfusun büyük bir yüzdesinin gerçek Genel oy hakkını desteklemek için bir protestoya katıldığı Şemsiye Hareketi sırasında ana akım haline geldi; bu, şehrin tarihindeki en uzun yasadışı protesto haline gelen siyasi sistemin temel bir dönüşümü oldu. Buna karşılık, kısmen amacına ulaşamamasının bir sonucu olarak, Hong Kong için tam özerklik ve hatta bağımsızlık arayan daha da radikal hareketler ortaya çıktı. Ayrıca, 2019'da devir teslimden bu yana protesto taktiklerinde bir değişiklik öneren ilk şiddetli sokak protestosu gerçekleşti. Eylemciler o zamandan beri şiddete karşı olduklarını dile getirirler de protestolara katılım azaldı ve hükümet baskılarını artırdı. Bu noktada, özellikle kendi kaderini tayin etme taleplerinin artması nedeniyle, demokratikleşme siyasi sistemin mevcut liberalleşmesini hızlandıracak olsa da ne kurumsallaşmış ne de kurumsal olmayan demokratikleşme sürecini kolaylaştırabilir. Bu paradoksaldır; çünkü herhangi bir demokrasi, doğası gereği, yalnızca yerel düzeyde bile olsa kendi politikalarını belirleme hakkını içermelidir (Tung, Lin ve Lin, 2021: 294).

Bu dönemde Hong Kong büyük ölçüde gelişecek ve Hong Kong sakinlerinin hükümet vatandaş ilişkisini algılama biçimini etkileyen çeşitli siyasi dalgalarla karşılaşacaktı. Yirminci yüzyılın ilk çeyreği, Hong Kong, İngiliz karşıtı duygularla sonuçlanan Çin milliyetçiliğine boğuldu. Sonunda, İngiliz gerilimi azaltması ve gücü ile başa çıkmak istemeyen ya da başa çıkamayan Çinli milliyetçiler, Hong Kong'u geri alma niyetlerini ertelediler. Yine de kısa siyasi kargaşa dönemi izlerini bıraktı: sonrasında Hong Kong sakinleri eskisinden daha fazla siyasi olarak dâhil oldu ve sömürge hükümeti Çinli nüfusa karşı farklı bir tutum sergiledi. Sosyal mevzuat çalışma koşullarını iyileştirdi ve

tehlikeli çocuk işçiliğine dikkat çekti. Sömürge hükümeti, temel okuryazarlığı artırmak için başarılı bir çaba sarf etti ve iletişim ve ulaşımdaki ilerlemeler yeni işler yarattı. 1949'da komünist parti, Çin Halk Cumhuriyeti'ni ilan ederek, çoğu göç eden veya Hong Kong merkezli Çinli işçilerde zihniyet değişikliğine neden oldu. Şimdi Hong Kong'da kalmayı ve komünist bir rejimde yaşamamayı seçti. Bazı işçiler, her iki taraftaki sınır kontrolü daha sıkı hale getirildikten sonra geri dönemediler. Başka bir deyişle, Hong Kong'da yaşamak, İngiliz hükümetinin kontrolü ele geçirmesinden bu yana ilk kez geçici bir çözüm değil, bir çözümdü. Hong Kong sakinleri bundan memnun olsun ya da olmasın, İngiliz hükümeti onların hükümetiydi. Hong Kong üzerine sayısız kitabın yazarı olarak Steve Tsang, bu gelişmeden sonra, Şemsiye Hareketi'nin ayaklanmasında bir kilit taşı olan yerel bir kimlik veya hayali bir topluluk ortaya çıktığını belirtir. Benedict Anderson, bir cemaatin milliyetçi duygular tarafından icat edildiğini açıklamaktadır. Cemaat hayal edilmiştir çünkü ulusun üyeleri hiçbir zaman diğer üyelerle tanışmayacaklardır. Ancak bir dereceye kadar birliktelik hissediler (Tsang, 2003: 156). Böylece, Tsang'a göre, ellili yıllarda Hong Kong'da bir aidiyet duygusu gelişmiştir. Bununla birlikte, Çin ile siyasi yeniden birleşmeye giden yol, bölünmekten çekinmeyecektir.

Hong Kong'un geleceğine ilişkin Çin-İngiliz deklarasyonu Eylül 1984'te kamuoyuna açıklandı ve yeniden birleşme üzerine Hong Kong'un Çin hükümetinin doğrudan yetkisi altında ancak bir miktar özerklikle Çin'in Özel İdari Bölgesi haline geleceğini okudu. Hong Kong'un kendi yürütme, yasama ve bağımsız yargı yetkisi ve Pekin hükümeti tarafından seçimlere dayalı olarak atanan bir baş yöneticiye bağlı yerel halktan oluşan bir hükümeti olacaktır. Basın, konuşma, toplanma, seyahat ve hareket özgürlüğü gibi toplumdaki gündelik sistemler yerinde kalacak ve Hong Kong serbest bir liman olarak kalacaktı (Tsang, 2003: 208).

Özetle, Çin-İngiliz anlaşması Hong Kong nüfusu için kazançlı görünüyordu. Erken bir aşamadan itibaren, İngiliz otoritesi altında kalmanın seçeneklerden biri olmadığı açıktı; ancak 1984'te olduğu gibi anlaşma ile Hong Kong sakinleri alıştıkları hayatı sürdürebileceklerdi. Her şeyden önce, İngiliz yönetimi sırasında asla böyle olmayan

bölgesel hükümetlerinde doğrudan söz sahibi olacaklardı. Çin hükümeti tarafından verilen taahhütler, elli yıl boyunca değişmeden kalacak olan Temel Kanun'da öngörülmüştür.

Bununla birlikte, Hong Kong'daki durumun gerçekten değişmeden kalıp kalmayacağı, tamamen anlaşmanın gelecekteki Ulusal Halk Kongreleri tarafından yorumlanmasına ve ÇHC'nin iyi niyetine bağlıydı. İngiltere, Hong Kong'un hükümet kurumlarını geçişe hazır hale getirmek için reform yapmakla görevlendirildi; ancak Çin hükümetinden bağımsız hareket etme özgürlüğünden yoksundu. Hong Kong'da demokratik bir hükümete yönelik herhangi bir ilerlemenin önce ÇHC tarafından onaylanması gerekmektedir ya da Hong Kong teslim edilmektedir edilmez geri alınma riski vardı (Tsang, 2007: 226).

Hong Kong Üniversitesi'nden Johannes Chan bu konuda biraz şüpheli olmaya devam etmektedir. 1985 ve 1987 yılları arasında Yasama Konseyi'nin doğrudan seçilmesi için güçlü taleplerde bulunulduğunu ve bunun İngiliz hükümeti tarafından reddedildiğini belirtir (Chan, 2014: 571) “Bir ülke iki sistem” in etkili olup olmadığı konusundaki görüşler farklıdır. Siyaset bilimci Anastasia Yip'e göre Çin, Hong Kong'u ulusal tabloya asimile etmeyi umuyordu ve barışçıl bir geçiş bekliyordu. Ancak devir teslimine yaklaşan yıllar, sistemin Çin'e karşı düşmanlığa zemin hazırladığını kanıtladı (Yip, 2015: 21). Siyasi farklılıklar, Hong Kong sakinleri tarafından gerçekleştirilen ideolojik eylemleri körükleyerek çeşitli gösterilere yol açtı. Sisteme karşı daha olumlu bir tutum ekonomik açıdan kaynaklanmaktadır.

Günlük konuşmalarında Hong Kong sakinleri, farklı bir ülke hakkında konuşuyormuş gibi Çin'den ve Pekin'deki hükümetten sıklıkla “anakara” olarak bahseder. Resmi olarak Hong Kong, siyasi kontrolün İngilizlerden transfer edilmesinden bu yana Çin'in Özel İdari Bölgesi olmuştur. İmparatorluğun 1997'de Pekin'e gitmesi, oldukça zor bir ilişkiyle sonuçlandı. Hong Kong ve anakara arasındaki sosyal, politik ve ekonomik farklılıklar, yalnızca Hong Kong Yasama Konseyi (LegCo) tarafından değil, aynı zamanda Hong Kong vatandaşları tarafından da hissedilen komplikasyonlara yol açmaktadır. Bu sosyal, politik ve ekonomik farklılıkları çevreleyen duyguların sonunda “Sevgi ve Barış ile Merkezi İşgal Et Hareketi” protestolarıyla beslemek için biriktiğinden

şüphelenmek adil olur. Ancak soru, ölçeği tam olarak neyin etkilediğidir. Bu karmaşık soruyu cevaplamak için, Hong Kong'un tarihini ve Çin ile ilişkisini kısaca tartışmak ve “Merkezi İşgal Et Hareketi” ne giden durumun bir görüntüsünü vermek gerekmektedir. Yukarıda bahsedilen toplumun üç yönü, Hong Kong'un siyasi durumunun Çin anakarasından farklı olarak sosyal ve ekonomik ilerlemeye yol açması şeklinde iç içe geçmiştir. Buna karşılık, sosyal ve ekonomik ilerleme, Hong Kong'da farklı siyasi isteklere yol açtı. Tüm yönleri yakalamak için, Hong Kong'da ulusal kimliğin oluşumuna genel bir bakış da dâhil olmak üzere, Hong Kong ve Çin'in bağlantılarının kısa bir tarihi gereklidir (Ngai, 2020: 337).

Hong Kong'un İngiliz sömürge döneminden Çin egemenliğinin yeniden başlamasından sonraki ilk on yıla kadar inşa edilen uluslararası tasarım kimliği, 1930'ların Şanghai modern Çin tasarım stilinin sömürge köklerinde içkin olduğunu ve 1945'ten sonra Doğu'nun Batı ile buluştuğu kavramıyla İngiliz Hong Kong kolonisinde devam ettiği ve Çin'in Hong Kong üzerindeki egemenliğini yeniden başlatmasından önce yerel özelliklerle Çinliliği ekleyerek çalışmalarını dekolonizasyon nasıl çalıştıkları görülebilir.

1990'lar ve 2000'ler de Hong Kong ekonomik olarak büyürken kimliğin maddiyatta ve refahta kök saldıgı bir şehirdi. İnsanlar kendilerini aynı anda Hong Konglu, Çinli ve dünya vatandaşı olarak görmekte özgür hissettiler. Ancak Hong Kong Çin Üniversitesi'nde araştırmacı olan Bay Yau, son zamanlarda birçoğunun daha kapalı, içe dönük bir kimliğe geçtiğini söyledi. Bir zamanlar onun kozmopolit sosyal çevrelerinde pek kullanılmayan ulusal tarzdaki kimliğin sembolleri olan bayraklar ve marşlar giderek daha yaygın hale geldi. Hong Konglular her zaman Hong Konglu kimliği ile gurur duymuşlardı; ancak yeni bir şey var: Çin anakarasının otoriter liderlerinden çok daha fazlasına ait bir kuşatma hissi. Hong Kong'un aylarca süren protestolara patlaması, yeni araştırmalara ve kamuoyu yoklamasına göre yalnızca Pekin'in sınırlarını aşmasının değil, aynı zamanda Hong Kong kimliğinin kendisindeki sismik değişikliklerin sonucu olabilir. Hong Kong'daki kimlik literatürüne bakıldığında, bir Hong Kong kimliğinin varlığının zaten nasıl tanımlandığı ve Hong Kong'daki insanların anakara Çin'dekilerden farklı olduğu algısı görülebilir. Bununla birlikte, bu temanın bulguları, Hong Kong'daki 2019

yaz protestoları sırasında bireylerin nasıl tanımlandığına dair kimlik araştırmasının da boşluğunu doldurmaktadır (Laikwan, 2020: 212-213).

Hong Kong örneğinde, Hong Kong ve Çin'in siyasi örgütlenmesi arasındaki bugünkü pratik farka ve bu iki grubun neden bu şekilde geliştiğine bakmak gerekmektedir. Fark, devlet ve toplum açısından tamamen farklı bir gelişmeyi açıklayan ve sonuç olarak farklı değerlere ve kültürel alışkanlıklara sahip farklı toplumların yaratılmasına yol açan karşıt tarihlere bağlanabilir. Ancak iki toplum arasındaki fark yeterli değildir ve daha önce de belirtildiği gibi toplumlar arasında inşa edilen farklı söylemlere bakmak gerekir. Nitekim 2019-2020 Anti-İade protestolarındaki “Hong Kong, Çin Değildir.”, “Hong Kongluyuz, Çinli değil.” gibi söylemlerde bu fark anlatılmaya çalışılmaktadır (Kwan, 2016: 954).

1.3. Hong Kong: Kimlik ve Direniş

Ayrı bir kimlik olarak “Hong Kong”, sömürge politikasının amaçlı bir hedefi olarak ortaya çıktı. Kültürel kimlik, öznelarası doğası gereği asla yekpare olmasa da Hong Kong öz-anlatısının iki tamamlayıcı teması sömürge döneminden ortaya çıktı: piyasa yönelimli ve depolitize edilmiş bir nüfus. Bu, Hong Kong'daki bireysel vatandaşların siyasi değerlere veya taahhütlere sahip olmadığı anlamına gelmez, sadece bunların genellikle Hong Kong toplumunun üyelerinden ziyade özel çıkar gruplarına veya kişisel konumlara üyelikten kaynaklandığı varsayılmaktadır. Bu varsayım kimliğin, başlangıcından bu yana Çinliliğe karşı kurulduğunu iddia etmektedir. Bununla birlikte, Hong Kong ile anakara arasındaki ilişki geliştikçe, bu karşıt ilişki ekonomik bir mantıktan liberal bir siyasi mantığa doğru kaymıştır. Bu tür kolektif kimlikler hiçbir zaman sabit veya fikir birliği içinde olmasa da bugün farklı bir Hong Kong toplumunun baskın anlatısının etnik veya ekonomik temellerden ziyade paylaşılan liberal siyasi ilkelere dayandığını savunmaktadır. Başka bir deyişle, son yirmi yılda Hong Kong'un kimliğinin dramatik bir şekilde siyasallaştığı görüldü. “Hong Kong milliyetçiliği” gibi daha özlü bir ifade kullanmak yerine Hong Kong kimliğinin siyasallaşmasına atıfta bulunmaktadır.

Çünkü “milliyetçilik” terimi büyük ölçüde Westphalia egemenliği veya bağımsız devlet olma durumu konumunda kavramsal bagaj taşımaktadır ve bunlardan en az biri, “Hong Kong milliyetçiliği” ile güçlü ilişkisidir. Bu tür çağrışımlar, Hong Kong bağlamında her ikisi de erken varsayımlar olan bu grubun varsayılan hedeflerinin yanı sıra farklı bir kültürel veya etnik grubu önceden varsayar. Allen Chun (1996), “Çinlilik”in tek ve hegemonik bir kavrayışına yönelik güçlü bir eleştiride, ÇHC, Tayvan, Hong Kong ve diasporada farklı “Çin” anlayışlarının gelişmesinin, etnik bir “gerçeklik” kimliğinin temeli olarak, “kimliğin nasıl kurulduğunu sormak yerine, aynı zamanda kimliğin ne zaman ve neden çağrıldığını da sorması gerektiğini” öne sürmektedir (Chun, 1996: 132).

Anthony Fung için, Hong Kong kimliği özellikle bir direniş ifadesidir: “Hong Kong kimliğinin yerel seslerden eklemlenmesi, yetkililerin versiyonundan farklı bir kolektif tepkiyi kristalize etmektedir; bu, büyük ölçekli yukarıdan aşağıya propagandaya, halkla ilişkilere ve yetkililerin söylemsel denetimine karşı söylemsel bir mücadele oluşturur” (Fung, 2001: 593). Başka bir deyişle, Chun'un reddettiği Çin milliyetçiliği türü gibi baskın bir siyasi topluluk anlatısına karşı bu tür iddialarda bulunulduğunda, Hong Konglu kimliğinin iddiasının kendisi politik bir eylem olabilmektedir.

Hong Kong'un geçiş sonrası kimliğinin özünün, hegemonik bir Çinliye karşı kolektif direniş olduğu varsayımı altında, bu antagonistlik bir ikilik anlamında zorunlu olarak Çin karşıtı olduğu anlamına gelmez; ancak kendi kendini tanımlayan Hong Kongluların kültürel, ekonomik ve giderek artan bir şekilde siyasi topluluklarının hatlarını bir Çinli Öteki'nin aksine tanımladıkları anlamına gelmez. 1997'den beri Hong Kong'u inceleyen bilim insanları, genel olarak bu direncin daha sentetik bir ulusal-yerel melez kimlik lehine azaldığına karar verdiler. Son on yıldaki siyasi eğilimlerin ışığında, anakara Çin kültürüyle kademeli bir melezleşmeye işaret etmek yerine, onu Hong Kong'un kimliğinin sınırlarının on yıllık bir yeniden tanımlanması olarak yorumlanabilir (Li, 2021: 375).

Hong Kong Üniversitesi tarafından yürütülen etnik kimlik belirleme anketleri, bazı ilk direnişlerden sonra yeni HKÖİB sakinlerinin kademeli olarak yalnızca Hong Konglu zihniyetinden kurtulmaya başladığını göstermektedir. İkincisi 2008 yılına kadar

kademeli olarak tirelenmiş bir “Çin'de Hong Konglu” kimliğine zemin kaybetmeye devam etti. Eric Ma ve Anthony Fung, 1996'dan 2006'ya kadar kendi uzun vadeli kültürel kimlik araştırmalarında benzer eğilimler buldular ve Hong Kong kimliği üzerine kapsamlı yazılar yazdılar. Anakaradaki insanlarla günlük etkileşimin rolünü vurgulayan Ma (2007: 165) şu sonuca varmaktadır: “Hong Kong ve Güney Çin halkı, Çinli komşuları karşısında, bir zamanlar birçok Hong Kong insanının çizdiği keskin sınırları yavaş yavaş aşan bölgesel bir melez kültür üretmektedir.”

Benzer bir tarzda, Fung (2001: 599), “Hong Konglu”nun “Çinliler”e kanmasını, Çin devletine dâhil olmanın yeni siyasi gerçekliğine pragmatik bir tepki olarak yorumlamaktadır. Aslında, Hong Konglular, uzaklaştıkları Çin kültürüyle siyasi birleşmenin bilişsel uyumsuzluğunu azaltmak için Hong Kong kimliğine ilişkin çok düzeyli bir anlayış geliştirme sürecindeydiler. Bu görüşe göre, siyasi birleşme ve artan günlük temas, Hong Kongu Çin ulusal kimliğine entegre edilmiş yerel bir kimliğe dönüştürmektedir (Eric K. W. Ma ve Fung, 2007: 183; Zhang, 2010).

Bu tür sonuçlar 2008 yılına kadar makuldü. Bununla birlikte, 2008 ile 2009 arasında, yedi yıl içinde ilk kez daha fazla sayıda sakinin Çinlilerden ziyade Hong Konglu olarak tanımlanmasıyla, eğilimlerin tamamen tersine çevrildiği görülmektedir. 2011'e kadar, yanıt verenlerin %40'ından fazlasını “Hong Konglular” oluşturuyordu ki bu, restorasyondan bu yana en yüksek yüzdeydi. Bu, esas olarak son dört yılda yaklaşık %20'ye düşen “Çinli” kimlik pahasına önemli bir seviyeydi. Hong Konglu-Çin ve Çin-Hong Konglu nispeten istikrarlı kaldığından, Hong Kong toplumunun melezleştirici bir eğilimden kutuplaştırıcı bir eğilime geçtiği görülmektedir (Hong Kong Üniversitesi Kamuoyu Araştırmaları, 2019).

Devir teslimi yol açan ve hemen ardından Hong Kong'un kendini tanımlaması bağlamında, Fung daha önce “Çinlilik” veya “Çin kimliği” gibi etiketler aracılığıyla dayatılan tahakküme karşı Kolektif direnişin güçlü siyasi hareketlere yol açması gerekmediğini iddia etmişti. Ancak “Hong Kong halkı” etiketi etrafında kristalleşen hayali toplulukların oluşumuna ve güçlendirilmesine yol açabilir. Bu anlamda direniş, yalnızca egemen kurumlara tepki olarak bir savunma mekanizmasının inşasıyla ilgili değildir, aynı

zamanda toplumun kimlik sınırının yeniden tanımlanmasıdır (Fung, 2001: 594) Başka bir deyişle, bir tahakküm bağlamında, ayrı bir kimliği öne sürmek, açıkça bir siyasi projeye bağlı olmasa bile, başlı başına bir siyasi direniş eylemi olabilmektedir.

“Hong Kong halkı kendilerini her zaman Hong Kong halkı olarak tanımladı” (Wu, 2012) şeklindeki duygusal iddialara rağmen Hong Kong toplumu – Singapur ve Tayvan gibi – İkinci Dünya Savaşı sonrası jeopolitiğinin bir inşasıdır. Ada, Qing Hanedanlığı döneminde (1644-1912) İngilizler 1842’de bir koloni kurana kadar büyük ölçüde ihmal edilmişti. Nüfusun çoğunluğu, kendilerini Çinli olarak gören güney anakaradan gelen göçmenlerden oluşuyordu (Chun, 1991: 64).

İkinci Dünya Savaşı’nın ardından, milliyetçi Çin Cumhuriyeti (1949’da Tayvan’a çekilen ÇC) ile Çin Komünist Partisi (ÇKP) arasında yaşanan ideolojik çatışma, Hong Kong’daki etnik Çinli nüfusa da yansdı. Bu gerilimler, 1966 ve 1967’de anakarada gerçekleşen Kültür Devrimi’nin ateşlediği şiddetli ayaklanmalarla sonuçlandı.

Ayaklanmalar, özellikle Çin’in “ulusal” kimliği üzerindeki yoğun ideolojik çatışma karşısında, İngiliz sömürgeci güçlerinin istikrarsız konumunu yurda götürdü. Gerilimleri dağıtmak için yönetim, Batılılaşmış, “girişimci” (yani modern, kapitalist) bir özne imajı üzerine modellenen farklı bir Hong Kong kimliğini teşvik etmeyi amaçlayan bir dizi sosyal ve eğitim programı başlattı (E.K.W. Ma ve Fung, 1999).

Hükümet bilinçli olarak, ekonomik kalkınmayı yerel kimliğin kesin özelliği olarak vurgulayarak Büyük Çin’in geri kalanını bölen ideolojik çatışmadan koloniyi izole etmeye çalıştı (Chun, 1991: 58; E.K.W. Ma ve Fung, 1999). Girişimcilik, Hong Kong ile eşanlamli hale gelmekteyken, kendi kendine yardım ve rekabet, bir sosyal örgütlenme ilkesi olarak etnik dayanışmayı geçersiz kıldı. Tüketimciliğin ve ekonomik kalkınmanın teşvik edilmesi, Hong Kong’u yalnızca Çinlileri anakarada ve Tayvan’da bölen ideolojik mücadelelerden uzaklaştırmakla kalmadı, aynı zamanda İngilizler ile etnik olarak Çinli tebaaları arasındaki kültürel gerilimleri en aza indirmede sömürge yönetimi için özellikle yararlı oldu. Hong Kong, serbest piyasa kitle iletişim araçlarıyla birbirine bağlanan, ancak siyasi veya milliyetçi sorulardan kopuk güçlü bir kültürel kimlik geliştirdi (Chun, 1991: 59).

Sömürge hükümeti yerel meseleleri ele alırken alışılmadık derecede yumuşak bir dokunuş kullandı. Temel stratejisi, emperyalist çıkarlardan ödün vermeden yerel kurumlara mümkün olduğunca fazla yönetim devreden bir dolaylı yönetim biçimiydi ve Çin nüfusu ile Çin halkı arasındaki çatışmayı önlemek için önemli çabalar sarf edildi (E. Ma, 2007).

Çoğunluğu İngiliz yönetimi sömürge valileri, “sömürgeye sadakat ve bağlılık” duygusunu teşvik etmek için gerektiğinde müdahaleci sosyal politikaları kullanmaya fazlasıyla istekliyidiler (Smart, 2008: 220). Örneğin, 1960'lar ve 70'ler boyunca büyük ölçekli gecekondü yeniden yerleşim projeleri kalıcı toplu konut projelerine dönüştürüldü. Smart (2008), bu tür politikaların Hong Kong'un özgür bir kız çocuğu ekonomik imajıyla çelişmesine rağmen, sömürgeci hükümet bir yerel kimlik duygusunun teşvik edilmesinin Çin nüfusunu daha güvenilir kılacağını hissetti (220); zira komünist Çin'e çok yakın varoluşsal bir gereklilik, etnik bağlılıklar, boğazlar boyunca her iki yönde de bir tehdit olarak algılandı: iç huzursuzluk ve sabotaj, yerel emeğe dayanan sömürge yönetimi için sürekli bir endişe kaynağıydı. Örneğin, etnik Çinlilerin poliste ve temel hizmetlerde çalışmasına izin verilen yüzde kotalarına yol açtı. Çünkü Çin nüfusuna yönelik kötü muamelenin Pekin'i müdahale etmeye zorlayabileceğinden korkuluyordu. O zamandan beri derinden yerleşik sosyal haklar haline gelen şey, o zaman başlangıçta sömürge Hong Kong'daki güvenlik endişelerine doğrudan bir yanıtı (Li ve Yi, 2010: 135).

Komünist Çin ile Britanya İmparatorluğu arasındaki jeopolitik gerilimlerden kaynaklanan sosyal boşluk vardı. Sıkıca kapatılmış sınır, Hong Kong'un Çinli nüfusu ile anakaranın güneydoğu eyaletlerindeki memleketleri arasındaki bağları keserek ortak bir topluluk duygusunu sürdürebilecek sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimleri neredeyse ortadan kaldırmaktaydı. Ayrıca, ÇHC'nin Putonghua (Mandarin) lehçesi ve basitleştirilmiş karakterleri standartlaştırması, Hong Kong'un Kantonca ve geleneksel karakterleri kullanmaya devam etmesi, iki grup arasındaki dil bilimsel (sırasıyla sözlü ve yazılı) ortak noktaları zayıflattı. Bu dilsel farklılık, sesli bir haber sektörü ve aksiyon filmlerinden Cantopop müziğine uzanan farklı bir popüler kültür de dâhil olmak üzere yerel kitle iletişim araçlarını teşvik etmek için lassie-faire, tüketici odaklı pazar ile birleşti.

Bazı akademisyenler Hong Kong'un kimliğinin kökenlerini “Çin siyasi ana akımından ayrılmaya” (Chun, 1996: 121) kadar takip etmekteyken diğerleri bunun sonucunda ortaya çıkan kültürel yerinden olmaya daha fazla vurgu yapmaktadır (Eric KW Ma ve Fung, 2007: 173).

Hong Kong'un çağdaş Çin ulusal tasavvurunda oynadığı önemli rol olmasaydı, Hong Kong'un Çin toplumundan farklılaşması büyük ölçüde akademik bir konu olarak kalmış olabilmektedir. Çin Komünist Partisi (ÇKP), 70'lerin sonlarında Deng Xiaoping yönetiminde meşruiyet mantığını sosyalist enternasyonalizmden milliyetçiliğe kaydırmaya, ideolojiyi temel ilke veya siyasi birlik olarak etnisite ile değiştirmeye başlamıştı. Ülke, piyasa kapitalizminin çeşitli biçimlerini denemeye başladıkça Mao döneminde sahip olduğu Marksist devrimci güvenilirliğin aynısını artık iddia edemezdi. Bunun yerine ÇKP, yönetimini meşrulaştırmak için bir ulusal restorasyon anlatısına güvenmeye başladı ve şu etkiye bir temel mesaj verdi: çeşitli sömürgeci güçlerin elindeki yüz yıllık aşağılamadan sonra ÇKP Çin halkını dünya sahnesinde eski haline döndürmektedir (Wu, 2008: 475).

Birinci Afyon Savaşı'ndan (1839-42) sonra İngilizlere bırakılan Hong Kong, Qing hanedanının sınırlarına gevşek bir şekilde dayanan hayali bir etnik topluluğu restore etme projesinde birdenbire önemli bir sembol haline geldi. Böyle bir bağlamda, kültürel kimlik, toprak bütünlüğü ve siyasi meşruiyet, karşılıklı olarak birbirini güçlendiren ama aynı zamanda bir Çin ulus-devletinin karşılıklı bağımlı sütunları haline geldi (Yu, 2021: 102).

1984'te İngiliz hükümeti, Yeni Topraklardaki kiralari 1997'de sona erdiğinde Hong Kong'un ÇHC yargı yetkisine geri verilmesini kabul etti. Bu anlaşma, siyasi açıdan uygun olsa da Hong Kong'daki etnik Çinlilerin büyük ölçüde sahip olduğu kültürel özerkliğin geleceğini sorguladı. Tam İngiliz vatandaşlığına erişimin artan kolaylığı ve artan ırklar arası evlilik, ırk ayrımlarının modası geçmiş olmasa da en azından aşındığını göstermektedir (Chun, 1991: 2000).

Üst düzey yönetici pozisyonlarından dışlanırken, koloninin ırksal hiyerarşisi zamanla önemli ölçüde hafifledi, çünkü “sinikleştirici” ve depolitize edici politikalar,

koloninin ekonomik sistemine etnik ilişkilerden daha sadık bir nüfusu teşvik etmek gibi arzu edilen bir etkiye sahipti. Bu nedenle, irredantizm birçok Hong Konglu için çok az çekiciydi.

Sömürgeyi komünist Çin'e teslim etmenin Hong Kong'un serbest piyasa sisteminin ve daha genel olarak yaşam biçiminin sonu anlamına gelmeyeceğine dair hem Hong Kong'u hem de İngilizleri güvence altına almak için ÇHC, “Bir ülke, iki sistem” politikasını önerdi. Çin-İngiliz müzakereleri. Bu politika, Hong Kong'a iç meseleler üzerinde (dış politika ve savunma dışında etkili bir şekilde her şey) yüksek derecede özerklik vaat etmekte ve Deng Xiaoping, 50 yıl boyunca bölgenin yönetiminde önemli bir değişiklik yapmamaya söz vermektedir. Ayrıca, anakara Çinlilerinin sahip olduğu daha kısıtlayıcı vatandaşlık sınıfının aksine, Hong Kong sakinlerine ve orada doğan çocuklara bağımsız medyaya, sosyal ve eğitim hizmetlerine ve küresel pazara erişim sağlamaktadır (K. Law ve Lee, 2006).

Bir Ülke, İki Sistem politikası, sömürgeyi anakara milliyetçiliği anlatısına retorik olarak dâhil etmekten, Hong Konglular ve anakaralılar arasında bir ayrımı resmileştirdi. ÇHC'nin koloninin açık bir ticaret limanı statüsünü korumaktan elde ettiği ekonomik faydalar ve diplomatik iyi niyete ek olarak Hong Kong'un kozmopolit ekonomizmini anakaradaki irredantist milliyetçilikle uzlaştırma sorununu etkili bir şekilde ortaya koydu.

Bununla birlikte, Hong Kong'un dâhil edilmesini gerektiren bir Çin ulusal hayali için zorluk, Hong Kong'un kendisini Çin'in aksine dolaylı olarak tanımlamasıdır. Geri dönüşten önce, anakaralılar filmlerde ve televizyonda, özellikle uyarlanabilir ve girişimci Hong Konglu ile karşılaştırıldığında genellikle bilgisiz, beceriksiz ve dünyevi olmayan olarak tasvir edildi (E.K.W. Ma, 2005: 17–38).

Ekonomik bilgi, yalnızca bir gurur işareti değil, aynı zamanda sınırın ötesindeki aynı etnik grubun üyelerinden kendini farklılaştırmanın bir yolu haline geldi: “Bu yerel [Hong Kong] kimliğinin kilit unsurlarından biri 'Çin'den başka' olmaktır” (E. Ma, 2007: 152; Eric KW Ma ve Fung, 2007). Sömürge yönetimi, Hong Kong'un kimlik oluşumunu emperyalist Britanya'ya karşı değil anakara Çin'e karşı yönlendirmede şaşırtıcı derecede

etkiliydi. Fung'unki gibi bu sürecin kültürel araştırma analizleri sosyal psikolojide de yankılanır.

Marilynn Brewer (1999), “Hong Konglu” kimliğinin, iç grubu “Çinli” den ayırt etmekteyken en güçlü olduğunu göstermek için grup içi/grup dışı ilişki modellerinden yararlanır. Sınırlanmış bir kimliğin parçası olarak kabul edildiğinde bile (örneğin Hong Kong-Çin), “Çin etnik kimliği, Batı kimliğinden farklılaşma için bir temel olarak hizmet etmektedir gibi görünmektedir; ancak geleneksel Çin kültürüne bir bütün asimilasyon için bir temel olarak değildir” (Brewer, 1999: 192–3). Başka bir deyişle, Hong Kong öncelikle Çinliliğe karşı olan ilişkisel bir kimliktir.

1987'de ticaret kısıtlamalarının hafifletilmesi ve 1997'de Hong Kong'un nihai entegrasyonu, Hong Kongluların Çinli fabrika işçileri, turistler ve iş bağlantıları ile etkileşime girmesiyle anakaralıların imajını yoksul ve geriden daha incelikli bir görüntü koleksiyonuna dönüştürmeye başladı (Fung, 2001; E. Ma, 2007). Hong Kong'un siyasi seçkinleri arasında anakarayı ötekileştirmek, eski koloninin hukukun üstünlüğünü ve piyasa ekonomisini temel sosyo-kültürel farklılıklardan ziyade Çin'in geri kalanının nihayetinde izleyeceği bir prototip olarak çerçeveleyerek Hong Kong'u özünde Çin'in bir parçası olarak konumlandırmaya yol açtı. (E. Ma, 2007: 156).

ÖİB'nin ilk Baş Yöneticisi Tung Chee-Hwa (C. Law, 1998), Hong Kong'un yeni rolünü “Çin ile uluslararası toplum arasındaki köprü” olarak tanımladı (C. Law, 1998). Aynı zamanda, ÇHC küresel ve bölgesel ekonomide her zamankinden daha belirgin bir konuma geçtikçe, Hong Kong malları ve iş fırsatları için önemli bir pazar haline geldi ve anakarayı ekonomik bir durgun su olarak gören küçümseyici görüşü daha da karmaşık hale getirdi (Zhang ve Mihelj, 2012). Artan temas ve ayırt edici ekonomik özelliklerin azalmasıyla birlikte, devir teslimden sonra Hong Kong, özel statüsünün temellerini yavaş yavaş kaybetmeye başladı. Çin, gelişmekte olan ekonomisini küresel pazara açmaya devam etmekteyken, Hong Kong, anakara şehirleri için bir neoliberal kalkınma modeli olmaktan, özellikle Şanghay ve Shenzhen gibi gelişmekte olan Özel Ekonomik Bölgeler ile uluslararası yatırım için bir rakip haline geldi.

İyi bilinen bir demokrasi yanlısı politikacı ve yorumcu olan Anthony Cheung, Hong Kong'u, ÖİB ile anakara arasındaki ekonomik uçurumun kapanmasından kaynaklanan bir “kimlik krizi” yaşadığını ifade etmektedir (A. Cheung, 2012). 1997 Asya mali krizini izleyen uzun süreli ekonomik durgunlukla birleştğinde, bu değişen ekonomik ilişkiler, üstün iş zekâsı merkezli bir farklılık anlatısını giderek daha fazla savunulamaz hale getirdi ve aynı zamanda “tek ülke iki sistem” politikası altında Hong Kong sakinlerine tanınan farklı vatandaşlık statüsünü sorguladı. Ve tabii ki 1960'lardan beri etnik kimliklere bir alternatif olarak hizmet eden bu pazar bilgisi, tam olarak Hong Kong'un Çin ulus devletine dâhil edilmesiyle aynı anda kaybolmaktadır. Öteki'nin siyasi sınırlarında ekonomik ayrımlar daha bulanık hale gelmekteyken, makul bir ayrım olarak kalması için Hong Kong'un “temel farkı” hakkında daha nüanslı kavramlara ihtiyaç vardı(Wong, Yang ve Tsang, 2016).

Hong Kong'un özgün olma iddiasının alternatif bir temeli, kozmopolitliği idi. Etnisitenin depolitizasyonu, popüler kültüre daha eklektik bir yaklaşımı kolaylaştırmak için serbest piyasa tüketimciliğiyle birlikte çalıştı, çünkü “kültürel nesnelere iliştilmiş milliyetçi damga olmadan, içsel çelişkileri algılamak ve kişinin kültür tüketiminde kozmopolit olması kolaydır.” (Chun, 1991: 63).

Bu kozmopolit duygu yalnızca soyut bir tanımlama olmakla kalmaz, aynı zamanda halkın politika tekliflerine nasıl tepki verdiğini de bildirir. Örneğin; ÖİB hükümeti 1997'de orta öğretimi İngilizce'den Kantonca'ya değiştirmeyi önerdiğinde ebeveynlerin güçlü itirazları karşısında yeniden düşünmek zorunda kaldı. Sakinlerin çoğu İngilizceyi öncelikle Hong Kong kimliğinin bir parçası olarak görür ve onu sömürge kökenlerinden ayırır (E. Chan, 2002: 282).

Önerilen politikaya direnirken sakinler, İngilizcenin daha fazla sosyal sermaye taşıdığına dair bir algıyı dile getirdiler; ancak aynı zamanda “İngilizce dili kozmopolitliğin bir işaretidir ve Hong Kong'u Çin'inin geri kalanından ayırmaya hizmet etmektedir” (E. Chan, 2002: 273). Batı uygarlığının genel modernizmle ayrılması pek yeni ya da sorunsuz değildir. İngilizce, bu sosyal sermayeyi yalnızca İngiliz sömürgeciliği ve eşitsiz küreselleşme hiyerarşilerindeki rolü nedeniyle vermektedir. Bununla birlikte, İngilizcenin

Hong Kong toplumunda hem Batı metropollerine (piyasalar ve statü açısından) erişim için bir araç olarak hem de Çin anakarasından bir ayırım işareti olarak değeri olduğu görülmektedir. Kozmopolitlik, Hong Kong konularını şekillendirmede etkili bir değer olmaya devam etmektedir. Ana akım medya, Hong Kong'un çevre politikaları (Shaw, 2008) veya ırk ayrımcılığı (Tam, 2010; Yeung, 2009) gibi yaklaşımlarına yönelik eleştirilerini yöneltmekte ve bu yaklaşımların kozmopolit bir topluma iddiasında bulunan bir kente yakıştıramadığı gerekçesiyle kınamaktadır (Wu, 2012).

Benzer şekilde, Pekin yanlısı Global Times'daki bir başyazı, Hong Kongluları anakara turistlerine karşı düşmanca tavırlarından dolayı yadırgayıp şu sonuca varıyordu: “Hong Konglular zarif tavrın gerisinde kalırsa şehir ruhunu kaybedebilir.” (Wang, 2014). Son iki alıntının da gösterdiği gibi ancak açıklık olarak kozmopolitlik, bir direniş biçimi olarak kimlikle gerilim içindedir. Yine, bu kolektif kimlik krizini çözmek için daha tutarlı bir temel ilkeye ihtiyaç vardı.

Devir teslimin hemen ardından, Ma ve Fung (2007), Çin ve yerel toplumun kültürel-tarihsel, ekonomik ve politik yönleriyle özdeşleşme arasında geniş bir ayırım yapmaya çalıştı. Hong Kong vatandaşlarının genellikle Çin tarihi ve ekonomik başarısıyla özdeşleştiğini; ancak çok daha az ÇHC'nin siyasi sembolleriyle özdeşleştiğini saptadılar. Bu nedenle, Hong Konglu-Çinli olarak tanımlananlar arasında bile hibridizasyon tüm kayıtlarda eşit şekilde ilerlemiyordu. Burada, Hong Kong toplumunda gizli bir siyasi kimliğin özünü görebiliriz. Aslında ifade özgürlüğü, bağımsız basın, mahremiyet ve hukukun üstünlüğü gibi liberal değerler; Hong Konglu kimliğinin Büyük Çin'e dönüştüğü aynı dönemde Hong Kong'u anakaradan ayıran özellikler haline geliyordu. Daha yakın tarihli bir çalışma, bunun Hong Kong toplumu içinde güçlü bir ayırım olmaya devam ettiğini bulmuştur: Hong Kongluların, Olimpiyat oyunlarında başarı veya uluslararası organizasyonlarda yer alma (örneğin, Dünya Ticaret Örgütü'ne giriş) gibi ulusal (PRC) başarılarına olan hayranlığı, tam da anakarada eksik olarak görüldüğü için bireysel hak ve özgürlüklerdeki şiddetli bir gururla dengelenmekteydi (E. Chan ve Chan, 2014).

Bu bağlamda “liberal siyasi değerler” demokratik kurumlardan ayırt edilmelidir. Koloninin son valisi tarafından yapılan reformlara rağmen demokratikleşme, ifade

özgürlüğü ve toplanma sorunlarına kıyasla nispeten marjinal bir konu olarak kaldı. Genel olarak hükümete yönelik ikirciklilik, daha spesifik olarak araçsal bir demokrasi görüşüne dönüştü: Minimal düzeyde müdahaleci olduğu ve istikrarlı bir piyasa ortamı sağladığı sürece, gösteriyi kimin yönettiğinin bir önemi yoktu (N. Ma, 2011; ayrıca bkz. Chang ve Chyi, 2009; Lee, 2006). Demokrasinin kendi başına bir değer olarak Hong Kong'un gelişen liberal kimliğine nasıl dâhil edildiğini anlamak için gelişen sınırlı demokratik kurumların sömürge kökenlerine kısaca geri dönmeliyiz.

Hong Kong demokratikleşme hareketi, 1980'lerde koloninin geleceği üzerine Çin-İngiliz müzakerelerine doğrudan yanıt olarak ortaya çıktı. Bununla birlikte, demokratik kurumlar 1980'ler boyunca genel halk için ikincil bir endişe olarak kaldı ve siyasi muhalefet büyük ölçüde toplu konut veya kamu hizmeti sözleşmeleri gibi belirli konulara odaklandı. 1989 Tiananmen Katliamı, liberal değerleri kamu bilincine taşıdı. Şiddetli baskıların ardından Pekin'deki protestocu öğrencileri desteklemek için düzenlenen mitingler bir milyondan fazla katılımcıyı çekti ve hala da Hong Kong tarihinin en büyüğü olmaya devam etmektedir. Tiananmen, bir dayanışma gösterisinin ötesinde, Hong Kongluları kendi örtük siyasi değerlerinin ÇKP altında nasıl ilerleyeceğini düşünmeye zorladı (Zhang, 2010). Bu itibarla 1989, bir siyasi topluluk olarak ve özellikle liberal değerleri nedeniyle Çin anakarısından farklı olan Hong Kong toplumunun ilk açık ifadesini temsil etmektedir.

Yeni keşfedilen Hong Kong liberalizmi ile yaklaşan ÇKP otoriterliği arasındaki sürtüşmenin ürettiği enerji ve liderliğin çoğu, geçiş sonrası reformları müzakere eden demokrasi yanlısı partilere yönlendirildi (J. M. Chan ve Lee, 2007b: 98). Devir teslim giden yıllarda bu demokratlar, popüler slogan minju kanggon (demokrasi yoluyla komünizme karşı diren) ile özetlenen, Hong Kong'u Pekin'in aşırı müdahalesinden yalıtmanın en iyi yolunun demokratik kurumlar olacağını savunmaktadırlar (N. Ma, 2011: 689).

Bu bağlamda demokratik yönetişimin başlangıçta kendi içinde siyasi bir değer olarak değil, Hong Kong'un ekonomik (kapitalist) ilkelerini korumak için araçsal bir araç olarak çerçevelendiğini belirtmekte fayda var. Bu kurumsal reformların sonucu, 1984'te

yayınlanan ortak Çin-İngiliz deklarasyonuna dayanan ÖİB'ini anayasası olarak işlev gören Hong Kong Temel Yasası'nda kodlanmıştır. Ancak, siyasi reformun fiilen uygulanması için bir zaman çizelgesi belirlenmemiştir. Ayrıca, her iki durumda da Temel Kanun, üst düzey yetkililerin seçiminin “Hong Kong özel idari bölgesindeki fiili durum ışığında ve kademeli ve düzenli ilerleme ilkesine uygun olarak belirleneceğini” öngörmektedir (Temel Kanun, Madde 45 ve 68).

Pekin, demokrasi savunucularının isteyeceğinden çok daha muhafazakâr ve genel oy hakkına doğru bir yol izlemektedir. Temel Kanunun uygulanmasından on beş yıl sonra Yasama Konseyi, halk seçimiyle kararlaştırılan sandalyeler ile büyük iş ve meslek gruplarından oluşan “işlevsel seçmenlere” tahsis edilen sandalyeler arasında eşit olarak bölünmüştür. İcra Kurulu Başkanı, benzer çıkar gruplarından oluşan bir seçim kurulu tarafından seçilir ve Pekin tarafından elenir (N. Ma, 2011). Ancak 2003 yılına kadar bu resmî kurumların “Hong Kong değerlerini” (hala belirsiz bir şekilde tanımlanmış) korumadaki (yetersizliği) konusundaki memnuniyetsizliği kaynama noktasına ulaştı ve halk protestolarına sızdı.

1 Temmuz 2003'te Hong Kong siyaseti sokaklara geri döndü. 500.000 ila 1 milyon kişi, ÖİB hükümetini protesto etmek için düzenlenen mitinge katıldı, bu 1989'dan bu yana bu tür en büyük protestoydu. Zayıf ekonomik yönetim, hükümetin ÖİBS salgınını ciddi şekilde yanlış idare ettiğine dair yaygın bir algı ile önemli bir huzursuzluk kaynağıydı (Lee ve Chan, 2011: 23–43).

Eski *laisse faire* ideolojisi, yönetimin iş dünyası ile olan yakın bağlarını, tüm topluma faydalı göründükleri sürece geçerli kılmıştı; ancak bir dizi popüler olmayan iş dünyası yanlısı politikalar ve kamu hizmetlerinde kesintiler ile devam eden ekonomik durgunluk, bu meşruiyeti yavaş yavaş zayıflattı (N. Ma, 2011: 704).

Bununla birlikte, halkın öfkesinin en yakın hedefi, ÖİB'nin Merkeze karşı herhangi bir ihanet, ayrılma, ayaklanma [veya] yıkım eylemini yasaklayan yasalar çıkarmasını gerektiren Temel Yasa'nın 23. Maddesi'ne dayanan bir ulusal güvenlik yasası önerisiydi. Önerilen mevzuat, yaygın olarak medeni haklar ile basın ve ifade özgürlüğüne yönelik bir tehdit olarak görülmekteydi (Montgomery, 2011: 120). Başka bir deyişle, uzun

süredir devam eden ekonomik baskılar varken, 2003'teki protestoların katalizörü 1989'daki ÇHC tarafından Hong Kong'un liberal ilkelerine yönelik algılanan tehdit ile aynıydı.

2003 protestoları, hükümete ulusal güvenlik yasasını süresiz olarak ertelemesi için baskı yapmayı başardı ve özellikle resmi hükümet kurumlarının yavaş tepkileri ve popüler olmayan eylemlerinin aksine doğrudan siyasi eylemin etkinliği konusunda yaygın bir iyimserlik kattı. Protestocular kurumsal reformlar için çağrıda bulunmadılar; ancak ilerici politikacılar ve medya olayı hızla daha fazla resmi demokrasi talepleriyle ilişkilendirdi. Takip eden üç yılda, altı büyük protesto daha gerçekleşti (20000 ila 200.000 katılımcı arasında). Bunların her biri, ÖİB'yi etkileyen çok çeşitli sosyal, ekonomik ve politik sorunların ortak paydası olarak görülen, hükümetin suiistimalini kontrol etmenin en etkili yolu olarak demokratikleşmeye giderek daha fazla vurgu yaptı (JM Chan ve Lee, 2007b: 100)

Devam eden bu protestolar, 2005 yılında İcra Kurulu Başkanı Tung Chee hwa'nın orta vadeli istifasıyla sonuçlandı ve bu, toplu eylemin etkili bir siyasi araç olabileceği inancını daha da güçlendirdi (JM Chan ve Lee, 2007b; Chang ve Chyi, 2009; Lee, 2010). Aynı zamanda, Aralık 2005'teki demokrasi yanlısı protestoların hemen ardından, Pekin'in, o zamandan beri 2014'teki Şemsiye Hareketi de dâhil olmak üzere demokratikleşme hareketleri için önemli bir son tarih olan 2017 de Baş Yönetici seçimlerinde genel oy vermeyi düşüneneğine dair söylentiler dolaşmaya başladı. Rancière'in “demokrasi”yi “iktidarı kullanmak için yeterliliği olmayanların iktidarı” (Rancière, 2004: 304) olarak anladığı anlamda, protestocular resmî kurumlardan yoksun demokratik ilkeleri yasalaştırıyorlardı. Ayrıca, özellikle Hong Kong kimliğini politize etme açısından, protestocuların liberal değerleri savunmak için gösteri yaptıklarını hissettikleri ölçüde, Hong Konglular olarak protesto etme dereceleri ile ilişkiliydi. Lee ve Chan (2008), 2003 protestocularının, Hong Kongluların ekonomik modelin onlara dayattığı gibi materyalist ve bireyci imajını aktif olarak reddetmeleri halinde, gelecekteki protestolara katılma olasılıklarının önemli ölçüde daha yüksek olduğunu gözlemledi (96-7).

Başka bir deyişle, 2003 sadece devir teslim sonrası Hong Kong'da popüler hoşnutsuzluğun ilk büyük ifadesi değil, aynı zamanda kolektif bir Hong Kong kimliğinin (özel çıkarlardan ziyade) kendi içinde ve kendi başına bir siyasi eylem için bir temel haline geldiği noktaydı.

1 Temmuz 2003, Hong Kong liberal tasavvurunun etkili bir sembolü oldu. “1 Temmuz etkisi” ifadesi, Hong Kong toplumunun (yeniden) siyasallaşmasında bir dönüm noktası olarak kamusal söyleme girdi (JM Chan ve Lee, 2007’a: 221) ve “1 Temmuz Ruhü”, kamusal aktivizm ve demokratikleşme olayın kendisinden çok sonra (Lee ve Chan, 2011: 92-3) özellikle kolektif bir varlık olarak Hong Kong tarafından kolektif siyasi eylemin güçlü bir sembolü olarak varlığını sürdürmektedir. Bu açıdan bakıldığında, 2014 yılında dramatik demokrasi yanlısı Şemsiye Hareketi ve 2019-2020 Anti-İade protestoları için ve 2011 yılında ÖİB’nin hastanelerinde doğum yapmasına izin verilen anakara Çinlilerinin sayısına kısıtlama talep eden protestolar gibi siyasi aktivizm, siyasi eylemin meşru nesnesi ve öznesi olarak Hong Kong toplumunun çok daha uzun bir süreç konumlandırmasının parçası olarak görülebilir.

Hem Pekin'deki hem de Hong Kong'daki muhafazakâr güçler, İngiliz Strateji kitabından yola çıkarak, siyasi muhalefeti marjinalleştirme çabasıyla ekonomik değerlere başvurdu. 2003'ten bu yana muhafazakâr medya, protestoları tipik olarak medeni veya siyasi hak iddialarından ziyade ekonomik koşullardan duyulan memnuniyetsizlikten kaynaklandığı şeklinde çerçeveleyiyor (J. M. Chan ve Lee, 2007a: 223).

Daha yakın zamanlarda, Pekin'e dost iş dernekleri, katılımı caydırmak amacıyla “Merkezi İşgal Et Hareketi”’in sahip olabileceği ekonomik etkiyi defalarca vurguladı (T. Cheung ve But, 2013; Lam ve Chiu, 2014). Bununla birlikte, ilerici politikacı Anthony Cheung'un öne sürdüğü gibi Hong Kong siyasetine yönelik basite indirgemeci bir ekonomik yaklaşımın modası geçmiştir ve 2003'ten bu yana protesto söyleminde siyasi reforma doğru kaymanın gösterdiği gibi, halk nezdinde itibar kazanmakta artık kendi içinde bir son olarak etkili değildir (A. Cheung, 2011).

İktisatçı bir mantıktan uzaklaşma hem muhafazakâr hem de ilerici güçleri etkiler. 2013'te daha iyi bilinen “Merkezi İşgal et Hareketi” “demokrasi yanlısı gruplar oluşmadan

önce, “Wall Street’i İşgal Et” ile başlayan uluslararası hareketten Hong Kong’da daha önceki bir Merkezi İşgal protestosu ortaya çıkmıştı. Protestocular, gelir eşitsizliğinden ve neoliberal politikanın yıkıcı etkisinden daha fazla koruma talep etmek için Ekim 2011’den Eylül 2012’ye kadar yaklaşık bir yıl boyunca ikonik Hong Kong Şanghay Bankası binasının tabanındaki halka açık meydana kamp kurdular. Bununla birlikte, oturma eylemi zirvede neredeyse 200 katılımcıyı cezbetti ve kamuoyu desteğini toplayamadı veya politika üzerinde fark edilebilir bir etkisi olmadı. Angie Ng (2013) 2011-12 Merkezi İşgal Et protestocularının, hoşnutsuzluğun kaynağı olarak daha geniş siyasi veya sosyal değerlerle çerçevelemek yerine tamamen ekonomik kaygılara aşırı vurgu yapmaları nedeniyle başarısız olduğunu savunmaktadır.

Buradaki temel fark, Pekin yanlısı seslerin, Hong Kong değerlerinin merkezi olarak siyasi haklardan ziyade yasal sorumlulukları vurgulamasıdır. Dolayısıyla, Merkezi İşgal et Hareketi dâhil olmak üzere demokratikleşme grupları, durmuş reform sürecini canlandırmanın bir yolu olarak sivil itaatsizliği önermeye başladığında, Hong Kong’daki bölge meclis üyeleri “Merkezi İşgal Et Hareketi eylemlerini şiddetle kınamak, Hong Kong’un temel değerlerini korumak ve idareyi yasayı adil bir şekilde uygulamaya zorlamak için öneriler verdi.” (T. Cheung, 2013) Çin Ticaret Odası demokrasi yanlısı hareketi “şehrin hayatta kalmasının bağlı olduğu hukukun üstünlüğüne meydan okumakla” eleştirmiştir (T. Cheung, 2013).

ÇHC’nin HKÖİB’daki irtibat bürosunun propaganda şefi, “Merkezi İşgal Et Hareketi”nin “Hong Konglu değerlerine ve yaşam tarzına karşı çıktığını” söyleyerek bu normatif hareketi tekrarlardı (“Propaganda yetkilisi, Occupy’nin 'kargaşa' getireceğini söylemektedir.” 2013). Merkezi İşgal Et Hareketi organizatörlerinden biri olan Benny Tai, defalarca “hukukun üstünlüğünün sadece yasalara uymak değil, aynı zamanda iktidardaki insanları düzenlemek anlamına geldiğini” (Lam, 2013); ancak bu açıkça profesyonellerin tercih ettiği bir yorum olmasa da işaret etti. Bununla birlikte, daha da önemlisi, her iki tarafın da tartışmayı farklı bir Hong Kong halkının kolektif siyasi değerleri açısından çerçeveleme ihtiyacını kabul ettiği gerçeğidir.

Sömürge Hong Kong örneğinde, siyaseti gündelik üretim ve dağıtım kaygılarından ilk bakışta ayıran liberal ekonomi politik modeli, jeopolitik ve etno-milliyetçilik baskılarına stratejik bir yanıt olarak kapitalist gelişmenin ürünü değildi. Karşıt kimlikler siyasi istikrar, hatta sessizlik kaynağı olarak hizmet etmekteyken Çinli Öteki siyasi, ekonomik ve kültürel olarak uzaktı; ancak geri dönüş, soyut kültürel farklılıkları Hong Kong'un nasıl yönetileceğine dair çok somut gerilimlere dönüştürdü. Sakinler, sömürge yönetimi altında büyük ölçüde alakasız hale getirilen etnik ve siyasi kimlikler arasındaki ilişkiyi düşünmeye zorlandı; çünkü ÇKP'nin meşruiyet iddiası stratejik olarak Hong Kong'un kolektif bilincinden silinmiş etnik-milliyetçi bir mantığa dayanıyordu. Üstelik, ayrı bir Hong Kong toplumunun baskın anlatısı, bu kavramların her birinin içeriği zaman içinde değişse bile, “Çinli olmamak” üzerine kuruludur (Siu, 2019).

Dayatılan siyasi birleşme, artan etkileşim ve ÇHC ile küçülen ekonomik uçurum, ÖİB'de bir kimlik krizine yol açtı. İronik bir şekilde, Hong Kong toplumunun bir Zamanlar Ülkesi, İki Sistem politikasının özel statüsünü resmileştirerek, Hong Kongluların bu krizde çalışması için alan oluşturdu; aynı zamanda bu özel muameleyi meşrulaştırmak için çözümünü talep etti. 2003 protestolarının pratik ve sembolik etkisi, Temel Kanunda sözde kodlanmış olan siyasi özgürlükleri korumanın en iyi yolu olarak demokratik eylem idealini harekete geçirdi. Sonuç; siyasi liberalizmin yavaş yavaş Hong Kong'un tanımlayıcı özelliği statüsünü almasıydı. Bu nedenle Merkezi İşgal Et Hareketi ve demokratikleşme taleplerini desteklemek için ortaya çıkan daha geniş Şemsiye Hareketi, kesişen iki tartışmada yer almaktadır: Birincisi, Hong Kong toplumunun daha büyük Çin ulusunun yerel bir varyasyonu mu yoksa ÇHC otoritesi altında ayrı bir kültür mü olduğu ve ikincisi Liberal (ve buna bağlı olarak) demokratik değerlerin böyle bir kimlik için temel olup olmadığı veya bu kimliği sürdürmek için yalnızca araçsal (ve dolayısıyla ikame edilebilir) araçlar olup olmadığıdır (Wang, 2019: 426).

Liberalizmi Hong Kong'un kolektif öz-imağında merkezi bir sütun haline getiren uzun tarihsel yörünge göz önüne alındığında, bu gerilimlerin hızlı veya basit bir şekilde çözülmesi olası değildir. Bununla birlikte, açık gibi görünen şey, Hong Kong'un kimlik krizinin birçokları için bir Hong Konglu olmanın temel taşı olarak liberal siyasi değerleri

öne sürerek çözüldüğüdür. Bu değerleri ifade etmenin ve korumanın en iyi yöntemi yoğun tartışmalara açık olsa da yakın gelecekte Çin'e dâhil edilmesi pek olası görünmemektedir. Pek çok Çinli vatandaş, anakara Hong Kong'u kendi çocuğu gibi şımartırken neden bağımsızlık iddiasında bulunsun? Kendini Çinli olarak tanımlayan bazı Hong Kong vatandaşları, “Burada yoksulluktan bile mustaribiz” diyecek kadar ileri gitmektedir (Vickers ve Flora, 2003: 408).

Ancak, gerçekten demokratik bir Hong Kong çağrısını sokaklara çıkaran nüfusun güçlü yüzde 80'ine kıyasla sadece yüzde 2 azınlık vardır. Açıkça Hong Kong'un bağımsızlığı için çağrıda bulunmadılar; ancak şimdiden bir dizi ayrılıkçı hareket oluşturmaktadır. Bu, 2017'de ilk hedefine ulaşamayan nafile bir hareketin ve 2019- 2020 protestolarının kaçınılmaz sonucuydu. Bu hareket, “Hong Kong kimliğini” tanımlamada çok önemliydi. Demokratik özlemleri ve liberal değerleri olan bir kimliktir. Britanyalılar tarafından ele geçirildiği anda anakaradan farklı bir yol izledi (Wong ve Tzewai, 2021: 817).

Çin gibi, Sovyetler Birliği'ne kıyasla zamana karşı koyan çetin sosyalist hükümetiyle gurur duyan otoriter bir ortamda bir demokrasinin ortaya çıkması, bir tek boynuzlu atı gerçekten görmek gibidir. Küçük Hong Kong'a dileklerini vermek, şımarık bir yavruyu evcilleştirmek gibi görünüyordu. Tibet ve Uygur ve hatta hepsi anakara düşmanlığını yaşayan bağımsız Tayvan'ın aksine, Hong Kong, Temel Yasasında “yüksek derecede özerkliği” bile kutsallaştırdığı için anakaranın en gözde çocuğudur. Bununla birlikte, anakara Çin'in Hong Kong'daki muhalefeti ne kadar süre bastırabileceği sorusu, Pekin'in kendisini bile rahatsız etmeye devam etmektedir. Şemsiye Hareketi ve 2019-2020 protestoları başarısız olmuş olsa da son olmayacak gibidir.

2. KİMLİĞİN PROTESTOLARDAKİ ROLÜ

Hong Konglu kimliğinin yükselişi, büyük ölçüde büyüyen siyasi olaylarda sergilendi. 1997'den bu yana, ÇKP'nin merkeziyetçi politikalarına tepki olarak protestolarda ve siyasi aktivizm gösterilerinde Hong Konglu kimliği öne çıkmıştır (Fong, 2017; Yew ve Kwong, 2014).

Hong Kong'un Çin egemenliğine geri dönmesinden bu yana Pekin destekli politikalara direnişin sadece merkezi hükümetin reddini göstermediği aynı zamanda güçlenen bir yerel kimliğin göstergesi olduğu görülmektedir. Bu ulusaltı kimliğin öne çıkması, Çin'in geri kalanından farklı bir Hong Konglu kimliğinin tanınmasını savunan siyasi aktivistler ve öğrenci liderleri tarafından desteklendi. Ayrıca, Hong Konglu 'ya karşı Çinli olarak özdeşleşmede kuşaklar arası bir değişim gözlemlendi. Hong Kong'daki genç nesiller, şehrin hareketlerinin temelini oluşturdu ve modern Hong Konglu kimliğinin ifadesini tasvir etti. Sebastian Veg, 1997'de doğan ve devir sonrası eğitim gören neslin milliyetçi Çin kimliğiyle en az özdeşleştiğini savunmaktadır (Veg, 2017: 324). Aslında, bu nesil sadece Hong Konglu kimliğiyle daha fazla özdeşleşmekle kalmamakta, aynı zamanda Çin kimliğini bir bütün olarak neredeyse reddetmektedir (Veg, 2017: 324). 2008'den bu yana, anketler Hong Konglu ve Çin kimliklerinin zıt yönlerdeki hareketini göstermektedir (Veg, 2017: 325). Ayrıca, anketler 18-29 yaşındakilerin çoğunluğunun neredeyse yalnızca Hong Kong ile özdeşleştiğini göstermektedir (Veg, 2017: 325). Genç neslin yerel kimlikle güçlü bir şekilde özdeşleşmesi ise onun önemli yükselişini belirtmektedir.

1997'den sonra doğan nesil, Hong Konglu kimliğini güçlendirmede ve Hong Kong'da siyasi aktivizmin rolünü odak noktasına getirmede bir rol oynamış olsa da birçok akademisyen, kimliğin yükselişini ÇKP politikalarına karşı direnişe bağlamaktadır. 2003'ten beri ÇKP, Hong Kong'un siyasi meseleleri üzerinde çok daha güçlü bir tutuştan oluşan "yeni bir Hong Kong politikası" benimsemiştir (Fong, 2017: 527). ÇKP tarafından alınan yeni Hong Kong yaklaşımı, Hong Kong'un bir çatışma bölgesi haline geleceği ve ÇKP'nin yetkilerini gayri meşrulaştıracağı korkusunu ortaya koymaktaydı (Fong, 2017: 527). Sonuç olarak Pekin, ÖİB içinde daha büyük bir milliyetçilik duygusu oluşturmaya çalışmak için daha asimile edici politikalar uygulamaya başladı. Hong Kong'u anakara Çin'e asimile etme girişimleri, yalnızca siyasi reformları değil, aynı zamanda Hong Kongluların farklı ulusaltı kimliklerine bir saldırı olarak gördüğü ideolojinin yayılmasını da içermektedir (Fong, 2017: 528).

Fong, bu birleştirme stratejilerinin Hong Kong'un periferik milliyetçilik duygusunu aşındırmaya çalışırken aslında bu taktiklere direnişin bir sonucu olarak Hong Konglu kimliğinin yükselişine yol açtığını savunmaktadır. Fong, ÇKP'nin kuruluş stratejilerinin Hong Kong'un iç işlerinin bir yönetim organı olarak hareket eden HKÖİB'deki Merkezi Hükümet İrtibat Bürosu (MHİB) 'nu güçlendirmeye ek olarak esas olarak Hong Kong'un özerkliğini sınırlamak için en yüksek anayasal yetkileri kullanmaktan ibaret olduğunu belirtmektedir (Fong, 2017: 528).

Yüksek anayasal yetkileri kullanmanın ilk taktiği, Hong Kong'a verilen tüm yetkilerin Temel Kanun aracılığıyla merkezi hükümetten geldiği anlatısını kullanmaktadır (Fong, 2017: 528). Bu, Hong Kong'un kendi iç siyasetine sahip olmasına rağmen ÇKP'nin nihayetinde siyasi kararlar üzerinde son sözü söyleyeceği anlamına gelmektedir. Pekin'in “tek ülke iki sistem” anlatısı, Hong Kong ile olan ilişkiyi, ÇKP'nin Hong Kong'un kendi siyasi sistemine rağmen bile HKÖİB üzerinde daha fazla yargı yetkisi uyguladığı şekilde ortaya çıkmaktadır (Fong 2017: 529). Pekin, Hong Kong'un kendi siyasi kurumlarına sahip olarak bir miktar özerkliğe sahip olduğuna inanmasına izin verirken, Hong Kong sistemlerinin genel kontrolüne sahip olduğunu savunmaktadır (Fong, 2017: 529).

Pekin'in birleştirme stratejileri sergilemesinin diğer yolu, Hong Kong'daki MHİB'nin güçlendirilmesidir. MHİB, Hong Kong'da “ikinci bir yönetim ekibi” olarak görülmektedir (Fong, 2017: 529). Ancak, HKÖİB'ye özgü bir yönetim organı olmaktan ziyade, kurum doğrudan ÇKP tarafından kontrol edilmektedir. MHİB'nin Hong Kong'un özerkliğini kontrol etmek için kullanıldığı en belirgin yollardan biri, seçim sürecindeki etkisidir (Fong, 2017: 530).

Seçimler sırasında, MHİB, Hong Kong'un siyasi sistemi içinde daha fazla etki elde etme girişimlerinde Pekin yanlısı güçlerle bağlantı kurmaktadır (Fong 2017: 530). Bu taktik Hong Kong'da nispeten ihtiyatlı olmuştur; ancak ÇKP'nin Hong Kong'un özerkliğini ve siyasi bağımsızlığını denemek ve aşındırmak için üstlendiği büyük çabaları göstermektedir. Siyasi alanda kullanılan birleştirme stratejilerine ek olarak, ÇKP ayrıca eğitim yoluyla Hong Konglu kimliğini aşındırmaya çalışmaktaydı. 2001 yılında, Hong Kong hükümeti, Hong Kong okullarında yedi öğrenme hedefinden biri olarak “ulusal

kimliğin” eğitimini teşvik eden yerel okulların müfredatında bir reform gerçekleştirdi (Fong 2017, 538).

Müfredat; Çin kültürünü, dilini ve etnik tarihini tanıtmak için Çin'in yumuşak gücünü kullanmaktadır (Fong, 2017: 538). Bu milliyetçi müfredatın uygulanması, milliyetçi ideolojiyi Hong Kong'a yayma girişimlerini belirtmektedir. Eğitim reformları ise, yerel bir Hong Konglu kimliğinin varlığını ulusal Çin kimliğiyle değiştirme çabalarını göstermektedir.

Merkezi hükümet, Hong Kong'un özerkliğini sınırlamak ve birleşme stratejilerini kullanmak için birçok girişimde bulunmaktayken, bu politikalar direnişle karşılandı ve aslında Hong Kong ulusaltı kimliğinin pekişmesine yol açtı. Son yıllarda Hong Konglu kimliğinin siyasallaşması, periferik milliyetçiliğin güçlenmesini ve Pekin'in baskıcı stratejilerine direnme mücadelesini tasvir etti (Fong, 2017: 540).

Hong Konglu kimliğinin yükselişi, Hong Kong'u anakara politikalarından koruma ve bölgenin sahip olduğu hakları bastırmaya çalışan politikalara karşı harekete geçme girişimi olarak görülmektedir (Fong, 2017: 541). Hong Kong'u savunmak ve kendine özgü kimliğini korumakla ilgili retorik, kimliğin siyasi bir araç olarak seferber edilmesini ve periferik milliyetçilik duygusunun artan yaygınlığını tasvir etmektedir. Fong, periferik milliyetçiliğin çevrenin, merkezin birleştirme stratejilerine karşı direnişiyle ilgili olduğunu savunmaktadır (Fong, 2017: 548).

Hong Kong'daki birçok kişi, şehrin özerkliğinin merkezi hükümet tarafından tehdit altında olduğunu hissetmektedir ve buna karşı daha güçlü bir yerel kimlik duygusu hissetmek için harekete geçti. ÇKP, Hong Kong'un özerkliğini aşındırmak ve şehri milliyetçi ideallere asimile etmek için büyük girişimlerde bulunmaktayken bununla Hong Kong'u yalnızca daha da uzaklaştırdı. Hong Kongluların direnişi sadece ulusaltı kimliğin yükselişini değil, aynı zamanda kimliğin temeli olarak hareket eden siyasi aktivizmi de ifade etmektedir.

Diğer akademisyenler ayrıca Pekin'in birleşme stratejilerinin Hong Konglu kimliğinin yükselişine nasıl yol açtığını da analiz ettiler. Yew ve Kwong,

“anakaralaştırma” korkularının ve Hong Kong'un özerkliğinin erozyona uğramasının, bireylerin daha da büyük bir ulusaltı kimlik duygusu hissetmelerine yol açtığını belirtmektedir (Yew ve Kwong, 2014: 1102). 2004'te 300'den fazla profesyonel, Hong Kong kimliğinin tehdit edici erozyonuna yanıt olarak Hong Kong'un insan hakları, hukukun üstünlüğü ve demokrasi değerlerini korumak için bir bildiri yayınladı (Yew ve Kwong, 2014: 1103). O zamandan beri Hong Kong, liberal özgürlükler ve insan haklarının korunmasını içeren Hong Kong'un temel değerlerini ifade etmede daha büyük kısıtlamalar gördü. 2011'de polis, 4 Haziran Tiananmen nöbeti ve 1 Temmuz protestosunun organizasyonunun onaylanması için daha büyük kısıtlamalar getirdi (Yew ve Kwong, 2014: 1103).

Hong Kong'daki bu yıllık olayları engelleme girişimi, merkezi hükümetin Hong Kong'un özerkliğini ve periferik milliyetçilik ifadesini sınırlama girişimlerinin delilini sunmaktadır. Bu politikaların sonucu, Hong Kong'un daha fazla dâhil edilmesi değil, bu çabalara karşı dramatik bir direniş olmuştur. Güçlenen Hong Konglu kimliği, ÇKP'nin birleştirme stratejilerinin yalnızca başarısız olmadığını, aynı zamanda Hong Kong'un demokrasi ve özerklik arzusunun büyümesine katkıda bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Hong Kong Yasama Konseyindeki (LegCo) seçimler de Hong Konglu kimliğinin yükselişini ve onun siyasi kurumlarda artan tanınırlığını göstermektedir. 2016 seçimleri, Hong Kong'daki pan-demokratik ve yerel partiler için tarihi bir galibiyet oldu (Kaeding, 2017:161).

Seçimin düzen yanlısı partilerin LegCo üzerinde kontrol sahibi olmasıyla sonuçlanacağı tahmin edilmesine rağmen sonuçlar demokratik ideallerin artan desteğini ve yerel kimliğin siyasette temsilini gösterdi. Pan-demokratik ve yerel partiler, 35 coğrafi seçim bölgesinden 19'unu, 5 süper sandalyeden 3'ünü ve işlevsel seçim bölgelerinde 7 sandalyeyi kazandı (Kaeding, 2017: 161).

Daha da önemlisi, bu galibiyet demokrasi yanlısı partilerin konseyde bir azınlık vetosuna sahip olacak kadar sandalye kazanmasını sağladı (Kaeding, 2017: 161). Bu galibiyet, Hong Kong siyasetinde artan yerelci ve demokratik görüşleri betimlemekte ve daha önce Hong Konglu kimliğinin tanınmadığını ifade etmektedir.

Buna ek olarak, Hong Kong'un bölge konseyleri için yapılan 2019 seçimleri de demokrasi yanlısı adaylar için inanılmaz bir kazanç sağladı. Üç milyon seçmen oylarını kullandı ve seçilen toplam 452 sandalyeye 389 demokrasi yanlısı adayı seçti (Bradsher, Ramzy ve May: 2019).

Pekin yanlısı adaylar, daha önce tutulan 300 sandalyeden dramatik bir düşüşle sadece 30 sandalye alabildiler. Bu inanılmaz olay, şehirdeki protestoların ortasında demokratik idealleri savunan Hong Konglular tarafından kutlandı. Bölge konseyinde demokrasi yanlısı adayların temsili, Hong Konglu kimliğinin siyasetteki yaygınlığını ve ulusaltı kimliğin siyasi arzularının artan temsilini belirtmektedir. Hong Kong hükümetinin birleşme stratejilerine ve demokrasi yanlısı kazanımlara karşı direnişi, Hong Konglu kimliğinin yükselişi hakkında önemli bir fikir vermekteyken, Hong Kong halkının kendi kendini tanımlamasındaki eğilimler bu hikâyeyi güçlendirmektedir (Bradsher, Ramzy ve May: 2019).

Protestolar, pratik sonuçlarında başarılı olamasa da kötüleşen koşullar ve toplu taşıma rahatsızlıkları nedeniyle uygulanamaz hale gelene kadar halk tarafından güçlü bir şekilde desteklendi. Ancak, başlangıçtaki güçlü halk desteği nedeniyle, devrim mirasının 2016 Yasama Konseyi Seçimi sırasında kendini göstermesi bekleniyordu. Aslında seçim, tarihsel katılımı ve getirdiği değişimlerle Hong Kong'un siyasi tarihinde bir dönüm noktası olarak nitelendirildi (Duhalde, 2019).

Önceki yıllarda yapılan seçimlerle karşılaştırma yapıldıktan sonra, Şemsiye Hareketi'nin ve 2019-2020 protestolarının mirasının ve fikirlerinin Hong Kong'daki siyaseti etkilediği ve etkilemeye devam ettiği, birçok politikacının Şemsiye Hareketi sırasında olduğu gibi aynı talepleri dile getirmeye devam ettiği söylenebilir. Bu önemlidir; çünkü bu protestolar sırasında öne çıkan ve Hong Kong'un farklılığına ve Çin ile mücadelesine dayanan fikirlerin hala dile getirildiğini ve önemsendiğini göstermektedir (Dupre, 2020: 17).

Gösterildiği gibi Şemsiye Hareketi'nin gerçekleşmesinin ana nedenlerinden biri; Milli Eğitim Tartışmasının neden olduğu halk tepkisi ve aynı zamanda anakaralıların akınına karşı artan ilgisizlikti. Protestoların mirasının günümüzde Hong Kong

toplumunda bu kadar güçlü bir konuma sahip olması, bu görüş ve inançların halk tarafından hala geniş çapta paylaşıldığını göstermektedir (De La, Carmen ve Gethin, 2021).

Çinli Öteki 'ye karşı formüle edilen kimlik, söylem ve meselelerin çoğunluğunun Hong Kong ve Çin arasındaki ilişki konusuyla bağlantılı olduğu günümüz siyasetiyle önemli bir bağlantıdır. Bu ikisi arasındaki ayırım, genellikle yalnızca medya tarafından değil, aynı zamanda siyasi liderlerin kendileri tarafından da formüle edilmektedir. Bu bulgular yalnızca modern Hong Kong kimliğinin doğasını anlamada yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda Hong Kong siyasetinin anlaşılması için bir kılavuz olabilir. Anakara ile Hong Kong arasındaki ilişkide kritik bir değişikliğin kaçınılmaz olacağı söylenebilir (Cheung ve Yuen, 2019: 396).

Hong Kong kimliğinin kesin bir tanımını sunmak yerine, ona Öteki'nin mevcudiyeti tarafından oluşturulan daha dinamik bir süreç olarak bakılması gerekmektedir. Siyasette yaşanan son gelişmelerle birlikte, Hong Kong-anakara ilişkisi söyleminin şimdiden seçim arenasına girmesiyle yaklaşan olayların önemine işaret ederken kimlik siyasetinin daha güçlü bir şekilde varlığının beklenebileceği söylenebilir. Ancak hikâyeler ne kadar değişse de Hong Kong'un kimliği bile bu araştırmada anlatılandan tamamen farklı bir gelişim gösterebilir. Bu nedenle, kimliğin geliştirilme şekli, yalnızca olası evrimine işaret eder; ancak değiştirilemez olarak anlaşılmamalıdır (Creedy, 2020).

So (2011), Hong Kong'da siyasi değişimlere bağlı olarak altı farklı milliyetçilik ve kültürel kimlik aşamasını tanımlamaktadır; Bunlar; 1949'dan önce Çin milliyetçiliği, 1949'dan 1960'lara Çin mülteci kimliği, 1970'lerde İngilizlerin "ulussuzlaştırma" politikasından sonra bir Hong Kong kimliğinin doğuşu, 1980'lerden 1997'ye kadar çok katmanlı kimlik, 1997'den itibaren yükselen bir Çin milliyetçiliği, 2008'de Pekin'deki Olimpiyatlarında Hong Kong kimliğinin yükselişi söyleminden şu anki aşamasına kadar olan süreç seklindedir. 2001'den 2008'e kadar Bridges (2013) ayrıca Olimpiyatlardan önce yapılan büyük reklamların Hong Kong'da "tek ülke" olmaya nasıl vurgu yaptığını ve

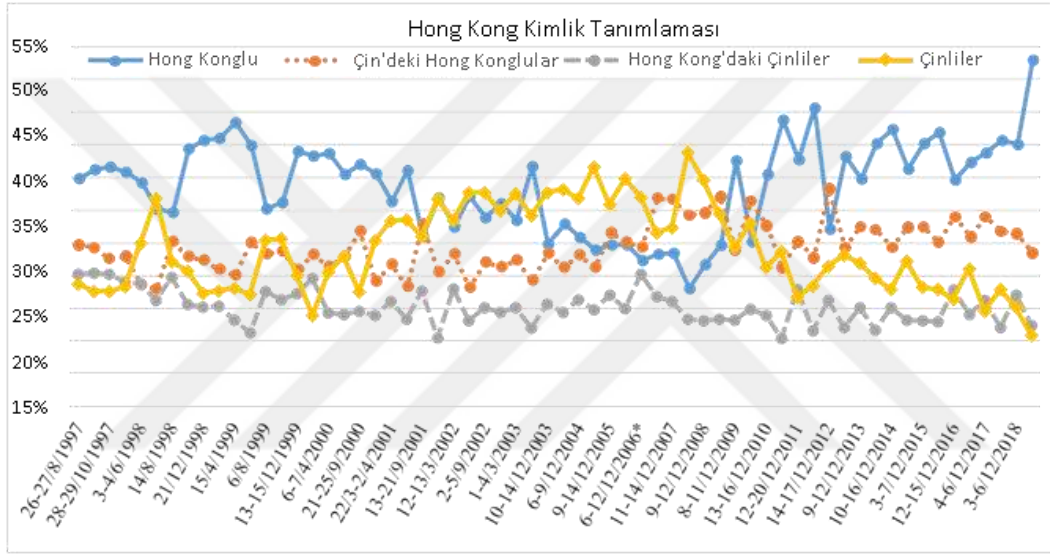
bunun Çin birliğiyle gurur duyan insanları etkilediğini açıklamaktadır (Bridges, 2013: 10-11).

Brewer (1999: 193) ise Hong Kong kimliğinin Batı kültürüne göre değil, Çin'in geri kalanından farklı olarak nasıl değiştiğini ifade etmekte ve kimliğin bir Çin kimliğine bağlı olmaktan nasıl iki farklı kimlik olarak kimlik çekişmesine dönüştüğünü anlatmaktadır (age: 195). Brewer, değişimi, Pekin yetkililerinin ayırt ediciliğe saygı duymak yerine kimliklerin asimilasyonunu nasıl teşvik ettiğine işaret ederek açıkladı. Başka bir deyişle, Brewer, Hong Kong'daki kimliğin nasıl değiştiğinin açıklaması olarak anakara Çin'deki siyasi değişikliklere işaret etmekteydi (age: 195-196).

Hong Kong'da grup kimliğiyle ilgili kendini tanımlamanın zaman içindeki değişim eğilimleri, Hong Kong Üniversitesi (HKÜ) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarla ortaya konulmuştur. HKÜKP, 1997'den beri Hong Kong'un kimliğindeki insanlar üzerinde her altı ayda bir nicel araştırmalar yürütmektedir. Jang, Li ve Steinhart (2018), 1997'den bu yana Hong Kong'daki kimlik değişimini HKÜKP'nin istatistiklerine dayanarak ölçmek ve açıklamak isteyen bir makale yayınladı. Araştırmanın bulguları, baskın faktörün daha önce varsayıldığı gibi yapısal faktörlerden ziyade merkezi hükümete güven olduğu, sömürge sonrası Hong Kong'da kimlikte bir kaymayı desteklemektedir. Araştırma 2018'de yayınlanmış olsa da 2019 bağlamında hala ilişkili olabilmektedir. HKÜKP' nin Haziran 2019'da yayınladığı anket, Hong Kong'daki kişilerin kendilerini “Çinli” olarak tanımlamasının en düşük ölçüm olduğunu gösterdi (HKÜKP, 2019). Buna göre; Hong Kong'daki insanların merkezi hükümete olan güveninin bu özdeşleşmeyle bağlantılı olduğu varsayılabilir.

Hong Kong Üniversitesi Kamuoyu Programı (Public Opinion Programme, The University of Hong Kong) (HKÜKP), aynı zamanda Hong Kong halkının kendi kimliklerini takip etmektedir. Anket, bireylere Hong Kong'da Hong Konglu, İngilizce, Çince ve Çin'de Hong Konglu olarak tanımlayıp tanımlamadıklarını sormaktadır (Hong Kong Üniversitesi Kamuoyu Programı, 2019). Anket, Hong Kong'daki bireylerin kendilerini nasıl tanımladıklarını ve bu eğilimlerin 1997'den bu yana nasıl değiştiğini anlamak için ankete katılan nüfusun yanıtlarını takip etmektedir. 2019'da anket, yüzde

52,9 ile kendini Hong Konglu olarak tanımlayan bireylerin tarihi bir zirvesini kaydetti ve sadece Nüfusun yüzde 10,8'i Çinli olarak tanımlandı (Hong Kong Üniversitesi Kamuoyu Programı, 2019). Hem Hong Konglu hem de Çin kimliklerinin eğilimleri yıllar içinde dalgalanırken, 2008'den bu yana kendini Hong Konglu olarak tanımlamada gözle görülür bir artış olduğu saptanmaktaydı.

Şekil 1: Hong Kong Kimlik Tanımlanması

Kaynak: Hong Kong Üniversitesi Kamuoyu Programı, 2019 The University of Hong Kong (POP), (<https://www.hkupop.hku.hk/english/popexpress/ethnic/eidentity/poll/datatables.html>)

Şekil 1, 1997'den bu yana Hong Kong'da kendini tanımlama eğilimlerini göstermektedir. Şekil 1 özellikle “Hong Konglu”, “Çin'deki Hong Konglu”, “Çinli”, “Hong Kong'daki Çinli” kimliklerinin eğilimlerine bakmaktadır. Özellikle Çinli ve Hong Konglu kimliklerinin eğilimlerine bakıldığında, 1997'den bu yana önemli ölçüde dalgalandığı görülmektedir. Bununla birlikte, 2008'de Çinli kimliği, diğer seçeneklere göre kendini Çinli olarak tanımlayan örneklenen nüfusun yüzde 38,6'sı gibi rekor bir yüksekliğe ulaştı. Üstelik bu tarihte Hong Konglu kimliği yüzde 18,1 ile en düşük noktasına ulaştı. Bununla birlikte, 2008'den sonra, Hong Konglu ve Çin kimlikleri zıt yönlerde trend olmaya başladı, Çin kimliği istikrarlı bir düşüş yaşarken Hong Konglu

kimliği çarpıcı bir şekilde büyüdü. Yew ve Kwong, 2008'deki Çin kimliğinin yüksekliğini Pekin Olimpiyatlarına ve o sırada güçlü bir milliyetçilik duygusuna bağlamaktadır (Yew ve Kwong, 2014: 1088).

Bununla birlikte, 2008'den sonra, kendini Çinli olarak tanımlama, yüzde 10,8 ile 2019'daki en düşük noktasına ulaşana kadar azaldı. Buna karşılık, 2008 Pekin Olimpiyatları'ndan sonra Hong Konglu kimliğinin artışı büyük ölçüde dalgalandı; ancak 2019'da yüzde 52,9 ile en yüksek noktasına ulaştı. şu anda, Hong Konglu kimliği, Hong Kong nüfusu içinde en yüksek kendi kendini tanımlama düzeyine sahiptir. Devir teslimin hemen ardından 1997'de Hong Konglu kimliği de en belirgin kimlik iken, sadece yüzde 34,9'a ulaşmıştı. 1997'den bu yana yüzde 18'lik artış, Çin egemenliğine geri geçişinden bu yana Hong Konglu kimliğinin açık bir yükselişini göstermektedir.

Bu grafikte de dikkat çeken şey, “Çin'de Hong Konglu” ve “Hong Kong'da Çinli” kimliklerinin eğilimleridir. 2010'dan bu yana, Çin'deki Hong Konglu kategorisi, Çin kimliğinden daha yüksek düzeyde kendi kendini tanımlama seviyeleri gördü. Bununla birlikte, Çin'deki Hong Konglu kimliği, öncelikle tek başına Hong Konglu kimliğinden daha düşük sayılar gördü. Bu, kendini Çin'in büyük ulusunda yaşayan bir Hong Konglu yerine tamamen Hong Konglu olarak görme görüşünün daha popüler olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, Hong Kong'daki Çinli kimliği neredeyse tutarlı bir şekilde en düşük sayıya sahip kimlik olarak kaydedilmiştir. Bu, kendilerini Çinli olarak gören bireylerin, Hong Kong'un Çin'in bir parçası olduğu görüşleri nedeniyle Hong Kong'da Çinli olarak tanımlamama olasılığının daha yüksek olduğunu dşndrebilir. Hong Kong niversitesi tarafından toplanan verilerden elde edilen eğilimler, son yıllarda Hong Konglu kimliğinin yükselişinin net bir hikâyesini anlatmaktadır.

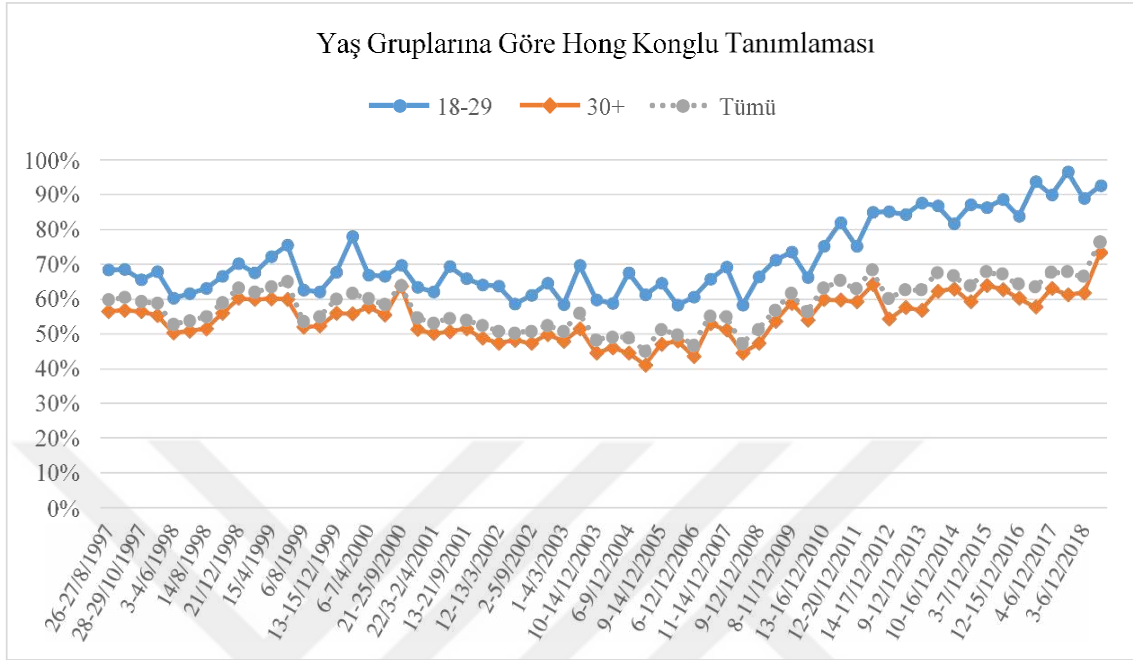
Hong Konglu kimliği 1997'den bu yana dalgalanmalara rağmen 2008'den bu yana istikrarlı bir artış gördü ve 2019 demokrasi yanlısı hareketin ortasında rekor bir

seviyeye ulaştı. 2008'in bir dönüm noktası olmasının bir nedeni, Pekin'in olimpiyatlara ev sahipliği yapmasıdır. 2008 Olimpiyatları sırasında Hong Kong, Çin'in atletik başarısının ve etkinliğe ev sahipliği yapmasının bir sonucu olarak daha büyük bir ulusal gurur duygusu yaşadı (Yew ve Kwong, 2014: 1089).

Ek olarak, Olimpiyatlar sona erdikten sonra  KP, Çinli madalya sahiplerinin Hong Kong'u ziyaret etmesini ve performans göstermesini sağlamıştır (Yew ve Kwong, 2014: 1089). Bu, merkezi hükümetin bu gurur duygusuna dayalı olarak daha güçlü bir milliyetçi kimlik oluşturmaya çalışmanın başka bir yolu göstermektedir. Çin milliyetçiliği bu yıl boyunca zirveye ulaşırken anketlerden elde edilen veriler, Hong Kong'daki Çin kimliğinin gücünün sürdürülebilir olmadığını göstermektedir. Hong Kong'daki kendini tanımlama eğilimleri, merkezi hükümetin birleşme stratejilerinin bir sonucu olarak artan periferik milliyetçiliğin argümanlarını desteklemektedir.

Veriler ayrıca 1997 devir tesliminden bu yana, Hong Kong kimliğinin ister kendi kendini tanımlama ister B  S'e güven ile  l  l n, tartışmalı ve değişken olduğunu ortaya koydu. 1997'den 2008'e kadar, daha fazla Çinli olmaya yönelik genel bir artış, 2008'de Pekin'deki Olimpiyat Oyunları sırasında zirveye ulaştı ve Hong Kong kimliğinde bir düşüş oldu. Ancak 2008'den sonra Çin kimliği gerilemeye başladı ve şimdiye kadar Hong Kong kimliği yükselmeye başladı. B  S'deki net güven de benzer şekilde değişkendi. 1997'deki devir teslimi ve 2008'deki Pekin Olimpiyatları gibi önemli olaylarla aynı zamana denk gelen güven düzeyinde birkaç zirve vardı.

Düşüşler ayrıca Sars salgınının yayılması ve hükümetin Madde 23'  uygulama çabaları gibi y netişimdeki krizlerle de bağlantılı: 2003-2004'te ulusal güvenlik yasası ve hükümetin sınırlı seçim reformları önerisine karşı 2014 şemsiye Hareketi. Bununla birlikte, kimliğin hangi ölçüsü incelenirse incelensin, açık ve pekiştirici eğilim, genç nesil arasında hızla pekiştirilen bir Hong Kong kimliğidir.

Şekil 2: Yaş Gruplarına Göre Hong Konglu Tanımlaması

Kaynak: Hong Kong Üniversitesi Kamuoyu Programı, 2019 The University of Hong Kong (POP), (<https://www.hkupop.hku.hk/english/popexpress/ethnic/eidentity/hkbroad/poll/datatables.html>).

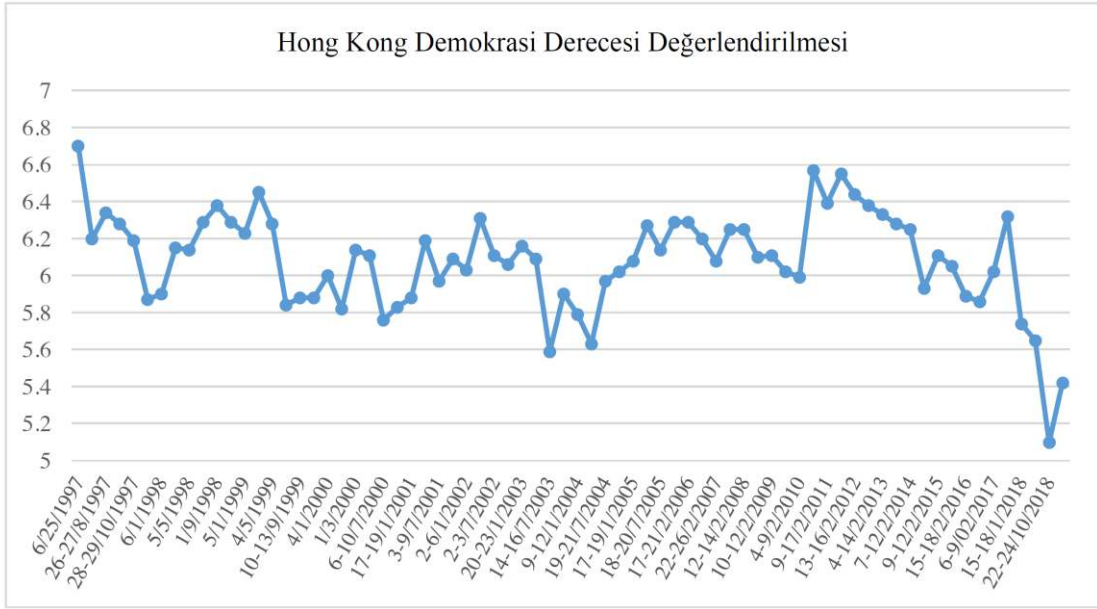
Şekil 2, özellikle yaş grubuna göre Hong Konglular olarak kendini tanımlama eğilimine bakmaktadır. 1997'den bu yana, 18-29 yaş grubundaki bireyler, 30 yaş grubundaki akranlarına göre Hong Konglu kimliğiyle daha güçlü bir şekilde özdeşleşmişlerdir. Ayrıca, yalnızca 18-29 yaş grubunun eğilimine bakıldığında, kendini Hong Konglu olarak tanımlamanın istikrarlı bir şekilde arttığı görülmektedir. 2019'da 18-29 yaş grubundaki bireylerin yüzde 92,5'i yalnızca Hong Konglu olarak kendilerini tanımladı. Bu, genç nesildeki ulusaltı kimliğin güçlü desteğini ifade etmektedir ve öğrenci protesto liderlerinin varlığına daha fazla bağlam sağlamaktadır.

Buna ek olarak, 30 yaş grubu kendini Hong Konglu olarak daha düşük seviyelerde görürken 1997'den beri de bir artış yaşadı. 2019'da 30 yaş grubunun kendini Hong Konglu olarak tanımlaması yüzde 76,4 ile en yüksek noktasına ulaştı. Bu, eski Hong Kong nüfusunun çoğunluğunun kendilerini şehirde bulunan diğer kimliklerden ziyade Hong Konglu olarak görmesini temsil etmektedir. Hong Kong'da hem 18-29 hem de 30

yaş gruplarında Hong Konglu kimliğinin yükselişi, ulusaltı kimliğin pekiştiğini göstermektedir, aynı zamanda Hong Konglu kimliğinin popülaritesinin demografik argümanına daha fazla kanıt sağlamaktadır.

Hong Kong'daki bireylerin kendilerini tanımlamalarına ilişkin verileri analiz etmenin yanı sıra, Hong Kong halkının ÖİB'deki demokrasi ve özgürlük düzeyine ilişkin görüşleri de ayrıca göz önünde bulundurulmalıdır. Zira Hong Kong'daki demokrasi ve özgürlüğün değerlendirme düzeylerine bakmanın da Hong Konglu kimliğinin yükselişini açıkladığı varsayılabilir. Hong Konglu kimliği, demokratik ideallerin desteklenmesine ve Hong Kong'un özgürlüklerinin korunmasına dayandığından, Hong Konglu kimliğinin eğilimlerini bu iki fikir hakkındaki görüşlerle karşılaştırmak, Hong Konglu kimliğinin son yıllarda büyümesine neyin neden olduğu hakkında ilginç bağlamsal bilgiler sağlamaktadır. Hong Kong Üniversitesinin Hong Kong'daki demokrasi ve özgürlüğün değerlendirme düzeylerine ilişkin anketlerinde, bireylerden Hong Kong'un hem demokrasi hem de özgürlük düzeylerini sıralamaları istendi. Hong Kong'daki demokrasi derecesinin değerlendirme düzeylerine ilişkin ankette, *“Hong Kong'un demokratik bir toplum olup olmadığını değerlendirmek için 0-10 kullansanız, 10 kesinlikle demokratik, 0 kesinlikle demokratik değil, 5 yarı yarıya, Hong Kong'u nasıl değerlendirirsiniz?”* (Kamuoyu Programı, Hong Kong Üniversitesi 2019).

Ayrıca, Hong Kong'daki özgürlük düzeylerine ilişkin anketlerinde de benzer bir soru sormuşlar: *“Hong Kong'un özgür bir toplum olup olmadığını değerlendirmek için 0-10'u, 10'u tamamen özgür, 0'ı kesinlikle özgür değil, 5, yarıyı göstermektedir, Hong Kong'u nasıl değerlendirirsiniz?”* (Kamuoyu Programı, Hong Kong Üniversitesi 2019). Bu iki soruya verilen yanıtlar 1997'den beri toplanmaktadır. Bu iki soruya verilen yanıtlar yıllar içinde dalgalanma göstermekteyken Hong Kong'da algılanan demokrasi ve özgürlük düzeyi 2018'den bu yana önemli bir düşüş göstermiştir. Bu grafiklerin her ikisi de 2018'de özgürlük ve demokrasi düzeyinde ani artış; ancak hemen ardından keskin bir düşüş görülmektedir.

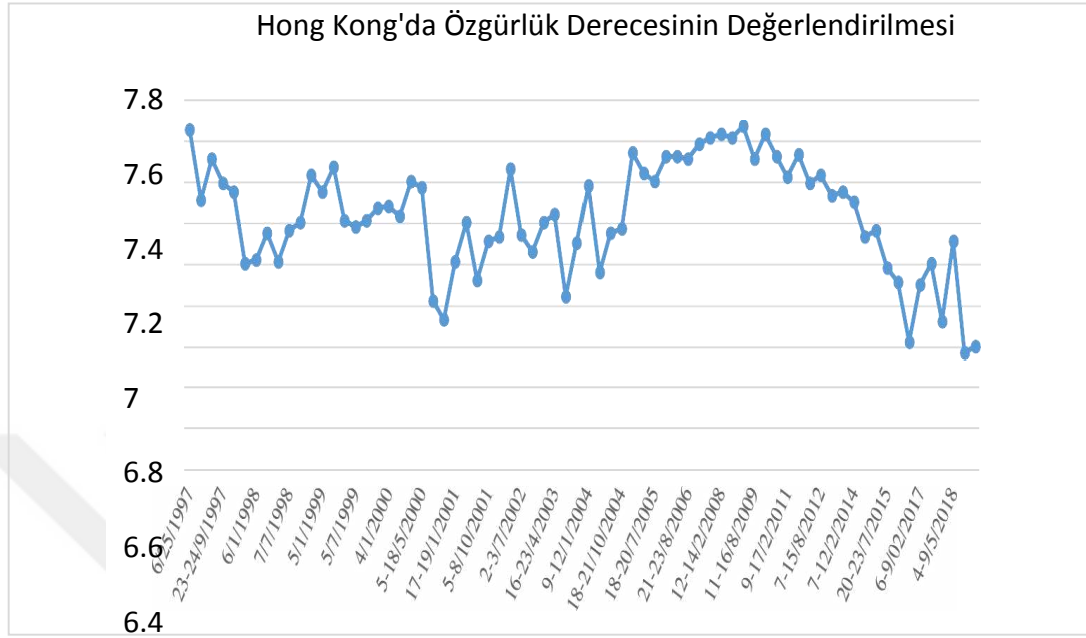

Şekil 3: Hong Kong Demokrasi Derecesi Değerlendirilmesi

Kaynak: Kamuoyu Programı, Hong Kong Üniversitesi 2019 The University of Hong Kong (POP), (<https://www.hkupop.hku.hk/english/popexpress/socind/socq45/poll/datatables.html>)

Araştırmacılar, katılımcılara şu soruyu sordular: “Hong Kong'un demokratik bir toplum olup olmadığını değerlendirmek için 0-10'u, 10'u kesinlikle demokratik, 0'ı kesinlikle demokratik değil, 5'i yarı yarıya belirtirseniz, Hong Kong'u nasıl değerlendirirsiniz?”

Şekil 3'te, Hong Kong halkının Hong Kong'daki demokrasi düzeyine ilişkin algısını gösteren Ekim 2018, 5.1 ile en düşük dereceyi işaret etti. Bu, birçok Hong Kong insanının şehri demokrasi açısından “yarı yarıya” olarak gördüğünü göstermektedir. Bu, 1997'deki en yüksek nokta olan 6.7 ile tezat oluşturmaktadır. 1997'den bu yana Hong Kong halkının demokrasi düzeyine bakışındaki düşüş, devir teslimden bu yana ÇKP'nin Hong Kong yönetimine ve Hong Kong'un özerklik düzeyini aşındırmaya çalışan stratejilerine bağlanabilir. Ayrıca, Hong Kong halkının daha yüksek düzeyde demokrasi talebi, son protestolarda kendini göstermiş olup belki de ÖİB'de algılanan demokrasi düşüşüne bir yanıttır.

Şekil 4: Hong Kong'da Özgürlük Derecesinin Değerlendirilmesi

Kaynak: Kamuoyu Programı, Hong Kong Üniversitesi 2019 The University of Hong Kong (POP), <https://www.hkupop.hku.hk/english/popexpress/socind/socq46/poll/datatables.html> (Araştırmacılar, katılımcılara şu soruyu sordular: “Hong Kong'un özgür bir toplum olup olmadığını değerlendirmek için 0-10'u, 10'un tamamen özgür, 0'ın kesinlikle özgür olmadığını, 5'in yarı yarıya olduğunu değerlendirmek için kullanırsanız, Hong Kong'u nasıl değerlendirirsiniz?)

Şekil 4'te Hong Kong'daki özgürlük derecesine ilişkin verilerde, demokrasi derecesine benzer bir eğilim izlemiştir. Bununla birlikte, Hong Kong'da algılanan özgürlük derecesinin toplam sayıları, demokrasi anketindekilerden daha yüksektir (Şekil 4). 1997'de ankete katılan bireyler, Hong Kong'daki özgürlük derecesini 7,6 olarak sıraladı; bu, 10'un Hong Kong'u “özgür bir toplum” olarak gösterdiği düşünüldüğünde, nispeten yüksek bir puan kabul edilebilir. Ancak en son yapılan ankette bireyler Hong Kong'daki özgürlük derecesinin 6,6 olduğunu belirtti. Hong Kong'da algılanan özgürlük seviyelerindeki bu düşüş, merkezi hükümet tarafından kontrol politikalarının uygulanmasına da bağlanabilir. Hong Kong'da hem özgürlük hem de demokrasinin algılanan derecesinin azalması, Hong Kong vatandaşlarının haklarının giderek aşınmış olarak görebileceğini göstermektedir. Ayrıca, Hong Kong'da kendini Hong Konglu olarak tanımlamanın yükselişiyle birlikte

demokrasi ve özgürlüğün gerilemesi düşünüldüğünde, bu, ÇHC stratejilerine karşı direnişin daha büyük delilini sunmaktadır. Hong Kong'da yaşanan azalan siyasi özgürlüklerin bir sonucu olarak, daha fazla kişi haklarını korumak için güçlü bir duyarlılık ifade eden Hong Konglular olarak tanımlandı. Ek olarak, Hong Kong'da algılanan demokrasi ve özgürlüğün düşüşü de 2019 demokrasi yanlısı hareketin ortaya çıkmasına katkıda bulunmuş olabilmektedir. Bu hareket, Hong Konglu kimliğinin güçlü bir ifadesi ve şehrin özerkliğini koruma mücadelesi olarak anlaşıldı. Pekin'in birleşme stratejilerine yanıt olarak yükselen periferik milliyetçiliğin argümanları ve Hong Konglu kimliğinin büyümesini gösteren verilerle birleştiğinde, ulusaltı kimliğin ÖİB'de her zamankinden daha önemli hale geldiği açıktır. ÇKP, Hong Kong'un iç işleri üzerinde daha fazla kontrol elde etmeye ve Hong Konglu kimliğinin yaygınlığını bastırmaya çalışırken, onların taktikleri aslında tam tersi tepkinin ortaya çıkmasına neden oldu. Bunun yerine, Hong Konglular ÇKP'nin baskıcı taktiklerine karşı harekete geçti ve aslında, farklı ulusaltı kimliği güçlendirdi. Bu çalışmanın, sonraki başlıklarında, kimliğin hareketin kökeninde olduğunu savunmak için büyüyen bir Hong Konglu kimliğinin argümanlarını 2019 protestolarına uygulanmaktadır. Ayrıca, kimlik odaklı bir yaklaşımın, ekonomik bir açıklamaya kıyasla protestonun ortaya çıkışını daha iyi açıkladığını savunmaktadır.

2.1. 2019-2020 Protestolarında Kimlik Faktörü Rolü

Hong Kong örneğinde, Hong Kong kimliği ve Çin kimliği, 2019 protestolarında bu kimlikler arasında bir çatışmaya yol açan farklı grup kimlikleri olarak anlaşılabilir (Stott ve diğerleri, 2021: 821). Aynı zamanda, diğer kuşakların etkin olmayan katılımı, tarihin başka bir döneminde oluşmuş olmakla ve genellikle farklı görüşlere sahip olma eğiliminde olmaları ile açıklanabilir. Bununla birlikte, kimliğin sömürge sonrası bir kimlik olarak nasıl anlaşılabilirliğini tanımlayarak ve Çince kimlik kavramını açıklayarak bu Batılı teorilere karşı koymaya çalışılmaktadır. Kimliğe daha akışkan olarak bakıldığında, kimliği tanımlamanın herhangi bir nesnel yolu olduğunu varsaymadan kimliğe bakmanın birden çok yolu olduğu konusunda daha açık olunabilir (Yew ve King-Ming, 2014:1096).

Hong Konglu kimliğini tanıma arzusu, siyasi reform talebiyle el ele gitmektedir. Hong Konglu kimliğinin önemli bir kısmı, ÖİB nüfusunun sahip olduğu daha liberal siyasi inançlar ve şehrin daha büyük siyasi özgürlüklerini koruma talebidir ki buna genel oy hakkı da dâhildir. Ek olarak, protestonun anakara Çin politikalarına ve inançlarına karşı açık muhalefeti, Hong Konglular ve Çin kimlikleri arasındaki ayrıma dair bir gösterge sağlamaktadır. Genel oy hakkı talebi, Hong Kong ulusaltı kimliğinin ayrılmaz bir parçası olan siyasi aktivizmin bir parçası olarak yorumlanabilir. Sonuç olarak, hareketin siyasi talepleri, kendine özgü kimliği ve siyasi talepleri olan bir çevre bölgesi olarak tanınmaya yönelik daha büyük arzusunun kapsamına girmektedir (Wong, Yang ve Tsang, 2016).

Çin'deki milliyetçi şevk, en iyi ihtimalle Ip'in toplumsal hareket incelemesinde ima edilen; ancak daha büyük sorunsalın bir parçası olarak doğrudan ilgilenmeyen tuhaf bir kapitalist-siyasallaştırıcı rejimin yükselişinin parçası ve parseliydi. Baştan aşağı bakmak önemlidir, Toplumsal hareketlerde yalnızca kimlik politikalarına odaklanmak miyoptur ve onu çerçeveleyen süreçsel uzamdan uzaklaşmadır. Bu rejimin doğası temel sorunsaldır (West, 1990: 98).

Hong Kong'daki 2019-2020 Suçluların İadesine Karşı Yasa Tasarısı hareketinde tehdidin toplumsal hareketleri nasıl tetiklediği ve sürdürdüğü dikkate değer noktalardan biridir. Tehdidin hem toplumsal hareketlerin seferber edilmesini kolaylaştırdığını hem de onları ayakta tuttuğu gerçeği bu protestolarda kendini belli etmiştir. Tehdit, ortak endişeleri ve hedefleri nedeniyle hareket destekçileri arasındaki dayanışmayı güçlendirmektedir. Hükümet tepkileri, katılımcıların tehdidin sürekli varlığına olan inancını doğruladığında bir hareketi sürdürür. Çin ve Hong Kong arasındaki, esas olarak Şemsiye devrimi sırasında başlayan ve 2019 protestolarında artan bu tehdidin, Hong Kong kimliği duygusunu güçlendirme sürecinin bir parçası olduğunu göstermektedir. Kimlik birçok şekilde oluşturulabilir ve tezahür ettirilebilirken, tehdit hisseden kimliğin perçinleşmesi ve etrafında kenetlenmesi gibi bir sonuç doğurmaktadır (Shek, 2020). Nitekim Hong Kong'daki 2019-20 protestolarında hiç şüphesiz bir Hong Kong ve Çin kimliği önemli bir unsur olmuştur.

Çin ve Hong Kong'un tarihsel süreçleri, ulusal topluluğun doğasını ve özelliklerini belirlemiştir. 20. yüzyılın başlarında, Çin milliyetçiliğinin nasıl görünmesi gerektiğine, Çinliler dışındaki etnik kökenleri kapsayıcı mı yoksa ırk ve kanın Çin ulusunun temeli olduğu konusunda ısrarcı mı olacağı hakkında şiddetli tartışmalar ve kavramsallaştırmalar vardı (Yuen ve Byram, 2007: 28).

Çin'in modernleşme deneyimi etnik milliyetçiliğe yerleşmiştir. Çin milliyetçiliği şimdi, ÇKP'nin yönetimi altında ulusal gençleşmeden kaynaklanan ulusal aşağılanma ve gurur tarihinden kaynaklanan bir nefret melezidir. Çin'de milleti sevmek ve partiyi sevmek özünde birbirine bağlıdır. Hong Kong için, özgün bir tarihsel süreç, ulusal kimliği Çin kimliğinden farklı bir kimliğe yönlendirdi. Şehir, etnik çekicilikler ve sivil değerler arasında bir çelişki ve çatışma örneği sundu (Chan ve Fung, 2018).

Siyasi ilgisizlik aşamalarından kimlik mücadelelerine uzanan Hong Kong ulusunun doğuşu, Çin ile olan ekşi ilişkilere tepkisel bir tepkiden kaynaklanmaktadır. Anakaralaştırma, Hong Kong'un ulusal kimliğini geliştirme sürecini hızlandırdı. Anti-İade hareketinin, Hong Kong'un ulusal bilincinin gelişimine gündelik milliyetçiliğin dünyevi, maddi pratikleri aracılığıyla bakmak için nasıl kritik bir merceke olduğu görülecektir. Şarkıların, fanzinlerin ve oyun içeriğinin analizi yoluyla, Hong Kong'un ulusal bilincinin, Çin otoriter rejimine karşı ideolojik bir direniş olarak demokrasi, özgürlük ve eşitlik gibi sivil erdemler üzerine inşa edildiği görülecektir. Anti- İade hareketi, Hong Kong'da gündelik milliyetçilik için kültürel kaynakların üretimi, iletimi ve alımı için üreme alanı olmuştur (Ortmann, 2017: 118).

Hong Kong'un yurttaş milliyetçiliğindeki popüler kültür, “yurttaşlık” anlayışına alternatif yollarla ışık tutuyor. Birincisi, Hong Kong'un yurttaş milliyetçiliği, ulusun tasavvuru için doğası gereği katılımcıdır. 2019-2020 Anti-İade karşıtı protestolar için herkes farklı yollarla toplumsal harekete katılabilirdi. 2019-2020 Anti-İade karşıtı protestolar çok çeşitli boyutlarda işler ve fanzinler yapmak ve Hong Kong'un durumunu uluslararası izleyicilere açıklamak, protestonun ön saflarında durmak kadar önemlidir. Protesto repertuvarlarının yapımı, sıradan vatandaşların ulus inşası için örtük ve açık bir şekilde kullandıkları estetik araç haline gelmektedir (Ngai, 2020: 335).

2014 Şemsiye Hareketi'nden bu yana, Hong Kong büyük gelişmeler yaşadı ve çok sayıda halk protestosu ve ayaklanma yaşadı. Kendine özgü siyasi iklim, medyanın dikkatini yalnızca devrim zamanında değil, bugün bile önemli bir konu olarak tartışılmaya devam etmektedir (Lim, 2017: 349). Bir sonraki İcra Kurulu Başkanı seçimi yaklaşırken ve tek Çin politikası daha sık sorgulanırken Hong Kong Özel İdari Bölgesi sorunu ve kimliği giderek daha önemli hale geliyor. 2016 ve 2019 Yasama Konseyi Seçimi ve binlerce Hong Konglunun şehrin büyük bölümlerini işgal ettiği 2014'teki Şemsiye devriminin patlaması ile ilgilidir (Chan, 2018: 355).

Bir iş bölgesinin en önemli finans merkezlerinden birinin böyle bir kargaşa ve felce düşmesi nasıl mümkün olabilir? Bu sorunun kökleri tarihe, Hong Kong'un kültürünün ve değerlerinin en az 2047'ye kadar dokunulmadan kalacağı “tek ülke iki sistem” politikasının kurulmasına kadar uzanmaktadır. Tarihi katılım, Yasama Konseyi'ndeki yeni fraksiyon ve Şemsiye Hareketi'nden aktivistlerin seçilmesi, seçimin ana noktaları ve sonuçlarıydı. Bu sonuçlar sadece Şemsiye Hareketi sırasında ortaya çıkan fikirlerin derin etkisini göstermekle kalmıyor, aynı zamanda Hong Kong'un kimliğinin Çin'e karşı nasıl inşa edildiğinin bir örneğidir (Wan Chan ve Pun, 2020: 38).

Beş yıl sonra 2019'da protesto ile Hong Kong tekrardan sarsıldı. Kıvılcım bu sefer yüz günden fazla sürdü. Şehir, polis ve diğer gruplarla yürüyüşler, şiddetli çatışmalar ve protestolar gördü. Hong Kong şehri, yönetenler ve yönetilenler arasındaki yüksek gerilim nedeniyle giderek daha fazla kutuplaştı (Lam, 28 Eylül 2019).

Hong Kongluları özellikle genç beyinleri hakları ve özgürlükleri için konuşmaya teşvik eden hareket, bir “yurttaşlık referandumu” olan oylama ve diğer ifade biçimleri, “Şemsiye” işgalinin ortaya çıkmakta olan kimlik siyasetinin kendi kaderini tayin etme konusunda seferberlik olduğunu göstermiştir. Yaklaşık iki milyon protestocu bu hareket için yürüdü. Pekin'in esaretini günlük hakları üzerinde kontrol eden Hong Kong halkı için bir uyanış hareketiydi. Şemsiye Hareketi bu anlamda 2019 protestolarına kapı aralayan ve Hong Kong demokrasi hareketinde Çin kimliği ile Hong Kong kimliği arasındaki mücadelede önemli bir dönüm noktası oldu. Hareket, büyük tepkiler aldı; ancak Hong Kong'un kaderi için elle tutulur resmi bir değişiklik olmadı (Cooper, 2018).

Hepsi Hong Kong ve topluluk ruhu için büyük bir gururla konuştu ve neredeyse hepsi son protestoların anakaradan farklı olma konumlarını sertleştirmeye hizmet ettiğini ifade etti. Yetkililerden misilleme korkusuyla isminin gizli kalmasını isteyen bir protestocu, “Bu iade yasası karşıtı hareket, Hong Kongluların birliğini ve ne kadar kaliteli olduğunu gördüğüm Hong Kong kimliğimi güçlendirdi” diye belirtti. Bu kentin görünürde özgür bir basına ve protesto hakkına sahip olmasına rağmen, protestoların yan ürünü, göstericiler arasında kendilerini makaleler veya fotoğraflarla tanımlamaktan giderek artan bir rahatsızlık oldu. Bu gösterici, geçtiğimiz aylarda birbirlerine malzeme ve organizasyon konusunda yardım eden protestoculardan derinden etkilendiklerinden bahsetti: “İnsanların özverili bir şekilde birbirlerine yardım ettiğini gördüğünüzde burayı nasıl sevmezsiniz?” London School of Oriental and African Studies Çin Enstitüsü müdürü ve Hong Kong üzerine birkaç tarih kitabının yazarı Steve Tsang, Hong Kong'un anakaradan ayrı olarak kimliğinin kökeninin kısmen Çin'in iç gelişmelerine dayanabileceğini söyledi. Tsang, 1949'da Mao Zedong iktidara gelmeden önce, Hong Kong ile Çin arasındaki sınırın esasen açık olduğunu ve güney anakara ile Hong Kong arasında serbest bir insan akışı olduğunu söyledi. Ancak Mao yönetimi devraldığında, Çin Komünist Partisi tarafından kontrol edilen bölge ile 1997 yılına kadar bir İngiliz kolonisi olarak kalan Hong Kong arasında bir sınır uygulandı ve böylece Tsang'ın söylediği gibi “Hong Kong'da büyüüp ölmeyi bekleyen bir nüfus yarattı.” (Tsang, 2003: 67)

Başlangıçta protestolar barışçıldı ve özellikle bir iade yasası tasarısına karşıydı (Purbrick, 2019). Daha sonra protestolar her iki tarafta daha şiddetli hale geldi ve polis şiddeti iddiasıyla ilgili bağımsız bir soruşturma da dâhil olmak üzere çeşitli eylemleri talep etmek için gelişti (Wasserstrom, 2020). Hong Kong protestolarının medyada yer alması, protestocuları genç ve radikalleşmiş olarak sunma eğilimindedir. Ön saflarda benzin bombası atan genç protestocuların dramatik görüntüleri, haber kapsamına hâkim görünmekteydi. Yaz protestoları sonbaharda da devam etti. 2019 güz dönemi başlangıcında, Hong Konglu öğrenciler bir protesto biçimi olarak Çin'in milli marşı üzerinde resmi olmayan protesto şarkısını “İnsanların şarkı söylediğini duyuyor musunuz?” söylediler (The Guardian, 2019). Birkaç gün sonra, Hong Kong için “Glory to Hong Kong” adlı bir protesto marşı yayınlandı (Tsoi, 2019).

Bu sembolik tezahüratlara ek olarak, protestocular bir protesto bayrağı taşımaktaydılar. Protestolar sırasında Hong Kong Özel İdari Bölgesi (HKÖİB) bayrağı kırmızıdan siyaha değiştirildi. Siyah hızla protestoların rengi olurken kırmızı Çinli ve dolayısıyla komünist olarak algılandı (Hollanda, 2019). Kamuoyu duvarı olan Lennon Duvarlarında, Hong Kong veya “Hong Konglular” ile ilgili mesajlar sıklıkla okunabilirdi. Protestolardaki insanlar için Hong Kong topraklarına ve “Hong Konglular” grubuna ait olma duygusu önemli görünmekteydi. 2019 protestolarına karşı koymak için, diğer Hong Kong vatandaşları hem Hong Kong'daki yerel yönetime hem de Pekin'deki merkezi hükümete desteklerini göstermek için beyaz gömlekli elbiseler toplamaya başladılar. Bu protestocular Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) bayrakları taşıyordu ve “Hong Kong Çin'dir” gibi karşı sloganlar attı (El Cezire, 2019).

2019 protestoları, ayrıca Hong Kong'daki demokrasi yanlısı hareketlerle de bağlantılıydı. Protestolarda, sloganların çoğu Çin kimliğinden ayrı bir Hong Kong kimliğine atıfta bulundu. İki kimlik, Hong Kong toplumundaki iki kutuplaşmış görüşü yansıtan iki zıt kimlik ve ikilik olarak görülmekteydi. Bir tarafta, Hong Kong kimliği için savaşan siyahlar içindeki çoğunlukla genç protestocular diğer tarafta ise Hong Kong'da beyaz giyen ve Hong Kong kimliğinin yanı sıra bir Çin kimliği için tartışan çoğunlukla yaşlı vatandaşlar vardı. 2014 protestoları Hong Kong vatandaşlarının genel oy hakkı elde etmesine yardımcı olmadıysa da Şemsiye Hareketi'nin bazı kalıcı etkileri oldu; Bunlar 2019 Hareketi'ni besleyen dayanıklılık ve kararlılıktır (Wang ve Ma, 2021: 92).

Hong Konglu kimliğinin gelişmesinde ve güçlenmesinde kültürel faktörler de önemli bir rol oynamaktadır. Dilin, bayrakların ve kültürel uygulamaların rolü, Hong Kong'un ulusaltı kimliğinin zaman içinde nasıl ortaya çıktığını ve güçlendiğini anlamak için çok önemlidir. Hong Kong'da Kantonca, 2016 yılında nüfusun yaklaşık yüzde 90'ında en yaygın konuşulan dildir (GovHK, 2019). Hong Kong'da en çok konuşulan ikinci dil, 2016'da yüzde 4,3 ile İngilizcedir (GovHK, 2019).

Bu arada, nüfusun sadece yüzde 1,9'u Çin'deki resmi lehçe olan Putonghua olarak da bilinen Mandarin Çincesi konuşmaktadır (GovHK, 2019). Hong Kong vatandaşlarının büyük çoğunluğunun öncelikle Kantonca konuşmasına rağmen hala resmi dillerden biri

olarak tanınmamaktadır. Bunun yerine, Hong Kong'un Temel Kanununda (Civil Service Bureau, 2019) belirtildiği gibi iki resmi dil İngilizce ve Çince'dir. Kantonca Çince'nin bir lehçesi olsa da birçok Hong Kong vatandaşı, hükümetin Kantonca'yı resmi bir dil olarak kabul etmemesini, özgün bölgesel kimliklerini görmezden gelmek olarak görmektedir (Tam, 2014).

Ayrıca birçok Hong Kong vatandaşı, Çince'nin özel olarak Kanton lehçesi değil, resmi bir dil olarak tanınmasının, Putonghua'nın Pekin'deki resmi kullanımı nedeniyle Kantonca'dan daha fazla meşruiyete sahip olduğuna inanmaktadır (Tam 2014). Anakara Çin ve Hong Kong arasındaki, dillerdeki farklılıklardan kaynaklanan gerilim, ÖİB'de bulunan özgün bir ulusaltı kimliğin argümanını sunmaktadır.

Bir zamanlar Hong Kong'un kozmopolit sosyal çevrelerinde pek kullanılmayan ulusal tarzdaki kimliğin sembolleri olan bayraklar ve marşlar giderek daha yaygın hale geldi. Hong Konglular bu sembollerle her zaman gurur duymuşlardı; ancak özellikle 2019-2020 Anti-İfade protestolarında bu gurur kendini daha fazla dışa vurmaya başlamıştı (Bush, 2014).

Nitekim bayraklar ve diğer kültürel semboller Hong Kong'un toplumsal hareketlerinde giderek daha önemli bir rol oynamıştır. Protestocular, demokrasi yanlısı hareketi simgelemek için bayraklar kullandılar. Pek çok Hong Kong protestocunun Pekin karşıtı duyguların bir sembolü olarak ABD ve İngiliz Sömürge bayrakları salladığı görüldü. ABD bayrağının son zamanlarda hareketin bir sembolü olarak ortaya çıkması, Hong Kong İnsan Hakları ve Demokrasi Yasası'nın (Lok-Kei 2019) kabul edilmesinin bir sonucudur. Hong Kong'un son protestolarında Batı bayraklarının yaygınlığı, özellikle Hong Kong'un sömürge tarihi nedeniyle, sembollerin kullanımının tartışmalı bir yönünü ortaya koymaktadır. Bayrakların ve diğer sembollerin kullanımının Hong Kong'da ulusaltı kimliğin güçlendirilmesine yardımcı olduğu kabul edilebilir (Fong, 2017).

Çin ve Hong Kong arasında, esas olarak Şemsiye devrimi ve 2019-2020 Protestoları sırasında başlayan kimlik çekişmesinin, Hong Kong kimliği duygusunu güçlendirme ve pekiştirme sürecinin bir parçası olduğunu göstermektedir. Kimlik birçok şekilde oluşturulabilir ve tezahür ettirilebilirken bu tezin argümanlarından biri, Ötekinin

kimlik için en önemli belirleyici olduğu kimlik teorisine dayanmaktadır. Kişinin kendisini farklı olarak tanımladığı Öteki olduğu teorisinin açıklaması, konunun teorik arka planını tanıtmaktadır. Bununla birlikte, özdeşleşme ve farklılaşma süreci için benliğin, biri ile Öteki arasındaki bu ilişkinin gösterildiği farklı anlatılar inşa etmesi ve bunlarla meşgul olması gerekir. Çalışma, demokrasi hareketinin ilerleme kaydedememesinin, bazı demokrasi yanlısı eylemcilerin hedef ve taktiklerinde bir değişikliğe katkıda bulunduğunu göstermektedir. Hedefler, ılımlı demokratik reformlardan tam özerklik veya bağımsızlık çağrıları da dâhil olmak üzere çok daha devrimci taleplere kayarken, yaklaşım kurumsallaşmış bir yaklaşımdan yasadışı direniş biçimleri gibi daha saldırgan taktiklere doğru kaymıştır (Jennifer, 2020).

Böylelikle 16 Haziran 2019'da şehrin yedi milyonluk nüfusunun iki milyonu, Suçluların İade Yasa Tasarısını protesto etmek için sokaklara çıktı (Duhalde ve Huang, 2019). Bu inanılmaz katılım, Hong Kong tarihindeki en büyük halk toplantısıydı (Duhalde ve Huang, 2019). Protestoya yanıt olarak; Carrie Lam önce tasarıyı askıya aldı ve daha sonra kamuoyu önünde özür dileyerek geri çekti (Wu, Lai ve Yuhas 2019). Bir aydan kısa bir süre sonra, Hong Kong'un Çin'e devrinin yıldönümü olan 1 Temmuz'da göstericiler LegCo'yu bastı ve tahrip etti (Wu, Lai ve Yuhas 2019).

Protestocular LegCo'yu tahrip etmekteyken, İngiliz sömürge dönemi bayrağını LegCo başkanının masasına astı, bu da bazı Hong Kongluların sömürge döneminde Çin'in bir ÖİB olarak egemenliğinden daha fazla siyasi özgürlük yaşadığını öne sürdü (Chan 2019).

Ayrıca protestocular odanın duvarlarına “Bana barışçıl yürüyüşlerin işe yaramadığını öğreten sendin” (Purbrick, 2019: 472) gibi sloganlar attı. Bu olayda şiddet kullanımı, durumun aşırılığını ve devam eden protestoların boyutunu önceden gösterdi. LegCo'nun fırtınası, şimdi gösterilerin odak noktası haline gelen 2019 protestolarındaki en sembolik şiddet örneklerinden biridir. Hükümetin protestocuların eylemlerine tepkisi, Carrie Lam'ın “Tasarı tamamen kaldırıldı” açıklamasıydı (Purbrick, 2019: 472). Bu, gelecekteki protestoların artık yalnızca yasa tasarısıyla ilgili olmayacağını, HKÖİB hükümetine karşı derin hoşnutsuzluğun ve Hong Kongluların arzularının yerel kurumlarda

bile temsil edilmediğinin ortaya çıktığı bir dönüm noktası oldu (Johansen, Mariager ve Nissen, 2021:9).

Hong Kong'daki 2019-2020 protestoları Suçluların İadesi Yasası'nın önerisiyle başlarken, hızlı bir şekilde Hong Kong halkının ÇKP'yi onaylamadığının şiddetli bir gösterisine ve Çin'in geri kalanından farklı olarak tanınma arayışına tırmandı. Tasarının teklifinden hemen sonra meydana gelen protestolar, Hong Kong'un özerkliği için bir tehdit olarak görülen şeye karşı kitlesel öfkeyi ifade ederken tasarının geri çekilmesinden sonra bile meydana gelen olaylar, anakara ile ÖİB arasındaki çok daha derin bir sorunu göstermektedir. Suçluları İade Yasası tamamen geri çekildikten sonra bile protestoların devam etmesi, 2019 protestolarının Hong Konglu kimliğinin doğrudan bir ifadesi ve ÇKP'nin baskıcı politikalarına bir yanıt olarak anlaşılabilir. Protestolar, Hong Konglu olmanın ne anlama geldiği ve Suçluları İade Yasası gibi politikaların farklı kimliklerini doğrudan nasıl tehdit ettiğine dair soruları gündeme getirdi. Suçluları İade Yasası'nın teklifi, Pekin'in Hong Kong'u Çin'in geri kalanına daha fazla asimile etmeye çalışan birleşme stratejilerinin bir başka örneğidir. Ancak, daha önceki birleşme girişimlerinde görüldüğü gibi bu Hong Kong'un daha da güçlü bir periferik milliyetçiliği yaşamasına ve gösterilerin uzamasına neden oldu (Dapiran, 2019).

Ayrıca 2019 protestoları, Çin ideallerine açık bir direniş ve yerel kimliğin yansıtılması nedeniyle önceki olaylardan farklı oldu. Protestolar sırasında bireyler, hareketin farklı siyasi beklentilere sahip ayrı bir kimlik olarak tanınma arayışındaki köklerini sergilemek için Çin Halk Cumhuriyeti'nin (ÇHC) sembollerini hedef aldı. Protestocular 1 Temmuz'da LegCo ofislerini bastığında, ÇHC'nin sembollerini tahrip etmek için siyah sprey boya kullanıldı (McLaughlin, 2019). Ayrıca protestocular, şehrin Çin'in geri kalanından ayrı tarihini ve kimliğini ifade eden LegCo başkanının masasına sömürge dönemi Hong Kong bayrağını astı (Chan, 2019).

Bu sembolik eylemler, Hong Kongluların merkezi hükümetin ÖİB'nin özerkliğini aşındırma girişimlerine karşı direnişini göstermektedir. Buna ek olarak, bir grup protestocu ÇHC bayrağını Hong Kong limanına fırlattıkları için tutuklandı (McLaughlin, 2019). Bu, yine Hong Kongluların milliyetçi Çin kimliğini reddetmesinin ve ayrı bir yerel

kimliğin yükselişinin doğrudan bir sembolüdür. Protestolar sırasında protestocuların söylemleri de hareketin kimlik temelli bir hareket olarak telaffuz edilmesinde önemli rol oynadı. 2019 protestolarının birçok etkinliği sırasında “*Biz Çinli değiliz*” gibi söylemler duyuldu ve hareketin Hong Kong ile anakara Çin arasındaki kimlik çatışmalarına dayandığını gösterdi (McLaughlin, 2019). Hong Kong havaalanında protestolara katılan bir öğrenci, “Ben Çinli değil Hong Kongluyum” dedi (Higgins, 2019).

Protestolar sırasında ifade edilen duygu, Hong Konglu kimliğinin gücünü ve ÖİB'nin haklarını koruma görev duygusunu göstermek için güçlü bir tutkuyu tasvir etti. Çinli olduklarını ifşa eden ve Hong Konglu olduklarını gururla ifade eden protestocular, ulusaltı kimliklerinin duyulmasını sağlamak için Hong Kong halkı içinde bir birlik duygusu sergilediler (Dynel ve Fabio, 2021).

2019 Suçluların İadesi Karşıtı Hareket, Hong Kong kimliğinin ne kadar hızlı geliştiğini ve sadece dört yıl içinde nasıl radikalleştiğini göstermekteydi. Genç protestocular hem Şemsiye Hareketi hem de Anti-İade Karşıtı protestoları içinde oldukça görünür olsalar da Anti-İade Karşıtı Hareket, Hong Kong'daki toplumsal hareketlerde nadir görülen protestoların ön saflarında, gruplar halinde bile örgütlenmiş birçok yaşlı vatandaşı gördü (De La Sota ve Gethin, 2021).

2019 protestolarında protestocuların, özellikle de genç neslin benimsediği militan stratejiler ya hep ya hiç bakış açısına işaret etmektedir. Aynı zamanda, şiddet içeren protesto taktiklerinin giderek daha fazla benimsenmesine rağmen kamuoyunun protestoculara sempati duyduğu görüldü. Bu sempati, Hong Konglu kimliğini benimserken, Çin kimliğinin ötekileştirmiştir (Fisher, 2019).

Sonunda, birçok demokrasi yanlısı eylemci, sokaklara çıkmaktan ve özgürlükleri için fiziksel olarak savaşmaktan başka seçeneklerinin olmadığını hissetti. 2019 Anti-İade Protestoları yıkıcı, verimsiz ve hatta beyhude görünse de hareket Hong Kong vatandaşlarının hüsrana uğramış, özverili ve gerçekten çaresiz karakterini ortaya koymaktaydı. 2019-2020 Anti-İade Hareketi, bu nedenle, Hong Kong aktivistlerinin siyasi özgürlüklerinden Çin Komünist Partisi'ne vazgeçmeyi reddetmelerinin bir sonucu olarak neler yapabildiklerinin küçük bir örneğiydi. Vatandaşların devam eden aktivizmine

rağmen Hong Kong'un siyasi geleceği büyük olasılıkla değişmeyecektir. Hong Kong halkı, liberal piyasalarla birlikte demokrasinin şehir için en iyi politik model olduğuna inanırken, gerçek şu ki Pekin, Hong Kong'un politik ekonomisini aynı şekilde görmemektedir. Çin'in hızlı ekonomik büyümesi, devam eden otoriter yönetimine ve devlet kontrolüne rağmen, Pekin'e ülkenin mevcut siyasi sisteminin ülkenin uzun vadeli hedeflerini karşılamak için fazlasıyla yeterli olduğunu göstermektedir. Hong Kong vatandaşlarının Çin'i şehrin siyasi haklar da dâhil olmak üzere özel idari statüsünü sürdürmesi gerektiğine ikna etmesi kolay olmayacaktır. Pekin'e göre, Hong Kong'un protestoları, şehri tamamen bağımsız olmadan önce kendi kendini yok etmeye götürecek aşırılık ve şiddet eylemleridir (Higgins, 2019).

Yuen Long haydutlarının bir metro istasyonunda protestocuları dövdüğü 21 Temmuz olayından sonra, 2019'un geri kalanında protestolarda “Hong Kong'u Geri Alın, Zamanımızın Devrimi” sloganı geniş çapta duyuldu (Y. Lee, 2019). Slogan, Hong Kongluların şehir içindeki temel hak ve özgürlükleri koruma eylemlerini vurguluyordu. Ayrıca, Çince'de “tekrar almak” için kullanılan kelime doğrudan “ışığa dönüş” olarak çevrilmiştir (Higgins, 2019). Bu, hareketin Hong Konglu kimliğini ve onunla ilişkili siyasi hakları korumaya odaklandığını göstermektedir. Dahası, slogan ve çevirisi, merkezi hükümetin, Hong Kongluların kim olduklarının temel bir parçası olarak gördükleri “ışık” duygusunu ve özgürlükleri elinden aldığı korkusuna işaret etmektedir. ÇKP'nin birleşme stratejilerine direnişi, Hong Kongluların tepkisinin 2019'dan önce meydana gelen protestolardan farklı olmadığını göstermektedir. ÇKP'nin Hong Kong üzerindeki kontrolünü artırma girişimi bir kez daha milliyetçiliğin reddiyle karşılandı ve daha da belirgin Hong Konglu kimliğine neden oldu. Protestolar sırasında sembollerin ve sloganların kullanılmasına ek olarak, protestocular tarafından yapılan beş talep, hareketin köklerini Hong Kongluların temel ideallerinin tanınmasına dayalı olarak açıklamaktaydı. Protestocular, hareketin tüm taleplerinin karşılanması gerektiğini aksi takdirde protestoların devam edeceğini belirtmek için “bir eksik değil, beş talep” sloganını kullandılar (Shek, 2020).

Beş talep, “iade tasarısının tamamen geri çekilmesi”, “protestocuların 'isyancı' olarak sınıflandırılmasının geri çekilmesi”, “tutuklanan protestocular için af”, “polis vahşeti iddialarına karşı bağımsız bir soruşturma komisyonu” ve “çifte genel oy hakkı hem Yasama Konseyi hem de İcra Kurulu Başkanı için anlam ifade etmektedir” (Shek 2020).

Bu talepler, protestocuların Hong Kong'un haklarını koruma girişimlerine işaret etmektedir. Taleplerin doğrudan protestolar sırasında meydana gelen eylemlerin yasal olarak korunmasına odaklandığı algılsa da hepsi Hong Kongluların kimliklerinin bir parçası olarak gördükleri siyasi özgürlüklerin korunmasıyla ilgilidir. Ayrıca, bu siyasi özgürlükler, Ortak Bildiri ve Temel Kanun'da Hong Konglulara vaat edildi. Böylece hükümet, protestocuları suçlayarak ve genel oy kullanmayarak, Ortak Bildiri ve Temel Kanun'da vatandaşlara sağlanan hakları geri almaya yönelikti.

Hong Kong halkı protestocuların af çıkarmasını ve polis vahşeti hakkında soruşturma açılmasını talep ederek, yalnızca protestocuları korumakla kalmıyor, her şeyden önce onların gösteri hakkını da savunmaktadır. Ayrıca, genel oy hakkı talebi, özellikle 2014 Şemsiye Hareketi başta olmak üzere birçok tarihi protestoda bir tema olmuştur. Tam teşekküllü demokrasiye yönelik güçlü arzu, Hong Konglu kimliğinde büyük bir rol oynamıştır. Hong Kongluların sürekli genel oy hakkı talebi, şehrin periferik milliyetçiliğinin güçlenmesini ve Hong Kongluların geri adım atmayı reddetme noktasındaki dirayetini ifade etmekteydi (Ho, 2020: 720).

Hong Kong'un siyasi atmosferi hükümet karşıtı ayaklanmalardan art arda darbe alırken şehrin geleceğine ilişkin sorular belirsiz ama yine de acımasız. 31 Ekim 2019'da Çin Komünist Partisi merkez komitesi, genel kurul toplantısından sonra Hong Kong'u tamamen kendi kontrolüne entegre etmek için bir strateji belirleyen bir bildiri yayınladı. Pekin, “Hong Kong ve Makao'nun Çin'in ulusal kalkınmasının genel durumuna entegrasyonunu iyileştirme, anakaranın avantajlarını teşvik etme” niyetini belirtti. Pekin, muhalefeti daha iyi yönetmek için Hong Kong'un hukuk sistemini güçlendirmenin yanı sıra şehrin kolluk kuvvetlerini güçlendirme planlarını açıkladı. En sorunlu olanı, komite Hong Kong'da Çin yurtseverliğini geliştirmek için “özellikle kamu görevlileri ve gençler

arasında Çin ulusal, tarihi ve kültürel eğitimini güçlendirme” (Xinhua Haber Ajansı) niyetlerini açıkça ortaya koydu. Bu nedenle, Çin'in Hong Kong'un tam kontrolünü geri alması için katı bir planı olduğu ve Pekin'in dış güçlerin şehrin işlerine karışmasını önleme niyetinde olduğu giderek daha belirgin hale geliyor. Bu nedenle, yaklaşan 2047 tarihi yaklaştıkça ve “tek ülke iki sistem” kuralı dağılmaya başlarken, Çin'in sarsılmaz duruşu, yakın gelecekte Hong Kong ve Pekin arasında daha fazla siyasi çatışma olasılığını ortaya koymaktadır (Holbig, 2020: 331).

Protestolar Suçluların İadesi Yasasına bir yanıt olarak başlasa da protestoların uzun ömürlülüğü ve boyutu, hareketin belirli bir politikaya yanıtın çok daha fazlası olduğunu göstermekteydi. Çin bayrağını ve hükümet binalarını tahrif etmek gibi sembollerde ve “biz Çinli değiliz” ilan eden ifadelerde görüldüğü gibi, 2019-2020 protestoları Hong Kongluların ÇKP'nin baskıcı politikalarına karşı mücadelesinin bir göstergesiydi. Sonuç olarak, diğer faktörler protestoların ortaya çıkmasına katkıda bulunurken, kimlik, hareketin ana odağı ve inanılmaz desteğinin arkasındaki sebep oldu (Higgins, 2019).

Pekin destekli belirli politikaların onaylanmamasının ötesinde, hareket Hong Konglu kimliğinin yükselişini ve şehrin özerkliğini tehdit etme girişimlerine direnmek için bireyleri harekete geçirme iradesini sergiledi. 2019-2020 protestolarının ortaya çıkmasının arkasındaki faktörlerden birinin kimlik olduğu bu çalışmada savunulsa da bazıları 2019-2020 Anti-İade hareketini ekonomik faktörlere bağlamaktadır. Hong Kong'un bir şehir olarak ekonomik başarısına rağmen, nüfusun büyük bir kısmı muazzam bir servet eşitsizliği ve uygun fiyatlı konut bulma konusunda önemli zorluklarla karşı karşıya durumdadır. Hong Kong'un ekonomik eşitsizliği ile ilgili hayal kırıklığı duygusu, özellikle şehirdeki ekonomik zorluklardan en çok etkilenen genç nesiller tarafından hissedilmektedir. Bazıları, ekonomik mücadelelerin bir sonucu olarak, bireyleri protesto etmeye motive eden önemli bir umutsuzluk duygusu olduğunu iddia etmektedir. 2019 protestoları sırasında protestocuların yaklaşık yüzde 40'ının öğrenci olduğu tahmin edilmektedir (D. S. Chan, 2020).

Protestolara katılan genç kuşağın geniş nüfusu, ekonomik sıkıntılarının harekete geçmede büyük bir motivasyon kaynağı olabileceğini göstermektedir. Gençler, Hong Kong'da iyi bir yaşam kazanmanın neredeyse imkânsız olduğunu düşünmekte ve şehirdeki yüksek konut maliyetinden dolayı çok sınırlı hissetmektedirler (Wong ve Liu, 2019).

Son dokuz yıldır Hong Kong, dünyadaki en düşük maliyetli emlak piyasası olmuştur (Wong ve Liu, 2019). Yüksek emlak fiyatları ve muazzam servet eşitsizliği, genç nesillerin ekonomik koşullardan özellikle etkilenmesine neden oldu. Bazıları, bu ekonomik mağduriyetler nedeniyle genç protestocuların içinde bulundukları durumla ilgili öfkelerinden dolayı harekete geçmeye zorlandıklarını iddia etmektedir. Servet eşitsizliği ile ilgili hayal kırıklığı ve bu sorunları azaltmak için hükümetin yanıt vermemesi, nüfus içinde bir kızgınlık duygusu uyandırdı ve protesto etme arzusuna katkıda bulundu (Wong ve Liu, 2019).

Hong Kong'daki satın alınabilirlik, servet eşitsizliği ve sosyal hareketlilik gibi konuların Hong Kongluların hükümete duyduğu kızgınlığa atfedildiği doğru olsa da 2019 protestolarının ekonomik şikâyetlerin bir sonucu olarak ortaya çıkışını belirlemek çok dar bir yaklaşımdır. Ekonomik açıklama, Hong Kong'daki protestoların ortaya çıkışının tarihsel bağlamını açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Bireylerin neden kırılgan hissettikleri ve protesto etmeye meyilli oldukları konusunda fikir verirken, ekonomik bir açıklama tek başına Çin'in şehrin özerkliğine tecavüzünün yerel kimliğin yükselmesine nasıl yol açtığını dikkate almamaktadır (Hung, 2018).

Ayrıca, ekonomik sıkıntılar konunun bir parçası olsa da protestolarda daha da önemli olan şey, Hong Kongluların Çin'in geri kalanından ayrı olarak tanınmasıdır. Ekonomik bir açıklama, 2019 hareketinin sembolleri, sloganları ve talepleri aracılığıyla tasvir edilen kimlik temelli bir sorunun kanıtlarını görmezden gelecektir. Bu nedenle, kimlik yaklaşımı benimsemenin protestoların neden ortaya çıktığının çok daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağladığı bu tezde savunulmaktadır. Yalnızca ekonomik bir yaklaşım kullanmak, sorunun boyutunu olduğundan daha az göstermekte ve protestoların Hong Kongluların siyasi arzularını tanıma arayışının ve baskıcı politikalara karşı

mücadelenin bir sonucu olarak ortaya çıktığının işaretlerini gözden kaçırmaktadır (Kam, 2021: 77-78).

1989'da Pekin'deki Tiananmen Meydanı Protestosu'ndan bu yana, Hong Kong'da öz kimliğin güçlenmesi ve kriz duygusunun artması sadece büyüdü. “Uzun Saç” gibi eski radikaller, hükümeti eleştirmelerine rağmen Hong Kong halkını hala “Koruyan Diaoyu Adası Hareketi”ne katkıda bulunmaya teşvik ederek “Büyük Çin” fikrine güçlü bir bağlılık göstermektedirler. Şimdi, bu yeni gelişmeler daha şiddetli çatışmalara yol açabilir ve Hong Kong ile Pekin arasındaki ilişkiye belirsizlik katabilir (Liao, 2021).

2019-2020 Anti-İade Karşıtı protestolarının doğrudan tetikleyicilerinden biri, bir güven krizidir. Kanun taslağında, siyasi ve dini şüphelilerin hariç tutulduğu açıkça belirtilmişti; ancak birçok Hong Konglu, ÇKP'nin hukuk sisteminin güvenilirliğinin olmadığına inanmaktadır. Bu nedenle Pekin ve Hong Kong Hükümeti'nden gelen yorumu kabul etmeyi reddettiler. “23. Madde Teklifi”, “Seçim Reformu ” ve “Suçluları İade Tasarısı” gibi diğer siyasi çalkantıları yaşadıktan sonra, Hong Kongluların kendi güvenliklerine ilişkin endişeleri ve Hong Kong ile Çin anakarası arasındaki siyasi sistemlerdeki farklılıklar “Hong Kong halkının” kimliğini daha da güçlendirdi (Lok-Kei, 2019).

Hong Kong'da protestocular ve polis arasındaki yoğun ve şiddetli çatışmalar sürmekteyken hareketin talepleri iade tasarısı önerisinin kaldırılmasından yola çıktı. Aksine, protestolar odaklarını polis şiddeti, Hong Kong kimliğinin tanınması ve şehrin özerkliğinin korunması konusuna çevirdi. Hareket liderleri tarafından sıralanan beş talep: İade yasa tasarısının geri çekilmesi, polis şiddetine ilişkin soruşturma, protestoları tanımlamak için “isyan” teriminin geri çekilmesi, tutuklanan protestoculara af ve genel oy hakkını sağlamak için siyasi reform talep etti (Uluslararası Af Örgütü, 2019). Hong Konglu kimliğini tanıma arzusu, siyasi reform talebiyle el ele gidiyor. Hong Konglu kimliğinin önemli bir kısmı, ÖİB nüfusunun sahip olduğu daha liberal siyasi inançlar ve şehrin daha büyük siyasi özgürlüklerini koruma talebidir ki buna genel oy hakkı da dâhildir. Ek olarak, protestonun anakara Çin politikalarına ve inançlarına karşı açık muhalefeti, Hong Konglular ve Çin kimlikleri arasındaki ayrıma dair bir argüman sağlamaktadır. (Kilpatrick, 2019). Genel oy hakkı talebi, Hong Kong ulusaltı kimliğinin

ayrılmaz bir parçası olan siyasi aktivizmin bir parçası olarak yorumlanabilir. Sonuç olarak, hareketin siyasi talepleri, kendine özgü kimliği ve siyasi talepleri olan bir çevre bölgesi olarak tanınmaya yönelik daha büyük arzusunun kapsamına giriyor (Wu, Lai ve Yuhas, 2019).

Anakara sistemine olan bu güven eksikliği, büyüyen bir Hong Kong kimliği duygusuyla bağlantılı. Pek çok Hong Konglu, Çin'in Hong Kong'u adım adım kontrol etmesinin sonunda Hong Kong halkının kimliğini yok edeceğine ve sonunda Hong Kong'un özelliklerini ortadan kaldıracağına inanıyor. Bu nedenle, bazı Hong Konglular özellikle genç nesil- “Hong Kong halkının” kimliğini giderek daha fazla vurguluyor ve daha agresif sloganlar ve eylemler ortaya koymaktadır. Örneğin, 2014 “Şemsiye Hareketi’nin ardından, “Hong Kong bağımsızlığı” sloganları taşıyan az sayıda genç radikal protestocu halkın gözüne girip hararetli tartışmalara yol açtığına “Hong Kong bağımsızlığı” neredeyse savunulamaz bir iddia gibi görünmekteydi. Ancak, bu açıklamalara daha yakından bakarsak, çoğu durumda “Hong Kong bağımsızlığının” yalnızca bir tür şiddetli ifade özgürlüğü ifadesi olduğunu bulmak zor değildir. Bu protestocuların gerçek amaçları, geleneksel demokrasi yanlısı Hong Konglularla neredeyse aynıdır. Hâlâ Hong Kong'un demokrasisinin ve özgürlüğünün bütünlüğünü sürdürüyorlar ve Hong Kong'a kültürel bir “topluluk” olarak saygı gösterilmesini beklemekte ve çoğu Çinli olduklarını inkâr etmemektedir. Eski “demokrasi ve özgürlük” ana temasından farklı olarak, Hong Kong'un siyasi kültüründe yeni “ana tema” haline gelen “Hong Kong halkının” kimliği güçlendirildi (Murdock, 2019).

Pekin'in endişelerini anlamak zor değil. Merkezi hükümet açısından bakıldığında, Hong Kong'un özerklik duygusunun sürekli arttığı ve anakara Çin'e karşı muhalefetin yükseldiği görülmektedir. Pekin, kendi rejim meşruiyetini inşa etmek için ekonominin gelişimini kullanıyor ve Çin, ekonomik kalkınma sürecinde gerçekten de büyük başarılar elde etti. Dolayısıyla, böyle bir gelişme için istikrarlı bir ortam, Pekin'in temel çıkarlarından ve hedeflerinden biri haline geldi. Hong Kong ve anakara Çin arasındaki güven krizi, Pekin hükümetini Hong Kong'un rejimini baltalamak için bir üs haline geleceğinden endişelendirdi. Pekin, rejimin bekası adına Hong Kong'daki sorunlarla başa

çıkmaq için katı bir tutum benimsemeye devam edecek olursa bu, kısır bir yüzleşme döngüsü oluşturabilir.Yani: grup içi sevgi, grup dışı nefrete dönüşebilir, bu da kimlik grupları arasındaki psikolojik mesafenin sürekli olarak genişlediği anlamına gelmektedir (Ngai, 2020: 335).

Bu arada, milliyetçi propagandanın yükselişi ve internetin daha katı bir şekilde düzenlenmesi özellikle anakara Çin'deki siber mekân sansürü ile kamuoyuna açıklanmasına izin verilir. Kamuoyu genellikle güçlü milliyetçi duygulara ve Hong Kong, kapitalizm ve liberal demokrasi hakkında olumsuz değerlendirmelere sahiptir. Böylece anakara Çin'deki Hong Kong meselelerinin tartışılması için alan giderek daralmaktadır. Böyle bir kısır döngü sonunda 2019-2020 protestolarına dönüştü (Ramos, 2021: 65).

Siyasi ritüeller ve protestolar açısından Kaeding (2017), Hong Kong kimliğinin çoğunlukla Hong Kong halkının son birkaç yıldaki birleşik eylemlerine dayandığını düşünmektedir. Bu eylemler, bir Hong Kong insanı olarak bir aidiyet duygusu ve kültürel kimlik oluşturabilir. Aksi takdirde, bazı paylaşılan belirli inançlar ve değerler, Hong Kong halkının farklı olduklarını düşünmesine de izin verir. Hong Kong'da etkili ve özgün olan birçok siyasi ritüel ve ortak değer vardı. Bence insanlar Hong Kong'un geleceğiyle ilgili bazı protestolara ve ritüellere katıldığında, bu onların güçlü bir yerel kimliğe sahip oldukları anlamına geliyor; çünkü Hong Kong'un özgün değerini ve demokrasisini korumak istemektedirler. Bunun sonucunda Hong Kong bağımsızlığı gibi bir ideoloji ortaya çıktı. İnsanların yerel kimliğinin bundan sonra çok daha güçlü olduğunu söylemektedir; ama benim düşünceme göre, bu protestoların başarısızlığı Hong Kong halkının hayal kırıklığına uğramasına ve yerel kimliklerinin bazı olumsuz etkilerine yol açacaktır. Hong Kong'un geleceği hakkında kafa karıştırabilir veya göç etmeyi düşünebilirler. Sing Tao News'in 2015 yılında yaptığı ankete göre, insanların %62,3'ü Hong Kong'un geleceğiyle ilgili hayal kırıklıkları nedeniyle göç etmeyi kabul etmektedir. Dolayısıyla siyasi ritüeller ve protestolar yerel kimliği daha da güçlendirebilir ama bence kimlik sorununun başka bir olasılığı daha var (Sing Tao Daily (2015) The Study of New Wave of Emigration in Hong Kong).

2.2. Siyasi Süreç Modelinin 2019-2020 Protestolarına Analizi

Toplumsal hareketler yalnızca siyasi fırsatlar nedeniyle değil, aynı zamanda vatandaşlara yönelik algılanan bir tehdit nedeniyle de ortaya çıkmaktadır. Belki de çoğu yerden daha fazla, Hong Kong'da yerel bir kimliğin inşası, neoliberalizm, postkolonyalite ve bunun sonucunda ortaya çıkan endişe ve belirsizliklere tepkinin karmaşık bir etkileşimi yoluyla ortaya çıktı. Bir ekonomik merkez olarak önemi azaldıkça ve anakara Çin ile ilişkisi daha gergin hale geldikçe, halkı dış tehditlerden korunabilecek bir Hong Kong kimliği tanımlama konusunda daha fazla endişe duymaya başladı. Halk çekişmesi, egemenliğinin Çin'e devredildiği 1997'den beri Hong Kong'da önemli bir siyasi katılım biçimi olarak kaldı. Hong Kong'daki birçok etkili toplumsal hareket; sakinlerin, şehir yönetimi veya Pekin tarafından yapılan politikalardan kaynaklanan bir tehdit olduğunu hissettiklerinde gerçekleşti (Yuen ve Tong, 2021: 226).

Hong Konglu kimliğinin yükselişi ve 2019-2020 protestolarındaki rolü izah edilmeye çalışıldığına göre, siyasi süreç modeli Hong Kong'a uygulanacaktır. Siyasi süreç modeli Hong Kong örneğine uygulanarak bireylerin protesto için harekete geçirilmesinde kimliğin nasıl önemli bir role sahip olduğu izlenecektir. Kimlikten kaynaklanan çatışma örneklerine uygulanabilmesini sağlamak amacıyla kimliğin McAdam'ın modeline dâhil edilmesi gerektiği yönündeki varsayım, araştırmanın argümanına kanıt oluşturacağı şeklinde savunulmaktadır.

McAdam'ın modelinin ilk faktörü örgütsel hazırlıktır. Bu faktörü özetlemek gerekirse güçlü liderlerin, iletişimin ve üyelerin varlığıdır. 2019 protestolarında örgütsel hazır olma, protestoların öğrenci liderliğinde, sosyal medyada meydan okuyanlar arasında bir iletişim aracı olarak kullanılmasında ve Hong Kongluların geniş bir kitle tabanında tasvir edilmiştir. İlk olarak hareket içindeki liderlerin varlığına bakıldığında, protestolar büyük ölçüde 2014 Şemsiye Hareketi sırasında protesto deneyimi olan Joshua Wong, Agnes Chow ve Nathan Law, son protestolar sırasında bir sunum yapan demokrasi yanlısı “Demosisto” grubunun liderleri gibi aktivistler tarafından organize edildi. (Chappell, 2019). Protestolar harekete liderlik eden tek bir liderden yoksun olsa da bu öğrenci protestocular hareketin Hong Kong'un özgürlüklerini koruma çabası konusunda çok

sesliydiler. Buna ek olarak öğrenci liderleri Wong ve Wong ile 2014 Şemsiye Hareketi'nde önemli bir rol oynadılar.

Law, protestoları organize etmedeki liderlikleri nedeniyle 2017'de hapis cezasına bile çarptırıldı. 2019 hareketindeki protestocular, bu öğrenci liderlerini yalnızca protestoların organizasyonuna liderlik eden bireyler olarak değil, aynı zamanda Hong Kongluların temel değerlerini korumak için savaşıyan genç nesil aktivistlerin sembolleri olarak görüyorlardı. Ayrıca, siyasi partiler de dâhil olmak üzere 50'den fazla demokrasi yanlısı grubun bir koalisyonu olan Sivil İnsan Hakları Cephesi de protestoların sürdürülmesinde önemli bir rol oynadı (McLaughlin, 2019).

Grupların koalisyonu, Bireysel bir sembolik liderin olmamasına rağmen protestoların hareketi organize etmeye yönelik bir grup çabasından kaynaklandığını söyledi. Bu anlamda, 2019 protestolarının liderliği, liderliğin küçük bir avuç insana atfedildiği 2014 Şemsiye Hareketi'nden farklıdır. Bununla birlikte, 2019 hareketinin daha geniş liderliğine rağmen, protestolara liderlik eden organize bir grubun varlığı, uzun ömürlülüğü ve başarısıyla hala yaygındı. Öğrenci-aktivist liderlerin varlığının yanı sıra, protestocular arasındaki iletişim araçlarında protestoların örgütsel faktörü de gözlemlenebilir. Protestocuların birbirleriyle iletişim kurmasının en yenilikçi yollarından biri el işaretlerinin kullanılmasıdır (McLaughlin, 2019). Bu el işaretleri, polis göstericilere biber gazı sıktıktan sonra eldiven ve inhalatör ihtiyacına işaret edecektir (McLaughlin, 2019).

El işaretleri kullanımının ötesinde, 2019 protestoları, yalnızca protestocular arasında iletişim kurmak için değil, aynı zamanda polis şiddeti görüntülerini paylaşmak ve harekete ilişkin farkındalığı yaymak için sosyal medyanın kullanımının arttığını da gördü (Shao, 2019). Polis şiddeti sonucu göz bandı takan bir kadın görüntüsü sosyal medya aracılığıyla yayıldı ve bireyleri şiddete karşı protesto için harekete geçirmede bir sembol işlevi gördü (Shao, 2019).

Sosyal medyanın kullanımı, bireylerin protestolarla ilgili görüşlerini paylaşmalarına ve protesto planlarını isimsiz olarak açıklamalarına da izin verdi (Shao, 2019). Facebook grupları ve Telegram uygulaması aracılığıyla mesajlaşma yoluyla,

protestocular olaylar hakkında hızlı bir şekilde bilgi yayabildiler ve yaklaşan protesto planları hakkında bilgi sağladılar (Shao, 2019). Hong Kong'da, güvenli mesajlaşma uygulaması Telegram'ın ilk kez indirilmesi Temmuz 2018'den Temmuz 2019'a kadar yüzde 323 arttı (Shao, 2019). Sosyal medyanın yaygın kullanımı ve özel olarak şifrelenmiş mesajlaşma uygulamaları, meydan okuyanların protestolarla ilgili bilgileri kolayca harekete geçirmelerine ve yaymalarına izin verdi.

Örgütsel hazırlığın son faktörü, hareketin taraftarlarından oluşan bir kitle tabanıdır. Protestoların boyutundan ve zaman çizelgesinden, 2019 protestolarında harekete katılan protestocuların sayısında bir artış olduğu açıkça görülmektedir. Protestoların zirvesinde, iki milyondan fazla protestocu önerilen yasa tasarısına karşı yürüdü (Duhalde ve Huang, 2019).

Hong Kong'daki yedi milyon sakinden iki milyonun üzerindeki protesto, şehirde büyük bir taban ve tüm sosyo-ekonomik gruplardan katılımcıları tasvir etti. Bu aynı zamanda Hong Konglu kimliğinin insanları protesto ve örgütlenmek için birleştirmede kullanılmasına da atıfta bulunur. Hong Konglu kimliğinin, Pekin politikalarına karşı temsili için mücadelede bireylerin büyük desteği, yerel kimliğin gücünü ve konuyla ilgili artan farkındalığı yansıtmaktaydı. McAdam'ın siyasi süreç modelinin örgütsel hazırlığına dâhil ettiği faktörlerin tümü, Hong Kong'daki 2019 demokrasi yanlısı harekette mevcuttur. Hareket, protestoları organize eden tek bir liderden yoksun olsa da protestocular etkinlikleri organize etmek için yenilikçi araçlara yöneldiler.

McAdam'ın siyasi süreç modeline dâhil ettiği bir sonraki faktör, siyasi fırsatların varlığıdır. Bu, bir hareketin siyasi ortamda isyancıların harekete geçmesine izin veren bir tür kaymaya sahip olduğunu belirtmektedir. Siyasi ortamdaki bir değişiklik, isyancıların siyasi sistemi savunmasız olarak algıladıkları bir açıklık sağlar. Bu çalışma da 2019'da Suçluların İadesi Yasası'nın önerisinin, sistemin meşruiyetine meydan okuyan siyasi ortamda bir değişiklik olarak hareket ettiği iddia edilmektedir.

Tasarının kitlesel olarak reddedilmesinin bir sonucu olarak, protestocular harekete geçme aracı olarak yasaya karşı hareket etme fırsatını yakalamış oldular. Carrie Lam'ın tasarımı geri çekmesi, isyancıların hükümetin eylemlerine direnmek ve sistemde

değişiklik yapmak için siyasi açılımı nasıl kullandığını da göstermekteydi. Bu siyasi açılım, büyüyen Hong Konglu kimliğine ve şehrin yönetimine yönelik olumsuz duyguların yükselişine dayanıyordu. Hong Kong'un özerkliğini aşındırmakla tehdit eden önceki politikalara yönelik artan kızgınlık, 2019 protestoları sırasında zirveye ulaştı ve hareketin ortaya çıkmasıyla birlikte harekete geçti (Tsoi ve Wai, 2020).

McAdam'ın politik süreç modeline dâhil ettiği son faktör bilişsel özgürleşme sürecidir. Bilişsel özgürleşme sürecinden kaynaklanan isyancı bir bilincin yaygınlığı, politik sistemden hoşnutsuzluk hissetmekten, kişinin durumunu değiştirmek için aktif olarak harekete geçmek, bilişsel geçişi tasvir etmektedir. Dahası McAdam, kitle tabanının bireyleri arasında güçlü kişilerarası ağların varlığında bilişsel özgürleşmenin meydana gelme olasılığının daha yüksek olduğunu belirtmektedir.

Bu çalışmada, İsyancılar arasında güçlü kişiler arası ağlar kurmada kimliğin önemli bir rol oynadığını savunulmaktadır. Ortak bir kimlik duygusu olmadan bireyler hareketin idealleriyle daha az bağlantılı hissedebilir ve protesto için harekete geçmek için motive olmayabilirler. Buna ek olarak, kimliğin isyancı bir bilinç duygusu geliştirmede nasıl bir rol oynadığını analiz etmek, meydan okuyanların benzer talepleri ve kültürel geçmişleri paylaşmanın bir sonucu olarak nasıl harekete geçtiğini göstermektedir. Hong Kong'da, Hong Konglu kimliğinin yükselişinin daha fazla bireyin ÇKP'nin baskıcı politikalarına karşı harekete geçme konusunda tutkulu hissetmesine yol açtığı açıktır. Hong Kong'da kendilerini Hong Konglu olarak tanımlayan 18-29 yaşındaki devasa nüfus, Suçluların İadesi Yasası Tasarısı'na karşı harekete geçmede bir birlik duygusu oluşturan kişilerarası ağların temeli olarak hareket etti.

Ayrıca, Hong Konglu kimliğinin kentte güçlü varlığını gözlemleyerek, hükümetten hoşnutsuzluk yaşayan bir birey, ulusaltı kimliğe üye olmanın bir sonucu olarak daha büyük bir aidiyet duygusu hissedebilir, özgürlük motivasyonu ile kendilerini harekete geçmeye hazırlayarak bilişsel süreç yaşayabilirler.

Hong Konglu kimliğinin yükselişi, isyancılar arasındaki bağları güçlendirdi ve hareketin ortaya çıkmasına yol açan bilişsel özgürleşmenin temeli olarak hareket etti. 2019 protestolarının söylemleri ve sembolleri aracılığıyla bakıldığında, Hong Konglu kimliği,

bireyleri harekete dâhil etmede ve bireyleri protestolara katılmaya motive etmede büyük bir faktör olarak hareket etti.

Protestolardan elde edilen kanıtlara bakıldığında, Hong Konglu kimliğinin protestocular arasındaki kişiler arası ağı güçlendirdiği ve hareketin ortaya çıkmasına yol açan kitlesel bilişsel özgürleşme sürecine yol açtığı açıktır. Kimliğin dikkate alınmadığı ve dolayısıyla herhangi bir periferik milliyetçilik tartışmasından yoksun olan siyasi süreç modeli, 2019 protestolarının nasıl bu boyuta ulaştığını tam olarak açıklamakta başarısız olacaktır. Bu nedenle, benim önerdiğim ve kimliğin dikkate alınmasını içeren siyasi süreç modeli; hareketin nasıl ortaya çıktığını ve periferik milliyetçiliğinde köklerini analiz etmek için daha kapsamlı bir çerçeve kullanmaktadır.

Siyasi süreç modeli, Hong Kong'da 2019 demokrasi yanlısı hareketin ortaya çıkışının birçok yönünü açıklayabilirken kimliğin teoriye dâhil edilmesi, protestoların temel nedenini açıklamakta yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Şehirde periferik milliyetçilik duygusunun yükselişinin kanıtı; Hong Kongluların hareketle nasıl daha büyük bir bağlılık duygusu hissettiklerini ve merkezi hükümetin birleşme stratejilerine karşı protesto için motive olduklarını göstermektedir. Kimliğin siyasi süreç modeli içinde ele alınması, 2019 Hong Kong protestolarının neden meydana geldiğini ve daha spesifik olarak şehirdeki isyancılar tarafından bilişsel özgürleşme sürecinin nasıl deneyimlendiğini anlamak için anahtardır.

Siyasi süreç modelinde, kimliğin, marjinalleştirilmiş bir grubun merkezi hükümetin yetkilerine karşı yükselme çabalarını nasıl etkileyebileceğine odaklanılmaz. Dahası, McAdam toplumsal hareketlerdeki iki önemli aktörün meydan okuyanlar ve üyeler olduğunu belirtmekteyken, meydan okuyan ve üye kimlikleri arasındaki ayrımın kendi içinde nasıl protesto için harekete geçirici bir faktör olabileceğini açıklamaz. Hong Kong protestoları, toplumsal hareketlerde kimliğin önemini gösterdiğinden, bu faktörün dikkate alınmaması, McAdam'ın siyasi süreç modelinin kentin protestolarının ortaya çıkışını tam olarak açıklayamadığını ve Modeli Hong Kong protestolarına uygulamak için teorisine kimliği dâhil etmek gerektiğini varsaymaktadır.

Politikadaki herhangi bir önemli değişiklik, isyancı grupların değişiklik yapma fırsatlarının açılmasına yol açabilir. Açıklıklar, siyasi yapıdaki, onu meydan okuyucular tarafından sömürölmeye karşı savunmasız hale getiren değişikliklere bağlıdır. İsyancı gruplar ve onların hareketleri, mevcut sistem savunmasız olduğunda en başarılı olduklarından, protestocular daha fazla güç kazanmak için önemli değişimler yaşanana kadar bekleyebilirler.

Hong Kong'da siyasi fırsatlardaki değişim, hem genel oy potansiyelinin baskı altına alınmasıyla 2014'te hem de 2019'da Suçluların İadesi Yasası'nın teklifiyle göröldü. Bu örneklerin her ikisi de yeni politikaların teklif edilmesinin neden olduğu siyasi ortamda bir değişikliği tasvir etmektedir. Halkın her iki politikaya da olumsuz tepki vermesi, bu iki dönemde hükümetin meşruiyetini sarsarak siyasi bir fırsatın doğmasına ve protestoların ortaya çıkmasına izin verdiğini göstermektedir. Tasarı hızla iptal edildikten sonra bile protestolar devam etmesine rağmen, 2019-2020 protestolarının Suçluların İadesi Yasası ile nasıl başladığını düşündüklerinde birçok kişi şaşırıyor. Suçluları İade Yasası'nın önerisi, anakara Çin'in Hong Kong'un özerkliğine tecavüz ettiği duygusunun bir sonucu olarak Hong Kong halkının hissettiği hoşnutsuzluk nedeniyle siyasi bir açılım işlevi gördü. Politikaya destek verilmemesi, hükümetin meşruiyetini azalttı ve isyancılara önerilen yasa tasarısına karşı harekete geçmeleri için siyasi bir fırsat ve yetenek sağladı. Tasarının teklifini hareketin ortaya çıkması için siyasi bir açılım olarak anlayarak, çok daha karmaşık bir süreçte nasıl bir rol oynadığını daha iyi anlayabiliriz.

Toplumsal hareketler ve periferik milliyetçilik üzerine hâkim literatür, onların farklı meselelerini açıklamakta kapsamlıdır; ancak bir düşünce alanının diğeriyle nasıl etkileşime girdiğini ele almakta başarısızdır. Kimliğin sosyal hareket teorilerinde nasıl harekete geçirici bir faktör olarak hareket ettiğini düşünmek yerine, ulusaltı kimlik ve periferik milliyetçilik hakkındaki literatürün çoğu, merkezi politikalar yoluyla nasıl güçlendirildiğine odaklanmaktadır.

Kimliğin toplumsal hareketlerin ortaya çıkmasında nasıl bir rol oynadığını ele alan bir yaklaşım, Hong Kong protestolarının neden ortaya çıktığını daha yeterli bir şekilde açıklamakla kalmayıp aynı zamanda toplumsal hareketler üzerine mevcut literatüre yeni

bir katkı sağlayacağı savunulmaktadır. Bu literatür incelemesi, ikisini bütünleştirmeden önce hem sosyal hareket teorisi hem de kimlik teorisinin hâkim teorilerine bakmaktadır.

Akademisyen Brian C. H. Fong, Hong Kong'daki ulusal ve ulusaltı kimlik arasındaki gerilimleri açıklamak için “periferik milliyetçilik” teorisini kullanmaktadır. Fong, periferik milliyetçiliği “bir ulus devletin belirli bir bölgesinde yaşayan insanların ayırt edici bir kimlik iddiası” olarak tanımlamaktadır (Fong, 2017: 524).

Bu nedenle; periferik milliyetçilik, ayrı bir çevrenin sakinleri, merkezileşen devletin katılımına direndiğinde ortaya çıkmaktadır (Fong, 2017: 524). Fong, 1997'den sonra Çin'in, şehri anakara Çin kültürü ve siyasi yönetimine daha iyi dâhil etmek amacıyla HKÖİB'nin sahip olduğu özerkliği ihlal eden politikalar uygulamaya başladığını savunmaktadır.

Ek olarak Çin Halk Cumhuriyeti'nin Hong Kong üzerinde daha fazla kontrole sahip olmasına izin veren politikaları uygulayarak ÇKP, periferik kimlik duygusunu sınırlamaya ve onları merkezi bir devlet altında kontrole tabi tutmaya çalışmaktaydı (Fong, 2017: 528). Çin'in Hong Kong'u merkezi devlete dâhil etme ve böylece onların periferik milliyetçilik duygularını aşındırma girişimi, Hong Kong halkı ile Çin hükümeti arasında daha büyük gerilimlere yol açan bir faktördür. Farklı Hong Kong kimliğini sınırlamak için birleştirme taktiklerinin kullanılması, Çin hükümetine karşı hoşnutsuzluk duygusunun son yıllarda nasıl güçlendiğini ve 2019-2020 protestolarının kökeninde olduğunu göstermektedir.

Tarihsel bağlam ve ÇKP'nin birleşme stratejilerine karşı direnişe ek olarak Hong Konglu kimliği aynı zamanda şehir ve Çin'in geri kalanı arasındaki ekonomik farklılıklardan da gelişmiştir. Hong Kong'un ulusaltı kimliğinin güçlendirilmesinin ekonomik açıklaması hem ÖİB'nin ekonomik başarısına hem de Hong Kong'un konut krizi gibi bölgesel ekonomik başarısızlıklara dayanmaktadır.

Hong Kong, Çin içinde ve dünyada büyük bir ekonomik öneme sahiptir. Hong Kong, 2018'de en büyük 7. ticaret kuruluşuydu (Trade and Industry Department; 2019).

Ayrıca 2018'de Hong Kong, toplam ihracatının yüzde 12,2'sini oluşturan anakara Çin'in ikinci en büyük ihracat pazarıydı (Trade and Industry Department: 2019).

Hong Kong ve Çin, bölgenin hem anakaraya bağımlı olduğu hem de anakaranın genel ekonomisinin önemli bir payına katkıda bulunduğu son derece iç içe bir ekonomik ilişkiye sahiptir. 2018'in sonunda Hong Kong, ulusal toplamın yüzde 54'ünü oluşturan en büyük gerçekleştirilen doğrudan yabancı yatırım kaynağıydı (Trade and Industry Department; 2019).

ÇKP'nin otoriter rejimi ve merkezi politikaları, Hong Kong'un kapitalist ekonomisiyle tam bir tezat oluşturmaktadır. Aslında, Hong Kong, ABD Miras Vakfı'nın Ekonomik Özgürlük Endeksi (Trade and Industry Department; 2019) tarafından 2019'da art arda 25 yıl boyunca dünyanın en özgür ekonomisi seçildi. Tek başına bu gerçek, Hong Kong'daki önemli ekonomik özgürlükler ile anakara Çin'deki ekonomik ve siyasi özgürlüklerin eksikliği arasında ciddi bir ayrım olduğuna işaret etmektedir. Hong Kong'un kapitalist doğası, hükümetin aksi takdirde merkezileştirilmiş ve komünist politikalarının aksine, güçlü bir ulusaltı kimliğin gelişmesine yol açan bir faktörü tasvir etmektedir.

Hong Kong ve anakara Çin arasındaki ekonomik ilişkiye ek olarak, bölgesel ekonomik konular da Hong Konglu kimliğinin anlaşılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Hong Kong, yerel halk ve hükümet arasında şikâyetlere neden olan son derece yüksek düzeyde servet eşitsizliği ve konut kıtlığı yaşadı (Wong ve Wan, 2018: 38).

Hong Kong'daki sosyal hareketlilik ve ekonomik eşitsizlik ile ilgili konular 2003'ten beri seferberlik ve siyasi aktivizmde kullanılmaktadır; ancak bu ekonomik faktörlerin kentteki toplumsal huzursuzluğa neden olmasına rağmen yalnızca ekonomik açıklamaya odaklanmak çok dar bir yaklaşımdır. Bunun yerine, daha büyük Hong Konglu kimliği içindeki ekonomik şikâyetleri göz önünde bulundurmak, Hong Konglu kimliğinin yükselişinin neden sosyal protestolara yol açtığına dair daha kapsamlı bir bakış açısı sağlamaktadır (Wu, 2009: 1035).

1997'den beri, Hong Konglu kimliğinin yükselişi giderek daha güçlü hale geldi ve yerel Hong Kong halkının anakara Çinlilerinden farklı olarak tanınma arzusunu

gösterdi. Bu periferik kimliğin yaygınlığı, kendini Çinli yerine Hong Konglu olarak tanımlamanın artan eğilimini tasvir etmekle kalmadı, aynı zamanda Hong Kong'un Pekin'in asimile edici politikalarına karşı direncini gösterdi. Hong Kong'daki bireylerin etnik kimliğini analiz eden araştırmalarda, kendini Hong Konglu olarak tanımlamada çarpıcı bir artış gözlemlendi. Ayrıca, 2008'den önce, Hong Konglu ve Çinli olarak tanımlama, büyüme ve düşüş dönemleri arasında benzer dalgalanma eğilimlerini takip etmekte iken; 2008'den bu yana, iki eğilim önemli ölçüde birbirinden ayrıldı. Hong Konglu kimliği yüzde 52,3'e yükseldi ve Çin kimliği 2019'da yüzde 10,8'e düştü (Yew ve Kwong, 2014: 1).

2008'den sonra benzer eğilimleri takip eden Hong Konglu ve Çinliler olarak kendi kendini tanımlamadan zıt yönlerde hareket etmeye geçişi, Hong Konglu kimliğinin yükselişinin nispeten yeni bir fenomen olduğunu göstermektedir.

2019 protestoları iade tasarısına karşı başladı; ancak kısa sürede genel oy hakkı ve farklı bir Hong Konglu kimliğinin tanınması için bir kamuoyu çılgılığı haline geldi. Mevcut protestonun aşırı şiddet içeren önlemleri yeni olsa da daha büyük siyasi reform arzusu yeni değildi. Hong Kong'un özgün güç geçişi tarihine bakmak, muhtemelen asla verilmeyecek olan özgürlüklere özlem duyan bir şehrin hikâyesini anlatmaktadır. Hong Kong, çok farklı iki küresel süper gücün (İngiltere ve Çin) yönetimini deneyimlediğinden, Hong Kong kimliği, daha da yaygın hale gelen bir siyasi aktivizm duygusuyla iç içe geçmiş durumda kalmıştır. Hong Kong'un toplumsal hareketlerinin tarihi, ulusaltı kimliğinin güçlendirilmesine yol açan belirli faktörleri anlamak için çok önemlidir. Hong Kong'un siyasi tarihini ve siyasi kurumlarını ana hatlarıyla çizerek Hong Konglu alt ulus kimliğinin on yıllardır nasıl var olduğunu ve toplumsal hareketlerin ortaya çıkmasında nasıl bir rol oynadığını daha iyi anlaşılabilceği bu çalışmada varsayılmaktadır.

Son 2019-2020 protestoları aracılığıyla, farklı bir Hong Konglu kimliğinin ifadesi her zamankinden daha belirgin hale geldi. Olayları kapsayan haber kaynaklarının çoğu, protestoları yönlendiren bir Hong Konglu kimliğinin varlığını dile getirdi. Hem New York Times hem de The Atlantic'in manşetleri, 2019 Hong Kong protestolarından

bir “kimlik krizinin” göstergesi olarak bahsetmektedir (McLaughlin, Hong Kong Protests Have Cemented Its Identity 2019) (Fisher 2019).

Hong Kong'daki güncel olaylara yoğun ilgi, dünyaya Hong Kong ve anakara Çin arasındaki kimlik temelli çatışmalar hakkında bilgi vermekteyken, Hong Kong kimliğinin ne anlama geldiği karmaşık bir sorudur. Ulusaltı Hong Konglu kimliğinin 2019 demokrasi yanlısı hareketin ortaya çıkışını nasıl etkilediğini anlayabilmek için önce Hong Konglu kimliğinin tanımlanması gerekir.

Hong Konglu ve Çinli kimlikler arasında gerginliğe neden olan bir diğer faktör de siyasi görüş farklılıklarıdır. Ayrıca, anakara Çin ve Hong Kong'daki siyasi beklentilerdeki farklılıkların ötesinde, Hong Kong'un ülkenin geri kalanıyla olan karmaşık ilişkisi de ulusaltı kimliğin güçlenmesine yol açmıştır. Hong Kong'da, Ortak Bildiri ve “bir ülke iki sistem”in kurulması, Hong Kong'un özerkliğinin ÇKP tarafından kontrol edildiği kendine özgü bir siyasi ortam sağlamaktadır. Ayrıca, son zamanlardaki demokrasi yanlısı hareketler, periferik milliyetçilikte bir artışı ve merkezi hükümete karşı seferberliği açıklamaktadır. Hong Kong'un ÇKP'nin gücüne direnişi, ulusaltı ve ulusal kimlikler arasındaki gerilimlere yol açan bir yönü tasvir etmektedir. Demokrasi yanlısı siyasi hareketlerle ilgili tarihi ve güncel olayları anlamamanın yanı sıra Hong Kong'un İcra Kurulu Başkanı'nın atanma süreci başka bir tartışma noktası oluşturmaktadır.

Gerçekten demokratik bir seçimden ziyade, ÇKP tarafından atanır. 2003'ten beri ÇKP, Hong Kong'u daha merkezi bir güç altına almak ve özerkliğini sınırlamak için çalışmaktaydı (Fong, 2017: 528). Hong Kong üzerindeki hâkimiyeti güçlendirmeye yönelik bu girişimler hem yetkililerin seçim süreçlerinde hem de Hong Kong yasalarının yorumlanmasında tasvir edilmektedir. Ortak Deklarasyondaki özerklik vaadine rağmen Pekin yetkilileri, Hong Kong Temel Yasası kapsamında merkezi hükümetin üstün yetkilerini tasvir eden politikalar geliştirdiler (Fong, 2017: 528). Bu nedenle, Hong Kong'a özerklik ve hatta Temel Kanun'da idealist genel oy hakkı hedefi vaat edilmiş olsa da anakara hükümeti tüm HKÖİB yetkilerinin anakaranın onayından türetilmesi gerektiğini vurguladı (Fong, 2017: 528).

Siyasi bütünleşme yoluyla, anakara hükümeti homojen bir Çin kimliği oluşturmaya çalışmaktaydı (Fong, 2017: 537). Bununla birlikte, bütünleşme politikalarının Hong Kong'un periferik milliyetçiliğini ve kimliğini başarıyla aşındırmaktan ziyade, Hong Konglu kimliğini daha da güçlendirdiği fikri bu çalışmada savunulmaktadır. 2019-2020 protestolarında tasvir edilen anakara-Hong Kong ilişkilerine yönelik hoşnutsuzluk, bu politikaların Hong Kongluların özerkliklerini ihlal eden politikalara öfkelerinden dolayı nasıl daha büyük bir ulusaltı kimlik duygusu hissetmelerine yol açtığına dair argüman sağladığı varsayılmaktadır.

Brian C.H. Fong, Hong Kong'un periferik milliyetçiliğinin perçinlenmesinin ve güçlenmesinin, ÇKP'nin birleştirici politikalarına karşı direnişten kaynaklandığını ileri sürmektedir ve Hong Konglu kimliğinin güçlendirilmesinin aynı zamanda farklı siyasi talepleri olan ayrı bir vücut olarak tanınma arzusunu da içerdiğine inanmaktadır. Hong Konglu kimliğinin büyümesini yalnızca Çin karşıtı duygularına atfetmek yerine, kendisini farklı siyasi ihtiyaçları olan bir grup olarak ayırt etmenin bir sonucu olarak güçlendiğini savunmaktadır. Bu, katılımcılarla yapılan görüşmelerle doğrulanmaktadır. Deneyimli bir aktivist ve hareketin öğrenci organizatörü olan Johnson Yeung, bir röportajda “Hong Kong kimliğinin sadece Çin kimliğinin reddedilmesine değil, kolektif bir esneklik ve özerklik duygusuna ve baskıya hayır demeye dayandığını” ifade etti (McLaughlin, 2019).

Hong Kong'daki kimlik odaklı çatışmaların yalnızca Çin karşıtı duygulara ve ÇKP'nin kontrolüne karşı hoşnutsuzluğun bir sonucu olarak ortaya çıkmış gibi görünse de Yeung sorunun derin köklerinin baskıya karşı direnişte olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Son 2019 protestoları, yalnızca önerilen Suçluları İade Yasasına karşı bir gösteri olmaktan çok, Hong Kong'un farklı kimliğinin bir ifadesi oldu.

Hong Kong'un son protestolarının birçok gözlemcisi, ifade edilen mevcut demokrasi yanlısı tutumların bölgenin karmaşık güç değişim tarihinden kaynaklandığını savunmaktadır. Hong Kong'un İmparatorluk Çin'in yönetimi altındaki bir bölge olarak özgün tarihine bakmak, ardından İngiliz sömürge gücüne geçmek ve 1997'de anakara Çin'e geri dönmek bu soruların bazılarını yanıtlamaktadır. Hong Kong'un birçok yönetim geçişi boyunca, ayrı bir Hong Kong kimliği gelişti. Bu tezde, kimliği, paylaşılan

niteliklere sahip belirli bir grubun üyesi olarak kendini kategorize etmenin bir aracı olarak gören psikolojik araştırmalardan türetilen kimlik tanımını kullanılmaktadır (Stets ve Burke, 2000: 224).

Ayrıca, Hong Kong'un farklı bir ulusaltı kimlik geliştirmesine bağlam sağlamak için Katherine J. Cramer'in kimlik tanımına atıfta bulunmaktadır. Cramer'in "The Politics of Resentment" adlı kitabında kimliği, kişinin sosyal gruplarla ilişkisi olarak tanımlamaktadır (Cramer, 2016: 8). Kimliğin "nasıl davranmamız ve hangi duruşları sergilememiz gerektiğini anlamamıza yardımcı olduğunu" savunmaktadır (Cramer 2016, 8). Ayrıca Cramer, kimliğin siyasi tutum ve davranışlarımızı belirlemede önemli bir rol oynadığını belirtmektedir (Cramer, 2016: 8).

Hong Kong'da, son zamanlardaki protestoların ortaya çıkmasına, güçlenmiş bir periferik milliyetçilik duygusu katkıda bulundu. Kimliğin ve özellikle periferik milliyetçiliğin bireyleri protesto etmeye nasıl motive ettiğini anlamak, Hong Kong'daki son protestoların köklerini anlamak bakımından önemlidir. Kimlik teorisi alanındaki literatür, kimliğin siyasi bir ifade aracı olarak nasıl harekete geçirilebileceğini tartışırken mevcut siyasi süreç modeli bu düşüncüyü içermemektedir. Sonuç olarak; McAdam'ın siyasi süreç modeli, Hong Kong protestolarının neden ilk etapta ortaya çıktığını tam olarak açıklayamamaktadır. Kimlik teorisini siyasi süreç modeline entegre etmenin, teorinin büyüyen periferik milliyetçiliğin Hong Kong'da gösterilerin ortaya çıkmasına ne şekilde yol açtığına dair, açıklama sağlayabileceği bu çalışmadaki bir varsayımdır. Ayrıca, modelin bilişsel özgürleşme faktörüne bir kimlik tartışması dâhil edilmesi halinde, kimliğin aynı zamanda bireyleri isyancı bir bilinç deneyimlemeye sevk etmede nasıl bir rol oynadığı varsayımı daha iyi anlaşılabilir.

McAdam'ın siyasi süreç modeline ve teoride dikkate alınan üç faktöre bakılması suretiyle periferik milliyetçiliğin "bilişsel kurtuluş" düşüncesi içinde değerlendirilmesi gerektiği bu tezde savunulmaktadır. McAdam, siyasi fırsatlar ve örgütsel gücün toplumsal hareketler için "yapısal bir potansiyel" sağlamaktayken, protestoların ortaya çıkmasının tek nedeni olarak bu iki faktörün tek başına yetersiz olduğunu belirtmektedir (McAdam,

1997: 48). Bireyin kendisini protesto etmeye motive eden zihinsel durumunu açıklamak için bilişsel özgürleşmenin gerekli olduğunu öne sürmektedir (McAdam, 1997: 48).

Bilişsel özgürleşme sürecinde, McAdam, gelişen siyasi koşulların, meydan okuyanlara siyasi ortamın giderek daha savunmasız hale geldiğini ve protestoların ortaya çıkması için birincil olduğunu gösteren bir dizi “bilişsel ipucuna” dönüştüğünü belirtmektedir (McAdam, 1997: 49). Bir meydan okuyucunun zihniyetini etkileyen bilişsel ipuçları, insanların neden harekete geçtiğini açıklamada önemli bir unsurdur.

Politik çevre ve bilişsel ipuçlarına ek olarak, McAdam “kendisine bağlı olduğu bilişlerin, hareketin kitle tabanındaki bütünleşmiş bağların gücü tarafından şartlandırıldığını” savunmaktadır (McAdam, 1997: 49). Bu, meydan okuyanlar grubu içinde ortak bir zihniyet ve ideolojinin varlığını göstermektedir. Bilişsel özgürleşme sürecinde yaşanan en önemli bilişlerden biri, kişinin kendini çaresiz görmekten durumunu değiştirmek için bir faillik duygusu hissetmeye zihinsel geçişidir (McAdam, 1997: 50).

Faktörler itibarıyla çaresiz hissetmekten protesto etmeye bilişsel geçiş bireysel olarak açıklanırken, McAdam bilişsel özgürleşmenin insan grupları zayıf sosyal entegrasyondan ziyade güçlü bir şekilde deneyimlediğinde ortaya çıkma ihtimalinin daha yüksek olduğuna dikkat çekmektedir (McAdam, 1997: 50). Bu, bireyleri kendi zihniyetlerini değiştirmeye motive etmek için ideolojik olarak güçlü bir kitle tabanının gerekliliğine işaret etmektedir. Ek olarak; McAdam, kitle tabanında güçlü kişiler arası bağlar olmadan bireylerin kendilerini güçsüz hissedebileceklerini ve onları harekete geçiren bilişsel bir dönüşüm deneyimleyemeyeceklerini belirtmektedir (McAdam, 1997: 51). McAdam'ın bilişsel özgürleşme sürecine ilişkin açıklamasında, meydan okuyan grup içindeki güçlü bütünleştirici bağların, bireyleri protesto etmeye motive etmek için gerekli olduğu açıktır.

McAdam, bireylerin zorlu grup içinde bütünleşmiş hissetmelerine yardımcı olan ortak bir ideoloji ve mücadele duygusuna atıfta bulunmaktadır. Bu nedenle bu bölüme bir kimlik anlayışının dâhil edilmesi gerektiği bu tezde savunulmaktadır. McAdam başarılı bir mobilizasyonda kişilerarası ağların önemini vurguladığı için, grup içinde paylaşılan

kimliğin dâhil edilmesinin kişiler arası ağların nasıl oluşturulup güçlendirildiğini daha iyi açıklayabileceği varsayılmaktadır.

McAdam, güçlü bir kişiler arası ağa hangi faktörlerin katkıda bulunduğunu tam olarak açıklamaz ve kimliğin güçlü bir sosyal entegrasyon duygusu inşa etmede nasıl güçlü bir faktör olabileceğini düşünmez. Model, meydana okuyanlar arasında bütünleştirici ağlar inşa etmede paylaşılan kimliğin ne kadar önemli bir faktör olduğunu göz önünde bulundurmadan model, bireylerin bilişsel özgürleşmeyi nasıl deneyimlediklerini ve belirli bir kimliğin bir üyesi olarak nasıl harekete geçebileceklerini açıklamakta başarısız olmaktadır.

McAdam'ın modelinin bilişsel özgürleşme faktörüne kimliği dâhil etmek için bir bireyin kimliğinin ve bir grubun paylaşılan kimliğinin tanınmasının, ne kadar güçlü bütünleştirici bağların oluştuğunun bir açıklaması olması gerektiği bu çalışmada savunulmaktadır. McAdam, bilişsel özgürleşme süreci için güçlü bütünleştirici bağların gerekli olduğunu belirtmekte iken, bu bağların nasıl var olduğunu açıklamaz. Model, kitle tabanı içinde paylaşılan bir kimliğin güçlü bütünleştirici bağların temeli olarak hareket ettiğini belirterek kişiler arası ağların nasıl oluşturulduğunu ve bireyleri harekete geçirmek için kullanıldığını daha iyi açıklayabilir. Ayrıca, kimlik teorisi ve periferik milliyetçilik üzerine gözden geçirilen literatürde görüldüğü gibi birçok akademisyen kimliğin özellikle çevre bölgelerde ve azınlık grupları içinde harekete geçirici bir faktör olarak kullanılabileceğini savunmaktadır.

Belirli bir çevre bölgesinin ulusaltı kimliğiyle veya başka bir ulusaltı grubun nitelikleriyle özdeşleşme, bir bireyi bilişsel özgürleşmeyi deneyimlemesi için etkilemenin temeli olarak hareket edebilir. Ayrıca, periferik milliyetçilik örneklerinde gösterildiği gibi periferik bir bölgenin yerel kimliğiyle kendini tanımlama, bir kitle tabanı oluşturma temeli olarak hareket edebilir ve meydana okuyanlar ve üyeler arasında çatışmalara yol açabilir.

Periferik milliyetçilik, bölgenin belirli özelliklerine atfedilen farklı Hong Konglu kimliği nedeniyle Hong Kong'da özel bir öneme sahiptir. Çevredeki Hong Konglu kimliği ile anakara Çin kimliği arasındaki fark, son zamanlardaki çatışmaların köklerine

işaret etmektedir. Sonuç olarak; siyasi süreç modeline bir kimlik tartışmasını dâhil etmek, periferik milliyetçiliğin protestoyu harekete geçirmede nasıl bir rol oynadığının analiz edilebilmesini sağlamaktadır.

Kimliğin kişiler arası ağları güçlendirmeye nasıl yardımcı olduğu ve bilişsel özgürleşmeye nasıl yol açtığıнын değerlendirilmesini dâhil ederek ulusaltı kimlik ve periferik milliyetçilik de katkıda bulunan faktörler olarak analiz edilebilir. Ulusaltı kimlik ve periferik milliyetçilik daha sonra daha geniş kimlik teorisi kapsamına girdiğinden, kimlik teorisinin dâhil edilmesi, siyasi süreç modelinin, meydan okuyanlar bir ulus içindeki belirli bir kimliğin üyeleri olduğunda ortaya çıkan çatışmaları dikkate almasına da izin vermektedir.

Ayrıca, modelin bu faktöründe kimlik tartışması, siyasi süreç modelinin, çevre bölgeler ve daha büyük ulus hükümeti arasındaki çatışmalarda protestoların ortaya çıkışını açıklamaya daha uygun olmasını sağlamaktadır. Siyasi süreç modeli, kimliğin Hong Kong'daki meydan okuyucuları harekete geçirmede nasıl bir rol oynadığını dikkate alarak ortaya çıkmış olsa da bu yeni model, merkez ve periferik kimlikler arasındaki çatışmalardan türeyen diğer toplumsal hareket örneklerine uygulanabilir.

Hong Kong örneğinde, yerel Hong Konglu kimliğiyle özdeşleşen bireyler, bu ağ içinde güçlü bütünleştirici bağlar deneyimleyebilir ve protesto için harekete geçmek için güçlü bir motivasyon hissedebilirler. Ayrıca Fong'un makalesinde öne sürdüğü gibi Hong Konglu kimliğini daha büyük ulusal Çin kimliğiyle asimile etmeye çalışan politikaların pekiştirilmesi, çevredeki Hong Konglu kimliğini güçlendirebilir ve kitle tabanı içinde daha yakın bütünleştirici bağlar geliştirebilir.

Ek olarak; bu durumda güçlendirilmiş periferik milliyetçilik duygusu, bireylerin bilişsel özgürleşme yoluyla durumlarını nasıl değiştirmeye çalışabileceklerini açıklamaktadır. Hong Kong'da, ulusal Çin kimliğinden ayrı bir Hong Konglu kimliği duygusu, periferik milliyetçilikle bağlantılı farklı siyasi arzuların varlığına işaret etmektedir. Kişiler kendilerini Hong Konglu kimliğinin bir üyesi olarak tanımlayarak ulusal kimlikten farklılıklarını protesto yoluyla ifade etmeye çalışabilirler.

Kimliğin yalnızca zorlu temelin kişiler arası ağlarının güçlendirilmesini nasıl etkilediğini değil, aynı zamanda grubun siyasi çevresiyle paylaşılan bir hoşnutsuzluk duygusuna nasıl katkıda bulunduğunu anlamak, kimliğin bilişsel özgürleşme sürecinde ve dolayısıyla hareketin ortaya çıkmasında nasıl önemli bir faktör olduğunu göstermektedir.

Kimlik sosyal hareketlerin merkezinde yer almaktadır. 2019 Hong Kong protestolarının neden ortaya çıktığını ve neden bu kadar uzun süredir devam ettiğini anlamak için kimliğin nasıl harekete geçirici bir faktör olarak hareket ettiğini düşünmek önemlidir.

McAdam'ın bilişsel özgürleşme faktörünü, kimlik ve periferik milliyetçilik kavramları ile bütüncül perspektifle ele almak suretiyle, Hong Kong'un 2019-2020 protestolarına yönelik daha kapsamlı ve uygulanabilir bir analiz imkânı sağlayacağı varsayımını McAdam bilişsel özgürleşmeye “isyancı bir bilinç” olarak atıfta bulunur. Politik süreç modelinin bilişsel özgürleşme faktörüne ilişkin açıklamasında, McAdam öncelikle politik çevreden bireysel bir hoşnutsuzluk duygusu hissetmekten, politik fırsatlardaki zayıf noktaların farkına varmanın bir sonucu olarak harekete geçmeye yönelik bilişsel kaymaya odaklanması güçlü hale getirmektedir (McAdam, 1997: 47). McAdam, bireyleri harekete geçiren bilişlerdeki değişimin “hareketin kitle tabanındaki bütünleştirici bağlara” dayandığını savunmaktadır (McAdam, 1997: 47).

Bu, bilişteki genel bir değişimin, kitle tabanındaki örgütlenme ve ideolojik benzerlikler gibi diğer faktörlere bağlı olduğunu iddia eder. Bununla birlikte, McAdam'ın hareketin ortaya çıkışının bilişsel yönlerine odaklanmasına rağmen bilişsel özgürleşme tartışması, kimlikle ilgili yeterli tartışmadan yoksundur. McAdam'ın bilişsel özgürleşme tanımını, kişisel hoşnutsuzluktan kitle seferberliğine katılmaya doğru bilişsel kaymaya çok fazla odaklanmaktadır. Bilişsel özgürleşmenin başarısının, kitle tabanında paylaşılan bir kimliğe bağlı olduğunu ve isyancıların ve üyelerin kimlikleri arasındaki ayrımın ortaya çıkan hareketlerin önemli bir yönü olduğu yine bu çalışmanın savunularından biridir.

Hareketlerin kurulması için eyleme geçmeye yönelik bilişsel değişim gerekiyken, protestocu kimliğinin dikkate alınması, ilk etapta bilişsel özgürleşmenin gerçekleşmesi için gerekli olan ağı anlamak için çok önemlidir. Hong Kong örneğinde,

şehrin protestocularının bilişsel kurtuluşu gerçekleşti. 2019 protestolarının bir dizi olayında açıkça görüldüğü gibi göstericiler bilişlerini kişisel bir hoşnutsuzluk duygusundan eylemlerini harekete geçirme zihniyetine kaydıldılar. Bununla birlikte, Hong Konglular bilişsel özgürleşmeyi deneyimlemiş olsalar da onları göstermek için harekete geçirmek, mevcut bilişsel özgürleşme anlayışını uygulamak, ÖİB'nin ulusaltı kimliğinin önemini ele almakta başarısız olmaktadır.

Hong Kong'daki farklı ulusaltı kimlik, bilişsel hoşnutsuzluktan aktif seferberliğe birleşik bir geçişe neden olan periferik milliyetçiliğin bir aracı olarak gelişmiştir. Siyasi süreçteki bilişsel özgürleşme faktörüne kimlik ve periferik milliyetçiliği de dâhil eden model, Hong Kong'un kitle tabanının protestoda harekete geçmek için Hong Konglu kimliğini nasıl kullandığını anlamak için gereklidir.

2019-2020 Hong Kong protestolarının ortaya çıkışını anlamak için yerel düzeyde kimliği anlamak çok önemli olduğu gibi medya aktivizminin toplumsal hareketlerde nasıl bir rol oynadığını düşünmek de Hong Kong'un durumunu analiz etmek için önemlidir. Hong Kong ve anakara Çin arasındaki farklılaştırıcı yönlerden biri, basın özgürlüğü ve sansürsüz bir internete erişim yeteneğidir. Böylece medya yerel bir Hong Konglu kimliğinin gelişimine katkıda bulunmaktadır. 2019-2020 Hong Kong protestolarının ortaya çıkmasında oynadığı önemli rolü değil, aynı zamanda yerel Hong Konglu kimliğini güçlendirmeye nasıl yardımcı olduğunu tartışmaktadır.

William K. Carroll ve Robert A. Hackett, demokratik medya aktivizmi üzerine çalışmalarında medyanın sosyal hareket teorisinde nasıl bir rol oynadığını ele alıyorlar. Araştırmalarında, demokratik medya aktivizmini, açıklamak için mevcut hareket teorisini kullandıkları bir toplumsal hareket biçimi olarak görmektedirler. Carroll ve Hackett, medya aktivizmini açıklamak için kaynak seferberliği modelini ve yeni toplumsal hareketlerin teorilerini kullanır (Carroll ve Hackett, 2006: 86).

Kaynak seferberliği modelinin hareketlerin nasıl oluştuğunu açıklamaktayken, yeni toplumsal hareketlerin teorilerinin kolektif kimlik ve eylemin neden ortaya çıktığını açıkladığını öne sürmektedirler (Carroll ve Hackett, 2006: 86).

Yeni toplumsal hareket teorilerinin, hareketleri ortak çıkar örgütlerinin bir aracı olmaktan çok, bir kolektif kimlik biçimi ve kişinin kültürel kimliğini algılama mücadelesinin ifadesi olarak gördüklerini belirtmektedirler (Carroll ve Hackett, 2006: 86-87). Ek olarak sosyal hareketlerin, kendini gerçekleştirmeyi gerektiren değerler ve tutumlardaki bir değişimi tasvir ettiğini öne sürmektedirler (Carroll ve Hackett, 2006: 96). Bu, yeniden bir siyasi süreç modelinde kimliği dikkate almanın ve algılanan değerleri değiştirmenin önemini bir kez daha vurgulamaktadır.

Hong Kong'un tek ülke iki sistem tasarımı dayanan bir ulusal kimliğin yanı sıra bir de yerel kimliği vardır. Hong Kong'daki yerel kimlik, yerellik kavramıyla yakından ilgilidir. Lam (2017) yerelliği “...yerel üretimin desteklenmesi, mal ve hizmetlerin tüketimi, yerel yönetim ve yerel kimlik, kültür ve tarihin teşviki gibi yerel halkın refahını ön planda tutan bir dizi siyasi konum” olarak tanımlamaktadır (Lam, 2017: 72). Hong Kong'daki yerelcilik, Çin'den sonra ilk Britanya kimliğinin egemenliğine girmemek için merkezi hükümet gücü ile yerel katılım arasındaki dengesizliğe odaklanmıştır (Age: 72-73). Bu etkileşimde yerel ve ulusal kimlik arasındaki dinamiğin artan önemi, iki dizi etkiye bağlı olabilmektedir (Wong ve diğerleri, 2020: 4).

Toplumsal değişime bağlı olarak kimlik ve değerlerdeki farklılıkları ifade eden dönemsel bir etki de vardır (2020: 2, 6). Wong ve diğerleri, kavramları yaşam döngüsü bağlamına koymaktan daha fazla tanımlayan Elder Jr ve arkadaşlarına (2003) atıfta bulunmaktadır. Hangi tarihsel paradigmanın içine doğduğunuza bağlı olarak o kuşağı sosyalleşerek etkiler. Buna, bireyi hayatta takip edecek olan doğum kohort etkisi denir (age:30).

Elder Jr ve diğerleri, dönem etkisini bir toplumsal değişim mekanizması olarak açıklayarak devam etmektedir. Dönem etkisi, yalnızca belirli bir doğum grubunu değil, tüm toplumu etkileyen savaş veya hareketler gibi tarihsel olaylarla ilgilidir (Age: 29). Ulusal ve yerel kimlik, kuşak farklılıkları ve tarihi olaylar gibi farklı faktörlere bağlı olarak zamanla değişebilir.

Hong Kong'un protestoları durumunda, kendilerini “Hong Konglu” olarak tanımlayan gösterilerin katılımcıları, meydan okuyanlar olarak görülebilirken HKÖİB

hükümeti ve ÇKP üyeleri de dâhil olmak üzere siyasi seçkinlerin üyeleri üye olarak görülebilir. Hong Kong'daki üyeler ve meydan okuyanlar arasındaki ayrım, kimliği siyasi süreç modeli içinde dikkate almanın önemini göstermektedir.

Siyasi süreç modeli iki ana aktörü; meydan okuyanlar ve üyeler olarak tanımlamaktayken, model iki grubun kimlik açısından tanımlanmasının önemini açık bir şekilde tartışmamaktadır. Hong Kong'da görüldüğü gibi bu iki kimlik arasındaki ayrım, protestoların temelini oluşturdu ve meydan okuyanların taleplerini belirledi. Protestolar, Hong Konglu olarak tanımlanan protestocular ile ÇKP'nin politikalarını savunan yerel ve ulusal hükümet üyeleri arasındaki güçlü bir ayrımı tasvir etti ve bu, McAdam'ın teorisine bir kimlik tartışmasının özellikle dâhil edilmesinin gerekliliğine dair argüman sağladı. Ulusaltı kimlik, belirli bir ulusaltı bölgenin ortak deneyimleri, kültürü ve tarihi ile karakterize edilen bir grubun üyesi olarak kişinin kendini tanımlaması olarak ifade edilmektedir. Bir ulusaltı kimlik, ayrı bir ulusaltı grubu etkileyen faktörlerin bir sonucu olarak ulusal kimlikten farklı ve ayrıdır ve mutlaka tüm ulusun nüfusunu etkilemez. Bu, bir ulusun her yerel bölge ve çevrenin farklı özelliklerinin bir sonucu olarak içinde birçok ulusaltı kimliğe sahip olabileceğini düşündürmektedir. Hong Kong örneğinde, kişinin yerel “Hong Konglu” kimliğiyle kendini tanımlaması, Çin'in geri kalanından ayrı bir ulusaltı kimliğin varlığının göstergesidir.

Ulusaltı kimliğe benzer şekilde; periferik milliyetçilik, ulusal düzeydekilerden farklı olabilecek nitelikleri paylaşan bir ulus içindeki sosyal gruplardan kaynaklanan kimliklere bakmaktadır. Bununla birlikte ulusaltı kimlik; ırk, dil, din ve kültür gibi bir grup içinde paylaşılan deneyimlerden türetilen kimlikleri içerebilirken periferik milliyetçilik yalnızca belirli bir periferik bölgeden oluşan kimliğe odaklanmaktadır. Bu kavramların tanımlamalarında farklılıklar olsa da ulusaltı kimlik, daha geniş kapsamı nedeniyle periferik milliyetçiliği kapsamaktadır. Periferik milliyetçilik, dil ve kültür gibi ortak özellikleri içerebilirken menşei olduğu sosyal grup, belirli bölge ile sınırlıdır. Bu itibarla Hong Konglu kimliği hem ulusaltı kimliğin hem de periferik milliyetçiliğin bir örneğidir. Hong Konglu kimliği, ÖİB'de veya aslen ÖİB'de yaşayanların ortak

deneyimlerinden kaynaklandığından, periferik bir milliyetçiliğin milliyetçi kimlikten nasıl farklı olabileceğinin güçlü bir örneğidir.

Mevcut siyasi süreç modeli, kimliğin dâhil edilmeden dinamik bir siyasi ortamda sosyal hareketlerin nasıl ortaya çıktığının birçok yönünü açıklamakta iken, teori Hong Kong'un sosyal hareketlerini tam olarak açıklamakta başarısız olmaktadır. Ayrı bir kimliğin varlığı ve güçlenen periferik milliyetçiliği, salt HKÖİB'nin kendine özgü tarihi ve kültürel farklılıklarıyla değil, aynı zamanda merkezi hükümetin konsolidasyon politikalarına karşı bir öfke ile kurulmuştur. 2019-2020'de Hong Kong'da protestoların ortaya çıkmasına hangi faktörlerin yol açtığını daha fazla analiz etmek için kimliği bilişsel özgürleşme faktöründe kişilerarası ağların önemli bir yönü olarak ele alınması gerektiği bu çalışmada varsayılmaktadır.

Brian C.H. Fong' un “One Country Two Nationalism: Central Periphery Relations Between Mainland China and Hong Kong, 1997-2016” başlıklı makalesinde, periferik milliyetçilik kavramını Hong Kong'a uygulamaktadır. Milliyetçilik literatüründe periferik milliyetçiliğin mutlaka ayrılma veya tamamen bağımsız bir devlet elde etme ile ilgili olmadığını belirtmektedir (Fong, 2017: 524). Daha ziyade, periferik milliyetçilik “bir ulus devletin belirli bir bölgesinde yaşayan insanlar tarafından farklı bir kimlik iddiası olarak tanımlanır” (Fong, 2017: 524). Sonuç olarak, periferik milliyetçilik, daha büyük bir merkezi devlet içinde bir ulusaltı kimliğin oluşumu ve güçlendirilmesidir.

Ek olarak, periferik milliyetçilik “merkeziyetçi bir devletin bünyesine katılmasına karşı direnişte” oluşmaktadır (Fong, 2017: 524). Fong, merkezi hükümetlerin bir bölgenin periferik milliyetçilik hissini sınırlamak için asimile edici politikalar ileri sürmeye çalışabilse de bunun genellikle periferik milliyetçilik duygusu taşıyan bireylerin direnişine yol açtığını savunmaktadır (Fong, 2017: 525). Sonuç olarak periferik milliyetçiliği sınırlama girişimleri genellikle protestolara ve hatta toplumsal hareketlere yol açmaktadır.

Hong Kong örneğinde Fong, ÇKP'nin merkezileştirici politikaları uygulama çabalarını ve bu politikaların bunun yerine Hong Kong halkının direnişine nasıl yol açtığını açıklamaktadır. Fong, 1997'de Hong Kong'un Çin egemenliğine

devredilmesinden sonra Hong Kong'daki periferik milliyetçilik duygusunun daha da güçlendiğini belirtmektedir. Ortak Deklarasyonun uygulanmasından sonra Hong Kong'a “yüksek derecede özerklik” sözü verildi ve daha liberal ekonomik ve politik politikalar sağladı (Fong, 2017: 526).

Bununla birlikte, 2003'ten beri, birçok Hong Konglu ÇKP'nin politikalarının Hong Kong'un özerklik hakkını ve bireysel siyasi arzularını ihlal ettiğini hissetti. ÇKP, ÖİB üzerinde nihai gücü elinde bulundurduğu ve merkezi bir Çin kimliğinin mevcudiyetini anlatmaya çalışırken Hong Konglular bunun yerine daha da güçlü bir periferik milliyetçilik duygusunu ifade ettiler. Büyüyen ve daha da perçinlenen ulusaltı kimliğin bir sonucu olarak; Hong Konglular, konsolidasyon politikalarına karşı direnişlerini göstermek için protestoları kullandılar. Bu bağlamda ele alınacak olunursa 2014 Şemsiye Hareketi ve 2019-2020 Anti-İfade protestoları, güçlü bir periferik milliyetçiliğe dayanan direnişin doğrudan argümanıdır.

Hong Konglu kimliği, şehrin karmaşık tarihi boyunca şekillenmiştir. Ulusaltı kimlikle özdeşleşme ancak son zamanlarda bu kadar çarpıcı biçimde arttı. Modern Hong Konglu kimliğinin gelişimi 1970'lere kadar izlenebilir (Ma ve Fung, 2007: 173). Hong Kong daha önce Çin'den gelen bir göçmen mülteci şehri olarak algılansa da 1970'ler Hong Kong nüfusu içinde “mülteci zihniyetinden” bölgeye ait olma duygusuna doğru bilişsel bir kayma tanımladı (Yew ve Kwong, 2014: 173). Bu daha büyük aidiyet duygusu, bireyleri politik olarak daha aktif olmaya ve modern Hong Konglu kimliğinde hala yaygın olan bir özellik olarak şehrin işlerinden daha fazla haberdar olmaya teşvik etti (Yew ve Kwong, 2014: 173). 1970'lerden başlayarak Kültür Devrimi'ni dışarıdan gözlemlemenin bir sonucu olarak Hong Kong merkezli bir zihniyete ve ÇKP'ye karşı artan bir direnişe doğru bu kaymaya neden oldu (Yew ve Kwong, 2014: 173).

Birçok Hong Kong vatandaşı, Kültür Devrimi'ni korkuyla izledi ve onu şehrin özerkliği ve siyasi özgürlükleri için bir tehdit olarak gördü (Mathews, 1997: 7). Kültür Devrimi'nin korkunç olayları, kapitalist ve kozmopolit bir Hong Kong ile otoriter bir Çin arasındaki artan mesafenin göstergesi oldu. Hong Kong ve anakara Çin'in gelişiminin ikiliği sayesinde Hong Konglular Çinlileri “öteki” olarak görmeye ve ÇKP'yi daha alaycı

bir şekilde algılamaya başladılar. Çin'deki Kültür Devrimi olayları, birçok Hong Konglunun  hri daha koruyucu hale getirmesine ve özgün bir Hong Kong kimliğinin gelişmesi için temel oluşturmasına neden oldu (Mathews, 1997: 7).

Hong Kong vatandaşlarının anakara Çin ideallerinden bilişsel olarak uzakla masıyla tasvir edildiği gibi Hong Konglular  ehre özgü değerler ve deneyimlerle  zde leşmeye başladı. Hong Kong o sırada bir İngiliz Kolonisi olarak var olsa da bilim insanları Hong Kong'un daha büyük bir egemen devletle milliyetçilik veya siyasi bağlantı duygusundan yoksun olduğunu savunmaktadır. Hong Kong halkı kendilerini ne Çinli ne de İngiliz olarak görmüş ve bölgenin özgün deneyimleri sonucunda kendi yerel kimlikleriyle  zde leşmeye ba lamı tır. İngiliz kurumlarıyla karıştırılan Çin mirasının özgün kombinasyonu hem Çin'den hem de İngiltere'den farklı bir toplum oluşturdu ve  ehri güçlü bir ulusaltı kimliğin kurulması için hazırladı (Ma ve Fung, 2007: 173).

Hong Kong ve anakara Çin'in tarihsel gelişimi arasındaki muazzam farklılıklar, ayrı bir Hong Konglu kimliğinin büyümesine katkıda bulundu. İngiliz Kolonisi'nden 1997'de Çin egemenliğine geri dönüş, Hong Konglu kimliğine katkıda bulunan siyasi beklentileri şekillendiren y neti imdeki değişiklikleri göstermektedir. Anakara Çin, Mao Zedong yönetiminde otoriter bir topluma doğru dramatik bir dönüşüm geçirirken Hong Kong, Temel Yasa ile korunan liberal siyasi özgürlüklerle kapitalist bir merkez olma dönüşümünü ya ıyordu. Hong Kong'un serbest piyasayı ve şeffaf bir hukuk sistemini benimsemesi, o sırada Çin anakarasında geliştirilen kurumlardan büyük bir farklılık göstermektedir. Bu Batılı ekonomik ve politik fikirler, Hong Konglu kimliğinin gelişimine ve Çinli meslekta larından daha fazla geli mi lik duygusuna katkıda bulundu (Vickers ve Kan, 2003: 406).

Mathews, Hong Konglu kimliğini şehrin bir İngiliz kolonisi olarak tarihinin bir sonucu olarak Çin ve Batı değerlerinin bir melezi olarak tanımladı (Mathews, 1997: 9). Ayrıca Gordon Mathews, Hong Konglu olarak tanımlanan bireylerle bu ulusaltı kimlikle  zde leşmenin ne anlama geldiğini sorgularken, bir “Çin artısı” duygusu hissettiklerini belirttiler (Mathews, 1997: 9). Bu terim, “Çin artı kapitalizm” ve “Çin artı demokrasi” gibi varyasyonları içeriyordu.

“Çin artısı” olma fikri, Hong Kong ve anakara Çin arasındaki ayrılıktan gelişmeye başlayan Çin karşıtı hissi ima etmektedir. Hong Kong halkı kendilerini daha medeni, eğitilmiş ve Batılı olmaları bakımından anakara Çinlilerinden daha üstün gördüler (N. Ma, 2015: 41). Hong Kong'un 1960'ların ve 1970'lerin popüler kültürü, genellikle anakara Çinlilerini tembel, daha az uygar ve ÇKP tarafından yayılan Çin komünist idealleri tarafından aşılınmış olarak tasvir etti (N. Ma, 2015: 41).

Hong Kong ve Çin anakarası arasındaki kültürel ayrılık, Hong Kongluların anakaralılar hakkında olumsuz görüşlere sahip olmalarına, özgürlüklerini ve yaşam tarzlarını korumak için güçlü bir dürtü hissetmelerine neden oldu (N. Ma, 2015: 41).

Anakara Çin halkının tembel ve daha az medeni olduğu perspektifi, Hong Kongluların hem toplum hem de siyaset görüşlerinde bir elitizm duygusu geliştirmelerine neden oldu. Hong Konglular, kapitalist sistem ve şehir içindeki daha büyük siyasi özgürlükler nedeniyle kendilerini elit olarak görmekteydiler. Ayrıca, Hong Kong ve anakara Çin arasındaki ekonomik farklılıklar, birçok Hong Kong sakinini, anakara Çin'in göçünün şehrin kaynaklarını zorlayacağı ve yaşam biçimlerini olumsuz etkileyeceği konusunda endişelendirdi (N. Ma, 2015: 41).

Ngok Ma, Hong Kong'da gelişen Çin karşıtı duyguların 1997 devir teslimi sırasında arttığını ve 2012 Yasama Konseyi seçimleri sırasında zirveye ulaştığını savunmaktadır. Pek çok Hong Kong vatandaşı anakara Çin'den gelen göçmenler olarak ortaya çıkarken, Çin karşıtı duyguların bir sonucu olarak iki beden arasında uzaklaşma arzusunun artması, milliyetçi Çin kimliğinden ayrı olarak tanınmayı talep eden bir Hong Konglu kimliğinin kurulmasını tasvir etti.

Daha yakın yıllarda, Hong Konglu kimliği, daha büyük Çin nüfusu üzerinde salt bir elitizm duygusundan daha güçlü bir siyasi aktivizm ve demokratik özgürlük duygusunu ortaya koydu. Hong Konglu kimliği, 1984 Ortak Bildirisi'nde vaat edilen siyasi özgürlükleri ve özerkliği korumaya yönelik güçlü arzuyla şekillendi. Hong Kong nüfusu içinde bazı Çin karşıtı duygular hala devam edebilirken Hong Konglular, Çin nüfusuna karşı genel bir olumsuzluk yaşamaktan ziyade ÇKP'nin yönetimine karşı çıkmaya başladılar. Yew ve Kwong, Hong Kong kimliğinin iki ana faktörden oluştuğunu

belirtmektedir: “Hong Kongluların siyasette hak sahibi olma duygusu ve Çin Komünist Partisine (ÇKP) karşı psikolojik direnişti (Yew ve Kwong 2014: 1095).

Bu “siyasette yetki” fikri, Hong Kong'a getirilen Batılı demokratik ideallerin Hong Kongluların belirli demokratik süreçlere ve siyasi aktivizme katılmalarına izin verdiği görüşünden kaynaklanmaktadır. Çin'in geri kalanındaki otoriter ÇKP'nin gücü nedeniyle, anakara Çin halkı siyasete katılma konusunda aynı hak duygusunu deneyimlememektedir. Her iki faktör de Hong Kong ve Çin'de yaşanan kültürel ve politik farklılıklara bağlanabilir. Bununla birlikte, bu faktörlerin izi tarihsel deneyimlere kadar götürülebilirken, bu nitelikler bugün hala görülebilir.

Hong Kong'un ÇKP'ye karşı psikolojik direnci ve Hong Konglu kimliğinin varlığı sadece son yıllarda daha yaygın hale geldi. Bu duygu özellikle Hong Kong'un protestoları aracılığıyla telaffuz edilmektedir. 1 Temmuz 2003'te, yarım milyon Hong Kong protestocusu Ulusal Güvenlik Yönetmeliği'ne karşı gösteri yaptı ve bu karar sonunda bozuldu (Yew ve Kwong, 2014: 1096).

1 Temmuz protestosu, Hong Kongluların siyasi aktivizminde bir dönüm noktasını tasvir etti ve daha güçlü bir demokrasi arzusunu gösterdi (Yew ve Kwong, 2014: 1096). Ayrıca 2003 protestoları ÇKP'nin Hong Kong'a yaklaşımındaki bir değişikliği, Ortak Bildiri'de vaat edilmiş olmasına rağmen daha fazla özerkliğe izin vermek yerine, şehrin yönetimine daha uygulamalı bir yaklaşım getirerek tasvir etti. Hong Kong halkının demokrasiye artan desteği, ÇKP'nin artan kontrolü ile çatıştı, Hong Kong'un özerkliğinin tehdit altında hissetmesine neden oldu ve daha da büyük siyasi aktivizm için öncelik oluşturdu.

Hong Konglu kimliğinin tanımına bakılacak olunduğunda, ona Hong Kong ile Çin'in siyasi görüşleri, ekonomik politikaları ve kültürel normları arasındaki farklılıkları analiz ederek yaklaşmanın daha anlamlı bir veri sunacağı da temel varsayımlardandır. İlk olarak Hong Kong'un siyasi görüşlerini analiz eden Hong Kong'un demokratik değerlere verdiği destek 1997 devrinden bu yana bir dizi protestoda açıklanmaktadır. Ayrıca, özellikle Çin'in siyasi geçmişine yönelik protestolar, Hong Kong kimliğinin anakara Çin'dekinden farklı siyasi ideallere dayandığını göstermektedir. Hong Kong'un

demokratik idealleri ifade etmesinde bir dönüm noktası oluşturan 2003 protestosuna ek olarak, 1989'daki Tiananmen baskılarının 20. yıldönümünü anan 2009'daki protestolar, demokrasi ve insan hakları için daha fazla savunuculuğu gösterdi (N. Ma, 2015: 49).

Hong Kong'daki demokrasi yanlısı gruplar için bir şemsiye örgüt olan Çin'deki Yurtsever Demokratik Hareketi Destekleme İttifakı, etkinliği 150.000'den fazla kişinin tarihi bir katılımıyla düzenledi (N. Ma, 2015: 49). 2009'daki 4 Haziran nöbetinin başarısını, takip eden yıllarda her yıl düzenlenen etkinliğe artan katılım sayısı ve Hong Kong'da demokrasi ve insan haklarına verilen önemin bir göstergesi takip etti. Bunun gibi olaylar sadece Hong Kong kimliğindeki demokratik değerlerin önemini göstermekle kalmıyor, aynı zamanda Çin anakarası ile ÖİB'nin siyasi görüşleri arasındaki farklılıkları da ifade etmektedir.

Anakara Çin'de, siyasi ortamda demokratik değerler neredeyse yok ve Tiananmen katliamının herhangi bir şekilde tanınması da yasa dışı olarak kabul edilmektedir. Anakara Çin'deki bireyler sadece bunun gibi sosyal gösterilere katılmaktan menedilmekle kalmaz, aynı zamanda ÇKP'nin eylemlerinin eleştirilmesinden dolayı cezalandırılmaktan korkmaktadırlar. Sonuç olarak, anakara Çin halkı, Hong Kong'dakinden çok daha düşük bir siyasi özgürlük düzeyi yaşamaktadır. 2019 İnsan Özgürlüğü Endeksi'nde Çin, insan özgürlüğü açısından tüm ülkeler arasında 126. sırada yer alırken, Hong Kong üçüncü sırada yer aldı (Vásquez ve Porčnik, 2019).

Çin'e karşı Hong Kong'daki özgürlük düzeyindeki keskin fark, iki organın siyasi ortamlarındaki muazzam farklılıkları göstermektedir. Anakara Çin'deki demokrasi ve siyasi özgürlüklerin olmaması, Hong Kong'un özerkliği için yakın bir tehdit oluşturmakta ve yalnızca Hong Konglu kimliğindeki siyasi aktivizm duygusunu güçlendirmektedir. Hong Konglular, siyasi özgürlüklerinin ve özerkliklerinin Ortak Deklarasyon ve Hong Kong Temel Yasası tarafından onaylanan bir hak olduğuna inanmaktadır. Hong Kong'un özerkliğine müdahale duygusu, yalnızca Hong Konglu nüfusu içindeki aktivizm duygusunu güçlendirdi ve Hong Konglu ile Çin kimlikleri arasındaki ayrımları belirledi.

Hong Kong ve anakara Çin'in siyasi perspektifleri arasındaki ayrımların yanı sıra ekonomi politikalarındaki farklılıklar da iki kimliğin şekillenmesinde rol oynamıştır.

Hong Kong'un bir İngiliz kolonisi olarak kurulmasından bu yana, şehrin toplumuna kapitalist değerler enjekte edildi ve Batı ideallerinin yaygınlığını sağladı. Hong Kong, tarihsel olarak, serbest piyasa politikaları üzerine kurulmuş oldukça kapitalist bir şehir olarak görülmüştür (Meltzler ve Shenai, 2019). Bu arada, ÇKP'nin yönetiminin bir sonucu olarak, Çin, büyük ölçüde devlet destekli endüstrilere ve devlete ait işletmelere yani Kamu İktisadi İşletmelere (KİT) bağımlı bir post-sosyalist ekonomi yaşadı. Anakara Çin'de KİT'ler, devletin belirli endüstrilerde tekelleri sürdürmesine ve hatta büyük Çin şirketlerinin liderliğini seçmesine izin veren ÇKP tarafından kontrol edilmektedir. Ayrıca, KİT'ler tarım dışı GSYİH'nın yüzde 50'sini oluşturmaktadır (Morrison, 2019: 25). Ayrıca, KİT'ler Çin'deki en büyük 500 imalat şirketinin yüzde 50'sini ve en büyük 500 hizmet sektörü girişiminin yüzde 61'ini oluşturmaktadır. Çin'in ekonominin devlet kontrolüne muazzam bağımlılığı, Hong Kong'daki serbest piyasayı savunan politikalardan bir ayrım sunmaktadır (Morrison, 2019: 25).

Çin hala KİT'lere yüksek düzeyde bağımlı olsa da ekonomik reformlar devleti daha fazla özelleştirmeye de açtı. 2014 yılında 101 7,26 milyon kayıtlı özel şirket ve 1,77 milyon özel kontrollü limited şirket vardı (Lardy 2016: 38). Ayrıca, 2014 itibarıyla, özel firmalar imalat yatırımlarının yüzde 77'sini oluşturmaktadır (Lardy, 2016: 44).

Bu rakamlar, Çin'in devlet kontrolündeki bir ekonomiye odaklanmasına rağmen özel sektörün önemli ölçüde büyüdüğünü ve Çin'in ekonomik başarısına katkıda bulunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, Çin daha fazla özelleştirmeye ve yabancı yatırıma izin vermesine rağmen devlet özel sektörü yakından izlemeye ve ekonomi üzerindeki kontrolünü sürdürmeye devam etmektedir.

Çin'deki ekonomik özgürlük göz önüne alındığında diğer devletlere kıyasla hala son derece düşüktür. Çin'in 2020 Ekonomik Özgürlük Endeksi'ndeki dünya sıralaması 103 oldu (The Heritage Foundation, 2020).

Çin, insan özgürlükleri sıralamasında olduğu gibi ekonomik özgürlüğünde de listenin en sonunda yer almaktaydı. Çin ekonomisindeki özgürlük eksikliği, Hong Kong'daki yüksek özgürlük seviyeleriyle tezat oluşturmaktadır. 2020 Ekonomik Özgürlük

Endeksi'nde Hong Kong, dünyanın en özgür ekonomisi olarak bir numarada yer aldı (The Heritage Foundation, 2020).

Hong Kong, 1995'ten beri şehirde on yıllardır var olan güçlü serbest piyasa değerlerinin varlığını gösteren bir numaradır. Çin'e kıyasla Hong Kong'da yaşanan ekonomik özgürlük arasındaki keskin fark, ikisinin ayrıldığı bir başka noktayı daha ortaya koymaktadır. Hong Kong'un açık ekonomisinin tarihi gücü, Hong Konglu ve Çin kimlikleri arasındaki ayrımlara da katkıda bulunmuştur. Çin Kültür Devrimi sırasında muazzam ekonomik mücadeleler yaşarken Hong Kong gelişen bir kapitalist şehirdi. Hong Kong'da anakara Çin'den daha önce deneyimlenen ekonomik başarı, Hong Konglu kimliğinin kapitalist ideallerin temelinden gelişmesine izin verirken, anakara Çin kimliği Maoist dönemde başarısız sosyalist politikalar modelinden türetilmiştir. Bugün hem Hong Kong hem de Çin Halk Cumhuriyeti yüksek düzeyde ekonomik büyüme yaşarken, tarihsel farklılıklar ve farklı ekonomik modeller, farklı bir Hong Konglu kimliğinin gelişimini etkileyen bir ikiliği tasvir etmektedir (The Heritage Foundation, 2020).

Hong Kong ve anakara Çin toplumunun siyasi ve ekonomik yönlerindeki farklılıklara ek olarak, kültür de iki kimliği ayırt etmede önemli bir rol oynamıştır. Hong Kong'da Hong Konglu kimliğinin oluşmasına katkıda bulunan bir diğer faktör dildir. Anakara Çin ve Hong Konglu kimlikleri arasındaki bir diğer ayrım, Putonghua (Mandarin olarak da bilinir) ve Kantonca kullanılmasıdır. Anakara Çin'de Mandarin, devletin resmi dilidir ve milliyetçi bir gurur duygusunu temsil etmektedir. Yerel lehçeler pahasına, Çin'deki okullara Mandarin dilinde ders verme talimatı verilmektedir (Vickers ve Kan, 2003: 407). Bu arada, Hong Kong'da Kantonca kullanımı, tarihsel olarak baskın lehçe olarak Hong Kong toplumu için hala inanılmaz derecede önemlidir. Hong Kong'da nüfusun yüzde 90'ından fazlası Kantonca konuşmaktadır (Vickers ve Kan, 2003: 407).

Hong Kong'daki birçok kişi Mandarin dilini konuşma becerisine sahip olsa da Kantonca bölgenin orijinal yerel lehçesi olarak toplumda hala hâkimdir. Kantonca kullanımı, Hong Konglu kimliğinin belirleyici bir faktörü olarak görülür ve Hong Kong'u Çin'in geri kalanından farklı olarak tasvir etmektedir (Mathews, 1997: 11).

Hong Kong'da Çince ve Kantonca arasındaki bölünme, iki kimlik arasındaki ayrımları ve Hong Kong'un ülkenin geri kalanının yaptığı gibi Mandarin Çincesini resmen benimsemeye karşı direnişini göstermektedir.

Kantonca ve Çince arasındaki ayrımın yanı sıra Hong Kong'da İngilizcenin kullanılması da Hong Konglu kimliğinin tanımlanmasında rol oynamıştır. Hong Kong'da İngilizce kullanımı, şehrin Çin'den farkının daha da belirgin bir göstergesidir (Mathews, 1997: 11). İngilizce, şehir genelinde yaygın olarak konuşulur ve kolonizasyonundan bu yana şehrin kimliğinin özgün bir faktörü olmuştur. Hong Kong, yerel eğitim de dâhil olmak üzere birçok yerel kurumunda İngilizceyi benimsemiştir.

Temmuz 1997'de, Hong Kong'un Çin ile yeniden birleşmesinden iki ay sonra, HKÖİB hükümeti ortaokullarda eğitim için yeni yönergeler oluşturdu (E. Chan, 2002: 271). Yeni yönergeler, Hong Kong devlet ortaokullarının, Form bir ila üç arasındaki öğretimde Çince kullanımını benimsemeleri gerektiğini belirtti (E. Chan, 2002: 271). Bundan önce, dersler İngilizce olarak öğretiliyordu. Hong Kong Çin egemenliğine daha yeni geçmişken ve ÇKP'nin gözünde bu politikayı uygulamak mantıklıyken, halk olağanüstü güçlü bir konuda yönergelere karşı tepki gösterdi. Politikaya direniş, Hong Kong halkının anakara Çin ideallerine asimile olmayı reddetmesini tasvir etmekteydi (E. Chan, 2002: 271).

Hong Kongluların politikaya olumsuz tepkisi, İngilizcenin şehir içindeki önemini ve onun Hong Konglu kimliğinin sembolik bir özelliği olarak kullanımını ifade etmekteydi. Ayrıca, Hong Kong'da İngilizce kullanımı, Hong Kong'u Çin'den ayıran bir faktör olarak görülmektedir (E. Chan, 2002: 272).

Yeniden birleşmeden sonra bile, Hong Konglular, Çin'in Hong Kong toplumunda uygulanmasına direnerek kültürel farklılıklarını Çin'in geri kalanından korumaya çalışmaktaydılar. Hong Kong'da Kantonca, Mandarin Çincesi ve İngilizce kullanımı arasındaki çatışmalar, Hong Konglu kimliğinin karmaşık kültürel arka planını tasvir etmektedir.

Bununla birlikte, Mandarin Çincesinin resmi dil olarak toplumun bazı yönlerinde uygulanmasıyla ilgili mücadelelerin gösterdiği şey, Hong Kongluların kendilerini ulusal kimlikten ayırmaya yönelik sürekli girişimleridir. Hong Konglu kimliğini tanımlamak için dilin kullanılması, Hong Kong'u ÇKP'nin daha fazla kontrolü altına almak için asimilasyon girişimlerine direnmenin önemini bir kez daha göstermektedir. Hong Konglu kimliğini tanımlayan şey karmaşık bir sorudur. Hong Kong ve Çin arasındaki politikadaki farklılığa ek olarak ÖİB'nin kendine özgü tarihi, anakara Çin'den ayrı ayrı bir yerel kimliğin oluşumunu göstermektedir. Hong Konglu kimliğinin kökleri devletin geri kalanından fiziksel bir ayrılıktan kaynaklanırken, bilişsel bir bölünme de bu ulusaltı kimliğin ortaya çıkmasına neden oldu. Liberal siyasi ideallere, kapitalizme ve farklı kültürel farklılıklara odaklanma, Hong Konglu olmanın ne demek olduğunu tanımlamaktadır. Ayrıca Hong Konglu kimliğinin büyük bir yönü, Hong Kong halkının haklarını korumaya yönelik güçlü bir görev duygusudur. Hong Kong ve Çin arasındaki siyasi ve kültürel arka plandaki farklılıkların ötesinde, Hong Konglular kendilerini daha büyük Çin ulusunun baskısına direnmesi gereken siyasi olarak aktif bir kimlik olarak görmektedirler. Hong Konglu olmak, kendini Çinlilerden farklı görmek ve bu farklı ulusaltı kimliğe sağlanan hak ve özgürlükleri savunmak demektir. Hong Konglu kimliğinin tarihsel ve politik temelini anlamak, son yıllarda neden bir periferik milliyetçilik duygusunun yükseldiğini görmemizi sağlamaktadır.

Günlük konuşmalarında Hong Kong sakinleri, farklı bir ülke hakkında konuşuyormuş gibi Çin'den ve Pekin'deki hükümetten sıklıkla “anakara” olarak bahsetmektedir. Resmi olarak; Hong Kong, siyasi kontrolün İngilizlerden transfer edilmesinden bu yana Çin'in Özel İdari Bölgesi olmuştur. İmparatorluğun 1997'de Pekin'e gitmesi, oldukça zor bir ilişkiyle sonuçlandı. Hong Kong ve anakara arasındaki sosyal, politik ve ekonomik farklılıklar, yalnızca Hong Kong Yasama Konseyi (LegCo) tarafından değil, aynı zamanda Hong Kong vatandaşları tarafından da hissedilen komplikasyonlara yol açmaktadır. Bu sosyal, politik ve ekonomik farklılıkları çevreleyen duyguların, sonunda “Sevgi ve Barış ile Merkezi İşgal Et” protestolarıyla beslemek için biriktiğinden şüphelenmek doğru olur. Ancak soru, ölçeği tam olarak neyin etkilediğidir.

Hong Kong kimliğinin ekifemeci ve çatışmacı doğasının sonucu olarak, oldukça zor bir kavram olduğu gerçeği altında, kimliğin 2019-2020 Anti-İade hareketindeki rolünün irdelenmeye çalışıldığı bu bölümün betimlemeye çalıştığı olgu; Toplumsal hareket, kimlik ve periferik milliyetçiliğin korelasyonuna odaklanmak ve bu ilişkinin protestolardaki motive edici ve başlatıcı yönlerini anlamaya çalışmaktı. Nitekim bu ynlerin analizi ile elde edilen veriler ayrıca sonuç bölümünde tartışılacaktır.

SONUÇ

Laikwan'ın ifadesiyle, Çin ve Hong Kong, net nesnel sınırları olan coğrafi gerçekliklerdir. Ancak kimlik akışkan bir şeydir ve bundan dolayı coğrafi bir sınırı ayırmaya benzer bir şekilde bölmek çok daha zordur. Hong Kong'un sömürge ve göçmenlik tarihinin izleri göz önüne alındığında, Hong Konglu kimliğinin anakara Çin'den hem özgün hem de farklı olduğu sonucuna varmak belki de daha kolay bir sonuçtur.

Milliyet de dâhil olmak üzere kültürel kimlikler, insanların kendilerini temsil etmeleri için önemlidir; onlar anlam, tarih ve değerler için bir kaynaktır. Ancak Hong Kong, Çin milliyetçiliğine sınırlı maruz kalan bir yerdir. Kit'in de belirttiği üzere “milliyet” konusu, birçok genç Hong Konglunun zihinsel yaşamına nispeten yeni gelen bir konudur.

Lam'ın ifadelerine benzer şekilde, “Çinliliğin” anlamı da belirsiz ve çoğu zaman çelişkilidir. Şemsiye Hareketi, Hong Kongluların siyasi bilincinde açık bir iz bıraktı ve Hong Kong kimliğini siyasi bir işaret olarak Çin uyuğuyla daha çekişmeci hale getirdi. Kişisel düzeyde, Hong Konglular Çin'e Hong Kong'dan daha az duygusal bağlılık göstermekte ve genellikle Çin milliyetçiliği için kritik önem taşımaktadır. Bu arada, Şemsiye Hareketi'ne ve Hong Kong'un demokratik geleceğine (sinisizm de olsa) bir destek olduğu sürece Hong Kong'un kaderine bağlılıklarını ifade etmektedirler.

Sonuç olarak; Hong Kong Üniversitesi verilerinde de görüleceği üzere birçok kişi, diğer tanımlamalardan daha fazla “Hong Konglu” olarak adlandırılmaktan yanadır. Bununla birlikte, çoğu hala kendilerini bir milliyet meselesi ve etnik kökenlerin kabulü olarak Çinli olarak görmeye isteklidir. Bu bağlamda kullanıldığında, Çinlilik bir kimlik olarak daha az sürtüşmeyle karşı karşıya kalmaktadır.

Bu anlamda hem ilkel hem de sivil çağrışımlara sahip olan “Çinliliğin” anlamı belirsizdir. Çinliler ve Hong Konglular arasındaki grup içi ve grup dışı ayrımların belirginliği, anakaralılarla etkileşimlerine ilişkin açıklamalarında göze çarpmaktadır. Zira kimi Hong Konglular, anakaralıları rahatsız edici bir unsur olarak bile görmektedir.

Bazıları ise ayrıca, esas olarak farklı davranış ve diller nedeniyle, anakara Çin'in ziyaret edilecek farklı veya yabancı bir yer gibi hissettiğini düşünmektedir.

Matthews Gordon'un da ifade ettiğı gibi kimlik krizleri genellikle bir statü kaybıyla başlar. Bir şey sosyal hiyerarşinin yeniden değişmesine neden olur ve bazı sosyal sınıflar kaybeder. Tehdit altında olduğunu hisseden kimlikler, grup kimliklerinin arkasında toplanarak bu tehdide karşı direniş menzillerini inşa ederler. Bu menziller tehdide karşı mücadelenin geliştirildiğı stratejik alanlardır. Nitekim Hong Kong'un Çin'e devir tesliminden önce, sahip olduğu ekonomik kalkınma düzeyi, film ve müzik endüstrilerindeki canlı popüler kültürü, Hong Kongluların kendilerini anakaralılarından ayırmasına yardımcı oldu. 1989 Tiananmen olayı, şehirde yaşanan özgürlüklerin altını çizerek, yerel halkı kendileriyle, Çin yurttaşları arasındaki fark olduğu konusunda bir kanıya tevcih etti. Bu kanıysa; Hong Kongluların ÇKP rejimine karşı psikolojik direncini güçlendirdi.

Kaeding'in saptamalarını takip etmek suretiyle protestoların altında yatan dinamikler incelendiğinde, hem toplum üzerindeki siyasi ve ekonomik baskılar hem de eski ve yeni nesillerin artan bu baskılara ve müdahalelere nasıl tepki verdikleri görülebilmektedir. Ayrıca, protestoların nasıl geliştiğine bakıldığında kimlik ve değerlerde bir değişiklik görülmektedir.

Geçici olarak yumuşatılabilse bile, bu baskılar, gerçekten uygulanabilir bir uzlaşma bulunana kadar şehrin hızlı ve telaşlı yaşamı altında köpürmeye devam edecek. Hareket içinde kimlik inşasının evrimi ve artan bağ seviyesi, polis tarafından uygulanan taktikler daha şiddetli hale geldikçe tetiklenen ve güçlendirilen bir mekanizmaydı. Yerel seçimlerin gösterdiği protestoculara verilen desteğin yanı sıra, polisin sert bir kitle kontrolü tepkisi, hareketi daha iddialı bir şekilde kitlesel mitingler düzenlemeye devam etmeye motive etti.

Demokrasi arzusu ve kendine özgü bir yaşam biçimi Hong Kong'u Çin hükümetinden ve anakaradaki Çin halkından farklılaştırmış ve genç neslin kimliğinin önemli bir parçası haline geldiğı saptanabilmektedir. Siyasi sistemler çok farklı olsa da Hong Kong da kuşak değişimi yaşanmaktadır. Genç Hong Konglular, kendine özgü

sosyal, ekonomik ve siyasi kimliklerini ortaya çıkarmak ve sosyal olarak ifade özgürlüğünü korumak istemekte ve ekonomik olarak, büyümeyi eşitlik ve adalete göre önceleme gereğini sorgulamaktadırlar.

Siyasi olarak, mevcut kurumlarda ve liderlerde reform yapmak ve toplumlarını daha eşitlikçi ve sürdürülebilir hale getiremeyen siyasi partileri reddetmek istemektedirler. Demokratikleşme üzerindeki krizin, büyük ölçüde, siyasi özerklik kılığına bürünmüş milliyetçi bir gündem tarafından ateşlendirildiği ve bunun da karşılığında yerelci bir hayatta kalma mücadelesini kışkırttığı görülmektedir.

Görünenin aksine, Hong Kong'un yerel kimliğine yönelik asıl zorluk, gerçekten “dışarıdan” gelen tehdit değil, Hong Kong'daki oligarşik çıkarlarını yerel sesleri boğmak için güçlendiren ve süregiden tarihsel olarak oluşturulmuş bir sömürge rejimidir. Zengin Hong Kong kapitalistleri ile Pekin rejimi arasındaki bir ittifakın 1997'den önce kurulduğunu ve bu ittifakın yalnızca Çin'in ekonomik yükselişi için değil, aynı zamanda Hong Kong ve Çini birbirine bağlayan bağımlılık ilişkisi için de finansal çıkarlar etrafında inşa edildiği söylenebilir.

Pekin tarafından giderek daha fazla dikte edilen politikalar Hong Konglu kimliğini harekete geçirmiştir. Aynı bir kimliğin ortaya çıkmasının demokrasi arayışının ayrılmaz bir parçası olduğunu ve Çin'den gelen baskının yükselişini nasıl körüklüyor olduğunu anlamak için etnik Çinlilerin yükselen bir Çin'de gördüklerine alternatif olarak tanımladıkları demokratik değerlere ve kurumlara odaklanarak nasıl ayrı sivil ve kültürel kimlikler inşa ettiklerini açıklayan kavramsal bir çerçeve gerekir.

Ip' ın da düşüncelerine paralel olarak bugün Çin'in Asya'daki uzun gölgesi göz önüne alındığında, Hong Kong protestoları özellikle 2019-2020 Anti-İade protestoları, kimlik, milliyet ve kültürdeki özgün özelliklerin muhafazasına yönelik bir mücadelenin tasviri şeklinde ifade edilebilir.

Fong'un dikkat çektiği bir olgu olarak, Çin ve Hong Kong'un ekonomik performansları arasındaki fark daraldıkça yerel halk, kendilerini anakaralılarından ayırmak ve kendi yerel kimliklerini yeniden tanımlamak için giderek daha fazla “normlarına”

yöneldi. Entegrasyona karşı artan tepkiden de anlaşılacağı gibi yerel kimliğin güçlendirilmesi hem Çin'de hem de Hong Kong'da değişen sosyoekonomik bağlamda post-materyalist değerleri kapsayacak şekilde “normların” gözden geçirilmesi ve genişletilmesi yolu denendi. Bugün yükselen bu yerel Hong Kong kimliği, Pekin'in Hong Konglulara bir aidiyet duygusu aşılama politikalarının sadece başarısız olmakla kalmayıp aynı zamanda protestolarla karşılık bulduğunu da göstermektedir.

Her ne kadar Hong Konglular, Çin'in spor başarılarıyla veya ekonomik avantajlarıyla övünse de bu övgü; Hong Kongluların ulusal gurur duygusu üzerinde sınırlı ve geçici bir etkiye sahip olmuştur. Brewer'in düşünceleri paralelinde; Pekin'in ulus inşası çalışması, Hong Kongluların farklılıklarını kabul etmeden asimilasyon politikalarını benimsemesi, protestolar adına bir direnç kaynağı olmuştur. Özellikle 2003'ten bu yana, Hong Kong'un özerkliğine ve temel değerlerine bir engel olarak yorumlanan; Çinli yetkililerin Hong Kong'un yönetimine müdahaleci yaklaşımı, toplumda “siyasi direniş ve çatışma” uyandırmıştır.

Bu siyasi direniş ve çatışma da Hong Kongluların, Pekin'in yurtsever duyguları oluşturmaya ve ulusal kimlik duygusunu inşa etmeye yönelik yaklaşımını temelde kusurlu bulmaları da yadsınamaz. Eksik olan, aşağıdan bir popüler bakış açısının dâhil edilmesidir, rejim tarafından genellikle otoritesini tamamlamaktan ziyade ona karşı çıkan bir yaklaşım olarak algılanmasıydı. Ulusal ve yerel kimlikleri uzlaştırmaya yönelik uzun vadeli çözümler de Hong Kong'un özerkliğine ve temel değerlerine gerçek saygı, genel oy hakkı verilmesi ve şehrin siyasi liberalizasyonu gibi konular ÇKP'nin göz önünde bulundurmak istemediği şeylerdi. Cheung'un tahmin ettiği gibi 2003'ten itibaren ÇKP'nin müdahaleci yönetimi bölgeyi “Çin'in sıkı kucağına” koyduysa, son yıllardaki toplumsal tepkiler, Hong Kongluların da bu kucaklaşmadan kurtulmak üzere direnişte olduğunu ortaya koymaktaydı. Bir başka ifadeyle, Pekin'in müdahaleci her yaklaşımında, Hong Kong kimliğinin Çin kimliği karşısında yükselişinin belirginleşme ve perçinleşme ivmesini hızlandırdığı görülebilmektedir.

Bu belirginleşme ve perçinleşmenin nüvelerinin izlenebildiği, 2019-2020 protestolarının selefi ve habercisi olan Şemsiye Hareketi, Hong Kongluların siyasi

bilincinde açık bir iz bıraktı ve Hong Kong kimliğini siyasi bir işaret olarak Çin uyruğuyla daha çatışmalı hale getirdi. Kişisel düzeyde, Hong Konglular Çin'e Hong Kong'dan daha az duygusal bağlılık göstermekte ve genellikle bu durum Çin milliyetçiliği için kritik önem taşımaktaydı.

Bu arada, Şemsiye Hareketi'ne ve Hong Kong'un demokratik geleceğine (sinisizm de olsa) bir destek olduğu sürece Hong Kong'un kaderine bağlılıklarını ifade etmekle birlikte, çoğu hala kendilerini bir milliyet meselesi ve etnik kökenlerin kabulü olarak Çinli olarak görmeye isteklidir. Bu bağlamda kullanıldığında, Çinlilik bir kimlik olarak daha az sürtüşmeyle karşı karşıya kalır. Bununla birlikte hem ilkel hem de sivil çağrışımlara sahip olan “Çinliliğin” anlamı belirsizdir. Çinliler ve Hong Konglular arasındaki grup içi ve grup dışı ayrımların belirginliği, anakaralılarla etkileşimlerine ilişkin açıklamalarında göze çarpmaktadır.

Nitekim protestolar, yeni bir demokrasi yanlısı hareket çağını başlatmakla kalmadı, aynı zamanda geniş kapsamlı bir etkiyle Hong Konglu kimliği duygusunun canlanmasına ve Hong Kong bünyesinde barındırdığı demokrasi, özgürlük, özerklik gibi değerlerin derinleşmesi olarak belirtilebilir. Bu zemin üzerinde meydana geldiği ifade edilebilen 2019-2020 protestoları, Hong Konglu kimliğinin protestoyu harekete geçirmedeki tetikleyici yönünü görebilme adına önemli olduğu söylenebilir. Zira Protestolar, “Suçluları İade Yasası Tasarısı” na tepki olarak başlarken yasanın resmen iptal edilmesinden sonra bile büyük ölçüde devam etti. Tasarının İcra Kurulu Başkanı Carrie Lam tarafından iptal edilmesinden sonra hareketin devam etmesi, protestoların çok daha derin meselelere dayandığını ve dahası, hareketin inanılmaz uzun ömürlülüğü, protestocuların geri adım atmak istemediği şeklinde anlaşılabilir.

Protestocular tarafından kullanılan semboller ve söylemler, hareketin sadece Suçluların İadesi Yasası Tasarısı ile ilgili olmadığını, Hong Kongluların haklarını korumak ve farklı bir ulusaltı kimlik olarak tanınmaya çalışmakla ilgili olduğu buradan çıkarılabilmektedir. Gösteriler sırasında protestocuların “Ben Çinli değilim, Hong Kongluyum” diyerek milliyetçi duygularla olan kopukluğu ifade etmeleri, olaylar sırasında ÇHC bayrağını yere atmaları ve hafife almaları, hareketin kimlik temelli

sorunlarına argüman sağlamaktadır. Hareketin sembolleri ÇKP'nin ve milliyetçi fikirlerin reddedilmesine atıfta bulunmaktayken, dahası, Hong Konglu kimliğini ve bununla bağlantılı özgürlükleri koruma mücadelesinde de önem arz etmektedir. Hareket sadece ÇKP'nin politikalarını reddetmekle ilgili değil, daha çok ulusaltı kimliğin gücünün ve baskıya karşı mücadelesinin bir göstergesidir.

Bu mücadele göstergesine bakıldığında, “2019-2020 protestoları, Hong Kongluların ayrı bir kimlik olarak tanınma arzusunu ve şehrin özgürlüklerini korumaya yönelik güçlü dürtülerini tasvir etmektedir” şeklinde bir saptama yapılabilir. Bu saptama aslında çalışmanın uğraşısı olarak, kimliğin siyasal süreç modelinin bilişsel özgürleşme faktörü içinde ele alınması gerektiğini belirtmektedir.

Bu faktöre bir kimlik tartışmasını dâhil ederek model, meydan okuyanlar arasında kişiler arası ağların nasıl oluştuğunu daha iyi açıklayabileceği ve paylaşılan bir kimlik ve özellikle ulusaltı kimlik, bireyleri bilişsel özgürleşmeyi deneyimlemeye yönlendirebilecek bir kitle tabanı içinde bir bağlantı kurmanın güçlü bir aracı olarak hareket edebileceği, belirli bir grubun kimliğiyle özdeşleşerek, kişi onu harekete geçirecek bilişsel bir değişim yaşamaya daha meyilli olabileceği bu çalışmanın ulaşabildiği yorumlardandır.

Sonuç olarak, kimliği bilişsel özgürleşme sürecinde önemli bir faktör olarak anlamak, siyasal süreç modelini güçlendirmekte ve kimlik çatışmalarından kaynaklanan hareketlerin ortaya çıkışını açıklayabilmesini sağlayabileceği ifade edilebilir. Siyasal süreç modeli, Hong Kong'un 2019-2020 protestolarında analiz edilirken bireylerin harekete geçmesinde kimliğin önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Ayrıca, siyasal süreç modeli çerçevesinde Hong Kong protestolarına bakıldığında, kimliğin toplumsal hareket teorisinde dikkate alınması gerektiğinin açıkça ortaya çıktığını savunmaktadır. Model, kimliği mevcut siyasal süreç modeline dâhil etmeden, Hong Kong protestolarının nasıl ortaya çıktığını ve benzer şekilde diğer kimlik temelli hareketleri tam olarak açıklama konusunda yeterli olamayabilmektedir. Siyasal süreç modeli ve bunun Hong Kong'a uygulanması, Hong Konglu kimliğinin güçlenmesi ile son protestoların ortaya çıkması arasındaki bağlantıyı daha da betimlemektedir.

Bu tez, ulusaltı Hong Konglu kimliğinin yükselişine ve bunun 2019-2020 Anti-İade Hong Kong protestolarının ortaya çıkışıyla bağlantısını analiz etmiştir. Ulusaltı kimliğin güçlenme eğiliminin argümanlarıyla, kimliğin Hong Kong'daki demokrasi yanlısı hareketin eyleme geçirilmesinde önemli rol oynadığını çalışmada ele alınan literatürde var olan görüşler doğrultusunda ileri sürmektedir.

Ayrıca bu tez, siyasi süreç modelini Hong Kong protestolarına uygulayarak, kimliğin sadece protestoların kökeninde olmadığını, aynı zamanda mevcut sosyal hareket teorileri içinde nasıl düşünülmesi gerektiğini analiz etmeye çalışmıştır. Kimlik teorisinin mevcut siyasi süreç modeliyle birlikte ele alınması, Hong Kong örneğini anlama adına bir çerçeve sunabileceğini aynı zamanda Hong Kong'u çekişmeci bir siyaset vakası olarak ele alarak 2019-2020 Anti-İade Hareketinin, Hong Kong toplumunda derinden kök salmış olan; “kendine özgü siyasi ve iktisadi tarih, kimlik, periferik milliyetçilik, siyasi kültür ve özerklik” gibi bir dizi bağımlı değişken tarafından motive edildiğini ve 2019 protestolarının Hong Kong'daki mevcut çekişmeci siyasetin yoğunluğuyla ilgili olduğunu varsaymıştır.

Nitekim çalışmanın odağı olarak; 2019-2020 protestolarında kimliğin rolüne bakıldığında, Hong Konglu kimliğinin yükselişinin son hareketin arkasındaki önemli faktörlerden biri olduğu, çalışma içerisinde açıklanan verilerden elde edilen perspektifle söylenilebilir.

Hong Konglu kimliğinin yükselişini Hong Kong'un 2019-2020 protestolarının ortaya çıkışına bağlamadan önce, bu ulusaltı kimliğin Hong Kong'un tarihi boyunca nasıl geliştiği açıklanmıştır. Hong Kong'un İmparatorluk Çin'inden Büyük Britanya'ya ve Çin Halk Cumhuriyeti'ne kadar egemenlikteki çalkantılı değişim tarihi boyunca, Hong Konglu kimliği, özgün siyasi deneyiminin bir sonucu olarak gelişti. Hong Kong'un İngiliz kolonisi olduğu dönemde Çin'in geri kalanından ayrılması, iki kurum arasında önemli siyasi, ekonomik ve kültürel farklılıklara yol açtı.

Anakara Çin, Mao Zedong yönetimi ve Kültür Devrimi sırasında devlet sosyalizmine dramatik bir dönüşüm yaşarken Hong Kong, Batılılaşmış siyasi ve yasal kurumlarla kapitalist bir merkez olma dönüşümünü yaşadı. Hong Kong'un bir koloni

olarak döneminde Hong Kong ve anakara Çin'in gelişimindeki keskin farklılıklar, iki nüfus arasında köklü ayrımlar oluşturdu.

Hong Kong halkı demokratik siyasi ideallerle özdeşleşmeye başladı ve şehri tanımlayan dil gibi kültürel farklılıkları kucakladı. Ma ve Fung'un da belirttiği gibi; Hong Kong, İngiliz veya milliyetçi Çin kimlikleriyle özdeşleşmek yerine, her iki egemenle de bir bağlantı duygusundan yoksundu ve özgün yerel kimliğini geliştirdi. Hong Kong'un sömürgeleştirilmesi, bölge ile Çin'in geri kalanı arasında, ulusaltı kimliğinin gelişimini büyük ölçüde etkileyen bir ayrılığa ve Hong Kong'un kapitalist politikaları ve demokratik siyasi idealleri benimsemesi, Hong Kongluların anakaradaki muadillerine karşı bir elitizm duygusu hissetmelerine yol açtı.

Bu elitizm duygusu, anakara Çin'deki Maoist dönemden kaynaklanan yoksulluk ve otoriter yönetimin aksine, Hong Kong'un siyasi ve ekonomik kurumlarının algılanan karmaşıklığından gelişti. Hong Kong ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin bu dönemde deneyimlediği çok farklı yollar, birçok Hong Konglunun özgürlüklerini ve yaşam biçimlerini korumak için güçlü bir dürtü geliştirmesine neden oldu. Hong Kong'un özgürlüklerini koruma arzusu bugün hala görülmektedir ve 2019-2020 protestolarında her zamankinden daha fazla kendisini hissettirmiştir.

1997'den sonraki dönemde ve özellikle 2019 protestoları ortamında, Hong Kong'daki insanlar görünüşe göre daha çok “Hong Konglu” ve “Çin” kimliğinden farklı bir şey olarak tanımlanmaya başladılar. Literatür, genç neslin daha politik olma eğiliminde olduğu ve kimliği siyasi direnişe bağladığı farklı nesiller arasında bu farklılıkların nasıl görülebileceğini desteklemektedir.

2019 Anti-İade Protestoları kimlik meselesinin, siyaset ve demokrasi açısından önemi daha fazla araştırılması gereken bir konudur. Covid-19 pandemisinden sonra Hong Kong'da bir şeyleri önemli ölçüde değiştirebilecek kimlik değişikliği üzerinde çalışılabilir. “Protestolar şehri” adının hakkını vermeye devam edecek mi yoksa pandemi ve Çin'in daha sıkı kontrolü artan kutuplaşmayı mı söndürecek? Kesin bir cevabı yoksa da demokrasi özlemini ve kimlik algısını yok etmek tarihsel olarak zor olmuştur. Bu, protestocular için tehlikelerin görünmediğini inkâr etmek değildir. Tehlikeler, böyle bir harekete katılmanın getireceği ödüllerden daha ağır basmaktadır. Ancak Çin vatandaşı

olmadan önce kendini Hong Kong vatandaşı olarak tanımlayan nüfusun yüzde 80'i, Hong Kong kimliğinin kademeli yükselişi olarak algılanabilecek şey için bir dönüm noktası yani sadece bir “özel bölge” olmayı reddeden ve daha çok bir ulus ve devlet olarak bir kimlik oluşturmaktadır.

Bu tez, 2019-2020 Hong Kong protestolarında harekete geçirici bir faktör olarak kimliğin rolünü anlamaya odaklanmaktayken, Hong Konglu kimliğinin önceki gösterilerde nasıl bir rol oynadığı sorusu üzerine derinleşememiştir. Başka araştırmalar, önceki protestoların kimlik faktörüne derinlemesine analizini ortaya koyabilir. Ayrıca, Hong Konglu kimliğinin güçlenmesinin, Hong Kong toplumunun diğer yönlerini nasıl etkilediğine dair daha fazla araştırma yapılabilir. Hong Kong'un periferik milliyetçiliğinin onun politik, kültürel ve ekonomik kurumlarını nasıl etkilediğini düşünmek de gelecekteki siyaset bilimi araştırmalarında tartışılmalıdır. Kimliğin protestoları harekete geçirmede oynadığı önemli etkiye dikkate alarak daha fazla araştırmanın kimliğin sivil toplumun diğer yönleri üzerinde benzer şekilde büyük etkileri olduğunu bulabileceğini varsaymaktadır.

Ek olarak, daha fazla araştırma, kimliğin bilişsel özgürleşmenin gerçekleşmesine yardımcı olan kişiler arası ağların kurulmasına nasıl yardımcı olduğunu daha yakından analiz edebilir. Kimliğin, meydan okuyanlar arasında kişiler arası ağlar geliştirme aracı olarak nasıl hareket ettiğini araştırarak geniş bir kitle tabanının ve dolayısıyla toplumsal hareketlerin kurulmasına yol açan belirli süreçleri daha iyi anlayabilmenin fırsatı sağlanmış olacaktır.

Son olarak 1997'de Çin egemenliğinin yeniden başlamasının ardından, Hong Kong Hükümeti milliyetçilik ve vatanseverlik inşa etmeyi amaçlayan yeni bir ulusal eğitim projesi başlattı. Devletin ve sivil toplumun son yıllarda ulusal eğitimi teşvik etmede aktif katılımıyla, müfredatta okul sistemi reformlarında, ulusal kimlik ve Çin konularına daha fazla ağırlık veren, daha milliyetçi veya vatansever müfredat dışı etkinliklerle bazı ciddi değişiklikler oldu. Gramscici bir hegemonya kavramını model alan bir çalışmayla, ulusal eğitim politikasının ortaya çıkışını ve bu politika üzerindeki mücadeleler ele alınarak ulus inşası projesinde çeşitli gruplar arasında tesis edilen işbirliği ve yaşanan çekişmelerin analizi gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Aminzade, Ronald. 1995. "Between Movement And Party: The Transformation Of Mid-Nineteenth Century French Republicanism" Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Anderson, Benedict. 2020. "Imagined Communities: Reflections on The Origin And Spread of Nationalism." Routledge
- Ang, Be. 2015. "Hong Kong International Education: An Encyclopedia of Contemporary Issues And Systems."
- Brancati, Dawn. 2016. Democracy Protests. Cambridge University Press.
- Buckley, Roger. 1997. "Hong Kong: The Road to 1997." Cambridge University Press.
- Bush, Richard. 2016. "Hong Kong in The Shadow of China: Living with The Leviathan." Brookings Institutional Press.
- Callahan, William. A. 2010. "China: The Pesspotimist Nation." Oxford University Press.
- Castañeda, Ernesto, and Cathy Lisa Schneider. 2017. "Collective Violence, Contentious Politics, and Social Change: A Charles Tilly Reader. Taylor & Francis.
- Cheng, Joseph. YS. 2014. "New Trends of Political Participation in Hong Kong." City University of Hong Kong Press.
- Chiu, Stephan Wing. Kai and Lui, Tai Lok. 2000. "The Dynamics Of Social Movements In Hong Kong: Real And Financial Linkages And The Prospects For Currency Union." Hong Kong University Press.

- Chan, Ka Ming, and Ng, Ka Lun. 2021. "Elections With Candidate Filtering And The Demobilization Effect: The Prologue to Hong Kong's Authoritarian Turn." SSRN 3842416.
- Cioni, Martina Federico; Giovanni Vasta, and Michelangelo. 2021. "The Two Revolutions in Economic History." In *The Handbook of Historical Economics* Academic Press.
- Cooper, Luke, and Lam, Wai-Man. 2017. "Citizenship, Identity and Social Movements in the New Hong Kong: Localism after the Umbrella Movement." 1st edn, Milton: Routledge.
- Cramer, Katherine J. 2016. "The Politics of Resentment: Rural Consciousness in Wisconsin and the Rise of Scott Walker". Chicago: University of Chicago Press.
- Crossley, Nick. 2002. "Making Sense Of Social Movements." McGraw-Hill Education (UK).
- Çetinkaya, Y. Doğan. 2018. "Toplumsal Hareketler: Tarih, Teori ve Deneyim." İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dapiran, Antony. 2017. "City of Protest: A Recent History of Dissent in Hong Kong." Penguin Specials: The Hong Kong Series.
- Eriksen, Thomas Hylland. 2010. "Ethnicity and Nationalism." Third edition. London: Pluto Press.
- Fong, Brian C. H., and Tai-Lok Lui. 2018. "Hong Kong 20 Years after the Handover: Emerging Social and Institutional Fractures After 1997." Springer International Publishing.
- Garner, Robert. 1996. "Environmental Politics." Prentice Hall/Harvester Wheatsheaf.

- Hampton, Mark. 2015. "The Discourse of Unbridled Capitalism In Postwar Hong Kong. In Hong Kong And British Culture, 1945–97." Manchester University Press.
- Hughes, Cristopher. 2013. "Taiwan and Chinese nationalism: National identity and Status in International Society." Routledge.
- Johnston, Hank, and John A. Noakes. 2005. " Frames of Protest: Social Movements and The Framing Perspective." Rowman & Littlefield Publishers.
- Kartal, Bilhan ve Kümbetoğlu, Belkıs. 2011. "Yeni Toplumsal Hareketler. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları 1342.
- Law, Wing Sang. 2017. "Decolonisation Deferred: Hong Kong Identity in Historical Perspective." In *Citizenship, Identity and Social Movements in the New Hong Kong* (13-33). Routledge.
- Lee, Francis. L. F., ve Chan, J. M. 2011. "Media, Social Mobilization, and Mass Protests in Post-colonial Hong Kong." New York: Routledge.
- Li, Hui. 2021. "Authoritarian, Hybrid, and Democratic Regimes in Mainland China, Hong Kong, and Taiwan. In *The Relationship between Regime 'Type' and Civic Education*." Singapore: Springer.
- Lin, Syarau Shirley. 2021. "Analyzing The Relationship Between Identity and Democratization in Taiwan and Hong Kong in The Shadow of China Democratization, National Identity and Foreign Policy in Asia." Routledge.
- Lipsky, Michael. 1970. "Protest in City Politics." Chicago, IL: Rand McNally.
- Locher, David A. 2012. "Collective Behavior." Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

- Ma, Eric Kit Wai and Fung, Antony. YH. 1999. "Re-sinicization, Nationalism and The Hong Kong Identity." In S. Clement ve J. Chan (Eds.), *Press and politics in Hong Kong: Case studies from 1967 to 1997* (497–528). Hong Kong: Chinese University Press.
- Ma, Eric Kit Wai. 2005. "Culture, Politics and Television in Hong Kong." Routledge.
- Ma, Ngok. 2017, "Changing Identity Politics: The Democracy Movement in Hong Kong" in Cooper, L. ve Lam, W. 2018; 2017;, "Citizenship, Identity and Social Movements in the New Hong Kong: Localism After The Umbrella Movement." 1st edn, Milton: Routledge.
- MacFarquhar, Roderick. and Fairbank, John. 2008. "The History of China." Cambridge: Cambridge University Press.
- Massoumi N. 2015. "Identity Politics and Social Movements. In: Muslim Women, Social Movements and the 'War on Terror'." Palgrave Politics of Identity and Citizenship Series. Palgrave Macmillan, London.
- Mathews, Gordon; Ma, Erik. Kit and Lui, Tai-Lok Lui. 2008. "Hong Kong, China: Learning to Belong to Nation." London: Routledge.
- Meyer, David. S. and Tarrow, Sidney (Eds.) (1998). "The Social Movement Society: Contentious Politics For A New Century." Boulder, CO: Rowman and Littlefield.
- McAdam, Doug and Kelly Moore. 1989. "The Politics of Black Insurgency, 1950-1980." 255-285 in *Violence in America*, edited by Ted Gurr. Beverly Hills, CA: Sage.
- McAdam, Doug. 1999. "Political Process and The Development of Black Insurgency, 1930-1970." University of Chicago Press.

- Munn, Christopher. 2013. "Anglo-China: Chinese People and British Rule in Hong Kong, 1841-1880." Routledge.
- Moss, Dana M. and Snow, David A. 2016. "Theorizing Social Movements", in Abrutyn, S. (Ed.), *Handbook of Contemporary Sociological Theory*, Springer, Cham.
- Ngo, Tak Wing. 1999. "Colonialism in Hong Kong revisited. In: Ngo T-W (eds) *Hong Kong's History: State and Society Under Colonial Rule*. London: Routledge.
- Ortmann, Stephen, 2017. "From 'Two Systems' to 'One Country': China's Re-Centralization and Hong Kong's Autonomy" Nottingham University China Policy.
- Ortmann, Stephen. 2017. "The Development of Hong Kong Identity: From Local To National Identity." In *Citizenship, Identity and Social Movements in the New Hong Kong* Routledge.
- Sing, Ming, and Yuen-Sum Tang. 2012 "Mobilization and Conflicts over Hong Kong's Democratic Reform" in *Contemporary Hong Kong Government and Politics*, Edited by Lam Wai-Man, Percy Luen-Tim Lam, Wilson Wong, 137-158, Hong Kong: Hong Kong University Press.
- Sing, Ming. 2000. "Mobilization for Political Change The Pro-Democracy Movement in Hong Kong [1980s-1994]" In *The Dynamics of Social Movement in Hong Kong*, Edited by Stephan Wing Kai Chiu and Tai-lok Lui, 21-54. Hong Kong: Hong Kong University Press.
- Sing, Ming. 2017. *Politics and Government in Hong Kong*. In *Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance*, 1-11. Springer, Cham.
- Stroup, Sarah S. 2012. "Borders Among Activists." *Borders Among Activists*. Cornell University Press.

- Summers, Tim. 2021. "Britain and Hong Kong: The 2019 Protests and Their Aftermath." Asian Education and Development Studies.
- Swank, Eric. 2000. "In Newspapers We Trust?" In *Research in Social Movements, Conflicts and Change*. Emerald Group Publishing Limited.
- Tam, Chris. M. 2014. "Apple Daily Reference Room. Apple Daily. The Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China." The Constitutional and Mainland Affairs Bureau. (n.d.). Constitutional Development. The Government of the Hong Kong Special Administrative Region.
- Tai, Benny YT. 2017. "From Past to Future: Hong Kong's Democratic Movement." In *Citizenship, Identity and Social Movements in the New Hong Kong* 151-171 Routledge.
- Tarrow, Sidney, and Charles Tilly. 2007. "Contentious Politics and Social Movements." *The Oxford Handbook of Comparative Politics*.
- Taylor, Verta and Van Dyke, N. 2004. "Get Up, Stand Up': Tactical Repertoires of Social Movements." *The Blackwell Companion to Social Movements* 262-293.
- Tilly, Charles, and Leslie Wood. 2009. "Social Movements 1768-2008, 2." Aufl., Boulder, Colo.
- Tilly, Charles. 2008. "Sosyal Hareketler: 1768-2004." (Çev. Orhan Düz) İstanbul: Babil Yayınları.
- Tilly, Charles. 2015. "Explaining Social Processes." Routledge.
- Tsai, Jung-Fang. 1993. "Hong Kong in Chinese History: Community and Social Unrest in the British Colony, 1842-1913." New York: Columbia University Press.

- Tsang, Steve. 2007. "A Modern History of Hong Kong." New York: I. B. Tauris.
- Turan, Ömer. 2005. "Gezi Direnişi: Kamusal Alan ve Çekişmecî Siyaset Üzerinden Bir Analiz." *Siyasetin Bilimi: İlter Turan'a Armağan*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Vickers, Edward. 2003. "In Search of an Identity: The Politics of History As a School Subject in Hong Kong, 1960s–2002." Abingdon and New York: Routledge.
- Vickers, Edward. 2011. "Learning to Love the Motherland: 'National Education' in PostRetrocession Hong Kong." In: *Designing History in East Asian Textbooks: Identity Politics and Transnational Aspirations*, Routledge.
- Wong, Benson. 2018. "Visual and Discourse Resistance on the 'China Factor'." In *Citizenship, Identity and Social Movements in the New Hong Kong: Localism after the Umbrella Movement*, edited by L. Cooper and W.M. Lam, London: Routledge, 132–150.
- Zhang, Wei-Bin. 2006. "Colonial Government." *Hong Kong: the Pearl Made of British Mastery and Chinese Docile-Diligence*, Nova Science Publishers.

Dergiler

- Abbas, Ackbar. 1997. "Hong Kong: Other Histories, Other Politics." *Public Culture* 9(3): 293-313.
- Adorjan, Michael; Khiatani, Paul Vinod, and Chui, Wing, Hong. 2021. "The Rise And Ongoing Legacy of Localism as Collective Identity in Hong Kong: Resinicisation Anxieties and Punishment of Political Dissent in The Post-Colonial Era." *Punishment and Society* 23(5): 650-674.
- Agur, Colin and Frisch, Nicholas. 2019. "Digital Disobedience and The Limits of Persuasion: Social Media Activism in Hong Kong's 2014 Umbrella Movement." *Social Media+ Society* 5(1): 1-12.
- Almeida, Paul, and Linda Brewster Stearns. 1998. "Political opportunities and local grassroots environmental movements: The case of Minamata." *Social Problems* 45(1): 37-60.
- Anastasia, Yip. 2015. "Hong Kong And China: One Country, Two Systems, Two Identities," *Global Societies Journal* 27 (110): 261-276.
- Andrews, Kenneth and Biggs, Michael. 2006. "The Dynamics of Protest Diffusion: Movement Organizaitons, Social Networks and News Media in The 1960 Sit-Ins." *American Sociological Review* 71(5): 752-777.
- Armato, Michael and Caren, Neal. 2002. "Mobilizing The Single-Case Study: Doug Mcadam's Political Process and The Development of Black Insurgency, 1930–1970." *Qualitative sociology* 25(1): 93-103.

- Armstrong, Elizaeth and Bernstein, Mary. 2008. "Culture, Power, and Institutions: A Multi- Institutional Politics Approach to Social Movements." *Sociological Theory* 26: 74- 99.
- Atilla, Hilal ve Ün, Marella Bodur. 2018. "Ulusal ve Ulusötesi Toplumsal Hareketler ve Yeni Bilgi ve İletişim Teknolojileri." *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* 73(3): 787-809.
- Barnes Jr, Melvin. 2019. "Hong Kong in Protest. Origins: Current Events in Historical Perspective." 12 (12).
- Bhattacharya, Abanti. 2005. "Chinese Nationalism Contested: The Rise of Hong Kong Identity." *Issues&Studies* 41(2): 37-74.
- Bello, David A. 2005. "Poppies without Borders: Notes for a Eurasian History of Opium." *History Compass* (3): 1-8.
- Benford, Robert. D. 1993. "You Could Be The Hundredth Monkey: Collective Action Frames and Vocabularies of Motive Within The Nuclear Disarmament Movement." *Sociological Quarterly* 34: 195–216.
- Benson, Michaela. 2021. "Hong Kongers and The Coloniality of British Citizenship From Decolonisation to 'Global Britain'." *Current Sociology* 1-19.
- Berbrier, Mitch. 2002. "Making minorities: Cultural Space, Stigma Transformation Frames, And The Categorical Status Claims Of Deaf, Gay, and White Supremacist Activists in Late Twentieth Century America." *Sociological Forum* 17: 553–591.

- Berkowitz, Leonard. 1972. "Frustrations, Comparisons And Other Sources Of Emotional Arousal As Contributors To Social Unrest." *Journal of Social Issues* 28(1): 77-91.
- Bernstein, Mary and Olsen, Kristine. A. 2009. "Identity Deployment and Social Change: Understanding Identity as a Social Movement and Organizational Strategy 1." *Sociology Compass* 3(6): 871-883.
- Bertuzzi, Niccolo. 2021. "Conspiracy Theories And Social Movements Studies: A Research Agenda." *Sociology Compass* 15(12): 129-145.
- Bevington, Douglas, and Chris Dixon. 2005. "Movement-Relevant Theory: Rethinking Social Movement Scholarship and Activism." *Social Movement Studies* 4(3): 185-208.
- Blau, Peter. M. 1960. "Patterns of Deviation in Work Groups." *Sociometry* 23(3): 245-261.
- Bloemraad, Irena; Korteweg, Anna, and Yurdakul, Gökçe. 2008. "Citizenship And Immigration: Multiculturalism, Assimilation, and Challenges to The Nation-State." *Annual Review of Sociology* 34: 153–179.
- Brewer, Marilyn B. 1999. "Multiple Identities And Identity Transition: Implications For Hong Kong." *International Journal of Intercultural Relations* (23) 2: 187-197.
- Bulman, David. J. and Jaros, Kyle. A. 2021. "Localism in Retreat? Central-Provincial Relations in The Xi Jinping Era" *Journal of Contemporary China* 30(131): 697-716.

- Bulut, Çağrı Kalenderoğlu. 2014. "Yeni Toplumsal Hareket Tartışmalarında Amerikan Ekolü: Kaynak Mobilizasyonu ve Siyasi Fırsat Yaklaşımları." *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* (39): 48-67.
- Can, Ali ve Taşcı, Ufuk. 2016. "Teoriler Işığında Toplumsal Olayların Gelişimi ve Yönetimi." *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 26(1): 151-171.
- Cao, Xiehong. 2015. "Hong Kong Political Parties And Benign Politics." 1st ed. Hong Kong: Joint Publishing 122-124.
- Caren, Neal. 2007. "Political Process Theory." *The Blackwell Encyclopedia of Sociology* 1-4.
- Carroll, William K., and Robert A. Hackett. 2006. "Democratic Media Activism through the Lens of Social Movement Theory." *Media, Culture, and Society* 28 (1): 84-104.
- Cartier, Carolyn. 2008. "Culture And The City: Hong Kong, 1997-2007." *China Review* 59-83.
- Case, William. 2008. "Hybrid Politics and New Competitiveness: Hong Kong's 2007 Chief Executive Election." *East Asia* 25(4): 365-388.
- Chan, Che-po. 2016. "Post-Umbrella Movement: Localism and Radicalness of the Hong Kong Student Movement." *Contemporary Chinese Political Economy and Strategic Relations: an International Journal* 2(2): 885-908.
- Chan, Chi Kit. 2022. "Shifting Journalistic Paradigm in Post-2019 Hong Kong: The State–Society Relationship And The Press." *Chinese Journal of Communication* 1-18.

- Chan, Ching. 1998. "Politicizing Tradition: The Identity of Indigenous Inhabitants in Hong Kong." *Ethnology* 37(1): 39-54.
- Chan, Debby Sze Wan. 2020. "Economic Power of the Politically Powerless in the 2019 Hong Kong Pro-Democracy Movement." *Critical Asian Studies* 33-43.
- Chan, Elaine and Chan, Joseph. 2014. "Liberal Patriotism in Hong Kong." *Journal of Contemporary China* 23(89): 952-970.
- Chan, Elaine. 2000. "Defining Fellow Compatriots as 'Others' - National Identity in Hong Kong." *Government and Opposition* 35(4): 499-519.
- Chan, Joseph. M, and Lee, Francis. LF. 2007a. "Media and Large-scale Demonstrations: The Pro-democracy Movement in Post-handover Hong Kong." *Asian Journal of Communication* 17(2): 215-228.
- Chan, Elaine. 2002. "Beyond Pedagogy: Language and Identity in Post-Colonial Hong Kong." *British Journal of Sociology of Education* 23(2): 271-85.
- Chan, Ho-Yin; Ma, Hanxi and Zhou, Jiangping. 2022. "Public Transportation and Social Movements: Learning From The Hong Kong Anti-Extradition Bill Protests." *Transportation research record*, 2676(2): 553-566.
- Chan, Johannes. 2014. "Hong Kong's Umbrella Movement." *The Round Table* 103(6): 571-580.
- Chan, Kim-Kwong. 2021. "Multi-Faith Dynamics in Hong Kong: From Pluralism to Politicization." *The Review of Faith ve International Affairs* 19(1): 27-41.

- Chan, Michael. 2018. "Partisan Strength And Social Media Use Among Voters During The 2016 Hong Kong Legislative Council Election: Examining The Roles of Ambivalence and Disagreement." *Journalism ve Mass Communication Quarterly* 95(2): 343-362.
- Chan, Ming K. 1995. "All in the Family: The Hong Kong-Guangdong Link in Historical Perspective," in Reginald Kwok and Alvin Y. So (ed.) *Hong Kong-Guangdong Link: Partnership in Flux*. Armonk: M.E. Sharpe 31-53.
- Chan, Ming K. 1996. "Hong Kong: Colonial Legacy, Transformation, and Challenge." *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 547(1): 11-23.
- Chan, Shun-Hing. 2015. "The Protestant Community and The Umbrella Movement in Hong Kong." *Inter-Asia Cultural Studies* 16(3): 380-395.
- Chan, Stephen Ching-Kiu. 2015. "Delay No More: Struggles To Re-Imagine Hong Kong (For The Next 30 Years)." *Inter-Asia Cultural Studies* 16(3): 327-347.
- Chang, Hao-Chieh ve Chyi, Hsiang Irish. 2009. "Voting with Their Feet: The Relationship between Political Efficacy and Protest Propensity among Hong Kong Residents." *Taiwan Journal of Democracy* 5(2): 127-144.
- Chen, Ling. 2011. "Cultural Identity As a Production in Process. Dialectics in Hong Konglus' Account." *Journal of Asian Pacific Communication* 21(2): 213-237.
- Chen, Yun-Chung, and Szeto Mirana M. 2015. "The Forgotten Road of Progressive Localism: New Preservation Movement in Hong Kong." *Inter-Asia Cultural Studies* 16(3): 436-453.

- Cheng Edmund W. and Chan Wai-Yin. 2017. "Explaining Spontaneous Occupation: Antecedents, Contingencies and Spaces in The Umbrella Movement." *Social Movement Studies* 16(2): 222–239.
- Cheng, Edmund. W. 2016. "Street Politics in A Hybrid Regime: The Diffusion Of Political Activism in Post-Colonial Hong Kong." *The China Quarterly* 226: 383–406.
- Cheng, Edmund. W. ve Yuen, S. 2019. "Memory in Movement: Collective Identity and Memory Contestation in Hong Kong's Tiananmen Vigils." *Mobilization: An International Quarterly* 24(4): 419-437.
- Chow, Rey. 1992. "Between Colonizers: Hong Kong's Postcolonial Self-Writing in the 1990s." *Diaspora: A Journal of Transnational Studies* 2(2): 151–170.
- Chris and Jeffrey A. Miron. 2005. "The Opium Wars, Opium Legalization, and Opium Consumption in China", Harvard Institute of Economic Research Discussion Paper No. 2072:1-15.
- Chun, Allen. 1996. "Discourses of Identity in the Changing Spaces of Public Culture in Taiwan, Hong Kong and Singapore." *Theory, Culture ve Society* 13(1): 51–75.
- Chun, Allen. 1996. "Fuck Chineseness: On the ambiguities of ethnicity as culture as identity." *Boundary* 23 (2): 111–138.
- Chun, Allen. 2000. "Colonial "Govern-mentality" in Transition: Hong Kong as Imperial Object and Subject." *Cultural Studies* 14(3/4): 430–461.

- Clemens, Elisabeth S. and Debra C. Minkoff. 2004. "Beyond the Iron Law: Rethinking The Place of Organizations in Social Movement Research." *The Blackwell Companion to Social movements* 1: 155-170.
- Clemens, Elisabeth S., and James M. Cook. 1999 "Politics and Institutionalism: Explaining Durability and Change." *Annual Review of Sociology* 25(1): 441-466.
- Coller, Xavier. 2006. "Collective Identities and Failed Nationalism." *Pôle Sud* (2): 107-136.
- Cooper, Luke. 2017. "You Have to Fight On Your Own": Self-Alienation And The New Hong Kong Nationalism. In *Citizenship, Identity and Social Movements in the New Hong Kong*." Routledge: 94-113.
- Coşkun, Bezan Balamir. 2013. "Arap Baharı ve Sonrası: Ortadoğu'daki Toplumsal Hareketler Bize Ne Anlatıyor." *Ortadoğu Analiz Dergisi* 58(5): 65-71.
- Coşkun, Mustafa Kemal. 2006. "Toplumsal Hareketler ve Proleter Kamusal Alan," *Ekonomik Yaklaşım* (60-61): 143-155.
- Cress, Daniel. M. and Snow, David. A. 1996. "Mobilization at the Margins: Resources, Benefactors, and the Viability of Homeless Social Movement Organizations." *American Sociological Review* 61(6):1089-1109.
- Crowder, Michael. 1964. "Indirect Rule-French and British Style." *Africa* 34(3):197-205.
- Çalışkan, Emre ve İlhan, Aras. 2020. "Xi Jinping Döneminde Hong Kong Protestoları: Şemsiye Hareketi ve 2019 Protestoları Üzerine Bir Karşılaştırma." *Güvenlik Çalışmaları Dergisi* 22(2): 182-200.

- Çetin, Beyzade Nadir. 2010. “Yeni Sosyal Hareketler Paradigması Bağlamında Türkiye'deki Küreselleşme Karşıtı Grupların Birbirleriyle ve Dünyadaki Karşıtlarla Karşılaştırılması.” *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi* 13(1): 66-100.
- Çımrın, Füsün Kökalan. 2010. “Yeni Toplumsal Hareketler ve Kentsel Yaşam.” *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi* 2: 45-58.
- Çoban, Barış. 2008. “Yeni Toplumsal Hareketlerin Eleştirisi.” *Marmara İletişim Dergisi* 13(13): 21-34.
- Davis, Michael. C. 2015. “Hong Kong’s Umbrella Movement: Beijing’s Broken Promises.” *Journal of Democracy* 26(2): 101-110.
- Davis, Michael. C. 2015. “The Basic Law, Universal Suffrage And The Rule of Law in Hong Kong.” *Hastings Int'l ve Comp. L. Review* 38: 275.
- Dede, Ayşegül. 2015. “Yeni Toplumsal Hareketler: Yeni ve Başka Bir Dünya Talebi.” *Sosyoloji Divanı* (5): 39-53.
- Dede, Ayşegül. 2018. “Talepkâr Bir Hareket Olarak Yeni Toplumsal Hareketler.” *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 2(13): 48-66.
- Dede, Ayşegül. 2018. “Toplumsal Hareketleri Dönüştüren Bir Olgu Olarak Kimlik Talebi.” *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 2(11): 24-44.
- Demiroğlu, Elif Topal. 2014. “Yeni Toplumsal Hareketler: Bir Literatür Taraması.” *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi* 2(1): 133-144.
- Diani, Mario ve Melucci, Alberto. 1988. “Searching For Autonomy: The Sociology of Social Movements in Italy.” *Social Science Information* 27(3): 333-353.

- Diani, Mario. 1992. "The Concept of Social Movement." *The Sociological Review* 40: 1-25.
- Diani, Mario. 2012. "Interest Organizations in Social Movements: An Empirical Exploration." *Interest Groups ve Advocacy* 1(1): 26-47.
- Donald M. Nonini. 2008. "Is China Becoming Neoliberal?" *Critique of Anthropology* 28(2): 145–176.
- Dupré, Jean. François. 2020. "Making Hong Kong Chinese: State Nationalism and Its Blowbacks In A Recalcitrant City." *Nationalism and Ethnic Politics* 26(1): 8-26.
- Dwyer, D. Jamison. 1984. "The Future of Hong Kong." *The Geographical Journal* 150 (1): 1-10.
- Dynel, Marta and Poppi, Fabio Indio Massimo. 2021. "Caveat Emptor: Boycott Through Digital Humour On The Wave of The 2019 Hong Kong Protests." *Information, Communication ve Society* 24(15): 2323-2341.
- Edwards, Bob, and McCarthy, John. D. 2004. "Resources and Social Movement Mobilization." *The Blackwell Companion to Social Movements* 116-152.
- Elder Jr, Gleen. H. 2003. "The Life Course in Time And Place." *Social Dynamics Of The Life Course: Transitions, Institutions, And İnterrelations* 57-71.
- Emirbayer, Mustafa. 2014. "Charles Tilly ve Pierre Bourdieu." *Cogito* 76: 42-78.
- Ergenç, Ceren. 2015. "Sınıflar, Kalabalıklar ve Devlet: Hong Kong Şemsiye Hareketi'nin Düşündürdükleri." *Mülkiye Dergisi* 39(2): 297-308.

- Eriksen, Thomas. Hylland. 2001. "Ethnic Identity, National Identity, and Intergroup Conflict." *Social Identity, Intergroup Conflict, and Reduction* 3: 42-68.
- Eyerman, Ron and Jamison, Andrew. 1995. "Social Movements and Cultural Transformation: Popular Music in The 1960s." *Media, Culture ve Society* 17(3): 449-468.
- Eyerman, Ron. 1984. "Social Movements and Social Theory." *Sociology* 18: 71-78.
- Feige, Chris ve Jeffrey, Miron. 2008. "The Opium Wars, Opium Legalization and Opium Consumption in China". *Applied Economics Letters* 15(12): 911-913.
- Feixa, Carles; Pereira, Ines and Juris, Jeffrey. S. 2009. "Global Citizenship and The 'New, New' Social Movements: Iberian Connections." *Young* 17(4): 421-442.
<https://doi.org/10.1177/110330880901700405>
- Feng, Mengzhe; Tsang, Nathan. LT and Lee, Francis. LF. 2021. "Fact-Checking as Mobilization and Counter-Mobilization: The Case of the Anti-Extradition Bill Movement in Hong Kong." *Journalism Studies* 22(10): 1358-1375.
- Fong, Brian C. H. 2017. "One Country, Two Nationalisms: Center-Periphery Relations between Mainland China and Hong Kong, 1997-2016." *Modern China* 43(5): 523-526.
- Fu, Ping. 2001. "The Cinema of Hong Kong: History, Arts, Identity." *Asian Theatre Journal* 18(2): 279-281.
- Fung, Antony. 2001. "What Makes The Local? A Brief Consideration of The Rejuvenation of Hong Kong Identity." *Cultural Studies* 15(3-4): 591-601.

- Fung, Antony. 2004. "Postcolonial Hong Kong Identity: Hybridising The Local and The National. *Social Identities*." 10(3): 399-414.
- Fung, Antony. 2008. "Discourse And Cultural Identity: Towards A Global Identity For Hong Kong." *Discourses of Cultural China in The Globalizing Age* 1: 189-202.
- Gamson, William A. 1975. "Frame Analysis: An Essay On The Organization of Experience." 603-607.
- Geping, Rao and Zhenmin, Wang. 2007. "Hong Kong's 'One Country, Two Systems' Experience under the Basic Law: Two Perspectives From Chinese Legal Scholars." *Journal of Contemporary China* 16(52): 341-358.
- Gezer, Özden. 2017. "Sanat Siyaset İlişkisi: Propaganda ve Protesto." *İdil Sanat ve Dil Dergisi* 6(39): 3091-3110.
- Giugni, Marco. 2008. "Political, Biographical, and Cultural Consequences of Social Movements." *Sociology Compass* 2(5): 1582-1600.
- Giugni, Marco. 2009. "Political Opportunities: From Tilly to Tilly." *Schweizerische Zeitschrift für Politikwissenschaft* 15(2): 361-367.
- Goodhand, Jonathan. 2000. "From Holy War To Opium War? A Case Study Of The Opium Economy In North Eastern Afghanistan". *Central Asian Survey* 19(2): 265-280.
- Goodwin, Jeff and James, Jasper. 1999. "Caught in A Winding, Snarling Vine: The Structural Bias of Political Process Theory." *Sociological Forum* 14 (1): 27- 54.

- Gusfield, Joseph R. 1962. "Mass Society and Extremist Politics." *American Sociological Review* 27 (1): 19-30.
- Higuchi, Naoto. 2021. "Social Movement Studies in Post-3.11 Japan: A Sociological Analysis." *International Sociology* 36(2): 183-193.
- Ho, Ming Sho. 2020. "How Protests Evolve: Hong Kong's Anti-Extradition Movement And Lessons Learned From The Umbrella Movement." *Mobilization: An International Quarterly*, 25(SI): 711-728.
- Ho, Wing Chung and Hung, Choi Man. 2020. "Youth Political Agency in Hong Kong's 2019 Antiauthoritarian Protests." *HAU: Journal of Ethnographic Theory*, 10(2): 303-307.
- Hoi-Yu, N, ve Kennedy, Kerry J. 2019. "Localist Groups and Populist Radical Regionalism in Hong Kong." *China: An International Journal* 17(4): 111-134.
- Holbig, Heike. 2020. "Be Water, My Friend: Hong Kong's 2019 Anti-Extradition Protests." *International Journal of Sociology* 50(4): 325-337.
- Hing, Lo Shiu. 1992. "The Politics of Cooptation in Hong Kong: A Study of the Basic Law Drafting Process." *Asian Journal of Public Administration* 14(1): 3-24.
- Hou, Wai Kai and Hall, Brian J. 2019. "The Mental Health Impact of The Pro-Democracy Movement in Hong Kong." *The Lancet Psychiatry* 6(12): 982.
- Hou, Wai Kai, et al. "Probable Depression and Suicidal Ideation In Hong Kong Amid Massive Civil Unrest." *Annals of Epidemiology* 54 (2021): 45-51.

- Htun, Mala and Weldon, S. Laurel. 2012. "The Civic Origins of Progressive Policy Change: Combating Violence Against Women In Global Perspective, 1975–2005." *American Political Science Review* 106(3): 548-569.
- Huailuek, Pasut. 2021. "Protests Against The Extradition Law in Hong Kong With Alain Badiou's Riots." *Parichart Journal, Thaksin University* 34(1): 221-229.
- Hung, Ho-Fung, and Iam-Chong Ip. 2012. "Hong Kong's Democratic Movement and The Making of China's Offshore Civil Society." *Asian Survey* 52(3): 504-527.
- Hunt, Scott. A., Benford, Robert. D., and Snow, David. 1994. "Identity Fields: Framing Processes and The Social Construction of Movement Identities." *New Social Movements: From Ideology To Identity* 185: 208.
- Ip, Iam-Chong. 2015. "Politics of Belonging: A Study of The Campaign Against Mainland Visitors in Hong Kong." *Inter-Asia Cultural Studies* 16(3): 410–421.
- Jenkins, J. Craig. 2001. "Social Movements: Resource Mobilization Theory." *International Encyclopedia of The Social ve Behavioral Sciences* 527-553.
- Jenkins, J. Craig. 1983. "Resource Mobilization Theory and The Study of Social Movements." *Annual Review of Sociology* 9(1): 527-553.
- Kaeding, Malte. Philipp. 2017. "The Rise of 'Localism' in Hong Kong." *Journal of Democracy* 28(1): 157-171.
- Kalıpcı, Müge. 2018. "Economic Effects of the Opium Wars for Imperial China: The Downfall of an Empire." *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 18(3): 291-304.

- Kalin, Michael, and Nicholas Sambanis. 2018. "How to Think About Social Identity." *Annual Review of Political Science* 21: 239-257.
- Kan, Flora and Vickers, Edward. 2002. "One Hong Kong, Two Histories: 'History' and 'Chinese History' in the Hong Kong School Curriculum." *Comparative Education* 38(1): 73-89.
- Kan, Karita. 2013. "Occupy Central and Constitutional Reform in Hong Kong." *China Perspectives* 2013(3): 73-78.
- Kamrava, Mehran. 1990. "Causes and Leaders of Revolutions." *The Journal of Social, Political, and Economic Studies* 15 (1): 79.
- Karagöz, Kezban. 2013. "Yeni Medya Çağında Dönüşen Toplumsal Hareketler ve Dijital Aktivizm Hareketleri." *İletişim ve Diplomasi* (1): 131-156.
- Keller, Wolfgang and Shiue, Carol. H. 2021. "The Economic Consequences of The Opium War." National Bureau of Economic Research.
- Keller, Wolfgang Li, Ben and Shiue, Carol. H. 2013. "Shanghai's Trade, China's Growth: Continuity, Recovery, And Change Since The Opium Wars." *IMF Economic Review* 61(2): 336-378.
- Kellogg, Thomas E. 2018. "The Gui Minhao Case and China's Approach to International Law." *Fordham International Law Journal* 41: 1215–1242.
- Kellogg, Tom. 2003. "Legislating Rights: Basic Law Article 23, National Security, and Human Rights in Hong Kong." *Colum. J. Asian L.*, 17: 307.
- King, Ambrose Yeo- Chi. 1975. "Administrative Absorption of Politics in Hong Kong: Emphasis on The Grass Roots Level." *Asian Survey* 15(5): 422-439.

- Kit, Chan Chi. 2014, "China as 'Other': Resistance to and ambivalence toward national identity in Hong Kong" *China Perspectives* 1 (97): 25-34.
- Koopmans, Ruud, and Paul Statham. 1999. "Political Claims Analysis: Integrating Protest Event and Political Discourse Approaches." *Mobilization: An International Quarterly* 4(2): 203-221.
- Ku, A. S. 2004. "Immigration Policies, Discourses, And The Politics of Local Belonging in Hong Kong (1950-1980)." *Modern China* 30(3): 326-360.
- Kuan, Hsin-Chi K. and Lau, Siu-Kai. 2002. "Between Liberal Autocracy and Democracy: Democratic Legitimacy in Hong Kong." *Democratization* 9(4): 58-76.
- Kurzman, Charles. 2008. "Meaning-Making in Social Movements." *Anthropological Quarterly* 81(1): 5-15.
- Kwan, Justin. P. 2016. "The Rise of Civic Nationalism: Shifting Identities in Hong Kong and Taiwan." *Contemporary Chinese Political Economy and Strategic Relations* 2(2): 941-973.
- Kwok, Chi, and Ngai Keung Chan. 2017. "Legitimacy and Forced Democratisation in Social Movements: A Case Study of the Umbrella Movement in Hong Kong." *China Perspectives* 3: 7-16.
- Kwong Ying-Ho. 2016a. "State-Society Conflict Radicalization in Hong Kong: The Rise of 'Anti-China' Sentiment And Radical Localism." *Asian Affairs* 47(3): 428-442.
- Kwong Ying-Ho. 2016b. "The Growth of "Localism" in Hong Kong. A New Path for The Democracy Movement?" *China Perspectives* 3: 63-68.

- Lagerkvist, Johan and Rühlig, Tim. 2016. "The mobilization of memory and tradition: Hong Kong's Umbrella Movement and Beijing's 1989 Tiananmen Movement." *Contemporary Chinese Political Economy and Strategic Relations* 2(2): 735-774.
- Laikwan, Pang. 2020. "Identity Politics and Democracy in Hong Kong's Social Unrest." *Feminist studies* 46(1): 206-215.
- Lam, Jermain TM. 2021. "The 2019 District Council Election in Hong Kong: A Localism Perspective." *Asian Affairs: An American Review* 48(2): 113-132.
- Lam, Wai-Man. 2017. "Hong Kong's Fragmented Soul: Exploring Brands of Localism." In: *Citizenship, Identity and Social Movements in The New Hong Kong*. Routledge: 72-93.
- Lam-Knott, Sonia. 2017. "Understanding Protest 'Violence' in Hong Kong From the Youth Perspective" *Asian Anthropology* 16(4): 279-298.
- Lau, Siu Kai and Kuan, Hsin-Chi. 2000. "Partial Democratization, 'Foundation Moment' and Political Parties in Hong Kong." *The China Quarterly* 163: 705-720.
- Law, Kam- Yee and Lee, Kim Ming. 2006. "Citizenship, Economy and Social Exclusion of Mainland Chinese Immigrants in Hong Kong." *Journal of Contemporary Asia* 36(2): 217-242.
- Lee Francis, Yuen S, Tang G, et al. 2019. "Hong Kong's Summer of Uprising." *China Review* 19(4): 1-32.
- Lee, F. L., Cheng, E. W., Liang, H., Tang, G. K., ve Yuen, S. 2021. "Dynamics of Tactical Radicalisation and Public Receptiveness in Hong Kong's Anti-Extradition Bill Movement." *Journal of Contemporary Asia* 1-23.

- Lee, F. L., Tang, G. K., Yuen, S., ve Cheng, E. W. 2020. "Five Demands and (Not Quite) Beyond: Claim Making and Ideology in Hong Kong's Anti-Extradition Bill Movement." *Communist and Post-Communist Studies* 53(4), 22-40.
- Lee, F. L., ve Chan, J. M. 2005. "Political Attitudes, Political Participation, and Hong Kong Identities After 1997." *Issues ve Studies* 41(2), 1-35.
- Lee, Francis LF, and Joseph M Chan. 2008 "Making Sense of Participation: The Political Culture of Pro-Democracy Demonstrators in Hong Kong." *The China Quarterly* 193: 84-101.
- Lee, Francis LF. 2017. "Social Media, Political Information Cycle, and The Evolution of News: The 2017 Chief Executive Election in Hong Kong." *Communication and the Public* 3(1): 62-76.
- Lee, Francis. 2020. "Solidarity in The Anti-Extradition Bill Movement in Hong Kong." *Critical Asian Studies* 52(1): 18-32.
- Lee, Francis. L. 2018. "Internet Alternative Media, Movement Experience, and Radicalism: The Case of Post-Umbrella Movement Hong Kong." *Social Movement Studies* 17(2): 219-233.
- Lee, Francis. L. 2020. "Social Media and The Spread of Fake News During A Social Movement: The 2019 Anti-ELAB protests in Hong Kong." *Communication and the Public* 5(3-4): 122-125.
- Lee, Francis. L. 2021. "Impact of Protest Activities on Electoral Outcome: The Case Of Hong Kong's Anti-ELAB Movement." *The Social Science Journal* 1-15.

- Lee, Francis. L. F. 2006. "Collective Efficacy, Support for Democratization, and Political Participation in Hong Kong." *International Journal of Public Opinion Research* 18(3): 297–317.
- Lee, Francis. L. F. 2010. "The Perceptual Bases of Collective Efficacy and Protest Participation: The Case of Pro-Democracy Protests in Hong Kong." *International Journal of Public Opinion Research* 22(3): 392–411.
- Leung, Sai Wing, and Lee, Wing. On. 2006. "National Identity at A Crossroads: The Struggle Between Culture, Language And Politics In Hong Kong." *Languages for Intercultural Communication and Education* 13: 23.
- Lewis Steven H. and Kraut. Robert. E. 1972. "Correlates Of Student Political Activism and Ideology." *Journal of Social Issues* 28: 131-149.
- Li, Cho-Kiu. 2021. "Raw fear in Hong Kong." *HAU: Journal of Ethnographic Theory* 11(3): 1045-1059.
- Li, Jhan, Sangal, Siu and Shao, Lee. 2021. "Assessing Economic Impact Of Sovereignty Transfer Over Hong Kong: A Synthetic Control Approach." *Applied Economics* 53(30): 3499-3514.
- Li, Manyu Lin, Hanzhang and Maer. Maria, Natalia. Damayatani 2021. "Relationship of Living Historical Memories and News Source With National Identity: A Latent Class Analysis." *Asian Journal of Social Psychology* 24(3): 364-377.
- Li, Rita, Yi, Man 2010. "A Study On The Impact of Culture, Economic, History And Legal Systems Which Affect The Provisions of Fittings By Residential Developers in Boston, Hong Kong And Nanjing." *International Journal of Global Business and Management Research* 1(3/4): 131-141.

- Li, Yao- Tai and Liu, John. Chung- En. 2021. "Hong Kong, Add Oil!": The Lennon Walls in the 2019 Hong Kong Movement." *Contexts* 20(1): 68-69.
- Li, Yao. Tai and Whitworth, Kui. 2021. "Reclaiming Hong Kong Through Neighbourhood-Making: A study of The 2019 Anti-ELAB Movement." *Urban Studies*, 00420980211014448.
- Liao, Sara. 2021. "Feeling the 2019 Hong Kong anti-ELAB movement: emotion and affect on the Lennon Walls." *Chinese Journal of Communication* 1-23.
- Lim, Tai Wei. 2017. "The Future of Hong Kong Governance: The Pro- independence Legislators' Election Fallout and Beijing's Political Voice in Hong Kong." *Asia and The Pacific Policy Studies* 4(2): 343-353.
- Lin, Yuting; Chen, Meilin and Flowerdew, John. 2021. "Same, Same but Different': Representations of Chinese Mainland and Hong Kong People in The Press in Post-1997 Hong Kong." *Critical Discourse Studies* 1-20.
- Linchbach, Mark. 1998. "Contending Theories of Contentious Politics and The Structure-Action Problem of Social Order." *Annual Review of Political Science* 1: 401-24.
- Ling, Peter. 2006. "Social Capital, Resource Mobilization and Origins of The Civil Rights Movement." *Journal of Historical Sociology* 19(2): 202-214.
- Loong-Yu, Au. 2021. "The Historical Significance of The 2019 Hong Kong Revolt." *Soundings* 7(79): 37-50.
- Lorenzini, Jasmine. 2014. "Subjective Well-Being and Political Participation: A Comparison of Unemployed and Employed Youth." *Journal of Happiness Studies*, 16(2): 381-404.

- Lui, Elizabeth. 2022. "Would Violent Tactics Cost A Democratic Movement Its International Support? A Critical Examination of Hong Kong's Anti-ELAB Movement Using Sentiment Analysis And Topic Modelling." *Japanese Journal of Political Science* 1-17.
- Lui, Tai-Lok. 2015. "A Missing Page in The Grand Plan of 'One Country, Two Systems': Regional Integration and its Challenges to Post-1997 Hong Kong." *Inter-Asia Cultural Studies* 16 (3): 396-409.
- Lui, Tam 2020. "The Unfinished Chapter of Hong Kong's Long Political Transition." *Critique of Anthropology* 40(2): 270-276.
- Luqiu, Luwei. Rose, and Lu, Shuning. 2021. "Bounded or Boundless: A Case Study of Foreign Correspondents' Use of Twitter During The 2019 Hong Kong Protests." *Social Media+ Society* 7(1): 2056305121990637.
- Ma, Ngok. 2009. "Social movements and state-society relationship in Hong Kong." In: Kuah-Pearce KE and Guiheux G (eds) *Social Movements in China and Hong Kong: The Expansion of Protest Space*. Amsterdam: Amsterdam University Press 45–63.
- Ma, Ngok. 2015. "The rise of "Anti-China" Sentiments in Hong Kong and The 2012 Legislative Council Elections." *The China Review* 15(1): 39–66.
- Ma, Eric Kit Wai and Fung, Antony YH. 2007. "Negotiating Local and National Identifications: Hong Kong Identity Surveys 1996–2006." *Asian Journal of Communication* 17(2): 172–185.
- Ma, Eric. 2006. "Bottom-up nationalisation." *Hong Kong Style Cultural Studies* 257-283.

- Ma, Eric. 2007. "Grassroots Nationalism: Changing Identity in a Changing Context." *China Review* 7(2): 149–167.
- Ma, Ngok. 2011. "Value Changes and Legitimacy Crisis in Post-Industrial Hong Kong." *Asian Survey* 51(4): 683–712.
- Marchant, Leslie, 2002. "The Wars of The Poppies" *History Today* 55(5): 42-49.
- Martin, Greg. 2002. "Conceptualizing Cultural Politics in Subcultural and Social Movement Studies." *Social Movement Studies* 1(1): 73-88.
- Mathews, Gordon. 1997. "Hèunggóngyàhn: On the past, present, and future of Hong Kong identity." *Bulletin of Concerned Asian Scholars* 29 (3): 3-13.
- Matthews Gordon. 2020. The Hong Kong protests in anthropological perspective: National identity and what it means. *Critique of Anthropology* 40(2): 264–269.
- McAdam, Doug 1983. "Tactical Innovation and the Pace of Insurgency." *American Sociological Review* 48 (6): 735-54.
- McAdam, Doug 1989. "Biographical Consequences of Activism." *American Sociological Review* 54: 744- 64.
- McAdam, Doug 1992. "Gender as a Mediator of the Activist Experience: The Case of Freedom Summer." *American Journal of Sociology* 97: 1211-40.
- McAdam, Douglas. 1986. "Recruitment to high-risk activism: The Case of Freedom Summer." *American Journal of Sociology*, 92(1), 64-90.
- McAdam, Doug, Sidney Tarrow, and Charles Tilly. 1996. "To Map Contentious Politics." *Mobilization* 1(1):17–34.

- Mccarthy, John. D. And Mayer Zald. N. 1977. "Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory." *American Journal of Sociology* 82(6): 1212-1241.
- McVeigh, Rory. 1995. "Social Structure, Political Institutions, And Mobilization Potential." *Social Forces* 74(2): 461-485.
- Mei, Emily. 2021. "Youth-Led Social Identity and Movements: A Case Study of Youth Activism in Hong Kong." *Aleph, UCLA Undergraduate Research Journal for the Humanities and Social Sciences* 18(1): 148-168.
- Melancon, Glenn. 1999. "Honour in Opium? The British Declaration of War on China, 1839–1840." *The International History Review* 21(4): 855-874.
- Melucci, Alberto. 1980. "The New Social Movements: A Theoretical Approach." *Social Science Information* 19(2): 199-226.
- Melucci, Alberto. 1988. "Getting involved: Identity and mobilization in social movements." *International Social Movement Research* 1(26): 329-348.
- Melucci, Alberto. 1995. "The Process of Collective Identity." *Social Movements and Culture* 4: 41-63.
- Mengelberg, Kaethe. 1961. "Lorenz Von Stein and His Contribution to Historical Sociology." *Journal of the History of Ideas* 22(2): 267-274.
- Meyer, David. S. 2004. "Protest and Political Opportunities." *Annual Review of Sociology* 30(1): 125-145.
- Millward, Peter and Poulton, George. 2014. "Football Fandom, Mobilization And Herbert Blumer: A Social Movement Analysis of FC United of Manchester." *Sociology of Sport Journal* 31(1): 1-22.

- Montgomery, Jacob. 2011. "Public Perceptions and Democratic Development in Hong Kong Special Administrative Region." *Asia Pacific: Perspectives* 10(2): 117–32.
- Morris, Aldon. 1981. "Black Southern Student Sit-In Movement: An Analysis of Internal Organization." *American Sociological Review* 46: 755-767.
- Morris, Aldon. 2000. "Reflections on Social Movement Theory: Criticisms and Proposals." *Contemporary Sociology* 29 (3): 445-54.
- Morris, Paul, and Vickers, Edward. 2015. "Schooling, Politics and The Construction of Identity in Hong Kong: the 2012 'Moral and National Education' crisis in Historical Context." *Comparative Education* 51(3): 305-326.
- Nedilsky, Lida. V. 2021. "The Liberalizing Role of Startups in Hong Kong Religion and Politics." In *Citizens of Two Kingdoms: Civil Society and Christian Religion in Greater China*. Brill. 155-176.
- Ng, Mee Kam. (2020). "The Making of 'Violent' Hong Kong: A Centennial Dream? A Fight for Democracy? A Challenge to Humanity?" *Planning Theory ve Practice* 21(3): 483-494.
- Ngai, Pun. 2020. "Reflecting on Hong Kong Protests in 2019–2020." *HAU: Journal of Ethnographic Theory* 10(2): 333-338.
- Oğurlu, Mehmet Şirin ve Dağ, Rahman. 2021. "Karar Alma Aşamasında Demokratik Yapı Ve Sivil Toplum Çıkmazı: Hong Kong Protestoları Örneği." *International Journal Of Economic ve Administrative Studies* (33): 139:152.
- Olzak, Susan. 1998. "Ethnic Protest in Core and Periphery States, Ethnic and Racial Studies." *Ethnic and Racial Studies* 21 (2): 187-217.

- Ortmann Stephaen. 2016. "The Lack of Sovereignty, The Umbrella Movement, And Democratisation in Hong Kong." *Asia Pacific Law Review* 24(2): 108–122.
- Ortmann, Stephan. 2015. "The Umbrella Movement And Hong Kong's Protracted Democratization Process." *Asian Affairs* 46(1): 32–50.
- Özçetin, Burak ve Turan, Ömer. 2015. "Kahire'den İstanbul'a: Futbol, Siyaset ve Toplumsal Hareketler." *Mülkiye Dergisi* 39(2): 115-146.
- Özen, Hayriye ve Özen, Şükrü. 2010. "Kamu Siyasaları ve Toplumsal Hareketler: Türkiye'de Protesto Hareketlerinin Madencilik Siyasetine Etkileri." *Amme İdaresi Dergisi* 43(2): 33-64.
- Pelek, Selin. 2019. "Bir Sınıf Kavramı Olarak Prekaryanın Eleştirisi." *Praksis* 49: 103-123.
- Peterson, Abby. 1989. "Review Essay: Social Movement Theory." *Acta Sociologica* 32(4): 419-426.
- Ping, Yew Chiew, and Kin-Ming, Kwong. 2014. "Hong Kong Identity On The Rise." *Asian Survey* 54(6): 1088-1112.
- Polletta, Francesca. 1999. "Snarls, Quacks, And Quarrels: Culture And Structure In Political Process Theory." In *Sociological Forum Kluwer Academic Publishers-Plenum Publishers* 14(1): 63-70.
- Pope, Catherine. 2003. "Resisting Evidence: The Study of Evidence-Based Medicine As A Contemporary Social Movement." *Health* 7(3): 267-282.
- Purbrick, Martin. 2019. "A Report of The 2019 Hong Kong Protests." *Asian Affairs* 50(4): 465–487.

- Radu, Bodgan Mihai. 2011. "Parental Involvement in Schools. A Study of Resources, Mobilization, and Inherent Inequality." *Journal of Comparative Research in Anthropology and Sociology* 2(02): 103-115.
- Ramos, Howard. 2021. "Take Back Our Future: An Eventful Sociology of the Hong Kong Umbrella Movement." *Contemporary Sociology* 50(1): 65-67.
- Rancière, Jacques. 2004. "Who Is the Subject of the Rights of Man? South Atlantic Quarterly, American Sociological Review 103(2/3): 297-310.
- S. Ku, Agnes. 2020. "New Forms of Youth Activism—Hong Kong's Anti-Extradition Bill Movement in The Local-National-Global Nexus." *Space and Polity* 24(1): 111-117.
- Sajoo, Aryn. 2020. "After Identity Politics? Faith in Liberal Citizenship." *Canadian Political Science Review* 14(1): 77-97.
- Sarfati, Yusuf. 2015. "Dynamics of Mobilization During Gezi Park Protests in Turkey." In *The Whole World is Texting* (25-43). Brill Sense.
- Sautman, Barry. 1997. "Racial Nationalism and China's External Behavior." *World Affairs*, 160(2): 78–95.
- Sautman, Barry, and Hairong Yan. 2015. "Localists and "Locusts" in Hong Kong: Creating a Yellow-Red Peril Discourse." *Maryland Series in Contemporary Asian Studies* 2: 1-94.
- Scott, Ian. 1989. "The Hong Kong Response." *Political Change and the Crisis of Legitimacy in Hong Kong*. Hurst 206–212.

- Scott, Ian. 2017. “ ‘One Country, Two Systems’: The End of a Legitimizing Ideology?”. *Asia Pacific Journal of Public Administration* 39(29): 83-99.
- Sen, Anindya and Avci, Ömer. 2016. “Why Social Movements Occur: Theories of Social Movements.” *Journal of Knowledge Economy and Knowledge Management* 11(1): 125-130.
- Shuk-Mei Ku, Agnes. 2019. “In Search of a New Political Subjectivity in Hong Kong: The Umbrella Movement as a Street Theater of Generational Change.” *The China Journal* 82: 111-132.
- Shum, Maggie. 2021. “When Voting Turnout Becomes Contentious Repertoire: How Anti-ELAB Protest Overtook The District Council Election in Hong Kong 2019.” *Japanese Journal of Political Science* 22(4): 248-267.
- Sing, Ming. 2005. “Public Support For Democracy in Hong Kong.” *Democratisation* 12(2): 244-261.
- Smyth, Regina; Bianco, William and Kwan Nok Chan 2019. “Legislative Rules in Electoral Authoritarian Regimes: The Case of Hong Kong’s Legislative Council. *The Journal of Politics*, 81(3), 892-905.
- So, Alvin Y. 2011. “One Country, Two Systems” and Hong Kong China National Integration: A Crisis-Transformation Perspective.” *Journal of Contemporary Asia* 41(1): 99-116.
- So, Alvin Y, and Ip, Ping Lam. 2019. “Civic localism, Anti-Mainland Localism, and Independence: The Changing Pattern of Identity Politics in Hong Kong Special Administrative Region.” *Asian Education and Development Studies*. 255-268.

- So, Alvin Y, and Ludmilla Kwitko. 1992. "The Transformation of Urban Movements in Hong Kong." *Bulletin of Concerned Asian Scholars* 24 (4): 31-42.
- So, Alvin Y. 2000. "Hong Kong's Problematic Democratic Transition: Power Dependency or Business Hegemony?". *The Journal of Asian Studies* 59(2): 359- 81.
- So, Alvin. Y. 2011. "One Country, Two Systems" and Hong Kong-China National Integration: A Crisis-Transformation Perspective." *Journal of Contemporary Asia* 41(1): 99-116.
- Staggenborg, Suzanne. 2001. "Beyond Culture Versus Politics: A Case Study of A Local Women's Movement." *Gender & Society* 15(4): 507-530.
- Steinhardt, H. Christoph, Linda, Li Chelan, and Yihong, Jiang,. 2018, "The Identity Shift in Hong Kong since 1997: Measurement and Explanation", *The Journal of contemporary China* 27(110): 261-276.
- Stets, Jan E., and Peter J. Burke. 2000. "Identity Theory and Social Identity Theory." *Social Psychology Quarterly* 63 (3): 224-237.
- Stott, Clifford., Ho, L., Radburn, M., Chan, Y. T., Kyprianides, A., ve Morales, P. S. 2021. "Patterns of 'Disorder'during The 2019 Protests in Hong Kong: Policing, Social Identity, Intergroup Dynamics, and Radicalization." *Policing: A Journal of Policy and Practice* 14(4): 814-835.
- Thurber, Ches. 2014. "Militias As Sociopolitical Movements: Lessons From Iraq's Armed Shia Groups." *Small Wars & Insurgencies* 25 (5-6): 900-923.
- Subedi, Tek Nath. 2021. "Review of Literature on Social Movement." *Interdisciplinary Journal of Management and Social Sciences* 2(2): 118-124.

- Şanlı, Ayşem Sezer. 2020. "Gündelik Hayatı Dönüştüren Eylem Olarak Protesto ve Protesto Aktörü Olarak Kadınlar: Cumartesi Anneleri Üzerine Bir Değerlendirme." *Fe Dergi* 12(1): 44-58.
- Tang, Garry, and Lee, Francis LF. 2018. "Social Media Campaigns, Electoral Momentum, and Vote Shares: Evidence From the 2016 Hong Kong Legislative Council Election." *Asian Journal of Communication* 28(6): 579-597.
- Tang, Thomas Yun-Tong. 2021. "Collective Memories, Emotions, and Spatial Tactics in Social Movements: The Case of The Umbrella Movement in Hong Kong." *Emotion, Space and Society* 38: 100767.
- Tang, Wenfang. and Darr, Benjamin. 2012. "Chinese Nationalism and Its Political and Social Origins." *Journal of Contemporary China* 21(77): 811-826.
- Tarrow, Sidney. 1998. 'The Very Excess of Democracy': State Building and Contentious Politics in America. *Social Movements and American Political Institutions*, 20-38.
- Tarrow, Sidney. 2001. Transnational Politics: Contention and Institutions in International Politics. *Annual Review of Political Science* 4: 112–134.
- Teo, Elgar, ve Fu, King Wa. 2021. "A Novel Systematic Approach Of Constructing Protests Repertoires From Social Media: Comparing The Roles Of Organizational And Non-Organizational Actors İn Social Movement." *Journal of Computational Social Science* 4(2): 787-812.
- Tilly, Charles. 1997. "Contentious Politics and Social Change." *African Studies* 56(1): 51-65.

- Tilly, Charles. 2003. "Political Identities in Changing Polities." *Social Research: An International Quarterly* 70(2): 605-619.
- Tobias, Benjamin. 2015. "A Sense of Self-An analysis on National Identity in Hong Kong." *Lund University Centre For East and South-East Asian Studies* 1-48.
- Tse, Thomas Kwan- Choi, "Constructing Chinese Identity in Post- colonial Hong Kong: A Discursive Analysis of the Official Nation- Building Project." *Studies in Ethnicity and Nationalism* 14 (1): 188-206.
- Tung, Hans H, Lin, Ming-Jen Lin, and Yi- Fan Lin. 2021. "Anti-ELAB Movement, National Security Law, and Heterogeneous Institutional Trust in Hong Kong." *Japanese Journal of Political Science* 22(4): 287-311.
- Tong, Clement Tsz Ming. 2016. "The Hong Kong Week of 1967 and The Emergence of Hong Kong Identity Through Contradistinction." *Journal of the Royal Asiatic Society Hong Kong Branch* 56: 40-66.
- Touraine, Alain. 2002. "The impotance of social movements." *Social Movement Studies*, 1 (1): 89-95.
- Uslu, A. 2014. "Avrupa'da Erken Dönem Sosyalist Teori ve İşçi Hareketleri (1830-1840)." *Akademik İncelemeler Dergisi* 9: 1-24.
- Uysal, Ülke Evrim. 2012. "Sulukule: Kentsel Dönüşüme Etno-Kültürel Bir Direniş." *İdealkent* 3 (7): 136-159.
- Uysal, Ahmet. 2009. "Toplumsal Hareketler İçin Kaynak Yaratma ve Kullanma Stratejileri." *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 10(2): 217-238.

- Uzun, Abdullah ve Tan Şahin, Kader. 2013. "Kurumsal Değişimde Toplumsal Hareketlerin Rolü: Toplumsal-Politik Bağlam Çerçevesinde Bir Analiz." 69-89.
- Ün, Marella. Bodur ve Timur, Kasım. 2016. "Kolektif Siyasal Şiddet ve İslami Toplumsal Hareket Analizi: Hamas Örneği." Ankara Üniversitesi SBF Dergisi 71(2): 565-597.
- Veg, Sebastian. 2017, "The Rise of 'Localism' and Civic Identity in Post-handover Hong Kong: Questioning the Chinese Nation-State", *The China Quarterly* (London) 230: 323-347.
- Vickers, Edward, and Flora Kan. 2003. "The Reeducation of Hong Kong: Identity, Politics, and Education in Postcolonial Hong Kong." *American Asian Review* 21 (4): 401-448.
- Villamayor-Tomas, Sergio and García-López, Garcia. A. 2021. "Commons Movements: Old and New Trends in Rural and Urban Contexts." *Annual Review of Environment and Resources* 46: 511-543.
- Wan Chan; Debby, Sze, and Pun, Ngai. 2020. "Economic Power of The Politically Powerless in The 2019 Hong Kong Pro-Democracy Movement." *Critical Asian Studies* 52(1): 33-43.
- Wang, Guofeng and Ma, Xueqin. 2021. "Were They Illegal Rioters or Pro-democracy Protestors? Examining the 2019–20 Hong Kong Protests in China Daily and The New York Times. *Critical Arts*, 35(2), 85-99.
- Wang, Samson. 2021. "Hong Kong's Civil Disobedience Under China's Authoritarianism." *Emory Int'l L. Review* 35: 21.

- Wang, Yi. 2019. "Local Identity in A Global City: Hong Kong Localist Movement on Social Media." *Critical Studies in Media Communication* 36(5): 419-433.
- Wang, Yuan-Kang. 2001. "Toward A Synthesis of The Theories of Peripheral Nationalism: A Comparative Study of China's Xinjiang and Guangdong." *Asian Ethnicity* 2 (2): 177-195.
- Weber, Kirsten. M. Dejmanee, Tisha and Rhode, Flemming. 2018. "The 2017 Women's March On Washington: An Analysis of Protest-Sign Messages." *International Journal of Communication* 12: 2289-2313.
- Weng, Byron SJ. 1987. "The Hong Kong Model of 'One Country, Two Systems': Promises and Problems." *Asian Affairs: An American Review* 14 (4): 193-209.
- Whittier, Nancy. 2002. "Meaning And Structure in Social Movements." *Social Movements: Identity, Culture, and The State*, 289-307.
- Wong, Joshua. 2015. "Skolarizm on The March." *New Left Review* 92: 43-52.
- Wong, Kevin and Wan, Po-San. 2009, "New Evidence of The Postmaterialist Shift: The Experience of Hong Kong", *Social indicators research* 92 (3): 497-515.
- Wong, Kevin. TzeWai; Zheng, Victor and Wan, Po San. 2021. "Local Versus National Identity in Hong Kong, 1998–2017." *Journal of Contemporary Asia* 51(5): 803-827.
- Wong, Stan Hok-Wui, and Chan, Kelvin Chun-Man. 2021. "The Impact of Pre-Election Protests in Electoral Autocracies: The Case of Hong Kong's Anti-ELAB Movement." *Issues ve Studies* 57(03): 2150010.

- Wong, Stan Hok-Wui, and Wan, Kin Man. 2018. "The Housing Boom and The Rise of Localism in Hong Kong: Evidence From The Legislative Council Election in 2016." *China Perspectives* (2018/3): 31-40.
- Wong, Andrew T.Y, et al. 2017. "From SARS to Avian Influenza Preparedness in Hong Kong." *Chinese Infectious Diseases* 64 (2): 98–104.
- Wong, Benson Wai Kwok, and Sanho Chung. 2016. "Skolarizm and Hong Kong Fetmektediration of Students: Comparative Analysis of Their Developments after the Umbrella Movement" *Contemporary Chinese Political Economy and Strategic Relations* 2(2): 865-884.
- Wu, Guoguang. 2008. "From Post-imperial to Late Communist Nationalism: Historical Change in Chinese Nationalism from May Fourth to The 1990s." *Third World Quarterly* 29(3): 467- 482.
- Wu, Rwei-Ren. 2016. "The Lilliputian Dreams: Preliminary Observations of Nationalism in Okinawa, Taiwan and Hong Kong" *Nations and Nationalism* 22(3): 686-705.
- Wu, Siyuan. 2021. "Stephen R. Platt: *Imperial Twilight: The Opium War and the End of China's Last Golden Age*." *Journal of Cultural Interaction in East Asia* 12(1): 69-72.
- Wu, Xiaogang. 2009. "Income Inequality and Distributive Justice: A Comparative Analysis of Mainland China and Hong Kong." *The China Quarterly* 200: 1033-52.
- Yam, Shui-Yin Sharon. 2021. "The City of Tears: Reproductive Justice and Community Resistance in Hong Kong's Anti-ELAB Movement." *Feminist Formations* 33(2): 1-24.

- Yeoh, Emile. 2020. "Glory to Hong Kong": Exploring Hong Kong's Anti-Extradition Law Amendment Bill 2019 (Anti-ELAB) Protests and Their Implications. *Contemporary Chinese Political Economy and Strategic Relations: An International Journal (CCPS)* 6(3): 819-830.
- Yew, Chiew Ping, and Kin-Ming Kwong. 2014. "Hong Kong Identity on The Rise." *Asian Survey* 54 (6): 1088-1112.
- Yu, Andrew. 2021. "The Failure of The Welfare Ideology and System in Hong Kong: A Historical Perspective." *Human Affairs* 31(1): 99-108.
- Yuen, Samson. ve Chung, Sanho. 2018. "Explaining Localism in Post-Handover Hong Kong: An Eventful Approach." *China Perspectives* 3: 19-29.
- Yuen, Samson and Tong, Kin- Long. 2021. "Solidarity in Diversity: Online Petitions and Collective Identity in Hong Kong's Anti-Extradition Bill Movement." *Japanese Journal of Political Science* 22(4): 215-232.
- Yuen, Samson. 2015. "Hong Kong After the Umbrella Movement. An Uncertain Future for "One Country Two Systems." *China Perspectives* (1): 49-53.
- Yuen, Timothy, and Byram, Michael. 2007. "National Identity, Patriotism and Studying Politics in Schools: A Case Study in Hong Kong." *Compare: A Journal of Comparative and International Education* 37(1): 23-36.
- Zald, Mayer. N and Ash, Roberta. 1966. "Social Movement Organizations: Growth, Decay and Change." *Social Forces* 44(3): 327-341.

- Zhang, Mengmeng, and Sabina, Mihelj. 2012. "Hong Kong Identity and The Press-Politics Dynamics: A Corpus-Assisted Discourse Study." *Asian Journal of Communication* 22(5): 506–527.
- Yan, Fee, 2013. "Demystifying British Colonial Governance of Hong Kong: A Review of Governing Hong Kong: Insights from the British Declassified Files. *he Twenty-First Century Review* 6(137).
- Zhang, Yinxian; Liu, Jiajun, and Wen, Ji-Rong. 2018. "Nationalism on Weibo: Towards A Multifaceted Understanding of Chinese Nationalism." *The China Quarterly* 235: 758-783.
- Zheng, Dahua. 2012. "On modern Chinese Nationalism and Its Conceptualization." *Journal of Modern Chinese History* 6(2): 217-234.
- Zhong, Weimin. 2010. 'The Roles of Tea and Opium in Early Economic Globalization: A Perspective on China's Crisis in The 19th Century.' *Frontiers of History in China*, 5(1): 86-105.
- Zhou, Jiangping; Yang, Yuling, and Ma, Hanxi. 2022. "Significance of Metro Stations and Their Surroundings: Hong Kong in The Anti-Extradition Protests." *Journal of Transport Geography* 98: 103273.

İnternet Kaynakları

- AFP. 2017. "A Brief History of Hong Kong: From Quiet Backwater to Modern-Day Metropolis." Hong Kong Free Press HKFP. hongkongfp.com. E. T: 21.01.2022.
- Albert, Eleanor. 2020. "Democracy in Hong Kong." Council on Foreign Relations, Council on Foreign Relations, www.cfr.org/backgroundunder/democracy-hong-kong. Democracy in Hong Kong | RealClearWorld. E.T: 12.01.2022.
- Amnesty International. 2019. "Hong Kong's Protests Explained." Amnesty International. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2019/09/hong-kong-protests-explained/>. E.T: 04.11.2021.
- Arranz, Adolfo. 2019. "Hong Kong: From Occupy 2014 to Protests 2019." (scmp.com) Winner - Hong Kong, From Occupy 2014 to Protests 2019 - Single Winner (tokyofotoawards.jp) E.T: 18.11.2021.
- Banjo, Shelly, and Alyza Sebenius. 2019. "Trolls Renew Social Media Attacks on Hong Kong's Protesters." www.bloomberg.com/news/articles/trolls-renew-social-media-attacks-on-hongkong-s-protesters. E.T: 24.01.2022.
- Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the Peoples Republic of China. <https://www.basiclaw.gov.hk/en/basiclaw/basiclaw.html> E.T:21.01.2022.
- BBC. 2019. "Hong Kong Formally Scraps Extradition Bill That Sparked Protests." <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-50150853>. E.T: 12.11.2021.
- Birsel, Robert. 2019. "Explainer: What was Hong Kong's 'Occupy' Movement All About?" Reuters.<https://www.reuters.com/article/us-hongkong-politics-occupy-explainer/explainer-what-was-hong-kongs-occupy-movement-all-about-idUSKCN1S005M>. E.T: 12.11.2021.

- Blakemore, Erin. 2019. "How Hong Kong's Complex History Explains Its Current Crisis with China." (Nationalgeographic.Com). E.T: 15.02.2022.
- Bloomberg. 2019. "The Currency Soros Could Not Break Is Tempting Hedge Funds Again." South China Morning Post, www.scmp.com/business/banking-finance/article/3024678/hong-kong-dollar-which-george-soros-failed-break-1998. E.T: 10.11.2021.
- Bradsher, Keith. 2019. "China Condemns U.S. Over Hong Kong. That Won't Stop Trade Talks." The New York Times, The New York Times, 28 Nov. 2019, www.nytimes.com/. E.T: 28.11.2021.
- Buckley, Chris. 2015. "Three Months of Protests End Quietly in Hong Kong." The New York Times. 15 Dec. 2014, www.nytimes.com/2022/02/15/world/asia/three-. E.T: 15.02.2022.
- Bush, Richard Chriss. 2014. "Hong Kong: Examining the Impact of the 'Umbrella Movement'." <https://www.brookings.edu/testimonies/hong-kong-examining-the-impact-of-the-umbrella-movement/>. E.T: 02.03.2022.
- Bush, Richard. 2014. "China's Decision on Universal Suffrage in Hong Kong." BrookingsInstitution.<http://www.brookings.edu/blogs/up-front/posts/2022/02/02-hong-kong-chief-executive-election-bush>. E.T: 02.02.2022.
- Carter, Caroline. 2017. "Has 'One Country, Two Systems' Been A Success for Hong Kong?" The Economist. 29 June. <https://www.economist.com/the-economist-explains/has-one-country-two-systems-been-a-success-for-hong-kong>. E.T: 28.11.2021.
- Carter, Caroline. 2017. "How Hong Kong Picks its Chief Executives." The Economist. <https://www.economist.com/the-economist-explains/how-hong-kong-picks-its-chief-executives>. E.T: 28.11.2021.

Chan, Ho-Him, Karen Zhang, and Lok-Kei Sum. 2019. “Campus Clashes As Hong Kong Universities Become New Battleground.” South China Morning Post. 12 November. Campus Clashes as Universities Become New Battleground in Hong Kong Anti-Government Unrest | South China Morning Post (scmp.com) E.T:19.02.2022.

Chan, Holmes. 2019. “Explainer: The Conflicting Messages Behind Protesters’ Use of The Colonial Hong Kong Flag.” Hong Kong Free Press HKSF. 13 July. <https://www.hongkongfp.com/2022/01/13/explainer-conflicting-messages-behind-protesters-use-colonial-hong-kong-flag/>. E.T: 13.01.2022.

Chappell, Carmin. 2019. “Many of the leaders of Hong Kong’s protests are millennials—here’s why they’re taking action.” CNBC. 12 August. <https://www.cnbc.com/meet-the-millennial-leaders-of-hong-kongs-protests.html>. E.T: 12.11.2021.

Civil Service Bureau-Official Languages Division. 2015. Civil Service Bureau of the Government of Hong Kong Special Authorization Region. 2015. “Official Languages Division.” Civil Services Bureau. 27 July. <https://www.csb.gov.hk/english/aboutus/org/scsd/1470.html>. E.T: 31.01.2022.

Connors, Adam. 2019. “Key Moments in Hong Kong's pro-Democracy Fight.” ABC News, ABC News, 15 June 2019, hong-kong-umbrella-movement-one-year-on/6802388. E.T: 19.02.2022.

Creery, Jennifer. 2020. “70-Year-Old Dies After Being Hit On Head With Brick During Hong Kong Protest Clash”- Hong Kong Free Press HKFP (Hongkongfp.Com). E.T: 20.01.2022.

Creery, Jennifer. 2020. Explainer: From 'Five Demands' To 'Independence'- The Evolution of Hong Kong's Protest Slogans - Hong Kong Free Press HKFP (hongkongfp.com). E.T: 10.01.2022.

- Dapiran, Antony. 2019. “‘Be Water!’: Seven Tactics That Are Winning Hong Kong's Democracy Revolution.” *New Statesman*. E.T: 10.11.2021.
- Dapiran, Antony. 2019. “How China Lost Hong Kong. Foreign Policy.” *Foreign Policy* website: <https://foreignpolicy.com/2022/03/09/how-china-lost-hongkong/> E.T: 09.03.2022.
- De La Sota, Carmen Durrer ve Gethin, Amory. 2021. “Inequality, Identity, and the Structure of Political Cleavages in South Korea, Taiwan, and Hong Kong, 1996-2016.” E.T: 13.03.2022.
- Decision Relating to the Method for Selecting the Chief Executive of the Hong Kong Special Administrative Region and for Forming the Legislative Council of the Hong Kong Special Administrative Region in the Year 2012 and on Issues Relating to Universal Suffrage (promulgated by Standing Committee of the National People's Congress) Paragraph 9. E.T: 24.02.2022.
- Demosistō 2016. Mission. Autonomy. <https://www.demosisto.hk/mission?lang=en> E.T: 12.10.2021.
- Duhalde, Marcelo, and Han Huang. 2019. “History of Hong Kong Protests: Riots, Rallies and Brollies.” *South China Morning Post Online* E.T: 18.03.2022.
- Dykes, Jeffrey R. 2018. “Rise ve Fall of the Canton Trade System.” *Massachusetts Institute of Technology*. E.T: 20.02.2022.
- Eddie Chu Hoi-dick. 2019. “Environmentalism and Animal Rights Activist, Is The Surprise Winner in Hong Kong's Election.” *Quartz*. <https://qz.com/773932/eddie-chu-hoi-dick-environmentalist-and-animal-rights-activist-is-the-surprise-winner-in-hong-kongs-election>. E.T: 19.03.2022.

Fisher, Max. 2019. "One Country, Two Nationalisms: The Identity Crisis behind Hong Kong's Turmoil." The New York Times <https://www.nytimes.com/2019/09/27/world/asia/hong-kong-protests-identity.html>. ET. 15.03.2022.

Giles, Christopher. 2019. "Hong Kong Protests: Were Triads Involved in the Attacks?" BBC News, BBC, 22 July 2019, www.bbc.com/news/world-asia-china-49071502. E.T: 02.01.2022.

Government Hong Kong. 2019. "Hong Kong-The Facts." Gov HK. <https://www.gov.hk/en/about/abouthk/facts.htm>. E.T: 09.09.2021.

Gunia, Amy. 2019. "A Brief History of Protest in Post-Handover Hong Kong." Time, Time, 20 June 2019, time.com/5606212/hong-kong-history-mass-demonstrations-protest/. E.T: 03.11.2021.

Hardin, Russell. 2015. "Collective Action." RFF Press. <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781315044330/collective-action-russell-hardin> E.T: 12.10.2021.

Headley, Tyler Y. 2016. "Why Did Hong Kong's Umbrella Movement Fail?" The Diplomat, For The Diplomat thediplomat.com/2016/04/why-did-hong-kongs-umbrella-movement-fail/. E.T: 30.03.2022.

Hernández, Javier C. 2018. "A Hong Kong Newspaper on a Mission to Promote China's Soft Power." The New York Times, The New York Times, 31 Mar. 2018, www.nytimes.com/world/asia/south-china-morning-post-hong-kong-alibaba.html. E.T: 31.03.2022.

Higgins, Andrew. 2019. "'Retake Hong Kong': A Movement, A Slogan and An Identity Crisis." The New York Times. 14 August.

- <https://www.nytimes.com/world/asia/hong-kong-protests-identity-china-edward-leung.html>. E.T: 14.12.2021.
- Hong Kong Unemployment Rate 1981-2020 Data.” Trading Economics, Trading Economics, 2020, tradingeconomics.com/hong-kong/unemployment-rate. E.T: 20.02.2022.
- Hsu, Stacy. 2019. “World Leaders Urged to Address Hong Kong Issue Ahead of G20.” Focus Taiwan, Focus Taiwan-CNA English News, 27 June 2019, focustaiwan.tw/cross-strait/201906270014 E.T: 17.02.2022.
- Hung, Cheuk Ting. 2018. “Income Inequality in Hong Kong and Singapore.” Journal of Political Economy piketty.pse.ens.fr/files/Hung2018.pdf. E.T:11.12.2021.
- Ives, Mike, May Tiffany, and Elaine Yu. 2019. “Hong Kong Protesters Return to Streets After Leader Announces Concessions.” The New York Times. 7 September. <https://www.nytimes.com/world/europe/hong-kong-protests-2019.html>. E.T: 12.12.2021.
- Johansen, Emil Bakkansen; Mariager, Janus Emil and Nissen, Victor. Kalsen. 2021. “Revolution of Our Time: Surveillance and Materiality in the Hong Kong 2019 Protests.” SocArXiv. May 29. doi:10.31235/osf.io/sg2ne. E.T: 01.03.2022.
- Kilpatrick, Ryan Ho. 2019. “‘An Eye For An Eye’: Hong Kong Protests Get Figurehead in Woman Injured by Police.” The Gaurdian. 16 August. <https://www.theguardian.com/world/2019/aug/16/an-eye-for-an-eye-hong-kong-protests-get-figurehead-in-woman-injured-by-police>. E.T: 03.04.2022.
- Kirby, Jen. 2019. “9 Questions About The Hong Kong Protests You Were Too Embarrassed To Ask.” <https://www.vox.com/world/20804294/hong-kong-protests-9-questions> E.T: 05.03.2022.

- Koetsier, John. 2019. "Hong Kong Protestors Using Mesh Messaging App China Can't Block: Usage Up 3685%." *Forbes*, *Forbes Magazine*, 11 Sept. 2019, www.forbes.com/sites/johnkoetsier/hong-kong-protestors-using-mesh-messaging-app-china-cant-block-usage-up-3685/#1b094cd3135a. E.T: 02.12.2021.
- Kow, Yong Ming, Bonnie Nardi, and Wai Kuen Cheng. 2020. "Be water: Technologies in The Leaderless Anti-ELAB Movement in Hong Kong." *Proceedings of The 2020 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*. E.T: 11.01.2022.
- Kuo, Lily, and Heather Timmons. 2014. "How China's Anti-Umbrella Propaganda Failed in Hong Kong." *Quartz*, *Quartz*, 9 Oct. 2014, qz.com/277863/how-chinas-anti-umbrella-propaganda-failed-in-hong-kong/. E.T: 19.01.2022.
- Kwan, Chloe; Lam, Stanley and Tsim, T. 2016. "The Rise and Rise of Localism Among Hong Kong Youth." *Hong Kong Free Press*. <https://www.hongkongfp.com/the-rise-and-rise-of-localismamong-hong-kong-youth/> E.T: 20.03.2022.
- Lam, Eric. 2019. "Hong Kong Unemployment Rises to Highest Level Since 2017 in November." *Bloomberg.com*, *Bloomberg*, 17 Dec. 2019, www.bloomberg.com/news/articles/2019-12-17/hong-kong-unemployment-rose-in-november-as-protests-hit-economy. E.T: 28.02.2022.
- Lardy, Nicholas. 2016. "The Changing Role of The Private Sector in China." *Conference 2016*. E.T: 19.02.2022.
- Lau, Joyce. 2012 "Thousands Protest China's Plans for Hong Kong Schools." *The New York Times*. E.T: 23.01.2022.
- Lee, Simon. 2019. "Commentary: Out of Reach? The Unaffordability of Housing Fuelling the Hong Kong Protests." *Channel News Asia*, *Channel News Asia*, 6 Sept. 2019, www.channelnewsasia.com/news/commentary/hong-kong-protests-causes-housing-affordability-youths-own-rent-11879250. E.T: 19.02.2022.

- Lee, Yee. 2019. "China Heritage." Restoring Hong Kong, Revolution of Our Times." 6 August. <http://chinaheritage.net/journal/restoring-hong-kong-revolution-of-our-times/>. E.T. 27.02.2022.
- Legislative Council of The Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China. History of The Legislature. https://www.LegCo.gov.hk/general/english/intro/hist_lc.htm. E.T:11.01.2022.
- Lok-Kei, Sum. 2019. "Why Hong Kong Protestors Wave US and British Flags." South China Morning Post. 22 August. <https://www.scmp.com/news/hong-kong/politics/article/3023817/are-hong-kong-protesters-pro-american-or-british-when-they>. E.T: 23.01.2022.
- McLaughlin, Timothy. 2019. "Hong Kong's Protests Have Cemented Its Identity." The Atlantic. <https://www.theatlantic.com/international/archive/2019/08/hong-kong-china-protest-identity/596320/>. E.T: 08.02.2022.
- Mok, D. 2016. "Who is Ray Wong? Hong Kong Indigenous Leader Nabbed After Mong Kok Riot Rejected Pan-democratic Camp's Milder Approach." South China Morning Post. <http://www.scmp.com/news/hong-kong/law-crime/article/1915144/who-raywong-hong-kong-indigenous-leader-nabbed-after-mong>. E.T: 07.02.2022.
- Morrison, Wayne M. 2019. "China's Economic Rise: History, Trends, Challenges, Implications for the United States." Congressional Research Service. E.T: 24.01.2022.
- Murdock, Jason. 2019. "What Is HKmap? Apple's Removal of App Used by Hong Kong Protesters Is a 'Political Decision to Suppress Freedom,' Devs Say." Newsweek, Newsweek, 10 Oct. 2019, www.newsweek.com/hkmap-apple-ios-mobile-pulled-app-store-hong-kong-protests-china1464318. E.T: 08.02.2022.

- Nai-keung, Lau. 2014. “ ‘Umbrella Revolution’ Finally Ends in Failure.” China Daily. 15 Dec. 2014. Web. Nossel, Suzanne. "Closing a Vital Window Into China." Foreign Policy. E.T: 14.01.2022.
- Ng, Joyce. 2016. “Hong Kong Localist Election Candidates Mount Funding Campaigns to Keep Donors Anonymous.” South China Morning Post. <http://www.scmp.com/news/hong-kong/politics/article/2005238/emergencyhong-kong-localist-election-candidates-mount-hk999>. E.T:19.01.2022.
- Ng, Joyce; Lo, Kinling and Lam, Jeffie. 2016 “Peaceful Hong Kong Localists Triumph over Militants in Legislative Council Elections.” South China Morning Posts. <http://www.scmp.com/news/hongkong/politics/article/2015323/peaceful-hong-kong-localists-triumph-overmilitants>. E.T: 09.11.2021.
- Noble, John. 2014. “Hong Kong Economy Resilient In Face of Protests.” The Financial Times. <https://www.ft.com/content/d86105de-7acc-11e4-8646-00144feabdc0> E.T: 19.11. 2021.
- Pomfret, James. 2018. “Tough, pro-Beijing Leung to Lead Wary Hong Kong.” Chicagotribune.com, 5 Sept. 2018, www.chicagotribune.com/news/ct-xpm-2012-06-30-sns-rt-us-hongkong-china-leungbre860016-20120630-story.html. E.T: 21.02.2022.
- Porteous, James. 2016. “Hong Kong Football Association Fined Again by Fifa for Booing China National Anthem.” South China Morning Post, www.scmp.com/sport/hong-kong/article/1901082/hong-kong-football-association-fined-again-fifa-booing-china. E.T: 09.11.2021.
- Registration and Electoral Office. 2016. “The Government of the Hong Kong Special Administrative Region of The People’s Republic of China.” <http://www.elections.gov.hk/LegCo2016/eng/contact.html>. E.T: 19.03.2022.

- Sala, Ilaria Maria 2016. “Eddie Chu Hoi-Dick, Environmentalist and Animal Rights Activist, is The Surprise Winner in Hong Kong’s Election.” Quartz. <https://qz.com/773932/eddie-chu-hoi-dick-environmentalist-and-animal-rights-activist-is-the-surprise-winner-in-hong-kongs-election/> E.T: 05.02.2022.
- Scott, Brendan; Robert Olsen; Adrian Leung, and Yue Qiu. 2017. “How China Holds Sway Over Who Leads Hong Kong,” Bloomberg, February 28 <https://www.bloomberg.com/graphics/2017-hk-election/> E.T: 19.02.2022.
- Sewell Jr, William H. 2005. “Logics of History: Social Theory and Social Transformation.” University of Chicago Press, 2005. https://books.google.com.tr/books?hl=en&lr=lang_en%7C&lang_tr&id=R9qecHrLgOMC&oi=fnd&pg=PP13&dq=sewell+2005+social&ots=Lh2uj9ar31&sig=5qzrgB9aONdp0Wxun-UdYP-OTpk&redir_esc=y#v=onepage&q=sewell%202005%20social&f=false E.T: 20.10.2021
- Shao, Grace. 2019. “Social media has become a battleground in Hong Kong’s protests.” CNBC. 15 August. <https://www.cnbc.com/2019/08/16/social-media-has-become-a-battleground-in-hong-kongs-protests.html>. E.T: 09.02.2022.
- Shaw, Martha. 2008. “Asia’s Parochial, Make-Do “World City.” South China Morning Post Hong Kong. E.T: 19.01.2022.
- Shek, Daniel T. L. 2020. “Protests in Hong Kong (2019–2020): A Perspective Based on Quality of Life and Well-Being.” Applied Research in Quality of Life E.T: 05.02.2022.
- Siu, Frank. 2016. “Stop Calling It ‘Parallel Trading’ – Smuggling is As Smuggling Does, Hong Kong Free Press, [online] <https://hongkongfp.com/2016/05/04/stop-calling-itparallel-trading-smuggling-is-as-smuggling-does/> E.T: 24.11.2021.

- Siu, Jasmine. 2016. "Hong Kong localists face extra charges over Mong Kong riot." South China Morning Post. <http://www.scmp.com/news/hong-kong/law-crime/article/1982634/hong-kong-localists-face-extra-charges-over-mong-kok-riot> E.T:25.11.2021.
- Siu, Twinnie, and Jessie Pang. 2019. "Landslide democratic win puts pressure on leader of Chinese-ruled Hong Kong." Reuters. 24 November. <https://www.reuters.com/article/us-hongkong-protests-idUSKBN1XY0MZ>. E.T: 24.04.2022.
- Skolarism. 2014. [Declaration of Stance: Withdraw the National and Moral Education; Only implement education on Mainland Affairs; Rejecting the Official definitions of National and Moral Education]" Facebook Post (2014). Published electronically July 24 E.T: 04.01.2022.
- State Council. 2020. "The Practice of the 'One Country, Two Systems' Policy in the Hong Kong Special Administrative Region." http://english.www.gov.cn/archive/white_paper E.T: 19.11.2021.
- Tam, Johnny, and Stuart Lau. 2018. "Education Bureau Rapped over Cantonese 'Not an Official Language' Gaffe." South China Morning Post. 25 June. <https://www.scmp.com/news/hong-kong/article/1419237/education-bureau-rapped-over-cantonese-not-official-language-gaffe?page=all>. E.T: 19.11.2022.
- Tan, Huileng. 2019. "Despite a landslide win for Hong Kong's pro-democracy parties, the 'root' of the problem remains." CNBC. 25 November. <https://www.cnbc.com/2019/11/25/hong-kong-protests-landslide-win-for-pro-democracy-parties-in-elections.html>. E.T: 09.11.2021.
- Tarrow, Sidney. 1994. "Social Movements in Europe: Movement Society or Europeanization of Conflict?"

https://scholar.google.com/scholar?hl=en&as_sdt=0%2C5&q=tarrow+1994&btnG= E.T: 10.10.2021.

Teo, Stephen. 2000. "The 1970s: Movement And Transition. The Cinema of Hong Kong: History, Arts, Identity" 90-110. E.T: 24.02.2022

The Government of the United Kingdom and the People's Republic of China. 1984. "Joint Declaration of the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the People's Republic of China on the Question of Hong Kong." <https://www.cmab.gov.hk/en/issues/jd2.htm>. E.T: 11.12.2021.

The Heritage Foundation. 2020. "2020 Index of Economic Freedom." <https://www.heritage.org/index/country/china?version=196>. E.T: 05.12.2021.

The State Council of The People's Republic of China. (2014). The Practice of the "One Country, Two Systems" Policy in the Hong Kong Special Administrative Region. http://english.gov.cn/archive/white_paper/2014/08/23/content_281474982986578.htm E.T: 13.12.2021.

The University of Hong Kong Public Opinion Programme on "People's Ethnic Identity." For details, www.hkupop.hku.hk. Asian Affairs: An American Review 131. E.T: 21.02.2022.

Trade and Industry Department of The Government of the Hong Kong Special Administrative Region. 2019. "Hong Kong and Mainland China: Some Important Facts." Trade and Industry Department of The Government of the Hong Kong Special Administrative Region. April. <https://www.tid.gov.hk/english/aboutus/publications/factsheet/china.html>. E.T: 04.02.2022.

- Tsoi, Garry and Wallace, Lee C. 2020. "Hong Security Law: What is it and is it worrying?" BBC news Published [online] 30th of June 2020 <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-52765838>. E.T: 20.01.2022.
- Urman, Aleksandra, Ho, Justin. Chun-Ting, and Katz, Stefan. 2021. "Analyzing Protest Mobilization on Telegram: The Case of 2019 Anti-Extradition Bill Movement in Hong Kong." 16(10): e0256675. E.T: 27.01.2022.
- Victor, Daniel. 2019. "Why Are People Protesting in Hong Kong?" The New York Times. 13 November. https://www.nytimes.com/2019/11/13/world/asia/hong-kong-protests.html?action=clickvmodule=STYLN_menu_hongkongvevariant=1_menu_hongkongvestate=defaultvepgtype=Article%C2%AEionvecontext=menu. E.T: 06.02.2022.
- Wang, Xiaogang. 2014. "Tourist Squabbles Require Hong Kong's Patience and Understanding." Global Times. E.T: 13.01.2022.
- Withnall, Adam. "Man Set on Fire in 'Argument over National Identity' on Day of Clashes in Hong Kong." The Independent, Independent Digital News and Media, 11 Nov. 2019, www.independent.co.uk/news/world/asia/hong-kong-protests-latest-today-man-fire-national-identity-police-shooting-a9197846.html. E.T: 21.02.2022.
- Wong, Joseph Wong. 2014. "Does 'Hong Kong Nationalism' exist?" <http://www.quora.com/Does-Hong-Kong-nationalism-exist> E.T: 09.03.2022.
- Wong, Antony. 2020. "Desperate for Democracy: A Comparison between Hong Kong's 2014 Umbrella Movement and 2019 Anti-Extradition Bill Protests." E.T: 03.11.2021.
- Wong, Julia. 2020. "Group Identity In Hong Kong: Simply 'Black' or 'White'? Narratives Of Hong Kong Citizens Among Two Generations During The 2019 Summer Protests (Master's Thesis, Uit Norges Arktiske Universitet). E.T: 19.02.2022.

- Wong, Justin. 2020. "Protests, Politics and Challenges to Hong Kong's Rule of Law." Harvard Political Review Protests Politics and Challenges to Hong Kongs Rule of Law Comments, 2 Mar. 2020, harvardpolitics.com/world/protests-politics-and-challenges-to-hong-kongs-rule-of-law/. 19.01.2022.
- Wong, Michelle, Yang, Howard. and Tsang, Vivienne. 2016. "From Local Identity to The Pursuit of Independence: The Changing Face Of Hong Kong Localism." Hong Kong Free Press. <https://www.hongkongfp.com/2021/2/11/from-local-identity-to-the-pursuitof-independence-the-changing-face-of-hong-kong-localism/>"E.T: 15.02.2022.
- Wong, Michelle. 2018. "Why the Wealth Gap? Hong Kong's Disparity Between Rich And Poor is Greatest in 45 Years, So What Can Be Done?" South China Morning Post SCMP. 27 September. <https://www.scmp.com/news/hong-kong/society/article/2165872/why-wealth-gap-hong-kongs-disparity-between-rich-and-poor>. E.T: 14.03.2022.
- Wong, Sue-Lin, and Nicolle Liu. 2019. "Why Hong Kong's Protesting Youth Are So Angry." Financial Times. <https://www.ft.com/content/772e0d06-a921-11e9-984c-fac8325aaa04>. E.T: 29.03.2022.
- Wong, Wilson, and Chu, May. 2017. "Rebel With A Cause: Structural Problems Underlying The Umbrella Movement of Hong Kong And The Role of The Youth." Asian Education and Development Studies. E.T: 10.10.2021.
- Wu, Bangguo. 2012. "Sino-British Negotiations and the Sino-British Joint Declaration." The Basic Law and Hong Kong- The 15th Anniversary of Reunification with The Motherland, Edited 81 by Maria Tam, Working Group on Overseas Community of the Basic Law Promotion Steering Committee 11–17. E.T: 18.10.2021.

Yan, Hairong and Barry, Sautman. 2015. “Localists and “Locusts” in Hong Kong: Creating a Yellow-Red Peril Discourse.” Unpublished Paper Presented To The School Of Social Science, University Of Irvine. E.T: 23.11.2021.

Tezler

Adıyaman, Şeyma. 2021. “Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında Gezi Parkı Olayları’nın Alternatif Medya ve Ana Akım Medyada Sunulma Biçimlerinin Karşılaştırmalı Analizi.” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Fung, Wing Lam Cheryl. 2020. “Canvas of Dissent: A Study of Visuals and Its Significance in Group Formations and Communications During The 2019 Hong Kong Anti-ELAB Movement.” Lund University Master’s Thesis in Media and Communication Studies

Kam, Chung Yan Priscilla. 2021. “Chinese, Hong Kong Chinese, HongKonger?: The Construction of National Identity in Light of the Anti-Moral and National Education Movement and the Umbrella Movement in Post-1997 Hong Kong.” Doctoral Dissertation, University of Manchester.

Telci, İsmail Numan. 2015. “Mısırda Devrim ve Karşı-Devrim Sürecinde İç ve Dış Aktörlerin Rolü: 2011-2015.” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

